

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Kjøbenhavns Universitets Historie

fra 1537 til 1621

af

Holger Fr. Rørdam.

Udgivet af den danske historiske Forening.

Fjerde Del.

Kjøbenhavn.

Bianco Lunos Bogtrykkeri.

1868—74.

Aktstykker og Breve.

Tillæg

til

Universitetets Historie fra 1537 til 1621

ved

Holger Fr. Rørdam.

(Trykt paa offentlig Bekostning.)

Kjøbenhavn.

Blanco Lunos Bogtrykkeri.

1868—74.

Tillæg

af

Aktstykker og Breve

védkommende

Universitetets og Videnskabernes

Historie.

De i det følgende meddelte Aktstykker og Breve til Oplysning af Universitetets, dets Læreres og Videnskabernes Historie, have ikke hidtil været trykte, med Undtagelse af nogle enkelte, der findes i lidet tilgængelige Skrifter, eller som tidligere ere fejlfuldt gjengivne. De meddeles her efter Originalerne, forsaavidt disse ere bevarede, ellers efter de bedste Afskrifter. Til Vejledning er der meddelt en kort Indholdsangivelse af de vigtigste andensteds trykte Aktstykker til Universitetets Historie efter Reformationen. Fra den tidligere Tid er her kun optaget et Par Dokumenter, der ikke findes trykte andensteds. — Kun hvor Dokumenterne ere skrevne paa Pergament, er dette udtrykkelig bemærket; alle de andre ere Papirsbreve.

1.

1478. 18de Oktober. Ærkebiskop Jens Brostrup af Lund giver sit Samtykke til Stiftelsen af et Universitet i Kjøbenhavn og lover at beskytte Lærere og Studenter i deres Rettigheder.

Vniuersis et singulis presentes literas inspecturis Johannes Dei gracia archiepiscopus Lundensis, Sweciæ primas et apostolice sedis legatus, salutem in filio virginis gloriose. Ex quo illustrissimo principi et potenti domino Christierno, Dei gracia Dacie, Swecie, Noruegie, Slauorum Gotorumque regi etc., domino nostro serenissimo, plenaria auctoritas fundandi et erigendi vniuersitatem et studium generale in regnis et terris suis a sancta sede apostolica sit concessa, prout in patentibus bullis et literis suis luculencius continetur: insuper intenta consideracione et oculo rationis conspeximus sanctam, piam et deuotam intencionem eiusdem serenissimi principis, quæ uoluit literarum studia, sciencias et virtutes in territoriis suis vberius augmentari: Dignum duximus huiusmodi negocium pie et generose prosequi, ét quantum in nobis est, in honorem Dei et diuini cultus augmentum, huiuscemodi volumus deduci fauorabiliter in effectum. Preterea commissioni eiusdem memorati principis et regis de inchoacione seu inceptione leccionum in ciuitate Haffnensi fienda consentimus et tenorepresencium annuimus et fauemus, quod huiusmodi studium in pretaeta ciuitate Haffnensi incipiatur et feliciter continuetur, in laudem et honorem Dei omnipotentis, suppositorum dicte vniuersitatis et terrarum in commodum et iuuamen. Volumus insuper doctoribus, magistris et scolaribus eiusdem studii et vniuersitatis in omnibus eorum iuribus et priuilegiis desuper confectis et concessis pie et generose assistere et eos manutenere, quantum possumus, in eisdem. Inhibentes,

ne quis ausu temerario de huiusmodi doctoribus, magistris seu scolaribus et eorum bonis se quouismodo introumittere uel ingerere contra eorum voluntatem audeat aut presumat, prout uiccionem diuinam et censuram ecclesiasticam duxerit euitandam. Datum Lundis anno Domini mcdlxxvij^o, die S. Luce ewangeliste.

Nostro sub secreto.

Orig. paa Pergament i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 1. Seglet er affaldet.

2.

1478. 4de November. Biskop Oluf Mortensen af Roskilde giver sit Samtykke til Oprettelsen af et Universitet i Kjøbenhavn og til det Hverv, der i denne Anledning af Kongen var overdraget Mag. art. & Lic. med. Peder Albretsen, samt tilsiger Lærerne og Universitetets undergivne sin Beskyttelse.

Wniuersis et singulis, quorum interest seu interesse poterit quomodolibet in futurum, Olauus Martinj, Dei gracia episcopus Roskildensis, salutem in Domino sempiternam. Animo accepimus oculoque rationis conspeximus opus et negocium inter curas mundanas esse saluberrimum, quo non priuatum bonum et particulare, sed publicum et commune queritur, dirigitur et procuratur, et eo magis eligendum, quanto ad spiritualia mentis alimonia tendit et inclinat. Quamobrem visa pia intencione sancta et catholica serenissimi principis et magnifici domini, domini Cristiernj, Dei gracia Dacie, Suecie, Noruegie, Slauorum Gothorumque regis, ducis Slesuicensis, Holtzacie, Stormarie ac Ditmarcie ducis, in Oldenborg et Delmenhorst comitis, domini nostri generosissimi, cuius regie celsitudinis inter ceteras curas hec continua sollicitudo exstitit et existit, regna sua prudentum virorum copia decorare natiuamque patriam, suos incolas filios ad alta consilia reddere perspicuos et literarum sciencia facere eruditos. Qua de re a sancta sede apostolica impetrauit ac obtinuit plenariam auctoritatem fundandi et erigendi vniuersitatem in territoriis et dominiis suis, per quam philosophicam sapienciam cunctarumque facultatum sciencias et virtutes sua regia celsitudo voluit et vult augeri, ne regnorum filij compellantur,

ad inuestigandas diuersarum scienciarum literas, peregrinas expetere naciones ac in alienis territoriis scientias mendicare. Dignum ergo duximus huiusmodi negocium salubre ymmo saluberimum pie et generose fore prosequendum, et tanto libencius ad hoc inducimur, quanto per hoc vtilitati et honori regie celsitudinis, regnorum et incolarum eorundem consulere credimus, ad laudem Dei, fideique catholice exaltacionem. Vnde et nos commissionj serenissimj principis prememorati, facte venerabili viro Petro Alberti in artibus magistro et in medicinis licenciato de erigendo studio ac in lucem et effectum deducendo cum lectionibus et exercitiis in ciuitate Hassnensi nostre diocesis faciendis, plenarie consentimus. Et quod iuxta commissionem regiam vniuersitas et studium in predicto loco inchoetur et feliciter continuetur in laudem Dei omnipotentis, regnorum et omnium inhabitancium seu aduenientium commodum et honorem, volumus insuper doctoribus, magistris et suppositis eiusdem vniuersitatis et studij in eorum priuilegiis, emunitatibus et libertatibus, quantum in nobis est, pie et generose assistere et eosdem manutenere atque defendere, prout in aliis vniuersitatibus per ordinarium loci sit consuetum, inhibentes sub penis et censuris ecclesiasticis, ne quis de huiusmodi doctoribus, magistris, eorum suppositis et bonis quouis modo se intromittere uel ingerere audeat seu presumat, prout indignacionem Dei omnipotentis et vlcionem siue censuram ecclesiasticam duxerit euitandam. In cuius rei testimonium, robur et firmitatem secretum nostrum presentibus duximus appendendum. Datum Roskildie anno Domini mdclxxoctauo, feria quarta post festum omnium sanctorum.

Orig. paa Pergament med Brudstykke af Seglet, i Konsist. Arkiv, Pakken Nr. 1.

3.

1537. 26de September. Kong Christian III tilskriver D. Johan Bugenhagen, at han gjerne ser, at Studiet i Kjøbenhavn gaar for sig, og opfordrer ham til at skrive, om der manglede noget til hans Underholdning.

Doctor Pommeranus ist vñ sein schreiben beanntwurt, das Ko^e We^e gerne sehen, das angefangene Studium zu Copenhagen

vor sich gehe. Wo ime zu behuf, ader sonnst an seiner Vnderhaltung etwas mangelt, sol er Ko^r W. in ir hannt zuschreibenn. Actum Vstede an Mitwoch nach Mathei Anno vt supra (o: 1537).

Gemein Cantzlei Register 1537—38. Fol. 16.

4.

Tvende Edsformularer, rimeligvis forfattede kort efter Universitetets Gjenoprettelse.

a.

Juramentum theologi recipiendj et professorum.

Primum, iuro, me per Dej gratiam fideliter et diligenter facturum officium in edificationem ecclesiæ Christi et honorem huius scholæ.

Secundo iuro, me secreta academix non proditurum aliis quibuscunque.

Tertio iuro, me pacem et concordiam cum collegis meis et fratribus, quantum in me est, habiturum. Sic me Deus adiuuet.

Indført med Niels Hemmingsens Haand bagefter de ældste Universitetsstatuter, der findes i Univ.-Bibl., Addit. 299. 4. I Scr. Rer. Dan. VIII, 335 er denne Edsformular urigtig henført blandt dem, der brugtes ved Universitetet i Tidsrummet før Reformationen.

b.

Juramentum Notarij.

Primum iuro, me per Dei gratiam fideliter et diligenter facturum officium in commodum et honorem Vniuersitatis et Professorum eiusdem.

Secundo iuro, me secreta Vniuersitatis non proditurum aliis quibuscunque.

Tertio iuro, me non exacturum a quoquam pro quibusuis literis vltra pretium a rectore et professoribus constitutum vel constituendum. Sic me Deus adiuuet.

Indført med Niels Hemmingsens Haand blandt de Edsformularer, der staa foran de ældste Universitetsstatuter, i Addit. 299. 4, suppleret ved Joh. Stephanus's Afskrift i Kgl. Bibl., Ny kgl. Saml. 1219. 4.

5.

1538. November. *Beretning om et Syn over Universitetets Jordskyltdsgaarde og Grunde i Kjøbenhavn, samt om Forhandlinger angaaende en Forandring i Lejeafgiften af disse Ejendomme.*

Forclaring om thendt leyghe, som thee Burgere heer vdi Køpnehaffn giffue tiill Vniuersitetet, huilcke nye breffue haffue eller heer effther annamme wille.

Aar effther Gudtzs biurdt MDXXXVIII thendt ughe negest effther Sti Martini dagh. Effther Konninglig Maiestatis woer keriste naadigeste Herriss Konning Christians willig och befalling bleffue Vniuersitetens gaarde och grunde heer vdi Køpnehaffn liggendes sath paa leyghe for thennom, som thee nye breffue annamme wille, effther forbenessuende Stadtz priuilegie, som Konning Ffrederich vdi salig och høigloufflig huffkommelsse, forbenessuende Konninglig Maiestatis Herre flader, gunsteligenn vdtgiffuit haffuer.

Thesse efftherscreffne ere thee mendt, som bleffue forordinerede och tiillskickede at besce och skoe alde samme gaarde, boelige och grunde.

Ffurst paa Burgerne theriss wegne erliige och wellforstanddige mendt Pouel Hansszen, Peder Jyrgensszen och Anders Halldagher, Burgimestere heer vdi Køpnehaffn, Oluff Scriffuer, Rasmus Keldesmet och Mattz Clausszen, Raadtmendt, Oluff Christiernsszenn, Niels Grydestøber, Hanss Thryne och skipper Jasper, Burgere heer sammestedtts.

Ther neigest paa Vniuersitetens Wegne Doctor Christiern Morssianus medicus, Mester Oluff Chrysostomus, Mester Peder Paulinus, Mester Jens Synningius, lessemestere vdi samme Vniuersitet, Mester Matthias Pedersszen, Her Jib Heye, Canicker, Her Hanss Gundisszenn, Her Magens Nielsszenn och Her Seuerin Andersszenn, Vicarier.

Thesse forscreffne erliige Menndt effther forbenessuende Konninglig Maiestatis woer naadigeste Herres befalling omginge, besouge och skaade alde for^{ne} gaarde, boelige och grunde, huert besunderlig effther sin leyglighedt och willekaar, och tha strax effther theriss begering aff Vniuersitetit och Burgerne theriss tiill-

budt, som tha vdi samme boelige och gaarde boede, forhandtledis om leyghenn, och bleff cendelig besluttet, vndertagne leyer och landtgiillder aff nogre faae huse och gaarde, om huilcke siidenn strax ther effther paa een bestemmet dag vdi Burgimesternes, Raadtz, Byeffogetz och for^{ne} erliige Mendtzs neruerelssze, som samme gaarde, boelige och iordtzmonne beseett haffde, bleff giordt een wenlig contract och foreening vdi Hellig geesthuss prestie stue, om huess leyghe thee och saa giffue schulle aarligenn ligeruiss som andre, thee nye breffue annamendes worde.

Sammeledis bleeff och saa sambyctt och beslutt samme tiidt vdi forscreffne stue, neruerendes forbeneffuende erliige och wellforstanddige Mendt: At huilckenn Burger, som theer effther annamme willde thee nye breffue, tha schulde thenndt leye, som gaardenn bleeff sath fore paa thendne tiidt, aengaae och begyndes om thendt neigestte tiillkommendes paasche.

Konsistoriets Kopibog, 1538—1602, Fol. 1.

6.

1539. 29de Januar. Kongebrev, hvorved Universitetets Tjenere, der laa til Knardrup Kloster, fritoges for Ægt, Hold og anden Tyngge, lige med Adelens Tjenere.

Wii Christiann mett Gudzs naade Danmarckis, Norgiis, Wendis oc Gottis Konning, hertug wdtj Slesuick, Holstenn, Stormarnn oc Dytmerskenn, Greffue wdj Oldenborg oc Delmenhorst, Giøre alle witterligt, att oss elskelige Rector oc forstandere for vniuersitetet her i wor Stadt Kiøpnehaffnn haffue berett for oss, huorledis att theris tyennere, som høre oc ligge tiill Knarderup closter, oc wii nu haffue lagtt hiidt tiill samme Vniuersitet, ideligenn besuerris mett egt oc anden adtskøllige tyngge, saa the ther fore ey well kunde holde theris gotz wed magt oc lige. Thij haffue wii nu aff wor sønnerlige gunst oc naade wndt oc tilladitt, oc mett thette wortt obne breff wnde oc tillade, att for^{ne} tyennere, som tiill for^{ne} Vniuersitetet her wdi Kiøpnehaffnn ligendis ere, skulle her eptther ey besuerris mett egt, holdt eller andenn tyngge ydermere end adelenns tyennere, wden soo skeer,

att wii thennom nogen tiidt fore nottorfflige sag skyldt behoff haffue, tha skulle wore Fogeder oc Embitzmendt, the som nu ere eller her ephther kommendis worder, wdj huilkenns leenn samme tyennere besiddendis ere, tiilsige for^{ne} Rectori oc forstandere for for^{ne} Vniuersitet her i Kjøpnehaffnn, oc samme rector oc forstandere schulle framdelis sielff lade tiilsige samme theris tyennere att fuldtgiøre wor befalling. Thij. forbiude wij alle wore fogeder, embitzmendt och alle andre, for^{ne} Vniuersitetes tyennere her emodt att hindre, hindre lade eller mett nogenn egthe eller tynnge att beswerre, wnder wortt hyldiste oc naade. Giiffuitt paa wortt Slott Kjøpnehaffnn, Othenndagen nest ephther Sancti Pauli conuersionis Aar etc. Mdxix. Wnder wortt Signett.

De mandato proprio
regie maiestatis.

Jahan Friiss ss^t.

Orig. paa Pergament med vedhængende store kongelige Segl i Vox, i Konsist. Arkiv, Pakken Nr. 145.

7.

1539. 10de Juni. Kong Christian den Tredies Fundats og Ordinans for Kjøbenhavns Universitet, udstedt paa den almindelige Herredag i Odense.

Trykt som Additam. til Cragli Annal. Christiani III ed. Gram.

8.

1539. 28de November. Tvende Vedtægter angaaende Universitetets Jordskyldsvaaninger i Kjøbenhavn.

a.

Heer efftherfyllger ith exemplar, som er cendrectteligenn be-
siindet och sambtyekt aff Burgimestere, Raadmendt och Lesse-
mestere, effther huilcket Burgerne theriss bressue scriffuis, huilcke
the annamme aff Lessemesterne paa Vniuersitetens gaarde och
grunde liggendes heer vdi Kjøpnehaffnn.

Wii effthersereffne Rector, Doctores och Vniuersitetis Lesse-
mestere vdi Kjøpnehaffnn gøre witterligt, att wy, paa thet Bur-

gimestere, Raadt och menige Allmuge heer vdi Byenn wille och schulle heer effther were oss och wore efftherkommere, Rectori, Doctoribus och forbenessuende Vniuersitetis Lessemestere, thess wiilligere och staae vdi wiillig wenscab och gaatt naboescab met oss och wii met thennom, haffue vntt och vdi leyge ladet och nu met thette wortt opne breff vnde och vdi leyge lade hederlig Manndt N. Burger heer vdi K pnehaffnn, hannss kere Hustruff N., som hanndt nu haffuer, beggiss theriss egte b rnn och theriss arffuinge, een Vniuersitetens gaardt och grundt, som hanndt nu sellffuer vdi boer, liggendes heer vdi Byenn paa N. gade &c., met alldt sin rette tiilliggellssze, vdi leynghe och breygde, som hanndt nu begrebenn och indtheignet er, athaffue, nyde och vdi leyge beholde vdi alldess theriss liiffuis tiidt, thendt eene effther thenndt anddenn, met saadantt skell och willckaar, at thee schulle for^{ne} gaardt bygge och forbedre, besunderlig ith steenhuss tuo loufft hoigt vdt tiill aell gadenn, eller, huoe thet icke formuer, ith merckeliigt huss muret emellom styllpper met anddenn godt K ebstedtzs bygning inddenn vdi gaarddenn met steen tag, och samme gaardt och bygning vdi gode maade wedt, magt holde och giffue theer vtaff tiill for^{ne} Vniuersitet aarligennt tiill leyge och landtgiillde N. marck danske penddinge, som heer vdi landet geynghe och geffue ere, halluffdelindt tiill paasche och halluffdelindt tiill Sancti Michaelis dag, betymeligenn tiill gode reede yde och betale schullendes. Item skath och alldt anden konninglig och stadtzs tynghe, som nu sedtuanlig er eller heer effter paa leggiss kandt, schulle thee selffue vdtgiffue och ingthet ther fore affkaarte vdi samme leyge. Item skeer thet saa, at for^{ne} N., hanss husstrue, theriss b rnn eller arffuinge, effther thee saa merckeligenn paa samme gaardt bygdte haffue, treynges met armodt, fattigdom, siugdom eller fore nogenn andenn redelig och n dt rfftelig sagh atsellgie eller panttsette samme theriss eigenn bygning, och thet kanndt forfariss vdi sandthedt, tha mue och schulle thee ther tiill fulldt magt haffue atsellgie, panttsette och affheende samme gaardt och bygning vdi saa maade, at thenndt, som samme gaardt och bygning eyger, schall fursst tiillbiude sin neigeste sleygttinge heer vdi K pnehaffnn, om

thee thenndt købe eller pantte wiille. Haffuer hanndt icke sleygt heer vdi K pnehaffnn, tha schall hanndt thenndt tiillbiude 'sin neigeste Suaager heer sammesteds. Och huess thee thet ey købe eller pantte wiille, tha schall for^{ne} Burger ther neigest tiillbiude Vniuersitetens forstandere och lessemestere. Huess thee for^{ne} gaardt och bygning tha købe eller pantte wiille, schall thet thennom tha vndnes och tiillstedes met saadannt skell, at thee forscreffne gaardt wiille holde met konninglig och stadtz tynghe, som theer tiillfforne afgangen er. Och huess thee thet ey g re wiille, tha schall forscreffne Burger haffue fuldt magt attsellgie och panttsette samme sin gaardt och bygning een anden besiddenn Burger heer vdi Stadenn, effther priuilegiens liudellssze; daag at thet skeer met for^{ne} Vniuersitetis wiidtscab och sambycke, och forscreffne leyge tiill Vniuersitetet wedt magt bliffuer. Och schall tha for^{ne} Vniuersitet haffue alldeniste three marck dansche sedtuaanlige bressue pendinge och ey mere begere fore samme theriss sambycke. Item huor och saa skeer, at for^{ne} N., hans hustruff, theriss b rnn och arffuinge, eller och hucem aff thennom, som forscreffne gaardt fangendes worder, hannom icke bygger, forbedrer och vdi gode maade holder och for^{ne} landtgiillde och leyge theer aff ey tiill gode reede be-thale wiill tiill paasche och Sanctj Michaelis dag, eller och flortenn dage theer neigest effther vdi thet allder seniste, tha schall thendt Burger forpligtig were attudtgiffue halluffdelindt szaa m gen leyge tiill met, som halluffdelindt aff thet halluff aars leyge seg bel ber. Och huess hanndt thet ey strax g re wiill, tha schall viij dage theer neigest effther handtless met hannom effther priuilegiens liudellssze, szaa thee tha schulle vdtuiises, och een andenn burger (effther thee sextenn Dandemendtzs tyecke och bestte skell, viii aff Vniuersitetet, fyre aff raadet och fyre agtte Burger) igenn indsettis, som theer aff bedre skell och fylldeste g re wiill, som forscreffuit staar. Tiill ythermere wintnesbiurdt haffue wii witherligenn ladet heyngte wort Vniuersitetens indtseigell nedenn for thette wortt opne bress. Giffuit vdi K pnehaffnn ffriddagenn neest effther Sanct  Chatarin  Jomfrues dag, aar effther Gutzs biurdt Mdxix.

b.

Thendne efftherscreffne artickel haffue Professores och Lessemestere vdi samme Vniuersitet beuilliget och sambtyekt fattige Burger och Burgerske tiill gode effther Burgemesternes och Raadts bøn och begering.

Item enddaag at wii met for^{ne} erliige och wellforstandige menndt Burgimestere och Raadt heer vdi byenn vtj alde maade, som for^{nt} staar, bleffue foreenide for konninglig Maestat woer naadigste Herre, tha haffue wii atligeuell nu ther tiil met, for ythermere wiillig och wenseab, loffuit och tiillsagdt for^{ne} Burgimestere och Raadtmenndt attuille formiillde thendt siiste artickell, som indeholder thee tuiinde tiider, paa huileke leygenn och landtgiilldet betymeligenn vdtgiffues schall, vdi saa maade: At ther som nogenn Burger eller Burgersche for theriss trang och armodt icke betale kunde thenndt aarlig leyghe och landtgiillde, thee pleygttige ere, tiill thee tuiinde tiider, ligeruiss som forscreffuit staar, tha wille wii icke handle met thennom paa thet streyngeste, ther som thee tiillforne wille komme tiill woer fuldmynddige procuratorem, hannom saaddann theriss nødt tiillkende giffuendes, och thet vdi sandthedt thennom saadann nødt athaffne forfariss kandt, och ther fore tha bede om leyngre dag och tiidt &c. Tha scall for^{ne} woer procurator omdrage met thennom och fortøffue effther samme leyge paa een benefniidt tiidt, effther som Vniuersitetet tha leyngest liideliigt kanndt were. Giffuet vdi Kønnehaffn sfriddagenn negest effther Sanctæ Catharinæ Jomffrues dag Gudtzs Åar Mdxix.

Konsistoriets Kopibog 1538—1602. Fol. 3—5.

9.

1540. 28de Juni—1542. 1ste Marts. Overenskomster angaaende en Residens, som Kanniken M. Peder Hansen afstod til D. Christiern Torkelsen Morsing.

a.

Ett magescifte breff om Residentzer.

Jeg Christiern Torchelssen Medicinæ Doctor giør vitherligt met thette myt obne breff, at efterthii Kon. M^{tt} vor kiereste

nadige herre saa skicket haffuer, at then residentz, som mester Peder Hanssen, canich her i Kiøpnehaffn, haffuer, met noghre flere Caniche residentzer, skulle efter the canichers død, som thenom nw haffue, komme och bliffue tiill Vniuersitetet her samestedtz, tha haffuer ieg nw met hederlige herris Rectoris oc professorum i Vniuersitetet fulburd oc sambtycke giort en venlig handell oc contracth met for^{ne} mester Peder Hanssen om hans residentz vti saa mode, at ieg maa fange henne, oc henne nyde, bruge oc beholle vden all leye oc affgift, quitt och frii vtj myn liiffs tiidt, oc handt skall igen haffue, nyde, bruge oc beholle then residentz, ieg tiill sancte Margretæ altere haffuer, som ocsaa ligger tiill Vniuersitetet, wden all leye oc affgift, quitt oc frii, vtj hans liiffs tiidt. Tiill vitnesbyrdt er myt Signete met for^{ne} Vniuersitetz indzegell tryckt neden paa thette myt obne breff. Datum Haffniæ vigilia apostolorum Petri et Pauli, Mdxl.

Ther till haffuer samme mester Peder giffuet for^{ne} Doctor Christiern liiffs breff paa syn Caniche gaardt i lige saadan form, som thette her nw nest forscereffuit staar. Datum vt supra.

b.

Item om nogen skade, som bleff giordt paa fruct træ af en gedebuck vti then Caniche residentze, som for^{ne} Doctor Christiern fik aff mester Peder Hanssen, then tiid her Niels Judhe predicantt, som kom aff Gotlandt, ther vtj boode. Bleff sagen saa forligt, att ther som Doctor Christiern bliffuer nogen tiid ther om tiiltallet, tha schall samme her Niels stande ther fore tiill rette, oc betalle samme skade &c. Mdxl. vtj then wge nest efter sancti Martini dag.

c.

Doctor Christiern Morsianus fick breff aff Vniuersitetet paa then byggening, hand haffuer satt paa then Residentz i Canicke strede, Mester Peder Hansen wti boode, ligeruiiss som her efterfølger.

Wij Rector, Doctores oc Vniuersitetes Lesemestere wdi Kiøbinghaffn giøre alle witterligt met thette wortt obne breff,

att liigeruiss som wdj Pindzwge sist forleden bleff forhandlede, Kon. Matz. wor nadige Herris Cancellor offueruerendes, att Doctor Christiern Morsianus skulle tage seg offuer att bygge then plan, som whygd er, wdj then Residentze, som hand skiffte till seg oc feck aff Mester Peder Hansen wdj Canicke strede: Szaa haffue wy oc samtyckt oc begierede, att for^{ne} Doctor Christiern skulle forlegge Vniuersiteteth mett nogre pendinge till att wpbygge the huse, som ere nederfaldne fraa Porthen oc tuertt offuer gaarden ind till thet høige hus paa [then] Residentze, som for^{ne} Mester Peder Hansen wdj bode oc y være haffde, oc effter hues dødt then skulle komme till Vniuersiteteth, medt saadanne wilkaar som her effter følger. Fførst att hues byggeningh, som for^{ne} Doctor Christiern ther paa aff grundt nye byggendes worder, skall straxt wurdet, effther thet er bygd, aff Dannemendt, som ther skall tiilkaldet. Item att for^{ne} Doctor Christiern oc hans arffuinge skall beholde quitt oc frij samme byggening, saa lengj till Vniuersiteteth betaler hannom eller hans arffuinge saa møgelt, som samme byggening bliffuer wurdert fore, eller giffuer hans arffuinge rentthe aff samme sum, som then byggening er wurdert fore, effther gamble seduane. Oc siiden skall alle then byggening oc grundt komme quitt oc frij till Vniuersiteteth igien. Men om saa skiedde, att Vniuersiteteth icke kunde eller vilde straxt effter for^{ne} Doctor Christierns dødt betale samme byggening, tha skall alligeuell halffdielen aff then kieldere, som tiilforn war bygd oc fore er funden, ligges till then anden partt aff Residentzen, huileken partt som skall komme quitt oc frij till Vniuersiteteth igien effter for^{ne} Doctor Christierns affgang wden alle hinder eller giensigelse. Till ydermere wintnesbyrd haffue wy vitterligen ladet henge wortt Vniuersitetes indzegell neden for thette wortt obne breff. Giffuett wdi Kiøbinhaffnn Otthensdagen nest effter Matthiæ Apostoli dag, Aar effther Gudz byrdt Mdxlij.

Konsistoriets Kopibog, 1538—1602, Fol. 22. 30. 33.

10.

1540. 10de September. *Universitetets Kvittering given Hr. Peder Jensen for Bestyrelsen af Knardrup Kloster 1538—40.*

Wii efterscreffne Rector, Doctores &c. giøre vitterligt alle, att hederlig mandt Her Peder Jenssen, vor procurator oc tiil-syuns mandt i Knardrops closter, haffuer nw giordt oss god rede oc regenschab for penninge, korn, fetallie oc alt andet, som handt vtj samme closter paa vore oc Vniuersitetens vegne annammet os wdgifuet haffuer paa ij aars tiidt, fran sancti Martini dag Anni Mdxxxvij oc indtiill paasche Anni Mdxl nw nest forleden, som hans regenschab ydermere forclarer och indeholler. Thii lade wij hanom och hans arffuinge quitte, frii, ledige oc løse for alt ydermere kraff eller tiilltall aff oss, vore efterkommere, eller aff nogen paa vore vegne, ther om efter hans regenscabs liudelsze vti alle mode, tackendes hannom for gott regenschab och throo tienste, handt oss giort oc beuist haffuer, fran første handt vtj vor thienste kom oc tiill thenne dag. Tiill ydermere vitnesbyrdt lade wij Vniuersitetens indsegell trycke neden paa thette vort obne breff. Giffuet i Kiøpnehaffn fredagen nest effter vor frue dag Aar &c. Mdxl.

Konsistoriets Kopibog, 1538—1602, Fol. 21.

11.

Omtrent 1540. Melanchton skriver til Kansler Johan Friis og beder ham om at tage sig af Skolevæsenet i Danmark, efterat Universitetet i Kjøbenhavn nu var bragt paa Fode.

Amplissimo D. Joanni Fris, nobilitati generis, doctrina, virtute et sapientia præstanti, Cancellario Regni Danici, patrono suo
cum observantia colendo.

S. D. Amplissime Domine Cancellarie. Quanquam videri vel curiositas vel arrogantia potest, quod ad te, virum tali sapientia ac diligentia in gubernatione præditum, scribere de vestra republica, constitui tamen, quia hic ago causam literarum, sperans te mihi veniam daturum esse, homini scholastico et sæpe de scholis omnium nationum cum aliis colloquenti. Magna laus

est inclyti regis, quod Academiam Hafniensem instauravit et ornavit. Sed in tanti regni amplitudine non solum ea schola summarum artium opus est, sed etiam in oppidis ludi, ut vocantur, particulares restituendi sunt, ut maior sit frequentia discen-
tium. Nam et ad Ecclesias erudiendas et ad multa civilia negotia magna multitudine mediocriter literatorum opus est. Intelligo autem puciles scholas oppidorum collapsas, sive propter bellum, sive quod vulgus urtica (?) commoda sacerdotiorum iam despiciat, et putet nondum restituta esse. Itaque rogatus sum, ut ea de re ad inclytum regem scriberem. Breviter autem ad-
monui inclytum regem in his literis, quas nunc mitto, nec arbitror longa oratione apud te opus esse, cui optime nota est amplitudo regni Danici. Et vides, ad posteros horribilem vastitatem in Ecclesiis, barbariem in civilibus negotiis futuram esse, si deerunt mediocriter literati gubernatores. Nec alia ratio est constituendarum literarum, nisi ut in oppidis constituentur scholæ et pueri revocentur ad literas. Qua in re etiam pauperum liberis consuli potest, qui veteri more colligunt stipem. Audi, quid acciderit in Saxonia nostra. Cum videret princeps, scholas esse minus frequentes, quia pulsus erroribus mendicis nec scholasticis peregrinis concedebatur, ut mendicarentur, dux Saxonie edictum proposuit, ut scholasticis peregrinis rursus concederetur, ut mendicarent, idque voluit recitari pro concione ad pauperes confirmandos, ut liberos mittant in oppida discendi causa. Hoc edictum profuisse studiis comperimus. Disputarem prolixius de tota re, nisi scirem te ipsum pro tua sapientia perspicere omnia, quæ in hac causa dici possunt, quæ profecto tanta est, ut mihi sæpe veniat in mentem dicti Periclis: rem facile perfici posse edictis regis et concionatorum adhortationibus et tuo consilio. Via tantum indicanda est, quomodo stipendia constituentur, ita ut aliqua pars sumatur ex ærariis Ecclesiasticis, reliqua solvant scholastici non mendicantes. Sed via tibi satis nota est. Pueritiam in civitatibus negligere perinde est ac ex anno ver tollere. Profecto ver ex anno tollunt, qui scholas collabi sinunt, quia sine his conservari religio non potest. Et ingentes tenebræ in tota civili societate sequuntur omissis literis. Est autem vestrum, quod sedetis ad gubernacula, etiam posteritati prospicere.

Ideo te propter Deum et propter patriam tuam et propter Ecclesiam, quæ est altare patriæ, oro et obtestor, ut hanc curam suscipiatis restituendarum puerilium scholarum in oppidis. Hoc officium Deo gratissimum erit, et in tota patria optimi cuiusque benevolentiam erga te augebit. Deus hanc rem provehat, quæ profecto ad Ecclesiam plurimum pertinet. Bene et feliciter vale.

Philippus Melanthon.

Bretschneider, Corpus Reformatior. IV, 1048—9. (Efter en Pariser-codex med Afskrifter af Melanctons Breve).

12.

1540. Oktober. *Andragende fra Rektor og Professorer til Kongen og Rigsraadet om Forbedringer i Universitetets Tilstand, navnlig om en større Omsorg for fattige Studenter.*

En supplicatz tiill Kon. M^{tt}. och Danmarckes Riges raadt paa Vniuersitetz oc menige Clericies vegne.

Høgborne stormectiig furste, allernaadigste konning oc herre, verdes eders nades Kon. M^{tt}. met eders nades elskelige Danmarckes Riges Raadt at vidhe, thet her vtj eders nades Vniuersitett, som høgborne furste Konning Christiern then første, eders nades kiere forfader, vtj en christelig god mening oc acht stiftede, oc nw mwssen aldellis forfaldet oc ødelagt vor, før end E. N. thet igen aff konningliig milhedt oc eders n. elskelige raadz beuilling vpresde oc met syne priuilegier begaffuet, findes endnw nogen merckelig stoer brøst, huor fore at samme Vniuersitet icke effter saadan nadeliig besolding oc priuilegier, som E. N. Kon. M^{tt}. met eders nades elskelige Raadz sambtycke thet mildeligen wndt oc benadet haffuer, kandt retteligen komme tiill syn flor oc velmagt oc fange større besøgning bode aff indlendische oc wdlendische studenter, endt som thet nw hafft haffuer, oc ther for haffue wij, som E. N. at lese vtj samme Vniuersitett tiilbetroedt haffuer, været tiilhobe oc grandgiffueligen offuerweyet all then største brøst, som i saa mode findes, paa thet at wij E. N. oc eders nades elskelige raadt vilde giffue nogen atuorsell om then forderffuelig skade; som for saadan

brøst skyldt then christelig religion her vtj Riget paahenger, at mandt tiiltiide kwnde hielpe, før endt saadan gresselig skade seg vjier indbryder oc fanger ossuerhandt, oc then christelig religion, Guds ære oc gode nyttelige bogelige konster, Riget tiill stoer wsigellig forderffue oc allerstørst vanære, aldels vndergange. Och findes saadan brøst besynderligen vtj trende article.

1. Then første er en aff the samme, som stande vtj eders nades fundatz, saa lydendes, at ingen her efter, huerchen børn eller andhre schall fange kirckens forløning, prelaturdom eller eanichedom, wden then, som^h hassuer studeret vtj tw¹⁾ aar her i Kiøpnehaffn, eller hoss huilchen som nogen besynderliig lerdome findes. Thenne artichell holdes icke ved magt, oc er dog en christeliig artichell oc menige riget gandsche nyttelig och gaffnlig.

2. Then anden artichell er af Vicariædom och alter godz, som adelen oc gode gudfræctige mennische i forðum tiidt hassue giffuet tiill then hellige kireke tiill fattige personers vnderholling, som then christeliig kirke ville oc kwnne thiene, Gud tiill loff oc ære, oc riget tiill gaffn, nw saa forslides oc bortdrages fran kircken, at ingen fattige hielpeløse studenter fange ther hielp aff, huilchet dog ingelunde maa skee ænthen efter Guds eller verdzens loug.

3. Then tredie artichell er thenne, at mange aff adelen emod Guds loug indeholle then thiende, som thenom bør at giffue theres sogneprest oc predicher, oc menige bønder tage ther aff orsago oc sige, at fattige stackarle bør icke mere at være forpliciige tiill at giffue thiende end the rige.

Thesse ere the iij article, som gjør eders nades Vniuersitett en stoer wbegriffuelig skade, at thet icke bliffuer besøgt aff indlendische studenter, som thet seg bør, oc icke allene vill giøre samme Vniuersitett øde oc ledige, men forderffue vtj grwnden then christeliig religion her vtj Riget, wden mandt snarligen finder ther tiill gode raadt. Thii bode the, som nw kircken tiene, ere saa gott som forladne, hielpeløse oc fortrenge vtj mange mode, oc the, som gierne vilde studere, dagligen

---

¹⁾ Dette Ord er udstrøget, dog med en senere Haand.

formindsches for nød oc trangh skyldt, at kirckens renthe, som thenom burde at wpholles met, icke bliffuer vddelet eblantt thenom, Gud tiill loff oc then hellige christelig kircke oc religion tiil forbedring, huilchet Gud vill visseligen oc hordeligen straffe.

Wij fange dagelige schriffuelse, icke alleniste aff atskillige steder her vtj Riget, men oc saa aff Norrige, Gotlandt oc andhre omliggende lande om predicantere, scholemestere, som wij thenom sende skulle, oc wij met største fliidt mange forskiecke, oc ingen fange hiid igen i theres sted tiill oss, som wij fremdelis forskiecke kwnne, forthii at the fattige icke formwe thenom selfue her at bekosthe, oc haffue platt ingen hielp aff kircken, aff huilchen the skulde effter Guds loug wnderholles, oc the righe forachte bogelige konster eller oc giffue thenom tiill anden handell, saa at then hellige kircke inden en kort tiidt oc then christelig troo (for huilchen the fremfarnе konninger i Danmarck oc Danmarckes Riiges Raadt vtj for dum tiidt haffue vouget liiff och leffnet) bliffuer for personers brøst øde oc tiill inthet giort for these forberørde oc andre saadanne sagers skyldt. Huad ther siden vill effterfølge, thet giffue wij eders nade oc eders nades elskelige Raadt grandgiffueligen at betencke oc offuerweye. Bedendes her met ydmiigeligen E. N. oc eders nades elskelige Raadt, atj for Guds skyld ville anamme tiill gode thenne vor throo atuorsell, met huilchen, thet kende Gud, at wij søge icke nogen vor serlestes fordecell, men Guds ære oc then Christelig religions vorachtig bestandt, som wij plictiige ere: Atj ther fore ville hielpe tiill vtj tide at affuerge then tiilstundendes fordersfuellig skade, som religionen paa hengendes er, ther som fattige personer, som i kircker oc scholer thiene skulle, oc nw forladne ere, icke aff kirckens renthe fange wnderholding. Thet vill Gud rigeligen oc twsinfoldt vederlegge oc belønne E. N. oc eders nades elskelige Danmarckes Riges Raadt med godt lycksaliig regement oc all velfardt. Huilchen wij E. N. oc thenom nw oc alltiidt befalle.

Haffniæ, hebdom^a Simonis et Judæ apost. 1540.

Konsistoriets Kopibog 1538—1602, Fol. 22—24. Dateringen er skreven med en anden Haand end det øvrige, og er derfor vistnok

senere tilføjet og muligvis mindre nøjagtig, hvorpaa ogsaa den ubestemte Tidsangivelse tyder. Da nemlig den kjøbenhavnske Reces er vedtagen den 21de eller 22de Oktober 1540, og der i denne findes Bestemmelser angaaende Kirke- og Skoletjenernes bedre Forsørgelse, er det rimeligt, at ovenstaaende Andragende er indgivet senest et Par Dage førend Recessens Vedtagelse.

13.

1542. 4de Maj. Kongen tilbagekalder det Universitetet givne Til-sagn, om at ingen skulde forlenes med noget Kannikedømme, som ikke havde studeret i to Aar ved Kjøbenhavns Universitet.

Vniuersitetett wdj Kiøpnehaffn finge breff, som her effther følger.

Wij Christian &c. Giøre alle witterligt, att endog wij tilforne haffue giffuett wort vniuersitet och høyge Skolle wdj wor Stad Kiøpnehaffn preuileger, att wij ingen her effther, wden wore thiennner wdj wort Cantzelie, wille forleene nogen prelatur, canickedom eller prebende, wden the tilforn haffde thū Aar studeret wdi for^{ne} Kiøpnehaffn: Tha wille wij samme Jus patronatus och herlighed med samme prelatur, canickedomme och prebende at forlee, her med forbeholdet haffue. Dog paa thet at ther med thiiden skall icke bliffue brøst paa lerre mend her wdj riiget och paa the personer, som kunde och ere nyttige at brugis wdj religionen, tha wille wij liiguell allethiid haffue wor Raad hoesz the lerre mend wdj for^{ne} vniuersitet, huad fore personer at wij forleene och forsee med nogen prelatur eller prebende. Dog wore Candtzlie thiennner och rentemester och andre personer, som kunde were Riiget nyttig, wille wij her med forholdet och wndertagitt haffue. Till yder mere windisbyrd haffue wij ladet trycke wort Signett nedden paa thette wort obne breff. Giffuet wdj wor kiøpsted Riibe torszdagen nest effther Søndagen Jubilate Aar etc. Mdxlij. Wnder wort Signett.

Registre over alle Lande, Nr. 4. Fol. 181.

14.

1542. 23de Juli. *Overenskomst mellem Universitetet og den af det antagne Bogtrykker, Gerhard Faber.*

Forma literarum, quæ Typographo ab Vniuersitate datæ sunt.

Nos Rector, Doctores et Magistri Professores almæ Academiae Haffniensis testamur hisce literis, nos bono et honesto viro Gerhardo Fabro, typographo et librario, liberas, ædes hic prospecturos, quamdiu impressoris munere (vt fidum et iuratum hominem decet) apud nos fungatur, et vniuersitati in opera sua vtili præstanda inseruiat. Simili etiam conditione, immunitate a publicis oneribus quibuscunque, quam Cancellarius ei nomine Regiæ Ma. addixit, hic fructur. Deinde, si anno probationis elapso constituerit hic perseucrare, Vniuersitatiq; se addixerit, beneficio aliquo sibi a Regia Ma. promisso proxime vacaturo, quo se commodius sustentet, iuuabitur. Ac donec vacet huiusmodi præbenda, suppeditabit ei Regia Maiestas ad victum necessaria, ac pro anno quoque vocationis satisfiat ei a liberalitate Regia. Sin autem ultra probationis annum non sit permansurus, relinquimus arbitrio Regiæ Maiestatis, quidnam in eum conferre libeat. In cuius rei manifestius testimonium præsentis literas sigillo Vniuersitatis nostræ signari curauimus. Datum Haffniæ postridie Magdalenæ Anno etc. Mdxlij^o.

Konsistoriets Kopibog 1538—1602, Fol. 35.

15.

1543. 2den August. *Mageskifte mellem Universitetet og Peder Godske, Høvedsmand paa Kjøbenhavns Slot, angaaende nogle Ejendomme i Kjøbenhavn.*

Jeg Peder Godske, Høffwitzmand paa Kiøbnehavn Slott, gjør alle witterliigt, och kiendes mett detthe mit obne bress, att ieg haffuer giordt eth wenligt och ewigt Mageskiiffthe mett høglerde Mendt, Rectore, Doctoribus och Vniuersitetis Lesemestere wdi Kiøbnehavn, wdi saa maade, att ieg och myne arffwinge skulle haffwe, nyde och for wederlag beholde tiill ewindeligh eyge

ald for^{ne} Vniuersitetis rett och rettighedt, som the haffue wdj then gaard, som ieg haffuer kiøbt, och nw wdj være haffuer, liggendes paa detth hiørne norden twerth emodt Erich Bollies gaardt her wdj Kiøffnehaffn emodt Rosengaardhen, østhen oc nordhen wp tiill gadhen och westhen wp tiill Niels Jacobsens haffwe, effther som for^{ne} Vniuersitetis obne beseglede maglags breff, the meg och myne arffuinge ther paa giiffwed haffwe, ydermere forclarer oc indholder. Och ther emod schall for^{ne} Vniuersitete her wdj Kiøffnehaffn haffwe, nyde och for wederlag beholde tiill ewindeligh eyghe, femb myne eygendoms bodher wdi thett strædhe, som løbber nedher fraa rendhen paa Nørregade bagh Bispegaarden nordhen wp tiill gadhen negst westhen wp tiill erligh och welbyrdigh Mands Joachim Bæcks booder, och østhen wp tiill Anne Niels Stemps booder och haffwe, med hws, iordh, gaardsrom och alle theres rettighed, som the nw forfwndhen, begrebne och indhegnedt ere, inthett vndertaged y noget maade, att haffue, nyde, brwge och beholde tiill ewindeligh eyghe, tiill maglag for for^{ne} rettighedt, som samme Vniuersitett haffde wdj for^{ne} mynn gaardt, som forskreffweth stander. Thi bepligter ieg meg och myne arffwinge att frij, frælsse och hiemle och fwldkomelig tiilstande for^{ne} Vniuersitett her wdi Kiøffnehaffn for^{ne} myne femb boodher metth hwss, bygningh och grwndt for hwer Mands tiiltale, som ther paa kand tale metth retthe wdj noget maade. Skede thett ocsaa, thett Gwd forbiwdhe, att for^{ne} myne femb boodher, hws, bygningh, iordt eller noghen theris rettighedt worthe for^{ne} Vniuersitet her wdj Kiøffnehaffn affwonden metth nogen retthergangh for myn wanhimmelse brøsth skyldh, tha bepligter iegh meg oc myne arffwinge ighien att wederlegge for^{ne} Vniuersitet her i Kiøffnehaffn femb saa gode boodher metth hws, bygningh och grwnd indhen Kiøffnehaffns porthe, indhen sex wger ther nesth effther, och holde for^{ne} Vniuersitett detthe maglag, som forskreffuett staar, skadeløst y alle maade. Tiill ydermere witnessbyrdt haffuer ieg witterligen ladett henge mitt signeth nedhen for thette mitt obne breff. Tilbedendes erlig och welbyrdigh Mand Joachim Bæk, Kong. Matt. Renthemegster, och Mogens Godsk, myn kiere brodher, thette mitth obne breff metth meg oc mine besegle.

Giffwed wdj Kiøffnehaffn torsdaghen nest effther Petri ad vincula, aar effther Guds byrd M^od^oxl^oij^o.

Afskrift i Langebeks Diplomatarium i Gehejmearkivet.

16.

Uddrag af Acta Consistorii for Aarene 1543—52.

1543.

Proximo die Mercurii post Divi Nicolai subscripsere disputationibus tres Canonici Roschildenses primarii, scilicet Dn. Jacobus Heye, Magister Joannes Laurentii et Dn. Nicolaus Black, idque reliquos facturos polliciti sunt in festis natalitiis, adveniente Domino Episcopo.

1544.

Die Martis proximo post Dominicam Exaudi. Proposuit Dn. Rector de rumore certissimo, quem relatu fidelissimi viri acceperat, exposuit videlicet, Regiam Maiestatem ita persuasam de Universitate et professoribus, ut pœnitcat eam, quod vnquam fundaverit Universitatem. — Consilium Universitatis est, vt quisque se ipsum corrigat ac velit Regiæ Maiestati respondere de sua causa.

Sequenti die Mercurii. Magister Petrus Ivari Nicolaum Pauli prætereuntem vocavit rogans, ut significaret Dn. Doctori Superintendenti de eorum adventu. Dn. Superintendens remisit eum porro ad Vicerectorem illi significaturus . . . . ., quia non spectavit ad Episcopum solum cum illis agere, sed ad totam scholam spectare. — Jurat Magister Olaus, sibi nihil constetisse de Nicolao Paulo, quod esset a Canonicis missus, igitur respondit aliquando abiturus¹⁾, quæ illis porro significanda voluit, videlicet quod non sciret, an nunc liceret cum iactura lectionum scholæ cum illis agere, quandoquidem non venerunt ad diem præscriptum vna cum Chanonicis Roschildensibus; verum dece-

¹⁾ Læsningen af disse to Ord er uslkker. I Harboes Afskrift staar: aliquā abit'.

denti Nicolao in mandatum dedit illi Chanonicis Lundensibus significare, ut cum Rectoris aut alicujus professoris colloquium peterent, id significarent, libenter admitterentur, et nihil omnino Rectori renunciatum est¹⁾).

Dominus quæstor emat aliquot exemplaria institutionum imperialium ad usum studiosorum huic professioni operam navantium.

De personis promovendis in Baccalaureos Theologiæ et Licentiatos deliberatum. M. Olaus et Mgr. Synningius ex facultate theologica in licentiatos promoveant. Ex magistris artium in Baccalaureos Theologiæ promovendi sunt Dn. Nicolaus Malmogensis²⁾ —. In Magistros artium Christiernus Bruno, Johannes Frisius, Georgius Scotus et D. Jonas.

Die Mercurii proximo a Dominica Trinitatis 1544. Christiernus Bron retineatur hic promovendus gratis in magistrum artium, ut ad tempus Michaelis præficiatur Scholæ triviali in hac civitate. De præmio autem ludimagistri significetur Regiæ Maiestati.

Ipsa die Nativitatis Mariæ Eodem die prælectæ fuerunt literæ Regiæ de promotione sui concionatoris M. Nicolai in Baccalaureum Theologiæ.

Anno Domini 1544, 15. die Septembris promoti sunt in Baccalaureos Theologiæ (sub Rectoratu Jo. Machabæi D.)

Germanicus Mgr. Nicolaus Crage, Regiæ Maiest. concionator.

Danus Mgr. Georgius Boetius, pædagogicus lector.

Danus Mgr. Andreas Matthiæ, pastor Ecclesiæ S. Spiritus.

— Mgr. Laurentius Nicolai Ripensis, pastor ad divum Nicolaum.

Anno 1544. 8 Calend. Decembris promoti sunt in doctores Theologiæ in templo divæ Virginis hi subscripti

Jutus Mgr. Olaus Chrysostomus, pastor ecclesiæ divæ Virginis.

German. Mgr Nicolaus Crage, Regius concionator.

Jutus Mgr. Joannes Synningius, dialecticus professor.

¹⁾ Her bør vel læses: esse.

²⁾ Udentvivil den bekjendte Reformator Klavs Mortensen.

Die Mercurii proximo post Andreæ. Lectus¹⁾ est doctor Christiernus viceconservator et cancellarius suffragiis omnium professorum.

1545.

De disputationibus inprimendis conclusum est, illum non debere habere marcam pro qualibet charta. Nam sunt 16 daleri. Dabitur illi tantum pro duabus chartis 20 β, pro una charta 12. Et ipse exponet papyrum, videlicet Typographus, et videbimus, quid possimus agere hoc anno. Conclusum est taliter.

Anno Domini 1545 die Jovis post Invocavit. Prima protestatio Simonis Corb²⁾): Ore ne unum verbum conferre vobiscum volo, sed scriptis tantum agere, vos non estis fratres mei sed Sathanæ, vestra fides tantum splendor est et non vera fides. Nullum judicem in Dania volo sub rege prophano et indocto, Rex per vos est doctus. Davidem Joris nolo judicem, quia sectarius homo est, neque papam judicem volo, multo minus Lutherum. Ego nullam fidem sectariorum volo, quia ego sum ex secta Christi, et desuper experimentis habeo omnia, quæ habeo. Quamdiu reprehendebam Papistas, amabant me Lutherani. Sed postquam hos cæpi reprehendere, . . . odio me habent, vel me ferre non possunt. Vos pharisaice agitis mecum et non apostolice. — Ad Superintendentem: Prohibeat Deus . . .³⁾ quod tu sis in fide. Ego dubito, an vos estis creaturæ Dei, dixit nobis omnibus et præcipue consuli interroganti.

Michael Scriba ita testatus est, quod duo Hollandini, Henricus Abbel⁴⁾ et Minor Hermannus Hollender, dedissent Simoni

¹⁾ I anden Afskrift læses her: Factus.

²⁾ Ved dette Navn synes at være en Forkortelse, saa det maaske skal læses Corber eller Corbensis. Mulig er det den samme Person, som forekommer i en Herredagsdom, afsagt i Kjøbenhavn Fredag efter S. Mauritii Dag 1555, under Navn Hr. Simen Kørber (Dombog i Geh.-Ark.).

³⁾ Harboe foreslaar at læse: vix credo.

⁴⁾ Der var en Vinhandler i Kjøbenhavn af dette Navn (se Ny kirkehist. Saml. III, 659 Not.).

hoc consilium, quod nullo modo verbis ageret cum ministris verbi, sed tantum scriptis propter . . . ditatem aspectus et inopiam mentis.

Protestatus est, se scripsisse ad universitatem, et provocavit ad Joannem Klobwech, famulum Doctoris Cornelii. Item aliquid Scholæ voluit aspergisse (sic). Affirmavit, se habere causam apud Reg. Mai. agendam, cuius similis nunquam est audita in Dania.

1546.

Postridie Andreæ Apostoli. De causa Adriani Hollender. Conclusum est ab Universitate et Senatu civitatis, ut inprimis unus aut duo ex senatu una cum Domiño Francisco¹⁾ experiantur, an fateri velit, quæ dixerit antea. Item ut libri ipsius colligantur et ut rimantur, si sint alii. Item an sciat aliquos . . . an coequales in hac hæresi²⁾.

1547.

Die Mercurii ante Bacchanalia. De Ripensibus studiosis. Communicandus est Episcopus, ut admoneantur illi Ripenses. Laurentius non admitti debet nisi gratia Universitatis. Item de aliis deliberandum cum Dn. Episcopo.

De Melchiore. Melchior Fionus vomuit in mensa. Ille deprecatur culpam et dicit, se imbecillum [esse], ita ut non possit retinere cerevisiam. M. Joannes Monasteriensis est meus præceptor. Rectori placet, ut [excludatur] ad octidies aut legal memoriter sextum librum Æneidos ad festum Paschatis memoriter, si alias [non] debet expelli a nostro ordine.

De vocatione D. Siningii. Siningius non suscipiat illud munus tanquam pastor, nam non potest par esse utrique. Si vellet suscipere ad tempus, esset bonum, ut postea honeste recusaret, dum interim ipsi experirentur, an possent habere alium.

Die Mercurii post Aske Otthensdag. Conclusum est a tota universitate, ut nunquam professor huius scholæ sit perpetuus

¹⁾ Udentvivl Frants Berg, Sognepræst ved S. Nicolai Kirke.

²⁾ De følgende Forhandlinger med denne Sværmer ere saa fragmentarisk gjengivne af Harboe, at Udtoget her maa forbigaa.

pastor alicuius ecclesiæ. Verum D. Joannes promittat suam operam aliquamdiu.

Anno Dn. 1547, die 25 Maji. Conclusum est ab Universitate, quod Universitas propter concordiam et favorem civium concesserit civibus M. Nicolaum Hemmingium in pastorem templi Sancti Spiritus ad tempus et inprimis usque ad proximum pascha, ut experiatur M. Nicolaus, an possit ferre utriusque officii, lectoris et pastoris, labores. Quod responsum civibus cupientibus eundem in pastorem rogatus est D. Rector nomine Universitatis dare.

Anno Dn. 1547, 27 Maji. Conclusum est in consistorio publico, ut doctor Joannes Synningius uxorem, quæ ex aliq ante nuptias concepit, ablegaret ante secundum occasum solis, ne schola tota illius mulieris gratia male audiat.

Octavo Junii. Conclusum est unanimiter a Dominis Universitatis, ut Doctor Joannes Synningius propter honorem scholæ et sui ipsius vel ante secundum occasum solis dimitteret a se uxorem defamatam, quæ peperit ante nuptias, aut numero professorum excluderetur.

Die 26 Junii in domo Rectoris. Rector Universitatis D. Petrus Capitaneus autoritate et nomine Regiæ Maiestatis petiit, convocatis cæteris professoribus, absolutum responsum a Synningio, an velit dimittere nuptam necne, et acquiescere consilio Universitatis et Regiæ Maiestatis, qui consulit, ut Synningius eam dimittat, jussitque, ut Synningius considerate responderet. Synningius autem petiit dilationem responsi ad proximum diem Mercurii, quam unanimiter omnes professores piissimo et innocenti viro concesserunt.

Die 29 Junii. Quærit a Synningio Rector rursum finale, utrum nuptam velit dimittere necne. Siningius autem petiit consilium Universitatis, quid in hoc negotio bona conscientia facere liceret. Universitas consuluit, ut omnino dimitteret, tum propter Regiæ Majestatis preces tum propter honorem scholæ et ipsius Synningii. Synningius itaque consilio et judicio Universitatis subscribit et se paratum offert ad ferendum iudicium. Consuluit tandem Universitas, ut citet mulierem vel eius patronum, juxta consilium Regiæ Majestatis, coram Regia Majestate.

Die 28 Augusti. Lecta sunt nova a D. Pomerano missa de liberatione Vitebergensium, unde professores magnam consolationem ceperunt.

1548.

Post Circumcisionis. Conclusum est, ut bona D. Synnigii defuncti conscribantur, et vendantur libri pro satisfaciendis creditoribus. Siden kand nogle Bøger komme ad trivialem scholam, ut illius extrema voluntas satisfiat.

Die 7 Martii. Conclusum est, ut cum in hac schola propter invidiam et odium civium multorum D. Olaus manere nequeat, vocationem in Vendsysel sibi oblatam acceptet, videlicet Episcopatum, quod quidem ægerrime ceteri collegæ ferunt, videlicet eius abitum. Et conceditur illi quædam gratia hic aliquamdiu manendi, ne suppellectilibus migratio repentina damnum inferat.

1549.

Die 10 Augusti. De scriptoribus Bibliorum concluderunt, quod illi, qui istum laborem subeunt et in [eo] perseverant, erunt primi expectantes in Cœnobio D. Spiritus.

1550.

Die Mercurii proxime ante Dominicam Lætare. M. Nicolaus conquestus est de conviciis, quibus obruit Dn. Episcopum een ved Navn Knud Skriver.

Aprilis. Petiit M. Joannes Alberti præsidium, quo possit abire in Germaniam. Tunc Doctor Christiernus censuit, ut propter certas causas expectaret adventum Regis, et usque ad festum Michaelis. — Tandem passus est repulsum M. Johannes Alberti.

Julii. Petiit M. Johannes Pomeranus veniam abeundi in patriam, et concessa est illi.

Proximo die Jovis post Michaelis. Deliberarunt de Doctore Palladio accersendo, denuo in professorem theologicum vocando.

Die 19 Novembris, præsentibus professoribus omnibus cum Superattendente et ecclesiarum ministris, videlicet M. Johannes

Vinstrop, M. Jodoco et Dn. Johanne Matthiæ¹⁾ actum est de dissidio scandaloso Hamburgi orto, de quo singulorum Professorum suffragia habet (sic) Superintendens. — Conclusum est autem ab Universitate, quod cum unus esset ille, qui ex Hamburgo scriberet de opinione, quam fovet D. Epinus, posset ei per unum Professore[m] responderi, ne, si nomine totius Universitatis rescribatur, daretur aliis occasio contra scholam et ecclesias nostras scribendi, præsertim cum schola Vitebergensis de hoc dissidio (quod anima redemptoris sit apud inferos passa) non tulerit sententiam, nec fuerit hæc disputatio unquam prius in ecclesia a patribus vel aliis agitata. — De libris autem, quos hue imprimendos misit idem D. Johannes pastor Hamburgensis, respondit Universitas, non posse hic excudi, primo quia nullus tum hic aderat typographus, 2do quia nec Rex aderat, cui prius offerri deberent, quam publice imprimèrentur.

Die 3 Decembris. Accusati sunt hi studiosi Johannes Malmogiensis, Laurentius Mauriti, Matthias Hesse, Johannes Mauriti et Nicolaus Hallandus, quod nocturnis potationibus indulserint, et quod solum hi quinque integram tynnâ[m] cerevisiæ in domo infami exhauserint. De his ita conclusum est ab Universitate 10. die Decbr., quod quicumque illorum in sceleribus prius deprehensi fuissent, clanculum sine infamia hinc discederent. Nicolaus autem Hallandus, qui nunquam prius accusatus fuit, a professoribus receptus est ea conditione, ut edisceret epistolam ad Romanos et primum librum Æncidos. Johannes etiam Mauriti cum Universitate in gratiam rediit ea ratione, ut evangelium Matthei quam primum memoriæ commendaret, et quatuor thaleros in usum pauperum studiosorum inprimis solveret.

1551. /

Die 3 Decembris. Proposuit Dn. Superintendens voluntatem Regis de Lectoribus Theologiæ ad Monasteria Sialandiæ mittendis

1) M. Jens Vinstrup var Sognepræst ved S. Nicolai Kirke i Kbhvn og Hr. Jens Madsen ved Helliggejst Kirke. Man skulde saa antage, at M. Just har været Præst ved Frue Kirke; men vi vide ellers intet om, at der har været nogen Præst af dette Navn ved denn Kirke.

1552.

Die 7 Julii resignavit M. Johannes Pomeranus suam, quam in hac Universitate habuit, conditionem ad instantis Michaelis.

Die 6 Septembris per doctorem Bernardum Frisium petiit et mandavit Regia Majestas, ut Magister David Chytræus literis Universitatis vocaretur ad lectionem theologicam. Jussit¹⁾ [Rec-tor] nuncium certum conduci, qui vocet M. Davidem aut certum responsum referret. Quod ita conclusum est.

Efter Biskop Ludvig Harboes Afskrift i Sjælands Bispearkiv. De originale Acta Consistorii ere nu tabte; flere Steder i samme har Harboe dog ikke ret kunnet læse.

17.

Beretning om Religionsdisputatsen i November 1544 mellem Professorerne i Kjøbenhavn og Kannikerne i Lund tilligemed nogle Klostermænd fra Sjælland og Skaane.

Postridie Martini 1544, feria nimirum quarta post Martini, cœptum est disputari Hafniæ cum Canonicis Lundensibus et aliis nonnullis de religionis negociis controversis, Rege volente. Disputatum est autem in præsentia Regis et magno hominum omnis generis frequentia octiduum totum, idque ante meridiem ab octava hora ad duodecimam; tempus postmeridianum a secunda ad quintam datum est examini patrum, qui a Lundensibus interim citabantur frequentes. Ex canonicis pertinaciores erant Petrus Severus, Cantor, et Petrus Ivarus, ambo apprime docti et artium Magistri, tum quoque Jonas Turonis filius, idem Ludimoderator, quamvis in plerisque hic magis ridiculus. Reliqui, ut Benedictus Arvidi filius (cui ob Græcæ lingvæ cognitionem laus quoque tributa tum præcipua est) et Abbates Herisvadenses et Esromenses, una præsentis, minus pertinacis; nomine et loco Sorensis adfuit Erasmus, non acris tum disputator. Omnes tamen tandem articulis religionis propositis subscripsere ultro, factâ post promotione Doctorum Nicolai Kragii, Olai Chrysostomi et Johannis Sinningii, qui themata tum proposita pub-

¹⁾ Her bør vel læses: Suasit.

lice defenderunt pro gradu, quem vocant, Doctoratus in Theologia consequendo.

Af M. Mogens Madsens haandskrævne Series regum Daniæ.

18.

1545. *En Regning fra Professor M. Mats Hack over forskjellige Udlæg, han havde haft som Forstander for Kongens Kantori.*

XX discantz bøger, some prentit some schreffne, ingen aff thenum coster meg minde end en j daler.

Item ther myn nodigste frue skulle gaa y kircke mett hertug Magens¹⁾, tha sang wii stycker met xxiiij stemmer, mett sexten, oc mett xij, tha wore the halffrediesindsthiuffue sangere, ther gaff ieg then yperste bassist en daler, thesligest then yperst allist oc tenorist for sit arbeide att dag oc nat lære the andre, ther haffuer ieg theris quitantzer po, oc discantisterne, som wore vdtdelet vdi sex stemmer, tog ieg mig self for, thed løber — iij daler, ther po haffuer ieg huer po syn daler en recognitz.

Item same tid vdtj iij vger, ther the offuer siungde, tog ieg thenum vdt ij td^r tyst øl po myn nodigste herres trøst, som bleff vbetald, thed motte ieg self betale. . . . . ij daler.

Item til same tiidt ij riiss papir forteredt . . . . . ij daler.
y medel tiidt tha oc tha et riiss papir . . . . . j daler.

Item tiill myn compositz att spille et riiss . . . . . j daler, oc end fast meer.

Item vdtj medler tiidt vdtj v aar haffuer ieg latt iij eller iiij td^r danstøl til aff mit egit . . . . . j daler.

Item til thed brøllup y Kiill lodt ieg skicke bud til Kiøge, til Malmø, til Landtskrone, til Lundt, eptter discantister, tenorister, bassister, allister, oc thed motte ieg giøre saa thit oc saa offte, adt ieg wor thredt ther vdaff, oc leyede altiit et wiss bud for myne egne pendinge, saa hielpe meg Gud. Oc end

¹⁾ Hertug Magnus blev født i Kjøbenhavn Torsdagen næst efter S. Bartholomæi Dag 1540 (Hdskr. Krønike).

motte . . . self po thed siste fare epter thennum oc hente [thennum] po myn kost, thed kosted meg w[ed] x daler, ieg lader thed dog bliiffue huad mand wiill.

Ther wii droge aff sted tiil Kiil, tha wor ieg kranck oc skulle drage offuer land tha . . søgte ieg rentte mestren oc wilde haffue therependinge epter Kong. Mt. wilge oc canzelerens løffte, tha wor hand icke tilstede, men wor tha affdragen met droningen. Then regse frem oc tilbage wil ieg regne vdtj thet mindste . . . . . x daler.

Summa xl daler.

Her vdaff haffuer ieg anamet aff Kon. Matz renttemester po min nodigste herris wegne xx daler, huileket ieg met thende myn handtscrifft betyder og bekender.

Mattz Hack

lessemester vdtj Kiøbenhaffns vniuersitet.

Paategnet: 1545. Her poo er giffuit mester Matz Hack poo Regenscaff xx daler fredagen post ascensionis.

Orig. (beskadiget) i Gehejmearkivet, Danske Saml. Nr. 579.

19.

1545. 6te Juni. Bestemmelse om en Pens til Universitetet af Fosie Kirke i Skaane.

Copia quittantziæ D. Erasmi Loge de pensione ex Ecclesia Phosyana.

Jegh Joannes Siningius, Rector wdj Kiøbnehagens Vniuersiteth, mett menige Doctorum och Vniuersitetis Lesemesters willie och samtøcke, kiendes och giøre witterligt for alle mett thette mitt ðbne breff, att Jegh haffuer for noghen besinderlige weners och dannemendtzs bons skiildtt efterladett och tiilgiffuit hederligh Mandt Her Rasmis Loge, Sognepresth wtij Lokrop y Schane, aldt then efterladende penss aff Phosye kirkke, som nu nogen Aar er standhen tiilbaghe, mett saadanne skeel och wiilkaar, att for^{no} Her Rasmis skall efter thenne termyn tiil Paasche, som mendt scriffuer then myndre tall wtij Guds aar: 45: aarligh aar tiill gode rede och betymelig tiidt ydhe her wtij

Kjøpnchagen for^{ne} Vniuersitetis Rectori xij marck danske pen-
dinge, som her y landen gienge och gieffue ære, vden giensig-
gelse, hielperede eller argellieth y noget maadhe. Men skeer
thet saa, att for^{ne} penssz icke fremkommer eller betalett worder,
ingen orsag vndertagen, tha skall for^{ne} Her Rasmis stande tiil
retthe och betale for alld then efterstandendhe gieldt och penssz,
som handt stodt tiilbage mett aff for^{ne} Phosye kircke, huilken
handt icke kandt met nøgeactige foruaring och quittanzter be-
uise seg att haffue ytth och wdgiffuen. Tiil ytther mere wid-
nesbyrdt och foruaringh træcker ieg wort Vniuersitetz Indzegell
neden paa thette mit obne breff. Datum Hafniæ 8 Idus Junii
Anno 1545°.

Konsistoriets Koplbog, 1538—1602, Fol. 73.

20.

Luthers Dom om Nytten af de ved Universiteterne brugelige De- positionsskikke.

Iudicium Reverendi Patris Doctoris Martini Lutheri de Depositione
in Academiis vsitata.

Est hec presens larua et Depositio, mi puer, nihil quam
initium tantum earum depositionum, quæ restabunt tibi per om-
nem vitam. Hic vnus miser homo imponit tibi ad dimidiam
horam cornua, ridet te. Sed, crede mihi, longe maiora veni-
ent. Proximus crit Depositor, Preceptor seu Magister, qui te
deponet quotidie, et quod in moribus et religione agreste crit,
resecabit, non profecto vno icto aut Castigatione, sed crebris
et multis, donec dolatum te paululum tradet Pastori seu con-
cionatori. Is etiam, quantum poterit, conabitur, vt ex impio
te reddat et retineat pium. Hos sequetur ipse Magistratus et
Rector, qui, si nequam esse cæperis, durius etiam te tracta-
bunt. His primis itaque Depositionibus superatis, et cum ali-
quantulum exercitatus ad maiora venies, h. e. Vel duces vxorem,
quæ te perpetuo suis deponet modis, donec te mansuociorem
reddat. Ne dicam hic interim, quantum Depositionum senties,
si pertractus fueris ad summa officia, vel ad administrationem

Republicæ vel Ecclesiæ, Deus bone, quantum difficultatum et miseriarum (quæ omnia putabis Depositionis partem esse) hic tibi exorbendum est? Hic tibi Rustici, Nobiles, Ciues, imo Serui et Ministri tui plus satis magnum numerum Cornuum imponent. Quare mi adolescens putato ea, quæ nunc uides et sentis, esse tantum præludia illorum, quæ tibi restabunt superanda per omnem vsque vitam. His itaque iam ab ineunte ætate assuesce, vt æquiore animo ad maiora adhibitus, curas et remoras ferre queas. Multum enim [prodest] a teneris assuescere conflictari cum talibus monstis, vt Herculem puerum scribunt in cunis angues solitum esse suffocare. Alterum est etiam, vt te admoneam, vt cogites, in quem statum te nunc Deus vocarit, nempe Studiosorum. Itaque cogita, quod cum a nobis exieris, occurrent tibi Scholasticorum seu studentium multi. Sed horum alii sunt nequam, immorigeri, negligentes, lusores, lurecones, heluones, impij etiam, quos nolo secteris. Alios contra inuenies, bonos, honestos, pios, morigeros, et studiosos, hoc secteris. Quod si feceris, eris et tu bonus et pius, et scias consuetudinem cum prauis et nequam hominibus reddere prauos, Nam consuetudo in vtramque partem multum potest, vt inquit Ouidius: Multaque corporibus transifione nocent. Nunc recita aliquid ex authoribus, quos didicisti, ut audiam, quam diligens fueris, an etiam Grammaticam repetiueris etc.

Efter et trykt Blad, midt paa hvilket findes et Træsnit, der forestiller en Depositor og en Deponendus. Paa Foden af Bladet er skrevet: Petro Fabricio dedit Ludouicus Munch, Rostoch 30 Sept. [15]81. Kon-sistoriets Arkiv, Pakken Nr. 194.

21.

1546. 18de April. D. Christiern Torckelsen Morsings Skrivelse til Henrik Smith i Malmø, indeholdende Approbation til Trykken af dennes Skrift: Een skøn, løstig, ny vrtegaardt.

Christiern Torckelsen, Doctor vdi Københaffn, ynsker Henrick Smidt wdi Malmø lække, salighed oc velfart.

Kære Henrick sender ieg eder igen den lægebog, som i antuordede mig i winter, begerendis, at ieg samme bog wilde

offuersee, oc giffue eder tilkende, om mig kunde tækkes nøtte-
ligt at være, at hun bliffuer prentit oc obenbarit for huer mandt.
Saa haffuer ieg nw efter eders vilie oc begering samme bog
offuerseet, oc befundet, at hun er wddragen aff de beste læge-
doms bøger. Oc ere vdi hende mange gode legedomme, som
kunde giøres oc beredes aff de ting, som findes oc voxe her
i Riget. Dog skal ingen tencke medt sig, at nogen kandt fuld-
kommelig lære aff denne bog, eller aff nogen anden, alt huets
som behoff giørs til legedomms konst. Thi at kunde een læge-
bog være nogksom der til, da giøres icke behoff at studere xx.
eller xxx. aar, oc forsøge mange fremmede landt, førre end mand
lerer det, som behoff er at wide til samme konst, icke vore
heller lægedoms Doctores i andre landt i saa stoor ære oc ver-
dighedt holdne, som de ere, der som lægdom vore een konst,
som ringe vore at lære, oc findes der mange; serdelis vdi Ita-
lia eller Wallandt, lægedoms doctores, som haffue huert aar
mere end tusinde Ducater til rente. Men effterdi at her er al-
someneste een Apotecke i al Danmarcks Rige oc Norge, oc
desligest icke mange, som den rette lægedoms konst forstaa
eller lærtt haffue, tækkes mig meget nytteligt være, att denne
bog wdgaar for huer mandt, oc serdelis faar dennem, som
langt boo fran legedomms doctores oc Apoteckere, att huilken
som fornymer sit legoms skrøbelighed eller siugdum, kand
søge oc finde i denne samme bog nogen lægdom, som han
kan behielpe sig selff medt. Oc haffuer icke Gudt forgefues
skapt saa mange deiglige oc merckelige vrter oc anden lægdom,
men til menniskens nytte, gaffn, sundhedt oc forbedring. Fordi
freste de Gud, som siuge bliffue, der som de foracte Guds
gaffuer oc icke begere hielp [oc] trøst, først aff Gudt i hiem-
melen, oc siden aff de nyttelige lægdommer, som baade scriffuis
i denne bog oc i mange andre flere. Oc haffuer ieg ingen
dansk bog seet, som saa nyttelig kand være til legedomms konst,
end denne eders bog oc arbeide. Eder her medt nw oc altid
Gudt befallendis til euig tidt. Sereffuit wdi Københaffn Palme
Søndag, Anno Domini MDXLvj.

Af Henrik Smiths: Een skøn, lystig, ny vrtegaardt. 1546.

22.

1546. 31te Maj. *Professor D. Johannes Machabæus skriver til Ven om private Forhold samt om den danske Kirkes og Højskoles Tilstand.*

Salutem igitur (sic) omni cum observantia communi meo et uxoreulæ nomine H. Tuæ, honestissimæ sociæ et suavissimo Theophilo quam amantissime et reuerenter offero: Ac nos cum nostro filiolo atque familia incolumes valere indico, Deum Opt. Max. orantes, ut eadem et meliora de te tuisque omnibus nos semper audire faxit. Nostræ autem vitæ conditio nec nimium superba est, nec extreme misera, sed quadam mediocritate tolerabilis. Status vero Ecclesiarum et Scholæ apud nos utcunque (Deo beneficio) floret, quæ præsertim lator literarum fideliter et copiose exponere tuæ præstantiæ poterit omnia, quem ego et pro meo officio et pro illius desiderio debeo tanquam virum honestissimum diligenter et impense commendare. — —

Reverendissimo Domino Episcopo ac suæ honestissimæ conjugii, item Tuæ etc. venerabili costæ, item Theophilo Georgij, ac Pastori Slesvicensi Domino Joanni Sartorio (?) cum . . . . . suis omnibus, ut tuam Deus præstantiam incolumem quam diutissime et quam felicissime valentem conservet, oro. Hafniæ pridie [Kal.] Junii 1546.

Tuæ præstantiæ . . . .

Johannes Machabæus D.

Langebeks Afskrift i Kongl. Bibl. med følgende Overskrift: «Doct. Johannis Machabæi Epistola ad Amicum de variis. 1545. die ultima Maji. pag. 174». Aarstallet 1545 i denne Overskrift maa vel være en Fejl for 1546, som der staar i Brevet selv. Langebek synes at have afskrevet Brevet efter et fejlfuldt Aftryk i en eller anden «Sylloge Epistolarum», som han dog ikke nærmere har betegnet, og som jeg ikke har kunnet opdage.

23.

1547. 10de Juli. «*Jordskyldt sett efter mennige Clericies och Borgerskabs fulldbyrdt och Sambtøcke*».

Anno &c. MDXLvij Knud Konings dag lod Kong. Mayett. wor allerkiereste nadigst herre vdj Danmarekis Rigis Radtz Ner-

werellsse, som daa thillstede war, opkalde for hans Nadis egne Mayest. paa Kiøbbenhaffuens Slotd erllige mend Doctores och læsemestere vdi Kiøbbenhaffuens Vniuersitet, erllige Mand Her Jep Heye, Cantor i Roschild, deszligest hederllige Mand Her Hans Dirichssen, Prier i den helligandtz Hospittall her samestedtz, Item erllige och wellfornomstige mend Borgemester och Raad, vdi huiss nerwerellse Kong. Mayett. lod giffue tillckiende, huorledis adt det war berettit for hans Kong. Maiest., adt mange her samestedtz war besuarede med huszley och iordskyld aff dieris garde, som de haffde aff Vniuersitetet, hospitaledt och kiercken, och paa det adt ewig willie och wenskab motte bliffue imellom Klerkeriet och menige Borgere her samestedtz, daa bød och beffoel Kong. May., adt alle Vniuersitetets, Kierckers, hospittallers och andre Klerkeries garde och husse her i Kiøbenhaffn skulle besees och offuer weyes, och de garde, som daa fandtes adt were for høyt sadt, skulle nedersettis, och de, som ware for ringe sadt, skulle forhøygis. Daa paa det att Kong. May. wilge och beffalning matte allworligen gaa for sig och fuldkommis, bleffue disse efterskreffne erllige Danemend same tid till for^{ne} handel aff Kon. May. med for^{ne} hans nadis elskellige Rads Rad och willie och samtøcke tiltagne. Først paa Vniuersitetens wegne erlig och høylerde Mand Doctor Christiernus Morsianus och erlig och wellerd mand Mester Jacobus Fabricius, och paa Canickers och Vicariers wegne for^{ne} Her Jep Heye Cantor &c. och hederlige mand Her Hans Gundersen vicarius, disligeste paa borgernis och Kierckernes wegne erllige och wellfornomstige Mend Pouwell Hanssøn, Olluff Skriffuer, Borgemestere i Kiøpnehaffuen, Niells Claussen och Jørgen Bagger, Borgere i same Stad. Item paa den hellig andtz Hospittalls wegne, fornumstige Mend Niells Lestemager och Hans Effuertson, Borgere i for^{ne} Kiøpnehaffuen, huilcke for^{ne} Dannemend effter Kon. Maytt. Beffalning siden thilhobe kom i hellig gesthuss Conuentstue, och der gjorde de deres edt alle og huer serdellis, adt de willde besee, sette vden all willd och wenskab for^{ne} huse och garde, som de willde forsuare for Gud och bestaa for Kon. Mayett., och daa bleffue alle disse efterskreffne garde saa sadt, som her efterføllger.

(Derefter anføres 215 Beboere af Kjøbenhavn, ordnede efter Stadsens otte Rodemaal, med Angivelse af den Jordskyld, de for Fremtiden skulde betale af de 256 Gaarde, Boder og Grunde, de havde i Fæste).

Aff alle disse gaarde, huileke vniuersitetet thillkommer¹⁾, och som nu sadt er efter Kongl. Mayett. befallning, de skulle her efter huereken forhøyes eller forringes med dieris huszleye och landgild i noger mader.

Frembdiellis adt effterdj nogle aff borgerne beklager sig adt vere besueridt med nogle aff dj Artickelle, som staar i de gamble Breffue, gaff Kong. Mayett. befallning, adt same Artickelle skulde formilldis, och daa bleff vniuersitetet [oc] vicarier her samestedtz med Borgemester och Raad med Kong. Mayett. bewilling saa tillens, adt huiss breffue, som der effter skulle vdgiffuis, de skulle allesammen liude effter denne effterschreffne thenor.

Wy epterschreffne Rector, Doctores oc mēhige Lesszemeistere wj Kjøpnehaffns Vniuersitet kiendes oc giøre witterligt for alle met thette wort opne breff, at wy haffue wndt oc tillatt oc mett thette wort opne breff wnde oc tillade beskeden Mandt N. borger y for^{ne} Kjøpnehaffn, hans husfrue, børn oc arffuinge mue oc skulle haffue, nyde oc beholde en vniuersitetens iordt, gordt oc gordzrom wdj lunge oc brede op oc nedre, som then nu bygd, indhegnet oc forfunden er, att nyde oc beholde wdj alles theris liffs tiidt, thend ene ephther thend anden, tiill euig tiidtt. Mett saa skiell att for^{ne} N., hans høstrw, børnn oc arffuinge skulle giffue ther aff tiill for^{ne} Vniuersitet aarligen N. marek Danske penninge, som wdj Danmarek geffue och genge ere, tiill twenne termynere, halffdelen tiill poske oc anden halffdelen tiill Sanctj Michaelis dag, oc bygge oc forbedre samme gordt oc thend wdj gode maade wedt macht holde. Sammeledis holde kongelige oc byes tynghe, som nu er, eller her ephther paa leggis kandt, ephther synn formwe. Ock ephther att for^{ne} gordt nu ephther Kon. Mat. bewilling oc aff Danemendt sætt er for eth skielligt landgilde, skall for^{ne} N. marek her ep-

---

1) Meningen er: De af disse Gaarde, som tilhøre Universitetet, skulle o. s. v.

ther yecke for nogen orsage skyldt enthen forhøygis eller forringis anderledis, end som thet nu sæt er, y noger maade. Ydermere, ther som saa skede, at for^{ne} N., hans hustru, børnn eller arffuinge trengis wdtaff armodt, fattigdom eller wdtaff anden redelige orsage, at selge, pantsette eller affhende for^{ne} gordt, huss oc bygning, tha skulle the ther tiill haffue fuldt macht, dog att the skulle thet først tilbiude oss oc wore eptherkomere wdj for^{ne} vniuersitet for eth redeligt oc skielligt wærdt. Dog ther som wy eller wore epterkommere samme huuss, gordt eller bygning ey købe wille, tha skall then tilbiudis theris neste frender eller suogre; wille ey the, tha skall for^{ne} gordt loughbiudis tiill Kiøpnehaffns byting, oc siidenn selge thend, som kiøbe will. Dog at kongelig oc byes tyngge skall altid gaa ther aff epther gamell sedtwane oc hans formwge, oc same N. marek husleye oc landtgilde tiill gode rede aarligen tiill for^{ne} termynen ther aff wdtgiffuis tiill for^{ne} vniuersitett. Menn skede thet seg saa, at for^{ne} landgille yecke wdtkomme inden thet neste tilkommendes halffue aarss dag, tha skall for^{ne} N., hans hustru, børnn, arffuinge, eller the, som for^{ne} gordt aff thenum fangendis worder, giffue fierde parten mere, end samme aarss landgilde seg beløber, for wlydelsse, oc siden fremdelis for huert halffue aarss forsømmelse ock wlydighet giffue fierde parten mere, end samme aars landgilde er. Oc ther som saa skede, at for^{ne} N., hans hustru, børnn eller arffuinge, eller the, som samme gordt aff thenum fangendis worder, bliffue forsømmelige oc icke giffue samme landtgilde tiill for^{ne} Termynen, men bliffue ther met besiddendis eth aar, ij eller try, tha mue oc skulle wy wtj for^{ne} vniuersitet mett Borgemesteres oc Raadtz her samme stædtz widskaff haffue fuldtmacht thet fierde aar at lade samme gordt, huss ock bygning werdere aff otthe wwildige dannemendt, fræ paa huer side, oc then saa kiøbe for eth skielligt wærdt epther dannemendz sigelse tiill for^{ne} vniuersitet eller en anden danne mandt, huo wy thend wnde wille. Oc tha skulle wy paa vniuersitetz weigne først affkorte oc wpbære allt thet epterstandendis landtgilde met brøde penninge aff the penninge, som gorden bliffuer wurderet fore, oc sidenn antuorde then, som gorden

bebreffuit wor, alle the penninge, som sidenn offuer bliffue. Tiill ydermere witnessbyrdt &c.

Ydermere er thet oc saa sambtycht mellem vniuersitetet oc Borgermestere oc Raadt, att huo som helst sodanne breffue, som for^{uit} staar, begierer oc fangendis worder aff for^{ne} vniuersitet, skulle aldelis offuerantuorde thenum igen alle the breffue, som the tilfornn haffuer paa samme huse eller gaarde.

Thenne for^{ne} handell, som for^{uit} staar, bleff igen indført for Kong^e Mat. oc ther bewilget oc sambtyeht.

Och tiill en ewig witnessbyrdt oc y huffkommelse, at saa wbrødeligenn euerdelige holdis skall y alle maade, som forsereffuit staar, tha haffue wy Borgemestere oc Raadtmendt ladett Kiøpnehaffn stadts schriffuer Hans Jenssen indscriffue thenne for^{ne} handell vtj thenne vniuersitetens bog, wnderscreffuit met woris fuldtmyndige erlige Mendt Matts Clausen oc Peder Jenssen Raadtmendt.

Ephther for^{ne} myn øffrigheds befalling bekender ieg Matts Claussen thenne for^{ne} beuilling oc handell met thenne myn egen handt.

Att so er till en endelig ende nu besluthet och samtøcht, winder ieg thett mett myn egen handseriffit her wnderscreffuith ephther for^{ne} myn owerhedtz befalinge.

Per Jensenn
met egen handt.

. Konstistoriets Kopibog 1538—1602. Fol. 78—88. Undertegnet: Frembwist paa Kløbenhaffns Byting Mandagen den 6 Junij 1653.

24.

1548. 22de Februar. Dom i en Trætte mellem Universitetet og tvende Adelsmænd om Fiskeriet i Pugesø.

Wij ephtherscreffne Peder Skram tiill Vrup, Ridder, Fuldmectiig ephther Kon. Maiettz. Befalning vtij Mogens Godskès stedt,

Herluff Trolle Høuitzmandtt paa Kraagen, Oluff Skinckell tiill Slaslunde, Christiern Pors tiill Jonstrup, Peder Godske Høuitzmandtt paa Kiøpnehaffn vebner, Niels Pedersen i Husum, Peder Michellsen i Ballerup, Peder Michellsen i Herløffue, Hans Pedersen i Skoufferlunde, Niels Fiiskere i Ballerup, Peder Hansen i Møløffue, Jens Andersen ibid., Hemmingh Truidsen i Vallendtsbeck, Michell Jensen i Smørom Øffre, Oluff Knudsen i Værløse, Hans Jepsen ibid., Suendtt vtij Buddinge, Hans Pedersen ibid., Giøre vij alle vitterliigt mett thette vortt obne Breff, att Aar ephther Gudts byrdtt Mdxlvij, ipso die Cathedræ Petri, vore vij forsamlede ephther Kon. Maietz. Befalning vedtt Knarderup om en trette, som var emellom høglerde, viise oc forstendiige mendtt Doctor Christiern Morsianus oc Mester Jacop Fabritius, paa then ene, paa vniuersitetens vegne vtij Kiøpnehaffn, oc erliige velburdige mendtt Erick Christophersen tiill Vindinge, Niels Andersen tiill Liungby, paa then andhen siide, paa theriis eghen vegne, om ett Fiiskerij, som for^{ne} Erick Christophersen oc Niels Andersen kiendis them vedtt vtij Pugesisø, forthij att thæriis grundtt skulle skiude ther ing paa siæn. Ther tiill suarede for^{ne} Doctor Christiern oc Mester Jacop, att for^{ne} Eriick Christophersen oc Niels Andersen aldriig haffde hafftt ther nogen Rett tiill for^{ne} fiiskerj i nogen maade, men hues the haffde ther vtij, tha haffue the tagett them tiill mett voldtt, siidhen siist læyern for Kiøpnehaffn var. Ther paa fremlagde for^{ne} Doctor Christiern oc Mester Jacop nogle tingsviidner, som dannemendtt haffde vundett paa siell oc sanningen, att for^{ne} Pugesisø haffuer legiitt tiill Knarderup kloster vtij klosters frij enemereke vtij xxx aar oc somme vtij xl aar, oc somme vtij l aar, oc somme offuer l aar. Ther emodtt lagde for^{ne} Erick Christophersen [oc] Niels Andersen nogle tingsviidner, som vore vdgiiffne tiill Smørom herrittz ting, Sockelundherrittz ting oc Tryherrittz ting, saa att nogle mendtt haffde vundett, att them drogiis tiill mynde, att the mendtt, som bode vtij Bredinge, skulle haffue fiiskett vtij Pugesisø, men huadtt helder the haffdett mett rett eller icke, thett fo[r]mellede for^{ne} tingsviidner icke. Tha ephther tilltall, giensuar oc sagsens leylighedt, breffue oc beuisning, oc hues som vij aff grundens leylighedt forfaret haffue, tha schall icke for^{ne} Erick Christo-

phersens eller Niels Andersens bønder, som boo vtij for^{ne} Bre-
dinge, haffue nogen Fiiskerij .vtij for^{ne} Pugesiø ephther thenne
dag, thij Knarderuppes grundtt affuiser them, att the haffue in-
gen tiillgang tiill siøen, vthen bues fiisk som giick op aff siøen
oc vtij thæriis ænge vtij nogle Hulke, som thæriis Breff vduiser.
Thij skall for^{ne} Pugesiø være ett frij enemerccke tiill Knarderup,
som tiill forn værell haffuer, vthen for^{ne} Erick Christophersen
eller Niels Andersen thett anderlediis beuise kunde mett gamell
Breffue. Att saa er vtij sandhedtt, som forscreffuitt stor, henge
vij vore Indzegler oc Siignethet nethen for thette vortt obne
Breff. Giffuelt aar, dag, stedtt, som forscreffuitt staaar.

Orig. paa Pergament med ni Segl, hvoraf dog kun de to ere be-
varede, i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 99. Jfr. Danske Mag. 4 R.
I, 314. 319.

25.

1548. *Brev fra Kongens Hofpræst M. Povl Noviomagus til Jo-
hannes Pistorius fra Husum, som studerede ved Kjøbenhavns Uni-
versitet.*

M. Paulus Noviomagus, aulæ concionator, optimæ spei adole-
scenti Johanni Pistorio artium studioso in Academia Hafniensi,
suo amico singulari, S. D.

Pergratum munusculum misisti mihi, Johannes charissime:
amo te et authorem libri. Quare magnifacio et munus, quod
ab amico datum est, et gaudeo, me talem libellum nactum,
qui imposturas reliquiarum tam aperte aperiat. Nihil habeo iam,
quod remittere possum, tamen non ero huius immemor. Spero
me per Dei gratiam posse efficere, quod de te constitui. Incidi
cum Regina in colloquium de alio coadiutore mihi adiungendo:
hic ipsa memor mearum de te commendationum dixit: Nonne
tu dixisti mihi Husamensem Hafniæ esse, qui ad hoc officium
assumi possit? Respondi: Ita; sed ipse misere vivit, quod ve-
reor illum remoraturum in studiis suis; si tua Maiestas illum
ad biennium aleret in mensa D. D. Machabæi, et daret vestitum
annue, tunc pergeret celerius in studijs, quia iam illum miseria

remoratur. Dixit illa, se velle hoc apud Regem efficere. Nos Hassniam veniemus post festum Pasce, tunc certe, si non antea, ista fient. Vellem, quod exercitium concionandi haberes; sed de hoc, vbi Hassniam venerimus, deliberabimus. Vale. Coldingæ Anno 1548.

Afskrift i Joh. Pistorius's Brevbog, Gl. kgl. Saml. 3078. 4.

26.

1548. 21de Avgust. Kongelig Stadfæstelse af en Overenskomst, Universitetet havde truffet med D. Cornelius v. Hamsfort, angaaende en Vikarieresidens i Kjøbenhavn, hvori man agtede at indrette et Pædagogium.

Wniuersitetett vdi Kiøpnchaffnn fick breff, att effter thii att rector oc mennige lesemestere ther sammestedtts ere till ens worden mett Docter Cornelio ko. Ma^{tz} liiff arsth, saa att hand hassuer resignerett oc vppeladett till for^{ne} vniuersitetett thett vicarii, som hogmelte ko. Ma^t. hagde hannom mett forlentt, som laa till Sancte Birgitte altter i wor frue kircke i Kiøpnchaffnn, som er en Residenttz mett husze oc abbeldgaardt, gaardtzrom, hassuerom oc boder, liggendes bagh Sancti Peders kirche i Kiøpnchaffnn, effter som for^{ne} Docter Cornelius thett vdi were hagde, huilckett som the for^{ne} høglerde i vniuersitetett heer effter wille hassue till en schole oc pedagogium att vptugtte och lere vnge personer religionen till beste oc forfordringh, och schulle ther aff aarligen vdi for^{ne} Docter Corneli liiffs tiidt giffue oc fornøge hannom trysindtztyuge marck danske pendinge: Tha hassuer hogmelte kon. Ma^t. vndt oc tilladett, att for^{ne} vicarij maa och skall heer effter till cuigh tiidt were oc bliiffue till vniuersitetet i Kiøpnchaffnn till hielp att vpholle en schole oc pedagogium mett, dogh mett saadan skeell, at rector oc lesemesterne, the som nu ere eller heer effter kommendis worder, vdi for^{ne} vniuersitetett, skulle lade bygge en schole oc pedagogium paa samme residenttts, och then alle tiidt widt magtt holle, saa att vnge personer kunde hassue theris werelssse oc vptugtis vdi leerdom oc bogelige konster. Cum inhibitione so-

lita. Datum Collingh tiisdagenn post assumptionis Marie Aar etc. Mdxl paa thett ottende.

Registre over alle Lande. Nr. 5. Fol. 180.

27.

1549. 7de Januar. *Universitetets Andragende til Kongen om dets Tjeneres Fritagelse for Ægter.*

Durchleuchtigster, groszmechtigster Koningk, hochgeborner Fürst, E. Ko. Mtl. seint unser underthenigste willige und schuldige dinst zuvoran bereyt. Allergnedigster Koning und Herr! Wir haben E. K. M. schreiben, das wir unsere leuthe, gleich anderen in Dreiherrit und Holbwherrit whonenden, jeden sechs futer holtes hawen, und an den Strande füren solten lassen, und das darinnen niemandts das alleine der vom Adel Erbleuthe solten befreiet und ausgezogen sein etc., mit gebürlicher reverentz empfangen und in unterthennigkeit eingenhomen, unnd darinnen nicht alleine, sundern auch mit unsern eigenen leibe und gebluthe zu wilfharen und zu dienen erputtig seyn. So erheischen doch auch unser pflichte und eydte, damit wir fürnhemlich E. K. M. und darnegest dieser ewer koniglich Academien (so lang wir deren verwandt) verhafft, das wir E. K. M. darauff vorangezeigt nicht lassen kommen, dieweil wir E. K. M. privilegien und befreiungen, daruff auch diesse E. K. Academi fundert und gebauet ist, in unsern händten [haben], in welchen E. K. M. und derselbe hochloblichen Reichs-Rethe uns, zu gemeyn nütz und diesses Reichs höchstenn Preisz, unsere leuthe so frey von allen unnöttigen anwichtigen beschwerden und diensten, als denen vom Adel ire leuthe, geben und vorlehnet, und mit diessen worthen: *Ad hæc nullus ex omnibus colonis Universitatis gravetur per nobiles, per præfectos nostros aut servos vecturis, exactionibus et id genus gravaminibus quovis modo, aut quæsito colore, quasi in negotiis Regiis, liberos enim eos volumus a talibus grauaminibus ut colonos nobilium. Si vero graves incederint causæ, ut eorum opera nobis opus sit in nostris negotiis, hoc Universitati propriis nostris literis, manu*

nostra subscriptis, significabimus. Prohibemus itaque &c. Das wir sollich Ewer Ko. gegebenen privilegien; befreiunge samt anderen prerogativen und gerechtigkeiten, darauff diese Academia, als andere in Deutschen und Welschen Landten, gesetzt und erbawt ist, mit dem Eydte, so uns vormuge und crafft E. koniglichen bestedigten fundation vferlegt, zuzufordern und unser hochsten vermögens zuzuschützen und handthaben, geschworen haben, ohne das wir auch, zum teyl sonderlichen, zum teyl aber in gemeyn, und auch hiermit E. K. M. und diessen Reichen mit pflichtnüss dermassen verhafft, das wyr, was derselben zu lob, ehren, fromben und pesten gereichendt, auch unsers besten verstandts und höchsten vermügen(s) fürderenn, was aber zu voreleinunge und beleistisunge (!) derselben gerüren müchte, kheren und abweren helfen sollen. So wir aber nun vermergken, das ohne alle allegation und v(or)erinnerunge sollich unser befreiunge sollich E. Ko. Matt. schreiben, zu selbs E. K. M. verletzung und nichtigung diesser unser priuilegien und fundation, auch zu neher andern incommoditeten, so hieraus erfolgen und herfliessen müchten, erlanget und impetirt worden, haben wir dasselbig E. K. M., unser ehren und eydts erheischunge nach, nicht verschweigen noch vorhalten wollen, sondern sollicher Irer gegebenen befreiunge und priuilegien, und was zu Irer Ko. Matt. und dieses Reichs ehren und pesten rürend, hiermit erinnern, mit angeheffter underthenigster bitt, die wyr auch hiermit zu Gots und Irer Ko. Matt. ehren zu diesses Reichs gemeynen nutz, umbs Gots willen, gcthan haben wollen: Dieselbig wolle dieses unser offen schreiben, zu unser ehren notturfft und aus unvormeydtlichkeit bescheen, nicht anders den mit gnaden abnehmen, und in betrachtunge, das keyn wichtigkeit vorhanden, und das dardurch unser gerechtigkeit und priuilegien genichtigt und gar eleuirt kunthen werden, und das wyrs anher auch ohne E. K. M. schreiben gerne und gutwillig zulassen, doch itzt damit keyn gewonheit, wie man bereyt allegirt, diesen E. K. priuilegien zu gegen, herzubringen, und den nachkommen also nach zulassen verstadt nicht eingerümbt und gefolgt haben, nicht ausz ungehorsam bestheen, crachten; sondern das wir E. K. M. hierumb, und ausz neher anderen wich-

tigen ursachen, die E. K. M., wan sie gehört, selbst befallen werden, in aller underthanigkeit gehorsamet, und uns bey habenden gerechtigkeiten und priuilegien schutzen und handthaben, und darinnen im keynen wege nichts vorkurtzen, voreleinigen, oder disputiren lassen, als wyr ongezwiffelt, und so etwas dermass beschehen, inhibiren und hernacher nicht verstadtten. Dasselbig erfurdert E. K. M. christlich und koninglich Ambt, zu des Almechtigen unnd E. K. M. selbst hochsten ehren, und diesses Reiches ewigen frommen, und erheischet auch die hohe Notturfft sollichens in itziger verfolgunge der christlichen warhaftigen lehren und gegenwertlicher zerstörung vieler hohen Schulen. Wir wolten auch ungerne bey unser nachkommen übel hören, und wurden auch E. K. M. nicht unpillich vorursachet, unsz selbs unser vorgessenheit unnd vieler wichtiger dingen stilschweigens zubclagen und zu straffen, das wir dan hiermit vorhütten haben wollen, wollen auch zuvorkommen, das wnsz unser nachlessigkeit bey keinen gelerthen, so itzund sein oder hernacher werden müchten, boese vorletzlich argwenigkeit von uns nicht geschepfft werden müge. Diss alles müchten wir E. K. M. vff Ire an unnsz gethan schreiben nicht verhalten, und wess wyr derselben mit leib und guthe, mit verwharunge unser und Irer Ko. Mtt. ehrenn dienen können, seint wir so gehorsam und willig, als wir schuldig seint, erkennet Gott Almechtig, dem E. K. Mt. sambt derselben Gemahel und jungen herschafflen in glückseliger Regierunge und warhaftiger Erkenthnüsse christlicher seligmachenden lehren gesundt und selich zufrissen in ewigkeit bevahlen. Datum Copenhagen Montags post trium Regum, Anno Domini 49.

E. Ko. Mat.

vnderthenigste vnd gehorsamen
Rector, Doctores, Professores

E. K. Academien zu Copenhagen.

Udskrift: Dem Durchleuchtigsten, Grosmechtigen, Hochgebornnen Fursten und Herren, Hern Christian zu Dennemargken, Norwegen, der Wenden und Gothen Konninge, Hertzogen zu Schleswig, Holstein, Stormarn und der Dithmarschen, Graffen

zu Oldenburg und Delmenhorst, unsern Allergnedigsten Koninge und Herren vnderthenniglich.

Efter Grams Afskrift i Univ. Bibl., Addit. 102 Fol.

28.

1549. 8de Januar. Kongelig Befaling til Righshofmester Eske Bilde om at udlevere Professor D. Peter Capeteyn forskjellige Viktualier til Løn for, at han havde tilegnet Kongen en af ham udgiven Almanak.

Christian mett Guds naade Danmarckis, Norgis, Wendis oc Gottis konning etc.

Wor synnerlig gunst tiillfornn. Wiuder att epttherthj oss elskelige Doctor Peder Capictienn, wor liiffarsth, haffuer nu dediceret oss en almenack oc skiickett oss thenn hiidt. Thij bede wij etther och begiere, attj wille lade fornøge hanom tiill syn huszes wpholdtt j goed oxe, ij siede suin oc j tønne ferskt smør. Ther mett skeer oss synnerligen till willic. Bessalendis etther Gudtt. Schreffuitt paa wortt slott Kolinghus tisdagen nest eptther hellige tree Konningers dag Aar etc. Mdxlix.

Wnder wortt Signett.

Udskrift: Oss elskelige Her Eske Bilde tiill Suanhollum, Ridder, vor troe Mandtt, Raadt och Hoffmesther.

Paategnet: Kom thette Kon. Ma^{tz} breff meg tilhende løuerdagen eppther sanctj Anthonij dag Anno mdxlix.

Orig. i Kongl. Bibliothek, Breve til Adelens Historie.

29.

1550. 16de Marts. Fortegnelse over Bøger, Haandskrifter og andre Sager, som fandtes hos Professor M. Ejler Hansen Malmø (da han var bleven sindsforvirret).

Supellectilia reperta apud M. Hilarium Malmogensem Dominica Letare Anno 1550.

Joannes Stobeus.
Opera Ciceronis.

Chiliades Erasmj.
Calepinus.

- Terentius cum scoliis.
 Terentius.
 Terentius.
 Terentius.
 Nouum testamentum.
 Dictionarium Peter Dasyopodii.
 Grammatica Hebraea Mosche Kinski cum vno libro annexo.
 Dialectica Philippi cum rhetorica ad Herennium.
 Psalterium latine et hebraice.
 Psalterium } latine.
 Psalterium }
 Opera Ouidij.
 Jesus Syrach germanice.
 Grammatica Linacri.
 Dialectica Rodolphi.
 Opera Homeri.
 Opus Philippi de anima.
 Nouum testamentum grece et latine.
 Quinque libri Mose danice.
 Comœdiæ Plauti.
 Opus Hermannî Vuschi de octo partibus orationis.
 Ethica Philippi.
 Terentius.
 Quintilianî lib. 12 orat. inst.
 Geographia Henrici Glariani.
 Joannes Murmellius cum duobus libris annexis.
 Erasmus de conscribendis epistolis.
 Grammatica Hebraea Sebastianj.
 Pars veteris testamenti germanice.
 Grammatica latina Philippi.
- Satyræ Persli cum vno libro annexo.
 Progymnasmata Erasmj.
 Joannes Stœflerimus de sphaera.
 Sphaera Sacrobusti.
 Grammatica greca Philippi.
 Petrus Hispanus.
 Syntaxis Dispauterij.
 Officia Cicconis.
 Loci communes Philippi.
 Sententiæ veterum poetarum.
 Grammatica greca Philippi.
 Colloquia Erasmj.
 Aphorismi Hypochratis.
 Syntaxis Philippi.
 Sophocles.
 Syntaxis greca Verrenij.
 Arithmetica Gemmæ Frisij lacera-
 rata.
 Arithmetica D. Christierni.
 Annota scripta.
 Scholia doctoris C. Morsiani in Gallenum.
 Annotata D. Synningij in ethicam.
 Annotationes Synningij in rhetoricam Philippi.
 Quedam tabule.
 Annotata in Ouidium de Ponto.
 Annotata in euangelia dominicalia.
 Annotationes in rhetoricam Philippi.
 Annotata in euangelia dominicalia.
 Annotata in locos communes Philippi.

Annotata in Terentium.	Duo subucculæ.
Tabule in dialecticam Philippi.	Duo capilegia.
Annotationes in tria capita Joannis euangeliste.	Duo paria caligarum.
Annotationes D. Petrj Palladij in epistolam ad Titum.	Ornamentum, quod supra mensam affigi solet.
Sphera materialis.	Horologium.
Astrolabium.	Laterna magna.
Sunt preterea fragmenta quedam, in quibus continentur annotata quedam in varios authores, et quidam paruj libelli in vsum puerorum.	Tria receptacula librorum.
Vestes.	Vna stannea patina cum duobus orbibus stanneis.
	Duo asseres pertinentes ad spondam.
	Duo circinj.
Tunica.	

Udenpaa: Inventarium rerum Magistri Hilarij M.

Original i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 180.

30.

1550. 17de Juli. Jørgen Selmer, Rektor i Husum¹⁾, anbefaler et ungt Menneske fra Husum, der agtede sig til Kjøbenhavns Universitet, til Johannes Pistorius (eller Artopæus) fra Husum, som studerede i Kjøbenhavn, at han vilde hjælpe ham til Inscription, anwise ham de Forelæsninger, han skulde høre, osv.

Georgius Selmerus Joanni Artopæo Haffniæ incumbenti literis S. D.

Etsi meas ad te dederim literas modo apud nuncium, qui hunc adolescentem ad vos ducit: tamen et ipsum sine mea

¹⁾ Brevskriveren, der var en Slesviger fra Husum eller Omegn, havde for ikke længe siden selv studeret i Kjøbenhavn, omtrent samtidig med Johannes Pistorius (Artopæus), Johannes og Petrus Aurifaber, Albertus og Samuel Meiger eller Maior, der alle vare fra Sydslesvig. Han var nu, som det synes, Rektor i Husum, men opgav 1551 denne Plads og begav sig til Vittenberg for at fortsætte sine Studier (se Ny kirkehist. Saml. I, 470). Senere blev han Præst i Kejtum paa Sild og endelig i Ostfeld ved Husum.

qualicumque commendatiuncula ad te venire nolui, et quidem ob id rogatus, et etiam commotus eius probitate et modestia nec non diligentia, quæ semper in ipso, dum nostram scholam frequentavit, animaduerti et deprehendi. Rogatum igitur te volo etiam atque etiam, mi Johannes, vt tibi hunc adolescentem commendatum habeas, eique, vbi tua indiguerit opera et consilio, non deesse velis, vt intelligat, hanc meam commendatiunculam pondus apud te habuisse. Poteris illum iuuare et prodesse illi, primum vt ante omnia deponatur et in Album studiosorum suscipiatur. Deinde vt commodam habitationem nancisci possit, de quo multos, qui primum aduenire solent, laborare scio. Postea etiam quas audire debeat lectiones. Hac in re te mihi gratificaturum non diffido, cum mea semper diligenter curaueris. Scripsi in alio epistolio de omnibus rebus, de quibus voluisti et me rogasti, vt scriberem. Res meas volo vt mittas cum rebus Johannis Aurifabri, quem intellexi venturum domum: modo non miseris. Sed si miseris, quæso significes mihi, quo miseris. Salutes meo nomine omnes mihi familiariter notos. Vale. Datæ Husij 17 Julij anno Christi 1550.

Afskrift i Joh. Pistorius's Brevbog, Gl. kgl. Saml. 3078. 4.

31.

1551. 10de Januar. M. Jakob Fabritius, Sognepræst i Øsby, tidligere Professor, skriver til Universitetet og undskylder, at han ikke havde indfundet sig forat berigtige nogle Mangler i hans Regnskab fra den Tid han var Universitetets Rentemester.

S. D. Etsi M. d. Rector ac domini professores, viri incliti, sæpius anno proxime præterito decreui ad vestras dominationes venire, tamen non leues huius publici mei officij occupationes priuataque non vulgaria negotia hæcenus me impediunt, quorum magnum catalogum, si vestras dominationes prolixitate vellem molestare, possem indicare. Sed coram Tuæ M. vestrisque d., Magnificæ d. Rector ac optimi d. professores, istam moram iustis ac legitimis excusationibus ita excusem, vt omnium vestrum ac singulorum animos me beneuolos sperem ha-

biturum. Porro pro amico ac fideli consilio, vt veniendo ad vos magnæ molestiæ impediatur, ago atque habeo gratias quam possum maximas, cui, quam primum vilo modo potero, libenter parebo. In præsentia cui ecclesiam meam commendem neminem habeo, quam sine certo viceministro vt deseram minime expetere possitis, aliquem autem imprimis quæram, vt vobis morem geram. Nam vicinus pastor, cuius opera olim absens utebar, tum propter senium tum aduersam valetudinem adeo difficulter proprium munus possit sustinere, vt ego implere sæpius vicem ipsius cogar. Sed nulla obstante difficultate vestrarum d. voluntati satisfaciam, ac Deo opt. max. fauente ita omnia declarantur, vt quæ in præsentia videantur obscura fiant elarissima. Nam opinor istam difficultatem ex minutis vt vocant esse ortam, quæ fortassis scriptor omisit. Non enim, postquam descripsit rationem, codicillos perlegi, itaque quicquid est istius aut suspicisionis aut obscuritatis, spero commode et amanter inter nos, quemadmodum, M. D. Rector, T. M. promittit, posse componi. Quod reliquum est, precor Christum, vt T. M. vosque d. professores omnes ad gloriam sui nominis quam diutissime gubernet atque conseruet incolumes. Valete. Datum Æsby x Januarij anno 1551.

T. M. obseruantissimus

Jacob. Fabritius.

Udskrift: Magnifico Rectori ac reliquis d. doctoribus atque professoribus inclitæ Haffniensis Academiae, dominis ac fratribus suis semper colendis.

Orig. i Kongl. Bibliothek, Ny kgl. Saml. 752 c. Fol.

32.

1551. 11te Oktober. Kongelig Befaling til Prioren i Antvorskov om i Forbindelse med Abbeden i Sorø at underholde M. Rasmus Sartorius under hans Studier ved Universitetet.

Her Niels, prior vdj Andtuordtskouff closter, sick bress, som her efterfølger.

Christiann etc. Vor synnderlig gunst tillfornn. Wiider, att wij nu haffue tillskiekelt oss elsk^e mester Rasmus Sartorium

att skulle paa nogenn tiidt bliffue hos vniuersitetett heer vdj wor Stadt Kiøpnnchaffnn. Thij bede wij etther oc ville, attj rette etther effter att wnderholle hannom heer till studium mett oss elsk^e her Nils, abbett vdj Soer closter. Sammeledis bede wij etther oc wille, attj strags forskiicke hannom synne bøgger och cleder hiidt till for^{ne} Kiøpnnchaffnn. Och wille wij mett thett første till skicke etther en andenn goedt lerdt personn, som skall were leesze mester ther vdj klosterett i genn i hans stedt, attj nu kunde wiide etther effter att rette. Befalenndis etther Gudt. Datum Hassnie søndagen post sancti Dionysij episcopi dag Aar &c. 1551.

Tegnelser over alle Lande. III, 419. Et Brev af samme Dag til Hr. Niels, Abbed i Soer, om at bidrage til M. Rasmus Sartorius's Underholdning ved Universitetet, er indført smst. Fol. 421.

33.

1551. 28de December. *Tvende Kongebreve anguaende Kaldelse af Sognepræsten ved Vor Frue Kirke i Kjøbenhavn, M. Niels Palladius, til Superintendent i Skaane Stift.*

a.

Breffue thill the høglerde y Kiøpnehaffn, som her ephther følger.

Vor synnerliige gunst tilfforn. Ethers schriiffuelse er oss til hende kommen, huilcken wij oss haffue ladett forlesse, oc ther aff forfarit, att ephther thij Gudtt almegtigste haffuer kallit lector Frantz, superintendentt y Skone, aff thenne werden, tha haffuer ther werritt itt prestemode wdi Skone beramet, oc the haffue endrechthelig kallit oss elskelige hederlig oc høglerdtt mandtt mesther Niels, sogne prest tiill wor Frue kirkke ther wdj Kiøbnehaffn, tiill superintendent offuer Skone stiiigt. Oc ephther thij sogne folckett tiill wor Frue kirkke haffue formereket sliig leylighedt, att theris sogne prest wor wduoitt tiill superintendentt tiil Skone stiiigt, haffue the werrit begerendis aff etther, attj wille ther wdinden hoss oss were thennom behielpeiligen, att the motte beholle theris sogne prest, oc attj therfor ere begierendis, att for^{ne} mester Niels motte bliffue samme kaldtt for wdenn, som etthers schriiffuelsse wiider ther om be-

melder. Tha giiffue wij ether gunstliigenn tilkiende, att wij haffue offuer werit (sic) samme sages leyliighed hoes oss oc besinde, att epher thij for^{ne} mesther Niels er wduoldtt till for^{ne} Skone stiiغت for en superintendent, oc thet er merckelig fornøden, att samme stiiغت bliiffuer well forsørgiit mett en godtt superintendent, kunde wij icke andett end giiffue wortt sambtycke ther till, att mesther Niels bliiffuer wdj samme befalling, epher thij han er retteliigen kallit epher wor ordinantz lydelse, bedendis gunsteliigen, attj wiille troligen tilhielpen mett oss elskelige hederlige oc hoglerdt mandtt Doether Peder, superintendent wdj Siellandtz stiiغth, huilchen wij wdj lige maade tiilschriiffuitt haffue, att fornøff^{ne} wor Frue kirkke kandtt bliiffue besørgelt mett en godtt, lerdt oc skickeliig sogne prest, som kandtt predicke oc lere Gudtzs rene ordtt oc euangelium [oc] were sognefolckett nøttiig. Ther mett skeer oss sønnerliigen tiill willige. Befallindis etther Gudtt. Schreffuit paa fierde Juledag Anno etc. Mdlj^o.

b.

Breffue tiill borgemesther oc raadt wdj Kiøpnehaffn, som her epher følgher.

Christian mett Gudtzs naade Dannnareckis, Norgis, Wendis oc Gothis koning etc.

Vor gunst tiilfforn. Wiider, att oss er ethers schriiffuelse tilhønde kommen oc then ladett offuerlesse, oc ther aff forfaret, oc thisligeste aff ethers fuldmegtige, att oss elskelige mesther Niels Palladius, sogne prest till wor Frue kirkke ther wdi wor stadt Kiøpnehaffn, er wduoldtt tiill superintendent offuer Skone stiiغت, oc er therfor begierindis, att han motte fremdelis bliiffue sogne prest til wor Frue kirkke. Tha giiffue wij etther til kiende, att sogne presther wdj wor kiøpstederne wdj Skone oc prouisther ther samestedtz haffue wduoldtt oc kallit for^{ne} mesther Niels till theris superintendent, oc haffue haft theris fuldmegtiige hoes oss therom, oc kunde wi icke andett end lade hannom komme tiill samme befalling,

dog haflue [wii] tilschreffuit oss elskelige Doethor Peder superintendent wdj Sellandtzs stiiigt, att han schall werre etther behielpeliig, attj kunde bekomme en anden lerdtt oe skickeliige mand til sogne prest egegn, huilekit j kunde wiide ether eptther att rette. Befallendis ether Gudt. Schreffuitt paa fierde Julle-dag Anno etc. Mdlj¹⁾.

Tegnelser over alle Lande. III, 477—78.

33.

Optegnelse om et Mageskifte mellem Universitetet og Hans Barnekov 1551.

Anno 1551 Rectore Petro Capitaneo fick welbiurdig Hanns Barneko aff Vniuersitatis guodtz disse effter^{ne} gaarde.

Først wdj Ebberup en Gaard, giffuer aarligen till Landgille . . . . . j t^e smør.
her er guod skouff till.

Item wdj Eygby en Gaard, som giffuer aarligen till Landgille . . . . . Ru . ij pundt, Bygh . ij pundt.

Item y Baagenes paa Tudtzeness en Gaard, skylder aarligen . . . . . ij m^l xiiij β .

Samme tiid fick hand en stor part aff Vniuersitatis haue norden op till Collegij gaardenn.

Her emoed gaff hannd Vniuersitati till Mageskift.

Wdj Store Heddinge y Steffuens herritt:

En gaard, skylder aarligen . . . . . Byg . iijj pund.

Enn som giffuer aarlig Landgille . . . . . Bygh . j pundt.

Item en Gaard y Liwersløff, giffuer aarligenn . Byg . ij (pund).

For then part aff Vniuersitatis Haue gaff hand . . . xl daler²⁾.

Thette Mageskifte ville Vniuersitetet icke gierne samtycke, fordi dett goodtz, som bleff giiffuenn till vederlag, er bart

¹⁾ Skjønt det ene af Brevene har Aarstallet 1551 og det andet 1552, kan det ikke være tvivlsomt, at de ere udstedte samme Dag og Aar. I det sidste Brev er Aarets Begyndelse regnet fra Juledag.

²⁾ Jfr. Danske Mag. 3 R. VI, 251.

guoedtz och hart att som kiøbstedt guoedtz. Och sinndes ingenn Magskiffte breff hoes Vniuersitet.

Paategning: Mester Hans Gulsmeds Sedell de Negotiis quibusdam Universitatis cancellario indicandis.

En Seddel om hues godtz Hans Barnekou bekom aff Vniuersitetet y Hornsherrett.

Af Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 101.

34.

1552. 28de Oktober. Kongeligt Forbud mod Eftertryk af Bøgerne i den ny danske Bibel.

Breffue, som wdgick om thend dansche bibell.

Christiann etc. Giøre alle witherligt, att vij ere komenn vdj forfaring, huorledis mange thennom fordriste baade vdj Danmark oc Tydskland att prente paa danske the bøger, som staa vdj thend ny bibell, som vij haffue ladit vdga vdj prent vdj vor stad Kønehavn, oc findis mange iblandt thennom, som ere falske oc vretteligen prenthet, oc dog hollis fall oc selgis her vdj rigit. Tha paa thet slige bøger mue nederleggis oc icke brugis her vdj rigit, ville vij, att epther thene dag schall ingen aff the bøger prenthis, som staa i thend dansche bibell, eller oc nogen aff thennom att selgis eller hollis fall her vdj rigit. Ther som her findes nogen her emod att prente eller oc selge eller oc holle fall nogre aff samme bøger, som forscressuit staa, the schall thiend, thet gjør eller the findis hoes tilkiøbs, haffue forbrut samme bøger oc huis hand haffuer mett att fare, och ther til mett straffis som thennd vore breffue och bud icke agtte ville, och same bøger vere halfsdelenn forbrut til oss oc anden halffpart til thennd, ther paa klager. Giffuit paa vort slott Vordingborgh sanctorum Simonis et Jude apostolorum dag, aar etc. Mdlj. Vnder vort signeth.

Tegnelser over alle Lande. IV, 176.

35.

1552. 9de (?) November. Kongeligt Forbud mod Salget af Eftertryk af Bøgerne i den danske Bibel, samt mod Salget af andre danske og tydske Bøger, med mindre de først vare gennemsete af Professorerne eller af vedkommende Stifts Biskop.

Vij Christiann etc. Gjør alle witterligtt, att wij ere komen vdij forfarinngh, huorledis mange thennom fordriste baade wdij Danmarck oc Tydskland att prente paa Danske the bøger, som staa vdij thend nye Bybell, som wij haffue laadett vdtgaae vdij prenttt vdij wor staadt Kiøpnehaffnn, oc sinndis mange iblantt same bøger, som ere falske og vretteligenn prenthet oc dog holles fall oc selges her vdij Riigitt; szameledes vdij liige maade mange andre Danske oc Tyske bøger, som icke er nötteliigtt att holles faall her vdij Riigitt. Tha paa thett slige bøger mue nederlegges oc icke bruges her vdij riigitt, wille wij, att efter thenne dag skall ingenn aff the bøger prenttes, som staa y thend Danske bibell, eller oc nogenn aff thennum att selgis eller hollis fall her wdij rigitt. Icke skall heller noget ander Danske eller Tydske bøger hollis fall her vdij Riigith, vden the tilfornn ere offuerhørtt hoes thennd høge schole vdij wor staadt Kiøpnehaffnn, eller oc hoes Superintendenten y huer stigt, som same bøger hollis till kiøbs, om same bøger ere nöttelig^{te} oc tillbørligtt att mue selgis, och siidenn haffue wor tilladelisse, att the thenum siclge anue her vdij Riigith. Ther som nogenn sinndis her emod att prenthet oc selge eller oc holle fall nogenn aff same bøger, som forskreffuitt staa, tha schall thennd thett gjør, eller the sinndis hoes tillkiøbs, haffue forbrott same bøger oc huis hand haffuer mett att faare, ther till mett straffis som thend wore breffue oc bud icke agtte ville, oc samme bøger vere halffdelenn forbrut till oss oc anden halffdelenn till thend, ther paa klager. Datum Nyborg Onsdagenn nest effther¹⁾ sanctj Mortenns dag aar etc. Mdlj.

Dominus rex manu propria subscripsit.

Tegnelser over alle Lande. IV, 177.

¹⁾ Her bør vist læses: før. Ellers bliver Brevet nemlig dat. 16. November; men det omtales som udfærdiget i det følgende Brev af 13. November, hvilket Brev ogsaa i Registranten staa bag efter dette.

36.

1552. 13de November. Kongebrev til D. Peder Palladius med Befaling til ham om at publicere ovenstaaende kgl. aabne Brev (Nr. 35).

Doctor Peder Palladius superintendent vdi Siellandz stigt sig breff som efterfølger.

Vor synnderlig gunst tillorn. Wij giffue etther till kiende, att wij skicke etther her huos nogenne wore obne breffue om hues bøger, som er forbudett att prentis och att holle tillkiøchs her vdi riigett, offter som i leyligheden vdi samme breffue ydermere haffue att forfare. Huilcke breffue i kunde lade forkynde och slaae paa kirckedorene, huor i wiide behoff giøris. Sammeledis att huad oss elsk^e her Nils, abbett vdi Soer closter, oss elsk^e Johann Friiss till Heslagger wor troe manndt, raad och cantzeller, tillscreffuit haffuer, haffue i ald leylighedenn ther om att forfare vdi thette huos liggenn dis breff. Thij bede wij etther oc begiere, attj strags mett thett allerførste wille forfare ald leylighedenn om same breffs indholdt och sidenn schriiffue oss aldt same sags omstendighed och etthers goede tycke till ther om. Datum Nyborgh Søndagen post Martini episcopi anno etc. 1552.

Tegnelser over alle Lande. IV, 178.

37.

1553. 7de Marts. Akademiske Theses angaaende Nadverlæren, fremsatte af D. Johannes Machabæus ved M. Niels Hemmingsens theologiske Bakkalavrpromotion.

Themata de Sacra Cœna, de quibus cras publice disputabitur præsidente Joh. Macchabæo, Ao. 1553 (qui hoc idem argumentum, postquam ipsi controversiam moverat Palladius, tractavit ἀπολογητικῶς Ao. 57, quando promovebatur in doctorem theologiæ D. Nicolaus Hemmingius 27 Septembris, paulo ante mortem).

I. Tametsi N. T., remissionis videlicet peccatorum, promissio gratuita sit, nihilominus tamen victimam aliquam plac-

toriam Deo pro genere humano offerri oportuit, cujus virtute fiducia in Deum nostra certa est.

II. Et ideo Filium Dei nobis dari, atque in nostræ mortalitatis natura mori necessum fuit, ut ipse pro nobis salutaris victima fieret, extra quam propitiatoria nulla usquam inveniri potuit.

III. Et gratuita igitur reconciliationis promissio est, et tamen, ut certa nobis sit, saluari eam mediatoris victima niti oportet.

IV. Hanc Evangelion gratiæ gratuitam esse asserit, quod tamen respiciendam simul et fidem ab omnibus serio exigit, unumque et idem omnibus temporibus extitit, quo ab initio ad finem usque electi Dei per fidem salutem consequi noscuntur.

V. Verum quoniam id omnem rationis captum et vim exuperat, testimoniis et signis divinitus additis fidelibus a principio cœlestis ipsius autoritas comprobata atque commendata est.

VI. Atque in hunc præcipue finem, ut omnia testamenti prioris sacramenta data olim fuisse constat, ita Novi quoque signa et symbola universa divinitus instituta esse, extra dubium est.

VII. Ac inter alia omnia ad id potissimum sacra Christi cœna, in qua cum elementis rite usurpatis corporis sanguinisque sanctissimi veritas (juxta Domini instituentis verba) veraciter adest, et communicantibus revera distribui creditur.

VIII. Quæ dominica verba nec grammatico aliquo eludenda tropo, nec afficto transsubstantiationis commento depravanda, sed in proprio et genuino (ut a Domino prolata constat) sensu et significato a fidelibus accipienda sunt.

IX. Nullo tamen modo vel physicam dominici corporis conversionem, inclusionem, præsentiamve, vel qualem Papistæ fingunt transsubstantiationem credimus aut agnoscimus.

X. Neque enim vel figuratæ locutionis tropum, vel commentum illud transsubstantiationis sacrarum perpetuus sententiarum tenor et perspicuitas admittunt, in quibus huic mysterio, cum panis et poculi, tum corporis et sanguinis Domini appellatio tam constanter quam clare in scriptura tribuitur.

XI. Cœterum orthodoxorum patrum (de conversione et mutatione in sacra cœna) sententiæ nequaquam de incœnita illius transsubstantiatione, sed de admiranda divinæ virtutis efficientia, qua elementum, accedente verbo, sacramentum fieri astruunt, vere intelligendæ sunt.

XII. Id vero nulla ordinationis, unctionis aut intentionis sacrificuli vi aut virtute, sed sola Christi Domini omnipotenti voluntate et mandato efficaci perficitur.

XIII. Distincta insuper voluit Dominus esse corporis et sanguinis sui symbola, quatenus et crucifixi corporis et effusi sanguinis recordatio seorsim cum singulari eujusque partis fructu fleret.

XIV. Nec vero nuda sunt hæc nec vacua rerum absentium signa, imò res ipsas (suo quodam modo) continent, quas repræsentant, quasque dominica verba absque non necessario tropo promittunt.

XV. Nam neque vacuis signis neque inanibus veritatis umbris ad vitam æternam aluntur electi, sed veris, divinis et salutiferis rebus in hoc mysterio contentis, quæ non utique corporis, sed fidelium spiritibus alendis jugiterque pascendis, Domino mandante, exhibentur, et tantisper cum elementis durant, quamdiu sacramentum in vero usu perdurat.

XVI. Cœnam præterea suam Christus omnibus adultis communem instituit, atque ob id sibi solis eam apparare sacrificulis minime licet.

XVII. Calicem quoque N. T. fidelibus communem esse, annexa remissionis peccatorum promissio N. T. propria comprobatur.

XVIII. Utraque namque (ut loqui solent) species, cum ad sacramenti integritatem pertineat, in vero sacramenti usu requiritur, unde sacrilegium esse abusum oportet, quo, juxta impium concilii Constantiensis decretum, una duntaxat sine altera temere administratur.

XIX. Porro legitimus cœnæ usus unicus religiosæ primariæ institutionis, Evangelistarum et divi Pauli verbis commemoratæ, in Dominicæ mortis memoriam, observatio.

XX. Proinde quancunqve vel primaria non servatur institutio, vel ad alium extra institutum usum Dominica cœna transfertur (uti in reservatione, circumstatione, adoratione, pompis aut pacificationibus publicis fieri solet) non utiqve verum in ipsis abusibus existit sacramentum.

XXI. Unde cum papistica missa Dominicæ institutionis sacrilega profanatio sit, in ea nec sacramenti, nec rerum, quæ repræsentantur, veritas adesse credenda est.

XXII. Deniqve hoc sacramentum cum divinæ promissionis pignus et sigillum sit, quod Deus largitur fidelibus, expiatorii id sacrificii rationem nullo modo admittit.

XXIII. Inde liquido constat, quod ex vi operis operati nec meritum vitæ æternæ, nec satisfactio pro propriis alienisque peccatis, nec suffragium vivis ac mortuis (per sacrificuli applicationem) communicabile sit.

XXIV. Nihilominus tamen in vero cœnæ usu eucharistica precum, laudis et gratiarum actionis pro donis in cœna collatis et commemoratis, sacrificia accedere debent, unde et eucharistias nomen actio tota obtinuit.

Afskrift i Ny kgl. Saml. 1227. 4. Bag efter følger i Haandskriftet nogle •Animadversiones• af en senere, ubekjendt Forfatter, der gjør opmærksom paa adskillige Punkter, hvori disse Theses formentlig afvige fra den rene lutherske Lære.

38.

1553. April. Professor Christen Mortensen Morsing kvitterer for Modtagelsen af 30 Mark danske for Torbern Bildes Kost og Underholdning.

Jeg Christen Morthenssen Morsing, Lesemester y Kiøpnehaffns Vniuersiteth, kiendis mett thette myn egen handt scriff, at ieg haffner anammelt aff erlig oc fornumstig Suedt Frans Maltysen, Her Anders Byldis thienner, tredue Marck Danske, som handt andtuortett meg y Kiøpnehaffn Torsdag for Roskiildt Marckett¹⁾ anno 1553 paa for^{ne} Her Anders Bildis hans hos-

1) Roskilde Marked var 14 Dage efter Paaske.

bundis wegne, for Torbern Biildis kost oc vnderholdning hoss meg. Till itthermeer witesbyurdt trækker jeg mitt indsegell nedhen paa thette mitt obne breff. Datum vt supra.

Orig. i Kongl. Bibl., Breve til Adelens Hist. Fasc. 5.

39.

1553. 8de Juni. Universitetet forlener Hr. Jørgen Oløen paa Livstid med Faxe Sogne kald.

Vi effterskreffne Rector, Doctores oc menige Lessemestere vdi Kiøbenhaffns Vniversitet giør vitterligt alle, at vi hassue vnt oc i leye lat, oc med dette vort obne breff vnder oc vdi leye lader hederlig oc vellerd Mandt H. Jørgen Olssøn, Sogne prest i Faxe, vor oc Vniversitetens Sogen Faxe, søm hand nu hassuer, at nyde oc vdi sin liffs tid beholde med præstegaarden oc alt huis tilligelse, ager, eng, oc huess andet det helst er, med saadan skel oc vilkor, at hand skal prædicke oc forkynde Sogne folckit det hellige Evangelium oc Gudtz ord, oc giøre anden tilbørlig tieniste i Kircken oc Sogenen, som en ret Sogne prest plictig er, bygge oc forbedre prestegaarden oc hannem i gode maade holde, oc giffue os aarligen aff samme sogen thi marck Danske Penge betimeligen i Kiøbnehaffn til Paasche yde oc betale skullendis. Item alle mensalia, som ligge til præste bordet i for^{ne} Faxe Sogen, skulle effter denne dag vere oc bliffue vnder vniversitetet, oc fornøge oss eller voris formyndere paa vore vegne til det landgielde, smaaredtzel, gesteri, gaardtz festning oc anden herlighed, vndertaget hues sedvaanlige arbeide oc tieneste som Bønderne effter gammel sedvane pleie at giøre til præstegaarden, huilkit arbeide for^{ne} H. Jørgen her effter til skelighed nyde maae. Hues for^{ne} H. Jørgen her imod giør oc for^{ne} article ey holler, saa vi finder merkelig brøst, tha skal dette vort obne breff vere dødt oc macteløst, oc vi skulle hassue fuldmaect samme breff igien at kalde oc forleene en anden prestemand for^{ne} Faxe Sogen, som for^{ne} article holde oc fuldgjøre vil i alle maade. Til ydermere vidnissbyrd trycke vi med villig

oe vidskab voris vniversitetz indsegle neden paa dette vort obne breff, som er giffuet i Roskilde den 8 dag Junij Anno M.D.Liij.

Nicolaus Hemmingius.

Afskrift fra 17de Aarh. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 114.

40.

1554. 4de Juni. Samuel Meiger fra Rendsborg, der studerede i Kjøbenhavn, skriver til Johan Pistorius om Universitetets Tilstand o. a.

Samuel Meigerius Rindesburgensis Johanni Pistorio amico suo veteri et singulari S. D.

Quanto me conspectus exoptatissimarum tuarum literarum, dulcissime d. Johannes, perfuderit gaudio, cum inde consistentem adhuc amici candidissimi valetudinem animique alacrem vigorem colligerem, dictu mirum, creditu haud ita facile est. Cum porro tabellarius iter ad vos dirigeret et maturaret, modisque omnibus occupatissimum me inueniret, noluj tamen prorsus vacuum insulsissimis meis literis eundem dimittere, ne ansam darem rumpendæ a primis vnguiculis inter parentes nostros nec non et inter nos contractæ amicitæ, omnemque censuræ acris suspicionem rejiciens, quum sis, quæ ex sincero animo profiscuntur, etiamsi non omnibus modis absoluta sint, candido animo, vt amicum decet, suscepturus. Quomodo autem res meæ sese habeant, tibi declarari desideras, nec non fratris conditiones, nonnullorumque aliorum amicorum statum, vt tibi significem exoptas. Id cum sæpius antea fecissem, ni obstitisset certorum defectus, ideo id eo libentius nunc facio. Fratrem igitur, M. Albertum, Lindholmij in Risingmora adhuc commorari, hucque ad nos redcundi tum spem, tum voluntatem omnem abiecisse, scias: quippe qui eo in loco consenescere, ni Deus aliud quid in animo cum illo habeat, sibi proposuit; quem et vxor pulchra Johanne præterita ætate beavit. Ego vero nihil magis in votis habeo, quam ad vos profiscendi. Verum patris consensum hæctenus obtinere non potui. Sunt qui dissuadent, quod, vnde proueniat, me latet. Puto illos hanc mihi inuidere

felicitatem, vt clarissimum virum lumen et decus huius seculi, D. Philippum Melanthonem videam et docentem audiam. Sed ad Pascha vsque hic commorabor: ac postmodum iuxta parentum (quibus parere pietas suadet) voluntatem officio vel conditione aliqua me mancipaturum scias. Interea, pastore in Amacko apud Hollandos defuncto, sacræ illius ædis cura vsque ad festum pascæ mihi demandata est. De bellicis rumoribus et quod serenissimus Rex noster bellum paret, ac quo id vergat, tibi vt aliquid significem, petis. Piratæ aliquot circa Norwegiæ littora incolis maximam intulerunt cladem, multos miserrime tractando bonaque diripiendo, aliquot pedibus mutilando. Hos rumor fert fuisse Gallos. In horum propulsionem classis naualis optime instructa et munita mari sese commisit: an vero piratas istos inuenerit, manusque conseruerint, ignoratur adhuc. Aliqui hæc de re hæc referunt, alij aliud. Academia nostra in optimo adhuc est statu: nisi quod Mathematicum professore nunc carcat. Extremum enim diem Sueno vidit: ne te id lateat. M. Johannes Monasteriensis nuper ex Anglia huc redijt, et denuo in Professore susceptus est, atque nunc politica Aristotelis nobis enarrat. D. D. Machabæus prosperrima adhuc vititur valetudine. D. D. Capitaneus Medicus morbo laborat, sed spero nihil subesse periculi. D. Petrus Aurifaber agit concionatorem in Swe-sing prope tuam et ipsius patriam, nempe Husem. M. Johannes Aurifaber frater ipsius adhuc hic apud nos commoratur, breui alicui functioni se addicturus. Nouarum rerum præterea hic nihil est. Rogo autem mi D. Johannes, vt has rudes et insulas meas literas boni consulas, ac vt veterem tuum amicum sæpius doctissimis tuis literis lacessas. Commendo te diuinæ clementiæ et bonitatis protectioni. Raptim datæ Haffniæ, Anno a partu virgineo 1555¹⁾, die 4 Junij.

Afskrift i Joh. Pistorius's Brevbog, Gl. kgl. Saml. 3078. 4.

¹⁾ Maa være en Fejlskrift for 1554, thi de Begivenheder, som omtales i Brevet vise bestemt hen til dette Aar; saaledes døde den mathematiske Professor M. Hans Svendsen i Foraaret 1554, og M. Hans Mønster vendte tilbage fra England i samme Aar.

41.

1555. 10de Januar. Kansler Johan Friis svarer paa D. Peder Palladius Forespørgsel angaaende del Gjæsteri, der tilkom Universitetet af dets Tjenere.

Min gantzke weluillige helsenn etther alletide forscreffuit mett wor Herre. Kiere Docter Peder, synnerlige gode wenn, tacker ieg etther giernne for allt gott, huilckett y alle tide schulle finde meg weluilligenn til att forskylle, wdj alle the maade ieg wedt etther till willie oc gode kanndt were. Och fick ieg etthers scriffuelse, vdi huilckenn y giffue tilkiende, att Vniuersitetens tienere besuere thenem vdi att giffue tolf skylling aff pundt kornett till gesterj, oc begierer ther paa min vnderuisning, hues y ther vdi mue giøre mett rette, som etthers schriffuelse wider formelder. Tha mue y wide, att nogen tidt sidenn forledenn vdi Siellandt tha war ther oc slig enn trette, att bønderne beclagett thenem, att the ware for hartt besuerett met Gesterj. Tha gick ther enn endelig dom for kon. M^{tt}, saa lydendis, att bønderne schulle were pligtig till att holde tuo heste aff huertt pundt skyldt. Och findis same dom hoss Raaskylde Capittell, och nar i scriffue Mester Hanns Lauritzsenn till, tha sender handt etther enn vdschriff aff same dom. Och ther som enn bunde schall holde tuo hoffmend oc tuo heste enn natt, tha schulle handt møgett heller giffue enn dansch marck. Thj huer hest skall hassue enn scheppe hassre om nattenn oc ther till høø oc strøls, oc huer karll schall hassue tuo maltidt mad och øll ther till, saa møgett hanndt gider, bode afflenn oc morgen. Her kunde y ydermere self wide att rette etther efter. Oc hues ieg kanndt giøre for etthers skyld, ther well er giørtt, skulle i alle tide finde meg weluilligenn. Oc will etther hermet Gud almectigste hassue befalett. Schreffuit paa Nyborg, torsdagenn ephther hellige tre konger dag aar etc. Mdlv.

Johann Friiss
till Hleslagger.

Udskrift: Hederlige och høglerd mand Docter Peder Palladio, Superintendent vdi Siellantzts stigt, sin synerlige gode ven, wengligen tilscreffuit.

Orig. i Konsist. Arkiv, Pakken Nr. 145. Vedlagt findes en Afskrift af den i Brevet paaberaabte Dom, afsagt paa Abramstrup, Søndagen næst efter Ægidii Dag Aar 1541 (efter en senere Afskrift maa dette Aarstal rettes til 1546) af Kongen og Rigsraadet mellem nogle af S. Laurentii Kapels Tjenere i Skulleløv og Sæby og Anders Barby, Provst i Roskilde Domkapitel. Denne Dom er trykt, men ikke uden Fejl, i Nyerups Skildringer af Tilstanden i Danmark og Norge. I, 374—5.

42.

1555 20de Marts. Kongens Brev om at tre af Professorerne skulde indfinde sig hos ham forat forhandle om en Forøgelse af Universitetets Indkomster.

The høglerde wdj Kiøpnehaffnn sñge breff, som efterfølger.

Christian. Wor synnderlige gunst tillforrn. Wiuder, att som etther well fortенcker, att nogen tid siden forledenn hagde i effter wor schriffuelse etthers fuldmegtige, som wor Doctor Peder Superintendentent wdj Sielland stigt, Dochter Machabeus och Dochter Christiernn, lesemester wdj wor wniuersitet i Kiøpnehaffnn, her hos oss, och thaa lode handle om nogen ydermere rennthe, som wij wille tillegge for^{ne} vniuersitet. Och same tid lode wij thet wpsette paa enn andenn beileilige tid ther om att hanndle. Thij bede wij etther och begiere, attj for^{ne} høglerde mend forskicke hiid till oss, saa the ere her hoss oss tilstede søndagen quasimodogeniti førstkommendis. Och thaa wille wij ydermere lade handle mett thenom om same renthe, som wij wille for^{ne} vniuersitet tillege. Befallendis etther Gud. Ex Nyborg onsdag ephter søndagen Oculj Aar etc. mdlv.

Tegnelser over alle Lande. IV, 521. Samtidig underrettede Kongen Hans Barnekov (Stiftslensmand i Sjælands Stift) om, at han havde indkaldt Professorerne til videre Forhandling af Sagen om Forbedring af Universitetets Rente, hvorfor han bad ham «forhandle den Sag til endelig Ende, som vi eder derom befaleet have, paa det at forskrevne højlerde ikke skulle drage til forgjæves» (smst. Fol. 522).

43.

1555. 7de Juni. Kongeligt Følgebreu paa det Gods ved Stangerup, som var tillagt Universitetet.

Wij Christiann mett Guds naade Danmarckis, Norgis, Wennedis och Gottis konning, hertug wdj Slesuig, Hollsteen, Stormarnn oc Dytterskenn, gressue wdj Oldenborg oc Delmenhorsth, hellse etther Hanns Michellsenn, Saxe Pedersen, Lauritz Hare, Mougens Skredder, Christoffer Hansen, Rasmus Jensen, Niels Jude, Jørgenn Nielsenn wdj Siersleff, Nilaus Pedersen, Ip Bonde wdj Quendrup, Lauritz Sterck wdj Ølstede, Rasmus Ollsen, Anders Esbernsen, Jens Nielsenn, Peder Friiss wdj Borup, N. wdj Borupsmølle, Anders Stercke, Lauritz Ollsenn, Olluff Lauritzsenn, Peder Storm wdj Jorlunde bye, Jens Hansen, Jenns Mortensen wdj Sundbye, lille Haagen Mortensen, Lauritz Mortensen, Olluff Rask, Anders Matzsen oc Jørgenn Ollsenn wdj Lystrup, euindeliggenn mett Gud oc wor naade. Vijder, att vij hassue tillagtt wortt wniuersitetet her wdj wor stad Kiøpnehaffn wortt oc kronens gotz, som i paa boer, oc etther alle ther mett wdj were att hassue. Thij bede wij etther alle oc huer serdiellis biude, attj her ephther retter etther ephther att suare the hoglerde wdj for^{ne} wortt vniuersitet eller Knud Schriffner, thieris fuldmegtige, eller huem the ther ephther ther till skickendis worder, giorendis och giffuendis thenom oc ingenn anden etthers aarlige landgilde, giesterij, sagefald, egtt, arbeid oc ald anden rente oc rettighed, som i oss oc kronen pleie oc pligtige ere att giøre oc giffue, oc i aff arild tide giortt oc giffuett hassuer. The skulle igienn holde etther alle oc huer serdiellis wed loug, skiell oc rett, oc ingenn aff etther tilstede att wforrettis imod lougen i nogre maade. Thj lader thett ingenlunde. Giffuett paa wortt slott Kiøpnehaffn fredagen nest ephther pindze dag aar etc. Mdlv.

Vnder wort signet.

Christian.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 101.

44.

1555. 29de September. Kong Christian den Tredie og Hertug Frederik tillægge Universitetet en Del Gods i Strø, Jørlunde og Ljunge Herreder til Forøgelse af Professorernes Løn og til Understøttelse af fattige Studenter.

Trykt i Kong Christian III's Historie. Suppl. S. 154—6.

45.

1555. 29de September. Kong Christian den Tredie og Hertug Frederik tillægge det almindelige Hospital i Kjøbenhavn Kongetienden af en Del Sogne i Sjælland, mod at Hospitalets Førstander skulde underholde 20 fattige Studenter med to Maaltider Mad om Dagen.

Trykt i Kong Christian III's Historie. II, 513—14, og i Hofmans Fundationer. I, 22—23.

46.

1555. Forskrifter for Knud Pedersen Skriver som Universitetets Foged paa Knardrup.

Primum: Interdicit vniuersitas, ne Canutus absque consensu et consilio Rectoris vel syluas cedi permittat vel porcos recipiat, curias elocet, mulctam pecuniariam exigat, frumenta vendat, aut consimile quicquid tentet in negociis vniuersitatis.

2º: Prohibet omnem piscationem, ne porro stagna destruet et euacuet.

3º: Lignationem non nisi pro foco concedit secundum bonorum virorum estimationem; quod si polenta confici debeat, suis sumptibus ligna sibi comparet, neque vtetur in aduehendis lignis rusticorum vniuersitatis opera, nisi a Rectore eam impetrauerit.

Rustici preterea in Ganløsse certa quædam lignorum plaustra professoribus aduehant pro iis, quæ Canuto hactenus aduehere solebant.

4°: Interdicit Vniuersitas, ne inconsuetos rusticorum labores sibi vsurpet, nec in priuatis negociis ipsos laboribus onoret.

5°: Jus elocandi decimas Canuto adimit atque pro ea taxa sibi reseruare constituit, qua ciues et rustici eas antea occupauerunt.

6°: Quod si post hunc diem fidelitatem et obedientiam secundum Juramentum prestitum non seruauerit, aut contra prescriptos articulos aliquid tentare presumpserit, omnem contractum cum ipso initum vniuersitas irritum pronunciat.

Ego Johannes Albertius Rector propria manu subscribo.

Et ego Christiernus Torchilli Morsianus testor hac mea syngrapha, me hos articulos approbare.

Et ego Joannes Machabeus manu mea subscribo.

Et ego Albertus Knopperus propria manu subscribo.

Petrus Capitaneus propria manu.

His addo et ego Nicolaus Hemmingius meum calculum.

Et ego Johannes Monasteriensis mea manu subscribo.

Ego Petrus Paruus subscribo manu mea omnium sententiis.

Paaskrift: *Conditiones propositae Canuto [Scribæ, Universitets Rentemester offuer Knarderups godtz].*

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 99. Slutningen af Paa-
tegningen er skreven med en senere Haand.

47.

1556. 8de Januar. Kongelig Befaling til Aarhus Kapitel om at yde den lovbefalede Afgift af Kannikernes Naadensaar til Universitetet.

Christian den 3 med Gudtz naade Danmarekis, Norgis, Wendis och Gottis Koning etc. Wor sønderlig gunst tilforne. Wider, att denne breffuiser, Knud Schriffuer, fougilt wdj Knardrup, haaffuer paa de Høylerdis wegne wdj Vniuersitetet her wdj wor Kiøbstedt Kiøbenhaffn berett for oss, huørlendis att de icke haaffue wdj nogen tiidt faaet, huess thennom burde thill vniuersitetet epter deris privilegier aff Naadtzens Aar epter thennom, som døer och affgaae vdi alle Capittler her wdj Riget; och der

schall were mange døde och affgangne wdj eders Capittel, och de dog intet haffue bekommitt epter thennom, som samme Knud Schriffuer eder self ydermere berette kand: Thj bede wi eder och wille, atj rette ether epter at giøre for^{no} Knud Schriffuer paa de Høylendis wegne gode rede och regenshab, och lader hannom følge huis dennom epter deris Privilegier med rette tilkommer. Dermet schier wor wilge. Thj lader det ingenlunde. Befalendis eder Gudt. Schreffuit paa wort Slot Kiøbenhaffn Onsdagen nest epter Hellig trekongerdag Aar etc. Mdlvj.

Vnder wort Signet.

Udskrift: Oss elselholige Prælater, Canicker och menige Capittel wdj Aarhus Domkirche.

Gammel Afskrift i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 95.

48.

1556. 2den April. Hertug Frederiks Brev, hvorved han stadfæster Universitetet i Besiddelsen af dets Gods og Rente og tilsiger det sin Beskyttelse.

Frederick mett Gudtzs Naade wduold konning till Danmark oc Norge etc.

Wor synnerlige gunst tiilforrn. Wider, att som etther welfortenncker, att oss elskelige Eyler Hardennbierg, wor hoffmeister, haffuer nogenn tiid sidenn forleden tiilschreffuit etthers fuldmegtiige, att wij wille besegle thett breff, som hogborne første wor kiere herrefader etther giffuit haffuer. paa nogenn ydermere rennte, som hans Ko. Mat. Vniuersitetet tillaugd haffuer, ennd tiilforrn ther till werit haffuer, oc att wij haffue tiilbodit oss att were etther enn naadig och gunstig herre, som samme schriffuelse wider ther om bemelder: Tha giiffue wij etther gunsteliigen tiilkiende, att wij oc samme breff mett wor egenn haand wille wnderschriffue, oc mue etther visseliigenn tiilforlade, att wij wille haffue etther oc etthers epterkommere, høglerde wdj for^{no} Vniuersitet, oc tesligeste hues som hogmelte wor kierre herrefader haffuer funderit tiill for^{no} Vniuersitet, wdj wor beskytting oc beskiermelse. Oc thett oc allt andit, huis Gud

almegtigste kannd were tiill loff oc erre oc Religionen tiill forbedring, wille wij aff wor yderste magtt oc formue haanndt-haffue, som wij this plietuge erre. Oc wille altiid were etther enn naadig och gunstig herre, huileket wij icke wille haffue wnnndthollit att giffue etther tiilkiennde. Befallendis etther Gud. Schreffuit paa Malmøchus skiertorsdag Aar &c. Mdlvj^o.

Wnder wortt signett.

Frederich.

Udskrift: Oss elsk^o hederlige och høglerde Mendt, Rectorj, Doctoribus oc menige Lesemestere vdj Vniuersitetet wdj Kønne-haffnn, samptligen oc huer besynnerligen.

Original i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 2.

49.

1556. 2den Juni (?). *Rektor og Professorer erklære med Kansler Johan Friis's Samtykke, at de eftergive Andreas v. Barby, kgl. Raad, den Sum Penge, han stod til Rest med af den Afgift, som han skulde yde til fattige Studenter af S. Laurentii Kapel i Roskilde.*

Formula acceptilationis pro Dn. Andrea de Barby.

Nos Rector, Doctores ac professores Academiæ Hafniensis virtute presentium literarum pro nobis ac successoribus nostris fatemur, quod amplissimus ac magnificus vir dominus Andreas de Barby, Regiæ Maiestatis Daniæ etc. domini nostri clementissimi consiliarius, de annuis sexaginta thaleris juxta regiam foundationem in vsum pauperum deputatis, ab eo tempore, quo beneficium sacelli Diui Laurentii a Regia Maiestate obtinuit, cum consensu incliti & prestantissimi viri domini Johannis Frisii, Regiæ Maiestatis cancellarii & supremi conseruatoris nostri, ita nobiscum transegerit, quod totum illud, quod ex omnibus preteritis annis soluendum restitit ac in posteriore tempore vitæ suæ nobis ex predicto beneficio debebitur, acceptum feramus, ac eo nomine nos plene contentos redditos esse fateamur, ea tamen conditione, ne hæc transactio in posterum aliquid preiudicii pauperibus a successoribus predicti domini de Barby adfe-

rat. Idcirco nos prenommatum dn. Andream de Barby eiusque heredes pro nobis et successoribus nostris sufficienter liberamus ac in perpetuum quietatos reddimus. In cuius rei testimonium etc.

Udkast i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 197.

50.

1556. 2den Juni. Andreas v. Barby, Besidder af S. Laurentii Kapel i Roskilde Domkirke, erklærer, at da Rektor og Professorer havde eftergivet ham de 60 Daler, som han aarlig skulde yde af Kapellets Indkomst til fattige Studenter, saa forpligter han sig til for Fremtiden at betale 30 Daler om Aaret af bemeldte Kapel.

Ich Andres Barbj itzigerzeit besitzer der Capelle Sanctj Laurencij in der thumkirch zu Roschildt, bokhenne mit dieser meiner handtschrift vor aller menniglich: Nachdem die loblich Vniuersitet zu Cupenhagen mir die sechtzig daler, als ierlich inhalt der koniglichen fundacion zu erhaltung der armen studiosen von gemelter capelle zu geben vorordnet, zeyt meines lhebens ausz guthen bowegen vnd besondern freuntlichen willen nachgegeuen, doch der koniglichen fundacion vnuorgreiflich, vnd das auch meine successores darauf nicht zu ziehen haben sollen, sonder ir gebur obengemelt, wie pillig, entrichten. So habe ich genannter Andres Barbj, ausz guthen willen vnd zuneigung iegen den armen studiosen, zugesagt vnd versprochen, vnd thue auch solchs hiemit vnd craft dises briefs, das ich ierlich zeyt meines lhebens, von dato anzurechnen, den vorordneten procuratoren der armen studiosen dreissigk dhaler soll vnd wil entrichten, doch so fern die gemelte capelle in meinen henden mit derselben zugehorung vnd gerechtigkeit sein vnd pleiben wirt. Vnd sol die erste erlegung der dreissig thaler ostern schirsten kunftigk von mir geschen vnd gethan werden ann gefherdt (?). Des in vrkundt habe ich mein petschaft hiervnther thun drucken. Aetum Cupenhagen in beisein Ko. Mt. Cantzlers Hern Johan Frisen, meins besondern freundts vnd hochgedachter Vniuersitet Mitconseruatorn. Anno nach vnsers lieben hern

Christi gebort sechs vnd funftzigk der weniger zall. Dinstags nach trinitatis. Vnther meinem petschaft.

A. Barbj.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 197.

51.

1556. 24de Juni. D. Cornelius v. Hamsfort svarer Universitetet paa dets Begjæring om at leje af ham den Gaard i Kjøbenhavn, som afdøde D. Bernart Fries hidtil havde haft i Leje, til en Professorresidens.

S. p. d. Literas Vestras, Magnifice domine rector, doctissimi clarissimique domini professores, xx Maij scriptas, pridie Johannis baptistæ accepi: in quibus Vos petitis domum meam per mortem felicioris memoriæ doctoris Bernardi Frijsij vacantem conducere. Ego, vt decet membrum Vniuersitatis, omnibus modis honestis et æquis Vniuersitati nostræ et dominis meis, vt huc vsque inseruiui, porro gratificari cupio: ac libentissime Vobis præ alio quopiam meam domum habitandam concessero. Nec pluris, quam beato Bernardo Frijsio Vniuersitati etiam iurato locavi, locare laboro: Nec plus peto, nec minus vos estis daturi. Ipse Bernardus hac conditione meam habitauit domum, vt eam retineret habitandam ad tempus meæ vitæ, nisi ego in propria persona redirem Haffniam habitaturus, tunc mihi cederet domo: ac conseruaret eam in esse: penderetque mihi in singulos annos pro maiore domo cum stabulo et reliquis annexis thaleros octo. Postea ab obitu domini Jacobi Heyede accessit alia domuncula, pro qua quotannis numerauit thalerum vnum. Hunc ipsum contractum meæ domus nunc locandæ vobiscum ineundum defero, quem si accipitis, in primis rescribere dignemini. Bene et feliciter valete. Ex Othonia ipso die Johannis baptistæ.

Vester

Cornelius ab Hamsfort.

Udskrift: Magnifico domini rectori, Clarissimisque doctissimisque uiris, professoribus regiæ Academiæ Haffniensis, dominis meis semper obseruandis.

Paaskrift: Literæ d. Cornelii de domo illa in Cemiterio, [vbi habitat Doctor Knopperus].

Orig. i Konsist. Arkiv, Pakken Nr. 153. (Jfr. D. Mag. 3 R. VI, 263).

52.

1556. 17de Juli. Forpligtelse udstedt af Knud Pedersen Skriver, Universitetets Befalingsmand og Forvalter paa Knardrup, ved Overtagelsen af denne Bestilling.

Jegh Knudt Pedersen, Vniuersitetens Tienere oe Befalnings Mandt vtj Knardrup, kiendis for alle mett thette mitt obne breff, att epher at hederlige oc høylerde Herrer, Rector og Professorer vtj Kiøbenhaffns Vniuersitet, haffuer vndt oc tilladt mig att mughe oc skulle nyde, bruge oc beholde Knardrup her epher, mett saadaane vilchor, som ieg thett her till dags hafft haffuer, oc mitt breff ythermere formelder, oc mig aff Vniuersitetet vndt er: Sammeledis oc saa att ieg skall beholde dendt tredie partt aff alle hendelige sager, som er gordfestning, sagefald, oldengeldt, førlou, driftt oc hosbonde holdt, som mig bleff vndt oc sambtøcht vtj erlige oc velbyrdige Mends neruerilse, Her Johan Friises till Hesselager, Kong. Matz. Canceler, oc Peder Oxis till Gisselfeldt anno etc. Mdlv. Tha haffuer ieg thett vtj lige maade, oc mett saadanne vilehor anamitt, dog saa att naar som heldst att mig falder till sinds att icke wille lenger tiene thennom y samme befalning, tha skall ieg være forpligtig till att giffue thennom loffuelig aduarsell eet aar till forne, att the emedler tiidt kunde søge thennom een anden till samme befalning. Sammeledis oc saa naar som the icke haffue løst till lenger mig att beholde y samme befalning, tha skulle the y liige maade were forpligtide att giffue mig loffuelig aduarsill eet aar till forne, att ieg oc saa dis emellum kandt haffue tiidt oc stunder till att forsiune mig mett anden vilchor oc tieniste. Thill ydermere vitnisbyrdt att saa vtj sandhedt er, som forskreffuett staar, haffuer ieg trycktt mitt signett nedent thette mitt obne breff,

som giftuett oc screffuett er y Kiøbenhaffn, fredagen nest epher Canutj, Anno Dominj Mdlvj.

Knudt Pedersenn
quæstor Academiæ Haffn.
propria manu.

Original i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 99.

53.

1556. 11te November. D. Christiern Morsings Approbation til Trykken af Henrik Smiths «tredie Urtegaard».

Christiernus Morsianus Doctor i Lægekaanst oc Professor i Københaffns Vniuersitet til den Christen Læsere.

Haffuer ieg aff Kongelig Maicstat vor Kærste Naadigste Herris Høymectigheds befalning offuerseet oc offuerlest denne Bog, som Erlig mand Hendrick Smid, Borger i Malmø, haffuer vddragit aff lærde Mendz Bøger i lægedoms Kaanst, oc end aff de visiste oc forstandeligste.

Saadanne Bøger vdi huad Tungemaal de bliffue vdprentede, da ere de icke der behoff, som de haffue mange lærde Mend i lægedoms Kaanst oc mange Apotecker, som i andre Land, besynderlig i Franckerige oc Valland, der som huer Købsted haffuer sine Doctores oc Apoteker. Icke er helder lægedoms Kaanst saa ringe, at hun staar til at læris oc begribis vdi en liden Bog, Saa kand hun icke helder fuldkommelige læris paa try eller fire Lars tid.

Thi lige som Gud haffuer skabt oc skickit alt andet gaat ved bogelige Kaanster til Menniskens nytte och gaffn, saa haffuer hand oc saa skabt oc skickit lægedoms Kaanst, oc forseet oc forskickit dem, som skulle lære oc bruge Lægedom hoss alle dem, som det haffue behoff, som Jesus Syrach scriffuer. Cap: 38. Oc lige som Paulus siger, at der icke vduellis mange Mectige oc Friborne til det hellige predicke Embede, saa vduellis der icke helder mange rige oc Mectige, men fattige oc ringe Personer til Lægekaanst, huor met huert Menniske kand tienis paa sit legoms vegne, som det tienis met Euangelii predieken paa Sielens vegne.

Som ieg ocsaa maa bekende och bestaa met Sandhed oc al tacknæmmelighed, at Gud almectigste aff sin euig forsiun oc godhed haffuer vdualt mig, oc ladet mig opføde oc fremholde, først indenlands i Scholen, vid mine kere oc salige Forælders flitighed, vdi al min Barndoms oc første Vngdoms tid, Siden haffuer fremdragit mig vden lands ved fremmede hielp, frem oc tilbage i Tydskland, Franckerige oc Valland, vdi de beste Scholer oc Vniuersiteter, mere end vdi fire oc tiue Aar, som den fromme Edel mand Peder Oxe, der nogle aar vaar vden lands met mig, oc andre flere baade aff Adelen oc almuis Folek de andre Aaringe vel vitterligt er.

Thi der vil stunder, vandring, Studering, ia møde och arbeyde til vdi lægedoms Kaanst, ath haffue idelig omgængelse met lærde Mend, ath lære oc kende Vrter oc anden Lægedom, som Gud lader opuoxe aff Jordan Mennisen til gaffn oc gode, ath see mange døde Menniskers legommer opskeris led fra led, oc lære der aff disbedre at kende it Menniskis skickelse induortis, oc vid huad Lægedom der behoff gøris, til huilken sted i Menniskens legomme, som findis at haffue nogen brøst oc breck i sig.

Oc end vil ieg dette sigte vore vnge Mend oc Studenter, saa mange som oc saa ere vdualde aff Gud at studere oc bruge lægedoms Kaanst, til it exempel oc eefftersiun, At det siste Vniuersitet, der ieg studerede vdi, aff Guds Naadis hielp, ved naffn Mumpolier, ligendis vdi Franckerige tu hundrede mile offuen faar Pariss, er den ypperste høye Schole vdi lægedoms Kaanst, som findis vdi Christenheden. Der stedis ingen Bessekremmer met deris Knapsack at giffue sig vd for det, som de aldrig lærde. Ja der er saa stor oc merckelig tilseelse met Lægedom oc lægedoms Kaanst, at ingen maa fordriste sig til, at giffue nogen, nogen induortis Lægedom, vden de ere saa fremkomne i lægedoms Visdom oc forfarenhed, ath de ere bleffne Doctores oc der til betrote oc kende gode der faar, aff de aller ypperste oc lerdeste Mend i Lægekaansten, som der mange findis.

Huo der ellers fordrister sig der til, da bliffuer hand paa greben och settis paa ith Asen, oc driffuis aff Staden met raadne Eg och anden wrenlighed, met aarloff sagt, som man kaster

paa hannem, saa lenge til hand met stor haanhed kommer igen-
nem Byen, oc maa forsee sig. Saadan flittig tilsium er der paa
ferde, som andre flere her vdi Riget, de der haaffuer været oc
studerit, vel vitterligt er.

Der faar siger ieg, ere icke saadanne smaa Bøger behøff
vdi de Land och Steder, som ere aff Gud saa rigelige och saa
rundelige forseet met lærde Mend i lægedoms Kaanst. Men her
i disse Riger, som icke ere saa mange lærde Mend i lægedoms
Kaanst, oc ey helder saa mange Apoteker, kand denne Bog vere
nyttelig och gaffnlig for den menige Mand. Thi her ere mange
atskillige och store Siugdømmer i disse Land, som lægedoms
hielp goris behoff til, och her dør alle Aar mange bort, for
brøst oc forsømmelsis skyld, som end i flere Aar kunde leffue,
om de finge hielp vdi tide.

Her findis mange raad i denne Bog, for atskillige siuger,
huo der kunde fange det som der tilhør. Och efterdi at disse
Rigers leylighed sig saa begiffuer, at her kunde icke mange Doc-
tores i Lægekaanst nære sig, baade for vnderholdings skyld,
oc Lægekaanstens foractelsis skyld, som er stor i disse Ri-
ger, frem for andersteds, da er det vel giort at lade saadanne
smaa Bøger vdgaa paa Danske, som mangel mand kand faa
hielp aff; Om hand den vil rettelige bruge. Ja det er io tusin-
demaal bedre at haaffue oc bruge saadanne Bøger, som ere off-
uerseet aff lærde Mend, end at tilstede hine Empericos, som man
saa kalder, eller Bisselæger ath komme i Riget, som dog tit
och offte skeer met den menige mands skade oc forderffuelse.

De giffue dem vd, som før er sagt, for det som de aldrig
haaffue lert, oc der met tage Guld oc Pendinge, for de forderffue
Folek oc sla mange ihiel, helder vide at dempe atskillige siug-
domme en tid lang, och legge mange ned tilhobe, indtil de
haaffue Pendingene borte, oc faare saa deris vey, saa bliffuer
det langt verre met den siuge end det vaar til forn. Saadant
er klarlige skeet faar øyen ocsaa her i Københaffn tit och offte,
naar mand haaffuer tilsted saadanne bedregere at handle met de
siuge.

Och naar sandhed skal siges, da er det deris fortiente løn,
som icke nende ath kaaste paa lerd Personer i Lægekaansten,

alliguel at de ere Rige oc kunde det saa vel bekomme som vdi andre Land, der huer Herre, som rig er eller nogit formaar. haffuer sin Doctorem, som hand giffuer aarlig løn der faare, ath hand skal vere redebon, naar som hannem gøris for sig oc sine hans hielp behoff, som oc saa alle rige Herre Claaster haffue deris Doctores, som de bruge vdi Lægekaanst.

Kere Christen læsere gør dig wmage och læss det xxxviii. Capittel i Jesu Syrachis Bog, och mange andre steder vdi den Helligeseriff, om den Guds gaffue, som kaldis Lægekaanst, huor aff du kand vide, huad det er for en Guds store fortørnelse och Menniskens skade ath forsmaa oc foracte, forhaane oc fortale Lægedomskaanst och hendis rette brug: Her met dig Gud befalendis. Screffuit i Københaffn den ix. (!) dag Noembris som vaar S: Martini dag. Anno 1556.

Af Henrik Smlths tredie Urtegaard. 1557.

54.

1557. 20de Februar. Universitetet forlener Hans Barnekov til Birkholm med noget det tilhørende Gods i Faxe Sogn, som Sognepræsten sammesteds, Hr. Jørgen, hidtil havde haft, men hvoraf han ikke havde svaret den tilbørlige Afgift.

Vij ephther schreffne Rector, Professores oc menighe Lescmesthere y Kiøbenhaffns Vniuersithet kendis oc gjør witttherligt met thette wort obne breff, att ephtherdj H. Jørgen Northensen¹⁾, som haffuer her till dags hafft Vniuersitetens sogn Faxe, haffuer vtj waar tiidt inghen rætt eller rettighedt giortt Vniuersitetett, som hannom burde ephther waar Fundatz lydelse, oc hand icke helder haffuer holdett breff oc segell, loffue eller tillsaun, som hand Vniuersitetett noghen aar forleden siden giortt haffuer: Tha haffue wy alle samdirectelighen vnth och sambtygt, oc nw met thette worth obne briiff wnder och sambtycker, att erligh och welbyrdig mandt Hans Barnakow till Birchholm [oc] hans kierre hustrue Fru Mette Oxe maa och skall nyde oc brughe och be-

¹⁾ I et tidligere Dokument (se ovf. Nr. 39) kaldes Præsten i Faxe 1553 Hr. Jørgen Olsen; paa et af Stederne er der da rimeligvis en Fejl.

holde y beggis theris lifftiiddt och saa lenghe the lessue, the wore Vniuersitethens gaarde, liggendis y Faxe sogenn, mett landgilde, egtt och arbedtt, och allt andit, the aff arildtz tijddt gifluet och giortt haffue, mett allt theris rettighedt och tilligelse, inthett wndertagettt, woth eller tiurtt, eller huadt neffnis kandtt y noghen maade, dog saa att for^{ne} Hans Barnackow oc hans hustrwe till gode redhe schall ydhe oc gifue betimelighen indenn kyndermisse her y Kiøbenhaffn huess seduanligh landgilde ther aff seduanlige plegger att affgaa. Och naar forschreffne Hans Barnackow oc hans hustru erre baade dødhe och affgangne, tha skall forschreffne gaardhe mett all theris rettighedt igherwbehindrett komme till Vniuersitetett y alle maadhe. Sammeledis haffuer for^{ne} Hans Barnackow loffuett att giøre sitt beste, att huadtsom helst for^{ne} H. Jørghen Vniuersitetett aff rette pligtig er, att hand thett till gode rede betaler oc fulgiør. Disligest och saa, att naar for^{no} H. Jørghen bliffuer affskildt met samme sogn, schall for^{ne} Hans Barnackow were Vniuersitetett behielpelig, att inghen skall trengis ther ind ighen emod Vniuersitetens wilge och sambtøcke. Till wdermere windisbyrdtt haffuer wy mett willigh oc widskaff ladit henghe wort Vniuersitethes indhsegle neden for thette wortt obne breff, som er giffuitt oc skreffuitt y Kiøbenhaffn Løffuerdagen for cathedra Petrij, Anno Domini 1557.

Konsistoriets Kopibog, 1538—1602, Fol. 353.

55.

1557. *Marts eller April. En «Tavle» om Herrens Nadvere, forfattet af M. Niels Hemmingsen og underskreuen af Universitetets øvrige Professorer.*

Tabella, de mandato sereniss. Regis Christiani Tertii consignata a M. Nicolao Hemmingio (designato Professore Theologiæ Anno 1553), eum jam esset promovendus in Doctorem Theologiæ Anno 1557, quod factum 27 Septemb., illud imprimis urgente D. Petro Palladio cum fratre M. Nicolao, Superintendente Schaniæ.

Verba Cœnæ, Corpus et Sanguis, ab aliis aliter sumuntur, sunt enim quibusdam:

Tesseræ et signa nuda sine reali præsentia veri corporis et veri sanguinis Jesu Christi. Verum, quia hæc opinio inagistrum habet sensum carnis et ex diametro pugnat cum promissione Christi, ut in Christum blasphema est rejicienda. Hujus opinionis assertores detorquent verba Cœnæ, sed diversimode, ut ex illa inconstantia ipsorum fraus, Deo ita permittente, manifestetur. Quidam enim illorum

I. *Τοῦτο* pronomen urgent, quorum antesignanus fuit Carolstadius, qui nostro seculo primus Cœnæ Domini verba corrumpere Anno 1524 aggressus est, livore et æmulatione incensus, propterea quod a propheta Dei, beato Luthero, reprehenderetur ob temerariam et intempestivam imaginum in Templo Wittebergensi demolitionem. Ille igitur Carolstadius *τοῦτο* interpretaturus in hunc modum Domini verba construit: Corpus, quod pro vobis datur, est hoc; ac si in se sedentem inter discipulos digitum intendisset Dominus, non in panem, quem porrexit. Hoc commentum vanum esse convincit Paulus, qui fatetur, panem illum esse corpus Domini, 1 Cor. 11.

II. Est, verbum fidenter trahunt in suam sententiam, et interpretantur est per significat. Horum Antesignanus fuit Zwinglius; verum hunc errorem confutant clara institutionis verba, quæ affirmant illud corpus comedi in Cœna, quod datum est pro nobis, et illum sanguinem bibi, qui effusus est pro nobis. Cum igitur pii omnes fatentur, verum corpus Christi et verum ejus sanguinem esse pretia nostræ redemptionis, falsam esse opinionem eorum necesse est, qui significationem corporis dari in Cœna Domini opinantur.

III. Corpus *μειωνυμικῶς* interpretantur, quorum magister fuit Oecolampadius. Ili signum rei signatæ nomen mutuari assenserunt, ut cum sceptrum pro regno dicitur. Hæc opinio non in sensu, sed tantum in interpretatione verborum Cœnæ a Zwingliana dissentit. Quare horum sententia confutatur eodem argumento, quo Zwingliana hæresis.

Corpus mysticum et sanguis mysticus, id quod absurdissimum dietu est. Nequaquam enim corpus mysticum pro nobis in hostiam datum est, nec sanguis mysticus pro nobis effusus est. Corpus autem mysticum Christi est ipsa Ecele-

sia, Ephes. 1. Miseri autem Anabaptistæ decepti videntur mala accommodatione loci, qvi est 1 Cor. 10: Panis, qvem frangimus, nonne communicatio corporis Christi est? Qvia unus panis, unum corpus multi sumus. At Paulus hic loquitur non de substantia Cœnæ, sed de ipsius effectu, nimirum qvòd hac sacra Cœna jungimur primum Christi corpore, deinde inter nos coalescimus, et corpus Christi mysticum effeicimur.

Signa et res signatæ simul; sed hi variant. Sunt enim alii

Transsubstantiatores, qvi converti naturas false opinantur, putant pendula qvædam apparere accidentia sine subjectis. Hæc est Papistarum opinio, sed pugnat cum Pauli verbis 1 Cor. 11: Nonne, inquit, panis, qvem frangimus, communicatio corporis Domini est etc. Qvotiescunqve manducabitis panem hunc etc. Gelasius, qvi vixit ante annos 1070, cujus hæc sunt verba, idem diserte testatur, inqvies: Certa sacramenta, qvæ sumimus, corporis et sanguinis Christi divina res est, propter qvòd et per eadem divinæ effeicimur consortes naturæ, et tamen esse non desinit substantia vel natura panis et vini.

Assertores præsentiaæ veri corporis et veri sanguinis, sed ea tantum fide accipi a credentibus putant, tametsi ista manu ministrorum porrigi fatcantur. Hanc opinionem etsi qvidam docti non improbant, non tamen convenit cum verbis Pauli, qvi indigne sumentem pronunciat reum corporis et sanguinis Christi, propterea qvòd non dijudicet corpus Domini. Utitur autem Paulus eo loco significantibus verbis: *μη διακρίνων τὸ σῶμα τοῦ κυρίου*. Est autem *διακρίνειν* separare, discernere, discriminare. Qvare is non digne sumit, qvi pœnitentia vacuus non dijudicat corpus Domini e reliquis cibus, nec certo confidit illud in Cœna manibus ministrorum porrigi atqve distribui communicantibus.

Assertores præsentiaæ veri corporis et veri sanguinis Christi; sed hæc sumi non solum a piis, verum ab hypocritis et impiis, ab his ore tantum, ab illis ore et corde simul, ut piis salutare sit esus, impiis cedat in majorem damnationem. Hanc sententiam verba Domini et Pauli confirmant. Dominus et Paulus simul testantur, distribui corpus et sanguinem in Cœna; diserte

enim dicit Dominus: Accipite et comedite, hoc est corpus meum. Et ne quis tropum non necessarium fingeret, addit: Qvod pro vobis datur. Item de poculo: Accipite et bibite, hic est sanguis meus. Illic similiter tropum excludit interpretatione: Qvi pro vobis effunditur. Paulus comedentem indigne reum iudicii pronunciat, quia non discernit inter corpus Domini et alium communem cibum. Qvare sentit vere porrigi etiam hypocritis. Hæc sententia catholicæ ecclesiæ fuit jam 1500 annis. Hanc Confessio Augustana amplectitur, hanc Saxonicæ et nostræ ecclesiæ cordate et unanimiter docent; argumenta, quæ acumen rationis in contrarium adfert, parum curant. Hic enim potius sequendam lucem Dei, quam humanæ rationis delira somnia, judicant.

Porro, uberioris declarationis gratia et ad confirmandas conscientias de hoc mysterio, perpendantur hæc tria.

I. Appellationum quarundam ratio.

In Cœnæ doctrina utitur ecclesia variis appellationibus, ut ejus cognitio sit familiarior et usus apertior. Panem et vinum vocant Elementa, propterea quod sint res corporeæ et sensibiles in oculos et sensus incurrentes, quibus elementis dum additur verbum, fit sacramentum. Sacramentum sane dictum, quod sub rebus terrenis et sensibilibus cœlestes res et invisibiles fidei oculis contemplandas proponit. Utitur et ecclesia nomine Signi, propterea quod habeat relationem ad signandam rem non quidem apparentem, vere tamen præsentem. Vocat præterea panem et vinum Symbola propter comparisonem ad spiritualem fructum, qui percipitur ex sacramentis, hoc est propter comparisonem rerum terrenarum ad res cœlestes. Ut enim panis et vinum hominem externum alunt, refocillant et exhilarant in hoc mundo, ita corpus et sanguis Domini alunt, refocillant et exhilarant hominem credentem in regno Christi ad vitam æternam. Hinc Augustinus: Nisi sacramenta haberent comparisonem earum rerum, quarum sunt sacramenta, sacramenta nequaquam essent.

Cœna ipsa Agape $\circ$: Dilectio dicitur, quia requirit mutuam dilectionem inter communicantes. Dicitur et Synaxis, quia non est privata cœna, sed publica, ad quam ecclesia convoca-

tur. Eucharistia propter gratiarum actionem, quæ fiebat a communicantibus. Præterea vocatur Oblatio, seu quia offerebatur sacramentum communicantibus per ministros ecclesiæ, seu quia fiebant collectæ, h. e. collationes elemosynarum in usum pauperum et ministrorum ecclesiæ. Denique vocatur et Sacrificium a sanctis patribus, quia est recordatio sacrificii Christi semel peracti pro nobis. At Papistæ ideo Sacrificium vocari contendunt, quia in missa (ut ajunt) offertur Filius Dei in hostiam pro vivis et mortuis. Sed illorum erroneam opinionem confutat Epistola ad Hebræos. Ex isto errore, ut sit, alius error natus est de elevatione panis et vini in cœna. Nam postquam in V. T. sacrificii quoddam genus esse animadverterunt, quod sursum levari, antequam igne cremaretur, debuit, unde et nomen habuit: Theruma ὁ: elevatio, ejus Exod. 25. 29. 30. Levit. 22. Num. 8 et 18. sit mentio, Cacozilia quadam istam sui ficti sacrificii Theruma et elevationem, ut vel isto pacto sacrificium esse ostenderent, instituerunt. Quare, cum jam rectius est ecclesia edocta, et scit, cœnam sacramentum esse, et non sacrificium proprie loquendo, debet istam Aaronicam elevationem abdere, ac sacra cœna uti sine peregrinis ceremoniis, quæ papisticam impietatem redolent.

II. Rerum in Cœna Domini conjunctio.

Tria sunt veluti paria rerum diversissimarum in Cœna Dominica. 1. Externum verbum et internum, cum enim verbum externum sonat in auribus, æternus λόγος mentis aures ferit, ut quod in auribus sonat extrinsec, intus corde percipiatur. 2. Homo externus et homo internus. 3. Visibilis panis et visibile vinum, cui veraciter adest invisibile corpus et invisibilis sanguis.

In his tribus observanda est φιλανθρωπία Dei, qui, consulens imbecillitati humanæ, sensibus externe et cordibus interne suam gratiam obsignat. Etsi autem hypocritæ sumunt ore corpus et sanguinem Domini, tamen quia fide carent, fructu quoque spirituali privantur, qui est quemadmodum homo externus pane et vino alitur, crescit, refocillatur et exhilaratur, ita qui vere credit, secundum interiorem hominem alitur, crescit, refocilla-

tur et exhilaratur ad vitam æternam per sanctissimam Christi cœnam.

III. Vera Cœnæ meditatio.

1. Cum accedis ad hanc sacram cœnam, in qua promissioni Christi credens statuis vere adesse verum corpus et verum sanguinem Domini, cogita de peccato tuo, pro quo expiando mortuus est Christus.

2. Cogita de victima corporis et sanguinis Christi peracta ad redimendum te a jure peccati.

3. Hæc victima admonere te debet de magnitudine iræ Dei adversus peccatum, de inenarrabili misericordia Dei recipientis te in gratiam, de amore Filii Dei intercedentis pro te, et derivantis in se iram Dei.

4. Pœnitentia quidem accendetur cognitione peccati et magnitudinis iræ Dei in peccatores, fides vero cognitione misericordiæ, amoris Filii Dei et victimæ peractæ.

5. Hæc fides confirmabitur sacramento tantæ rei, dum elevata mente fide consideras in hac sacra cœna Agnum Dei. Est enim hæc cœna quædam contemplatio et veluti speculum, in quo Christum crucifixum et resuscitatum contemplaris. Hinc qualem probationem requirit Paulus, facile intelligitur, nimirum ut unusquisque se probeat, utrum pœnitentia et fides vere sentiantur.

6. Hanc fidem confirmatam sacramento seqvi debet gratiarum actio, mutua dilectio, adeoque novitas vitæ, ne quid facias, quod indignum sit corpore Christi, cui incorporatus es (modo vere credis) per hanc sacramentissimam cœnam.

Rom. 4.

At non infirmatus fide haud consideravit suum ipsius corpus jam emortuum, cum centum fere natus esset annos, nec emortuam vulvam Saræ; verum ad promissionem Dei non hæsitabat ob incredulitatem, sed robustus factus est fide, tribuens gloriam Deo, certa persvasione concepta, quod is, qui promiserat, idem potens esset et præstare.

Ego Christiernus Torchilli Morsianus, Universitatis Hafniensis Rector, hæc mea syngrapha [testor], me sacramentariorum errores

huic chartæ insertos improbare, et postremam Christi et Apostolorum ac Augustanæ Confessionis de cœna Domini sententiam hic expressam approbare.

Et ego Petrus Palladius Doctor, Superintendens ecclesiarum Selandicarum, et Hafniensis Academiæ Theologicus Professor, improbo et damno hos errores et hæreses in re sacramentaria, prout in hac tabella notatæ sunt, et approbo sententiam catholicæ ecclesiæ de cœna Domini hic expresse positam, firmiter credens, in cœna Domini verum Christi corpus esse in et cum pane, et verum sanguinem Christi in et cum vino; atqve hæc simul esse signum et testimonium gratiæ erga nos, et promissionis divinæ de toto Evangelio, de morte et resurrectione Christi nos admonens, et fidem nostram confirmans, quod protestor manu mea propria.

Et ego Johannes Macchabæus, Doctor ac Sacræ Theologiæ in Schola Hafniensi Professor, hos et omnes in universum errores adversus veritatem Cœnæ Dominicæ perperam excogitatos damno et detestor, ac ex animo detestor ac damno omnia horum figmenta adversus eandem Cœnæ veritatem conficta. Insuperqve probo eam sententiam, quam scriptura apostolica tradit et inclyta Schola Wittebergensis docet ac tuetur, quæ etiam præsentem exprimitur et continetur scripto, teste hac mea subscriptione ac manu propria.

Et ego Albertus Knopperus, J. U. Doctor et Academiæ Professor Hafniensis Juridicus, testor hac mea propria manu, me ex animo damnare ac detestari omnes fanaticos de sacrosancta Christi cœna errores in hac tabella ordine annotatos, ac amplecti, nec non ore et corde profiteri sententiam Ecclesiæ Wittebergensis, tanquam Sacræ Scripturæ et Fidei analogiæ conformem in fine hujus tabellæ expressam.

Et ego Johannes Schielderup, Doctor et Academiæ Hafniensis Professor Physicus, testor hac mea syngrapha, me omnes erroneas opiniones de sacrosancta Cœna Dominica improbare ac detestari, quæcunqve vel in hac charta adscriptæ sunt vel unquam alias excogitatæ, ac eam sententiam solummodo amplecti ac retinere, quam a meis Præceptoribus tum Wittebergensibus tum Hafniensibus didici, ac tota Ecclesia in hoc Regno Daniæ

hactenus unanimi consensu juxta Christi institutionem retinuit et approbavit.

Ego quoque Nicolaus Hemmingius, Professor Theologiæ ordinarius in Regia Academia Hafniensi, fateor ac hoc meo chirographo testor, me abhorrere ab omnibus erroribus sacramentariorum de Cœna Domini, et amplecti catholicam sententiam ecclesiæ Christi, quæ in obverso hujus chartæ latere ex verbis Cœnæ proponitur, explicatur et confirmatur, ac ita clare et diserte approbo confessionem Augustanam, Saxonicam et nostrarum Ecclesiarum de sacratissima Domini Cœna.

Et ego Petrus Parvus Rosæfontanus, almæ Facultatis Artium Decanus idemque Rhetoricæ Professor, animo et ore detestor quicquid contra venerabile et sacrosanctum [sacramentum] corporis et sanguinis Christi commentum sunt sacramentarii aut alii sub quocunque titulo et nomine hæretici, damnans in totum quicquid adversus veritatem evangelicam et apostolicam aut ab impostoribus excogitatum est, aut quovis pacto a Sycophantis in posterum possit in medium produci et afferri, ratam firmamque et indubitam tenens eorum, qui ante me subscripserunt, sententiam.

Et ego Johannes Monasteriensis, Græcæ Lingvæ in Academia Hafniensi Professor, hac subscriptione testor, me toto animo ac pectore errores in hac charta verbo Domini refutatos improbare, veramque Ecclesiæ sententiam in hac eadem tabella de Cœna Domini comprehensam approbare et amplecti.

Et ego Johannes Albertus, Professor Dialecticus in Schola Hafniensi, testor, in Sacramento Cœnæ una cum pane et vino externis symbolis verum Christi corpus et sanguinem distribui, testantibus id Christi et Pauli verbis planis et perspicuis. Simulque profiteor, me ab omnibus eorum hominum abhorrere erroribus, qui a Christi Paulique verbis tam manifestis et hæc scripta professione dissentiunt.

Et ego Paulus Matthiæ, Academiæ Hafniensis Professor Pædagogicus, fateor, me Sacramentariorum errores omnes serio detestari, ac veram de sacrosancta Cœna Christi sententiam in hac tabella expressam, tanquam Christi institutionem ac catholicæ ecclesiæ consonam, approbare atque amplecti; id quod manu hæc mea propria attestor.

Et ego Nicolaus Laurentii, Academiæ Hafniensis Professor Mathematicus, fateor, me sacramentarium errores omnes serio detestari, ac veram de sacrosancta Cœna Christi sententiam in hac tabella expressam, tanquam Christi institutioni ac Catholicæ Ecclesiæ consonam, approbare atque amplecti; id quod manu hac mea propria attestor.

Et ego Nicolaus Palladius, Schanicarum Ecclesiarum Superintendens, hos Sacramentarium et omnium aliorum Hæreticorum errores contra sacrosanctam Cœnam Dominicam humana témérité confictos damno et ex toto corde detestor, prout in hac tabella conscripti sunt; et cum vera et universa Ecclesia Christi approbo et exosculor in Cœna Domini sententiam hic positam de præsentia veri corporis et sanguinis Filii Dei in, sub et cum Pane et Vino, juxta verbórum Christi et Sacræ Scripturæ tenorem, quod manu propria protestor. Qvandoeunque enim homo aliquid addit aut detrahit huic Sacrosanctæ Cœnæ contra veram Christi institutionem et sententiam, horrible sacrilegium in tanta re cœlesti et divina committitur.

Paategning: Denne Taffle de vera sententia Cœnæ Dominicæ lagde jeg ind i Kongl. May^{ts} Liberi, af Kongelig Befalning, her paa Kiøbenhaffns Slot den 4de Augusti Anno Incarnationis Salvatoris nostri 1570.

Nicolaus Nicolai Coldingius.

Afskrift i Kongl. Bibliothek, Ny kgl. Saml. 1227. 4. Samme-
steds findes en Afskrift af •Tabella minor de varia Verborum S. S. Cœnæ:
Hoc est Corpus meum, interpretatione•, der indeholder et kort Udtog
af ovenstaaende udførligere •Tabella•.

56.

1557. 4de April. Universitetet talker Kapitlet i Lund for, at det i nogle Aar havde understøttet Mester Tyge under hans Studering ved Universitetet, og anbefaler Christoffer Pallesen til Kapitlets fremtidige Understøttelse.

Rector, Doctores et Professores Academiæ Hafniensis S. P. D.

Vestram liberalitatem Domini clarissimi in Magistrum Tyconem agnoscimus, quem hic in nostra Academia squistis ac

sustentastis aliquot annis honeste. Non dubitamus, quin is, qui dixit: Quod uni ex minimis mei fecistis, mihi fecistis, abunde sit vobis relaturus pro isto uestro erga membra Christi affectu et officio, nec dubitamus, uos intelligere, eiusmodi officia erga ecclesiam et eius membra requiri ab omnibus iis, qui Christo nomen dederunt, presertim ab iis, qui virtute, pietate, doctrina et professione alios antecellere uidentur et quasi ad hoc officium Ecclesiae prestandum ex aliis delecti sunt. Quare, cum uos in hoc numero esse cognoscimus, non dubitamus, quin hunc honestum ac doctum iuuenem Christophorum Palemonium, quem uobis commendatum cupimus, pari liberalitate in Studiis iuuare et hic apud nos fouere uelit. Certi enim esse debetis et nequaquam dubitare, quin hic Christophorus in magnum doctumque uirum euadat, si modo ei subsidia studiorum non defuerint, id quod nunc in uestra manu situm est. Et Deus hoc uestrum officium sibi praestitum agnoscat. Quare rogamus uestras Dotationes, ut etiam intelligat hic Christophorus nostram commendationem apud uos aliquid ualuisse, nos quoque uicissim pollicemur omnem animi gratitudinem et beneuolentiam. Dignus enim est hic Christophorus, qui ab omnibus piis ad gloriam Dei et utilitatem reipublicae foueatur. Hafnic 4 Aprilis Anno 1557.

Udskrift: Inelytis et uenerandis Dominis, Dominis prelatis ac canonicis Lundensis Collegii, Dominis suis obseruandis.

Afskrift i Langebeks Diplomatarium, •Orig. chartae. Arch. Antiqu. Holm. •.

57.

1557. 29de Juni. *Tvende Kongebreve angaaende Beregningen af den Afgift af Kirkerne paa Laaland og Falster, der skulde henlægges til Lønning for en Professor i det hebraiske Sprog.*

a.

Bress thiill vniuersitetet som her estherfølger.

Christian etc. Vor sønnerlig gunst tilformn. Wider, at som etther welfortencker, at wij ere tiil sinds at wille forbedre thet stipendium, som skall tilhielp at wnderholde en lessemester,

som kand ther wdj wniuersitetet lesse en leysse paa hebraisk, och samme renthe skulle tagis aff sogne kirekernis wdj wore lande Laaland och Falsters indkomme, och haffue ther om til-screffuit oss elskelige Peder Oxe, wor mand och raad, at hand skall giøre en ordning och skick paa, huor mögit huer kireke skall aarligen giffue thiill wniuersitetet til hielp at wnderholle for^{ne} lessemester, huilekit breff wij etther her hoes tilskicke: Thij bede wij etther och begiere, atj wille tilskicke ij aff the høglerde ther wdj vniuersitetet, som strags giffue thennom tiill for^{ne} Peder Oxe tiill Laaland och Falster, och ther were offuer-uerendis och hoes tilstede, och met Peder Oxe at giøre en skick paa, huor mögit huer kireke kunde were lideligt at vd-giffue thiill samme lessemesters wnderholding, och nar samme skick er giort, wille wij sidenn lade giffue vniuersitetet wort obne breff ther paa, huor effther mand kand wide at indkreffue samme renthe aff huer kireke, oc kunde i mett thett første tilskicke for^{ne} Peder Oxe wort breff, at hand kand wide sig ther effther at rette. Befallendis etther Gud. Actum Hørringsholm 29 Junij Anno 1557.

b.

Peder Oxe fick breff at skulle forlegge huer kireke vdj Laaland och Falster, effther som then formuendis er, huor mögit aff kirkens rente som skal leggis tiill samme lessemesters wnderholding, och ther paa lade giøre itt clart register och forskicke thiill kon. Mt., effther som kon. Mt. hannom tilforne befallit haffuer etc. Datum vt supra.

Tegnelser over alle Lande. V, 220.

58.

1557. 1ste Juli. Kongebrev, hvorved M. Jens Christensen, Rektor ved Kjøbenhavns Skole og Lector musicus ved Universitetet, stadfæstes som Sognepræst i Stege.

Mester Jens Chrestiernsen skolemester vdj Kiøbnehavn fik Kong. Mt. breff paa Stege sogn, som her efterfølger.

Wii Christian then tredie etc. Giøre alle witterligt, att efftherthij Oss elskelige hederlige mand Mesther Jens scholeme-

ster vdj wor kiøbsted Kiøbnehaffn er vdaff Borgemesther, raad-
mend och menigheden vdj wor kiøbstedt Steege vduold tiill theris
sogneprest, och for^{ne} Mesther Jens er examineret och ossuer-
hørtt aff hederlig och hoglerd mand Doctor Peder Superinten-
dent vdj Siellandtzs stigt, och hand kiender hannom ther goed
fore: Tha haffue wii aff wor sønnerlig gunst och naade vndt
och tilladt, och nu mett thette wortt obne breff vnde och til-
lade, att for^{ne} mesther Jens maa bliffue sogne presth tiill Steege
kirke, och nyde och beholle all then rett och rettighedt, som
tiill sogne prestens embett er, tillagdt. Dog saa att hand schall
vere vor ordinantz, som wii om religionen haffue ladet vdgaac,
aldelis vndergiffuett, och prediche och lere Gudtzs hellige clare
ord och Euangelium, och skicke seg vdj alle maade christelig
och well bode vdj leffnett och lerdom, och giøre sine sogne folch
tilbørlig tienneste bode inden kircken och vden, som en sogne-
prest sine sogne folch mett retthe pligtig er. Actum Hørrings-
holm then første Dag Julij Aar etc. Mdlvij^o.

Registre over alle Lande. Nr. 6. Fol. 266—67.

59.

*1557. 7de Juli. Peder Oxe tilskriver Kongen angaaende den
Undersøgelse, han i Forening med D. Christiern Morsing og M.
Hans Albretsen havde anstillet med Hensyn til de laalandske og
falsterske Kirkers Formuestilstand og det Bidrag, de skulde yde
til Lønningen af en Professor i Hebraisk.*

Etthers koniinglige Mayestatt mynn ydmyge wnderdanige
pliectlige thieniste altiitd tiilforn mett wor Herre. Allernaadigste
Herre och koning, giffuer ieg etthers kon. Mat. ydmygliigen
tiilkiende, att ieg ephther etthers kon. Mattz. befallning haffuer
nu werritt her paa Siørupe mett dochter Christen och mesther
Hanns Albrittssen aff Kiøpnehaffn, och haffue hafftt alle prou-
sther aff Laalandt och Falsther her forsamblitt, och haffue offuer-
weytt alle the sogne kyrckers indkompst, och haffue taxeritt
huer kyrcke ephther syn effne, saa huer kyrcke aarliigen giffuer
j daller wdtt tiill wniuersitett, thenn riigge hielper then arme,

som etthers kon. Matt. kandt naadeliigen wiidere forfarre leyligheden aff thette indelugthe Registher, och wiill her mett haffue etthers kon. Matt. tiill etth langsom lyeksalligt regerende thenn Allmegtiigste Gudt beffalliitt. Schreffuitt paa Siørupe thenn 7 dag Jullij Aar etc. mdlvij.

Etthers koningliige Mayestatz wnnderdanigge
ydmyge tro pliigtige Thiennere

Peder Oxe.

Udskrift: Sthormegtiigeste Herre hogenborne første Her Christian mett Gudz Naade Danmarckjs, Norgis, Wenndis och Gottis koning, hertlug wdj Slessuig, Holstenn, Stormaren och Dytterskenn, greffue wdj Olldenborge och Dellmenhorst, myn aller naadigste Herre ydmygeligen tilschreffuitt.

Orig. i Gehejmearkivet, topografisk Saml., Laaland. Det i Brevet omtalte Register findes ikke mere vedlagt.

60.

1557. 13de Juli. Kong Christian III stifter det hebraiske Professorat ved Kjøbenhavns Universitet og tillægger Universitetet en Studieskat af Kirkerne paa Laaland og Falster til Underholdning af denne Lærer.

Trykt i Kong Christian III's Historie, Supplem. S. 160—61.

61.

1557. 20de December. Kongebrev til Domkapitlerne, om at alle Præbendebesiddere skulde residere ved Domkirkerne med Undtagelse af Kancelliembedsmænd og dem, der studerede ved et Universitet.

Breffue tiill alle Capitler ossuer alld Danmarck, som epherscriffuis.

Christian etc. Wor-synnderlige gunst tillfornn. Viider, att wij formercke och er komenn wdj wisse forfaringh, huorledis att mange er forlent mett kierckens renthe ther wdj domkiercken, canickedome oc vicarier, bode føre wij er komenn tiill riigens regimenth och sidenn, och icke gjør thenn tilbørligh gudz

thienist huos dömkiereken mett religionen att forfiordre, fattige peblinge att wpholle eller andenn diell, som thett seg burde. Sameledis staar och mange canike residentz och forfalle och icke hollis wed lige och magt. Thaa paa thet atth huilecke personer, som er forlent mett nogen geistlig leenn, canickedom eller vicarier, mue giøre thenn lynnge och thienist ther aff, som thett sig bør, och were wor Ordinantz, som wij om religionen haffue ladett wdgaac, och capitels statuter wndergiffuon, wille wij, attj strags aduare alle the personer, som mett nogenn prebennde och vicarie forlentt er, wndertaget the personer, som er wdj wor cantzleij och daglig thienist, eller och studier huos nogenn vniuersithet, att the rette thenom ephther att giffue seg mett thett første thid thill domkiereken att residere, och dagligen boe och fuldgiøre thieris forlenings breffue, som the therpaa haffue, och were wor Ordinantz oc Capitels stathuter wndergiffuenn. Ther som nogne finder seg her wdindenn besueritt och icke thett giøre wille, fororsagis wij till andre personer ther mett att forlene, som wille giøre ther aff, som tilbørligt er. Och wille wij, attj altuorligenn haffue goed indscende ther mett, saa att huilecke personer som bør ephther wor Ordinantz oc Capitels statuther att residere huos domkiereken, att thett alldiellis wed magt hollis. Her wider att rette etther ephther, och lader thett ingenlunde. Befallendis etther Gudh. Actum Kiøpnehaffnn thenn 20 Decembris aar etc. Mdlvij.

Tegnelser over alle Lande. V, 310—11.

62.

1557. 23de December. Kongelig Befaling til Hr. Christoffer Hansen, Abbed i Skovkloster, om at holde nogle Personer til Studium ved Universitetet paa Klosterets Bekostning.

Christian then tredie met Gudz Naade Danmarckis, Norgis, Wendis oc Gottis koningh etc.

Vor synderlig gunst tiilforne. Wiider, som etther vel fortencker, at etther er forlagd at skulle vnderholle studenter her

hos vniuersitetet, som studier oc forfremmer seg vdi bogelig konster Religionen til beste: Tha forfare wij, atj paa thenne tiid inghen personer slige holle her hos vniuersitetet, som thet seg burde, huileket oss icke lidet forundrer. Thij bede wij etther oc wille, atj til tencke atholle saa mange personer til Studium hos thette wniuersitet, som etther forlagd er, oc atj vduele the personer ther tiil, som nøttørfflige ere, oc the, som ere hob tiill at kunde bliffue lerdemend oc vdi fremtiden kunde tienne Religionen, oc ikke skulle vere forgefuis vdgiffuit, huad mand ther paa koster. Icke ville wij heller, thet skall vere the personer, som ville icke vden paa eth aar, iij eller iiij, studere, meden the personer, som wille fuldriffue theris studia oc bliffue ved Scholen, atj her vden ville wende etthers største fljyd, atj strax slige personer ther tiil bekomme æue. Ther met skeer oss synderlighen tiluillige, oc forlader oss ther visselighen tiill. Befallindis Etther Gud. Schreffuit paa wort slot Kiøpnehaffn then xxij dagh Decembris Aar etc. M. D. Lvij.

Vnder wort Signethe.

Udskrift: Oss Elskelige hederlige Mand her Christoffer, Abbed vdi Skou Closther.

Orig i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 197. Af Tegn. over alle Lande. V, 314 ser man, at ligelydende Befalinger samtidig udfærdigedes til Kapitlerne i Roskilde og Viborg, samt til Klostrene Soer, Antvorskov, Esrom, Ringsted, Herredsvad, Helnekirke (d. e. Allehelgenskloster ved Lund), S. Knuds Kloster i Odense og Vidskil.

63.

1558. 9de Marts. *En Trosbekjendelse, især med Hensyn til Nadverlæren, aflagt af den medicinske Professor D. Jakob Bording.*

Credo, remissionem peccatorum, justitiam et vitam æternam gratis mihi donari propter Christum mediatorem et propitiatorem nostrum, cum credo voci Evangelii et Christi ipsius promissionibus. In Cœna Domini credo hæc ingentia Dei beneficia mihi conferri et confirmari, et quasi pignoris loco mihi communicari verum corpus et sanguinem Domini nostri Jesu Christi, non typicum aut symbolicum, mysticum aut phantasti-

cum, sed corpus, quod pro nobis traditum est, et sanguinem, qui pro nobis effusus est. Quæ sit corporis aut sanguinis Christi cum pane et vino societas aut conjunctio, vel quomodo cum pane, in pane, sub pane, nobis communicetur, fateor me mei ingenii viribus non intelligere, nec physica ulla ratione percipere; sed credo verbis Christi, quem scio omnipotentem esse et veracem, vereque et substantialiter adesse, ubicunque se verbo suo alligavit.

Hafniæ 9 Martii anno 1558.

Jacobus Bordingus.

Af Jacob v. Melle, Notitia Maiorum, Lips. 1707, p. 53—54.

64.

1558. 15de Marts. Kongebrev til Kapillerne i Norge om at underholde et vist Antal Studenter ved Kjøbenhavns Universitet.

Capittelne offuer alldh Norge singe Breffue om Personer att wndt(er)holle hoes wniuersitetet, saa liudendis.

Christian etc. Wor synnderlige gunst tillfornn. Viider, att wij er kommen wdj forfaringh, huorledis att ther wdaff N. Capitell inngenn studenther hollis huos nogett wniuersitet, som thett seg well burde. Och wille wij ther fore, atj strags tilltennecke, allethid ther aff Capitelett att forsckicke A. B. etc. personer ther aff stigtett eller anndersteds, huor i bequemme personer bekomme kunde, hiid till Vniuersitetet wdj wor kiøbsted Kiøpnehaffnn, och thennom forsørge mett kost och wnderhollingh, thenn stund the studiere her huos Vniuersitetet. Och atj forordinere the personer ther till, som er hoff till att kunde thiene Religionenn, enthenn att were lesemestere eller wdj andre maade. Och nar the haffue nogenn aar her studierett, och nogre aff thenom fange thieris tilbørlig kaldh thid till stigthett, atj sidenn forsckicke andre personer wdj thett stedh, saa atj alletidh her epher holle A. B. etc. personer her huos Vniuersitetet, epher som forscreffuen staar. Ther wij oss wisseligen tillforlade etc. Datum Kiøpnehaffnn thenn 15 Martij Aar etc. Mdlviij.

Hvor mange personer hver Capitell skall holle her huos Vniuersitetet.

Thrudhiem	ij personer.
Bergenn	ij.
Opslo	ij.
Staduanger	j.
Hammer	j.

Tegnelser over alle Lande. V, 351.

65.

1558. 15de Marts. D. Peder Palladius anbefaler til Capitlet i Trondhjem Studenten Niels Michelsen, der havde været til Kost hos ham en Tid og ønskede at fortsætte sine Studeringer.

Dei gratiam et pacem per Jesum Christum. Kjære christne Venner, Domherrer og Canniker udi Trondhjems Capitel udi Norge, næst evig Taksigelse for alle Velgjerninger, skriver jeg eder til og giver venligen tilkjende, at denne Brevviser, fromme og lærde Person Niels Michelson, haver bort ved en 2 Aar været til Hus og Omgængelse hos mig og skicket sig vel i alle Maader, og er derfor nu hjemfarende at friste Slægt og Venner i sit Fædreneland om ydermere Hjælp og Trøst, paa det Haab at han kunde længere blive her udi Kjøbenhavn og forfremmes i sin Bog, Gud til Ære og Mennesken til Trøst og Undervisning udi Guds salige Ord. Bedendes derfor ydmygeligen og gjerne, at de fromme Herrer udi Capitelet ville for Guds Skyld med hvad Gud skyder dem i Hu hannem noget hjælpe, at han kan blive længere ved sin Bog. Og er Haab om hannem, at han kan blive sit Fædreneland til Hæder og Ære og Bistand, dersom han ellers nu bliver behjulpen paa denne sin lange Rejse med nogen eders Hjælp og Trøst, tagendes Løn af Gud almægtigste. Hannem eder allesammen befalet til evig Tid, Amen! Hafniæ 15 Martij Anno Dñi 1558.

Vester in omnibus

Petrus Palladius.

Efter Biskop L. Harboes Afskrift (i Sjælands Bispearkiv) af en Kapitelsprotokol i Trondhjem.

66.

1558. 17de Maj. Kongelig Befaling, om at Universitetet sisefrit maatte lade udtappe et vist Kvantum fremmed Drik (Tydskøl og Vin).

Vniuersitetedt fick breff tiill Pouell Huitfeldt att skulle were siise frij, som her ephtherfølger.

Christiann etc. Wor gunst tiilforrn etc. Wiidt, att ephtherdij wij hassue wnth the høglerde wdj wor kiøpstedt Kiøpnehaffnn wdj thenn [høige] schoelle att were siisse frij aff huess fremmedt drick, som bleff thee høglerde oc studenther solldt oc wdtappedt wdj for^{ne} Kiøpnehaffn: Thij bede wij teg oc wiille, att huelchenn borger som thee tiilltroer sanme fremmede dryek att fortappe tiill for^{ne} thee høglerde oc studenthers behoff, att thu thess tiill behoff lader thennom fange siisse frij vj lester tystoell oc ij fadt winn paa viij eller x ammer win etc. Actum Abramstrup 17 dag Majj Aar 1558.

Tegnelser over alle Lande. V, 366.

67.

1558. 31te Maj. Kongebrev til Universitetet om M. Hans Albrechtsens Beskikkelse til Professor i Theologien, og at Professorerne skulde se sig om efter en lærd Mand, der kunde læse i D. Peder Palladius's Sted.

Christiann thenn tredie mett Gudtfs naade Dannmarckis, Norgis, Wenndis och Gottis konning etc.

Wor synnderlig gunnst tiilforrn. Wijder, att wij ere kommenn vdj forffarrinng, hworledis att effther Docter Machabej dødt icke skal were holdett thenn Profess vdj Theologia, somm wij tiilforrn ther vdj wortt Vniuersitett vdj wor kiøbstedth Kiøbennhaffnn forordinerett hassue, och oss elsk^e Docter Peder Palladius fore synn store siugdømm och skrøbelighed skyldth icke helder kannndth synn Profess vdj Theologia bestaa och fuldgjøre, somm hanndth tiilforrn giortt hassuer: Thij bede wij etther och begiere, att paa thett sanme Theologiske Profess icke skall for-

sømmes, medenn wed magtt bliffue, atj mett thett allerførste tiill samme Profess forordinere och tilskieke oss elsk^e Mesther, Hanns Albritzenn, Professor ther sammestedtzt, her eslher att schulle lesse vdj Theologia, och fore samme leigse tiill hanns stipendium och wnderholding vdligger hannomm aarligen ij^e daler, aff hwess somm tilffornn tiill for^{ne} Docter Machabej stipendium tillagdth waar; dog, att ther inngtett aff for^{ne} Docter Peder Palladij stipendio hannomm affkorttis, medenn att hannd thett allt beholder, somm hannd her tiill dags giortt haffuer; och sidenn etthers slijd tilgiør, hwor i enn lerd mand vdj thenn hellige schrifft kunde bekomme, somm samme Theologiske Profess kannnd bestaa och fuldgjøre, och hannomm fore samme sinn Profess vdligger sitt tilbørlig stipendium och wnderholding. Ther mett skier oss synderligenn tiill Wilge, och wij oss wisseligenn till forlade. Befalenndis etther Gudth. Schreffwitt vdj Sore closther tredie dag Pindtze, Aar etc. Mdlviij.

Wnder wortt signeth.

Udskrift: Oss Elsk^e Hederlige och Høglerde Doctorer, Mestre och meninge Professoribus vdj wortt Vniuersitett wdj wor Kiøbstedth Kiøbennhaffnn, samptligenn.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 178.

68.

1558. 31te Maj. *Ventebrev givet Professor M. Rasmus Glad (Lætus) paa et Kannikedomme i Aarhus.*

Item 1558 thend siste dag Maj vdj Soer closter, som wor 3 pintze dag, lod ko. Mtt. tilsige Mester Rasmus Glad, lessemester vdj Kiøpnehaffn, at thett første Cannikedomme, som løs bliffuer hoess Aarhus Domkirke oc icke er mett ko. Mtt^s breffue nogen tiilsagt, thaa skall for^{ne} Mester Rasmus ther med forlenes.

Relatores Doctor Jacob Børding oc Mester Pouel predicant.

Tegnelser over alle Lande. V, 357.

69.

1558. 3die September. Den udvalgte Konge, Hertug Frederik, anbefaler sin forhenværende Prædikant, M. Tyge Asmundsen, til en Ansættelse ved Universitetet.

Friderick mett Gudtzs Naade wduold Konningh tiill Danmarek oc Norge etc.

Wor synnerlige Gwnnst tilfornn. Wiider, att thenne Breff-uiszere, oss elsk^e Mester Tygge Assmundszenn, som enn tiidt langh haffuer werit wor predicant, er affbetackiidt oc maa were, huocer hand will, oc nu agther att giffue segh tiill hogborne førstis ko. Mat^s wor kiere herrefaders vniuersitet oc høyescholle ther wdj Kiøpnehaffnn oc ther seg att forbedre wdj lerdom oc thennd helliige schriifft, oc wor ther fore forⁿe Mester Tygge wor forskriifft och Comendatzs tiill etther begierenndis, huilckenn wij hannum icke negle kunde. Thj bede wij etther oc gwnnstligen begiere, atj wille for wor skyld were forⁿe Mester Tygge behielpelligenn mett nogit kald, som hans personn kand were bequemeligt, ther hoes Vniuersitetet eller Kyrekenn. Ther mett skier oss synnerligenn tiill willie, oc wij oss tilforsec, atj wille lade hannum nyde thenne wor schriiffuelsse godt att. Befallenndis etther Gudh. Schreffuit wdj Aalborg thend 3 dag Septembris Aar etc. Mdlviij. Wnder wortt signet.

Friderich.

Udskrift: Oss elsk^e hederliige och høglerde Menndh Rectorj, Doctoribus oc menige Lessemester wdj thendh høge scholle wdj Kiøpnehaffnn, samptligenn oc huer besynderliigenn.

Paategnet: Redditæ sunt hæ literæ 18 Nouembris.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 188.

70.

1558. 29de September. Universitetet tillader D. Albert Knoppert at lade opsætte en Vejrmølle paa Ledøje Præstegaards Grund.

Vij Rector, doctores och menige læsemester y Kiøpenhaffns Vniuersitet kiendes och giøre witterligt alle met thette vort obne

breff, att wi haffue vndt och tillatt, och nu met thette vort obne breff vnde och tillade erlig och høylærd mand Doctor Albrett Knoppertt, hans hustru, børn och arfuinge, saa megen iord och grund, som hand kand lade sette en wædermølle paa, paa en vniuersitetz agger, liggendis til Lidøffue Præstegaard, som Her Elias nu vdi være haffuer: thend att nyde, bruge och beholde for sig, sin hustru, børn och arfuinge til euindelig eye, med saa skiel, att for^{ne} D. Albrett, hans hustru, børnn och arfuinge skulle gifue ther aarligen aff til for^{ne} Vniuersitet en skilling graatt danske pending, som y Danmarck geffue och genge ere, til twende terminer, halfdelen til Paaske, och anden halfdelen til S. Michelsdag. Ydermere der som for^{ne} D. Albrett, hans hustru, børn eller arfuinge vilde for huadsomhelst sags skyld selge, pantsette eller affhende for^{ne} mølle, tha skulle de dertill hafue fuldmacht, dog att de skulle den først tilbiude oss eller vor effterkommer i for^{ne} Vniuersitett for ett redligt och skelligt werdt. Wille ey thi, thaa maa for^{ne} mølle selges en anden dannemand, huem hende kiøbe will, dog saa att for^{ne} en skilling graatt skall altid deraf giffues aarligen til guode reede til for^{ne} Vniuersitet. Till ydermere vidnisbyurd henge wii vort Rectoratztz indsegle neden for thette vortt opne breff. Giffuett y Kiøpnehaffn S. Michels dag aar effter Guds biurd M.D.Lviij.

Konsistoriets Kopibog 1538—1602. Fol. 114.

71.

1558. 27de December. Brev fra Kong Christian III til Victorin Strigel i Jena, hvorved denne opfordres til at overtage et Professorat i Theologien ved Kjøbenhavns Universitet.

An Victorinum Strigel sein vocation in Copenhagen belangen.
Actum dinstags in den heiligen Weyhennachten Anno etc. 59.

Christian der dritte etc. Vnnsern gnedigsten grus vndt geneigten willenn zuorn. Wirdiger vndt hochgelerter besonder lieber. Nach dem wir durch Gottes gnade, wie wir zu der Regierung vnser Reiche Dennemareck vnd Norwegen vnd anderer vnser Furstenthumb vnd Lande gelangt sein, nichts hohers

noch furtrefflichers geacht oder gesucht, sonndern dass allein neben der weltlichen Administration furnemblich Gottes des allmechtigen ewig, seligs vnd warhaftigs Wortt, von vnnsern hern heylandt vnd erlöser Jhesu Christo waren Gott vnd Menschen, von seiner Menschwerdunge, wunderhatten, leiden, sterben vnd auffstehen, vnd wie das arme verflucht menschlich geschlecht dadurch von todt, sundt, teuffel vnd hell warhaftiglich erlöset vnd selig werde, in gemelten vnsern Reichen vnd Landen, die dazuoorn durch den bepstischen vnd andern greuhel, ihurtumb vnd missbreuch jemerlich verwirret, widerumb eingepflantz, vnd rechte, reine euangelische, vnd der christlichen Augspurgischen Confession gemesse lehr gepredigt, gelehrt, vnd bekanntt wurde: Also habenn wir auch vnser vermugens, souil vns der allmechtig geists vnd gnaden verliehen, an nichts erwinden lassen, was zu erhaltunge solcher christlichen, reinen euangelischen lehr dienlich gewesen, vnd derwegenn in eingang vnser Regirung die zerfallene schulen vnd abgottische kirchendienste mit Rath des selige theuren Mann Gottes doctoris Lutherj vnd anderer gelerten, christlichen, gotsfurchtigen Menner wider in ein christlich vnd der heiligen schrift gemesse ordnung gebracht, sonnderlich aber die vest zerruttete schul vnser Vniuersitet zu Copennhagen; vnd allwege nach gelerten, christlichen vnd gotsfurchtigen leuthen geschenn, domit solche hohe schul, die nicht das wenigst theil ist christlich lehr vnd gutte studia in Reichen vnd Landen zuerhalten, wie dann durch gnad vnd verleyhunge des lieben vnd getrewenn Gottes, Gott lob, bis anher geschehen; vnd habenn wir vnther andern furtrefflichenn gelerten Mennern vor etzlicher zeit auf gedachter vnser hohen schul zu Copennhagen den hochgelerten vnd ehrwirdigen doctoren Johannem Machabeum gehabt, der nuhn in dem herren Christo seliglich verschiedenn, des abgang vns vnd dissen kircheff vnd schulenn nicht wenig kumerlich gewesen, inn welches stadt aber wir ein ordinarium professorem Theologiæ gern wider haben wolten, der inn gleichem fall der schulenn vnd kirchenn zu Gottes ehr vnd gemeinem besten vorsein mocht. Weil ihr vnns dann von menniglich dermassen vor einen christlichen Lehrer vnd getrewen Gottes diener im Euangelio Christi

berhumbt vnd von vilen gelerten vnd christlichen Mennern, vnnsern dienern vnd andern dermassen furgestellt, habenn wir nicht allein den gelertten vnnser schul zu Coppenhagen beuohlenn, euch widerumb in locum des verstorbenen seligen Doctoris Machabei zu vociren vndd zu fordern, wie sie dann desselben vhor sich selbst geneigt gewesenn, sondern habenn auch euch hie mit vor vnns durch dis vnnser schreiben wollen belangen: vndd ob woll die schulenn vndd kirchen der ortt, do Ir jetzo seitt. eur als eins gelerten, christlichen, gotsfurchtigen Mannes vngern entratten werden wollen: so zweiffeln wir doch nit, Ir werdet euch dem Allmechtigen zu ehren, vndd zu furderunge seines heilwertigen Euangelij hierinn vnbeschwerdt erzeigenn, vnd vf das vnser vnd vnser vniuersitet vocation, die an euch gelangen wirdt, so es allgereitt nicht geschehenn, nicht weigerig machen, vnd allhir in vnssern Reichen, wie Ir der ortt gethan, Gottes wortt vndd ehre ausbreittenn als ein christlicher gotsfurchtiger Mann furdern helffenn, vndd erwegenn, dass die kirchen vndd schulenn der ortt allweg besser gelert Leuth zu habenn, denn wir inn dissen ortten. Es soll euch auch mit ehrlichem Stipendio vnd vnderhaltt, wie zu der Lectur verordnet, vndd sonst von vnns mit aller gnadenn begegnet werden, vndd begerenn hieruff bey zeigern disses curs gemuts erclerunge. Sindt euch mit gnaden vndd allem guttem geneigt. Datum etc.

Ausländisch Registrant, Nr. 49. Fol. 321—3.

72.

1559. 16de November. Prælaterne og Kannikerne i Ribe bede Universitetet undskyldte, at de ikke efter dets Anbefaling kunde tildele Jakob Madsen¹⁾ det Stipendim', Kapitlet skulde udrede til en Student, da dette alt var tilsagt en anden.

S. P. Legimus literas uestras 29 Augusti ad nos datas, viri ornatissimi, quibus honestum iuuenem Jacobum Mathiam nobis commendatis, atque una petitis, ut uestræ commendatio-

1) Maaske den siden som Præst i Ribe og Biskop i Odense bekendte Jakob Madsen Vejle.

nis gratia in locum illius, qui beneficio collegii nostri aliquamdiu apud nos usus iam alio se contulit, eum arrogemus, ac beneficio nostro iuueamus. Vtinam quidem tanta esset collegii nostri facultas fouendi literarum studiosos, quanta alias eosdem nobis commendandi bonorum uirorum est facilitas, nunquam committeremus sane, ut ullum ea in re in nobis officium desideraretur. Verum quum redditus nostri annui admodum sint exigui ac tenues, atque uix alendis ijs sufficientes, qui apud ecclesiam resideant, nisi aliunde ipsis prospiciatur, fit, ut erga studiosos subleuandos perinde liberales, atque cupimus, esse nequeamus. Vnum est solummodo apud nos beneficium alendo apud uos studioso ex regio decreto deputatum, quod quum plures ambient, præcipue uero ex iis, qui erudiendæ iuuentuti in schola triuiali apud nos operam nauant, raro id uacare contingit, quod eo utenti consentientibus collegii nostri suffragiis semper certus surrogatur successor. Hoc quantulumcunque est, multo ante tempore, quam uestras accepimus literas, hypodidascalorum nostrorum uni, nomine Erico Seuerini, honesto iuueni, qui non minori cura quam fide aliquot annos hic iuuentutem instituit, contulimus, quo eiusdem functionis socios ad faciendum in instituenda iuuentute diligenter officium suum eius exemplo excitaremus. Hunc, quum sub initium uenturi ueris ad uos mittere statuimus, speramus fore, ut quum eum coram uideritis et mores eius assiduitatemque in studiis, approbetis, nec iudicium in eligendo nostrum reprobetis. Quamobrem rogamus amanter, ne iniquum feratis, quod propter iam commemoratas causas petitioni uestræ satisfacere in hac re non possumus, quæ in aliis omnibus, in quibus uobis gratificari poterimus, semper suum est habitura pondus. Iterum atque iterum valete. Ripæ 16 Nouembris Anno 1559.

Prælati ac Canonici
Ecclesiæ Ripensis.

Udskrift: Magnificis Clarissimisque Viris pietate virtute ac doctrina præstantibus D. Rectori, Doctoribus cæterisque professoribus academiæ Hafniensis, amicis ac fratribus nostris charissimis.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 197.

73.

1560. 25de Juli. *Universitetet tilstaar at have modtaget i Forvaring nogle offentlige Brevskaber; vedkommende Sjælands Stift og Biskop.*

Testamur Rector & professores Academiæ Hafniensis traditas esse in nostram custodiam a reuerendo viro Domino Magistro Johanne Albertio, Sacræ Theologiæ licentiate, Diæceseos Sialandicæ Episcopo, literas, a Daniæ Regibus, partim diæceseos, partim ipsius, eiusque successorum nomine datas atque concessas. Sunt autem literarum ea quæ sequuntur capita. Primum Regiæ maiestatis ordinatio, Regis Christiani eius nominis tertii Régniq̄ue Senatorum signis confirmata. Secundo, literæ eiusdem Christiani tertii, continentes auctarium stipendii pastorum in diœcesi Sialandica, datæ Hafniæ nona Maij Anno 1555 et obsignatæ Maiestatis sigillo. Tertio, literæ continentes stipendium superintendentis Sialandiæ, datæ Hafniæ 15 Junij Anno 1560 et obsignatæ regis Friderici Secundi sigillo. Has literas ab eo sumpsimus, eadem, qua Vniuersitatis nostræ instrumenta fide, asseruandas & custodiendas reddendasque, ubi ipse eiusue successorum quis a nobis ita postulauerit, ita tamen ut si quid forte fortuna malj euenerit, prædictæ literæ commune periculum subire debeant, sine ullo Vniuersitatis nostræ aut successorum nostrorum præiudicio. Hafniæ sub Vniuersitatis nostræ signo, 25 Julij Anno 1560.

Original paa Pergament med vedhængende Segl i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 2.

74.

1560. 4de Oktober. *Kongelig Anbefaling til Rektor og Professorer for Francisca, D. Jacob Bordings Enke, at hun maatte nyde den Del af Naadensaaret af hendes afd. Mands Kannikedømme i Roskilde, der ellers plejede at tilfalde Universitetet.*

Frederich thennd Anndenn, mett Gwdtzs naade Dannmarckis, Norgis, Wenndis och Gottis Konning etc.

Wor synnderlig gunnst tiilforrn. Wijder, att Oss elsk^e Francisca, Docter Jachob Bordingj efterleffwerske, haffuer ladett be-

retthe for Oss, hworledis att wij for ett aar sijdens forledenn haffuer forlennit for^{ne} Doctor Jachob ett Cannickedomme vdj Roskyldes Dommkircke, oc efterthij for^{ne} Doctor Jachob enndnu inngtett haffwer vppeboret aff samme Cannickedomms rennthe, oc hans arffwijnge dog effther hans død skall giffwe halffpartenn aff samme aars rente ther tiill Vniuersitetett vdj wor kiøbsted Kiøbenhaffnn, er for^{ne} Francisca ther fore wor schriffwelse och forbønn tiill etther begierrenndis, att hunn mett samme halffpart aff for^{ne} aars renntte motthe bliffwe forskonnett. Tha efterthij for^{ne} Doctor Jachob Bordning icke lennger samme Cannickedomme haffd haffuer, och enndnu inngenn renntthe ther aff haffwer vppeboret, bede wij etther och begiere, atj wille wijde och ramme for^{ne} hans Høstrues och børns gaffnn och beste, och vnnde thennomm ått beholde hwess annpartt och rettighed vniuersitetett aff samme renntte tiilkommer, och lade thennomm nyde thenne wor schriffwelse och forbønn gött att. Ther mett giøre j Oss synnderligenn tiill Wijlge, och wij Oss wisseligenn ther tiill forlade. Bessfallenndis etther Gwd. Schreffwitt vdj Emmeloster thennd iij dag Octobris, Aar etc. M. D. Lx. Wnder wortt Signett.

Friderich.

Udskrift: Oss elsk^e hederlige oc hoglerde mennd Rectorj, Doctoribus oc menige Professoribus vdj wor Kiøbsted Kiøbennhaffnn, samptligenn.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 92.

75.

1560. 22de Oktober. Skifte efter Professor D. Christiern Tor-kelsen Morsing.

Anno domini M. D. lx^o then 22 Octobris bleff ther giortt skifte mellom salige D. Christierns arffuinge offuerwerindis M. Pouell Rector Vniuersitatis, M. Hans Albretssøn Superattendent, D. Niels Hemmingson, D. Rasmus Gladtt, Michel Skriffuer Borge-mester, M. Hans Monster, M. Claus Skauboo, M. Hans Guld-smedt, Lauritz Muli, Oluf Hamer, Matz Skriuer, Olluff Henrich-søn oc Christopher Mogensøn.

Først bleff D. Christierns former børn, som wor Johan, Frederich oc Lizebeth, wdlagdt for theris mørne . viij^c xx m[℥].

Bleff ther tillregnith

Thet hus y badstue stredit, Hans Hollst bode wthi, for . iiij^c m[℥].

Och wdi Stemps gordt paa Nørre gade, som end nu er frii pendinge, foruden the lx daler, som M. Villum hassuer opborit y samme gordth . . . . . iiij^c xx m[℥].

Hassuer Kirsthine Doctor Christierns daatter her einodt efter hindis faders besegledt handskriftz lydelsse annammedt . . . . . ij^c lxiiij daler xxviiij sk.

Bleff D. Christierns gielddt lagd att were . . . . . vij^c lx daler.

Er aflagdt tyll att betale samme gielddt medth.

Først de iij Hus y dett nye strede wed D. Christierns . iiij^c daler.

Item Strandbadstuen for . . . . . iiij^c daler.

Item Peder teckers hus for . . . . . lx daler.

Loed Johan oc Frederich deris søsther Lizabeth D. Christierns daatter were lige wdj skifte medth segh y dett wrørindis godz paa deris mørne.

Dette efterfølgindis er det, som huert D. Christierns Børn tillfald wtj arff esser deris salige faders Dødt.

Johan.

Først for de j^c daler, Peder Oxe gaff hannum tyll att studeere medtt, fleh hand alle syn faders bøger, j kamelotz Summari foerit medth Ilken foer, j brun flouels trøie med sex forgylte knappe wthj ermene.

Och loffuid hand der hoes att giøre syn flitth till att følge scholen, huilkitt hand och medth synn handskrift skulle forpligte.

Item fick hand j guldringh paa vj gyllden. Item ij syllffskeder weiet baade iij lodth. Item ij kobergryder. Item j tiinpotthe. Item j tinfadtt. Item j tintalercken. Item j par laggenn. Item j handklede. Item iij hiunder. Item j sengkledt. Item j houdid dyne. Item i senge dyne. Item j pude. Item j foldebordth.

Frederich.

Først en syllffslagen dagger saa goedt som xi lodt. Item en syllffskeed weiet ett quintin mindre end iij lodt. Item ij

smaa kober gryder. Item j tinfadt. Item j tintalereken. Item j tinkande. Item j par laggen. Item j beneke dyne. Item j pude. Item j lidet sallun. Item j senge dyne. Item ij hynder.

For dette suarer M. Hans Albretssøn Superattendent paa Frederichs wegne.

Lizabet d. Christierns daatter.

Først en grøn boerde med vij lod sylff paa, och boerden saa goedt som j daler. Item j lidet parle laddt. Item j gamell brøden halff tønne keel. Item j tinfadt. Item j tinpotte. Item ij smaa tiinstobe. Item j liden messingh lysestage. Item j benckedynewoer. Item j foldebordtt. Item j dugh. Item j laggen. Item i skiffutecken. Item j liden benckedyne. Item j agedyne. Item j skinddecken. Item j pude. Item j houd dyne. Item j dunedyne. Item j langt fyrrebordt, som stoed y den store stue.

For dette suarer M. Claus Lauritzssønn.

Lizabeth docters beholt paa sine fire døtthers wegne

Først j sylffkande paa xxij lodth. Item ij sylffskeer weiet baade ij lodth. Item j stort parle ladth. Item iij tinfadth. Item ij tintalereken. Item j stoer kobergryde. Item iij tinpotther. Item ij smaa tinstobe. Item ij dyner. Item iij hiunder. Item iij puder. Item j skiffutecken. Item ij houddyner. Item j beneke dyne sex alne langh. Item j teppit. Item j rye. Item ij par hørgarns laggen. Item j par blørgarns laggen. Item ij duge. Item j pudeswoer. Item j lidet skab, oc j boerd y Amme stuen.

Her efterfølger nogle artickler, som samme tiidt blef besluttit mellom for^{ne} arffuinge oc om andit, som icke bleff skiffit mellom Børnene.

Først haffuer Lizabeth Docters, Johan oc Fredrich wndit Jacop Anderssenn, D. Christierns brodersøn . . . . xx daler. For huilcke samme xx daler de wurgerit hanum tiill dett gantzke brøgerredskab, som der fandz baade med keel, kar oc alt anditt, huad som der tiill wor. Huilkit samme Brøgerredskab D. Rasmus annamede tiill sigh oc loffuede att wille fornøge for^{ne} Jacob samme xx daler.

Item beholtt Lizabetth enn lysekrone, for huilken hun skulle wdlegge til alle børnene . . . . . j daler.

Item skall Lizabet legge wd for heste oc quegh oc andit, huad der findis y den gord y Mollou, tyll alle børnene . xv daler.

Her wdaff falder huer søn tyll . . . . . iij daler.
oc Lizabet Doctors daatter . . . . . ij daler.
huilkit Lizabeth Doctors skall betale dennom.

Item bleff samtygtt samme tiidtt, att Lizabeth Doctors skulle beholde wden skyffthe ij smaa guldkeder, som bleff giortt aff det guldt, hun haffde faait tyll fadderpendinge.

Item wnthe de hinde ocsaa wskifft hindis festens gaffue, som wor vij guldringe och weiede alle — iij lodt.

Item fick Johan, Fredrich och Lizabeth deris søsther enn blaa mackeer kiortell, wnderfoerit medth floiin keell (sic). Och en blaa Damask trøic, och en sort fløels hue, huilkit som findis hoes M. Claus Skauboo.

Item skall huer dreng haffue aff Anno gratiæ aff det Canicke dom y Roeskyldth j pd. x sk^t rug oc biig, oc skall Lizabet doctors daatter haffue xvij sk^t korn baade y rugh oc biigh.

Item bleff alle D. Christierns børn tillagdt then haffue wden Østre port for . . . . . xxxiij daler.

Item de iij boder, som alle D. Christierns børn sich till-samell for r^{c} m f , skall de former D. Christierns børn haffue de ij nørresthe boder, och Lizabeths børn skall haffue de too synderste booder tyll Las Legs¹⁾, och skall port rummith were tyll fellies.

Och Lizabeth Doctors der emod alene skall beholde de iij booder wdj S. Peders strede for iij^c m f med kierlinggorden oc Calenth husit for j^c xx m f . Och den haffue wden westher port for . . . . . xxxij m f .

Item then haffue wden Østre portt beuillgede de strax att selge Lizabeth effther hindis begiering for . . . . . xxx daler.

Copia af D. Christierns egen handskrifft.

Jeg Christen Torøhellsson Doctor y Kiøbinghaffns Vniuersitett, bekender oc gjør witterligt for alle med thette mytt obne

¹⁾ Den Mand, efter hvem Larslejstræde har Navn.

breff oc egen handskrift, att myn daatter Kirstine haffuer kostit meg alt dett, som her effter skreffuit staar. Oc for thett første att regne haffuer ieg bekostit hindis brøllup wti Danske Compnic, oc ther for regnit ieg hinde tiill halffridiesindz tyffue daler, och huad thett haffuer kost ther offuer will ieg skencke hinde. Item nogen tiid ephter brøllupen fick myn suager M. Willom [megh] xl daler tyll lons, med huilke xl daler betalede ieg en part aff drøcken tyll samme brøllup, huilke forne xl daler haffuer ieg hannum redelig ephter handen, som hand oc hans høstrue aff megh begeerit haffuer, betalit, som myn register skall wdwise oc forklare. Item haffuer myn Suager M. Willom opbaarit lx daler aff Matz Lampe oppaa en gord, som myne børn tilkommer for theris mørne, effther theris salige moders dødt. Item gaff ieg xij daler for Kirstinis kost, then tiid hun wor y Rosehild y Closter. Item xij daler for hindis kost hoes Kyrstine guldsmedtz. Item nogen faa dage for hindis Brøllup kjøpte ieg hinde vj alne rød enggelst tiill en kiortel for vj daler. Item xiiij alne røt enggelst tyll kaabe oc kiortell, som koste xxj daler j m $\mathcal{L}$. Item vj daler for eet stycke Saien. Item Hermelins opslau tyll too kiorteler koste viij m $\mathcal{L}$. Item v daler for foer tyll att forbedre the andre foer med, som hun fick effter syn salige moder. Item en sort enggelst kobe for vj daler. Item x daler for lerrit tyll hindis brøllup. Item x m $\mathcal{L}$, som iegh indløste en parlebinnicke for, som Kirstine haffde tillpant vdsett. Item ix daler for attskillige ting, som Kirstine wdtoeg hoes Matz Lampe megh wvidendis, then tiid hun wor hoes Doctor Niels. Item iij sengedyner oc iij houiddyner regnet for vij daler. Item eet Flamsk sengklede regnit for vj daler. Item vj tallercken for j daler. Item iij tinfadtt for ij daler. Item en forgylltt sylffbelthe, som weiet xvj lodt. Item andit forgylltt sylff, spender oc knapper, som weiet xxiiij lodt. Item en guldkede, som weiet x gyllen. Item en guldering, som hun kaste bort, som ieg haffde y pant for iij daler. Item en sylffkede, weied v lodth, oc en enggelot tyll att forgylle samme kede medt.

Tetthe wedtt ieg y sandhedtt, att Kirstine myn daatter haffuer kostit megh. Oc tyll ydermeere windishyrdth trycker ieg mit Indtzegeell neden for thenne myn egen handskrift. Datum

Haffniæ Sabbatho ante Dominicam Inuocauit, Anno Dominj 1560.

Konsistoriets Kopibog, 1538—1602, Fol. 121—25.

76.

1568. 4de November. Kgl. Befaling, om at M. Desiderius Fos, der hidtil havde nydt Understøttelse af sin Frænde, Prioren Niels Andersen Fos i Antvorskov, for Fremtiden skulde underholdes af Abbeden i Sorø, saalænge han studerede i Udlandet.

Desyderius Foss fik breff, att abbeden y Soer skall holde ham wdenlannds.

Wy Frederich gjørre alle witterligt, att ephertj thenne breffuiser hederlig mand Mester Desyderius Fos haffuer laditt giffue os tilkiende, huorledis hannd nogen tijd lang haffuer wer-ritt vden riigitt hans studium at forfremme och seg wdj bogelige kunster och thend hellige schriftt att wille øffue, Och ther Gud allmectiste kallede hans frende Prior Niels y Anderskoff fran thenne werden, som hannum haffuer hertill wdj hans studium holpøtt oc wpholdditt, och hand ephther hans død icke wor fornuendis seg selft at vnderholde wdj noget vniuersitett vdenlands, nøddes hand till therforre att giffue seg her ind wdj Riigitt egien. Tha paa thet hand icke skulle offuergiffue hans studium och christelige forsett, men seg widere her wdj forfremme, saa hand y fremtijden kunde thiene oss, Riigett och Religion, haffue wy aff vor sønderlig gunst och nade vnd och beuillgitt oc nu mel thette vortt obne breff vnde och bewillge, at oss elsk. hederliig Mand Mester Mortten Pederson abbed y Soerkloster maa her ephther paa worre wegne holde for^{ne} Mester Desyderium Foss wden riigitt oc aar^{liigen} giffue och fornøge hannum saa mange penge, hand till hans noturffuige vnderholding behoff haffuer, oc hand hans studeringe kunde mett forfølge. Thj bede wy oc biude ether for^{ne} Mester Mortten Pederson, att y retter ether ephther aar^{liigen} att giffue och fornøge for^{ne} Mester Desyderio Foss, saa lenge hand studerer vden riigitt, saa møgitt hanum huertt aar till for^{ne} hans vnderholding

behoff giørris. Ther met skier wor willge och befallning, thj lader thet ingelunde. Roschildiæ 4 Nouemb. 68.

Registre over alle Lande, Nr. 10. Fol. 219—20. Ved et Kongebrev af 23de Januar 1569 bestemtes det nærmere, at den Underholdning, hvormed Abbeden i Soer skulde fornøje M. Desiderius Fos, medens han studerede udenlands, skulde udgjøre 80 Daler aarlig (Tegnelse over alle Lande. X, 248).

77.

Niels Hemmingsens Beretning om hans Omgang med nogle ældre studerende i Kjøbenhavn og om hans Forklaring af Psalmerne for dem ved Aaret 1543.

Reverendo viro, pietate, virtute, eruditione et sapientia excellenti, D. Olao Offonio, liberalium artium Magistro, Cantori primario & Canonico venerandi collegij Roschildensis dignissimo, veteri amico ac collegæ charissimo, Nicolaus Hemmingius.

Quam fuerit nobis ante triginta annos, venerande vir, conuictus iucundus (cum ego quidem Professor græcæ linguæ in Academia Hafniensi, tu vero moderator iuentutis in schola triuiali, *σύσσιτοι* eramus) sæpius cum summa animi voluptate recordor. Reddidit autem nobis conuictum suauidrem non chartarum Lusus, non alea, *μή τῶν ἀλείσων συμπεριφορὰ*, non potandi certamen, non villæ res ludicræ (Hæc enim omnia tanquam Musis indigna contempsimus) sed dulcissimum cum sanctissimo rege Dauide colloquium, cuius Psalmi, & in prandio, & in cæna, nostræ erant deliciæ, nostra ambrosia, nostrum nectar, vicem enim *τῶν τραγημάτων* supplebant . . . Verum quoniam in quotidiana ista Psalmorum recitatione multa occurrebant, quæ prudenti attentione opus habebant, tu cum conuictoribus nostris alijs (ex quibus nobiscum hodie sunt superstites duo præstantes viri Doctor Johannes Scheldrupius, Bergensis diœceseos in Noruegia Episcopus, & M. Laurentius Barptolomæi, Arhusiensis in Cymbrica Chersoneso Episcopus, vterque fidelis, strenuus et vigilans in suo officio) mihi, vt recens redeunti tanquam ex officina D. Philippi Melanchthonis præceptoris mei charissimi, onus hoc graue imposuistis, vt ego Psalmorum recitationem penitius præuiderem, singulos veluti in breuem sum-

mam contraherem, genera caussarum monstrarem, ordinem indicarem, partes distinguerem, argumenta eruerem, eruta ad leges dialecticas reuocarem, phrases explicarem, et denique vsum indicarem & πράξιιν. Nihil enim iuuat γνώσις nuda, nisi accedat πράξις, quam Paulus αἴσθησιιν vocal, videlicet, cum vere sentitur in corde, quod mente conceptum est. Etsi autem huic tanto labori impar fui, vicit tamen petitio vestra. Onus ergo hoc mihi a te aliisque nostris conuictoribus imponi ideo libentius sum passus, quia sperabam aliquid eruditionis mihi accessurum, tanquam ἀντιμισθίαν laboris suscepti, præsertim cum ad imitationem diuini illius viri piæ memoriæ Philippi Melancthonis præceptoris mei charissimi ἐξήγησιιν susceptam formare instituerem. Multum enim refert, quem in docendo tibi imitandum proponis. Solebat fidelissimus ille formator studiorum in enarratione institutionum Dialecticarum subinde Psalmos adiungere, vt vsum artis certius monstraret. Quod profecto ea dexteritate fecit, vt ipsius breues ὑπομνήσεις ingentibus plaustris commentariorum veterum merito anteponantur. Huius ergo viri cum haberem ἀπηχήματα quædam manu mea excepta, non prorsus desperabam de imitatione. Et tametsi nulla spes erat assequendi præeuntem: tamen vel a longe sequi, notatis vestigijs, laudem esse duxi. Id quod eo maiori contentione feci, quia me vestra auscultandi promptitudine alacriorem fecistis: Atque adeo incitastis, vt ab eo tempore totum me Theologico studio consecrauerim.

Udtag af Hemmingsens Dedication i hans •Demonstratio indubitæ veritatis de Domino Jesu•. 1571.

78.

1571. 7de Juli. Beretning afgiven af M. Jens Viborg, Ærke-
degn i Ribe Kapitel, angaaende en Forhandling i Kapitlet 1547
om en Afgift til Universitetet, som Domprovsten skulde yde.

Jegh Jens Wyborgh, Archidegenn vdy Ryber Capittel, gior alle witterlicht, att aar etc. 1547, leffuerdagen nest effther Martinj, sadt Prelater och Canieker vdy Ryber Capittell offuer regenskap mett hver andre och skifte theres renthe bode vdy

kornn och smør, som aff gamell tidt vdj Ryber Capittell sedwonn werett hagde, och tha wortthe salige Iffuer Jull, then tidt domproust, tillsatt att giffue Vniuersitett vdj Kiøbenhaffn ij lester och ij ortug kornn aff hans renthe. Hwer ortug kornn regnett for ij marc danske, er in summa 100 marc danske, som mett Capittels register oc regenskaps bøger clarligen bewises. Hwilken sum pendinge ieg tiitt och offle kreffuet hannom vdj hans leffuendis lif, och dog icke kunde fange thennom; men altidt loffuit han well, att han schulle betale, och thet ligeuell icke skede. Och wnder tiden sagde han, att nar han fick erynde och werffue till Kiøbenhaffn, tha wille han selff stille vniuersitett till freds. Ther som han thet icke giordt haffuer, och thet bewises kan, tha er hans arffuinge for^{ne} vniuersitett end nu thenne dagh j^c marc danske skyldigh. Att saa er vdj sandhedt, som forscreffuit staar, thet wittner och bestor iegh mett mitt Signeth tryckett her nedem paa thette mitt obne breff och eghen handschrift. Datum Riipe then 7 Julij Anno 1571.

Paaskrift: M. Jens Canceler paa penge aff Capittel 1571.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 96.

79.

1576. Juni. *M. Isak Mowritsens Sørgedigt ved Professor D. Johannes Pratensis's Død, indeholdende Beretning om flere danske Videnskabsmænds Rejser til Italien i Christian III's Tid*¹⁾.

D. D. Joannj Pratensi: Philosopho erudito: Medico perito: Poëtæ eximio: Viro, ut ante mortem BONO: ita post eundem BEATO: Honoris et officij amico debij memor, s. Isaac Mauritius.

Quid Virtutis amor, discendi quidue cupido
Suadeat et iubeat, sæpe uidere licet.

¹⁾ Forfatteren af dette Digt, der almindelig kaldte sig Gildelejanus efter sit Fødested, havde selv studeret i Italien (Suhms Samlinger II, 3, S. 11). 1576 blev han Rektor ved Domskolens i Lund og døde i denne Stilling 1585. Han udgav i sin Tid flere latinske Digtværker (se Rietz, Skånska Skolväsændets Hist. S. 248—9).

Nam quoties itur, uitæ non absque periclo,
 Ad loca, quæ longè dissitus orbis habet?
 Ut mores hominum uarij discantur et artes:
 Nostra quibus nunquam uita carere potest.
 Non secus, atque suum Vates Smyrnæus Vlyssæm
 Fert errasse uago per loca multa pede:
 Et tandem rediisse Ithacam, mentemque fuisse
 Vsibus edoctam, notitijsque grauem.
 Sed non semper, idem, sequitur Fortuna uolentem.
 Inuida, nec semper talia facta probat.
 In medio cursu multos malefida relinquit:
 Paucis ad metam dux solet esse Viæ.
 Vix tribus ex centum, confectis cursibus istis,
 Ora Viris præbet conspicienda diu.
 Noster id est olim conquestus Blaccus¹⁾ et Haccus²⁾):
 Quos ex Ausonio non tulit ire solo.
 Tristis Anasthasii³⁾ quàm vox fuit, illa monentis:
 Fortunæ nemo debet habere fidem.
 Huic etenim magnam dederat spem vitæ et honoris:
 Quæ tamen euentu falsa sequente fuit.
 Nec minor Heliæ⁴⁾ fuit accusatio, quando
 Fatalem propius uidit adesse diem.
 Hic etenim Hafniacam Medicus uix uenit in Urbem:
 Iniecit sæuas cùm fera Parca manus:
 Parca Viris inimica nimis præstantibus, atque
 Immitis, properans, dura, seuera, ferox.
 Hæc cum Fortuna mihi conspirare uidetur:
 Quæ iunctis tollunt uiribus omne bonum.
 Illis magis infestos hostes nescire duabus
 Mortales credo, nec mea uana fides.
 Si quis enim mulcere potest Rhamnusidis iram:
 Hunc Stygiæ perimunt fulmina sæua deæ.

1) M. Hans Black, Kannik i Roskilde, som 1555 døde i Rom.

2) Professor Matthis Hack døde 1555 (eller 56).

3) Nævnes i Univ.s Regnskab 1556—7, Danske Mag. 3 R. VI, 263.

4) Professor Dr. med. Helias Rempold, som døde 1563.

Qualia prostratus casu Pratensis acerbo
     Sensit: Pratensis noster is unus amor.
 Pratensis meritò dignus uitalibus auris:
     Qui uitam multis reddidit arte Viris
 Arte Machaonia, qua sic excelluit, ut non
     Patria maiorem nouerit artificem.
 Nec mirum, nam nullus ej bonitate præiuit
     Ingenij: paucj quippe fuère pares.
 Et quod non potuit naturæ vis ea ferre:
     Hoc tulit assiduus Sisyphiusque labor.
 Sisyphium dico uigilem, rigidumque grauemque:
     Cùm quis nocturna sæpe quiete caret:
 Sæpe per incultos montes cœloque minantes,
     Errat: ubj pluiiæ flumina multa ruunt:
 Luctantur uentj cum uentis, diraque grando
     Verberibus multis, nixque maligna cadit.
 Qualia Spleigensis nimis alta cacumina montis
     Ferre uiatorj, uel grauiora, solent.
 Nec quid inexpertum cano: magna negotia fecit
     Spleigensis fesso mons aliquando mihi.
 Hos obijt noster Pratensis sæpe labores:
     Nullius metuens magna pericla locj.
 Nil habet excellens dignum Germania uisu:
     Non artis clarum nobilitate uirum:
 Quem non Pratensis quæsiuit, uidit, amaui:
     Omnis honestatis qui studiosus eral.
 Occultum potuit nil Gallia diues habere:
     Sic est scrutatus peruigil hospes ibj.
 Non referam Phrygij sacras Antenoris arces:
     Quas iuxta colles uidit is Euganeos:
 Nec quæ Felsinea lustrauit in urbe uiator
     Siue Machaoniæ cultor et artis honor.
 Quàm placuit, quæ præ reliquis Florentia floret,
     Pratensi nostro, dicere nemo potest.
 Cosmus in hæ Medices, gentis dux magnus Hetruscæ,
     Imperium summum, non tamen omne, tenet.

Romuleas. urbes Sicnam Romamque superham
 Inuisas rerum non amor esse tulit.
 Tantus enim cognoscendi fuit ardor in illo:
 Ut, graue iter quod erat, duxerat esse leue.
 Non omnis generis pisces, qui frigida rumpit
 Vndosi Oceanj littora, Rhenus habet.
 Nam multos claudit spaciioso gurgite magnus
 Danubius, Rhodanus, Romuleusque Tybris.
 Non omnes paribus collucent fructibus hortj:
 Nec gratum redolent omnia prata thymum.
 Excellens gemina Germania laude, sacrarum
 Vindex est rerum, militiæque parens.
 Gallia mortales musis delectat amœnis:
 Et magna rerum fertilitate iuuat.
 Italiam celebrem, celebres vrbesque Virique
 Semper fecerunt, Romuleusque labor.
 Adde Gestarum monumenta tenacia rerum:
 Atque Vetustatis, quæ quoque, signa, mouent.
 Sic natura, parens rerum, loca cuncta beaut:
 Ornatumque suum prouida cuique dedit.
 Hic, quia diuersus, diuersi causa laboris
 Existit, tritæ multiplicisque uiæ.
 Et quia trita terit rursus uia quemque terentem:
 Rarò viatores tarda senecta premit.
 Ut Cos, quò plures acuens terit aspera cultros,
 Hòc durare minus, uel superesse potest.
 Quò generosus equus magis est exercitus olim
 Cursibus, hòc citius languida membra trahit.
 Sed quid tam multos cano cursus atque recursus?
 Currere Pratensis desijt ante diem.
 Pratensis Danus, Germanus, Gallus, Iberus:
 Idem Romanus, Græcus et οὐράνιος,
 Ὀυράνιος cur non appellaretur et esset?
 Cœlorum nunquam euj uia clausa fuit.
 Ut superùm uiuus fulgentia templa petiuit:
 Et, bis sex faciunt quæ simulachra feræ.

Lustrauit pietj radiantia sydera cœlj:
 Et quæcunque latent inter utrumque polum:
 Sic, ubj fata uirum non permisère manere
 In terris, noto tramite ad astra redit.
 Occurrère suo cœlestia numina Valj:
 Multaque lætitiæ signa dedère suæ.
 Inflexi sonuère orbes, stellæque micantes
 Præbebant multis lumina clara modis.
 Sublimes lætis resonabant plausibus aulæ:
 Angeliej cantu percrepuère chorj.
 Multum felices animæ, ueréque beatæ:
 Quas post hanc uitam gloria tanta manet.

Efter Forfatterens eget Haandskrift i Ny kgl. Saml. 2083 g. 4to. Heri findes ogsaa et andet kortere Sorgedigt over Praten's Død af samme Forfatter.

Supplement.

80.

1529. 24de December. Christiern Torchelsen Morsing kvitterer for en Sum Penge, han havde modtaget af Hr. Anders Bilde som Lejeafgift for en Have, der hørte til hans Vikarieresidens.

Jeg Christiern Torchelsszen, vicarius i Kiøbnehaghen, kendes met thenne myn egen Handscriff al haffue opboren aff hederlig mand Tonnes Perlesticker, borgher ibidem, haldtredi-sindztiue mare wppoa erlig welbørdig mand oc strenge ridder Her Anders Byldes wegne, poa regenskap uty the penning, som forscreffne Her Anders Bylde haffuer loffuet meg for then haffue, som legger op thil hans gord i Kiøbnehaghen etc. Datum Haffniæ, in vigilia natiuitatis Dominj Anno Dominj 1529.

Teste manu mea propria.

Orig. i Kgl. Bibl., Langebeks Excerpter, Nr. 220.

81.

1532. 7de Februar. Kongeligt Præsentationsbrev givet Hans Svaning (siden Professor og kgl. Historieskriver) paa en Kirke i Fyns Stift.

Joannes Svaningius

flic Kong^e M^{ts} Breff, att hanss Naade haßuer vntt och presenterit hannom thenndt furste kronens kirche, som ledig bliffuer och vaccerer vdi Ffynnss styff; daag saa att hanndt schall besørge seg met en godt Capellacenn till samme saagenn, som kanndt predicke och lere faalekett thett hellig Euangelium och Gudtzs ordt. Datum Hadersleff Odensdagenn nestt ephther Woorßrue dag Purificationis Aar etc. Mdxxxij.

Ad relacionem Doctoris Mathej Othenn.

Registre over alle Lande. Nr. 3. Fol. 154.

82.

1543. 22de November. Kongelig Bestalling for D. Etho Johannes Sibelius von Freidenburg (senere Professor ved Universitetet) som Hofmedicus.

Bestellung Doctor Etho Johannes Siebelius von Freidenburg, datum Haderssleben freitags post Elitzabeth Anno etc. im xliij^o.

Wy Christian etc. Bekennen hirmit ofenntlich, das wir den hochgelerten vnsern lieben getrewen Etho Johannes Siebelius von Freidenburgk der Medicin Doctor vor vnsern auch der hochgebornen fursten vnser freuntlichen lieben Brudern medicus vf eyn jarlangk besteldt vnd angenommen haben, bestellen vnd nemen ine an hirmit vnd in craft dieses vnser briefs, vnd wollen ime sollich jar vber ein hundred gulden lubische muntz, jhe viervndtzwanzig schilling lubisch vor ein gulden gerechnet zw jharsoldt, vnd vf zwo personen vnser gewonliche hofcleydung, gnediglichen geben vnd betzalen lassen. Dargegen soll er wieder vorpflicht sein vf vnser der hoch gebornen fursten vnser freuntlichen lieben Brudern, dessgleichen vnser freuntlichen lieben gemahell vnd jungen herschaften leyb vnd gesundheydt ein vleyssig vfachtung zu haben, vnd alles, wess er weyss das

zur leybs gesundtheydt gehoerig, soll er, souern er darumb gefraget wirdt, seinen besten vleyss anwenden, darbeneben vnser auch vnser freuntlichen lieben Bruder nutz, frummen und bestes seines hochsten vormugens zuforderen, schaden vnd nachtheyll zu wenden vnd sunsten alle das jhenig zuthun, das einem redtlichen man eigent vnd geburt. Vnd so wir oder vnser Bruder seiner nach aussgang solliches jars weiter bedurften wurden, soll er vns vor andren fursten vnd herren dienen, wy er sich dan desselbig vormuge seines vbergebenen Reuersals gegen vns vorpflichtet, alles ane geuerde. Des zu vrkundt haben wir vnser secret hierfordrucken vnd geben lassen, zu Haderssleben freitags nach Elitzabeth Anno etc. im xliij^o.

•Register der Bestellung• i Gehejmearkivet.

83.

1551. 23de Maj og 14de Juli. *Tvende Kongebreve om et skjærpet Tilsyn med de latinske Skoler og om Forbedringer i deres Tilstand, m. m.*

a.

Doctor Peder Superintendent vj Sielandtz stigt fick bress, som heer efter følger.

Christiann etc. Giøre alle witterligt, att efterthij wij forfare, att mangestedtz heer vj Sielandtz stigt findes attskellige brøster, att wor ordinantz om Religionen icke hollis weedt magtt, oc besonderligenn mett skoller, huilckett som er then gandske religion mest anligenndis: Tha haffue wij nu befallett oss elsk^e Doctor Peder superintendent offuer forⁿe Sielandtz stigt att skulle omdrage till alle kiohstoderne, tesligeste anderstedtz heer vj stigtett, som scholler hollis, oc ther grandgiiffueligenn forfare aldt leylighedenn, huorledes wor ordinantz om religionenn weedt magtt hollis, oc huor brøst findis enthenn vj predickestollenn eller oc mett skoller theris wnderholling, oc ther som merckelige brøst nogen stedtz findis, tha skall handt thett mett wøre lensmenndt oc sognefoleks hielp haffue tillsynn, att ther raades boedt paa, oc huor thett icke saa kandt bestilles, skall handt

thett lade optegne oc siidenn thett giiffue oss tilkennde. Thij bede wij oc biude alle geystlig oc werslig offuer alltt Siellandtz stigt, som for^{ne} doctor Peder mett thette wortt obne breff besøgendes worder, atj paa same hands reyse oc visitadtz forde oc fremme hannom till thett beste, oc huor handt formereker, att brøst findis vdj predickestollenn, oc wor ordinandtz icke hollis wedt magt, atj tha rette etther effter hans vnderuisning baade vdj etthers lerdom oc ett christeligtt leffnedt att holle. Sammeledis atj holle etthers scholler weedt magtt, effter som handt etther ther om vnderuisennedes worder. Ladenndes thett ingennlunde. Giiffuitt paa wortt slott Kiøpnehaffnn løffuerdagenn nest effter pindtzdag Aar etc. Mdlj.

Tegnelser over alle Lande. III, 355.

b.

Breff till Jacop Brockenhus, som her effter følger.

Actum Kiøpenhaffnn tiisdagenn post sancte Margrette dag Aar etc. Mdlj.

Christiann etc. Vor gunst tillforrn. Wiidt, att wij er kommenn vdj forfaringe oc for oss er berett, att ther findis stoer vskickelighedt eblannt presterne heer vdj lanndett, saa att nar nogenn aff thennom bliiffuer tillsagtt for tilbørlige sager icke att mue bruge theris embode, tha giøre the dog tienneste emodt same forbudt. Sameledis giiffue wij teg tilkennde, att wij forfare, att wor ordinantz, som wij om religionen haffue ladett vdgaae, att then indholler, att huor ther ligger sogenn kircker saa neer omkringh wore kiøbsteder, tha skall ther tagis peblinger aff schollenn, som thennom besøge skulle, huilckett mangedstedt icke skeett er. Thij bede wij teg oc wille, att thu nu till første prest møde giiffuer prouester oc prester offuer alltt Siellandtz stigt tilkennde oc foreholler thennom, att ther som nogenn aff thennom forbyudis att holle preste embett, att the tha aldels rette thennom therefter, oc ther som nogen aff thennom findis att holle nogett presteembedt, effter thett thennom forbyudet er, enthen vden kircken eller inden, att thee tha icke wille therefore liide tilbørlige straff. Sammeledis att thu oc mett

theris prouister forffarer leyligheden om the sognedegne, huor sognekirkerne er saa neer beliggendis huos kiøbstederne, att degnene aff skollenn kunde besøge same kircker, oc siiden haffuer ther mett ett indsecnde, saa wor ordinantz thermett wedt magtt holdis. Tisligeste giiffue wij tegh tillkennde, att her Jep sogneprest till Øffuerdrup haffuer berett for oss, huorledis att ther ligger enn annexe kireke till for^{ne} Øffuerdrup, oc er icke vdenn en ringe sogenn, oc begerer, att same annexe kireke motte ødeleggis, oc sognefolckett søge till Øffuerdrup. Thii bede wij teg oc wiille, att thu ødelegger for^{ne} annexe oc befaller sognefolckett att søge till Øffuerdrup sognekircke, och then herefter holle for theris rette sogne kircke, oc thersom the icke wille besøge samme sognekireke, tha mu the besøge en anden kircke, som thennom ligger beleyliger. Her wiidt att rette teg effter oc ladt thett ingenlunde. Befalendis teg Gudt. Datum vt supra.

Tegnelser over alle Lande. III, 393—4.

84.

Nogle Indtægts- og Udgiftsposter uddragne af Vor Frue Kirkes Regnskab for Aarene 1552—59.

Mester Lavrens Matsens Regnskab paa Vor Frue Kirkes Vegne, som blev forklaret 1558, den 28de Dag Junii.

Anno Dn. 1552 Søndagen for Pindsedag blev jeg udkaaret til Kirkevæрге til Vor Frue Kirke i Kjøbenhavn.

1552—3 som Indtægt¹⁾.

Annammede jeg SS. Simonis et Judæ Dag efter Jochim Becks Befaling af det Gods, som Mester Jens Terning havde af Kirkens, 1 Pund Byg for 6 Mark²⁾.

Item annammede jeg Præstepenge det Aar af Per Munk før Sanctorum Simonis et Judæ 22 Mk. 5 Sk.

¹⁾ Regnskabet for hvert Aar gaar her og i det følgende fra Paaske i det ene Aar til Paaske i det næste Aar.

²⁾ Jochim (eller Jakob) Beck var kgl. Rentemester, M. Jens Terning havde været Kannik i Kjøbenhavns Kapitel.

Samme Aar, som Udgift.

Gav jeg til Vognleje fra Kallundborg og hid til Kjøbenhavn, den Tid jeg og Mads Skriver havde været i Randers hos Kgl. Maj. om den Sogneherre, 2 $\frac{1}{2}$ Mark.

Item Onsdagen for S. Dionysii Dag vare vi udi Roskilde om de Ornamerter og Breve tvende Gange, og lærede vi samme baade Tider med Kost og Vognleje 5 $\frac{1}{2}$ Mark.

Item der jeg og Hr. Søren¹⁾ vare i Lundtofte og annammede Kirkens Bønder, gav jeg til Vognleje 8 Sk.

1553—4, som Indtægt.

Fredagen før Paaske Marked annammede jeg af Per Fynbo og Anders Bager Præstepenge, 22 $\frac{1}{2}$ Mark.

Samme Aar, som Udgift.

Gav jeg Slotssmeden for en Knebel han skjød tilsammen i Knuds Klokke, 3 Mark.

Lod jeg gjøre en Sølvflaske at gaa til sygt Folk med, som kostede med Sølv og Arbejds løn 19 Mark, og vejede hun 10 $\frac{1}{2}$ Lod Sølv.

Item lod jeg brolægge for Korsgaard²⁾ i S. Klemensstræde, og kostede det 10 Mark.

Item lod jeg gjøre de to ny Skillerum paa baade Sider ved Koret, som kostede tilsammen baade med Tømmeret i sig selv og med Snedkerløn, 48 Mark.

Item gav jeg Jens Laurensen, for han tog nogle Tagsten af S. Klemens Kirke³⁾ og hængte hannem igjen paa Vor Frue Kirke, 7 Sk.

Item gav jeg Mestermannen, for han rensede tvende Gange i dette Aar omkring Kirken, 28 Sk.

Item gav jeg Hr. Mats, Kapellan, til at betale sin Husleje med, 3 Mark.

¹⁾ Hr. Søren Andersen, Vikarius ved Vor Frue Kirke og akademisk Kirkeværge.

²⁾ Rimeligvis en Gaard, der før havde hørt til Helligkors Alter. Blandt Vor Frue Kirkes Jordskyldsvaaninger i Kjøbenhavn fandtes nemlig Helligkorses syv Boder.

³⁾ Heraf ses altsaa, at S. Klemens Kirke ikke er nedbrudt strax efter Reformationen, som det hidtil har været antaget.

1554—5, som Indtægt.

Laant af Hr. Klavs Bilde til Kirkens Behov og Bygning, 300 Daler.

Samme Aar, som Udgift.

Gav jeg en Vognmand for en Kiste med Breve, han agede fra Roskilde og hid til Byen, 24 Sk.

Item den Tid vi hentede samme Kiste, tærede Hr. Søren og Mads Skriver i Herberget 6 Mk.

Item tærede vi nu sidst vi vare i Næstved, Hr. Søren, Mads Skriver og to Karle, den Tid vi finge det Gods til Kirken, baade med Kost, Tæring og Hestefoder, 16 Mk.

Item gav jeg Rakkeren, for han havde rensel Kirkegaarden til tvende Terminer, 26 Sk.

Item lod jeg skjelne Sogneherrens (M. Jørgens) Gaard og Hr. Rasmus Kapellans Gaard (ete. mange forskellige Udgifter).

Item antvordede jeg Sogneherren en Bog med Epistler og Kollektur udi, som gjaldt 1½ Mark.

Item gav jeg Hans Snedker, for han skilte den Tavle ad, som stod i Kapellet, og satte hende paa Alteret i Koret, 3 Mk.

Item tærede jeg selv tredie med Heste og Vogn, den Tid jeg var i Odense i Fyn og forhøvede det Brev til de Kanniker i Roskilde, førend vi fik den Kiste med de Breve og Ornamente, og bestilte den Murmester, som skulde arbejde paa Vor Frue Kirke. Desligeste om det Gods, som salige Mester Per Høffwe¹⁾ havde fra Vor Frue Kirke, 30 Mark.

1555—6, som Indtægt.

Opbar jeg af velbyrdig Mand Otte Rud for den Jord, han købte af Kirken, som ligger paa Nørregade, 100 Daler.

Item opbar jeg desligeste af velb. Mand Jacob Brockenhus for den Jord, han købte af Kirken, som hans Gaard nu paa staar paa Nørregade, 70 Daler.

¹⁾ Udentvivel den i Tillæg Nr. 9 omtalte Kannik, Mester Peder Hansen, som i disse Regnskaber kaldes M. Peder Høffwe, Høige eller Høye, og som døde 1558, og maaske var den længstlevende af alle de gamle Kanniker i Kjøbenhavns Kapitel. Hans Enke, Citzel, havde siden nogle Boder tilleje af Kirken.

Item opbar jeg af Niels Lestemager paa Mester Peder Amages¹⁾ Vegne for det Gods, han længe havde brugt af Kirkens, 40 Daler.

Item opbar jeg for Mester Hans Baggers Lejersted i Kirken, 2 Daler.

Item opbar jeg for Bent Bildes Lejersted i Koret i Vor Frue Kirke, 20 Daler. Og gav jeg Murmesteren, som Graven murede op og tillukte hende, 1 Daler.

Samme Aar, som Udgift.

Gav jeg Mester Hans paa Jernhylden i Skaane for 24 Murankere (etc.).

Item gav jeg Hans Mortensen ved Stranden for tre Fade Jern, som kom til Kiler at drive Hvælvingen sammen med, 27 Mark.

Item for to Læs Sten blev agne fra S. Klemens Kirke, 8 Alb.

Item for 16 Tdr. Kalk agne fra S. Klemens Kirke og til Vor Frue Kirke, 8 Sk. End blev hentet fra S. Klemens Kirke 8 Tdr. Kalk, til Vognleje 4 Sk.

Item gav jeg for et Læs Flintesten, som blev hentet i Lejren til at kile Hvælvingen med, 2 Sk.

Item gav jeg Orgemesteren, den Tid han drog fra Kjøge og hid til Kjøbenhavn, den Tid vi stødte hannem i Rectoris Nær-værelse, for sin Umage og Vognleje, 3 Mark.

Item gav jeg Jørgen Maler for det han arbejdede paa Kirken og malede Hvælvingen, 15 Mark.

Item gav jeg Rasmus Maler og Lavrens Maler baade til-sammen, nu det sidste vi gjorde Regnskab, medregnet de Penge, de tilforn havde fanget, 103 Mk.

Item gav jeg siden Rasmus Maler for den Malning, han malede paa Pillerne i Kirken, 6 Mk.

Hvad Klokken, som de ringe ti og fem med, og det Skerreværk, som staaer i den lille Spir, kommer at staa. Vejede Klokken 16 Lispund og for hvert Lispund 10 Mark, Summa 160 Mark. Item gav jeg Mats Otzing for Knebel og for Klokken

---

¹⁾ En af de københavnske Kanniker (se Københavns Kirker og Klosters i Middelald. S. 154).

han bandt, 2 Mk. Item kostede Skerreværket i den lille Spir paa Kirken og er gjort af Kirkens eget Tømmer, for Arbejdsløn, 30 Mk.

Hvad Borgmesters Stole og Raads komme at staa. (Blandt Udgifterne kunne følgende mærkes): Gav jeg Hans Mortensen for Kongens, Dronningens og Stads Vaaben, han udskar paa Stolene, 21 Mk. Item gav jeg Michel Snedker for 3 Piller, han skar ud, som kom for paa Stolene, 1½ Mk.

Gav jeg, fra den første Tid vi begyndte at arbejde paa Kirken, som var Torsdagen næst efter S. Gregorii Dag, og indtil Vor Frue Dag Nativitatis, der Bygningen blev fuldkommen, først Tømmermænd, Murmestere, Kalkslaacere og Understrygere, paa det de skulde være stedse paa Arbejdet og villige og ikke vige fra Kirkens Arbejde, 9 Tdr. Øl, beløber sig 18 Mk. Item herover skjænkede jeg den, som var Forstander for Murmestrene, 3 Mk., og hver af de andre 3 Murmestere, hver dennem ½ Daler.

(Regnskabet, der udgjør 42 Foliosider med Udgiftsposter til Kirkebygningen, har til Overskrift: Udgift udi det Aar, som Kirken blev restaureret og fornyet Anno 1555. Udgiften beløb sig i dette Aar til det usædvanlig store Beløb 2604 Mark).

1556—7, som Indtægt.

Opbar jeg af en Bogfører, for han stod i Kirken med Bøger, 24 Sk.

Item opbar jeg af Peder Godskes Arvinger for hans Begravning i Vor Frue Kirke 10 Daler og 8 Alen Flojel, som kom til en Hagel.

Samme Aar, som Udgift.

Gav jeg Sogneherren Mester Jørgen, den Tid Rasmus Ficentz og hans Stalbroder havde indkrævet Præstepenge, 26 Daler.

Item gav jeg Orgemesteren for et helt Aars Tjenesteløn, 100 Mark.

Item gav jeg Hr. Rasmus Kapellan, som hannem tilstod af sin Løn, 4 Daler.

1557—8, som Indtægt.

Item annammede jeg af en af Kirkens Tjenere for noget, han havde forset sig imod Kirken med, to smaa Stude, som bleve vurderede af Kjødmangere for 9 Daler, og tog jeg den

ene Stud til mig for min Umage, jeg vandrede selv tiere til Lands-
ting og 4 Gange til hans Herredsting og forsvarede hans Hals.

Item annammede jeg til Oldengjæld for 7 Svin, og skjæn-
kede jeg Hr. Rasmus et af dem, og ere de 6 regnede for 12 Mark.

Item for Jep Svendsens Hustrus Lejersted i Solberg, 1 $\frac{1}{2}$ Mark.

Item opbar jeg for Oluf Knudsens, Studenters, Lejersted
bag ved Koret, 3 Daler.

Item opbar jeg for Hr. Jens B. Lejersted i Vor Frue Kirke,
3 Daler.

Item for Doctor Davids Lejersted i Vor Frue Kirke, 5 Daler.

Item annammede jeg af Michel Bager for den Gaard, han
fik af Kirken, paa Nørregade, som jeg med menige Professorum
og Sognemænds Vilje og Samtykke solgte hannem til at betale
Hr. Klavs Bilde med, 240 Daler.

Indtægt paa Jordskyld og Husleje, siden salige Hr. Søren
døde, Anno Dn. 1557 (etc.).

Samme Aar, som Udgift.

Item gav jeg Mester Jørgen, Sogneherre, for et helt Aars
Tjenesteløn, 40 Daler.

Item gav jeg Hr. Rasmus, Medtjener, 20 Daler.

Item gav jeg Skolemester 10 Mark.

Item gav jeg en Local i Skolen 6 Daler.

Item gav jeg D. Peder for Hr. Søren Grønnebeck, Husleje,
4 Daler.

Item gav jeg Niels Koch paa Nørregade for den Gaard, Hr.
Hans Unyss¹⁾ vandt af hannem igjen, efter Borgmesters og
Raads Befaling, 109 Mark.

Item lod jeg færde og arbejde paa Skolen, desligeste lod
jeg skjelne Skolemesters Boder i S. Nicolai Sogn, og løber Tre-
dieparten af Bekostningen, som Vor Frue Kirke skal betale,
20 Mk. 2 Sk. 1 Alb.

Stole, som jeg haver ladet gjort af ny i Kirken, Summa
51 $\frac{1}{2}$ Mk. 2 Sk.

Item for al min Umage og Forsømmelse, som jeg haver
haft for Kirken, er jeg ingen anden Løn begjærendes end af

¹⁾ Var Præst i Lyngby ved Kbhvn (omtales ogsaa i Danske Mag. 3 R.
VI, 9).

Gud i Himmelen. Men for hvilket Skriveren, som haver skrevet Kirkens Regnskab udi 5 Aar og indkrævet Kirkens Jordskyld og Husleje, og for hvilket han haver forsømt sig fra sine Lectier, gav jeg hannem 6 Alen sort Engelsk til en Kjørtel, for 6 Daler.

Summa Summarum over alt paa disse 6 Aar Regnskabs

Indtægt efter Registers Lydelse beløber sig 4034 $\frac{1}{2}$ Mark

2 Sk. 9 S. Udgift i samme Tid 4704 Mark 1 $\frac{1}{2}$ Sk. 1 Alb.

Disse 6 Aars Regnskab overhørtes den 28de Juni 1558 af D. Christiern Morsing, M. Klavs Skavbo, M: Peder Parvus, M. Rasmus (Lætus), M. Niels (Jespersen), Prædikant udi Vor Frue Kirke, Hr. Peder Tidemand (Præst i Herstedøstre), Anders Godske og Michel Skriver, Borgmestere i Kjøbenhavn, Oluf Hammer, Raadmand, Mads Skriver, Christen Skriver, Morten Grydestøber og Oluf Jakobsen, Borgere sammesteds.

1558—9, som Indtægt.

Landgilde: Penge, 6 Mk. 3 Sk. Byg, 17 $\frac{1}{2}$ Pund og 6 Skp. Rug, 5 $\frac{1}{2}$ Pund og 5 Skp. Havre, 10 Tønder. Lam, 10. Gjæs, 10. Høns, 20 Par.

Kirkens Tjenere, som ydede dette Landgilde, boede paa følgende Steder:

Tryherred. Kvinderup. 1 Gaard.

Smorum Herred. Nybølle i Ledøve Sogn. 1 Gd.

— Ovre øvre ved Dammen. 2 Gd.

Ramsø Herred. Ølseagle. 1 Gd.

Sokkelunds Herred. Mørkøve i Gladsaxe Sogn. 1 Gd.

— Lundtofte i Lyngby Sogn. 1 Gd.

— Vangede i Gjentofte Sogn. 1 Gd.

— Buddinge i Gladsaxe Sogn. 1 Gd.

— Skoverlunde i Ballerup Sogn. 1 Gd.

— Ovre øvre ved Dammen. 1 Gd.

— Ovre ydre (ø: Hvidovre). 1 Gd.

Bjeverskov Herred. Voldersløv. 1 Gd.

Lille Herred. Vindinge. 1 Gd.

Tudse Herred. Marke i Kundby Sogn. 1 Gd.

Skippling Herred. Kalrede i Bregninge Sogn. 1 Gd.

Jordskyld og Husleje indbragte idethele 386 $\frac{1}{2}$ Mk. 2 Sk. (deriblandt for 1 Gaard i Næstved og 1 i Helsingør, Resten i Kjøbenhavn).

Tavlepenge udtagne af Kirkens Blok beløb sig i dette Aar til 69 Mark.

For Hr. Anderses Lejersted i Kirken, som boede i Norge, 6 Mk.

For Mester Peder Høyes Lejersted i Kirken, 30 Mark.

Samme Aar, som Udgift.

Blev Citze Hr. Søren's fornøjet og afbetalt hvis hun blev tilagters af sidste Regnskab, hun gjorde paa Kapitelshuset, som jeg gav hende, 138 Mk. 6 Sk. 2 Alb.¹⁾

Bekostede jeg -sl. Hr. Rasmus's Jordefærd til Kiste, Lærred, Vin, sammleedes til Øl og Brød for fattige Folk, 17¹/₂ Mark.

Tjenernes Løn: M. Niels, Sogneherre, 40 Daler Mynt. Hr. Oluf, Kapellan, 60 Mark. End Hr. Oluf til ¹/₂ Aars Husleje 6 Mk. Item givet Mester Niels Persen for Tjeneste, han gjorde fra den Dag, Hr. Rasmus døde, og til S. Michelsdag, 15 Mark. Item givet Hr. Søren Grønnebeck hvis han var tilagters af S. Nicolai Kirke, 14 Mark. Jochim Organist, 10 Mark. Mester Anders Skolemester, 10 Mark.

. Regnskaberne i Konsistoriets Arkiv, Nr. 170.

85.

1555. 19de December. Kongelig Befaling til M. Hans Svaning om at begive sig til Kjøbenhavn med sine historiske Samlinger.

Mester Hans Svaning fick breff, som her ephther følger etc.

Christian etc. Vor gunst tilforrn. Vider, at her er naagre vdj rigit, som agte at lade vdgaae naagre bøger, och huor mand lader forfare vdj Closterne eller andenstedz ephther exemplaria, tha sige the, atj tilforne haffuer anammit thennom. Thij bede wij etther och wille, atj opsøger eblant etthers bøger ephther alle the exemplaria, som i haffuer enthen hoss Closter, Kircker eller andenstedz oc tisligeste hues anden deell som i sielff haffue colligeret; och siden ther met giffue etther sielff hiid thill oss,

¹⁾ Heraf synes at fremgaa, at ogsaa den anden Kirkeværge (Hr. Søren Andersen) har ført et Regnskab over hvad han oppebar og gav ud af Kirkens Indkomster, saa at Mester Lavrens Madsens Regnskab kun omfatter en Del af Indtægterne og Udgifterne, hvilket ogsaa fremgaa af den Uregelmæssighed, der er i Regnskabernes Omfang.

saa atj visseligen ere her tilstede vor Frue dag kyndermøsse først kommandis. Thij wij oss wisseligen ther til forlade. Be-fallendis etther Gud. Actum Kiøpnehaffnn then 19 dag Decemb. aar etc. 1555.

Tegnelser over alle Lande. IV, 607—8.

86.

1556. 1ste Oktober. *Lensmanden paa Roskildegaard, Hans Barnekov, skriver til Kongen om Eftersynet af sjælandske Kirkeregnskaber og omtaler i Brevet Mester Hans Henriksen som Biskop D. Peder Palladius's «Substitutus».*

Durchleuchtigester, hochgheborner, grosmechtigester Koningk, aldergnedigester Here, beneuenst meinen zu idertzeit vntherdenigen vnd willighen deinsthe erpetinghe voghe ich euer ko. mat. vnthertheniglich zu wissen, das in dem we euer ko. mat. van Rosschilde nach Abrahams torpe reyseden, ich euer ko. mat. vnderdeniger masse berichtede, das ich nach euer ko. mat. gnedigesten willen vnd gheuallen mich in ethlicher kirchen rekensschop zu horen begheben vorhedte: den edtzliche proweste vnd kirchheren haben sulches fleytzich van mir begheret. Szo meinthen euer ko. mat. ratsam (we es auch ist), das edthwan Doctor Petrus Palladius superintendens ader auch sein Substitutus mester Hans Hinrichsen met tzoghe, vnd sulches den kirchen vnd kirchen rekensschoppen auch anderen christlighen bestelleingen zu dem besten mit hulfte vorforderen vnd vorthsedtzen. Welches auch euer ko. mat. mich beuohelen, euer ko. mat., wan de zu Kopenhagen weren, wider zu erinneren: szo wolden euer ko. mat. sulches by Doctorj Petro Palladio ader mester Hans Hinrichsen lassen beforderen, welchem beuchelich nach ich sulches euer ko. mat. in aller vntherdenigheit wil wither erinnert haben, vnd mich in aller vntherthenigher masse euer ko. mat. g. beuchelich nach in vntherdenigheit wil halten vnd sehicken, vnd wil mich auch darnach mit dem Doctor Petro Palladio ader mester Hans Hinrichsen vnser austzaghes (sic) auff was dach vnd in welchem orthe wy ghelegenst vnd best zu dem ersten sulches beginnen wol vorgelichen, vnd wil hir mith euer ko.

mat. Godt allemechtigh zu langhen vnd ghesundem lebende vnd ghelichlichem regimente beuahelen haben. Datum auff euer ko. mat. hofe zu Rosschilde den freidach nach Michaelis anno etc. lvj.

Euer ko. mat. vntherthenigher

Hans Barneckow.

Udskrift til Kong Christian den Tredie.

Orig. i Geh.-Ark., Danske Saml. 179 b. Et indlagt Stykke i samme Brev, der handler om Sildeflskerlet mellem Kjøbenhavn og Kjøge, forbigaas her.

87.

1557. 6te Avgust. Kongebrev til D. Peder Palladius angaaende Hr. Søren Grønback, Kapellan ved Vor Frue Kirke i Kjøbenhavn.

Doctor Peder Palladius fick breff att forordinere her Seffuerenn Grønnebeck tiill enn Cappellaen och Medhielper y Køge, som her ephther følger.

Christiann etc. Vor gunst tiilforunn. Viider, att vore wnder-sotte Borgemester, Raadmendt och menige Borger vdj wor kiøbstedt Køge haffuer giffuett oss tiilkiende, huorledes ett theres sogneprest her Maarthenn er mogett skrøbelig, saa handt icke kandt gjøre thenn tiilbyrlig tienneste, som hannom byrde, och thee therfor haffuer wdwolldt oss elsk^e her Søffuerenn Grønnebeck, Capellan tiill wor Frue kircke vdj wor kiøbstedt Kiöpnehaffnn, tiill enn Medhielper, och ephther her Morthens dødt tiill theres sogneprest, huilckett for^{ne} capellann bewilgett haffuer. Och wille (!) thee fororderett, at her Seffuerenn schall fange en tiilbyrlig wnderholding, och her Morthen alligewell att beholde then renthe, handt her nu haffuer, wndertagett offerrett. Tha haffue wij ephther for^{ne} wore wndersottis bönn och begering tiillsteedt, att the mue bekomme samme Capellann tiill enn Medhielper. Thij hede wij etther och begiere, atj tiillskicke thennom for^{ne} her Seffuerenn tiill en medhielper och enn sogneprest ephther her Morthens dødt. Ther mett skeer oss synderligenn tiill wilge etc. Schreffuett y wor kiøbstedt Køge then 6 Augusti Aar etc. mdlvj.

Tegnelser over alle Lande. V, 243.

II.

88.¹⁾

1491. 15de December. Kong Hans skriver til Borgerskabet i Kjøbenhavn, om at Byens gamle Raadhus skulde tilbagegives Universitetet, som det var blevet frataget med Magt. Hvad Retskrav man havde, skulde opsættes til Kongens Ankomst.

Wii Hans meth Gudz. nade Danmarckes, Norges, Vendes oc Gothes konning, vduold til Suerige, Hertug i Sleswiig oc i Holtzsten, Stormarn oc Ditmersken, Grefwe i Oldenborg oc Delmenhorst, Helse ether wore borgere oc menigheed, som bygge oc boo i Købnehaffn, kerlige meth Gud oc wor nade. Vider kære venner, at fore oss er kommet, at borgemestere, rad ther i byen oc nogle aff ether toge thet gamble radhwss veldelige fran docterne oc mesterne ther i byen, som the haffde til theres nytte oc behoff, oc skreffwe wii nw for^{ne} ethers borge-mestere oc rad til meth ith wort lucth breff, at the skulle strax antworde them igen for^{ne} radhwss i theres frii heffd oc wære, som the thet tilforne haffde. Swa bede wii ether oc vele, ati hielpe til, at the strax fange samme hwss igen. Haffue borge-mestere, rad eller oc i noget ther i at sige, thet lader be-stande, swalenge Gud vil, wii tilstede komme oc fonge selfue hørt ythermere leyligheden ther om, oc lader thet ingenlunde. Her meth ether Gud befalendes. Screffwet paa wort slot Lundesnes torsdagen nest effther sancte Lucie dag, Anno Domini millesimo quadingentesimo nonagesimo primo. Nostro sub signeto.

Orig. med udvendig Forsegling i Universitetsqvæsturens Arkiv (nu afleveret til Univ.-Bibl.).

¹⁾ Dette og nogle følgende Aktstykker, som tidligere vare undgaaede Opmærksomheden, fordi de vare blevne henlagte paa et Sted, hvor de ikke retteiig hørte hjemme, nemlig i Universitetsqvæsturens Arkiv, fremdrages her, skjønt der derved sker noget Brud paa den kronologiske Orden, som ellers følges i disse Tillæg. Tillige benyttes Lejligheden til at medtage enkelte andre Dokumenter, som senere ere fundne.

89.

1498. 10de Maj. Kong Hans forbyder, at nogen studerende fra Danmark maatte drage til andre Universiteter, Upsala alene undtaget, inden han havde studeret idetmindste tre Aar ved Kjøbenhavns Universitet.

Wij Hans meth Gudz nadæ Danmarckes, Sueriges, Norges, Vendes oc Gotes Koning, Hertug i Slesuig, Holsten, Stormarn oc i Ditmersken, Gressuæ i Oldenborg oc Delmenhorst, gøræ allæ witterligt, at hederligh oc welbyrdig man oss elskeligæ Doctor Erick Nielssen, Degen i Køpnehaffn, pa menæ Vniuersitatis vegnæ ther sammæstedz haffuer wereth foræ oss oc werdugste werdugæ fetræ, bisper, prelater, ridderskab oc menæ Danmarckes Raad, bekerdæ, huarledes at godementz børn, køpstedementz oc almwes ferdess vðaff Riiget i fremmedæ studiis oc forsmæ then velgerningh, wor kæræ herræfadher och wij haffuæ giort i thet menigæ mandz bestæ, at huer godmandz, fattigh oc riiges børn mattæ bliffuæ lerd her hiemmæ i wort eghet Riigæ och kommæ wedh at løseth meth swodannæ varæ, som her falder i Riigeth, i thet sted som nw vden Riiget ey andelh kan kommæ wæd en guld oc peningæ. Ther fore haffuæ wij nw efftir for^{ne} wort elsk^e Raadz Raad thet swo skicket at staa oc holdess skall efftir thennæ dag, at engen godmandz barn, køpstedæmendz eller almwes skall ferdes her aff Riigeth thill studium vndentagen Ypsallæ Studio i wort Riigæ Suerigæ, met myndræ en the skullæ tilforn staa her i Køpnehaffn till Studium i try sambfeldæ aar i thet myndzstæ. Hwo her emod gør, skall han haffuæ forbrwth huess leen han haffuer aff kircken, och siden ey ydermere haffuæ hob her efftir at nydæ noget kirckens leen her i wort Riigæ Danmarck. Giffuit pa wort slot Køpnehaffn Torsdagen nest efftir Dominicam Jubilate aar efftir Gudz byrdh Twindæfiræhwndreddæhalffemptesynnætywgæ pa thet othende. Vnder worth Secretis.

Relator dominus Laxmannus
miles, magister Curie.

Orig. paa Pergament med Brudstykke af Seglet i Universitetsqvæsturens Arkiv. Brevet har vel været trykt flere Gange tidligere,

men saa slet, at der var Grund til endelig engang at gjengive det i sin rette Form efter den gjenfundne Original, der nu er afleveret til Univ.-Bibl.

90.

1540. 6te Januar. *Udtog af en kongelig Befaling til Universitetets Rektor.*

Item kom et breff till Rectorem vniuersitatis, at hand lader foruise thømmermendene ind vdj Knarderuppe skoug och lade hugge en thølt xiiij alne stolpper ij foed paa kantten, och at the lade theris tienere fore thet hiid vdj till Køpnnehaffnn tilll thenne bro fore nørreportt. Datum Gottorp die trium regum anno etc. 1540.

Sjælandske Registre i Geh.-Ark. (Afløv. fra Justitsministeriet).

91 a.

1543. 24de Maj. *Kong Christian III forlener sin Livlæge D. Cornelius v. Hamsfort med den Residens, som havde ligget til S. Birgitte Alter i Vor Frue Kirke, hvortil Hr. Jens Jonsen hidtil havde været Vikarius (se Nr. 91 b).*

Wii Christiann mett Gudts Naade Danmarcks, Norgis, Wendis och Gottis konningh, Herttugh i Slesuigh, Holstenn, Stormarnn och Deltmerschenn, Gressue vdi Oldennborgh och Delmennhorst, giøre alle witterliggt, att wii nu aff wor sønderligh gunsth och naade, saa och for troo och willige tienneste, som oss elsck^e Doctor Cornelius Hammesfordt wor liifdoctor oss troligenn heer till giordt oc beuisth haffuer, och heer efter troligenn giøre och beuise maa och schall, haffue vndt oc forlennndt, och mett thette wortt obne breff vndhe och forleene hannom thendt wor och kronenns gaardt och Residentz, som Her Jens Jonsenn nu siisth vdi were och forleningh haffde, och heer till haffuer leygett till Sancte Birgitte altter i wor Frue kircke heer i Kiøbenuhaffnn, westenn bagh Sancti Peders kircke heer samme-steds liggerndis, huilckenn for^{no} gaardt och residentz mett alle the husze, bodher, abellgaarde, gaardtsrum och haffuerum vdi wiidhe, lenge och bredhe, intel vndertagett, efter som for^{no} Her

Jens Jonssenn thendt nu siisth vdi were och brugelse haffde, for^{ne} Doctor Cornelius maa och schall haffue, nyde, bruge och beholle vdi synn liiffs tiidt och saa lenge handt lessuer. Dogh saa att handt schall bygge och forbedre samme residenntz och boder och thennom well bygd wiidt heffdt och magtt holle, och giøre oss och riigett ther aff tilbørlige tienneste. Thii forbiude wij alle, ehuo the helsth ere eller were kunde, serdelis wore Fogeder, Embitzmenndt och besønderligenn Borgemestere och Raadtmenndt heer vdi for^{ne} Kiøbennhaffnn, for^{ne} Doctor Cornelius heer emodt vdi synn liiffs tiidt paa for^{ne} residenntz och boder eller nogenn theris rette tilliggelse, effter som forscreffuit staaer, att hindre, hindre ladhe eller vdi nogre maade forfaangh att giøre, vnder wortt hyllesth och nade. Giffuit paa wortt Slott Kiøbennhaffnn Torsdagenn nest effter Helligh trefoldigheds Søndagh Aar etc. Mdxliij^o.

Vnder wortt Signett.

Christian.

Orig. paa Pergament med det kgl. Segl i Vox, i Universitetsqvæsturens Arkiv (nu afleveret til Univ.-Bibl.). Udenpaa er skrevet: •Pro pædagogio ædes Doct. Cornelij, 1543•.

91 b.

1544. 24de September. Mageskifte mellem Universitetet og Kongens Livlæge, D. Cornelius v. Hamsfort, angaaende tvende Huse i Kjøbenhavn, hvorved Universitetet faar S. Birgitte Alters Residens (siden anvendt til et Pædagogium, se Nr. 26).

Anno Domini 1544 vicesima quarta Septembris, ex mandato Regiæ Maiestatis, inter Vniuersitatem, ab una parte, et uenerandum uirum Doctorem Cornelium, Regiæ Maiestatis Physicum primum, ab altera parte, conuentum est, ut domus Vniuersitatis, quam prædictus Doctor Cornelius inhabitat, libere cedat illi ad dies uitæ suæ, ea lege, si quid in ea desideretur, restauret, Vniuersitas autem ad dies eiusdem Doctoris Corneliij libere retinebit eam habitationem, seu residentiam, quam idem dominus doctor post obitum Domini Joannis Jone vicarii a Regia Maiestate impetrauit, eamque domum Vniuersitas, si quid labetur, restaurabit, Ita tamen ut hortus præfatæ habitationi annexus

in duas partes fere æquales posito intersticio dividatur, et partem meridionalem Vniuersitas, partem uero septentrionalem Doctor Cornelius in suum usum relinebit. Acta et transacta hæc præsentibus venerabilibus uiris Doctore Machabæo Vniuersitatis rectore, Doctore Christierno medico, Domino Joanne Meyer, pastore Reynsbergensi, Magistro Olao Chrisostomo, pastore Hafniensi, Magistro Petro Paruo, Scholæ Hafniensis lectore ordinario.

Konsistoriets Kopibog 1538—1602, Fol. 70.

92 a.

1545. 8de Februar. Et Tingsvidne angaaende en Overenskomst mellem Universitetets Rentemester og dets Tjenere under Knardrup Kloster angaaende Benyttelsen af Ljunge Skov.

Wij efter^{no} Herløff Trolde Høffsmandt paa Ørekrogh och Lenssmandt tiil Trijherridtt, Olluff Skenckell aff wobenn tiil Slasslundt, Lauris Ibsen wlij Slangerop, Mauris Jenssenn i Ssyrdt¹⁾, Herridzfogedhe y trij Herridher, Jep Skriffuer, fogiidt tiil Abramstrupp, Christhen Tomessen, fogedt tiil Gressegaardt, Hans Perssen, fogedt tiil Klare klosther, Jens Scriffuer y Stennløsse och Ebbé Ollssen y Wggerløsse, giøre for alle dannemendtt wíthertigt, som thette wortt obne breff see eller høre lesse, att aar efter Guds byrdtt Mdxlv then løffuerdagh nesth ephter Purificationis Mariæ dagh war skickett for oss paa trij Herridz tingh, och for menige tingh mendt, som then dagh tingh søeth haddhe, erligh och wellerdt Mandt Mesther Jacob Fabritius, Vniuersitethes Rentthemesther, paa nogle lods eyeris wegne, som haffue loedt och deell y Lunghe skoffu, och ther framkallede alle Lunge mendt och lodt læse for thenum nogle punether och artickler, som her efter følger och screffne staar, som the alle mendt y for^{no} Lunge beuilligett och samtickte then Torssdagh nesth for Purificationis Mariæ dagh om Lunge skoffu y for^{no} Mesther Jacobs Fabritij, Niels Anderssens tiil Lyndbygaardt och Michel Tomessens neruærelsse. Førsth att the maae, som boer

¹⁾ Læsningen af det andet Bogstav i dette Navn er uvis; maaske skal det læses Spyrødt eller Skyrødt.

y Lunge, bruge Ell och Hassell tiill theris frie ildebrandt. Men nar wintheren begiffuer segh saa , att the icke kundhe faa Ell eller Hassell, tha skall thenum tiilstedis att hugge wnder rwgh aff boghern (sic), dogh mett saa skell, att thet foruisses thenum aff skouffogederne wdhen skoffuens skadhe y alle maadhe. Item skall skouffogeder foruise thenum att hugge saa moget aff eegh och bogh, som the kundhe tiil lempelighed brygge och baghe mett. Item theris woghen tymmer skulle the haffue friitt, saa moegiit som the kundhe haffue theris eygne wogne wedt magt mett och icke mere y noger maadhe, huilkedd skall foruisis thenum aff skouffogederne, och wden theris willie och widtskab wære skoffuenn vbewardtt. Item skulle the haffue gierssell tiil att holdhe gierderne wedt magt mett. Item om noghen aff bønderne y Lunghe wille bigge, tha skall skouffogederne wise thenum tymmer ther tiil, som kandt findis y skoffuen, dogh wdhen merkelighe skouffue skadhe. These for^{ne} punther och artickler begieredhe the sielfue alle endrecteligh, som boer y Lunghe, och ther mett wille wære skoffuen wbewardtt y alle maadhe, och om noghen findis ydermere ther att giøre offuer, forplietdhe the thenum och samtyckedhe thenne straff, som efterfølgher. Hugger noger mandt eegh y noghen wskiiffte skouffue, och icke haffuer befallingh och tiilstandt aff Schoffogederne, skall haffue forbrøtt ett par øxen tiill syn Hereskabb och ij tønner øll tiil byenn. Item hugger nogen bogh wdhen skouffogedernes willie och widtskaff, then haffuer forbrøtt en oxe tiill Herreskabbett och en tønne øll tiil byenn. Item Schoffuefogederne skulle icke haffue nogen besynderligh friihedd eller fordeell aff skoffuen enthen att hugge eller att sellie meere endt en aff the andhre bønder, som boer y bydhen. Item hugger noger Mandt y andhens engh y woghen, tha skall then haffue forbrøtt en tønne soltt tiil Herreskabb och en tønne øll tiil byen. Item giffuer noger Mandt skouffogederne skimps, spods eller wbequems ordt y giilde huss eller andhre stedhe for then befallinghe skiildtt, som the haffuer offuer skoffwen, tha haffuer handt forbrøtt enn tønne soltt tiil Herreskabb och en tønne øll til byenn. Item om noghen giør en aff skouffogederne saar for skoffuens skiildtt, tha haffuer

handt forbrøtt ij par øxenn tiil siit Herreskabb och iij tønner øll tiil bydhen. Item om segh begaffue (thet Gudt forbiudhe) att nogen forwelder segh tiil och sloffue nogen aff skouffogederne yhiell for nogen sagh, som kundhe begyndis aff nogen mandt for skoffuen, tha schall handt mysthe siit lyff ther ffore, om handt bliffuer grebett. Men kommer handt bortt, tha skall handt wære freedløss och landflyctigh, then stundt handt leffuer, och aldriigh begiere freedtt. Item her tiill swaredhe for^{ne} Lunghe Mendt, som tiilstedhe ware paa menige byess wegne, obenbare for oss kendis och tiilstodhe, att thec hadde indgaect, beuilgett och samtyckett mett friie och beraadtt huff, wnødde och wtuangde, wbrødeligen wnder for^{ne} wiilkaar och for^{ne} artickler om Lunghe skoffu wedtt magtt at holle. Paa thisse ordtt, swar och artickler beddis for^{ne} Mesther Jacob ett tings widne, huilkedtt handt och fick wedt xij Dannemendt, som ere Matts Perssen y Hemmelsse, Matts Friendessen y Swnby lille, Jens Knassue y Torkøb, Hans Perssen y Postrupp, Willom Nielssen wtij Bøstinderødt, Willom Laurissen y Strøllille, Jepp Mandt y Bronstrupp, Nelaus aff Quuynderopp, Ebbe Ollssen y Wgerløsse, Per Ollssen y Scheffuinge, Jens Brocker y Steenløsselille och Niels Perssen y Freersløff. Huilcke for^{ne} dannemendt ginge a tinghe y beraadtt, och welberaadhe ygen indtkomme och alle endrectelighen widnede, att the samme dagh saae och hørddede mett mange andhre dannemendt fleere, att Lunghe mendt samtyckedhe alle artickler, som for^{ntt} staar och vpplesde ware, om Lunge skoffu att saa skall bliffue y freedtt, som forskreffuitt staar. Tiill ydermerc widnesbyrdtt henge wij wore Indsegler nedhen for thette wor obne breff. Datum loco et tempore vt supra.

Udvendig Paategning: Eht breff paa Lynnghe skoffs fryhed, szom er screffuen och giffuet Rectore Vniuersitatis Hafn. D. Doctore Johanne Machabeo.

Orig. paa Pergament med Spor af ni Segl i Universitetsqvæsturens Arkiv (nu afleveret til Univ.-Bibl.). Sml. Danske Mag. 3 R. VI, 26—7.

92 b.

1548. *Overenskomst mellem Kirkeværgerne ved Kjøbenhavns tre Sognekirker i Forbindelse med Professorerne om det Forhold, efter hvilket enhver af Kirkerne skulde bidrage til «den almindelige Skoles» og den ny Kirkegaards Vedligeholdelse.*

Anno M. D. XLvij waare vij efterschreffne Mend forsamlede vdi Borgemesters Peder Jensøns Stuffue her vdi Kiøbenhaffn, at beraadslåa om dend nye Kirkegaards och Scholens Bygningh och forbedringh. Først aff wor Fruis Sogn D. Christiernus Morsingh, M. Niels Hemmingsen, Her Søren Succentor och Oluff Tygesen, Kircheuenger. Och aff hellig Giestis Sogn Peder Jensen, Borgemester, och Jens Martensen, Kircheuenger. Och aff S. Nicolaj Sogn Jesper Alsing, Raadmand, och Niels Læstemager, Kircheuenger. Och da bleff eendrechteligen saa beuilget, besluttet och sambtyekt, att naar som Nødtørfflighed kreffuer, at der schall effter denne dagh bygges och forbedres nogit enten paa dend Nye Kirkegaard, som er indtagit her udenfor Byen aff Kongl. Maytt^s befaling till christen Menisches Liigs Begræffuelse, eller och naar behoeff giøres att bygge och forbedre nogit paa dend allmindelige Schole paa wor Frue Kirkegaard, eller paa dend Gaard eller Boed och Huuse, som ligger til Scholens Thieneste: da schall alle iij Kircherne dertil hielpe vdaff Kirchens Rente vdi saa maade, at naar Summen er taxeret paa huis Bygning och Bekostningh, som da giort [er] paa dend eller paa denne Thiid: da schal wor Frue Kirche dertil legge, at betalle dend omkost med, vdaff huer hundredt Mareckis Bekostning xij m[℥], aff hellig Giestis Kirche aff huer hundredt m[℥] xxxv, och af S. Nicolaj Kirche xxiiij m[℥]. Denne for^{ne} Schich och Beuilningh schall saa holdis aff os och alle wore Esterkommere, Kircheuenger vdi Kiøbenhaffn om dend Ny Kirkegaard och dend Capelle, och om dend Allmindelige Schole, och disligeste med dend Gaard, Boed och Huuse, som forskreffuel staar.

Efter en gammel Afskrift i Kjøbenhavns Raadstuearkiv.

93.

Uddrag af Acta Consistorii 1550—52¹⁾.

1550.

Anno Domini 1550, die 8 Nov. omnibus Professoribus præsentibus, exceptis Dn. Capitaneo, Doct. Alberto et M. Petro Parvo, actum est de literis Dn. Jacobi Heye²⁾ et de frumentis ad structuram Ecclesiæ pertinentibus. — Literæ super bonis Capituli Hafniensis intra et extra portas, mortuo Dn. Jacobo Heye, in ejus domo inventæ sunt, conservantur in Capitulo Roschildensi opera Jacobi Brockenhus et Jacobi Beck. — 18 pondo frumenti pertinentia ad structuram Ecclesiæ divæ Virginis occupantur a M. Petro Høye²⁾ et Joh. Terningh.

Item die Mercurii ante festum Martini receptus est Christophorus Palemonius in Notarium Universitatis.

12 die Novembris, præsentibus iisdem professoribus, accusatus est Melchior Fyonius cum socio suo Laurentio Norvegiano a cive quodam Scoto, quod noctu suas fenestras fregisse falso (sic) contendebat, quod quum nullo testimonio probare potuit, et hi jurejurando a se factum esse negarent, jussus est vel vera testimonia quærere, quibus convincerentur, vel nunquam ea de causa contra illos contendere.

22 die Novembris assignata est unicuique Professore ac Lectori sua hora, tam quæ præleget, quam quæ repetet.

3 die Decembris proposuit D. Machabeus Universitati de promotione Esberni Petri, in quem promovendum Universitas consentit.

16 die Decembris accusatus est Johannes Fyonius, Famulus communis, a Petro Weyer, quod debitum non solveret, nec

¹⁾ Det Uddrag, som her er benyttet, har jeg ikke tidligere kjendt, hvorfor jeg heller ikke har kunnet gjøre Brug af det i Fremstillingen af Universitetets almindelige Historie i Christian III's Tid, medens der i Biografierne tildels er taget Hensyn dertil.

²⁾ Afskriften her har Køge, hvilket maa være urigtigt, jfr. foran S. 121.

chirographum creditori dare vellet; qui obstrinxit se in præsentia Professorum omnium, soluturum exactori infra mensem vel citius, si interea . . . e patria rediret; in cujus certitudinem dedit prædicto Petro Weyer chirographon. Est autem hic Johannes natus in territorio Skamby Herred, in parochia Clynte et in pago Nokkeby.

Eodem die, præsentibus omnibus Professoribus, productus est Johannes Viburgensis, cujus intercessor erat Mathias Johannis Proconsul; qui Viburgensis accusatus est, 1. quod unus eorum fuisset, qui in domo infami tynnam cerevisiæ exhausserit¹⁾; 2. quod vixerit hic sine privato ac domestico præceptore; 3. quod non fuerit in collegio a festo D. Johannis; 4. quod in domo Domini Severini invectus sit in studiosum, qui noluit socius esse nocturnarum potationum, qui, quum responderet, se huc non potandi gratia sed studendi venisse, de vita periclitatus esset, nisi irruentem impedivissent; 5. quum ob hunc tumultum reprehensus fuisset ab uxore Dñi Severini, impudenter obvertit ei anum; 6. quod fuerit aliorum pernicies, cum quibus vixerit; Olaum enim Basse pessime corrupit et patrimonium dilapidare incitavit; 7. quod a Rectore vocatus comparere noluit, et quod minatus sit Pedellis, tum quod contra eos armatus fuerit, et sic de cæteris. Propter quæ Universitas cum suffragio intercessoris cum carcere dignum judicavit et includi fecit, donec aliter de ipso puniendo consultasset.

Eodem die adfuit Dn. Georgius de Faxè, qui accusatus est, quod invita Universitate aliquandiu pensionem retinuisset, quam singulis annis Universitati juxta literas collationis tenetur solvere; sed quia se difficilem Universitati præbebat, dilata est causa in sequentem diem.

27 die Decembris præsentibus omnibus Professoribus ac Universitatis Magistris petivit Magister Ludolphus Prighius dimis-

---

1) Formodentlig er det den Johannes Mauriti, som er omtalt ovenfor S. 29 under 3die Decbr. 1550. I stedet for Matthias Hesse som sammesteds nævnes, har den her benyttede Afskrift: Mathias Høye, og det er formodentlig den samme Student, som nedenfor (S. 143) omtales under Navnet Mathias Heye.

sionem ab Universitate redeundi in patriam, quia propter seria negotia in patria peragenda hic citra damnum suum diutius remanere non posset, quare amice dimissionem sibi concedi postulavit. Protestatus est autem in praesentia omnium Professorum et Magistrorum, se neque odio neque tædio neque ulla molestiæ causa hinc discedere, sed Universitati gratias pro summis in se beneficiis egit, cui se velle inservire et gratitudinem animi declarare, ubicunque terrarum vixerit, sancte promisit. Universitas igitur, ne amico noceret, consensit ejus petitioni, atque illum benigne et amice dimittendum cum favore ac benevolentia omnium, deditque ei hoc ipso die facultatem et jus discedendi.

Eodem die proposuit Magnificus Dn. Rector Universitati de provisione Mag. Hilarii, quod quum tota schola propter illum male audiret a civibus et aliis, quasi ipsum deseruisset nec quicquam sumtus in eum alendum impenderet, et tamen haberet ab Universitate qualibet septimana 20 solidos præter ea, quæ accipiunt custodes, nec quicquam vetulæ custodienti sufficeret: cogitarent et inter se consulerent Professores, quo ipsi Mag. Hilario melius prospici queat, ne Universitas male propter ipsum audiret. Consenserunt autem Professores, quod Rector ageret nomine Universitatis cum Oeconomis Monasterii Spiritus Sancti, si ipsi pro conveniente pretio illum alendum suscipere velint.

1551.

Anno Domini 1551, 12 Aug. receptus est Georgius Nicolai Fyonius in pedellum Universitatis.

Ordo disputationum a festo Michaelis usque ad Nativitatem Domini 1551.

M. Johannes Alberti 7 Nov.	M. Johannes Pomeranus 5 Dec.
D. Albertus Knopperus 18 Nov.	D. Petrus Capitaneus 9 Dec.
M. Petrus Parvus 21 Nov.	M. Christiernus Morsianus 12 Dec.
D. Joh. Machabeus 25 Nov.	D. Christiernus Morsianus 16 Dec.
M. Marcus Jordanus 19 Dec.	

M. Erasmus Lætus citatus nono die Octobris non comparuit. 3 die Decembr. promisit Mag. Petrus Qvæstor in præsentia

Professorum, se daturum fidejussores Universitati infra octiduum pro 481 thaleris et 17 solidis, quos Universitati debet.

Item eodem die promiserunt Professores, qui debebant M. Petro, se soluturos Domino Rectori.

Item 1551, 12 Dec. petiit Dn. Rector Universitatis consensum, ut sine longiore disputatione Universitas faveret Doctori Christierno Morsiano centum illas marcas a Jacobo Brockenhus pro curia sui vicariatus vendita; ad quod sic respondit Universitas: Quod si ejus consensus fuit omnino necessarius, ut venderetur curia, quare non prius quærebatur, quam vendita ac revendita sit eadem. Ut autem agnosceret beneficium Doctor Christiernus, ex gratia favit illas centum marcas.

Item eodem die petierunt consules, literas dari quatuor vicinis scholæ pro domibus, quas inhabitant. In quorum petitionem consensit Universitas hac conditione, ut si venirent morosi aut malevoli homines et inhabitarent easdem domos, qui contra possessores curiæ, ad quos domus spectant, litigarent, tunc possessor fundi pro structura bis satisfaceret, et alteri locaret.

Eodem die electus est Magister Johannes Skellerop in Procuratorem Knardrop, ut adjutor fieret Doctoris Petri Capitanei.

1552.

Anno Domini 1552, 14 Januar. conclusum est a tota Universitate, quod quandocumque redierit domus aliqua vel possessio quæcunque ad Universitatem, sic quod veteres literæ omnino expirarunt, tunc illa domus vel possessio nulli concedatur, nisi structura et ædificia quæcunque emantur prompta pecunia vel sufficiente pretio; tantum enim juris habet Universitas in suas domos, quantum illi . . . . in æde Divi Spiritus aut alii.

Eodem die declaravit Doctor Christiernus Morsianus coram Professoribus, quo jure venerit ad possessionem singularum domorum, quas hic intra portas possidet. Tunc post longam inter Professores disputationem obtinuit D. Christiernus, se has domos consensu Universitatis juste possidere; et conclusum est, quod omnia, quæ hactenus Domino Doctori concessa sunt, maneant rata sine omni controversia. Et si Dn. Doctor non

habuerit literas pro possessionibus firmas ac valentes, tunc concessit ei Universitas literas super omnibus domibus, super quibus non habet.

Item 17 Januar. lectæ sunt Regiæ Majestatis literæ, quod Magister Nicolaus Palladius legitime vocatus in Superintendentem Scaniæ, deberet examinari et functioni illi in primis præfici.

Ordo disputationum a Nativitate Domini usque ad Pascha.

30 Jan. M. Petrus Parvus. 5 Mart. M. Johannes Pomeranus.
 10 Febr. D. Albertus Knopperus. 9 Mart. D. Johannes Machabeus.
 13 Febr. M. Nicolaus Hemingius. 19 Mart. M. Marcus Jordanus.
 20 Febr. M. Johannes Alberti. 23 Mart. D. Christiernus Morsianus.
 24 Febr. Capitaneus Rector. 26 Mart. M. Christiernus Morsianus.
 6 Aprilis Dominus Episcopus, si volet.

M. Joh. Skeldorph hoc quartali Capitaneo præsidente respondebit, et ideo non disputabit. Item M. Joh. Svenonis proximo quartali sequenti disputabit; tum M. Marcus vacabit.

Concluserit Universitas, ut in primis ageret cum Nicolao Rosengordt de prædio Universitatis, quod vi possidet, ut primo per bonos viros admoneretur Nicolaus Rosengordt, si benigne voluerit restituere curiam, si non faciat Universitas eum citari coram Rege et Senatu Regni. Interea dabitur Canuto Scribæ mandatum, ut perlustret et diligenter consideret silvam ad prædictam curiam pertinentem, quam succidi fecerat prædictus Nicolaus Rosengordt.

Die 7 Julii M. Christierno Morsiano concessa est curia Pædagogii cum conditione, ut interdum legat pædagogicam lectionem et recipiat studiosos alendos. Item M. Johanni Skeldorup assignata est domus, in qua habitavit Pomeranus cum utroque horto, stabulo et hypogeo cum cubiculo supra hypogeum. Sed Canuto quæstori assignata est interior pars, ubi habitabat M. Christiernus Morsianus, ut Quæstor ibi ædificet stabulum juxta portam; porta autem utriusque communis erit.

Eodem die condonavit Universitas Magnifico Dn. Rectori, Doctori Petro Capitaneo, quicquid debuit M. Petro Quæstori pro superfluo frumento, propter varios labores, quos pro Universitatibus commodis Dn. Rector subit.

Die 10 Julii petiit Bernekov, sibi partem horti Universitatis concedi, in cujus petitionem consensus Universitas sic, ut vendat illi pro certa pecunia statim numeranda, et non propter annum censum.

Proposuit etiam Dn. Rector de Pastore hujus Ecclesiæ eligendo.

Die 21 Julii concessit Universitas D. Christierno Morsiano decimas duarum parochiarum, qvippe Gressue et Gillebrønd, pro quibus habebit Canutus Huerstrop et Oggerop.

Eodem die vocati sunt estimatores quatuor ex singulis partibus, qui spatium horti inter domum Joh. Bernekow et fundum Jacobi Roskildensis se extendens directe. . . ., qui unanimi consensu estimarunt partem illam horti collegii ab extremo angulo domus Johannis Bernekov usque ad fundum Jacobi Roskildensis pro quadraginta thaleris, ea conditione, ut Joh. Bernekov suis sumptibus ædificaret interstitium et hoc ipsum spatium pro se includeret.

Die 25 Julii in aula Regia tradidit Doct. Albertus Knoppe-
rus generoso viro Dn. Andreae Bildoni literas quasdam in præ-
sentia nobilis viri Georgii Lycke, cujus rei etiam testis advocabar.

Die 30 Julii, dedit Universitas propter commendationem Regis Mag. Vulgango sex thaleros.

Eodem die conclusit Universitas, quod Canutus Scriba adhuc per triennium retineret Knardrop, numerando ab anno 1553—1556, ea conditione, ut det dimidiam Lastam frumenti super priorem contractum; postea Doctori Petro Capitaneo commissum est cum Canuto de aliis contractibus agere nomine Universitatis.

Die 28 Augusti, post ferias piscaturæ (?) visum est Universitati, ut negotium de Magistro Dauide vocando intermittatur, donec Universitas certior foret de voluntate Regis.

Eodem die ad propositionem Svaningii de emeritorum Professorum privilegio respondet Universitas, quod ipsum non juvet, nisi velit residere Hafniæ et suo tempore profiteri.

Eodem die misit M. Jordanus chartam Daniæ Universitati dono, petens integrum Professoris stipendium; placuit autem Universitati, ut expectaret, donec negotium de M. Dauide vocando esset peractum.

Eodem die ex communi consensu concessum est Canuto Scribæ habere decimas pro solita pensione.

Eodem die factus est Dn. Jacobus Nicolai Bibliothecarius Universitatis.

Eodem die communi totius Universitatis consensu redintegratum est statutum, quod inscribendus primum juret, se satisfacturum suis creditoribus, anteqvam hinc discedat.

Die 6 Septembris concessæ sunt M. Nicolao Hemingio casulæ Residentiæ ipsius annexæ, donec factus fuerit Doctor Theologiæ. Eodem die, M. Jordanus recipiat integrum stipendium pro Mathematica lectione, et Mag. Joh. Svenonis legat latinam Grammaticam. Eodem die statutum est, ut in Pædagogio fleret interstitium sumtibus Universitatis inter familiam M. Christierni et studiosos inhabitantes, præterea statutum est, ut circumjacentes casulæ sint posthac pro studiosis, qui vivunt in Pædagogio.

Anno 1552 accusatus est Mathias Heye a vidua propter debita, quæ ante tres septimanas post diem Michaelis promisit ac juramento affirmavit se soluturum debita.

Anno 1552, 3 Oct. electus est omnium Professorum communibus suffragiis Doct. Albertus Knopperus in Rectorem Universitatis.

J. H. Schlegels Uddrag i Ny kgl. Saml. 753. Fol. under Titel: •Merkværdigheder af Universitetets gamle Haandskrifter for at oplyse Danmarks Kirke- og lærde Historie saa og forrige Tiders Landhusholdning•. Det indeholder, foruden hvad ovenfor er meddelt, adskilligt, som alt er trykt i Tillæg Nr. 16 og i Ny kirkehist. Saml. I, 7—8 og 322—4. Hist og her har Schlegel ikke kunnet læse et eller flere Ord, og der er vistnok ogsaa enkelte Fejlæsninger i hans Afskrift.

94.

1556—7. *Studenten Niels Olufsen Skjøtte, Søn af Hr. Oluf Nielsen Skjøtte (forhen Rektor ved Skolen i Viborg og nu Kannik smst.), skriver til en D. Nicolaus og beder ham hjælpe til, at han kunde faa Adgang til Kongen forat opnaa nogen Understøttelse til Fortsættelse af sine Studeringer.*

Si mihi non satis perspecta essent, generis nobilitate clarissime, D. Nicolae, tuæ humanitatis erga me candor et benevolentia,

merito profecto vererer, ne mihi vitio daretur, quod tuam præstantiam, grauissimis occupatam negocijs, hisce meis importunis atque incultis molestem litterulis: Summa autem tuæ humanitatis benevolentia ac facilitate fretus, tuam clementiam paucis interpellare suscepi, orans, vt mihi faciles aures præbere ne graueris. Annis jam ferè duobus exactis, colendiss: D. Nicolae, ad hanc celeberrimam Academiam me vna cum fratre pater misit dilectissimus, vt studiorum cursus, foeliciter inchoatos, continuaremus, quo aliquando idonei efficeremur, ad nominis Dei gloriam promouendam, patriæque vsum & vtilitatem operandam; quod quidem hac spe fecit, quod alteri nostrum speraret aliquo regiæ munificentiae beneficio prouisum iri. Hac autem spe frustratus proprio sumptu haecenus nos hic aluit. Nunc autem tantis impensis ferè exhaustus, nos a studijs in medio relictis, nisi aliter nobis prouisum fuerit, reuocare cogitur. Multum enim æris alieni, dum scholæ regimen tenebat, contraxit, quod necdum solutum est, præterea in regium subsidium centum thaleros exposuit, quos nondum creditori reddidit. Adhæc quoque numerosam domi alit familiam, ad cuius sustentationem annuos redditus expendit. Habet autem apud se pecuniæ summulam aliquam, quam ex præbenda (piæ memoriæ) Hermanni Skiell ex mandato regis sereniss. collegit¹⁾. Hanc pecuniolam nos a regia maiestate petere iniunxit, misso litterarum supplicatariorum exemplari. Quo modo autem id commode exequar, ignoro. Ad tuam ergo clementiam confugio, supplex orans, vt in hac re mihi consilio et auxilio esse digneris, mercedem ab eo, qui se omnia bona opera remuneraturum promittit, expectans, meque hoc pacto tuæ probitati in omnibus

---

¹⁾ Herman Skeel til Jungetgaard, der besad et Præbende i Viborg Domkapitel, døde 1555. De Penge, der er Tale om, er Halvdelen af Naadensaaret af Præbendet, som tilkom Universitetet. Da der i Universitetets Reguskab 1556—57 vel anføres Naadensaaret efter Herman Skeel af et Kannikedømme, han havde i Roskilde, men ikke af hans Præbende i Viborg (Danske Mag. 3 R. VI, 291), er det ikke usandsynligt, at Studenten har opnaaet sit Ønske ved Henvendelse til Kongen.

deuinctum gratumque faciens. His tua pietas quam diutissime
foelix ac fausta valeat.

T. C. deditissimus

Nicolaus Olaus Skiøtte.

Orig. uden Datering og Udskrift i Kongl. Bibl., Bøllings Brevsamling.

95.

1559. Januar. Professor Klavs Lavritsen Skavbo kvitterer for Modtagelsen af en Sjølegave, hans fordums Discipel Johan Oxé til Torsø havde tillagt ham i sit Testament.

Jegh M. Claus Lauritzssenn professor wdi Kiøbenhaffns Vniuersitet kiendis medt thette mytt obne breff och eghen handschrift, at iegh haffuer oppebaaret ett hundrett daler aff erligh och welbiurdigh mandt Eskil Oxé tiill Løgismose, huileket hundrede daler hans saligh broder, erligh och welbiurdigh Johan Oxé tiill Torsø, noghen tiidt langh myn allerkieristhe discipell, och siden myn kiere Mæcenas och forfremmer, gaff meg po sytt yderste wdi testament tyll sielegaffue, so Gudt were hans løn. Och iegh gierne wyll were tyll tienisthe hans kiere sødskindhe aff myn største formue och mackt bodhe for denne och for all anden theris wforskylthe welgierningh, som han saligh i syn liffs tiidt och the alle och huer scerlestis megh beuisth haffue. Thet kiende Gudt, att iegh will gierne were thennom so høy och laugh, som megh bør att were, och Gudt wndhe thennom igien lessue, løcke, framganh och godt endhe po all theris modganh. Att so y sandhedt er, træcker iegh mytt signett nedhen for thette mytt obne breff. Schreffuit wdi [Kiøbenhaffn] . . . dagen 'nest effther hellighe tre kongers dagh anno Do mini 1559.

Orig. (beskadiget) i Kgl. Bibl., Breve til Adelens Hist. Fasc. 50.

96.

1559. 20de Februar. Kongen meddeler Rektor og Professorer, at han havde tildelt M. Rasmus Lætus 200 Daler til at studere udenlands for, og at hans Plads ved Universitetet skulde staa aaben indtil hans Tilbagekomst.

Frederich thenn andenn mett Gudtz naade wduoldt koning tiil Danmarek oc Norge etc.

Vor sønderlig gunst tillforrn. Wiider, at wij haffue giiffuit oss elsk^e hederlig oc høglerdt mandt Mester Rasmus Lætus thuo hundrede Jochimsdaller tiill hielp att skulle drage wdenn landtz paa ij aars thiidt oc studere. Thij bede wij etther och begiere, atj wille lade for^{ne} Rasmus Lætus hans lexe, ther handt nu haffuer wdj wniuersitet, staa hannom ofsuenn fore, nar handt egenn tiilbage kommenndis worder, om handt icke fanger enn bedre, oc atj wille nu wdlegge hannem en Residentz, wdj huilckenn handt kandt indsetthe oc forwaare hans godtz, then stundt handt wdenn landtz fortoffuennndis worder, huilcken hannom oc siidenn kandt were well belegenn att boe wdj. Ther mett skeer oss synnderligenn tiill willie, oc forlader oss ther wisse- ligenn tiill. Beffallendis etther Gudtt. Schreffuett paa wor gaardt wdj Otthense thenn xx dag Februarij Aar etc. Mdlx.

Vnder vort Signet.

Udskrift: Oss ellsk^e erlige oc høglerdc mendt, Rectorj, Doctoribus oc menige Professoribus wdj wort wniuersitet wdj vor kiøbstedt Kiøpnehaffn.

Orig. i Kongl. Bibliothek, Ny kgl. Saml. 752 c. Fol.

97.

Uddrag af Mester Lavrens Madsen Bøssetøbers Regnskaber over Vor Frue Kirkes Indtægter og Udgifter 1559—70.

1559—60, som Indtægt¹⁾.

Under «Jordskyld og Husleje af kjøbstedgods» bemærkes: Korsgaard i Vommebadstuestræde blev opladt kvit og fri til Mester

¹⁾ Regnskabet gaar fra Paaske i det ene Aar til Paaske i det følgende Aar.

Lavrens Bøssesløber paa hvis han blev til agters [o: havde tilgode] af sidste Kirkens Regnskab, for 400 Mark, og er her indsat for en Ilukommelse.

Jost (Sturtzkopf) Bogfører til Leje af Kirkens Vaabenhus, for han stod der med Bøger, 24 Sk.

Solgte til Laaland en liden Klokke, hængte i Taarnet, vog 2½ Skpd., for 530 Mark.

Kjøbte Mester Lavrens det brudne Tækkekobber, der toges af Spiren, for 110½ Mk. 6 S.

Item undfanget første Gang af dennem, som vare tilskikkede her i Vor Frue Sogn, at gaa til hvilke som vilde hjælpe til Spirens Bygning, 17 Mk. Anden Gang 16½ Mk.

Præstefølge beløb sig i et Aar til 150 Mk. 10 Sk. 1 Alb.

Tavlepenge annammet af Kirkens Blok i et Aar 78½ Mk. 7 Sk. Begravelsespenge i et Aar 238 Mk. 5 Sk. 2 Alb. Deriblandt: For Hr. Oluf Lybbersen 2½ Mk. For Doctor Niels's Hustrues Moder i Kirken, 12 Mk. Undfanget af Fru Citzel for velb. Mands Niels Parsbergs Lejersted i Koret, 22 Daler.

Laant af Universitetet til Kirkens Bygning 290 Mark. Desuden skjænkede Universitetet til Kirkens Forbedring 100 Mark.

Christoffer Hvitfeldt købte fra Vor Frue Kirke 9 Mark Jordskyld af den sin Gaard liggendes for Vesten paa Nørregade, og gav derfor Vor Frue Kirke 300 Mark.

Samme Aar, som Udgift.

Smaaredsel nyde og beholde Kirkeværger efter Sognemænds og de højlærdes Samtykke: D. Albret Knopper 5 Td. Havre, 5 Lam, 5 Gjæs, 10 Par Høns. Laurens Madsen Bøssesløber 4 Td. Havre, 6 Lam, 5 Gjæs, 8 Par Høns.

Tjenernes Løn, ialt 437 Mark. Deriblandt: Mester Niels Sogneherre 40 Daler. Hr. Oluf Kapellan 20 Daler. Hr. Mads til Husleje 9 Mk. Mester Anders Skolemester 10 Mk. En Locat i Skolen 18 Mk. Jochim Organist 100 Mk.

Bekostning paa Tømmermænd, som hug og arbejdede i dette Aar i Vor Frue Kirkes Taarn og Spir, og haver jeg givet hver Tømmermand og Murmester, som arbejdede og murede i Taarnet, for Kost og Løn 1 Mark om Dagen. Aarsagen dertil,

at de beklagede dem for den svære Opgang og Nedgang og sammeledes for Livsfare i Taarnet at arbejde; og for saadan Frygts og Fares Skyld lovede jeg fornævnte Tømmere og Murmestere at ville skaffe dem Brædder, Deller og andet Tømmer til Lad at gaa og staa oppaa, at hver skulde tage sig vare for Skade. Og ydermere sagde jeg til dem med saadanne skarpe Forord: at dersom nogen af dem (det Gud forbyde) faldt ned og dermed kom om Halsen, da skulde den derfor ingen anden Opretning faa for sin Død og Skade; uden hans Dagløn skulde lægges paa hans Bryst og dermed gaa fra hannem; og ingen skulde være forpligtet den dødes Venner noget ydermere at svare til hans Død og Skade i nogen Maade, end som nu sagt er. Men dersom nogen ellers af ond Forsyn faldt ned og slog sig og skadte dog intet til Livet, da skulde han hjælpes til Bartskjæren.

Udgiften ved dette Arbejde til Tømmer, Jern, Sten, Kalk o. a. udgjorde 784 Mk. og Arbejdslønnen 894 Mark. Spirets Tækning med Kobber 358 Mk. En ny Klokke kostede 1050 Mk.

Givet for et Læs Maj die ascensionis Domini 10 Sk. (Paa lignende Maade blev Kirken smykket med Majgrønt hver Søndag indtil S. Hansdag).

Kirkens Udgift beløb sig i dette Aar til 3642 Mark. Da Indtægterne ikke strakte til at dække denne betydelig Udgift, pantsattes tre af Kirkens Tjenere (i Nybølle, Vindinge og Kalrede) til Hr. Ejler Hardenberg for 340 Daler.

1560—61, som Indtægt.

Under «Indtægt af Bøndergods» anføres: Hr. Mads af Ovre ydre Kirke, 2 Pund Byg, 2 Lam, 2 Gjæs.

Blev givet Kirken til Sjølegave for velbyrdig Mand Gert Jensen 9 Mark.

Solgte en Ligsten efter Rectoris Mester Povl Madsens, D. Rasmus's, Oluf Hammers, Mads Skrivners og Christoffer Mogensens Samtykke for 12 Mark.

Samme Aar, som Udgift.

Tjenernes Løn: Mester Niels Sogneherre 20 Daler. Mester Tyge 20 Daler. Hr. Oluf Kapellan 20 Daler. Hr. Mads Kapellan

til Husleje for to Aar, han havde siddet i den Bolig i S. Peders Stræde, 12 Mk. Mester Anders Skolemester 10 Mk. En Local i Skolen 18 Mk. Joachim Organist 100 Mk. Item givet Marine Hr. Rasmus's efter højlærde Mænds D. Hans's Superintendents og D. Niels's Samtykke og Befaling hvis salige Hr. Rasmus, som hun beklagede sig, var lilagters af sin Løn, som er 45 Mk.

Forstrakt til salige, højlærd Mands D. Peders (Palladius) Begravelse. (Forskjellige Udgifter til Opmurelsen af et Gravsted i Kirken anføres, til Beløb af 18 Mk. 1 Sk.).

Bekostning, som er gjort paa Pulpituret i Koret, sammenledes hvad alt det Tømmerværk, som førtes fra Esrom og hid til Kirken haver kostet. Deriblandt: Drog jeg og Oluf Hammer med mine egne Heste og Vogn til Esrom at bese det Panel og Tømmerværk, som Kgl. Majestæt os givet havde, hvilket af det som tjene kunde til Vor Frue Kirkes Behov, og fortærede vi samme Tid 5 Mk. Givet Niels Snedker og Michel Snedker for de tog Koret ned 7 Mk. 4 Sk. Laante Klosters Foged Frederik mig 47 af Klosters Bønder, som agede hver dennem et Læs Tømmer hid (etc.). Givet Mads Barki for 12½ Dag, han murede paa begge Sider op til Koret og i Pillerne, som Bjelkerne af Pulpituret indlagdes, 7 Mk. 13 Sk. Item givet Niels og Michel Snedker efter den Dagtingning og Kontrakt, jeg gjorde med dennem i Kirken overværendes D. Rasmus (Lætus), Sogneherren og flere ærlige Mænd af den høje Skole med andre Danne-mænd flere af Sognemændene, at de skulde samle og opsætte Pulpituret paa deres egen Kost, 178 Mark. Item givet Kgl. Majs Foged Frederik, som var i Esrom, til Skjænk for Villighed han gjorde mig med Klosters Bønder og i andre Maade, medens Tømmeret blev nedbrudt og hidført, 5 Daler.

Bekostning paa Orgelværket 196 Mk. (deriblandt: Givet Søren Orgelmager for 12 Ugers Arbejde at færde paa Værket 70 Mk. 4 Sk.).

Givet Borgmester Jesper Olsen for 6 Fade Osmund til Kirkens Behov, som jeg købte af hannem til Kirkehvelvingen, og haver standet ubetalt til denne Dag, 66 Mk.

Kjøbte jeg et halvt Skind Skrivepergament til de Breve,

som 'bleve gjorte mellem Hr. Ejler Hardenberg, D. Knoppert og mig paa de Penge, som vi laante til Vor Frue Kirkes Behov, 8 Sk.

Fra Vigilia Ascensionis Domini og indtil den Søndag næst efter Visitationis Mariæ Dag givet for Maj 5 Mk. 4 Alb.

1561—62, som Indtægt.

Udi dette Aar 61 lod Kong. Maj. annamme en Vor Frue Kirkes Tjener, Niels Michelsen af Kvinderup udi Tryherred, og lagdes til Frederiksborg Len.

Baltzer (Kaus) Bogfører til Leje af Rochi Kapel, for han staar der med Bøger, 10 Mark.

Begravelsespenge: For Lass Leeg i Kirken 9 Mk. For Karine Lass Leegs og i Kirken 9 Mk.

Samme Aar, som Udgift.

Tjenernes Løn: Mester Tyge Sogneherre 20 Daler. Mester Hans Thomesen 20 Daler. Hr. Oluf Kapellan 10 Daler. Hr. Mads Kapellan 10 Daler. End givet Hr. Mads til sin Husleje 13 Mk. Givet D. Rasmus (Lætus) for Hr. Peder Kortsens Kost, som var kaldet hid af Odense i Fyn at være Sogneherre her til Vor Frue Kirke, 13½ Mk. Givet Mester Povl Madsen for Kaldsbrev, han skrev efter fornævnte Hr. Peder Kortsens, 3 Mk. End givet M. Povl Madsen paa fornævnte Hr. Peder Kortsens Vegne, som han laante hannem, 12 Mk. Mester Anders Skolemester 10 Mk. En Locat i Skolen 18 Mk. Jochim Organist 100 Mk.

Bekostning paa Sejerværket 332 Mark. Deriblandt: Givet Jakob Sejermester, Klokker i Lund, efter den Kontrakt, som var gjort med hannem at skulle berede Værket af ny med al sin Tilbehøring, 40 Daler.

Bekostning paa Hørerens Hus 28 Mk. 2 Sk.

Givet Mavrits Ipsen for et Bogskab, som staar i Sogneherrens Gaard, 5 Mk. (Desuden flere Udgifter til Sogneherrens Gaard).

Fra Vigilia ascensionis Domini og indtil den sjette Søndag efter Trinit. udgivet for Maj 7 Mk. (Lignende Udgifter for at mæje Kirken anføres i de følgende Aar).

1562—3, som Indtægt.

Baltzer Bogfører til Leje af Rochi Kapel, for han staar der med Bøger, 10 Mk.

Samme Aar, som Udgift.

Tjenernes Løn: Mester Hans Thomesen Sogneherre, 40 Daler. Hr. Mads Kapellan 20 Daler. Hr. Morten 10 Daler. Givet Hr. Niels Hvid, den Stund han var Kapellan til Vor Frue Kirke, 9 Mark. End givet Hr. Morten Kapellan til sin Husleje 18 Mk. Mester Anders Skolemester 10 Mk. Lavrens Hører 18 Mk. Peder Organist 24 Daler.

For Søm til de flamske Klæder at opslaa udi Superintendentens Promots 2 Sk.

1563—4, som Indtægt.

Baltzer Bogfører til Leje af Rochi Kapel, for han staar der med Bøger, 12 Mk.

For Jens Christensens Hustrues og Barns Lejersted i Vor Frue Kapel, 9 Mk.

For Mester Jesper Brockmands Lejersted udi Vor Frue Kor, 30 Daler.

For M. Hans Sogneherrens Hustrue og Barn i Kirken; sammeledes for en lille Ligsten, 12 Mk.

For Henrik van Wisk i Kirken, 60 Mk.

M. Hans Sogneherre for D. Cunradi Lejersted udi Kirken 8 enkel Daler.

Annammet af Klavs Bogfører for M. Mats Mandix af Flensborg hans Lejersted i Vor Frue Kirke 24 Mk.

Annammet for velb. Mands Eskil Oxes Begravelsessted i Vor Frue Kirke 300 Mark rund Mynt.

(Dødeligheden var i dette Aar meget større end sædvanlig).

Samme Aar, som Udgift.

Tjenernes Løn: Mester Hans Thomesen Sogneherre 120 Mk. Hr. Mads Kapellan 60 Mk. Hr. Morten Kapellan 30 Mk. End givet Hr. Morten Kapellan til sin Husleje 18 Mk. Mester Anders Skolemester 10 Mk. En Locat i Skolen 18 Mk. Peder Organist 72 Mk.

1564—5, som Indtægt.

Baltzer Bogfører, som gav tilforn af Rochi Kapel til Leje aarligen 12 Mark, for han stod der med Bøger, maa nu samme Kapel nyde til sine Bøger uden Leje efter de højlærdes vdi Universitetet Vilje og Samtykke.

For velbyrdig Mand Lavrits Brockenhus's Lejersted i Kirken 30 Mark Klippinge.

Item undfanget for Hr. Mogens Gyldenstjernes Statholders Frues Begravelse udi Vor Frue Kor 100 Daler i runde Markstykker.

For Hr. Christiern Hegelunds Lejersted i Kirken 30 Mark Klippinge.

For Hr. Mortens Stiffader i Kirkegaarden 3 Mark.

(Dødeligheden var overordentlig stor. Der jordedes i dette Aar 7—800 Lig i Vor Frue Kirke og paa den omliggende Kirkegaard, medens de sammesteds jordede Lig i et sædvanligt Aar kunde beløbe sig til 60—70. Over de Lig, som jordedes paa den ny Assistenskirkegaard udenfor Nørreport haves ingen Optegnelser. Medens Kirkens aarlige Indtægt af Begravelsespenge ellers udgjorde et Par hundrede Mark, beløb den sig i dette Aar til 3608 Mk. Klippinge, 87¹/₂ Daler og 338¹/₂ Mark rund Mynt¹). Dødeligheden var størst i Oktober og i første Halvdel af November 1564).

Solgtes Karine Mester Hans Monsters en liden Jordpart og Grund paa Vor Frue Kirkegaard liggendes, efter de højlærdes og Sognemænds Bevilling og Samtykke, for 6 «enke» Daler.

Samme Aar, som Udgift.

Tjenernes aarlige Løn: Mester Hans Thomesen Sogneherre 120 Mark. Hr. Mads Kapellan 60 Mk. Mester Christiern Ottesen 30 Mk. End givet hannem til sin Husleje 18 Mk. Skolemester 10 Mk. En Local i Skolen 18 Mk. Peder Organist 72 Mk.

Bekostning paa de ny Universitetets Stole (i Kirken) 100 Mk. Klippinge og 34 Mk. rund Mynt.

¹) Tre Mark Klippinge regnedes = 1 Mark rund Mynt, og 3 Mark rund Mynt = 1 Daler.

1565—6, som Indtægt.

For ærlig og velbyrdig Mands Jørgen Brades Lejersted i Vor Frue Kirke 100 gode Daler.

For Baltzer Bogførers Hustrue og Barn, sammlede for en liden Ligsten, 30 Mark.

For ærlig og velbyrdig Frue, Fru Elisabeth Jens Truidsens (Ulfstand) Lejersted i Koret 50 gode Daler.

(Dødeligheden var større end sædvanlig i dette Aar).

Samme Aar, som Udgift.

Af Kirketjenerne nævnes de samme som forrige Aar, og de fik samme Løn.

Kapitelshuset blev forsynet med ny Vinduer.

1566—7, som Indtægt.

Jakob Klokkers Hustrue købte af Kirken et Astrag til at lægge paa sin Brøders Grav, Hr. Lavrits's paa Amager salig med Gud, og gav derfor 3 Mark.

Samme Aar, som Udgift.

Kirketjenerne vare de samme som de to foregaaende Aar, med Undtagelse af at Peder Organist ved Midsommerstid 1566 afløstes af Jakob Byg.

For salige D. Petri Palladii Ligsten blev lagt paa hans Grav, 6 Mark.

1567—8, som Indtægt.

Begravelsespenge: Den 31 Maj, Franciscus Sangmester for en liden Sangerdreng, 3 Mark. For Hr. Anderses Moder i Kirken 18 Mark; og blev det hannem saa undt, fordi han gjorde Tjeneste, der Hr. Mads laa syg i Pestilense.

Annammet for velbyrdig Mands Evert Bilds Lejersted i Vor Frue Kirke 100 ny Daler.

Annammet for en Prædikestol¹⁾, som staar i den ny Kirke udenfor Nørreport, af alle tre Sognekirker her i Staden 36 Mark.

End haver jeg undfanget af alle tre Sognekirker for en Stol, som kom af Vor Frue Kirke og nu staar i Skolen, 24 Mark.

¹⁾ Denne havde før staaet i Vor Frue Kirke.

Samme Aar, som Udgift.

Tjenernes Løn¹⁾: Hr. Hans Kapellan 30 Mk. End givet hannem til sin Husleje 18 Mk. Mester Oluf Skolemester 10 Mk. En Locat i Skolen 18 Mk. Jacob Byg Organist 100 Mk. Hr. Isak Kapellan til Helliggejst gav jeg efter højlærd Mands Doctor Hans Albretsens, Bisp til Sjælands Stift, og Borgmesters og Raads Befaling her i Kjøbenhavn, 41 Mk.

Givet en Sømmerske, som syede tre Røckelin eller Messesærke, 9 Mk.

Item er givet til Skrædderløn for en Messehagel, jeg lod gjøre til Paaske til Kirkens Behov af en gammel Korkaabe, 3 Mk., og for det røde Fløjels Alterklæde blev forlænget og forøgt med de 4 Alen rødt Fløjel, som Kirken fik i Kongl. Majestæts, Kong Frederik den Andens Kroning.

Forskjellige Udgifter anføres til en egen Stol, der blev indrettet til D. Niels Hemmingsen i Kirkens Kor.

Bekostning paa Orgelværket. Deriblandt: Givet Hr. Jørgen Orgelmester for han renoverede og forbedrede Værket, 60 Mk.

1568—9, som Indtægt.

Ved Kirkens Landgildeindtægter findes den Bemærkning: Hr. Mads af Ovre ydre nihil (dedit) og døde i dette Aar.

For Hr. Anderses Hustrues Lejersted i Kirkegaarden 5 Mk.

Item for Kejserslige Majestæts Legats Søstersøns Lejersted i Vor Frue Kirke 30 Mk.

(Dødeligheden var stor i dette Aar. I Begravelsepenge havde Kirken 511 Mark og 7 gamle Daler).

For en Ligsten af Doctor Albret Knoppert til sin Hustrues Grav i Vor Frue Kirke 12 Mk.

Item for et gammelt Messerede, som jeg solgte Fru Sofie af Sandby i Skaane, som hørte Kirken til, 24 Mk.

Samme Aar, som Udgift.

Tjenernes Løn: Hr. Hans, ældste Kapellan 15 Mk. End givet hannem til sin Husleje dette hele Aar 20 Mk. Hr. Anders, yngste Kapellan, til Paaske 15 Mk. End givet hannem til sin

¹⁾ Sognepræsten og den ene af Kapellanerne nævnes ikke.

Husleje 12 Mk. Mester Oluf Skolemester 10 Mk. En Locat i Skolen 18 Mk. Jacob Byg Organist 100 Mk. End til sin Husleje 12 Mk. Item to Skoledegne, som træde Bælgenæ, 16 Mk. Item bekostede salige Hr. Mads's, Kapellanens, Jordefærd, 18 Mk.

1569—70, som Indtægt.

Under Jordskyld bemærkes: Doctor Nielses (Hemmingsen) Boder paa Rosengaarden, som kom fra hannem og til Kirken, renter aarlig 24 Mk.

Annammet af Mester Povl (Noviomagus) Prædikant Begravelsepenge 10 Daler Mynt.

Item for tydske Mester Povls Hustrues Søsters Lejersted i Kirkegaarden 2 «enke» Daler.

Item annammet af Mester Klavs Skavbo for Karl Kjærnings Lejersted i Koret efter Doctor Nielses og Doctor Rasmuses Befaling 50 ny Daler.

Item undfanget af velbyrdig Fru Pernille Otte Ruds for en Jordeplads i Vor Frue Kirke til sin salig Husbondes Otte Ruds og hendes egen Lejersted, 100 Daler.

Samme Aar, som Udgift.

Tjenernes Løn. De samme anføres som forrige Aar. End haver jeg givet (Mette) salige Hr. Mads's Kapellans Hustru til sin Husleje for dette Aar 18 Mk.

Bekostning at lade blytække paa den nørre Side paa den nederste Part mellem Korskirken og Taarnet paa Kirken og siden blytække de tre ny Vandrender paa Vor Frue Kapel — ialt 1100 Mark.

Bekostning paa den ny Højalters Tavle, paa Kong. Maje-stæts Stole udi Kirken og paa nogle Stole paa Kapitelshuset — ialt 496 Mark, 110 gl. Daler og 100 ny Daler. Blandt Ud-giftsposterne kunde mærkes: Gav jeg Arild Olsen, Underadmiral, for Vognskud til den ny Højalters Tavle 10 gamle Daler. Haver jeg fornøjet og betalt Mester Hans Maler i Kjødnergaden, for han malede samme Tavle, og hende med Guld og Sølv udstofferet haver, 200 Daler, det ene hundrede var gamle Da-lere og det andet hundrede var ny Dalere; end 9 Mark Drikke-
penge.

Item købte jeg tre Tavler til at hænge paa Kirkedørene, som Kong. Majestæts Brev skulde sættes paa, og gav jeg for dennem 24 Sk. Item givet for tre smaa Laase at hænge for samme Tavler 20 Sk.

Fra Paaske 1570 til d. 10 Juli s. A., paa hvilken Dag Mester Lavrens Madsen Bøssestøber døde, som Indtægt.

For Mester Lyekes Lejersted i Kirken 18 Mk.

Item Jens Stup, Kong. Maj.s Sanger, for sin Hustrue i Kirken 13 $\frac{1}{2}$ Mark.

Samme Tid, som Udgift.

Haver jeg givet og fornøjet Hans Skriver for 2 $\frac{1}{2}$ Aars Regnskab paa Kirkens Vegne, som han haver nu skrevet og forklaret, 2 Daler Mynt for hvert Aar, er 15 Mark, eftersom min salige Husbonde, Mester Lavrens Madsen, haver givet hennem for de andre 10 Aars Regnskab tilforn, han haver og skrevet og forklaret.

Anno 1570 den 18 Oktober blev Mester Lavrens Bøssestøbers 11 $\frac{1}{2}$ Aar Regnskab over Vor Frue Kirkes Indkomst og Udgift overlagt og besluttet, overværendes højlærde og vise Mænd, Doctor Povl Madsen, Superintendens over Sjælands Stift, Mester Hans Sascerides Rector, D. Niels Hemmingsen, D. Albret Knoppert, M. Klavs Skavbo, M. Anders Persen og M. Hans Thomesen, Sognepræst her sammesteds, Mads Skriver, Christoffer Mogensen og Michel Remmesnider, Raadmænd, paa Borgmesteres Vegne og deres egne Vegne, Michel Bager, Anders Povlsen, Svend Skonning og Hans Kjeldersvend, paa menige Sognemænds Vegne, efter Borgmesteres og Raads Befaling.

Efter Regnskabsbogen i Konsist. Arkiv. Nr. 170

98.

1559. 5te Juni. Hr. Christiern Nielsens Forpligtelse til Universitetet ved hans Kaldelse til Sognepræst i Faxø.

Jeg Christiern Nielssen, Sogneprest wdi Faxø, kiendis oc beplighter meg for alle wdi thette mitt obne breff oc egne hand-schriftt, att ieg aarligen skall giffue kongelig vniuersitet wdi

Kiømenhaffn tredue marck danske aarligen inden S. Mechels dag til guod rede wden forhinderigh y nogen maade, fattige studenter til hielp, som wniuersitets breff liuder, oc att fordre oc fremme høglerde mend wdi samme vniuersitet, myne herrer oc patroner, mett heste oc vogen, naar dieris wey fram eller tilbage huos meg fallindis vorder. Oc ther som samme sfor^{ne} tredue marck icke vdkommer aarligen til guode rede mett tilbyrligtt lydelsse, er ieg falden oc wil være vnder theris hørlige straff. Til yddermere widnisbyrdtt, att thette skall wryggeligen holdis, saa lenge som icg sfor^{ne} Faxe sogen behollindis vorder, trycker ieg mitt Signete neden thette miit obne [breff] oc egne handschrift. Tilbedindis hederlig oc høylerd mand Doctor Peder, myn kiere Herre oc superintendent, att besegle med meg. Schreffuit wdi Kiøbenhaffn thendt fempte dag Junij Anno Dominj 1559.

Orig. med to Segl i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 114.

99.

1559. 12te Juli. Studenten Hans Pedersen forpligter sig til at betale Universitetets Rektor en Sum som Bøde for en Forseeelse, han havde begaaet.

Bekiender ieg Hans Perssenn met thenne min handtschrift, at ieg beplicter migh paa ære oc rhelighedt at giiffue rectori xvij march danske inden ottende dagh ephther sanctj Laurentij dag tiil fattige studenthers vnderholding, oc saa beplicter, at saadanne eller slighe styccher icche ephther thenne dagh scal befindis hoss migh ephther thenne dagh (!), oc scal taghe waare sliittelighen paa mine studia, som en guodt studenter bør at gøre. Och kerlighen tilbeder ieg thisse ephtherschreffne dandemendt, som offuerueerindis vorre, at besegle thette mit breff met migh, som er først Peder Fønbo, Rassmus Bager och Jacob Olssenn. Schreffuit y Køffuenhaffn then 12 dagh Julij Anno 1559.

Orig. med tre Segl i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 197.

100.

1559. 18de Juli. Da Kronens Bønder ikke kunde overkomme alle de Kjørser, som forefaldt i Anledning af Kroningen, beder Kongen Universitetet om at lade sine Bønder i Kjøbenhavns Len hjælpe til.

Friderich thenn Anndenn, mett Gudtzs naade vdwaald konning tiill Danmarck och Norge etc.

Wor synnderlig gunnst tiilforunn. Wijder, att effterhij wore och kronens bønder och tienner, som ligge her tiill wortt slott Kiøbennhaffn, mett egtt, arbeid och anden beswering, mett thenn tiilførsell tiill wor krøning, daglige mettbeswergis, och thett enne vdenn theris skade och forderffue icke kunde affstedkomme: bede wij etther och begiere, attj wille lade tiilsige etthers och menige Vniuersitetenns tiennere offuer allt Kiøbennhaffnnslecnn, att thee retthe thennom effther, fraa thenne dag och tiil viij dage effther Sanctj Laurentij, hver mannd om vgennt att age ett læss hør eller strøelse hijd tiill wortt slott Kiøbennhaffn, effther som Oss Elsk^e Her Mogens Gyldenstierne, Ridder, wor mannd och raad, eller hanns fuldmegtige, thennom ther om tiilsigenndis worder. Och skall for^{ne} Herr Mogenns mett skowff, gersell och vdj andre maade, effther gambell sedwaane, thennom egienn følge paa wor och kronenns skouffue, effther som thee mett samme egtt och tiilførsell lade thennom willige finndis. Ther mett skier Oss synnderligenn tiill wiilge. Och wij Oss wisseligenn tiill forlade. Bessfallendis etther Gudth. Schreffwitth paa wortht slott Kiøbennhaffn thenn xvij dag Julij, Aar etc. M. D. Lix.

Wnder wort Signnetth.

Friderich.

Udskrift: Oss Elsk^e Hederlige och Høglerde menndt, Rec-torj och mennige Professoribus vdj wor Vniuersitett vdj wor kiøbsted Kiøbennhaffn.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 145.

101.

1559. 25de Septemher. Kongebrev om at Daniel Olufsen (*Chrysostomus*), som var kaldet til Præst i Hjøring, maatte lade Kaldet betjene af en Kapellan og selv fortsætte sine Studeringer ved Universitetet i tre Aar.

Daniel Oluffsen fick Breff, som følger.

Wij Frederich then Anden etc. Giøre alle witterligt, effterthij thenne breffuiser Daniel Oluffsen haffuer beret for oss, huorledes att Her Hans Brodersen, som wor Sogne prest vdi wor kiøbsted Hjøring, skall were død och affgangen, och oss elskelige Her Erick Krabbe, Ridder, wor Mand och Raad, och menige sogne mend mett Mester Lauritzes, som wor Superintendent i Wendelbo sticht, wilige och samtøcke, haffue kallit hannom til en sogne prest i samme sogne: Tha haffue wij aff wor synderlig Gunst och Naade vndt och tilladet, och nu mett thette wortt obne breff vnde och tillade, att forscreffne Daniel Oluffsen maa fange forscreffne Sogner, och ther were Sogne prest, døg saa att hand skal endnu studere her vdi Vniuersitetet vdi tre aar, och legge flittig vind paa seg vdi then hellige schreffit och andre bogelig konster, saa hand kand tienne religionen vdi fremtiden, och giøre sine sogne folck then tilbørlige tieniste inden kirken och vden, som en sogne prest bør att giøre, och skall hand medler tiid holde tiil samme sogene en god, lerd och forstandig mand, som kand thennom forestaa, och giøre Sogne folcket tilbørlige tienniste. Och nar forscreffne iii aar forløbne ere, och forscreffne Daniel Oluffsen will sette seg neder hos forscreffne sogene, tha skal hand were forpliethet att haffue Professorum et Preceptorum suorum testimonium her vdi Vniuersitetet, saa att hand haffuer flittig och wel studeret, och er duelig tiil att forestaa samme sogene, och ther som hans brøst herudinden bliffuer befundet, skal hand ther mett haffue forbrot thette wortt breff, och wij en anden lerd mand mett samme sogner att forlene. Datum Kiøbnehaffn then xxv Septembris Aar etc. Mdlx.

Regia Maiestas manu propria subscripsit.

Registre over alle Lande Nr. 7, Fol. 89. Daniel Olufsen havde tidligere, Lørdag for Vor Frue Dag Kyndelmisse 1551, faaet et Kongebrev, •at paa det

han saa meget desbedre kan fremdrages udi boglige Kunster og kan have Tilhjælp til sit Studium», forlenedes han med et Vikarie liggende til S. Anne Alter i Hjøring Kirke, «dog saa at han skal studere og lægge Viud paa sig udi boglige Kunster» (Regist. o. a. Lande 5, 114).

102.

1559. 30te November og 1560. 1ste Januar. Tvende Aktstykker angaaende en Klage, som en Borger i Magdeborg førte over, at hans Søn, som gik i Kjøbenhavns Skole, skulde være bleven ihjel-slaaet af en af Hørerne ved Skolen.

a.

Wij Rector, Doctores oc menige læsemestere i Kiøbnehaffns Wniuersitett kiendis oc gjøre vitterligt alle medt thette vort opne breff, at i dagh, som er then sidste Nouembris¹⁾, vore skickede for oss wdj rette thesse ephtherscreffne personer, Joachim Guchin (sic), partie paa then ene siide, oc Hans Persen, locatt her wdi vor Froes skole, paa then anden siide. Oc tha anklagede for^{ne} Joachim for^{ne} Hans Persen, at hand for nogle aar siidenn skulle saa haffue slagedt hans søn vdj skolen, ath handt skulle ther vere dødt vdaff, ingen anden beuisning fremførendes, end beskeden mandt Claus Kleinsmedt, borgere her samme stedz, huilcken adspurt vitnede, ath hand saadant hørt haffde, dogh icke seett eller beffundet. Och ther foruden sagde for^{ne} Joachim, att thedt vor ett almindeliigt røgte offuer byen, att saa skulle skeett vere. Tha vor for^{ne} Hans Persen tilstæde oc forsuarede sigh, benegtendis thette for^{ne} klagemaal. Huor for wi paa thenne tiidt gaffue for^{ne} Joachim saa for affskeedt, att indtil thenne dagh huercken aff hanom eller andre, huilcke tilforn haffde taledt paa thenne sagh, er noghen fuldeste beuisningh for oss kommen, vdaff huilcken wi kunde skielne eller dømme for^{ne} Hans Persen skuldigh i thenne for^{ne} sagh oc for^{ne} barns dødt. Til ythermere vidnesburdt etc.

Konsistoriets Kopibog, 1538—1602. Fol. 118.

¹⁾ Aaret anføres ikke, men det maa rimeligvis være 1559.

b.

Her Herloff Throlle fick Breff, som effther følger.

Frederich then anden etc. Wor synderlig gunst tilforn. Wiider, att Borgemester oc Raad vdj Meideborg hassue oss tilschreffuit oc giffue tilkiende, huorledis att thenne breffuisere Joachim Grebbin theris Medborgere skal hassue hassit en søn wed Nassn Hans Grebbin, som gick tiil schole vdj wor kiøbsted Kiøbnehassn, oc er worden ihielslagit aff en locate wett nassn Hans Hører ther sammesteds, oc ther fore ere begerendis, att wij wille hielpe for^{ne} theris Medborgere ther vdinden hues rett er. Tha efftherthij j hassue then gieslige rett att forhandle ther vdj wort land Sieland, bede wij etther oc begere, attj mett thet første wille kalle then sag for etther vdj rette, grandskendis oc forfarendis ther om all leiligheden, oc siden hielpe for^{ne} Joachim Grebbin ther vdinden, saa møget som loug oc rett er, saa hand icke skal hassue behoff seg widere ther om for oss att beklage. Ther mett skeer oss til willige etc. Datum Nyborg Nyaars dag aar etc. Mdx.

Tegnelser over alle Lande VI, 199.

103.

1559. 29de November. Kongebrev til Lensmanden paa Kjøbenhavns Slot, Hr. Herluf Trolle, om at drage Omsorg for, at M. Hans Albretsen maatte komme til at overtage Bispeembedet i den swagelige D. Peder Palladius's Sted.

Her Herloff Throlle fick Breff, som effther følger.

Frederich then anden etc. Wor synderlig gunst tilforn. Wij giffue etther tilkiende, att wij ere komne vdj forfaring, huorledis att oss elsk^d hederlige oc hoglerde Mand Docter Peder Palladius skal were megit siug oc skrøbelig oc fer saadanne hans suaghed er befrøctendis, att religionen skal bliffue forsømtt, saa att kirekerne oc scholerne icke skulle fange theris tilbørlige tilsuun mett wisitatz oc [i] andre maade, som thet seg burde. Thij bede wij etther oc begere, attj wille tale mett

for^{ne} Docter Peder, at hand for slig leilighedt skyld wille were tilfredzs. att ther maatte vdj hans sted tilskickes en anden gudfrøctig oc forstandig mand, hand skal dog saa lenge hand leffuer beholde en nøttørfstg oc tilbørlige vnderholdning; oc attj siden forhandler thet, att hederlig oc hoglerde Mand Mester Hans Albretssen maa fange samme befaling, oc ther vdinden giøre etthers fliid, saa att Gudzs ere oc religionen maa forfremmis, effther som j wide macht paa ligger, oc wij etther tiltroer. Ther mett skeer oss synderligen tiluillige etc. Datum Nyborg then xxix Nouembris aar etc. Mdlx.

Tegnelser over alle Lande. VI, 173.

104.

1559. 17de December. Kongebrev til Professorerne om at gjen-nemse et Skrift, som M. Hans Svaning havde forfattet imod den af Olaus Magni udgivne gothiske Krønike.

Friderich then anden mett Guds Naade Danmarckis, Wendis oc Gottis konning etc.

Wor synderlig gunst tilforn. Wiider, att som etther weluitterligt er, att en wed naffn Olauus Magni nogen tiid siden forleden haffuer ladet vdga en Chrønike, som hand kalder then Gotische Chrønike, oc ther vdj paa thet høyeste smeher oc fortaler wore lande, riger, fremfarne konger i Danmarck oc vndersotte; oc haffuer hoglerde mand Mester Hans Suaninge ther fore schreffuit ther noget emod, huor fore wij nu hannom met samme Exemplar forskieke tiil etther, bedendis etther oc begere, attj thet wille lese oc offuersec, om i thet nogit forbedre kunde, att thet siden maate vdga vdj prenten, och i mett thet allerførste wille thet bestille, saa at for^{ne} Mester Hans ther mett forlenge icke skulle opholdis. Ther mett skeer oss tiil willige. Bessallendis etther Gud. Schreffuit paa wort Slott Nyborg then xvij dag Decembris aar etc. Mdlx.

Wnder wort signet.

Friderich.

Udskrift: Oss elsk^e hederlige oc hoglerde mend, Rectori, Doctoribus, Magistris oc menige professoribus v^{dj} wort wniuersitet i wor kiøbsted Kiøbnehaffnn.

Original i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 189.

105.

1559. 17de December. Kongebrev til Kapillet i Viborg om indtil videre, saalænge der ikke var nogen Læge i Viborg, at anvende det Kannickedom, der var henlagt til Underholdning for en saadan, til Understøttelse for to Studenter, der lagde sig efter Medicinen.

Capittell v^{dj} Wiborg fick Breff, som effther følger.

Frederich then Anden etc. Wor synderlig gunst tilforn. Wiider, att som etther welfortencker, att wij hassue forordinerit ther v^{dj} Wiborg Domkircke ett Canickedom tiil en Docters vnderholdningh in Medicinis: tha efftherthij thet seg forhaler, saa att ther endnu ingen Docter er kommit att boe, oc wij forfare, att these breffuisere, Jacob Christiernssen oc Oluff Tøstissen, en tiidlang hassuer studerit v^{dj} samme konst oc hassue inthet att holde thennom aff, oc att ther skal were et gott hob til thennom, tha hassue wij naadeligen vndt oc tilladet, at the aarligen her efflher paa nogen tiid mue opbere hues rente ther falder aff samme Canickedom, oc thet hassue, nyde, bruge oc beholde tiil theris vnderholdnings behoff. Thij bede wij ether oc wille, attj lader thennom følge for^{ne} rente, som aff samme Canickedom operis, oc ingen hinder giør thennom ther paa, tiil saa lenge wij anderledis ther om tilsigendis worder. Ther mett skeer etc. Datum Nyborg then xvij dag Decembris Aar etc. Mdlix.

Tegnelser over alle Lande. VI, 186.

106.

1559. 28de December. Rasmus Lætus underretter Kongen om, at han var bleven kreeret til Doktor i Theologien i Vittenberg, og beder om Hjælp til Promotionsomkostningerne.

I. II. S.

Høgmegstigste Første oc Konge, Alderkieriste Naadigste Herre, nest en Euig Tackselse for det wsielige gode, huilckit Eders Kongelig Maiestat mig fattig mand wdi saa mange maade beuist oc giordt hafuer: giifuer ieg Eders Kongelig Maiestat ydmygeliggenn tilkiende, at her nu den siuende dag wdi Decembri monet hafuer standet her wdi slotz kirk til Witteberg, wdi mange Førsters, Herrers oc Lerdemendz neruerelse, en Promotio Doctorum in Sacra Theologia etc., oc hafuer ieg for got anseet, Gud Aldermectigste til ære, den christenn kirke til forbedring wdi Gudz ord oc den hellige Euangelij lerdom, der nest Eder Kongelig Maiestat til prijs oc behagelighed, oc mit federne land til fortrøstning oc gode, at lade mig findis en aff dennem, som paa samme tijd her med saadann grad eller Titel orneret ere; forhobendis det Eders Konlig Maiestat synderligenn befalde skulde, at ieg emther Philippi Melanthonis oc D. Georgij Maioris raad hafuer samme promotion oc tijd med den hoiglerde Doctore Paulo Ebero, Superattendent oc Pastor her til Witteberg, indgaaet, oc mig med hannem oc nogle flere, paa samme sted oc gode Herrers neruerelse, promouere ladet; huilcken ganske actus promotionis med alle oratier oc ceremonier befattet oc ordentlig indset er wdi denne liden bog, huilckenn ieg nu Eders Konniglig Maiestat skicker oc skencker; bedendis wnderdanigligen, at Eders Konniglig Maiestat wil samme liden bog mildeligenn vndfange, oc saadant af mig fattig mand til tacke tage, oc der hoss førsteligenn oc naadeligenn beteneke, huilcken stor penninge saadant kostet hafuer, oc mig fattig mand mildeligenn til hielp oc fortrøstning at komme, at ieg denn giæld wel betale kunde, som ieg her gode Herrer skyldig blefuen er for saadan promotion oc bescaffnijs skyld. Alderkiereste Naadigste Konge, den euig Gud wor Herris Jesu Christi

Fader vil Eders Konlig Maiestat saadant wel beløne; oc ieg fatig mand gierne aff Eders Konninglig Maicstel fortienc med tro oc fljyd, saa lenge ieg lefuer. Oc er ieg nu rede, efter Eders Konninglig Maicstatz wille, at were, huor Eders Kongelig Maicestat mig hafue wil. Den aldermectigste Gud beuare oc styre Eders Konlig Maiestat med sin Hellig aand, sig til ære, Eder til salighed, oc Dannemarekes Rige til beste oc gode. Amen. Wittebergæ 28 Decembris Anno a nato Christo 1560¹⁾).

E. K. M. forplictig

C. Erasmus Lætus.

Udskrift: Stormeegstligste Høigborne Først oc Herre, Her Friderick den andenn, Dannemarekes, Norges etc. Konge: Hertug wdi Slessuig, Holstenn, Stormarn oc Dytmarschenn etc. Min naadige Herre.

Paategnet: M. Rasmus Lætus er worden Doctor. Productum Kil Anno 1560, then 19 Januarij.

Orig. i Kongl. Bibl., Gl. kgl. Saml. 1076. Fol.

107.

1560. 10de Februar. Kongen tilsender D. Rasmus Lætus 200 Daler til dermed at betale den Gjæld, han var kommen i ved sin Doktorpromotion i Vittenberg, og befaler ham snarest mulig at begive sig tilbage her til Landet.

Doctor Erasmus Lætus fick bress, som effther følger.

Friderich then Anden etc. Wor gunst tilforn. Wiider, att wij hassue bekommet Etthers schriffuelse, vdy huilcken j giffue tilkiende, attj hassue ladet Etther promouere tiil en Doctorem vdy then hellige schriff, oc ere begerendis, att wij wille komme Etther tilhielp att frij Etther aff Etthers giæld mett, som j formedelst samme Etthers promotz ere vdy komne, saa skicke wij Etther nu mett thenne bressuisere Ambrosio Skerff thuo hundrede Daler att betale samme Etthers giæld mett, bedendis Etther oc wille, attj mett thet første bestiller Etthers sag oc siden strax

¹⁾ Efter vor Tidsregning 1559.

giffuer Etther hiid ind vdj riget tiil oss, oc tha ydermere forfare wor wilge. Her wiider Etther effher att rette etc. Datum Nyborg then x dag Februarij Aar etc. Mdlx.

Tegnelser over alle Lande. VI, 211.

108.

1560. Før 1ste Marts. Kansler Johan Friis beder Hofpræsten M. Niels Kolding at underrette Professorerne om, at det, de havde udslettet i M. Hans Svanings Skrift (se Nr. 104), skulde blive staaende.

At mester Niels icke vil forgleme, nar hand kommer til Kopnehagen, at giffue Doc. Christ. Morsiano til kende, at k. mt. viill, at hues som bleff vdslet vdj mester Hans Svanings Exemplar, thet skall bliffue standendis, lige som mester Hans thet haffde screffuit, thend tiid hand kom tiil Kopnehagen, och ingthet lade ther vdhe, effher thij thet er sandingen, etc.

Udenpaa med Prof. Hans Mogensens Haand: De scripto M. Johannis Svaningij contra Swecum Vpsalensem, ne quid in eo deleatur. Memoriale scriptum manu D. Cancellarii Johan. Frisij et redditum Rectori 1 Martij 1560.

Original med Kansler Johan Friis's Haand, uden Underskrift, i Konistoriets Arkiv, Pakken Nr. 189.

109.

1560. 30te Maj. Kong Frederik II's Stadfæstelse af K. Christian III's Universitetsfundats samt andre Breve og Privilegier for Universitetet.

Wij Frederich thenn andenn mett Gudts naade Danmarckis, Norrigis, Wenndis oc Gottis Konning, Hertog vdj Sleswiig, Holstenn, Stormarn oc Dytmerskenn, Græffwe vdj Oldennborrig oc Delmenhorst, Giøre alle witterliigtt, att hederlige oc hoglerde mennd, Rector, Doctores oc menige Professores vdj Vniuersitetet her vdj wor kiøbsted Kiøbennhaffnn haffwe nu hagd fore Oss these effterscreffne Fundatzer, bresswe oc Prewilegier, som thennom aff stormegtigste hogborne første, Her Christiann

thenn tredie, Danmarckis, Norgis, Wenndis oc Gottis Konning, Hertog vdj Sleswiig, Holstenn, Stormarn oc Dytmerskenn, Greffwe vdj Oldenborrig oc Delmenhorst, wor kiere Herrefader, salige oc hogloufflige vdhugkommelse, giffne ere, somm er thett første: Enn fundatz, vdi wor kiøbsted Ottense thend x dag Junij, Aar etc. M. D. xxxix vdgiffuenn, liudendis, att Hans Kong. Mtt. mett Danmarckis rijgenns Raad icke aldene stadfester thee prewilegier oc frijheder, somm for^{ne} Vniuersitett aff Her Chrestiernn thend første, Hans kong. Mtt^s Herrefaders fader, giffne ere, medenn ocsaa samme prewilegier oc frijheder forbedrer, oc vniuersitetens indkomme oc wisse renthe forhøger. Thett anddett, ett Hans kong. Mtt^s gaffwe bræff, her paa wortt slott Kiøbenhaffnn, Sanctj Michels dag, Aar etc. M. D. L. v. vdgiffwenn, liudendis, att paa thett Doctores oc læsemesterne her vdj for^{ne} Vniuersitett kunde haffwe theris tilbørlig vnderholding, tha haffwer Hans Kong. Mtt. mett wor oc Danmarckis Riigenns Raadtzs raad mett nogett gotzs, her vdj wortt lannd Sielland liggendis, samme Vniuersitetes rennte oc indkomme forbedrett. Thett tredie, ett bewilgelse bræff, vdj Esseromcloster, thenn xij dag Julij, Aar etc. M. D. Lvij. vdgiffuen, liudendis, att Hans Kong. Mtt. bewilger, att Professores her vdj Vniuersitetett tiill thend Hebræiske Lesemesters stipendium oc vnderholdning muc aarligen lade vpebere oc bekomme aff hwer kiøbstedtzs oc lanndtzbyes sogne kirckes rennte oc indkomme offyer Loland oc Falster, efter somm hwer er foretaxerett, oc samme kirckenns hielp aarligen her efter tiill ewiig tiid ther tiill att skulle bliffue, som samme wor kiere Herrefaders fundatzs, bræffwe oc prewilegier ther omm ydermere vdwise oc indeholde. Ilwilckenn fundatzs, bræffwe oc prewilegier wij aff wor synderliig gunst oc naade haffwe fuldbyrd, sambyekit oc stadfest, oc nu mett thette wortt obne breff fuldbyrde, sambyecke oc stadfeste vdj alle ord, puncter oc artickle, efter somm thee vdwise oc indeholde, weed theris fuldemagtt att bliffwe. Forebiudendis ther fore alle, ehwo thee heldst ere, eller were kunde, serdelis wore fogeder, embitzmennd oc alle andre, for^{ne} Vniuersitett her emod paa for^{ne} fundatzs, breffwe oc prewilegier, eller nogenn theris artickle, efter somm forscreffwit staa, att hinndre eller vdj noger

maade forfanng att giøre, wnder wort hyldeste oc naade. Giffwett paa wortt Slott Kiøbenhaffnn, thennd xxx dag Majj, Aar etc. M. D. Lx.

Wnder wortt siignneth.

Original paa Pergament med vedhængende store kongelige Segl i Vox, i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 2.

110.

1560. 9de Juni. Kongen beder Rektor og Professorer at beskikke D. Rasmus Lætus til den ledige Post som Professor i Theologien.

Friderich thend Anden mett Gudz naade Danmarekis, Norgis, Wendis och Gottis konning etc.

Wor synderlig gunst tilforn. Wiider, att efftherthij oss elskelige hoglerde mand Doctor Erasmus Letus, som wij en tiid lang haffuer holdt til studium hoss then høige schole til Wittenberg, oc ther ladet promouere til en doctorem vdj then hellige schreffit, er nu hiem kommit, oc wij forfare, att ther vaccerer oc ledigt er vdj wort vniuersitet ther vdj wor kiøbsted Kiøbenhaffn enn lexe for en professore theologico, tha bede wij etther oc wille, attj anamme for^{ne} Doctorem Erasmum Letum for etthers mettbroder ther vdj vniuersitetet oc indgiffuer hannom for^{ne} lexe vdj then hellige schriffit, som vdj saa maade vaccerer, oc lader hannom følge then stipendium oc aarlige besolding, som ther tiil funderet er, oc ingen hinder ther paa giører hannom. Ther mett skeer wor willige. Tbij lader thet ingenlunde. Beffallendis etther Gud. Schreffuit paa wor gaard Fauherholm then 9 dag Junij Aar etc. Mdx.

Wnder wortt signet.

Friderich.

Udskrift: Oss elsk^e hederlige oc hoglerde mend, Rectorj, Doctoribus, Magistris oc menige professoribus wdj thenne wor høige Schole wdj wor kiøbsted Kiøbnehaffnn samptligen.

Orig. i Kong. Bibliothek, Ny kgl. Saml. 752. c. Fol.

111.

1560. 14de Juni. Kongen tillægger D. Peder Palladius's Enke en vis Underholdning, som Lensmanden paa Roskildegård skulde yde hende.

Kirsthinne Doctor Peders epherleuerske sliick Konng. Matt's breff saa liudenndiis etc.

[Wii Frederich etc.] Gjørre alle witterligt, att wij aff wor synderlig gunst oc naade haffue wndt oc thilladet, oc nu mett thette wort obne breff vnde oc thillade, att thenne breffuiserske Kirsthinne, Doctor Peders Palladij efflerleuerske, maa aarligen vdi hendis liifstid oc saa lenge hun leffuer, lade wpbere paa wor gaard vdi Roskildt iijj pund biug, ij pund rug, j flerding smør oc vj sider flesk, oc thet haffue, nyde, bruge oc beholde til hindis wnderholding. Bedendis oc biudendis wor lensmand paa forskreffne wor gaard vdi Roskilde, then som nu er oc her effter kommendis worder, atj aarligen til gode rede fornøger hinde forskreffne fetalie, efftersom forskreffuit staar. Giffuit Kiøbnehaffn 14 Junii Aar etc. Mdlx.

Regia Maiestas manu propria subscripsit.

Registre over alle Lande, Nr. 7, Fol. 293.

112.

1560. 7de September. Kongebrev, hvorved den Residens, D. Christiern Morsing havde haft, for stedse bestemmes til Bolig for en theologisk Professor.

Frederich thennd Andenn, mett Gwdtz naade Danmarkis, Norgis, Wenndis oc Gottis Konning etc.

Wor synnderlig gunnst tilfornn. Wijder, att effterthij Doctor Christiern Morsing er nu død oc afgangenn, oc thennd gaard oc Residenntze, somm hannd vdi boode, nu vaccerer oc ledig er, hwilchen gaard oc Residentze wij altid her effter tiill thee Professores in Theologia ther vdi wortt Vniuersitet vdi Kiøbennhaffn wille forebeholdett haffue: bedenndis etther ther fore ob begiere, atj for^{ne} gaard oc Residentze, somm for^{ne} Doctor Christiern Morsing er dødt oc afgangenn, tiill for^{ne} Pro

fessorum in Theologia waaning oc werelse her efter wille forordinerett haffue, oc tiill inngen andenn thennd att foresige. Ilwor j kunde wijde etther efter att rette, och lader thett inngelunnde. Bessallendis etther Gwd. Schreffuitt vdi wor kiøbsted Rijpe thennd vij dag Septembris, Aar etc. M. dlx.

Wnnder wortt signett.

Friderich.

Udskrift: Oss elsk^e hederlige oc hoglerde Mennd, Rectorj, Doctoribus oc mennige Professoribus vdi wor Kiøbsted Kiøbennhaffnn, samptligen.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 153.

113.

1560. 26de December. Kongebrev til Professorerne, hvorved deres Valg af D. Hans Frandsen til Professor i Lægevidenskaben stadfæstes, dog med den Indskrænkning, at Valget kun skulde gjælde, til man fandt en lærd Mand, der kunde være Kongen og Riget gavnligere.

Kong. Mit^s bræff til Professores vdi Kiøbennhaffnn, saa liudendis.

Friderich thennd Andenn etc. Wor synnerlig gunnst tiilfornn. Wijder, att somm i schriffue oss tiill oc giifue tilkiende, att efftherthij Gwd almechtiste haffuer kallett Docter Chrestiernn Morssinn oc Docter Jacob Bordinng aff thenne werdenn, er thett fornøden, att nogre andre lerne mennd vdi theris sted vdwelies, som tiene vdi Legekonstenn, oc i ther fore endrechteligenn paa wortt behag haffue etther sambaarett att kalde enn lerdmanndt wed naffnn Docter Hanns Franndtzenn, oc ther paa begierer at motte fanngge att wijde wor wijlge, som ethers schriffuelse wijder formelder: Tha giifue wij etther ther paa tilkiende, att wij ere tiill fredtts, attj førdere for^{ne} Docter Hanns Franndtzenn, att hann kommer thijd tiill Vniuersitetett oc ther læser oc lader seg bruge, tiill saa lennge wij kunde bekomme enn andenn lerd mannd, ther oss oc rigett kannde were nytiger oc gaffnnligere. Ilwor effther i etther kunde wijde att

rette. Befallendis etther Gud. Actum Emmsborg andenn Juledag Aar etc. M. D. Lxj¹⁾.

Tegnelser over alle Lande. VI, 370.

114.

1561. 1ste Januar. Kongebrev til Universitetet, om at det skulde indlade sig i Forhandlinger med Herluf Trolle og Jochim Beck om det Vederlag, Universitetet skulde have for sit Gods i Kjøbenhavns og Krogens Len, hvilket Kongen for Jagtens Skyld ønskede at mageskifte til Kronen.

Friderich thenn anden mett Gudz naade Danmarckis, Norgis, Wendis och Gottis konning etc.

Vor synnerlig gunst tilforrn. Wiider att efftherthij wij forfarre, att Knardrups gaard oc gotz ligger wdj wor frede Jagt, ere wij tiill sinds, alt samme gotz att wille magelegge oss thiill, och ther emod igienn att wdlegge tiill Vniuersitetet andet aff wort och kronens gotz, rente och eyendom, effther som oss elsk^e Her Herloff Trolle ridder, wor mand och raad, oc Jochim Beck, wor Renthemester, etther ydermere wnderuisendis worder. Thij bede wij etther och wille, att nar the etther paa wore wegne tilsigendis worder, atj tha retthe etther effther att forsكية etthers fuldmegtige tiill thennom mett clare register paa alt Vniuersitetens gotz, wdi Kiøpnchaffns och Krogens leenn liggendis, och tha endeligen samme skiffthe mett thennom forhandler. Ther mett skeer wor wilige, och forlade oss ther wisseligen till. Befallendis etther Gud. Schreffuit paa wort hus Emsborg, Nytaars dag Aar etc. Mdxj.

Wnder wört Signet.

Friderich.

Udskrift: Oss elsk^e hederlige och hoglerde mend, Rectorj, Doctoribus, Magistris och menige professoribus wdj wort vniuersitet i wor kiøpstedt Kiøpnehaffnn.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 99.

¹⁾ Brevets Plads i Registranten viser, at Aarets Begyndelse er regnet fra Juledag.

115.

1561. 2den Januar. Kong Frederik II anbefaler M. Hans Thomesen til Ansættelse i et Kald ved Universitetet eller andensteds.

Frederich thennd Anndenn mett Gudz nåade Danmarckis, Norgis, Wendis oc Gottis konning etc.

Wor synnerlig gunst thilforrn. Vider att thenne bressuisere Mester Hans Thomessen haffuer berett for oss, huorledis att hand er thill sinnde att wille giffue sig thiid thill wniuersitetet. Thij bede wij ether oc begierre, atj wille fordre oc fremme hannom thill thet beste, oc effther leilighedenn giørre ethers fliid, atj kunde sij hannom thill ett kald eenthenn ther wdj wniuersitetett eller andenstedz, effther som i kunde formercke, att hand er lerd oc duelig thill, oc ther wdindenn lade hannom nyde thenne wor schriffuelse oc forbønn gott att. Ther mett giøre i oss thill willge. Bessallendis ether Gud. Schreffuit paa wortt hus Emsborg 2 Nyaars dag Aar etc. M. D. Ixj.

Wnder wortt Signet.

Udskrift: Oss elsk^e hederlige oc hoglerde mend, Rectorj, Doctoribus, Magistris oc menige professoribus wdj wort wniuersitet wdj wor kiøbsted Kiøbenhaffn.

Orig. i Kong. Bibliothek, Ny kgl. Saml. 752 c. Fol.

116.

1561. 19de Februar. Kongebrev til Universitetet om at antage D. Elias Rempolt til Professor Medicinæ, hvis han fandtes tjenlig dertil, eftersom D. Johan Golt, der var kaldet dertil, ikke kunde komme.

Frederich thend andenn mett Gudz naade Danmarckis, Norgis, Wendis och Gottis konning etc.

Wor synderlig gunst tilforrn. Wiider, at wij ere kommen wdj forfaring, huorledis at ther skal were brøst for en lesemester in medicinis ther wdj wniuersitetet i wor kiøbsted Kiønehaffn, oc at Doctor Johan Golt icke kand komme, effther som hand war forscreffuit oc kallidt thiid tiil wniuersitetet, huor

fore thenne breffuisere Doctor Helias Rimbolt haffuer vnderdarnigst ladet aff oss begierit, at hand maa bliffue lesemester ther sammesteds. Thij bede wij etther oc begiere, atj ther om wille forfare leiligheden, oc thersom i besinde, at hand er lerd oc duelig for en lesemester in medicinis, tha ere wij tilfreds, at hand bliffuer anammet ther sammesteds. Atj ther fore selffue haffue opseende met, saa at vniuersitetet met gode lerd forstandige mend motte bliffue forseet, som nøttige ere oc kunde tienne rigit. Ther met giøre i oss til willige. Bessallendis etther Gud. Screffuit vdi wor kiøbstedt Ribe thend xix Februarij Aar etc. Mdlxj. Wnder wort Signet.

Friderich.

Udskrift: Oss elsk^e hederlige och høglerde mend, Rectorj, Doctoribus, Magistris och menige Professoribus wdi wort vniuersitet i wor kiøbstedt Kiøpnehaffn.

Paategnet: Literæ Fridericj II pro Doct. Elia Rimbolt, lectæ 5 Aprilis 1561.

Orig. i Kong. Bibliothek, Ny kgl. Saml. 752 c. Fol.

117.

1561. 19de Februar. Kongebrev til Hr. Mogens Gyldenstjerne, Stadtholder paa Kjøbenhavns Slot, om at give D. Cornelius v. Hamsforts Tjener, Clemend Small, der vilde begive sig til Universitetet for at studere, fri Underholdning paa Slottet i to Aar.

Friderich thend Andenn mett Gudz naade Danmarckis, Norgis, Wenndis och Gottis konning etc.

Vor synnerliig gunst tilforrn. Wiider, att oss elsk^e Doctor Cornelius haffuer berett for oss, huorledis att thenne breffuisere Clemind Small, hans thienner, er tiill sinds att wille giffue siig tiill vniuersitetit i wor kiøbstedt Kiøpnehaffnn och ther studere, och er begierendis, att wij wille wnde hannom kost paa nogenn thiid. Tha haffue wij wndt och tilladt, att for^{ne} Clemind Small maa wdi thuo samfelde aar, nest effther thette wort bress datum regnendis, haffue sin wnderholding paa wortt slott Kiøpnehaffnn tiill øel och mad. Bedendis etther therefore oc begiere, att nar hand etther mett thette wortt breff besøgendis

worder, attj tha tilsteder hannom att mue fange sin wnderhol-
ding ther paa slottet, effther som for^{nt} staar. Ther met skeer
wor willige. Befallendis etther Gud. Schreffuit wdj wor kiøb-
stedt Ribe thenn xix dag Februarij aar etc. Mdlxj.

Wnder wort signet.

Friderich.

Udskrift: Oss elskelige erliig och welbyrdiig Her Magnus
Gyldenstiernne, Ridder, wor Mand, Raad oc Stadtholder paa wortt
slott Kiøpnehaffnn.

Orig. i Kongl. Bibl., Breve til Adelens Hist. Fasc. 25.

118.

*1561. 10de Maj. Kgl. Befaling til Peder Bilde, Lensmand paa
Roskildegaard, om at overlade S. Clare Kloster i Roskilde til
Universitetet.*

Friderich etc. Wor synnerlig gunst tilfornn. Wiider, att wij
nu haffue wdlagt Clare closter wdj wor kiøbsted Roskilde tiill
Vniuersitetet och the hoglerde her wdj wor kiøbsted Kiøpne-
haffnn, thi bede wij etther och begiere, attj lade for^{ne} the hog-
lerde føllige for^{ne} closter och hues Inuentarium, som ther findis
och i annammett haffue ther samestedz, atj thet leuerer ind paa
wor gaard wdj Roskilde, och paa clare register lader opschriffue
hues i ther indførendis worder. Ther met skeer wor willige.
Befallendis etther Gud.

Udkast i Geh.-Ark. Topogr. Saml. Roskilde 64 b. Sml. Tegn.
o. a. Lande, VI, 434.

119.

*1561. Maj. En Udtalelse om Universitetet og dets Opgave, ind-
ført i en haandskreven Omarbejdelse af Kirkeordinansen, som ikke
fik Lovskraft.*

De Academia Hafniensi.

De Academia Hafniensi nostra breuiter verba faciemus. Ad
hanc e Scholis particularibus adolescentes præceptorum suorum
testimonijs ornati confluent, nomenque protinus dant Magistratuj,

iuxta eas, quas ex Scholæ instituto ac fundatione vtilis habemus leges. Hanc vniuersitatem, impetratis a Sixto Romanorum Pontifice Priuilegiis, Christiernus primus Anno Christi 1478 luculenter erexit. Quæ tamen postea sub aliquot regibus ita conflictabatur, vt pene ruinam senserit: non id quidem Principum vitio, qui in literarum professores ac doctrina insigni excellentes viros semper liberales magnificique extiterunt: sed temporum iniuria ac bellorum, quæ quidem in eam hominum ætatem incidere, vt ad angustas admodum copias cum discipulos tum artium humanarum professores coegerint: paucisque tum animus fuerit Scholasticam hanc militiam, cum foris omnia bellis atque tumultibus arderent, fideliter consecrari.

Christianus vero tertius, cum ille imperio nostro inauguratus esset: primam equidem curam ad Vniuersitatem sibi referendam esse existimauit. Itaque penè collapsam detersis sordibus, illatoque lumine tamquam e fundamento restituit, auxiliumque reditus, ac professorum cum numero tum stipendijs egregia animi sollicitudine confirmauit, eamque constituit gubernationis formam, quæ adhuc perdurat, et vt perdurare diu possit, filium Dei, dominum nostrum Jesum Christum ardentem precamur, qui cum in altum ascendisset, dona pro hominibus accepit. Ea igitur non dispertiat modò, verum etiam defendat, amplifcet, omnipotentique dextra ac maiestate benignus tueatur.

Hanc Vniuersitatem literis, ordine, exercitijs, omniumque artium, facultatum, atque linguarum professoribus instructissimam esse, multis equidem diuersarum nationum hominibus satis compertum est. Ex ea igitur petantur illi, qui ministerio Evangelico atque Ecclesiæ Christi seruiant: nec maioribus Ecclesiarum officijs vlli assumantur, qui Academiæ nostræ nomen non dederint, nostroque aut successorum nostrorum de vita et doctrina testimonijs ornati Ecclesijs commendentur. Et quidem operam damus, vt vtilis Ecclesiæ ministri e nostra Schola prodeant. Cui equidem rei hoc struimus fundamentum, quod eos dicendi artibus fideliter et institui curemus, et exercitia quotidie præcipiamus, postea linguarum, cæterarumque artium cognitione instructi ad Theologicas se lectiones conferunt, eoque in cursu vocationem expectant: quam ornati plerumque testi-

monio de gradibus ac profectu in disciplinis facto, ita demum acceptant, munusque instituendi Ecclesiam Christi hoc ordine aggrediuntur. Operam igitur dent Superintendentes, vt et multos e sua quisque ditione mittant ad Academiam, et vero testimonio ornatis ab Vniuersitate nequaquam minus idoneos præferant: sed honestos Juuenes ac doctos, quorum prædical Academia mores, et de eruditione recte attestatur, omnino sibi et amandos et fouendos putent.

Orig. i Kongl. Bibl., Gl. kgl. Saml. 3182. 4.

120.

1561. 19de Juni. Konyebrev til Universitetet om at afgive Betænkning, om Præsten Hr. Peder Lauritsen, der af Nødværge havde begaaet Drab, kunde igjen stedes til at betjene Præstembedet.

Frederich thend andenn mett Gudz naade Danmarckis, Norgis, Wendis och Gottis konning etc.

Vor synnerlig gunst tilforrn. Wiider, at thenne Breffuisere, Her Peder Lauritzsenn, haffuer berett for oss, huorledis att hand nogenn thiid sidenn forledenn, er kommen for skade och aff Nødwerige ihielslagett en mand, och hand ther fore haffuer stilleth thend dōdis slegt och wenner tilfredz, tisligeste weret wdj wor Lensmandz minde paa wore wegne for sagen, och nu er begierendis att mue egen komme thiill siit preste Embede, effther som i ydermere haffue att forfarre aff thenne hans indelugte Supplicatz, och hand etther sielff berette kand. Thij bede wij etther och wille, athj thend sag thage for etther, och ther om offuerweyger leiligheden, om forⁿe Her Peder Lauritzsenn for sliig hans gierninge maa egenn stedis tiill hans Embede; och thett sidenn giffue oss tilkiende, att wij ther effther kunde wide oss att retthe. Ther mett skeer wor willige. Bessallendis etther Gud. Schreffuit paa wort hus Frederichsborg thend 19 dag Junij Aar etc. Mdxj. Wnder wort Signet.

Udskrift: Oss elsk^e hederlige och høglerde mend, Rectorj, Doctoribus, Magistris och menige professoribus wdj wort Vniuersitet wdj wor kiøpstedt Kiøpnehaffn, saupptligen.

Original i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 183.

121.

1561. 7de Juli. *Mageskifte mellem Kronen og Universitetet, hvorved det sidste fik S. Clare Kloster i Roskilde med tilliggende Gods istedenfor Knardrup Kloster og Gods.*

Wij Friderich then Anden mett Gudtz naade Danmarekis, Norgis, Wendis och Gottis konning, Hertugh vdj Sleswig, Holsten, Stormarn och Dittmersken, Gressue vdj Oldenborgh och Delmenhorst: Giorre alle witterligt, att eplherdj wij nu hassuer ladett handle mett de høylærde her vdj wortt Vniuersitetet vdj wor kiøbstedt Kiøpnehaffn, saa de hassue bewillgett oss nu att me annamme thill kronen Knardrups closter mett meere godtz her vdj wortt landt Sielland vdj Tryherreder, Holbooherritt, Smørrumherritt och Sockelundsherritt liggendis, som stormechtigste høyborne Første, Her Christian den thridie, Danmarekis, Norgis, Wendis och Gottis konning etc., wor kierre Herre Fader, salig och høyloftlig ihukommelse, hassuer nogen thid siden forleden mett Danmarckes Riges Raadtz bewilling och samthyecke ydlagdt och funderett thill for^{ne} Vniuersitetz vnderholding: Tha hassue wij nu emodt for^{ne} Knardrups closter och godtz, som wij vnder kronen bekommett hassuer, egien ladett vdlægge thill de høylærde och Vniuersitethett her sammesteds wortt och kronens closter, Clare closter vdj wor kiøbstedt Roskilde liggendis, mett abelgaard, huse och bygningh, som thett nu vdj lengden och bredden begrebet och forfundett er, och aldt den affuell, som der thilligger, och nu bruges thill samme closter, mett dette effherschreffne wortt och kronens godtz, som er først vdj Bircke thre gaarde, Jens Hansen, Albrecht Jensen och Lauritz Jensen vdj boer, giffue thilsammen ij thønner smør j pund bygh. Vdj Assenløse siuff gaarde, giffue alle thilhaabe xv pundt korn, iij boelgallt, ij gamle faar, iij theyer¹⁾, iij skeppe gaase haffre. Och aff ald byen j koe, j kalff, j woll egg. Vdi Daastruppe fiire gaarde, Lauritz Pedersen, Peder Esbernsen, Jens Oluffsen och Niels Jensen vdj boer, giffue thilsammen viij pund rug och byg, ij boelgallhe, ij gamle faar, ij theyer, ij skepper gaase-

¹⁾ En Theye er en Betegnelse for en Afgift af 1 Gaas og 2 Høns.

haffre. Vdi Suendstrup fem gaarde, Morthen Matzen, Anders Pedersen, Nilaus Pedersen, Peder Morthensen och Peder Nielsen paaboe, giffue thilhaabe iij thønner smør, och giffues aff ald byen en koe, en kalff, j thønne sildt, j skeppe erther. Vdj Allinge thi gaarde, giffue alle thill landgilde xx pd., ij skepper byg, vj boelgaltt, v gamle faar, vij theyer, vij skepper gaase haffre, och aff aldt byen j koe, j kalff, j skeppe erther, j woll egg. Vdj Skiee fem gaarde, som Niels Mogensen, Jens Jensen, Lauritz Morthensen, Matz Mogensen och Jørgen Skreder paaboe, och giffue thilsammen x pundt rug och byg, ij boelsuin, ij faar, ij theyer, iij skepper gaaschaffre; och giffues aff aldt byen j koe, j thønne sildt, j skeppe erther, j woll egg. Aff en mølle, som Lauritz Møller paaboer, giffuis vj pundt miell, j β grott. Vdj Sualmstrup ij gaarde, som Thyge Søffrensen och Nilaus Andersen paaboe, giffue baade j thønne smør. Vdj Clarup en gaardt, Peder Oluffsen paaboer, giffuer j thønne smør. Vdj Aurup j gaardt, Jep Olsen vdj boer, giffuer j thønne smør, ij lamb, iij høns. Vdj Ostrup tho gaarde, som Knudt Lauritzen och Lauritz Hemmingsen vdj boe, giffue baade thill landgilde j thønne smør, j boelsuin, j faar, ij theyer och ij skepper gaasehaffre. Vdj Hammershus en gaard, Eyler Holdst vdj boer, giffuer j thønne smør. Vdj Tostrup en gaardt, som Mogens Andersenn vdj boer, giffuer j thønne smør, ij β grott. Vdj Baarup thre gaarde, Hans Jensen, Oluff Nielsen och Matz Vgls paaboe, giffue thilsammen ij thønner smør, iij theyer, iij skepper gaasehaffre, j suin, j faar. Vdj Kyrringe en gaard, Poffuell Matzen paaboer, giffuer ij pundt byg. Vdj Synderstrup thre gaarde, som Peder Drucken, Hans Oluffsen och Esbern Skredere vdj boe, giffue thilsammen thill landgilde x pundt rug och bygh, iij gies, vj høns, iij skepper haffre, giffue och alle thre thilsammen j suin, j faar, j lamb. Vdj Sibberup tho gaarde, Peder Thrugelsen och Niels Andersen vdj boe, giffue thilsammen iij pundt korn, j boelsuin, j gammelt faar, j theye, j β grott, j skeppe haffre. Vdj Buckerup tho gaarde, Peder Herluffsen och Jens Smid paaboer, giffue baade thill landgilde iij pundt korn, j theye, och af samme bye och lennett alltsammen j suin, iij m $\frac{1}{2}$ koependinge, j kalff, j thønne sild, j skeppe erther,

j faar, j woll egg. Vdj Sandby j gaardt, Poffuell Pedersen vdj boer, giffuer j pund rug, j pund byg, j theye, j skeppe haffre. Vdj Franckerup en gaardt, Niels Hendrichsen vdj boer, giffuer viij pund bygh. Vdj Østerup en gaard, Niels Mand vdj boer, giffuer ij pund rug, iiij pund byg, j boelsuin. Vdj Strøby femthen gaarde, giffue alle thilsammen xxx pundt byg, xij boelsuin, xij theyer, iiij β grott, xij skepper haffre, och aff aldt byen j koe, j flering smør. Vdj Ølby tho gaarde, Hemming Matzen och Jep Jensen paaboe, giffue huer ij pund byg, j boelsuin, j theye, j skeppe gaase haffre. Vdj Salløffue tho gaarde, Jens Mogensen och Hans Morthensen vdj boe, giffue huer ij pund byg, j boelsuin, j theye, j skeppe gaasehaffre. Vdj Suogersløff tho gaarde, som Jep Nielsen och Jens Jude vdj boer, giffue thilsammen vj pund korn, ij theyer, ij skepper haffre. Vdj Gieshøff sex gaarde, giffue thilsammen rug och byg xvj pund, viij skepper, vj theyer, och vj skepper haffre. Vdj Kyndeløse fem gaarde, giffuer x pundt vj skepper korn, ij boelsuin, iiij theyer, iiij skepper haffre. Vdj Torckildstrup thre gaarde, Peder Skomager, Lauritz Nielsen och N. N. paaboer, giffue iiij pundt byg, ij theyer, ij skepper haffre. Och giffue for^{ne} thre mend thilhaabe j suin och j faar. Vdj Skendtzøe tho gaarde, Michel Fynboe och Thure Matzen vdj boe, giffue thilsammen v pundt byg. Vdj Hielmsøemagle tho gaarde, som Hans Nielsen och Hemming Inguorsen vdj boe, giffue baade vj pundt byg, ij theyer, iiij β grott. Vdj Giørsløff en gaard, Nilaus Mattisen vdj boer, giffuer ij pund byg, j lest kull. Vdj Helluffmagle fem gaarde, Morthen Oluffsen, Oluff Matzen, Hans Ibsenn, Suend Coruitzen och Rasmus Pederssen vdj boe, giffue thill landgilde ix pundt bygh, ij theyer, ij β grott, ij skepper haffre. Vdj Høffue en gaard, Jep Pedersen vdj boer, giffuer ij pundt korn, ij β grott. Sammeledis Clare Mølle, som ligger hoss Clare closter och giffuer aarligén xvj m $\frac{1}{2}$, och aff ij boelige, som och ligge hoss for^{ne} closter, x m $\frac{1}{2}$ pendinge. Thesligeste haffue wij och ladett vdlegge thill for^{ne} Kiøpnehaffns Vniuersitett Langevaadtz dams søe for ett friitt enmercke, och Wallore bye mett mølle, skow, enmercke och alld sin renthe och rette thilliggelse thill wederlag for hues den skow och de ennemercker, søe och

fiskewand, som laa thill Knardrups closter, ware meere end thett godtz och eyendom, som wy for^{ne} Vniuersithett mett Clare closter vdlagde. Huilcke for^{ne} Clare closter och godtz mett alldt deris renthe och rette thilliggelse, agger, engh, skow, marck, fiskewandt, fægangh, waat eller thiuffrtt, mett huadt naffn thett heldst er éller neffnis kand, alldelis inthett vnderthagett, alltidt her ephther skall ligge och bliffue thill vniuersitetett och de høylærdis vnderholding her sammestedt, thill fylleste och wederlagh for Knardrups closter och godtz, som wij egien vnder kronen bekommett haffuer. Thill ydermere widnisbyrdt haffue wij ladett henge wortt signet neden for dette wortt obne breff. Giffuett paa wortt slott Kiøpnehaffn de vij dag Julij, Aar Mdlxj.

Friderich.

Afskrift i Joh. Stephanus's Kopibog, Ny kgl. Saml. 1219. 4. Afskriften i Regist. o. a. Lande 7, 362 er mindre nøjagtig. Følgebrevet, som de højlærde fik paa ovennævnte Gods, og hvori det paalagdes Bønderne paa dette Gods for Fremtiden at yde deres aarlige Landgilde, Gjæsteri, Sagfald, Ægt, Arbejde og al anden Rente og Rettighed, som de plejede og pligtige vare at gjøre og give og af Arildstid gjort og givet havde, til de højlærde — er dateret Kjøbenhavn den 8de Maj 1561 (Regist. o. a. Lande 7, 346—47).

122.

1561. November. Enkedronning Dorothea anbefaler til Universitetet Professor Elias Rempolt, der havde været med hende som Læge paa en Rejse til Lyneborg, og nu atter var forløvet.

Dorothea von Gots gnaden zu Dennemareken, Norwegen, der Wenden vnd Gothen Königin, Geborn zu Sachsen etc. Hertzogin zu Schlesswig, Holstein etc. Grauin zw Oldenburg etc. Widwe.

Vnnsern gnedigsten grus zuuornn. Würdigen vnd hochgelerten, liebenn besonndern. Nachdem der durchlauchtig fürst, herr Friderich der ander zw Dennemareken, Norwegen, der Wenden vnd Gothen konig, vnsser freundlicher geliebter sohn, auff vnse: beschehenn muterlich begerenn, gegenwertigenn dem hochgelertenn, vnserm lieben getrewen Doctori Helia Reinpolt in gnæden vferleget, das er sich mit vns nach dem lande zu Lunenburg zu bewuster furlicher heimfurung vnderthenigst vor-

fugen mussen, vnd ime daneben befelch gethan, bis daher bey vns zuuorharrenn: alls habenn wir ime hiemit gnedigst vorlaubet, das er sich widerumb in seinen dienst einzustellenn vnd an euch zubegeben. Dessen wir euch dan, als vnsere liebe besondere, hiemit gnedigster meinunge wollen vorwissigenn, damit er seines ehaften ausserpleibens gleichwol guttes wissen. Vnnd geraicht an euch vnsser gnedigst gesynnen, ir wollet gedachtenn Doctorem Heliam Reinpolt in gunstigem befelch haltenn, vnd denselbenn vmb vnserndt willen gullich befurdern. Das wollen wir mit gnaden vnd gnedigster forderung hinwider gegen euch gedennen. Datum vf vnserm leibgedings schlos Coldingen denn . . Nouemb. Anno etc. im lxj iare.

Udskrift: Denn wurdigen vrd hochgelertenn vnsern lieben besondern Rectori vnd der vniuersitet der hohen Schul zuw Copenhagen.

Orig. i Kongl. Bibliothek, Ny kgl. Saml. 752 c. Fol.

123.

1562. 1ste Januar. Kongebrev til Bisperne, om at ingen danske Bøger maatte sælges her i Riget, uden at de vare prentede i Kjøbenhavn og oversete af de høj lærde ved Universitetet.

Bress, som vdgick tiil alle Superintendenterne her vdi Danmarek.

Frederich thend anden etc. Wor syndêrlig gunst thilforn. Wiider adt wij ere komne vdi forfaringe, huorledis adt her indfôris vdi rigit mange adskillige Danske bøger, som ere prentede vdi Tydskland, och ingen aff vore lerdemend thennom hassuer offuer lest, huorfore er befryetendis, adt ther som thet saa thilstedis huer adt mue lade prenthe och vdgaa saadanne bøger, maatte ther medt thiden mange sechter och meget ondt imod then rette religion indfôris, medt mere farlighed ther hoss er adt formode, och mange ther offuer bliffue forfôrdt. Ther thil medt bliffuer thet rette Danske maal foruandlet och forfalsket aff then Aarsage, adt ther icke findis gode Correctores, som vdi Danske thungemaal øffuit ere och maalet kunde. Tha paa thet adt wi sligt vdi thide mue forekomme, saa och efftherdj

adt her findis vdi vor Stad Kiøbenhaffn gode prenthere, wille wi, adt her effther aldelis ingen Danske Bøger skulle selgis nogenstedtz vdi vort Riige Danmarck, vden the ere prenthede her vdi vor Stad Kiøbenhaffn och aff the høylærde vdi Vniversitetet her sammestedt offuersett och corrigerit, saa och theris vidnisbyrd ther hoess, adt the kiende slige Bøger for gode och rette och nyttige vdi prent adt vdga. Thi bede wi ether och wille, adj vdi ethers Stiet haffuer flittig opsecende, adt ther aldelis ingen Danske Bøger føris eller fael holdis, vden the ere her vdi Kiøbenhaffn prenthede, och aff the høylærde offuerseet, och adj thilsige alle the Bogeførere, som vdi forⁿe ethers Stiet medt Bøger kommendis vorder, adt the thennem vntholde, saadanne forbudne Bøger adt føre eller fael haffue. Findis nogen Bogefører eller andre adt selge eller haffue thilkiøbs nogle slige Danske Bøger, som wi her medt haffue ladet forbiude, effther adt the i saa Maade ere bleffne aduaridt, tha skulle the ther medt haffue forbrutt alle forⁿe Bøger thil Oss, och ther thil straffis som vedbør. Sammeledis forfare wi, adt stormectige høyborne Første, vor kiere herre Fader, høylofflig ihukommelse, thilforn haffuer ladet thilseriffue Superintendenterne offuer alt Riigit, adt huer vdi sit Stiet skulle haffue flittig act och opsecende paa huad Latinske Bøger, som Bogførerne indføre i Riigit adt selge, paa thet adt ingen Bøger skulde selgis nogre vore vndersaatte, som kunde giffue aarsage thil nogen vildfarelse. Thi bede wi ether och ville, adj i lige Maade flittig offuerseer alle the Latinske Bøger, som komme thilkiøbs vdi ethers Stiet, och ther som I forfare ther noget vdi, som findis imod then rette Religion, eller kand och i nogen Maade vere thil Skade och forargelse vdi then christne kirke, adj tha forbiude Bogeførerne samme Bøger her i Riigit nogenstedtz adt selge eller affhende, saa frempt the icke ther fore ville lide thilbørlig Straff. Her kunde I wide ether effther adt rette. Thagendis ther ingen forsømmelse fore. Befalendis ether. Gud. Schreffuit paa vort Slot Kiøbenhaffn Nytaars dag Aar etc. 1562.

Vnder vort Signett.

Friderich.

Afskrift i Ny kgl. Saml. 1128. 4. Sml. Tegn. o. a. Lande. VII, 1.

124.

1562. 19de Februar. Kongebrev til Universitetet om at paa-dømme en Sag mod en Præst og en Degn, da Sagen var henvist til Paakjendelse ved gejstlig Ret, men Professorerne havde undslaaet sig for at dømme i den, saalænge de ikke havde udtrykkelig kongelig Befaling.

The hoglerde vdi Vniuersitetet i Kiøbnehavn finge breff som følger.

Frederich thend Anden etc. Wor synderlig gunst tilforn. Wider, at nogen tiid siden forleden haffuer ther werit for oss oc nogen wore elskelige Danmarckis Rigis raad vdi rette thuende personer, en prest, wed navn her Jens j Egede, oc en degen, kaldis Jacob degen, oc bleff tiltalit for nogen handel, the met huer anden skulde haffue bedreffuit, oc efftherthij the fandtis at were thend geistlig ret vndergiffuit, bleff thend sag indsatt for theris tilbørlig dommere. Tha forfare wij, at the for etther haffue werit i rette oc i haffue wist thend sag fran etther, for attj icke haffde wor befaling ther om at dømme. Thij bede wij etther oc wille, attj strax met thet første kalder samme sag for etther irette, oc ther om al leiligheden forfarer, oc siden endeligen dømmer ther paa, om the thennom saa forhandlet haffue, at the bør at bliffue wed theris embede eller oc ey, oc hues i ther om dømmendis oc for rette affsigendis [worder], attj thet giffue fran etther bescreffuit, som i wille antsüare for Gud oc were bekiend for oss. Ther mett skeer wor wilge. Datum Frederichsborg thend xix Februarij aar etc. Mdlxij.

Tegnelser over alle Lande. VII, 29—30. Sammesteds findes Fol. 8 en kgl. Befaling af 4de Januar 1562 til Peder Bilde, Lensmand paa Roskildgaard, Hr. Herlof Trolle, Lensmand paa Kjøbenhavns Slot, og M. Hans Albretsen, Superintendent udi Sjælands Stift, at træde sammen i en Kommission for at dømme i Anledning af en Klage, som Jens Ulfstand, Lensmand paa Solte (Saltø), havde forebragt over Jakob Degn, Sogndegn i Spjellerup, for «nogen utilbørlig Handel», som denne og «en Præst ved Navn Hr. Jens, Sognepræst i Egede Sogn, have tilsammen brugt».

125.

Uddrag af Acta Consistorii 1562—63.

1562.

Mense Junio electus est ad Rectoratus officium communibus suffragiis D. Doctor Albertus Knopperus.

1 Julii præsentibus Professoribus omnibus sequentia acta sunt:

Receptus est Severinus Chilianus in Notarium, præstito juramento solito more. Eodem tempore recepti sunt in senatum Universitatis tres honesti viri: D. Elias Reiboldus Swolensis, M. Joh. Aurifaber Husumensis, M. Joh. Sascerides, addito juramento consveto more, ac mox a Rectore in Matriculam Universitatis inscripti.

Conclusum est insuper de tribus domibus vendendis ——. Liberum enim est Professoribus has domos vendere, quia prius Universitatis pecunia comparatæ sunt.

Eodem die communibus suffragiis conclusum est de Vice-rectore eligendo, dum Doct. Albertus fungeretur legatione in Livoniam, nomine totius regni, et tandem electus est D. Nicolaus Hemmingius Theologiæ Professor.

26 Octobris creatus est Decanus Facultatis Artium honestus vir M. Johannes Aurifaber, Dialecticæ Artis Professor.

14 Novembris convenientibus Professoribus consensa est mihi area in vico studiosorum, in qua habitavit M. Petrus Høye. Facta est mihi pollicitatio pro instauratione ædium.

Eodem die conclusum est de casulis ædificandis juxta arcam Collegii.

17 Novembris. Convenientibus Professoribus cœperunt deliberare de hortis Universitatis, qui adjacent areæ pædagogii, constitutumque est pretium, quod quilibet expendet tempore vitæ; deinde quantum hæredes numerabunt, quemadmodum singulorum hortorum taxa sequitur, et accipient literas hæreditarias in perpetuam possessionem.

Principio concesserunt D. Doctori Jeronymo Thennero portionem quandam horti, in quo prius ædificaverat D. Christiernus Morsianus, hac conditione, ut tantum ipsi decedat a superiore

parte horti . . . . qvem nomine Doctoris Cornelii occupat, et qvotannis numerabit Universitati 4 marcas Danicas eum dimidia. — Obtinuit Magnificus Dn. Rector hortum, pro qvo tempore vitæ suæ et uxoris numerabit 18 solidos Danicos; post obitum hæredes numerabunt dimidium Joachimicum. — Eodem tempore constituta est taxa horti Dn. Episcopi, qvi dum ipse et uxor vixerint, expendet pro usu fundi 22 solidos; qvum vero in vivis esse desierint, successores dabunt 2 marcas Danicas. — Similiter determinatum est pretium horti Erasmi Læti, qvi singulis deinceps annis, dum ipse et conjux superstites fuerint, dabit Universitati 24 solidos; sed qvum clauserint fatalem diem, successores expendent 2 marcas Danicas et 4 solidos Dan. — Simili modo taxaverunt aream horti M. Johannis Magni, ut satisfaceret Universitati singulis annis pro se et vxore 18 sol.; post obitum successores expendent 24 solidos. — Nicolaus Schavenius pro suo horto numerabit qvotannis 18 solidos, successores vero 24 solidos numerabunt.

19 Decembris. Præsentibus omnibus Professoribus, intercessit D. Nicolaus pro vidua Petri Palladii, ut remitteretur illi qvòd deberet Universitati ex usu fundi areæ illius, qvam inhabitabat Petrus Samsing, qvòd impetravit omnium Professorum consensu. Petiit insuper relaxationem ejus census tempore vitæ suæ, qvòd tamen Dn. Professores negarunt. Verum propter bene merita D. Petri Palladii erga rempublicam literariam dederunt viduæ singulis annis tempore vitæ suæ . . pondo ordei et quartale butyri.

Mortuo Professore habcant hæredes præter quartalis ejus stipendium, in qvo moritur, etiam sequentis dimidii anni bona omnia, qvæ provenerunt Professore adhuc vivente.

Proposuit Dn. Rector Universitati consilium suum de Professore Rhetorico eligendo. Intercessit Dn. Hermolaus Trolle pro Erasmo Catholmio, ut se in schola exerceret. Tandem communibus suffragiis conclusum est, ut vocaretur Catholmius literis ad futurum pascha, qvo satis mature doceat Rhetoricam.

Assignarunt Professores M. Ivano 60 Joachimicos pro lectione Virgiliana. Si nolit eo stipendio docere, conferat se qvovcunqve voluerit.

1563.

4 Januarii. Communi Senatus approbatione decretum est, ut Dn. Rector una cum Læto proficiscatur Hedingam, ut colonum Universitatis defendant.

6 Februarii. Proposuit Dn. Rector voluntatem Domini Cancellarii, qva petit, sibi et hæredibus concedi bona Universitatis in provinciis Slaveldensi et Flachebergensi, cui sic responsum est ab Universitate. D. Joh. Albertius Episcopus: Non sunt illa bona alienanda, qvia sunt in Fundatione nostra. Sed tempore vitæ concedimus illi ista bona propter merita ipsius erga Rempublicam nostram. — D. Nicolaus Hemmingius: Ego judico, significandum esse Cancellario, ut boni consulat, qvòd non possumus concedere illi bona ista pro hæredibus. — D. Erasmus Lætus: Ego non improbo sententias vestras. Non enim liberum est nobis alienare ea, qvæ sunt in Fundatione; qvòd si fecerimus, præbemus aliis nobilibus accessum ad bona nostra. — D. Johannes Franciscus: Video bona Universitatis nullo pacto alienanda esse. Si Fundatio adimit nobis potestatem alienandi ista bona, non possumus ea alienare. Idcirco maneamus apud Fundationem. — D. Elias: Intellego, nos nihil posse imminuere, qvòd est in Fundatione. Idcirco judico illa bona concedi ipsi non posse. — Monasteriensis: Ego idem sentio. — N. Schavenius: Nec ego judico consultum esse, ut ista bona alienentur.

10 Februarii. Renuntiatum est Ludimoderatori a Dominis Professoribus, ut ad futurum Pascha scholam resignaret. Interea dispiciet Universitas de bono aliquo Ludimoderatore eligendo præficiendoqve scholæ.

20 Februarii. Conceperunt Professores formam literarum Cancellarii super bonis Universitatis in provinciis Slaveldensi et Flachebergensi.

11 Martii. Communi senatus approbatione conclusum est, ut Qvæstor conducat famulum, qvi sibi adsit in negotio Universitatis. Retineat singulis deinceps annis pro officio 60 Joachimos, 26 tynnas avenæ, 10 plaustra fœni, 24 plaustra lignorum. Insuper habebit decimam partem omnium [incertorum] exceptis porcis ex pastura et avena.

Habuerunt rationem M. Ivary, qui premitur alieno ære, et quia hoc anno docuit Rhetoricam, quum nullus fuerit Professor Rhetoricus, dederunt illi 30 Joachimicos.

Consensum est a senatu Universitatis, quod domus Johannis Begermager dividatur, quo filia Anna suam portionem habeat, quæ illi hæreditate cessit.

Ad futurum Pascha anni labentis augebitur Eleemosyna pauperum, ut in qualibet septimana accipiant singuli 6 solidos.

13 Martii. Proposita est causa matrimonialis Dn. Johannis sacerdotis Erii Rud¹⁾, qui dederat cuidam mulieri nomine Elizabethæ fidem, se ducturum illam in uxorem, quodque confirmatum est ab utraque parte per sumtionem sacramenti. Sed propter contentiones ortas inter Dn. Johannem et Elizabetham nolunt matrimonio jungi. Laborarunt Domini Professores pro causæ compositione, sed re infecta Universitas dimissa est.

13 Aprilis. Scripsit Universitas Rostochiensis Dn. Professoribus, ut intercederent pro Mag. Josia, Theologiæ Baccalaureo, qui captivus in Arce tenetur, propterea quod literas a legatis Succorum in Sueciam clam deferendas susceperat. — Verum Dn. Professores hac de re deliberarunt, sitne licitum an non intercedere pro homine eoque præcipue, qui patriam nostram prodere vellet. Missi tandem sunt duo professores ad Dn. Cancellarium, qui ipsius consilium peterent, an Universitas incurreret in odium et indignationem Regis, si intercederet pro M. Josia²⁾.

24 Aprilis. Constituerunt collationem Professores inter M. Ivarum et M. Johannem Magni, uter illorum gravius peccasset. Respondit D. Nicolaus: An judicetis Magnum retinendum, qui offendit totam Universitatem et Magistrum aulæ summum hujus regni senatorem? Deinde accusatus est mendacii . . . . .³⁾.

1) Erik Rud til Fuglsang paa Laaland.

2) Jfr. Danske Mag. IV, 216—7. I Kgl. Bibl., Aflv. fra Geh. Ark. findes et Brev til Frederik II fra Universitetet i Rostok, dat. 6 April 1563, hvorved det gaar i Forbøn for denne Josias Reich, Søn af Præsten M. Georg Reich i Rostok.

3) Her har Afskriveren ikke kunnet læse noget.

An talis homo retineri possit in nostra republica, qvi tantas . . . dias excitavit. Minor est culpa Ivari. Si aliquis est retinendus, nonne judicemus Ivarum retinendum?

Juxta superiorem conclusionem, qva Catholmius vocatus est ad Rhetoricam lectionem, judicarunt Domini Professores necessarium . . . ut Erasmus in primis doceret.

Petiit Ivarus lectionem Rhetoricam. Responsum illi est: Catholmium vocatum esse literis Universitatis, et ideo Universitatem non posse illi hanc lectionem demandare. Postea inani verborum murmure conquestus est, sibi injuriam factam esse in hoc, qvò Catholmius præferbatur. Dicit præterea aperte, qvò quidam inter Professores, cosqve præcipue, qvi in senatu sunt, sæpe affigunt, sed tamen non docent et parum promovent scholam.

Calendis Maji. Petiit per Dn. Rectorem Matthias Scriba necessitatem suam sublevari. Eodem die petiit Doctor Nicolaus, sibi lignorum struem ædificari, qvò unanimiter ipsi consensus est.

Commeatus Universitatis ad bellum Svecicum.

Petiit Serenissimus Rex noster commeatum a Dominis Professoribus. Unanimi consensu dederunt 24 Tønder Brød, 100 Tønder Øl, 1 Skippund Flesk, 1 Tønde Smør, 4 Øxnc, 2 Tønder Gryn, 10 Vore tør Fisk, 50 Tønder Havre.

15 Junii. Missus sum ad telonium in Helsingør pro adferenda pecunia.

17 Junii. Intercessit M. Paulus Noviomagus pro socru sua, qvo haberet arborem qvandam in silva Universitatis, ex qva cædi poterant 5 vel 6 plaustra ligni; qvò obtinuit Professorum consensu.

19 Junii. Præsentibus omnibus Professoribus in domo Consistorii, excepto Knoppero, communi consensu facta est commutatio decimarum. Assignarunt D. Nicolao Vice-Rectori decimas Bistrup, Karslund et Kastrup. Resignavit D. Erasmus Dn. Episcopo decimas in Glim hac conditione, ut proximo anno habeat Snolleløff. Joh. Aurifabro assignarunt Reersløf et Aagerup. Faverunt D. Eliæ decimas Julinge. M. Johanni Magno concessæ sunt decimæ in Tommedrup.

Calendis Julii. Matura deliberatione sancitum est, ut infirmus Pædagogus, quicumque pro temporis ratione is fuerit, posthac sit Bibliothecarius.

Faverunt Laurentio Galthen 5 Joachimicos, quum Universitas pecuniam acceperit.

Efter J. H. Schlegels Uddrag og Afskrift i Ny kgl. Saml. 753 Fol. (jfr. foran S. 143).

126.

1562. 18de September. Kansler Johan Friis skriver til Universitetet angaaende den store Krænkelse, der var vederfareet D. Niels Hemmingsen af Universitetets Foged Peder Ibsen.

Wenlig helssen forssend mett wor herre. Kiere herrer oc gode wener. Belacker ieg etther for allt gott, huilekett ieg gierne forskylie wiill, och giffuer ieg etther wenligen tilkiende, att ieg slick etthers schriuelsse mett Doctor Hans Frantzen och Mester Hans Guldsmed, vj huilekett ieg formercker thend hoffmod, som thend gode mand Doctor Nils Hemmingsen wederfaritt er aff Peder Ibsen, som etthers schriuelsse wider formelder. Och schulle y tro, att thett er meg vj sandhed ledt; och som y schriffuer, att y wille icke gierne, att Peder skulle lenger haffue nogett mett Vniuersitetens gotz att schaffe, tha tœckis meg thett saa gott att werre, att hand er Vniuersitetens gotz wbeuaritt, efflherthj hand haffuer saa wtlibøriligen skicket seg. Oc ther som thend sag bliffuer vpstaandis, til saa lenge Gud will ieg komer til Kiøbenhaffn, tha will ieg gierne were mett vj Capittels huss, eller huor etther tœckis; kand ieg tha. forhandle sagen tiil thett beste, tha wil ieg thett gierne giøre. Och wille ieg io so wgierne see, att Doctor Nils eller nogre aff etther skulle wederfaris nogen hoffmod eller wrett, som nogen anden. Hues ieg kand giøre for etthers skyld, thett well er giortt, skulle y finde meg welwillig. Oc will ieg haffue etther hermelt thend almegtigste Gud beffalett. Schreffuit paa Borreby thend 18 dag Septembris Aar etc. 1562.

Johan Friiss tiill Hesselagger.

Udskrift: Hederliig och høglerd mend, Rectorj, Doctoribus och menige lessmestere wdj Kiøbenhaffns Vniuersitett, syn synderlig gode wenner.

Orig. i Kongl. Bibliothek, Ny kgl. Saml. 752 c. Fol.

127.

1563. 14de Februar. Mageskifte mellem Kronen og Universitetet om noget Gods i Horns Herred.

Wii Frederich thend Anden mett Guds naade Danmarckis, Norgis, Wendis oc Gottis Konning, Hertog wdi Slesuig, Holsten, Stormarn oc Dytterskenn, greffue wdi Oldenburg oc Delmenhorst, Giøre alle witterliggt, at efftherhij wij haffue till oss anammitt nogitt thet gotz, som tilforrn er wdlagt till wniuersitetet wdj wor kiøbstedt Kiøbennhaffn, liggendis wdj Hornsherriitt wdj Gierløff oc Lanndersløff, oc beløber siig alltt tilsammen xxv pund korn: Tha haffue wij ther emod wdlagtt till for^{ne} wniuersitet thette efftherschreffne wortt oc kronenns gotz wdj for^{ne} Hornsherriitt: Først wdj Skulleløff sogenn oc bye sex gaarde. Paa thend første boer Oluff Pederszenn, giffuer ij pund rug, ij pund byg, iij β grott. Paa thennd andenn boer Oluff Jenzenn, giffuer j pund kornn, j β grott. Paa thennd tredie boer Jørgen Mawe, giffuer lige saa møgiitt. Paa thennd fjerde boer Lasse Dyttersk, giffuer ij pund kornn, ij β grott. Paa thennd femte boer Jennis Skredere, giffuer j pund korn, j β grott. Paa thend siette boer Peder Pederszen, giffuer iij pund kornn, ij β grott. Vdj Fersløff j gaard, Jennis Nielszenn paaboer, giffuer ij pund kornn. Oc wdj Weyle bye ij gaarde, som wij aff oss elsk^e Frw Tale Pouill Laxmands efftherleuerske for maglaug haffue bekommit. Oc giffue samme thuo gaarde tilsammen for lanndgilde oc smaa redzle viij pund kornn. Huilcke for^{ne} gaarde og gotz mett all theris renntte oc rette tilligelse, som ther nu tilliger oc aff arrildz tiid mett rette tilligitt haffuer, a(l)delis inntett wndertagiit, her effther attiid mue oc skulle werre oc bliffue till for^{ne} wniuersitet wdj wor kiøbstedt Kiø-

bennhaffnn, dog wndertagiitt wor oc kronens mølle Mariboholms mølle mett sin rette tilligelsze, demminge, dam oc damsbond wdj sin høigeste flodemaall, mett all anddenn same møllis rettighed, huiilkenn wij oss oc kronenn aldellis wille forbehollitt haffue. Thij forbiude wij alle, ehuo the helst erre eller werre kunde, serdelis wore fogither, embiltzmennd oc alle andre, for^{ne} wniuersitett wdj Kiøbenhaffnn her emod paa for^{ne} gaarde oc gotz, effther som for^{nt} staar, att hindre eller i nogre maade forfang att giørre, wnder wort hylleste oc naade. Giffuit paa wort slott Frederichsborg thend xiiij dag Februarij Aar etc. M. D. lxij.

Wnder wort Signett.

Orig. paa Pergament i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 101.

128.

1563. 4de Marts. Universitetet sælger Kansler Johan Fris noget Gods i Slagelse og Flakkebjerg Herreder for 800 Daler, som han havde forstrakt det til Opførelse af en Bolig for Studenter, samt en aarlig Afgift.

Vy efftherschreffne Rector, Doctores och menige Lesemestere wdj Kiøbenhaffnns Vniuersitet giøre alle witterligt och kendis met thette wort obne breff, att ephtherdi erliige och welbiurdige Johan Friis liill Heselagger, Kong. May^{ts} Canceler, haffuer nu forstreckit oss aalte hundrit Jochims daler tiill att opbygge ett hus med wdi wor Vniuersitets gaardt her wdj Kiøbenhaffnn tiill personers bolige, som studere, och Vniuersitetet tiill en aarlige renthe: Tha ere wy saa tiill ens worden med for^{ne} Johan Friis, att hand och hans arffuinge, som Boreby besydde, arffuinge ephther arffuinge, skulle her ephther alletiid beholle thett Vniuersitatis goetz, som ligger wdj Slauelse herrith och Flackebjergs herrith wdj Sieland, med ald samme gaarde och goetzis tillegelse, som er agger, eng, skou, marck, fiskeuand, fægangh, wott och tiurth, inthet wndertaghit. Som er først wdj Slauelse herrith, wdj Boslunde soghn, wdj Egerup by, en gaard, som

Peder Hemingsssen wdi boer och giffuer tiill aarlige landgilde en halff td^e smør, j føde nød att holle. Item en gaardt wdi Østør Bøgeberg, som Jep Jull y boer, och giffuer tuo pund byg, j fierring smør, j føde nød att holle. Item wdi Gryderup by en gaard, som Hans Nielssen wdi boer, giffuer halff andhet pund bygh, j føde nød at holle. Item wdi Flachebergs herrith, wdi Egesløff soghenn, wdi Baasselunde by, tre gaarde. Then første, Niels Laurissen y boer, giffuer tuo pund bygh, j føde nød att holle, och nie skilling penghe. Then andhen, Jens Anderssen y boer, giffuer lige saa. Then tredie, Jørgen Jenssen y boer, giffuer et pund byg. Item wdi samme soghen tuo øde iorde paa Heseby marck, som Skielskør mend bruger, then første, Sefrinn Jessen bruger, och giffuer ther aff aarlighen halff andhit pund bygh, then andhen, som Anders Jacopssen ibidem bruger, och giffuer ther aff et pund bygh. Item wdj samme Egesløff soghen en eyendom, som kallis Høgstrup marck, och er ett friett enmerck, som ligger mellom Egesløff marck och Franckerup marck, som renther aarlighen halff elffte marck penninge wdi goed mynth. Huilekit goedtz Johan Friis nu selff wdi være haffuer. Och skall for^{ne} Johan Friis och hans arffuinge, som Boreby besiddendis worder och samme goedtz wdi være haffuer, aarlighen tiill gode rede lade yde och fornøge aff samme goedtz wor Vniuersitatis Procuratori huert aar indhen Jull tredue Daler, eller och tre marck danske penningh for huer daler, som wdi Dannemarck for fulde ganghe och gessue ere, huad heller kornit letter eller dyrer soldt eller kiøbt worder. Och ther som samme goedtz worder for^{ne} Johan Friis eller hans arffuinge affwondit wdi nogre maade, tha skall for^{ne} Johan Friis och hans arffuinge være fry for for^{ne} affgift aarlige att wdgiffue: Och wy och wore epherkommere skulle være plichtige tiill. att egien giffue for^{ne} Johan Friis och hans arffuinge for^{ne} aatte hundrith daler, som hand oss nu antuordet haffuer, indhen aar och dag ther nest epher, och holle thett hannom och hans arffuinge wdhen all skade, kost och the-ringh, wdi alle maade. Tiill idermere windisbiurd haffuer wy hengt wor Vniuersitetens indzegel her nedhen for thette wort obne bress. Giffuith wdi Kiøbenhaffnn then fierde dag Martij,

Anno epher Christi fødtzell thussind femhundrit tredsindtyffue och paa thett tredie.

Albertus Knopperus, J. C^{ius} ordinarius & Rector Vniuersitatis, subscripsi.

Johannes Aurifaber, professor.

Johannes Albertius, Theo. Doct. & Superintendens Sial.

Johannes Monasteriensis, professor Physicus.

Nicolaus Hemmingius, theologiæ doctor & professor.

Nicolaus Laurentii, professor.

C. Erasmus Lætus, Theol. Doctor & professor.

Johannes Sacerides, professor.

Johannes Franciscus.

Seuerinus Chilianus,

Helias Rempoldus, Medicinæ doctor et professor.

juratus Notarius Vniuersitatis, propria manu.

Konsistoriets Kopibog, 1538—1602, Fol. 354—55 (Underskrifterne ere egenhændige). Originalen paa Pergament med Universitetets store Segl i Vox findes i Gehejmearkivet, Sjælland og Møen, Nr. 115 c. Men den er kun underskrevet af de fire førstnævnte Professorer.

129.

1563. 19de April. Kongelig Befaling til Universitetet om med Lempe at afskedige D. Elias Rempolt, der saa ofte blev bortkaldt fra sit medicinske Professorat af Enkedronningen.

An die Vniuersitet zu Copenhagen, dass sie Doctor Elias abdancken soll. Actum Esserom den 19ten Aprilis.

Etc. Nachdem Doctor Elias seiner Lectur, von wegen vilfältigenn abfurderung der durchleuchtigen Furstin, zu Dennemarcken Königin etc., vnser freuntlichenn geliebten Fraw Mutter, nitt abzuwarttenn, Wir aber vnser Vniuersitet vnd die Jugent mit dem besten aus gnaden gern vorsehen vnd gefurdert wiszen wolttenn: Als werdet Ir gedachtem Doctor Elias, anmerckender gelegenheit nach, mit glimpff abzudancken vnd die ernstliche verfuegung zuthun wiszenn, das furderlichst eyn ander gelertter vnd berhuembter Medicus ahn sein stat, der dieselbig nach gebhur zuuertreten, auch mit seiner erfahrung vnnnd kunst den

Leulten zudienen, vngescumbt wider erlangt vnd bestelt werde, vnd hierahn kein muehe noch kosten ansehen etc.

Inländischer Registrant 1563—64. Fol. 34.

130.

1563. 21de Maj. Den norske Lensmand Evert Bild skriver til Biskop Hans Albretsen, om at Præsten Peder Olsen fra Norge, der var bleven afsat fra sit Kald, ved Professorernes Hjælp atter maatte blive tugen til Naade.

Vennlig helsenn altid forsennt medtt Gudtt. Kiere Herr Doctor, tacker ieg eder for allt godtt, som y mig altid giortt och beuist haffuer, huilkiitt ieg altid gannsche gierne forskille wiill y hues maade ieg wedt, eder tiill wilie och gode kand were. Kiere Her Doctor giffuer ieg eder wenligen tiill kennde, att thenne Breffuiser Her Peder Olssenn er kommen y nogenn schade, som hand sielff ydermere for eder berettbe kannd, och haffuer hand nu stillet meg tiill fredtz paa Konng. Mattz. wegne y alle maade for samme sag, och er hand aff sedtt fra sidtt embede och kald. Der for beder ieg eder gierne, attj wille wel giøre att were hanom behielpeligenn saa mögitt, som mueligtt kandtt were, medtt the andre høglerde mendtt wdj wniuersitett, att hand motte naadeligen anamis igenn tiill preste-lige embede att bruge. Och der som mester Hanns Monster er tiill stede, hand wedtt aff sagenn¹⁾. Hues ieg kand were eder tiill wilge igen, schulle y altid finde meg weluillig tiill allt godtt. Eder her medtt Gudtt befallenndis. Schreffuitt y Bergenn denn 21 dag Maij Aar etc. 1563.

Effuertt Biidtt.

¹⁾ M. Hans Mønster synes at have haft forskjellige Forbindelser i Norge (jfr. Norske Mag. I, 244). I et Exemplar af N. Hemmingens Skrift: De lege naturæ, 1562, findes følgende egenhændige Tilskrifter: «Doctrina ac pietate singulari M. Johanni Monasteriensi collegæ ac fratri charissimo Nicolaus Hemmingius d. ddt. Senere: «Dño Georgio N. pastori in arce Bergensi Johannes Spithovius Monast. ddt. (Denne Hr. Jørgen er den siden som Biskop i Stavanger bekjendte Jørgen Eriksen).

Udskrift: Høglerdee, hederliig och forstandiig mand Doctor Hanns Albrichsønn, Superintendentt wdj Sielandnt, min synderlig gode wenn, wenligen tiill schreffuitt.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 184.

131.

1563. 31te Maj. Kongebrev, hvorved Universitetet opfordres til at afslutte et Mageskifte med D. Hieronymus Thenner angaaende en Residens (se Nr. 136).

Frederich then andenn mett Gudz naade Danmarekis, Norgis, Wendis och Gottis konning etc.

Vor synderlig gunst tilforn. Wider, at wij haffue wndt och tilladt, at wor thienner och Raad, oss elsk^e Doctor Hieronimus Thenner, maa bekomme then wor och kronens gaard wdj wor kiøpstedt Kiøpnehaffn, som oss elsk^e Licenciat Casper Passelick nu wdj were haffuer. Och efftherhij for^o Doctor Hieronimus giffuer tilkiende, at hand wille wnde vniuersitetit same gaard for then vniuersitetens residentze, hand nu iboer¹⁾; och thil thess behoff, hannom thil thess ydermere befordring, wor forschriff til etther wnderdanigst begierit, huilcken wij hannom, efftherhij wij besfnde slig hans begiering cy at were vniuersitetit til skade, icke wiste at affslaa: Bede wij ether ther fore och begiere, atj ther wdinden wille foye for^o Doctor Hieronimo

1) Den 17de April 1563 havde Kongen tilskrevet Universitetet, at den kgl. Raad Dr. jur. Hieronymus Thenner havde ønsket til Bolig den Universitetet tilhørende Residens, som var bleven ledig ved Dr. Johannis Francisci «Abzug», hvilket Kongen ogsaa havde indrømmet ham. Forat Universitetet imidlertid ikke derved skulde lide noget Tab, skulde D. Joh. Franciscus være frit for al Borgerpligt og andre Tyngder i afd. Anthonius Hanisch's Hus ved Stranden, «darin er zu ziehen vorhabens», saalænge Dr. Hieronymus ønskede at blive i den ovenomtalte Universitetsgaard (Inländ. Registrant. 1563—64. Fol. 33). Den 29de Maj 1563 skriver Prof. Joh. Franciscus til Dr. Hier. Thenner og klager over, at Borgmestrene mod Privilegierne vilde paalægge ham Indkvartering, og beder ham tale med Kongen derom (Schumacher, Gel. Männer Briefe. III, 251—52).

och tilstede hannom i saa maade, effther som for^u staa, at maa beholde for^{ne} gaard, hand nu haaffuer. Hues breffue och handell som i mett hannom ther paa giørendis worder, wille wij siden stadfeste. Befallendis etther Gud. Schreffuit paa wortt sloitt Fredrichsborg then xxxj dag Majj Aar etc. Mdlxij.

Wnder wort Signet.

Friderich.

Udskrift: Oss elsk^e hederlige og hoglerde mend, Rectorj, Doctoribus, Magistris och menige professoribus wdj wort vniuersitet wdj wor kiøpstedt Kiøpnehaffn.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 153. Sammesteds findes et tydsk Kongebrev, dat. Kopenhagen d. 10 Maj 1564, hvori forlanges, at Rektor og Professorer skulde give endeligt Svar paa ovenstaaende Begjæring, da Sagen endnu ikke var kommen til nogen Afgjørelse, og Kongen ikke kunde indse, hvad de kunde have imod dette Bytte.

132.

1563. 25de September. Bestemmelse vedtagen af Universitetet og nogle af Byøvrigheden i Kjøbenhavn, om at de lange Skamler, som fattige Folk før plejede at sidde paa i Vor Frue Kirke, atter skulde opsættes.

Anno 1563, 25 Septembris war forsamlet paa wort Capitels huss thesse efftherskreffne: Vicerector Doctor Nicolaus Hemmingius, Episcopus D. Johannes Albertius, D. Erasmus Lætus, D. Johannes Francisci, M. Laurentius Bøssesløber, kircke werge, M. Johannes Aurifaber, Decanus, M. Johannes Monasteriensis, M. Johannes Sascrides. Och ephther then beslutning, som tiill forne aff Vniuersitetet med alle borigmesters och thesse raadmenttz, Arild Hacks, M. Lauritz Bøssesløbers och Matz Skriffuers, sambycke, wor frue dag Seirmere her wdi domkircken skeet war, bleff ephther wor Fundatzies lydelsse, den menige fattige almue tiill beste och kircken och wor Vniuersitet tiill maglighed och ære, saa endelighen affsagdt och beffalit, at de lange skamler, som fattige folck tiill forn pleige att siidde, skulle igen opsettis, och indrømis med maglig access och indgong, att fattige folck wbehindret och this bedre kunde siig ther tiill

Gudtz ord forføge och inlade. Huilcket wij forskreffuene alle met wore henders wndertegnelse bekende och tilstaa.

Ego Nicolaus Hemmingius, vicerector, subscribo.

Ego Johannes Albertius, superintendens, subscribo.

Erasmus Lætus subscripsi.

Johannes Franciscus manu propria.

Johannes Aurifaber, decanus facultatis artium, subscripsi.

Johannes Monasteriensis subscripsi.

Johannes Sacerides subscripsi.

Konsistoriets Kopibog. 1538—1602. Fol. 137—38. Underskrifterne ere egenhændige.

133.

1564. 25de Januar. Forpligtelse til Universitetet udstedt af Hr. Michel Hansen, der af Professorerne var kaldet til Præst i Eggisløv.

Jeg Miichell Hanssen, Sognepræst thiill Eggiisløff Sogen y Flackebierg herridt, bekiender migh met thette miit obnebress och egen hanskript, ath haffue for^{de} sogen aff erlige och heylerde men y Kiøbenhaffns vniuersitet, som the aff theris godhed migh y myn Liffs liid vndt haffue, och ieg aff samme sogen skall giffue thenom aarlig x march peninge, som gefue och gille ere her y rigit, huorfor beplieter ieg migh samme peninge aarligh adt vdgifue thiill gode rede, vden alld modsigelse, klammer och trette, saa frempt som ieg iche vill ther offuer haffue samme Sogen forkast, eller och haffue the erlige mends vgunst y nogen naade (sic). Ath saa skall hollis vid mact, tha beder ieg erlig och heylerd mand Docter Hans Albretssen, biisp y Sielandtz stiet, ath læ migh sit Inseylle trøckendes neden for dette mit obne bress, giffuiidt y Eggisløff, Sancti Pouels Dag anno 1564.

Orig. med paatrykt Segl i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 112.

134.

1564. 1ste Marts. Revers udstedt af Lavrits Olsen, Skolemester i Malmø, ved hans Kaldelse af Universitetet til dets Kirke Fosie i Skaane.

Jeg Lauriits Oelsenn, Scholemester wthi Malmøe, gjør alle witterligt med thette mith obne breff och egen handschrift, att epterdij hederliige och høglerde menndh, mine kiere preceptores och lesemestere wthi Kiøbnehaffnns vniuersiteett, haffue nu kallett megh tijll enn Sogneprest tiill deris rette tillagde Sogn Fosie i Schone, och megh der med forseett med renthe, preste-gaardt, rettighed och indkomst, som dett for megh salige M. Jacob Tomelsønn aff dennom annamett och wltii possession haude: tha beplicter iegh migh att wille och schall gjøre dennom all hørsom och reth, som aff Arikdz tiid skeett oc giortt er, och dennom som mine herrer och kiere forsuar stedze willigh och tro findes, och aarlighen dennom der aff de seduanlige fire Daler tiill gode rede att wdgifue och offuer att forskicke tiill den, som Rector Vniuersitatis er, eller huem hand eller Vniuersitas der om befaenndes och tilladenndes worder, alle tide tiill S. Michaelis Gagh tiill gode redhe att yde etc.

Item nar saa skeer, att Gud will, att dee gode herrer kunde bekrefftte och tiill bage kalle hues renthe, mensalia, korn, smør eller andett, huad thett were kand och y fordomtid tiill samme Fosie kircke liggett och weritt bauer, som nu der fra kommen er, tha beplicter ieg meg med thette mith obne breffs krafft och maeth willigenn att wille wighe och affstaa fra halff parten aff alle mensalia och dennom willigen lade komme tiill Vniuersitetet, och meg med then anden halff parth noge lade, saa langt som hand icke inden 9 pund smør fortrenges. Tijll ydermere widnesbyrd, att saa y sandhed holdes schall, trycker iegh mitth Signeeth nedenn for thette mith obne breff. Datum Hafniae then første dag Martij, Anno Dominj 1564.

Orig. med paatrykt Segl i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 105.

135.

1564. 28de April. D. Adrianus Junius, der var antagen til Professor i Medicinen, fik Bestalling som kongelig Livlæge, foreløbig paa et Aar.

Doctor Adrianus Junius flek breff paa sin vnderholding, vt sequitur.

Gjøre alle witterligt, att efftherthi oss elskelige hoglerde Mand Doctor Adrianus Junius haffuer loffuit oc tiillsagd itt aar omkring att wille were her wdj rigitt oc bygge oc boe her wdj wor kiøbsted Kiøbnehaffn, oc wdj wort vniuersitett her samestedtz lade sig bruge for en professore Medicinæ, tisligeste haffuer hand soritt att wille were oss oc rigitt huld oc troe, oc tro-ligen mett lid lade sig bruge vdj wor thieniste for en liffartzs, nar oc huor wij hannom tiillsigendis worder. Tha wille wij for slig hans tro thieniste nu tiill poske først kommendis lade giffue oc fornøge for^{ne} Adriano Junio vd aff wort Cammer j^oxx Daler, oc ther tiill met lade giffue hanom sedwonlig hoffkledning paa ij personer, oc efftherthj hand er kallit aff wort vniuersitet tiill en professorem Medicinæ, tha skall thend besolding hanom følge effther vniuersitetens Statuter oc priuilegier, oc huor wij hanom vdj nogen wor thieniste oc bestilling lade forskriffue, wille wij forschaffe hanom sin frij wnderholding og wdquitting. Ther som wij oc behøffue hanom hos oss eller vdj anden wor bestelling at bruge, saa [han] ther offuer forhindris oc sin lectur icke kand waare, tha skall dog liguell for^{ne} Stipendium hanom hell oc ganths wbeskoren følge. Oc nar for^{ne} aar wde oc forløben er, oc for^{ne} Doctor Adrianus Junius bliffuer tiillsindtzs her wdj Rigitt oc wdj wor thieniste att wille bliffue, thå wille wij hanom met geistlige Leen for thend pension, hanom nu aff wort Cammer forschreffuit er, lade forsørge, oc met wort breff ther paa ydermere forsee Datum Hafniæ 28 Aprilis 1564.

Registre over alle Lande. Nr. 8. Fol. 332—33.

136.

1564. 16de Maj. Kongebrev, hvorved det Mageskifte, Universitetet var blevet opfordret til at indgaa med D. Hieronymus Thenner, udsættes til Kongens Ankomst, og Professorerne opfordres til med Flid at vaage over Universitetets Gods.

Friderich then andenn met Gudz naade Danmarckis, Norgis, Wendis och Gottis koning etc.

Vor synderlig gunst tilforrn. Wij haffue bekommit ethers schriffuelse, oc ther aff naadigst formerckt orsagerne, huor fore i her til icke kunde samtycke then foruedzling och skifte, som wor Raad och thienner Doctor Hieronimus Thenner wor begierendis at giøre met wort Vniuersitet. Tha ere wij tilfreds, at alting ther met lade opstaa, och ingen ende ther giøre, førend wij sielff personligen komme til Kiøpnehaffnn, oc tha ydermere leiligheden aff etther ther om kunde forfarre. Och bede wij etther oc wille, at met fliid holder ossuer Vniuersitetz gotz och eyedom, oc aldels inthet ther aff lader bort komme, lidet eller møgett, i byenn eller wden byenn, enthen for mageskifte eller i andre maade, som fremfarne koninger her wdj riget, synderligen wor kiere herre fader, salig och hoglofflige ihukommelse, ther til lagt och funderit haffue, och siden aff hogmelte wor kiere herre fader och oss met wore breffue och segel confirmeret och stadfest er ther til at skulle bliffue, wden sligt skeer met wor willige och tilladelse. Ther til wij oss wisseligen forlade. Befallendis etther Gud. Schreffuit paa wort Jagthus Esserom then 16 dag Majj Aar etc. Mdlxiij.

Wnder wort Signet.

Friderich.

Udskrift: Oss elsk^e hederlige och hoglerde mend, Rectorj, Doctoribus, Magistris och menige professoribus wdj wort Vniuersitet wdj wor kiøpstedt Kiøbnehaffnn.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 153.

137.

1564. 24de November. Biskop Hans Albretsen og D. Niels Hemmingsen (der paa Grund af Pesten opholdt sig i Roskilde) tilskrive Mester Lavrens Bøssesløber, Raadmand i Kjøbenhavn og Kirkevæрге til Vor Frue Kirke, om Opførelsen af et Kapel paa den ny Kirkegaard og om Retten til at kalde en Klokker til Vor Frue Kirke.

Vor venlige helsenn •altid forsent mett Gud vor herre etc. Kiere M. Lauris besynderlig gode wenn, nest vor venlig tack-sigelse for all ære oc gott, huess wij wille goeduilligen forschylle, huor oss mueligt kand være, giffue vy eder kierligen tilkiende, att eders schriffuelse er oss tilhaande kommen, vdi huilchen i berøre om en Cappell att opbygge vden Kiøbenhaffn paa then ny kirkegaard, effther som i then nu haffuer for nø[dac]tig orsage forbedret, større giort oc ind[hegnet], paa thet att baade predicanterne oc alm[uen, der] følger the dødis legemer til samme huilested, maathe staa vdj tørre oc høre Gudz ord oss[uer] the dødis begraaffuelse. Huilchen betenckning synis oss goed att være, dog att huess her vdj forhandlis oc forschaffis, schall thett sceke met Kong. Mat. befalings mands paa Kiøbenhaffns slott, desligeste oc met borgemesters oc raads vilge, samtycke oc befaling, oc att huess bekostning her paa giøris schall, then tagis aff alle kircher vdj Kiøbnehaffn, efftherthj samme sted forordineris til menige almues gaffn oc beste, szaa vel vdj the andre sogner som vdj wor Frue sogen. Fremdelis som i bemeller vdj eders schriffuelse, at Jacob klokker haffuer sagt sin tieniste op, oc atj haffuer til sagt en anden mand samme tieniste, szaa synis oss thet gantsche vnderligt, att efftherthj vniuersitetet er eett forsuar til samme vor Frue kirche, oc haffuer then rettighed, som capitlet vdj Kiøbnehaffn haffde vdj sin tid, aff huilcken Jacob klokker haffuer anammitt sin tiæniste, att hand iche haffuer vdj thenne sag besøgt vniuersitetit oc hoess professores resignered oc oppesagt sit embede vdi lofflig tid. Huor faare oss her om saa synis, att naar Jacob klokker hand oss besøger paa vniuersitetens vegne vdi szaa maade, szaa wille wij en person igen tilschicke, som kand

samme tieniste til menige mands gaffn oc beste bequemmelige forestaa, oc huess anderledis i medlertid bliffuer forhandlit, kunde wij iche haffue beiaet oc sambtyckt vden vniuersitetens fuldburd oc vilge etc. Kiere M. Lauris vdi huad maade vij kunde være eder til ære oc gode, schulle i finde oss altid willig. Eder her met Gud almectigste befaendis til lifff oc siell. Ex Roschilde then 24 Nouemb. anno 1564.

Hans Albritzøn D.

Niels Hemmingsøn D.

Udskrift: Erlig, wijss oc welfornumstig Mand M. Lauris byssestøber, Raad Mand vdi Kiøbnehaffn, wor besynderlig gode wen, gantsche wenligen.

Orig. (noget beskadiget) i Gehejmearkivet, Danske Kongers Hist. 52.

138.

1565. 12te Marts. *Frants Villumsens Gavebrev og Fundats paa hans Bibliothek, som han skjænkede til offentlig Brug.*

In nomine Domini nostri Jesu Christi.

Ego Franciscus Vilhelmi, canonicus Lundensis, his patentibus literis meis, sigillo et manu propria consignatis, testatum facio, me ex consensu fratris mei, Erasmi Vilhelmi, et sororis meæ, Elisabethæ Vilhelmi F., et hæredum, post longam et maturam deliberationem, saluis adhuc animi et corporis viribus, Bibliothecam hanc optimorum authorum, cum in Philosophia et artibus, tum in Theologia, scriptis instructam, in vsum pauperum studiosorum, Scholasticorum et ministrorum verbi in hac vrbe Hafniensi instituisse. Nam cum non ex bonis meis hæreditariis, sed ex sanctissimæ memoriæ serenissimi Danorum Regis Christiani ejus nominis tertii munificentia, bona quædam Ecclesiastica essem, propter labores meos præteritos et præsentis, consecutus: volui studiosorum, quorum fortuna tenuior est, hac via conatus, in gloriam Dei, Ecclesiæ et Reipublicæ vtilitatem, promouere. Etsi autem non dubito pios omnes Doctrinarum fautores, huius instituti mei rationes approbaturus: tamen ne vel sceleratorum hominum fraude labefactari aut conuelli possit

hoc constans voluntatis mei propositum, vel ab aliquo malitiose inuerti, ne publico vsui inseruiat: hos infrascriptos articulos sancte et seure ab omnibus præsentibus et futuris seruari et retineri cupio. Primum itaque omnibus, cuiuscunque fortunæ et conditionis, liberum accessum ad hanc Bibliothecam præberi volo. Deinde, ne librorum in hac Bibliotheca fiat distractio, nulli licitum esse debet, quisquis fuerit, vllum librum secum auferre, aut reuulsa catenula, quæ pulpito est alligata, loco suo mouere, vel lituris textum deformare, vel margines scriptura commaculare, sed liberum omnium vsum omnibus concedo, modo Bibliotheca hæc nullum detrimentum patiatur. Et rogo propter gloriam Dei, vt venerandi viri, Rector Academiæ Hafniensis et Episcopus Siclandiæ, vna cum reliquis Dn. Professoribus, tres etiam pastores huius vrbis Hafniensis, et Ludimagister, curam huius Bibliothecæ in se recipiant, clauemque et custodiam committant vni Sacellanorum, vt vocant, huius vrbis Hafniensis, qui ante susceptam hanc functionem, datis fideiussoribus, securos reddat Dominos prænominatos, ne qua fraus fiat. Hic quotidie, non impeditis concionibus sacris, ab hora octava ad nonam ante meridiem, et a duodecima ad primam, debet adesse in Bibliotheca, vt omnibus liber accessus pateat. Debet etiam singulis annis in Martio et Septembri Dominis prænominatis omnium librorum rationem reddere. Etsi autem dubitare non possum de fide optimorum virorum, quibus hæc Bibliotheca a me commendatur: tamen si, vt sunt res humanæ, aliquid inciderit, quo impediti possit hoc constans voluntatis meæ propositum, de perpetuo conseruanda in hac vrbe hac mea Bibliotheca, humiliter oro clarissimos viros Conseruatores Academiæ Hafniensis, vt prænominatis viris auxilio esse velint in defendenda et conseruanda in hac vrbe hac mea Bibliotheca. Quod si in alium vsum hæc mea Bibliotheca deducta fuerit, tunc hæredibus meis liberum erit, eam ad verum et a me institutum vsum reuocare. Hanc meam de his libris, in certum eumque a me subscriptum et obsignatum Catalogum redactis, esse constantem voluntatem, sigillo et manu me propria confirmo, rogans fratrem meum charissimum Erasmum Vilhelmi, et sororium meum Andream Johannis Consulem in

Slangerup, vt has literas meas mecum obsignent. Deum precor, vt hunc meum conatum et institutum ad salutarem finem perducatur, vtque omnes, qui quavis ratione hanc Bibliothecam destruere moliantur, dextera fortitudinis suæ puniant. Amen. Actum Hafniæ, Anno a nato Christo M. D. LXV. Die Beati Gregorii.

Ego Franciscus Vilhelmi
manu propria subscribo.

Rasmus Willumsszen
Met eygen haæn.

Tvende ligelydende Originaler paa Pergament med tre Segl i vedhængende Blikkapsler, i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 146.

139.

1563. 26de Maj. En Universitetsvedtægt om Fordelingen mellem Professorerne af Landgildekornerne, der ydedes af det Gods, som Kong Christian III 1555 havde henlagt til Forbedring af Professorernes Lønninger.

Conclusio 1565.

Cum Regia Majestas ex noua, quæ anno Domini 1555 facta obsignataque est, Vniuersitatis Hafniensis eiusque reddituum certorum confirmatione, singulas annonæ solidæ lastas viginti quinque aureis Renensibus in auro, in annua professorum stipendia deputauerit: facto publico professorum singularum facultatum omnium die 26 Maji Anno 1565 conuentu, vnanimi consentienteque omnium voluntate, suffragio et comprobatione decretum est, iuxta Regiam frumentorum Vniuersitatis estimationem, post hunc diem, annui salarii nomine, siue minoris frumenta siue carius veneant: a Doctoribus tres lastas, a Magistris ordinariis octodecim pondo, accipienda esse: idque ea conditione, vt si cui professorum vel ob vberes annonæ prouentus, vel aliam aliquam conditionis aut necessitatis rationem, tali pretio frumenta minime accipienda esse videantur, potestatem habeat die Philippi et Jacobi frumenta ad Vniuersitatem resignandi petendique pecuniam, quæ ipsi in anni sequentis stipendium, iuxta fundationem, debeat. Huic decreto, cui et accepta tribus proxime præteritis annis frumenta accommodari debent, vniuersi,

qui nunc bonas literas in Academia Hafniensi Regia autoritate profite-mur, subscriptis manu propria nominibus robur valorem-que detulimus et concensum.

Ego Albertus Knopperus, Vniuersitatis Rector, subscribo.

Ego Johannes Albertius, Superintendentens S., subscribo.

Ego Nicolaus Hemmingius, theologiæ doctor, propria mea manu subscribo.

Ego Erasmus Lætus, Theol. Doct., subscribo.

Ego Johannes Franciscus Ripensis, Medicinæ Doctor, propria manu subscribo.

Ego Johannes Sascrides, decanus collegii philosophici, subscribo.

Ego Nicolaus Laurentij, physicus professor, subscribo.

Ego Johannes Aurifaber, Rhetoricus professor, subscribo.

Konsistoriets Kopibog, 1538—1602, Fol. 139—40.

140.

1565. 26de Maj. *Universitetets Kaldsbrev for Hr. Niels Rasmussen til Præsteembedet i Gladsaxe og Herløv.*

Vy epher^{ne} Rector, Doctores och Professores vdi Kiøbnehaffns Vniuersitet kiendis och gjører witterligt for alle met thette vort obne breff, at wy med raad och samtycke haffuer kallijdt erlig och wellert mand Her Niels Rasmussen født y Kiøbnehaffn till en kiercke tiennere och sogneprest till Gladsaxe och Herløffue sogner wdi Socchelundtz Herrijdt, som wy haffue af Kon. Ma. ius patronatus till epher vor fundatijs lydelsse. Huilcke for^{ne} sogne wy haffue vnt och tilladt, och nu met thette wort obne breff vnder och tillader for^{ne} Her Niels Rasmussenn y sin lifuitz tijd at maa nyde och bruge, met huis frijhed och herlighed der till liggendis er. Dog met saadane wilekord, at for^{ne} Her Niels Rasmussenn skall predicke oc .lere thet salige Gudz ord och Euangelium reenth och klart, med ald fljyd och windskibelighed aff Gudz och then Helligaandtz naade, och giffue huert aar vj pund korn, x lam och x gies till wort Vniuersitet betimeligenn till S. Michaelis dagh, och bygge och forbedre preste-

gaarden met nyttelig bygning, och then wid macht holde, som tillbørligt er, och for^{ne} Her Niels Rasmussen predicke y egen persone, wden stor siugdum eller alder hannom fra holder: da skal for^{ne} Her Niels Rasmussen nyde vort hielp till en god medtiennere, som kand retsindelig forbedre Christj kiercke. Och der som Gud bort kaller for^{ne} Her Niels Rasmussen, da mue och skulle wy y hans stedt kalde och till skicke huem den euige Gud oss till raader, och wy befinde kunde dueligenn och bequempth till at forbedre och opbygge Herrens naffn. Och der som for^{ne} Her Niels Rasmussen findis at giøre y mod nogle disse for^{ne} wilkaard, da skal hand haffue forbrut huis frijhed hannom aff oss wnt och tilladt er. Huor for wy høyligenn och kierligenn ombeder menige sogne mend och almue, som boer och bygger y for^{ne} Gladsaxe och Herløffue sogner, at y for Gudz skyld och ethers egenn salighed skyld annamer och wnfanger for^{ne} Her Niels Rasmussen for ethers kiere sogne herre och sielsorger, och werer hannom tro och wnderdanig som Christj egenn tiennere, met ald erlig lydactighed och kierlighed, hielp och bistandt, tagendis derfor løn paa thenn tillkommendis domme dag aff Gud y himmelen, som ether met rettsindige sielesørger forseet och begaffuedt haffuer. Thet wille wy och met alle ygenn forskyldte y huis maade oss mueligt kand verre. Till yddermere widtnisbyrd och beder foruaring henger wy wort Vniuersitetz indsegell neden for thette wort obne breff. Datum y Kiøbnehaffnn, 26 Maij Anno 1565.

Orig. paa Pergament i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 118.

141.

1565. 6te Juni. Kongeligt aabent Brev, hvorved Universitetets Ret til Studiiskatten af Kirkerne i Sjælland og Skaane stadfæstes. Naar Kongen paa Grund af Krigen lagde Beslag paa Kirketienden, skulde Universitetets Andel dog først fradrages.

The Høglerde her i Kiøbnehaffn finge et obne breff,
saa liudenndis.

Wij Frederich etc. Helse etther wore vndersotte kierckeweriger offuer alt Sielands och Skone stigter ewindeliggenn mett

Gudt och wor naade. Wiider, at oss elskelige the høglerde vj vniuersitetet i wor kiøpsted Kiøpnehaffn haffue for oss berett, huorledis thennom skall enn aarlige pension vj theris fundatz were beuilget att skulle mue bekomme aff kierckens thiende vj for^{ne} stiger, och beclage, att huilcke aaringe wij til wortt behoff lade anname kierckers korn, forkortlis thennom for^{ne} theris pension. Thij bede wij etther alle, som kircke werger ere til the kircker, som vniuersitets fundatzs formelder, och huer serdelis biude, attj rette etther epher aarligen betimeligenn och til gode rede att betale och fornøge for^{ne} the høglerde, hues thennom tilkommer aff kirckernes thiennde. Och thersom wij foraarsagis vnderthiidenn att anname til wortt behoff kirckernes partt aff thiennde kornet, attj tha tilforn vdtager ther aff hues deel vniuersitetet tilkommer, saa the til gode rede vforkorttett aarligen bekomme hues thennom bør mett rette. Ladendis thett ingenlunde, saa framt i icke wille stande ther fore til rette. Giffuit paa Frederichsborg slott thend 6 Junij Aar etc. 1565.

Tegnelser over alle Lande. VIII, 302—03.

142.

1565. 24de November. Kongeligt aabent Brev, hvorved Lavrits Benedicht fik Eneret til at trykke alle Bøger, som udkom i Danmark; men de skulde først approberes til Trykken af Professorerne.

Lauritz Benedicht fick frihed paa hans tryckerij, saa liudendis.

Wij Frederich thend anden etc. Giøre alle witterligt, att efftertj thenne bressuiser Oss elsk^e Lauritz Benedict, borger oc bogtrækker her wdj wor kiøpsted Kiøpnehaffn, seg wnderdanigst tilbiuder att wille holde her sammestedz ett ferdigt tryckeri, saa att her wdj riiget, saa wel som andenstedz, maa prentis Latine, Danske och Thydske wdi alle maade wstraffeligh: Tha paa thett same trækkerie Oss och wore effterkommere koninger wdj Danmarck till ere och wore riiger till nøtte och gaffn maa for-

fremis och wed god macht holdis, saa och paa thett for^{ne} Lauritzs Benedicht maa komme till hanns wdlagde peninge, som hand wdj saa maade paa hues hand prenter bekostendis worder, haffue wij aff wor synnderlige gunst och naade wndt och tilladett, och nu mett thette wort opne breff wnde och tillade, att for^{ne} Lauritzs Benedicht aldene och ingen anden maa och skall frij wbehindrett prente alle the bøger, Latine, Danske och Thydske, som her wdj riigett wdgaær och prentis skulle. Dog skall hand ingen bøger, smaa eller store, Latine, Danske eller Tydske, enthen soluta oratione, paa wers eller rim, ey heller pasquiller, eller nogett andett prente, førend enthen thett gandsche vniuersitet eller then største hob, som best seg forstaar paa then materie, ther prentes skall, om then kand were Gud till ere, religionen till bestandh och riigett till gaffn, fange thett offuerseett och aproberit. Will och nogenn nøde hanom till att prente noget, sigendis thenom thett att wille forsuare, skall hand thett icke maa giøre, wden vniuersitetet thet først aproberer, møget mindre skall hand maa driste seg sielluff till at prente nogett wden vniuersitetens sambycke, och hues exemplar, store eller smaa, handdh prentendis worder, skall ingen her wdj riigett hanom efftertrække, menn ther som nogen wden riigett trækker effter hanom nogne the bøger, hand tillformn træckt haffuer, tha skulle the icke tillkiøbs føris hid ind wdj rigett, ey heller her sielgis eller affhenndis, emeden och ald thenn stundh same bøger huos Lauritzs Benedicht tillkiøbs fangelig ere. Ther som och nogenn bøger wdgaær, som skall prentdis, skulle the wdj rette thidh for^{ne} Lauritz Benedicht tilskickes, paa thett hand icke ther mett skall offuerilis, men wdj thide kand rede seg paa suenne, papir och andett, hues handh skall paaholde. Och hues bøger for^{ne} Lauritz Benedicht i saa maade prentendis worder, skall hand mett ald fliidh och skickelighedh ferdige giøre, saa the findis wstraffeligh. Och saa mange bøger hand sielluff bekoster och fall holder, skall hand sielge och affhende till thennom, same bøger behoff haffuer och kiøbe wille, for ett skielligt werdh effter tidens leiglihedh, saa att mand icke met rette kand klage offuer hanom, att hand er fordyr enthen mett arbeidhsløn eller kiøbet. Kommer ther

och clage offuer hanom, att hand emod nogen for^{ne} Article moduillig giørendis worder, och thett hanom skielligen offuerbeuses kandh, skall hand paamindes første och anden gangh, och ther som hand tha icke retter seg sielluff, skall hand haffue forbrot thenne wor Priuilegie och benaadinge. Thj forbiude wij alle, chuo the helst ere eller were kunde, for^{ne} Lauritz Benedicht her emod at hindre, eller nogen bøger, effter som forscressuit staar, effter at trycke eller emod hans wilge att fall holde, saa framt the icke wille haffue forbrot same bøgger, och alt huis andet the haffue mett att fare, halffparten til Oss, och anden halluffparten till for^{ne} Lauritz Benedicht; och ther till mett straffis som the, wore bressue och budh icke achte wille. Datum Kiøpnehaffn then xxiiij Nouembris Aar etc. Mdlxv.

Registre over alle Lande, Nr. 8, Fol. 217—19.

143.

1565. 25de November. Kongebrev til Universitetet om at skifte Ret i en *Ægteskabssag*.

Fr^ederich thend Anden mett Gudz Naade Danmarckis, Norgis, Vendis och Gottis konning etc.

Vor synnerlig gunst tilforn. Wiider, att thenne bressuisere Jorgen Segellegger, Borger her wdj wor kiøbsted Kiøpnehaffn, haffuer berett for oss, att wor Cantzliischriuere Oss elsk^e Jørgen Brucke haffuer nogen thiid forleden beditt om hans daatter, huilcken hand hanom och giffuitt haffuer wdj gott folckis offueruerelsse, och siiden er thennom kommen nogen misforstand imellom, wed huileken samme gifftermaal er bleffuen forhindritt, saa thend icke kunde haffue fremgang. Thij bede wij etther och wille, attj mett thett første steffner begge parterne for etther wdj rette, mett huess beuisninge och kundskab the haffue emod huer andre, och tha endeligen forhandler thennom emellom, enthen till minde eller till rette; och huess i wdj saa maade thennom emellom forhandlendis eller for rette affsigendis worder, attj thett giffue fran etther beschreuit, som i wille antsuare for Gud, och were bekendt for oss. Ther mett skeer

wor wilge. Befalendis etther Gud. Schreuit paa wortt Slott
Kiøpnehaffn, thend xxv dag Nouembris, Aar etc. Mdlxv.

Wnder wortt Signet.

Friderich.

Udskrift: Oss elskelige hederlige och høglerde mend,
Rectori, doctoribus, magistris och menige Professoribus i Vni-
uersitetitt wdj wor kiøbsted Kiøpnehaffn.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 183.

144.

*1567. 12te Januar. Kongebrev til Bispen og Professorerne i
Kjøbenhavn om at sørge for, at M. Niels Jespersens Gradual
med det første kunde blive trykt.*

Bispen och the Høglerde wdj Kiøbenhaffnn sngre bressue,
saa liudendis.

Friderich. Wor synnderlig gunst tilforn. Wider, att efftertj
oss elsk^e hederliig och høgler^t Mand Mester Niels Jespersenn,
superintendent her vdj Fyens stift, haffuer efter wor beffaling
forfattett enn graduall och sangbog, och thend vdj trøck will
lade wdga, paa thett enn wisse ordning och schick mett
sannng motte holdis wtj alle kircker offuer allt riigitt, saa och
effterdj enn partt aff ether, tisligeste aff superintendenterne her
vdj rigitt, haffue for^{ne} bog offuerlest och for nøttig och god
anseett, och religionen tiill beste och forfremmelse, och wij ther
paa haffuer gifuit hannom wor priuilegium thennd at mue lade
trøcke, bede wij ether och begiere, attj wille giøre ethers fliid
och saa bestillitt, att samme bog med thet første motte komme
vnder hender och bliffue trøgtt och ferdiig giortt. Ther med
giøre i oss synnderligenn tiill vilge, och forlade oss ther wisse-
ligen tiill. Datum Nyborg thennd 12 dag Januarij Aar etc.
1567.

Tegnelser over alle Lande. IX, 133.

145.

1567. 13de April. Kongebrev, om at Professorerne og Kjøbenhavns Præster skulde være fritagne for den paabudte Maltskat til Byens Befæstning.

Breff till Johann Friis och Peder Oxe, saa liudendis.

Frederich. Wor synderlig gunst tilfornn. Wider, at Oss elsk^e hederlig och høglertt Mand, Doctor Hanns Albretsenn, Superintendent, och Doctor Niels Hemmingsen, paa menige vniuersitets saa och Sognepresters och Capellaners wegne wtj Kiøpnehaffn, haffue werit hoss Oss och giffuitt tilkiende, att efter som wij haffue vndt och tillatt, att borgemester och raad ther sammestetz motte opberge aff huer skeppe malt, ther bryggis wtj byenn, j alb. till byens befestning: Tha eskis aff thennom wtj lige maade saadanne affgiff, huilckitt the mene att werre emod wniuersitetz fundatz, saa och emod Ordinantzen, och therefore wnderdanigst begiere, att the ther med motte bliffue forskonnitt. Tha eftertj wor mening icke haffuer weritt, att the høglerde ey heller sogneprester eller capellaner med for^{ne} paaleg att schulle besueris, bede wij ether och begiere, atlj strax tilsiger Borgemestere och Raadmend, att the j saa maade inthelt befatte thenom med nogen the høglerde, ey heller med sognepresterne och capellanerne, och aldelis ingenn saadanne paalegg ther j byenn aff thennom escher eller opberger. Thermed skeer wor wilge, och forlade Oss ther wisseligen till. Datum Frederichsborg thend 13 dag Aprilis Aar etc. 1567.

Tegnelser over alle Lande. IX, 281.

146.

1567. 27de November. Mester Lavrens Madsen Bøssesløbers Regnskab over hvad han efter Professorernes samt Borgmesteres og Raads Befaling paa de tre Sognekirkers Vegne havde bekostet paa den almindelige Skole, Skolemesterens Gaard, den ny Kirkegaard og Kapellet paa samme.

Anno domini Mdlxvij thend 27 Nouembris gjorde erlig oc vellffornumstig mand Mester Lauridtz Matzenn bøssesløber, Raad-

mand y Kiøbnehaffn oc kirkeuerge tiill wor Frue kirkke ibidem, rede oc regnskab for alldt hues hand haffde bygtt, bekosted oc forstrach paa alle the sogne kirkers vegne, som er wor Frue kirkke, Helligestis kirkke oc Sanctj Nicolaj kirkke her y Kiøbnehaffn, effther the høyglendis aff thend højge sehole oc Borgemesters oc Radtz beffaling. Først paa thend allmyndelig sehole her y Kiøbnehaffn, item paa Scholemesters gaard, hanss hawe oc alld gaardssens fang oc tiilliggendis eyedom y gader oc stræder, sammeledis paa hans vicarij boder y Vlckestrædet och paa Rosengaardenn. Thesligeste gjorde hand oc rede oc regnskab for hues hand haffde bygtt oc bekostidt paa thend ny kirkegaard vdennffore Norre portt, sidenn hand først bleff indhegnidt oc indplancket met planckeuerek oc andett thymmer, oc indtill thenne dag. Sammeledis gjorde hand oc samme tiid rede oc regenskab for allit hues hand haffde kiøptt, bekostidt, forstrach oc vdgiffuitt for themmer, stoortt oc smaatt, kalck, sthenn, iernffang; themmermendtz lønn, muremestere lønn, kalchslaar lønn, arbetzkarle lønn, mett alld andenn omgældt och bekostning tiill thend ny kirkkis struethuer oc bygning, som hand effther beffaling loed bygge oc opsetthe y thett aar mand seroff Mdlxv. Oc belob hanss vdgiffit swm effther hans regenskabs oc registers lydelsse, først — v^m iij^c xxv marck v β klippinge — j^c xxiiij gamle daler oc — ij^m iij^c xxxiiij marek ij β j alb. runde peninge. These for^{ne} klippinge ware bleffne affeldige oc fornedrede wdj thet for^{ne} aar Mdlxv oc kwnne icke gaa nogenstedtz forfulde, oc forneffnde Mester Lauridtz befryettedhe seg storligenn formedelst samme klippinge møntt atth skulle komme tiill aethers oc y stor skade y thette oc andre hanss regenskab. Och therffore bleff thett saa samtyeth, beuillgitt oc beslutthet aff erlige, wiisse oc høyglerde mend, Doctor Hans Albritssen, Superintendentens oc Bisp offuer Siellandtz stieith, Doctor Niels Hemmyngssen, Doctor Albritth Knopper, kirkeuerge tiill wor Frue kirkke her y Kiøbnehaffn, Mester Hans Thomessen, prouest oc sognerre tiill for^{ne} wor Frue kirkke, Henrick van Møssenn och Albritt Albrittssen, kirkeuerge tiill Sanctj Nicolaj kirkke, Frantz Ihssen, kirkeuerge tiill Helligest kirkke, Hans Dirickssen oc Peder Siwndessen, Borgere y Kópnehaffn,

paa Richardj Hoffmands vegne y hanss frauerellse, som oc er kirckeuerge tiill Helliggest kircke, att iij marck klippinge skulle regnis oc leggis y thette Regenskab for enn marck danske. Oc nw effther thend beuilling oc samtycke beløb seg tha alld hanss vdgiiffth swm y god rund mønt beregnitt — iij^m r^c xxvj marck vij β ij alb. oc — j^c xxiiij gamle daler. Thenne swm baade møntt oc daler schulle thesse iij Sognekircker her y Kiøbnehaffnn eller theris werge oc forstandere paa theris vegne for^{de} Lauridtz Mattzenn igenn tiill gode rede giffue, fornøge ock betale. Oc beløber wor Frue anpartt aff for^{de} swm, som hun betale skall y rund møntt — j^m iij^c xxviiij marck 4 alb., oc — lj daler vj β ij alb. Helligestkirckes anpartt, som hwn betale skall y for^{de} swm y god rund møntt — j^m ij^c xj mark v β j alb., oc wdj dalerne — xliij daler x β ij alb. Oc Sanctj Nicolaj kirckis anpartt att betale wdj for^{de} sum y rundhe peninge — viij^c xxxvij marck j β , oc xxx gamle daler oc vj β ij alb.

Indført i Vor Frue Kirkes Regnskabsbog i Konsistoriets Arkiv, Nr. 170. Sammesteds findes det fuldstændige •Register for hues Mester Laurentz Bøssesløber, kirckewerge tiill wor Frue kircke, haffuer vdlagt tiill thend nye kirckes wdenn Nørre portt Structur och Bygningh, paa alle tre Sogners weigne her y Kløbnehaffnn Anno Mdlxv. Af de enkelte Udgiftsposter kunde følgende mærkes: •Item thend 15 Nouembris 1567 loed ieg wurdere thennd predickestoell, som ieg haffuer indsett y thend ny kircke, som hørde wor Frue kircke tiill, aff iij Snidkere, som er Niels Snidker, Kasper Snidker oc Mattz Snidker, oc haffue the wurderritt hannom, effther som hand nw forffindis, for xij daler møntt. Ligeledes findes: •Mester Laurentz Mattzens Bøssesløbers Regenskab for hues hand haffuer ladett arbejde for Scholennester, item paa thend ny kirckegaard, Scholenn och andenstedtz, siden sidste regensschab giordis Anno 1559, oc indtiill thenne dag mdlxvij.

147.

1567. 7de December. Kongebrev til Universitetet om at afgive Kjendelse, om et Ægteskab var rettelig sluttet. Universitetet i Vittenberg havde tidligere kjendt i Sagen.

Frederich thennd Anden mett Gudz naade Danmarckis, Norgis, Wendis oc Gottis konning etc.

Wor synnerlig gunst tilforn. Wiider, att oss elsk^o Knud Mogenssen haffuer berett for oss, att effther thij hand er

kommelt i forfaringe, att nogen sig schall haffue ladett forliude, att hans fader oc moder icke saa retteligen vdj Egtheschaff schulle were tilsamen kommitt, som thett sig burde, oc hand for saadan leylighett the hoglerde vdj Vniuersitetet till Wittenberg haffuer ladett besøge, oc huad the ther om for rett haffue kiendt, kand hand etther berette, oc i aff then schriffelig Sententz, the vdgiffuitt haffue, ydermere haffue att forfare: Tha paa paa thett wij oc mue wiide, huad etther ther om for rett siunis, bede wij etther oc begere, attj samme sag for etther, mett thett første, nar forⁿe Knud Mogensen etther mett thette wortt breff besøger, foretager, oc alting mett all fliid forfarer, oc huad etther ther vdinden siunis rett oc christeligt att were, atj ther om etthers mening oc schriffelig Sententz hannom mett deeler. Ther mett giøre i oss synnerlig till wilge. Schreffuitt paa wortt slott Hald, thenn 7 Decembris Aar etc. Mdlxvij.

Vnder wort Signett.

Friderich.

Udskrift: Oss elsk^e hederlige och hoglerde mend, Rectorj, Doctoribus, Magistris och menige professoribus wdj wort Vniuersitet i wor kiøbstedt Kiøpnehaffnn.

Original i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 183.

148.

1568. 21de Oktober. Kongebrev til Universitetet om at beskikke den kgl. Livlæge D. Martin Ædituus til den ledige Post som Professor i Medicinen.

Friderich thennd Andenn medt Gudtz naade Danmarckis, Norgis, Wendis oc Gottis konning etc.

Wor synnderlig gunst tillforrn. Wider, at eftersom ther vdj wortt Vniuersitet vdj wor kiøbstedt Kiøpnehaffnn skall werre funderitt Stipendia oc wnderholdinge paa thuene Doctoribus vdj Medicina, och wij forfare, att ther nu en thidt lanng icke haffuer weriitt wdenn en Medicus, och hues Stipendium, som er lagdt till hanss wnnderholding, skall haffue weritt oppeboritt aff thuende Personer, som studere wdenn lanndtz. Tha haffue

wij nu annammett oss elsk^e høglerde mandt Doctorem Martinum Ædituum v^dj wor thieniiste for wor Liiffartzt, bedenddis etther och wille, atj till forordinerer hannom thend Lection, som thenn enne Medicus pleyer att haffue ther v^dj Vniuersitetett, och lader hannom bekomme thend Stipendium, som er funderitt till forⁿe Lection, mett thend gaard oc residentze, ther till hører. Ther mett skeer wor wiilge. Skreffuitt paa wor gaard v^dj Roskilde thend xxj dag Octobris Aar etc. Mdlxviij.

Wnder wort Signett.

Friderich.

Udskrift: Oss elsk^e hederlige och høglerde mendt, Rectorj, Doctoribus, Magistris och meninge Professoribus vtj wort Vniuersitet v^dj wor kiøbstedt Kiøbnehaffn.

Orig. i Kongl. Bibliothek, Ny kgl. Saml. 752 c. Fol.

149.

1568. 28de November. Kongens tidligere Brev om D. Martin Ædituus's Ansattelse som Professor i Medicinen (se Nr. 148) tilbagekaldes; den ledige Professorløn skulde fremdeles anvendes til Underholdning for tvende unge danske Mænd, der udenlands lagde sig efter Lægekunsten.

Vniuersitetitt v^dj Kiøbnehaffn finge breff, som følger.

Vor synderlig gunst tiillforn. Wiider, att som wij nogen tiid siiden forleden haffue tiilschriffuit ether om thuende vnge personer, som ere fødde her v^dj rigit oc sig haffue begiffuit v^dj fremmede lande att studere oc thennom forfremme v^dj legekonsten, oc eptherdj y icke haffue vden en Doctor in medicinis, oc ethers fundatz indholler dog stipendium for ij, attj tha skulle lade stipendium unius medici følge forⁿe vnge personer tiill hielp att studere mett, paa thett the y fremtiiden kunde bliffue saa lerde, att the ther v^dj Vniuersitetit thennom kunde lade bruge, oc midler tiid schulle y icke vere forpflichtit att holle flere end en doctor in medicinis, epther som same vor schriffuelse formeller. Tha endoch wij haffue ether siiden tiilschriffuit, attj schulle lade Doctor Morthen følge forⁿe Stipendium, haffue wij

oss ther om betenckt oc for gott ansett, att thett bliffuer wiid then første affshed, paa thett for^{ne} thuende personer muc vdj theris lerdome bliffue fuldkomene, oc siiden kunde thienne theris federne riige oc icke schulle fororsagis, om the her ingen hielp bekomme, thennom vdj fremmede herrers thieniste att begiffue. Thj bede wij ether oc begere, attj for^{ne} Stipendium, som er lagt tiill en Doctors vnderholling vdj legekonsten, lader følge for^{ne} thuende personer, epher vor første schriffuelsis liudelse etc. Frederichsborg 28 Nouemb. Aar Mdlxviij.

Tegnelser over alle Lande. VIII, 233.

150.

1569. 19de Januar. Kongebrev, om at de Professorer, som havde Kannikedømmer i Roskilde, skulde yde deres Skjerv til de fattige Skolepeblinges Underholding ligesaa vel som de residerende Kanniker.

The høglerde y Kiøbnehaffn linge breff, som følger.

Wiider att epherdj wij forfare, att Domscholen vdj Roschille schall megitt forringis, huilkitt meste parthen sker aff then orsage, att peblinge ingen almösse eller vnderhollinge kunde bekomme, som the aff gamill thiid bekomitt hassue aff Caniekerne oc andre ther vdj byen: Tha epherdj en partt aff ether oc hassue kirkens rentte oc indkomst vdj Roschille, bede wij ether oc ville, attj tiilttencke for ethers dørre oc residentzer vdj for^{ne} Roschille dagligen att giffue fattige peblinge Guds almösse huer epher sine vilkor oc som hand hassuer renthe tiill, lige som andre daglige residerende Canieker giffue, paa thett fattige peblinge kunde fange theris vnderholling oc scholen kand bliffue vid magt, religionen till hielp oc bistand, saa frambt y ville nyde ethers rente, som y ther samestedtz med forlent ere. Her epher y ether kunde vide att rette. Frederichsborg 19 Januarij A° 69.

Registre over alle Lande. 10, 248.

151.

1569. 21de Februar. Kgl. aabent Brev, hvorved de høylærde samt Præsterne i Kjøbenhavn fritages for den paabudte Maltskat til Stadens Befæstning.

Wii Friderich den Anden mett Gudtz Naade Danmarekis, Norgis, Wendis och Gottis Konningh, Hertugh vdj Sleswig, Holsten, Stormarn och Dittmerschen, Greffue vdj Oldenborgh och Delmenhorst: Giorre alle witterligt, att effther som wij nogen thid siden forleden hassue bewilgett och samtyekkt wore vndersotte Borgemestere och Raadmendt vdj wor Kiøbsted Kiøpnchaffn att me lade indkressue och thill Byens befestnings behoff oppeberre viij ß dansche for huer pundt Mallt, som males och forbygges der vdj Byen; och the Høylærde vdj wortt Vniversitet saaa och Sognepresterne och Capellanerne ther sammestedt lade giffue thilkiende, att the och mett slig Pendingis vdgifft, for hies Mallt de hassuer ladett male och forbygge thil deris huses opholdt, hassue werritt besuerrett; och epherdj de thilforn vnderdanigst om forskønelse paa slig besuerringh Oss hassue besøgt, och wij da naadigst hassue dennom dett efftherladett, och baade mundtlig och schriffelig ladett befale for^{ne} de Høylærde y Kiøbenhaffn, saaa och Sognepresterne och Capellanerne, for sligh thold att skulle werre frij, huilckett wij formercke icke skeedt er: tha forbiude wij endnu alle, ehue de heldst erre eller werre kunde, serdelis worre Borgemestere och Raadmendt vdi Kiøbenhaffn, och alle andre, for^{ne} de høylærde, thesligeste Sogneprester, Capellaner och menige Clerecjd der sammestedt her emodt medt for^{ne} mølle tholdt att besuerre, heller ellers vdj andre maade thennom emodt theris Fundatz, Friiheder och Privilegier att vforrette; men bedendis och biudendis for^{ne} wore Borgemestere och Raadmend, att ther som y allerede nogen for^{ne} the høylærdis pantt for nogen mølle tholdt, som vdj saa maade vdgiffuis skulde, hassue ladett annamme, attj da frij och vbehindrett strax thennom samme Pant egien

lader fylge, vnder wor Hyldist och Naade. Giffuitt paa wortt Slott Friderichsborgh den 21. dag Februarii Aar etc. Mdlxix.

Wnder wortt Signethe.

Friderich.

Afskrift i Joh. Stephanus's Kopibog, Ny kgl. Saml. 1219. 4. Sml. Reg. o. a. Lande. 10, 229.

152.

1569. 29de April. Kongeligt aabent Brev, hvorved Professor D. Rasmus Lætus optages i den danske Adelstand.

Dochtor Erasmus Glad fick fribress, vt sequitur.

Gjøre alle witterliigt, ath wij aff wor synnderlig gunst och naade, saa och for throskap och willig thienniste, som os elskelige hederliig och høglerd mannd Doctor Erasmus Glad os och rigit her thiill gjort och beuist haffuer, och hannd och hanns egthe børnn och rette affkomme her effther throligenn gjøre och beuise muge och skulle, haffue wij wnt och giffuett och nu med thette wort obne breff wnnde och giffue, hannom, hanns ecte børnn och rette affkomme frijhedt och frelse, som andre Riddere och Suenne haffue her vdj wort rige Danmarck, med skiold och hielm, som er iij huide suanne halse vdj itt blott feldt, the thuo øffuerste i feldit och thennd thredie emellom thennom nederste vdj Skioldett, och thre røde neggelker, thennd ene øffuerst i skiolden emellem the thuo suanne halse, och enn paa huer siide hos den nedderste suanehals, och thiill Hielmthegnitt ij huide suanne winger och enn rød negeleke emellem thennom, effther som her vdj thette wort breff maallit stannder. Dog wort och kronens friit bonndegodtz och kiøpstedtz godtz ther med wforkrenneckit i alle maade. Thj forbiude wij alle ehuo the helst ere eller were kunde, serdelis wore Fougther, Embitzmend och alle andre, for^{nne} Doctor Erasmo Glad eller hanns ecte børnn och rette affkomme, her emodt thiill euig thiid, effther som for^{ult} staar, ath hindre eller i nogre maade forfang ath gjøre, vnder wort hylleste och naade. Datum Haffniæ 29. Aprilis Aar etc. 1569.

Registre over alle Lande. Nr. 10. Fol. 240—41.

153.

1569. 28de Maj. Universitetsvedtægt angaaende den Orden, i hvilken Medlemmer af de forskjellige Fakulteter skulde beklæde Rectorværdigheden.

IHS.

Anno domini 1569, vicesimo octauo Maij, cum mortuo doctissimo et optimo viro Johanne Albertio, Doctore Theologiæ, Episcopo et Vniuersitatis nostræ huius Magnifico Rectore, pro nouo eligendo Magistratu Professores omnes ac singulæ facultates conuenissent, vltro citroque habita de rebus Academiæ et variis necessitatibus deliberatione, in hanc tandem conclusionem communibus suffragiis itum et consensum est.

I. Primum, in tres classes post hac omnem professorum numerum reputandum atque estimandum esse, quantum quidem ad suscipiendum gerendumque Magistratum attinet. Prima trium Theologorum, secunda Jurisconsulti et duorum Medicorum, tertia trium sit superiorum in artium facultate professorum, qui ita ad Rectoratum venient, vt a Theologis ad secundam classem, ab hac ad Artium facultatem perpetuo ordine deuoluatur. Sitque media classis hac ratione constituta, vt ex his tribus per ordinem eligatur Rector, nullo professionum discrimine considerato, sed in gyrum transeat, siue Jurisconsultum siue Medicos ordo tangat. Ex tertia vero classe ita aliquis ex artium facultate in Rectorem eligatur, si vel ordo aliquem ex his tribus tangat, vel, si inter illos forte quis ad hanc administrationem minus sit idoneus, ipsi potestatem habeant e suo corpore, hoc est, e toto, si ita libeat, corpore facultatis artium, aliquem eligendi, qui facultatis artium nomine per illum annum Magistratum gerat.

II. Secundo, semper posthac et in perpetuum fiat Noui Rectoris renunciatio Die Jouis proximo post sacrum pentecostes diem.

III. Vltra annum a nemine Magistratum hunc retinendum esse, si contra faciat, habeat Vniuersitas hanc potestatem, vt alteri, cui velit, demandet Rectoratum cum plena agendi potestate et ornamentis.

III. Curare Rectorem diligenter oportere, vt quæ ipsius sint officii diligenter et cum matura executione flant et perficiantur. Inprimis vero Vniuersitatis rationes diligentissime conficiantur et reddantur, ad quod eum vtilitate faciendum, Vniuersitas illi tempus tribuit, quod a Paschate est ad proximum pentecostés diem, antequam Magistratum deponat.

Albertus Knopperus, Rector Academiæ Hafniensis, propria manu subscribo.

Ego Nicolaus Hemmingius subscribo.

Erasmus Lætus manu propria subscribo.

Johannes Franciscus propria manu s.

Nicolaus Laurentij propria manu.

Johannes Aurifaber manu propria.

Johannes Sascerides manu propria.

Nicolaus Hammerus manu propria.

Konsistoriets Kopibog 1538—1602. Fol. 149—51.

154.

1569. 25de Juli. Kong Frederik II's Gavebrev paa endel Gods og Kongetiender i Sjælland til Underholdning for 100 Studenter ved Kjøbenhavns Universitet, eller hans Stiftelsesbrev for Kommunitetet og for de fire kongelige Rejsestipendier.

Trykt hos H. Beckman, Communitatis Regiæ Havniensis historia, p. 159—82. Henføres af Pontoppidan, Annal. eccl. Dan. III. 370, urigtig til Aaret 1560.

155.

1569. 24de December. Kongelig Befaling til Universitetet om at antage Biskop M. Povl Madsen til Professor i Theologien og at promovere ham til Doctor, samt sørge for hans akademiske Embedes Betjening, naar han var fraværende paa Visitatsrejser.

Fr̄ederich thennd Anden med Guds naade Danmarckis, Norgis, Venndis och Gotthis konning etc.

Wor synderlig gunst tilfornn. Wij bede ether och wille, attj strax anammer oss elsk^e hederlige och hoglerde mand Mester Pouell Matzenn, Superintendent wdj Sielandzstigt, till

enn Professor wdj thennd hellige schriftt, och mett thett første effther leylighedenn promouerer hannom in Doctorem theologiæ. Och efftherhij j wiide, att Superintendenten paa hans embitz wegne mæggitt haffuer att bestille bode mett kirckerne offuer allt stigtett att visiterere och mett andre Religionens sager, och ther fore icke altiid kand were tilstede hoes Vniuersitetett: tha paa thett att thennd tredie theologica lectio icke schulle bliffue forsømmitt, menn att alling ther mett maa gaa skickeligenn och well till, wille wij, huilchitt wij och her mett etther aluorligen wille haffue befalett, attj wduelicer enn bequem personn inter professores artium till thennd lexe, och mett thett første promouerer hannom in Baccalaureum Theologiæ, som altiid kand wdj Superintendentens frauerelse lese, och hannom for hans wmage giffuer en partt aff the ij^e daler, som Superintendenten pro stipendio tilkommer, effthersom j kunde tencke billigt och rett er, wdenn all persons anseelse, och som j wille were for oss bekiendt. Skall oc samme personn beholde sinn lexe, som hand haffuer mett sinn rette stipendium, indtill hand bliffuer Doctor Theologiæ och fanger for thennd lexe heel stipendium. Och hues j her wdj ordinerendis och giørendis worder, attj thett giffuer oss schriftligenn tilkiende. Siidenn wille wij, saa framtt thett findis saa att were giortt, som oss kunde sionis skielligtt och rett att were, thett stadfeste, att ther mett saa altiid her effther holdis schall. Her wdj giør j oss synderligenn till wilge, och wij forlade oss ther wisseligen till. Schreffuitt paa wortt slott Frederichsborg thend xxiiij dag Decembris Aar etc. Mdlxix.

Vnnder wort Signett.

Friderich.

Udskrift: Oss elsk^e hederlige och hoglerde mend, Rectorj, Doctoribus, Magistris och menige Professoribus wdj wort Vniuersitet wdj wor kiøbsted Kiøpnehaffnn.

Orig. i Kongl. Bibliothek, Ny kgl. Saml. 752 c. Fol.

156.

1570. 4de Maj. Kong Frederik II anbefaler Glob Krabbe, som agtede at studere i Tybingen, til dette Universitets Kansler, D. Jacob Andreæ.

Vorschrift ann Doctor Jacob Andreæ, Probst vnd Cantzler der Vniuersitett zu Tubingen. Actum Coldingen 4 May Ao. 70.

Vnns hatt Zeigers edlenn iungen Glob Krabbenn freuntschaft inn vnnderthenigkeit ersucht vnnd gebettenn, nachdem sie inenn gen Tubingenn, daselbst er seyne studia zucontinuiren, schicken, Wir ihnen an euch vermittelst vnnsrer Promotoriallschriftlenn mit genaden vorschreibenn vnd commendirenn wollenn. Wann wir dann gerne sehenn, dass sich die vnsernn inn frembdenn landenn versuchenn, vnnd zuzorderst in freien kunstenn sich vbenn vnnd etwass lernenn, das kunstliglich irem geliebtenn vaterlandt vnnd ihenn selbst zu ruhm vnnd gedey zugereichenn, habenn wir ime darzu domit genedigst nit entsein wollen, vnnd gesinnen darauff an euch mit genedigstenn begherenn, ihr wollet gedachtenn Krabbenn zu gueter befurderung beuohlenn nehenn, vnd sein bestes inn allewege wissenn, als vonn der Jugent nit vorstandenn; domit die zeit vnnd vnkosten nit vergebenlich angewenddet. Das wirdt er sampt seiner gantzenn freundschaft vmb euch zubelegenn, zuuerdienen vnnd zuruhmenn billig ime angelegenn seynn lassenn. So wollen wirs inn gnadenn vmb euch erkennen; vnns vnnd vnnsrer konigreich hiemit inn ewer Paternoster beuehlennndt.

Ausländischer Registrant 1569—71.

157.

1570. 29de Juni. Promotionsakten, hvorved D. Niels Hemmingsen kreerede Biskop M. Povl Madsen til Doktor i Theologien.

Petitio ad Viccedecanum.

Egregie Domine Vicedecane, Domine Doctor Erasme, collega doctissime, cum ratio institutæ huius actionis, voluntas sereniss-

simæ regiæ Majestatis et approbatio collegij Theologici sunt tibi nota: peto, ut nomine collegij Theologici nostri iubeas huic optimo et doctissimo viro M. Pavlo Matthiæ, collegæ nostro, nomen, autoritatem et insignia Doctoris in Theologia conferri, quo constet præsentibus spectatoribus, quod maturo iudicio et gravi consilio hæc actio sit instituta in gloriam Dei, in honorem scholæ nostræ et in commodum ecclesiæ Christi.

Renunciatio.

Cum permultum referat, tales ad publica in scholis et ecclesijs vocare ministeria, quorum pietas, probitas, doctrina et industria sunt cognita: Ego, nomine scholæ nostræ et ecclesiæ, nostrum iudicium de hoc reverendo viro Magistro Paulo Matthiæ, vocato ad ministerium Evangelij in hac schola et dioecesi, expono.

Affirmo itaque omnium nostrum nomine, bona conscientia et vero iudicio, hunc reuerendum virum, M. Paulum Matthiæ, pijs, honestis, castis et placidis moribus præditum esse, et præclara doctrina donoque docendi insigniter instructum. Cujus industria jam aliquot annis et nobis et multis comprobata est, idque non solum in hac Academia, in qua summa cum laude, maximo cum discentium fructu et pio concordiæ studio bonas literas nobiscum docuit: verum etiam in dioecesi Ripensi, in qua fere octennium præelare Superintendentis munere est functus. Insuper quoque in disputatione publica nuper ostendit, se constanter amplecti nobiscum prophetiam et apostolicam doctrinam cum symbolis et confessione Augustana, et abhorrere ab omni hæresi, schismate, rixandi et dominandi libidine. Propter hanc excellentem doctrinam, morum gravitatem et suavitatem atque in docendo dexteritatem iudicamus nominatum M. Pavlum idoneum esse ad ministerium Evangelij, quod etiam illi ante commendatum est. Quapropter approbantibus serenissimo nostro rege, domino Frederico ejus nomine secundo, generoso viro Dn. Johanne Frijs, cancellario regio, et Academia cum collegio Theologico, te magistrum Pavlum Matthiæ in ista calhedra stantem pronuntio Doctorem sacratissimæ Theologiæ, ac simul oro æternum Deum Patrem et Filium et Spiritum S.,

vt totum cursum vitæ tuæ et sanctissimi ministerij in nominis sui gloriam et ædificationem ecclesiæ regal.

Cæremoniæ.

Quoniam Paulus apostolus omnia iubet fieri in ecclesia ordine et decenter in ædificationem, et gubernatoribus ecclesiæ concessa sit potestas ea ordinandi, quæ ad piam gravitatem in vita et moribus facere videntur: laudo institutum majorum nostrorum, qui in scholis, quæ sunt veluti quædam ecclesiarum officinæ, non solum varios dignitatum et officiorum gradus ordinarunt, legibus sanxerunt: verum etiam singulis gradibus certos quosdam addiderunt ritus, eosque symbolicos, tanquam politica quædam sacramenta, quibus publica autoritate honorati, et ad certas functiones in scholis et ecclesiis vocati, admonebantur sui officij. Nam tenacius hærent symbola, ut quæ in sensus incurrant, quam nudæ admonitiones absque symbolis. Symbola itaque prudenter adjunxerunt admonitionibus, ut promoti meminerint, a dignitate et honore nequaquam separandum esse officium. Hoc consilio dignitatem et gradum Doctorum in theologia decorarunt autoritate cathedræ, traditione sacrarum Bibliorum, annulis avreis, pileis et osculo, quæ non theatro seruiunt, sed habent coniunctam significationem symbolicam eamque inprimis vtilem, quæ semper publico testimonio ornatis in conspectu esse debet. Hunc morem veterem et laudabilem nobis a reparatore huius academix rege Christiano laudatissimæ memoriæ ejus nomine tertio commendatum, et a rege nostro clementissimo domino Frederico secundo confirmatum, nostra quoque schola retinet.

Cathedra.

Primum itaque, reverende Domine Doctor, cathedræ pietati tradendæ destinatæ jus tibi confero, quæ est memorabile tuæ professionis. Nam hoc admoneberis officij tui, nimirum ut ea, quæ vera et certa sunt de Deo, de Dei cultu et salute generis humani, constanter doceas, atque eadem contra hostes Dei, hæreticos, schismaticos, sycophantas, hypochritas et ἀλάστορες fortiter tuearis. Quotiescunque igitur hanc pietatis tradendæ

cathedram conscenderis, memor sis hanc auctoritatem publica voce tibi collatam esse in hunc finem, ut bona fide, bona conscientia et invicto animo in timore Dei et spiritu humilitatis sacra dogmata humano generi necessaria tradas. Sit ergo tibi commendatum Chrysostomi dictum: Qui bene sederit super cathedram, honorem accipit cathedræ. Sedet autem bene super cathedram, qui sanam doctrinam, quam fideliter tradit, vitæ sanctimonia exprimit: atque huic honori est cathedra. Contra vero injuriam facit cathedræ, qui vel prava doctrina, vel scelerata vita, vel utrisque cathedram maculat in suam ipsius ignominiam et certissimam perniciem.

Biblia.

Secundo, trado tibi in manus sacra Biblia, eaque aperta. Hoc symbolo admoneberis, primum, ne aliunde, quam ex fontibus Israël seu horum bibliorum aquam salutis petas, h. e. ne aliunde quam ex solo verbo Dei in hisce libris prophetiis et apostolicis tradito scientiam salutis quæras. Deinde ut tuis discipulis ex eisdem fontibus propines, eosque iuxta verbum Dei in hisce libris traditum instituas. Tum ut in controversijs, si quæ oriuntur, non sensum tuum, non rationem, non lacunas humanarum traditionum, sed regulam horum bibliorum in iudicando sequaris. Breviter: Verbum Dei in his sacris libris traditum debet tibi esse tanquam fax diuinitus accensa, qua et doctrina tua et tota vita tua in recto salutis cursu dirigatur, ne in tenebras vllas vel ignorantiae vel malitiae incurras. Tu igitur iuxta consilium Pavli luceto tanquam lumen in mundo, sermonem vitæ in his libris traditum præhendens, cujus te tedæ ardentes etiam admonent, et perpetuis suspirijs ejus implora opem, qui invocantibus se dat Spiritum S. ducentem in omnem veritatem.

Annulus.

Tertio, annulum aureum digito tuo impono, ut sit fidei et integritatis servandæ insignis. Quemadmodum enim annulus a viro sponsæ datus sua rotunditate et puritate symbolum est promissæ fidei conjugalis perpetuo et caste servandæ: Ita hoc

annulo avreo accepto perpetuam castamque fidem te sacratissimæ Theologiæ vt sponsæ dedisse scias. Hunc igitur quoties intueris annulum, memor sis fidei et integritatis promissæ, quam violare nefas est. Nemo enim, vt dominus ait, mittens manum suam ad aratrum, et respiciens retro, aptus est regno Dei, h. e. quemadmodum is, qui se addixit semel aratro seu agriculturæ exercendæ, et in terra negotijs alienis ab agricultura se involvit, non est aptus arationi et agriculturæ exercendæ: ita qui semel addixit se regno Dei propagando per ministerium Evangelij, et interea involvitur et implicatur negotijs secularibus, non est aptus regno Dei propagando per ministerium Evangelij.

Pileus.

Quarto, impono pileum Doctoris capiti tuo. Ratio hujus symboli hæc est: Quemadmodum in vnaquaque re nihil est capite prius: ita pileo capitis integumento ea, quæ sunt præcipua hominis, intelliguntur, libertas et invicta animi fortitudo. Tu igitur symbolo pilei admoneberis cum libertatis, ne te vitiorum iugo subijcias, tum fortitudinis animi, quæ aduersus hostes Dei, hæreticos, schismaticos, sycophantas, hypochritas et ἀλάστωρας bellum geras, non quidem ferro et manu valida, vt Græci, qui gestamine pilei se hostes barbarorum tyrannorum insidiantium libertati suæ profitebantur, sed gladio spiritus, qui est verbum Dei, vitæ innocentia et precatio, vt Paulus et alij Christi invicti milites.

Osculum.

Denique osculum tibi do. Vt enim osculum benevolentiae et mutuae charitatis sacrum quoddam est symbolum, ex quo et nomen φιλήμα apud Græcos habet, et Cyprianus testatur, columbas osculo oris mutuam charitatem et concordiam agnoscere: Ita hoc osculum non solum admonebit te mutuae benevolentiae et fraternæ charitatis, quæ testaberis, te vero timore Dei præditum esse, verum etiam concordis in Christo doctrinæ, vt quemadmodum os ori conneximus: ita vna concordis doctrina et confessione Christum glorificemus.

Conclusio.

Hiscæ symbolis tanquam sacris quibusdam cæremonijs hunc gradum Doctorum in Theologia majores nostri decorare voluère: vt hoc donati dignitatis gradu admonerentur sui officij, studentque se dignos hoc honoris testimonio publice sibi collato exhibere. Qvare te, mi frater, qui jam hoc honore decoratus es, hortor, vt hæc symbola perpetuo in conspectu habeas, qvæ te admoneant foederis hodie a te cum Christi ecclesia initi, qvam doctrina et vita te ornaturum denuo te obstrinxeras.

Dabis igitur operam, vt possis et in cursu ministerij tui cum apostolo tuo cognomine dicere: Hæc est gloriatio nostra testimonium conscientie nostræ; et cum ad metam perveneris: Honestum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi; quod superest, reposita est mihi justitiæ corona, qvam reddet mihi Dominus in die illa justus iudex. Atque ita futurum est, vt et in cursu ministerij tui conscientia recti laboris, et acta demum vita, cursui tuo bene confecto delecteris.

Comprecatio.

Jam nihil restare video, nisi vt Deo patri per Christum te commendem, qvem toto pectore oro, vt te sancto suo spiritu regat, vt omnia tua studia in suam gloriam et vtilitatem ecclesie dirigat, idque per eundem Christum dominum nostrum Jesum, cui cum Patre et Spiritu Sancto sit laus, honor et gloria in secula seculorum et in omnem æternitatem. Amen.

Afskrift fra 16de Aarh. i Gl. kgl. Saml. 3409. 8. Forud for denne egentlige Promotionsakt gik en Tale af Hemmingsen «De providentia Dei», der findes i Afskrift sammesteds.

158.

1571. 31te Januar. Kongebrev til Professorerne om at afgive Beretning, om hvad der var bortsolgt af Universitetets Gods.

Till the hoglerde wdj Kiøpnehaffn, vt sequitur.

Frederich etc. . Wor synnderlig gunst tilforn. Viider, att wij ere komne wdj forfaringe, huorledis att ther skall selgis oc

affhendis wdaff Vniuersitets gotz, oc wij icke wide nogenn enchede eller wisse beskeedt, hure ther om er: Thij bede wij etther oc wille, attj lader wpschriffue oc clarligen fortegne allt, hues som her till er sold och affhend aff thett gotzs, som Vniuersitetit haffuer tilhørdt, thett were seg iorde gotzs, kiøbstedt gotzs, gaarde, grunde, haffuer, indenn byenn eller wdenn, inthet vndertagitt, saa wij oss ther epter kunde wiide att retthe, oc attj strax wforsømelig oss same register tilskicher. Actum Anduordskoff thend 31 Januarij A° etc. 1571.

Tegnelser over alle Lande. XI, 242.

159.

1571. 1ste Marts. Forespørgsel til Professorerne, om det kunde tillades en Kvinde, der var forladt af sin Ægtemand kort efter Brylluppet, at gifte sig igjen (se Nr. 143).

Frederich thennd Andenn med Gudtz naade Danmarckis, Norgis, Wendis och Gottis koning.

Wor synnderlig gunst tilfornn. Wiider, att thenne breffuiiserske Anne Jørgensdalther, Borgersche ther vdi wor kiøpstedt Kiøpnehaffnn, haffuer vnnderdanigst ladet giffue Oss tilkiende, hvorledis hun nogle Aar forledenn er bleffuit troloffuett enn wed Naffn Jørgen Brøgk, och ther the nogenn kortt tiid effter thieris brølluppe haffue tilsamenn werett vdi egteschaff, er hannd frann hinnde borttdragett, och ladt hinnde hielpeløs effter sig, och nu paa siette Aar haffuer werett borthe frann hinnde, och midler tiid huerecken med bud eller schriffuelse hinnde besøgtt eller och i thet mindste ladett hinnde wiide, huor hanndt war, huad hand forehaffde, om hannd war tilsinndtz att komme egienn eller eij, och icke hun weed, hvad helder hand er leffuendes eller død. Tesligeste er hinnde til wiidendes wordenn, at hannd emoed andre haffuer ladett sikh høre, før ennnd hannd bortt droeg, at hannd aldeles wilde hinnde forlade och offuergiffue, och aldrig hand achtet att komme til hinnde egienn. Huor vdiinden hun sig paa thett høigeste beclager, och meenn sig vdi ingen maade ther till att haffue giffuit hannom

orsage; och efter slig wilkor och leiligheed er hun begierenndes, at ther som hinnde bleff budett nogenn gode kor, saa att hun motte komme til eth skamløs brød, och erligen bliffue forseett, at henne tha thett motte tilstedes, effter som hun etther self ydermere weed att berette. Thj bede wij etther och begiere, attj med thett alderførste lader same sag komme for etther vdj rette, grannsker och forfarer ther om leilighedenn, om for^{ne} Anne Jørgensdatther maa till stedes att giffte sig egienn, och med nogenn anden att giffue sig vdj echteschaff, eller och hun lennger effter for^{ne} Jørgenn Brøgk, som vdj saa lanng tiid haffuer forladt hinnde, fortløffue och forbiide skall, och attj endeligenn siiger och dømmer ther paa, och ther vdindenn forhielper hinde, huad christeligt och rett er, giffuenddes thett beschreffuit, som i for Gud wille anntsuare, och for Oss were bekiennndt. Ther med giøre i oss synnderligenn til wilge. Schreffuit paa wort Slott Frederichsborg thennd første dag Martij etc. Mdlxxj.

Vnnder wort Signett.

Friderich.

Udskrift: Oss elsk^e hederlige och hoglerde Menndt, Rectorj, Doctoribus, Magistris och menige Professoribus vdj wort Vniuersitet vdj Kiøpnehaffn.

Original i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 183.

160.

1571. 11te September. Kong Frederik II's saakaldte "ny Fundats" for Universitetet, navnlig med Hensyn til Forbedring i Professorernes Lønninger.

Wij Frederich thennd Andenn, med Gudtz naade Danmarckis, Norgis, Wenndis och Gøttis Koningh, Hertug vdj Slesuiig, Holsten, Stormarn och Dytterskenn, Gressue vdj Oldenborg och Delmenhorst: Giøre alle witterligt, att efterthj Gud aldmechtigste frann wor første koninglige Regimentz Begynnelse och siidenn fremdelis vdj thenne besuerlige feigde, som paa nogenn Aar haffuer werit emellom thisse trende Koninge Riiger, Danmarck, Swerrige och Norge, Oss med sundheed och forstannnd, wore Riiger, Lande

och Folck naadeligen opholdet, bewarett, hannthaffuitt och beskyttet haffuer, och paa same forderffuelig feigde giortt en goed ennde, saa wij egienn med wore Vndersotte ere komne til christelig hehagelig Fred och Roligheed: Tha effterhi thett icke er tilbørligt, saadanne hanns guddommelige Maitt^s offuerflødige welgierninger hoess oss att lade bliffue forglemtt; menn fast meere sømmeligt, att wij thett med ald tacknemligheed bekiennde: haffue wij for christeligt och billigt achtet och betennekt, att opsøge och paafindde the middel och weyge, huor med Gudtz dyrckelse och hanns guddomelige Maiett^s reenre Leere kannd forøgis, fremdragis och forfremmes, och gode Politiers Ordning her vdj Riigit formeris och forbedris. Och effter som vdj thenn hellige Biibel och andre geistlige og hedniiske historier finddes mange losslige Monarcher och Potentater, som the tingeste mest haffue ladet thennom were anliggendes, formiddelst huilcke Gudtz ere kunde forfremmes och Menniskens Saligheed opbygges: saa haffuer och wor kiere Herre Fader, salig och hoglofflig chugkommelse, strax effter Hanns Konn. Maitt. haffde nederdempitt och affstillet thennd besuerlig feigde, som her vdj Riigit wor begynnt och opwacht, thennd tiid Hans Konn. Maitt. kom til Regimentit, for aldtingeste for thet første ladit sig were befalet Religionen att reformere, thertil bestillet och forschaffett gode gudfrøchtige leerdemend, huilcke Hanns Maitt. med erlige och tilbørlige vnderholdinge haffuer ladit forsørge, thennom ther hoess hannthaffuit, och vdj same hans christelig forsatt til Hans Maitt^s dodedag bleffuit warafftig. Och effter som wij effter Hans Maitt^s død er louligenn och retteligenn kaldit och vdkaaritt att forestaa thette Riige, saa ere wij och icke tilsinndtz noget att forvandle, formindske eller forringe, som aff Hanns Maitt. christeligenn och wel stiftet och funderit er, men thet fast mere wed magt att holde, och med alt, huiss til Gudtz ere att forfremme, och wore vndersottis welfart och Biistannd att formere, kannd were thienligt, att forbedre. Och haffue ther fore nogen tiid siden forledenn giort thennd forordning, at hundredt Studenter med goed frij vnderholdinge hoess wortt Vniuersitett vdj wor Kiøpstedt Kiøpnehaffnn skulle bliffue forsørgit, och thertil wdlagt aff wort och kronens goetz och tiennder, saa for^{ns} vnn-

derholdinge aldtid skal bliffue thennom wiiss, effter som thend Fundatz, wij med wore Elskelige Danmarckis Riigis Raad ther paa giort och forseglit haffuer, ydermere wduiiser och indeholder. Men effterthj wij betenneke och besinde, at ther som end the, som studere, nocksom med tilbørlige vnderholdinge er forsørgt, och the, som skulle thennom lere och optuchte, ther emoed liide nød, och icke haffue thennd besoldinng, the kunde thennom med behielpe, at tha vdj framtiden wil bliffue brøst for slitige Lerdemenn, som schickelige och duelige ere Vniuersitetit att forrestaa, och for Oss och tiitt och offte er beclaget, att enn-dog hogstbemelte wor kiere Herrefader vdj sin tiid wel haffde forsørgit Professoros med vnderholdinge, kunde the ligeuel vdj thenne tid icke med same thieris besoldinng tilkomme. Tha paa thett att for^{ne} wort Vniuersitetit maa well bliffue wed magt holdet och med gode forstændige Lerdemend forseet, som Studenterne och vngdomen kunde lere, vnderwiise och optuchte vdj thend hellige schrifft, andre Faculteter och bogelige konster: och for^{ne} Professoros kunde fange slig tilbørlig besoldinng, som the wel kunde leffue aff, och ther med til thieris vnderholdinge bliffue fornøiget, och icke haffue behoff sig framdels hoess Oss eller wore efterkomere Koninger vdj Danmarck att beclage och om ydermere besoldinng gjøre nogen anfordringe, haffue wij aff wor synnderlig gunst och naade vndt och tilladt, och nu med dette wort obne breff vnde och tillade, at disse effterschreffne Cannickedome och Vicarier vdj Roskyld og Lunde Domkireker mue och skulle aldtid her effter were och bliffue til euig tiid til de høylendis vnderholdinge vdj for^{ne} wor kiøpstedt Kiøpnehaffn, vdj saa maade som her effter følger. Først skulle the tre Cannickedømme, som de tre Doctores theologiæ nu vdj forlening haffue, med thieris portz aldtid were och bliffue til thieris Effterkomere Professorum theologiæ Besoldings forbedringe, vdj saa maade att thennd offuerste och Primarius Doctor aldtid skal bekome och beholde thet Cannickedom med sin Portz, som Doctor Niels Hemmingsen nu vdj were haffuer, och kaldis Hadstrup Prebennde. Thend anden Doctor theologiæ skal haffue thett Cannickedom med sinn Portz, som Doctor Erasmus Letus nu med forlendt er, og kaldis Werløse Prebennde. Thennd

tredie Prebende, som kaldis Gadstrup Prebenda, och Doctor Pouel Matzenn, Superintendent, nu vdj were haffuer, skall aldtid med sin Portz bliffue hoes thend, som er Biscop her vdj Sieland och er thennd tredie Professor theologiæ. Doctor Juris skal aldtid haffue thett Vicarie, som ligger til Sancte Anne Altar vdj Kongens Cappelle, och Jochim Beck nu med forlenndt er, dog skall doctor Albertt Knoppertt beholde sith Cannickedom vdj Roskyldes efter hans Collatzis lydelse. Primarius Medicus skal bekomme och beholde thet Vicarie, som ligger til Sancti Nicolaj Altar effter Doctoris Cornelij død och afgangg. Thennd anden Doctor Medicinæ skal effter Her Jens Thunes død haffue thet Cannickedom, hannd nu vdi were haffuer. The sex Professores Artium skulle nu strax bekomme thett Prebende och Cannickedom, som kaldes Prebendæ sex, och skall thett ligeligenn schiffes thennom emellom vdj sex parter, saa att huer fanger ij lest korn med bønder och ald herlighed. Och effterthj Dialecticus Professor skal vdj Bispens frawerelse lese in theologia, huad hannom aff Doctoribus theologiæ bliffuer befalett, skal hannd for sig serdelis aldienne beholde huiss renthe offuer bliffuer aff for^{ne} Sex Prebender, nar hand och huer aff de sex Magistris ij lester korn bekommett haffuer. Och effterthj Scolemesteren vdj Roskyldes haffuer pro Officio eth aff for^{ne} Sex Prebender, tha skal hannom ther emod wdleggis Prebenda Januæ, som Anders Schriffuer, Borge-mester vdj Kiøpnehaffn, nu vdj were haffuer. Thennd eldste Pedagogicus Professor skall haffue thet Vicarie vdj Lunde domkircke, som Mester Hanns Sacerides nu vdj were haffuer. Och thennd andenn thett Vicarie bekomme och beholde, som Mester Claus Hammer nu ther samstedtz med forleendt er. Thisse forskreffne Cannickedomme och Vicarier skall huer Professor, som the med rette, effter som forskreffuit staar, kunde tilfalde, self haffue, nyde, bruge och beholde aldienne, saa lennge hannd thennd Profession forestaar, som same Cannickedom eller Vicarie er tillagt, och ther aff oppebere ald Lanndgilde, Rennthe och Herlighed, som aff andit Vniuersitetz goetz, efter Fundatzens och Roskyldes Capittels Priuilegiens och Friiheders Lydelse. Dog skulle inngen aff thet goetz, ther tilligger, mue giore thennom nogen Affuelsgaarde, men thett med Bønnder besette, och

thennom thet for sedwannlige Landgilde lade nyde och beholde. Ald huiss andden Renthe och Inndkompst, wisse och wuisse, som tilforne er lagt til Vniuersitetit, skall Questor eller Prefectus Vniuersitatis opbere, och ther fore giøre Conseruatoribus Scolæ aarligen gode rede och regensschaff ottende dagenn effter Sanctorum Philippi och Jacobi. Mue ochsaa Professores self schiffte thennom emellom, huiss Smorrenthe och Bolegalle thennom aff Vniuersitetz ^oetz tilkommer, saa att enn Doctor thager tre parter, och enn Magister tuo parter. Huilket thennom vdj thieris besoldinnges skal affquittes, huer tønne Smør for viij daler, och huer Boelegallt for ij daler. Sameledis nar ther bliffuer Oldenn paa Skouffuenne, mue the och decle thennom Skouffsuin emellom, saa att en Doctor thager tre parter, och en Magister Artium tuo parter. Vdj liige maade skall holdes om Lam, Giess, Hønss, Gesterij och Haffre. Och skal thennom vdj thieris besoldinnges ingthet ther fore affkortes. Dog skall thett føres til Regensschaff, att mannd kann wiide, huorledis thett bliffuer schiff. Tesligeste mue the och for thennd sedwannlig tax beholde huiss thiennder, som ere lagt til Vniuersitetit. Och skall thett were thennom friitt fore at giøre sig thennom saa nyttige, som the kunde. Dog skulle the schiffes skielligenn inter Doctores och Professores Artium, effter Conseruatorum Vniuersitatis wilge och sambtøcke. Skal och Questor Vniuersitatis haffue fuldmacht med Rectoris bewillinge att selge ald Vniuersitetz wisse kornn renthe thett dyreste hannom mueligt er. Sameledis opbere alle de penndinge, som Vniuersitetit aarligen med rette tilkommer, bode aff Toldenn vdj Helsinggør, saa och aff kirckernne vdj Skaane, Siellannd, Laalannd och Falster; tesligeste for Stedtzmaall, Sagefald, Hussleye, och allt andit. Och ther aff giffue huer aff the tuo Doctoribus theologiæ tre hundrede daler, och thennd tredie, som er Superintendentt her vdj Siellannd, tuo hundrede. Doctori Juris tuo hundrede. Huer Medico tuo hundrede, och huer Professori Artium halffandit hundrede daler: Skulle och the tuo Pædagogici Professores huer haffue eth hundrede daler. Fremdelis skulle inngenn af Professoribus haffue magt att sellige,

schiffte eller i nogle maade afhennde frann Vniuersitetit noget aff thett goetz enthen Kiøpstedtz goetz eller Lanndtzgoetz, som framfarnne Konger vj Danmarck ther til giffuit haffue, och icke helder aff thett, wij nu ther til haffue funderit; men thett skal stedtze och aldtid bliffue hoess Vniuersitetit adelis wformindskit, vnder Gudtz heffnn, straff och wrecede. Fordrister sig nogen her emocdtt att kiøbe eller panthe nogitt goetz frann Vniuersitetit, tha skal thet ingen magt haffue. Men the, som thett kiøbinndes worder, skulle for hiemgieldeste miste huiss penndinge the ther fore wdgiffuit haffue. Ther som nogen Professor, Doctor eller Magister, forwretter nogenn Bonnde emod lougenn, som hannd til hanns Besoldinngs forbedring becommendis worder, tha skal Rector och menige Vniuersitetit paamine hannom, och thet saa forschaffe, at Boennden skeer ingen Wrett, och att ther kommer icke med rette klagemaal for Oss. Och efterthj for^{ne} Professores, som same Cannickedomme och Vicarier becommendes worder, skulle were membra Capituli och Capittels Statuter hørige, lydige och adelis vnndergiffne, tha skulle for^{ne} Roskyldede och Lunde Capittels Statuter och Priuilegier, som thennom saa wel aff Oss, som aff fremfarnne Konger vj Danmarck beuillgit och giffne ere, were her med y alle maade wforkrenckit. For^{ne} Professores skulle och rette thennom efter til gode rede att wdgiffue til fattige Scolebørnns vnnderholdinng aff the Cannickedom och Vicarier, som the vj Roskyldede domkircke becommindes worder, thennd Pension och Affgift, som Capittell effter wor Befalinng haffuer beuillgit, och wij siidenn med wortt Breff naadigst confirmerit haffue, saa frambt att ther som thieris forsømmelse ther vj finndis, at Capittell tha icke skal annamme thieris Renthe til sig, och thennd emellom for^{ne} Scolebørn wdele, til saa lennge the selfue retthe thennom effter thend Fundatzs, ther paa giort och forseglit er. Och efterthj litt och ofte for Oss haffuer werit beclagit, att nar Ehteskaffs sager skulle vj Roskyldede Capittel til bestimbt tiid aarligen forhøres, finndes icke wden flire eller fem residerinndes Cannicker tilstede, som paa same sager skulle dømme, enddog tiitt och ofte kommer saadanne wichtige och tuilachtige Sager

fore, at mandd·wel behøffuede ther paa gode Raadslag: Tha wille wij ther fore vdj thenne wor Fundatz alffuorligenn budet, befalet och thett saa aldellis holditt haffue, at aff the Professorus, som enthenn haffue Cannickedom eller Vicarier vdj for^{ne} Roskyld domkircke, skulle her effter aarligenn til huer Termin, som for^{ne} Echteskaffs Sager skulle forhøris, tuo Doctores och tre Magistri rette thennom, ther samedstedtz at were tilstede, och med the andre residerinndes Cannicker dømme paa huiss Sager tha er steffnit vdj rette, och hielpe huer, som hender for thennom att komme, saa møgit som loug och rett er. Wij wille och vdj thenne wor Fundatz haffue confirmerit, stadfest och bekrefftit alle Capitler vdj wore Riiger Danmarck och Norge, saa the med alle thieris Priuilegier, Friheder och Statuter, som thennom aff Oss och wore Forfedre.Koninger vdj Danmarck giffne ere, skulle bliffue wed magt holdet, saa oeh huiss goetz, som ligger til domkirekerne, Prelature, Cannickedome och Vicarier, skall effter thenne dag stedtze och aldtid bliffue ther til wryggeligh och wegienkalditt aff Oss eller wore Effterkommere Koninger vdj Danmarck, vnder Gudtz euige Heffn och Straff offuer thennom, som nogit her emøed giøer. Och huiss goetz eller rennthi skielligenn kannnd beuiises att were ther frann komen med wrette, enthenn vdj hogmelte wor Herrefaders eller vdj wor tiid, wille wij, nar wij ther om bliffue besøgt, forhielpe ther til egienn, saa wiitt som wij thet kunde giøre med loug och rett. Till ydermere witnisbyrdt, at aldlingeste her med fast och wbrødeligenn vdj alle maade, effter som forschreffuitt staar, holdis skall, haffue wij ladit hennge wort Signett nedenn for thette wort obne breff med wore Elskelige Danmarckis Riigis Raadtz Iundsegle, som er Oss elsk^e Peder Oxe til Gislefeld, wor Hoffmester, Her Peder Skram til Wrup, Her Jørgen Løcke til Offuergaardt, Riddere, Holger Rosennkrantz til Boluer, Stadtholder vdj wort Lannd Nørreutlandd, Peder Bilde till Suannholm, Erich Rosennkrantz til Walsøe, Jørgenn Rosenkrantz til Rosennholm, Erich Rud til Fulesanng, Jacop Wlffeld til Koxbølle, Biørn Kaass til Starupgaard, Biørnn Andersenn til Steenalt, Eyler Grubbe til Lydstrup, Riigens Canntzler, och Peder Munck til Estwadgaard,

wor Amiral. Giffuitt paa wort Slott Frederichsbørg thennd xj dag Septembris Aar etc. Mdlxxj.

Friderich.

Peer Oxsse till Giselfeld.	Bekiendes jeg Per Skram ryder til Vrop med egen hand.
Jøren Lycke rydder egen handh.	Holger Rosenkrantz tiill Boluer met egen hand.
Peder Billde till Suanholm meth eghen hand.	Jørgen Rosenkrantz tiill Rosenholm met egen handt.
Thette for ^{ne} bekiender ieg Erick Ruudth met egen hanndth.	Thette bekiender ieg Jacob Wlffeldth manu propria.
Byørn Kaass tyll Starop met egen handt.	Biørnn Andersenn thil Sthenholth sspt.
Eyller Grwbbe till Lystrup met egen haandt.	Peder Munck med egenn handtt.

Original paa Pergament med tolv velbevarede Segl i Universitetsqvæsturens Arkiv. En Afskrift i Joh. Stephanus's Kopibog, Ny kgl. Saml. 1219. 4, har følgende Paategning: Anno 1571, die 20 Septembris hæc nova fundatio de augmentis stipendiorum Professorum recitata et proposita est a venerabili viro M. Nicolao Coldingensi Concionatore Regio, qui et author extitit hujus augmentationis, Rectore Nicolao Hemmingio S. S. Theologiæ Doctore et Professore publico.

Et Transscript af Slutningen af ovenstaaende Dokument, forsaavidt det stadfæster Kapitlernes Friheder, udstedtes den 26de September 1572 af Universitetets Vicekansler, D. Niels Hemmingsen, for Oslo Kapitel (Suhms Saml. II, 3, 202—03).

161.

1572. 26de Februar. Kongebrev, hvorved det tillades D. Rasmus Lætus at rejse udenlands i et Aar uden Afdrag i hans Professorløn.

Friderich thennd andenn med Gudtzs naade Danmarchis, Norgis, Venndis och Gottis koningh etc.

Wor synnderlig gunst tilforrn. Wiider, att wij naadigste haffue forløffuit oss elsk^e hederlig oc hoglerde mand doctor Rasmus Glad, professor theologiæ ther wdj vniuersitetet, att maa paa ett aars tiid begiffue seg wdenn riigett nogenn hans werffue

oc erinde att wdretthe, dog att hand midlertiid schall holde oc tillforordinere enn wdj hans steed, som wdj hanns frauerelse kannd leese oc forfølge the lectiones theologicas, som hannom er befallett att profitere och leese ther wdj vniuersitetet, saa att inthett ther offuer forsømis. Tha bede wij etther oc begiere, attj, wanseendes att forⁿe Doctor Rasmus icke selfue er tilstede, lader hannom følge hans aarlige pension oc besoldinge, som hannd nu haffuer ther samestedtz, oc aldieles ingenn hinder eller forfang hannom ther paa gjører i nogre maade. Ther med gjør i oss synderligenn tiill wilge. Schreffuitt paa wort slott Koldinghus thend 26 Februarij Aar etc. mdlxxij.

Vnder wortt Signet

Friderich.

Udskrift: Oss elsk^e hederlige och høglerde mend, Rectori, Doctoribus, Magistris oc menige Professoribus vdj wortt Vniuersitet vdj wor kiøbsted Kiøpnehaffn.

Paategnet: Traditæ et lectæ in præsentia professorum 30 Martij Anno Dn. 1572.

Orig. i Kong. Bibliothek, Ny kgl. Saml. 752 c. Fol.

162.

1572. 16de Maj. Kongebrev til D. Niels Hemmingsen om at sørge for, at Baltasar Schrider, en Søn af Præsten i Segeberg, der vilde studere i Kjøbenhavn, fik Underholdning hos «de Studenter i Helliggejsthus».

Breff till Doctor Niels Hemmingsenn vt sequitur.

Friderich etc. Wor synderlig gunst tilforrn. Wij wille etther naadigst icke forholde, att siste sinde wij war wdj wor kiøbsted Segeberg, lod Sognepresten ther sammestedtz, oss elsk^e Her Baltazar Schrider, oss wnderdanigst thilkiende giffue, huorledis hand en thiid lang haffuer holdet hans Sønn, och wed nafn Baltasar, thil schole, och gierne wilde, att hand molte forfremmis, ther mett hand i framthiden kunde thiene Gud och Religionen, och beclagede hans armod, att hand icke war for-

muende hannom paa noggit Vniuersitet att kunde holde; ther fore wnderdanigst begierede, att wij hannom wdj Kiøpnehaffn naadigst mett wnderholdinge wilde forsørge, att hand ther maatte studere, och siig wdj bogelige konster forbedre; huileketh wij hannom och paa samme thid beuilgit, anseendis, att thet er en from gudfrøchtig mand, och wdj mange aar haffuer thient wdj kirkenn, och haffuer aff huer hannom kiender eth gaat wintnisbyrd. Thj bede wij etther och naadigst begierre, attj wille forskafe thet saa¹, att thenne wnge personn Balthazar Schrider, som wij nu thil etther forschicker, maa fange wnderholdinge hos the Studenther wdj Hellig Geisthus, och ther som end thallit er fult, wille i dog (efther som wij oss thil etther wisseligen wille forlade) giøre thend forordning, att hand maa bekomme wnderholdinge ther sammestetz, och attj hannom wille lade etther were befallit, och thil thet beste wnderuise och forfremme. Ther meth giøre i oss synderligen thil wilge, och wij wille thet egienn med ald naade bekiende. Datum Frederichsborg thend 16 Maj aar etc. 1572.

Sjælandske Tegnelser. XII, 25.

163.

1572. 12te Oktober. Kongebrev, hvorved det paalægges Professorerne at virke med større Flid i deres Kald, hvorhos D. Niels Hemmingsen beskikkes til Universitetets Vicekansler.

Breff thill de hoglerde, Rectori, Doctoribus, Magistris och menige professoribus vdi vniuersitet i Kiøpnehaffn saa liudendis, som efterfølger.

Wij Frederich thennd Andenn etc. Helse etther rectorem, doctores, magistros och menige professores vdj wort Vniuersitet vdj wor kibsted Kiøpnehaffn kierligen med Gud och wor naade. Wider, att effther som wor kiere herre fader, salig oc hoglofflig ihukommelse, mett største flid haffuer laditt sig were anliggendis, al hans Kon. Matt. wilde haffue guode gudfrøctige och forstandige lerdemend vdj for^{ne} Vniuersitet ther samestedtz, som vngdomen vdj religionen och andre guode nyttelige lerdomme

kunde informere och optuchte, saa mand kunde haffue guode lerdemend aff wore egne vndersotte her vdi rigitt, och icke skulle haffue behoff att hente thenum fra andre fremmede steder, och therfor tillagdt thenum saadanne vnderholding, som the thenum wel mett kunde behielpe: Tha effterthj wij icke wille formindsche eller forkortte nogitt aff hues hogmelte wor kiere herre fader christeligenn och wel stiftitt och funderitt haffuer, men thett fast heller wed magtt holde och formere, haffue wij for^{re} besolding rigeligenn forbedritt, paa thett att ingenn skulle kunde haffue seg vdi nogre maade att beklage. Och endog wij haffue weritt vdi thend forhobning, att huer aff etther sitt embede och kald saa mógitt thiss flyttigere och bedre skulle fuldgjøre och efftherkomme, forfare wij ligeuel, att enn part aff etther skulle were fast forsømmeligenn bode mett etthers lectier, saa och icke heller skulle disputere saa titt och ofte, som fundatzen vdesker, huilckitt wij Oss ingenledis haffde forseet. Och efftherthi thett icke will were Oss lideligt, atj skulle haffue saadanne guode besolding och ligeuel ther hoss [were] forsømmeligenn och etthers embede oc kald icke fuldkomme: Tha bede wij etther alle och huer serdelis streunge- ligenn biude, atj retter ether effther huer at lesze och disputere, saa thitt och ofte, som fundatzen etther tilholder. Befindis nogenn att forsømme lectier paa huilke dage och thid hand lese skall, med mindre end hand haffuer saadanne loughlige forfald, att hand med rette kand were vndskillditt, huilken forfald hand dog skall vere forpflicht att giffue Rectori och Vice Cancellario tilkende: tha skall hans besoldinge hanum fra tagis och icke ydermere giffuis, med mindre ennd thett skeer mett wor beuillinge och tilladelse; vdi ligemaade skall och holdis med huer aff thenum, som icke disputere saa thitt och ofte om aaritt, som fundatzen ther om formelder, och skulle Rector Vniuersitatis och Vice Cancellarius were forpflicht att haffue opseende ther mett, att altingist saa holdis skall, och att giffue Oss tilkende, hues brøst och mangel hoss nogen vdi saa maade findis kannd, saa framt the icke sielff wille stande Oss therefore till rette. Menn efftherthi wij formerker, att ther effther fundatzens liudelse skall ingenn Vice Cancellarius were tilskickitt

vdj Vniuersitetitt paa thenne tid: tha wille wij Doctor Niels Hemmingsenn ther thill forordineritt haffue, bedendis ether for^{ne} Doctor Niels Hemmingsenn, atj retter ether effther samme befalling att antage, och thend med siid att ware och efftherkomme, och etther vdj ingen maade ther vdj weygre, och biudendis alle professoribus, atj tillenker hanum therfore att holde och achte. Ladendis thett ingenlunde. Datum Frederichsborg thend 12 Dag Octobris Aar Mdlxxij.

Sjælandske Tegnelser. XII, 78—79.

164.

1572. 13de December. Peder Oxe anbefaler M. Peder Aagesen, som han en Tidlang havde holdt til Studium udenlands, til Universitetet, forat han kunde faa Ansættelse som Lærer ved samme.

Wennliig helszenn nu och altiidt forszennndt med wor Herre. Kiierre wener, nesth min wenliig tacksigelse for allth goth, huilckett ieg gierne will forskyllde etc. Giiffuer iegh etther wenligen thiil kiende, ath thenne breffuissir M. Petrus Hageus, som ieg nu enn tiidt langh wdenn landz tiill Studium holdtiitt haffuer, ehr nu igen hiem kommenn, forseer miig ath haffue well studeritt och siigh forfremmitt, then stund handt wde haffuer weriitt. Bedendiis etther ther forre, y wille giørre well och forordinere hannom Lection thiill wdj etthers Collegio, om ther ehr nogen ledliig, och om etther synniis, om hand ehr ther bequem thiil, szom ieg forhaaber, ath hand well ehr, y wille och lade hannom nyde thenne min schriiffuelsze goth ath. Huadt ieg kand giørre for etthers skyldt, ther well er giort, giør ieg altiidt giierne. Och will her mett haffue etther Gud allmectigste befallendis. Schriiffuitt paa Kiøpennhaffns slotth thenn 13 Decembris aar 1572.

Peder Oxe.

Udskrift: Hederliighe och høglerde mendt, Doctor Niels Hemmingszenn, Rector, och thee andre Professores wdj Kiøpennhaffns Vniuersitet, miine synnderliige gode wener, wenligen thiillschriiffuitt.

Orig. i Kong. Bibliothek, Ny kgl. Saml. 752 c. Fol.

165.

1573. 18de Januar. Kongebrev til Klosterforstanderne i Antvorskov, Sorø og Ringsted om aarlig til rette Tid at udrede de 400 Daler, som Klostrene skulde yde til fire Studenters Underholdning udenlands.

Kon. Matt. Breff til Prioren vdj Anduordskouff och Abbederne vdj Soer och Ringsted, vt sequitur.

Fr̄ederich. Vor gunst tilforn, wider att effther som wij nogen-tid sidenn haffue ladett vdlegge saa mōggitt renthe till itt hunder Studenters vnderholding vdj Kiōpnehaffn, och ther paa giordt en euig Fundatz, huorvdj iblantt anditt er berammitt, att ther aff Closterne Sor, Anduordskouff och Ringsted aarligen skulle vdgifues iiii^c daller till fire Studenters vnderholding vden rigitt, effther som samme fundatz ydermere vduiser, tha efftherthi for^{ne} Fundatz vdrōckelig formelder, att samme peninge aarligen til huer paaske skulle vdgifuis, och for^{ne} Studenter beklage, thett att falde thenum fast besuerligt for^{ne} penndinge til flere thermaner att skulle anamme, och vden thieris store bekostninge, naar the erre vden Rigitt, icke att kunde lade thenum hente och afferdige bud ther effther: Bede wij ether och wille, attj tiltenker vden ald vndskilding aarligen her effther til huer paaske att vdgifue och lade fornōyge saa mange penninge, i ther aff Closteritt effther Fundatzens liudelse skulle forstrecke till for^{ne} Studenters vnderholding vden rigitt, saa att the wisseligenn och vden ald forsømmelse mue thenum bekomme och icke skulle haffue behoff wider ther om hoss oss att lade fordre. Ther mett skeer wor wilge. Thij lader thett ingenlunde. Schreffuit paa wort Slot Skanderborg thend xviii Januarij Aar Mdlxxiii.

Sjælandske Tegnelser. XII, 109.

166.

1573. 27de Februar. Peder Oxe underretter Universitetets Rektor, D. Niels Hemmingsen, om at Niels Friis havde indleveret de Breve i Kancelliet, som afd. Kansler Johan Friis havde haft paa noget af Universitetets Gods, saa at Rektor nu kunde annamme Godset igjen til Universitetet.

Wennliig helszenn nu och altiidt forsendt met wor herre. Kierre Doctor Niels, synderlig gode wenn. Nest enn wenliig tacksigelsze for allt gotth, huilcket ieg giernne will forskyldde etc. Giffuer Jeg Etther wenliigenn thiil kiende, att Jeg hassuer faadt schriffuelsze fran Hans Skoffgardt, att Niels Friisz hassuer nu fran siig anthwordet och indlagt wdj Cantzelielt thee bressue, salliiig Canzeller hassde paa thet godz, handt bekom aff vniuersitetet, och findis samme bressue hosz Hans Skoffgardt, saa attj nu maa samme godz la[de] igenn annamme thiill Vniuersitetet, nar y wille. Giørendis altiidt hues etther tiill willie och gode kandt werre, och will her met hassue Etther Gudt almegtigste befallendis. Aff Kiøpenhaffn then 27 Februarij Aar: 73.

Peder Oxse.

Udskrift: Hederliig hoglerdt Mandt Niels Hemiszenn Doctor Theologiæ och Rector wdj Kiøpennhaffns Vniuersitett, min synderliig gode wen, wenligen tiill schriffuett.

Orig. (egenhändig) i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 99.

167.

1573. 3die Juni. Movrits Christensen Lætus, Superintendent paa Gulland, skriver til Biskop D. Povel Madsen angaaende Gjennemsynet (den akademiske Censur) af et theologisk Skrift, han havde forfattet.

In ecclesiis nostris reuerende Dñe præceptor, Diuino beneficio, præcipue extat illustris explicatio Doctrinæ de poenitentia, sicut

maxime necessarium est eum locum notissimum esse in Ecclesia, quia inter cætera complectitur summam Euangelij, et monstrat precipuum beneficium filij Dei¹⁾ . . . . Sed, proh dolor, tam horribiliter in genere humano sævit Satan et grassatur, vt et ignota sit plerisque hæc doctrina, et longe maiori studio, desiderio et industria temporalia, caduca et momentanea huius vitæ expetantur, idque non solum inter plebeos et idiotas, quos hic pretereo, sed etiam inter eos (si modo phas sit vera dicere) qui se ouium duces esse gloriantur; de quibus legat quilibet pius lector præfationem præceptoris nostri in Pastorem, et præfationem I. ad Thimoth. cum præfatione in Catechismum, quibus locis vita concionatorum deploratur, describitur et commendatur. Quidam ignorant officij suj partes, id quod doctrinam eorum concernit, de qua suo loco dicam. Quidam autem etsi nouerunt, volentes tamen intorim alia agunt, et regnum Dei carnalibus tantum oculis intuentur, quorum maximam partem, ante hanc reformationem in religione apud nos hic factam, cognouimus, qui magis secularia curabant, quam ea, quæ fuerunt Jesu Christi, deuastantes interim prauis suis exemplis vineam Domini, ignorantes etiam regulam, quæ de Christo apud Lucam extat: Cepit (inquit) Jesus facere et docere. Breuia sunt hæc admodum verba. Sed quare Spiritus Sanctus hic prius factorum Christi quam doctrinæ eius meminit? Respondit Augustinus: Quia, inquit, optime is docet et imperat, qui suæ doctrinæ typus est, et imperata primus facit. Cui astipulatur Bernhardus dicens: Pastores debent inpinguare pecus, suis potius quam aliorum exemplis²⁾ . . . . Vt igitur commodius omnia reoto ordine hic constituentur apud ministros Ecclesiarum, præcipue primum in doctrina vera religionis et partibus pocnitentiæ simpliciter explicandis, tunc factum est temeraria quadam audacia (communi nostro preceptore ad hunc ausum me incitante et instigante) quod in Euangelium in die circumeisionis corrasit et exarauit aliquot locos simpliciter pro meis rudioribus ouibus,

¹⁾ En vidtløftig Fremstilling af det omtalte Lærestykkets Vigtighed, som dernæst følger, forbigaaes her.

²⁾ Tanken udvikles gennem flere Citater, som her udelades.

quos ad tres poenitentiae partes et totum Catechismum nostrum applicui, ea qua potui simplicitate, non qua debuj arte. Operae pretium me facturum existimaui, vt simplicem *εἰσαγωγήν* de praecipuis articulis doctrinae Christianae, ex scriptis eruditissimis, pijs, ac catholicis scriptoribus collectam, auditoribus meis vernacula nostra lingua proponi curarem, et vt locus de poenitentia, a quibusdam obscuratus, et a desidiosis Ecclesiarum ministris neglectus et sepultus, illustrius facili quadam simplicitate apud rudiores et simplices (nam doctis non sunt haec parata) explicaretur. Hanc quantulumcunque institutionem Catecheseos pro mea inopia in Gazophilacium templi Dei confero, et ingenue fateor, me parum aut nihil ex proprijs addidisse, nisi id quod deuium est, mancum et mutilatum, id mihi totum cedit, meaque illa esse agnosco, mihiq; ea imputent. Caetera autem sunt desumpta ex prelectionibus D. Martini, Philippi etc., et maior pars ex prelectionibus et commentarijs preceptoris nostri charissimi, ex Enchiridio, Catechismo, Postilla, Pastore, ex Commentarijs epistolarum apostolicarum, praecipue earum, quarum copiam habui. Item ex tractatu in primum caput Johannis, ex tractatu de spiritali regeneratione, ex commentarijs in Psalmum 84, ex V. V., atque ex orthodoxis patribus, et ea ita sunt compilata ac rursus suo modo contexta, quod verbum verbo aliquando respondeat, quae cum meliora reddere non potui, non fuit animus neque consilium ea mutare, vt apparet in marginibus in originali propria manu exarato. Non enim, quod nonnulli solent, erubescio aliorum vti sententijs et verbis¹⁾ . . . Quod autem ad me attinet, ne nomen quidem meum ascripturus fuisssem, nisi compertum habuissem, quam suspecta res sit liber *ἀνώνημος*, ac ea de causa illius minueretur vtilitas. Certe Deum habeo testem, quod ex hoc meo studio adeo nihil venatus sum vel emolumenti vel aurae popularis, vt etiam maleuolorum conuicia, calumnias et derisiones formidauerim, sed vt id solum quaesierim, vt confratribus meis iunioribus et proprijs auditoribus hoc labore inseruirem. Proinde cupio, vt hunc meum laborem vobis commendatum habeatis.

1) En udførligere Udvikling af denne Sætning forblgaas her.

Nunc restat, vt aliquid de dispositione huius concionis breuiter dicam. In enarrando textu hunc secutus sum ordinem. Post præfationem, quæ admonitionem de negligentia ministrorum verbi continet, et adhortationem ad continuam Bibliorum et sacræ scripturæ studium complectitur, sequuntur familiaria quædam ad defensorem huius concionis, cui dedicata est. Loci deinde extruuntur. Primus ex dictionibus (noui anni), remitto auditores ad antithesin veteris anni (iuxta illud: opposita iuxta se posita magis illucescant). Hæc antithesis admonet nos, vt retrospectiamus ad præteritos mores et vicia præcedentis anni, vnde magnus Catalogus vitiorum commissorum oritur, huc accedit concio legis et verbum accusans ex tribus capitibus Deut. 28. 29. 30. Hæc est prima pars poenitentiae in suis membris, agnitione peccatorum, confessione et contricione, et ad decem precepta pertinet. — Secundus locus primam consolationem conscientiae continet aduersus rigorem legis Dei, qua reuelat peccatum, ostendit iram Dei et æternam damnationem propter peccata preterito anno commissa. Hæc consolatio prouenit ex obedientia Christi existentis *λύτρον* preciumque redemptionis, eo quod se legi submitit, factus patri obediens, vt eos, qui sub lege erant, redimeret. Huc accedit aureus locus iustificationis, dextre adiuvante diuina gratia, explicatus, et est secunda pars poenitentiae, modusque reparationis, ad Euangelium et fidem pertinet, et præcipue ad articulum fidei: Credo remissionem peccatorum. — Tertius locus secundam consolationem continet ex aureo nomine Jesu, ibi explicatur definitio, vsus, additur consolatio aduersus portas inferorum, præcipue autem in terroribus peccati et mortis, et pertinet ad secundam Symboli partem. — Quartus tertiam consolationem continet de Baptismo nostro, qui circumcisioni successit, qui cum suis circumstantiis explicatur, præcipue de Baptismi nostri vsu etc., scruiat nobis per totam vitam nostram aduersus terrores conscientiae ex lege et ira Dei conceptas, et pertinet ad Catechismum, de Sacramento Baptismi. — Quintus locus quartam consolationem continet, de sacramento coenæ. Circumcisio enim sine sanguinis effusione de corpore Christi fieri non potuit. Admonemur igitur in circumcisione Christi, ipsum passum et san-

guinem effudisse suum. Huc tota passionis historia cum explanatione Sacramenti altaris. Estque hæc precipua huius concionis pars, nam hæc paulo fusius tractaui, vt auditores et lectores facilius intelligant huius coenæ vsum, et vt passionis Christi veram meditationem consequantur, idque propter rudibres huius terræ. — Sextus locus est de spiritali circumeisione, quæ differt a circumeisione Judeorum vel manufacta. Hæc fructus fidei profert, docetque, vt cum veteri anno deponamus veterem hominem cum suis concupiscentijs et affectibus, et in nouo anno induamus nouum hominem, qui secundum Deum creatus est in sanctitate et iusticia, et pertinet hic locus ad tertiam poenitentiaë partem, de noua obedientia et bonis operibus et ad decem præcepta Decalogi. — Septimus locus est de oratione in hoc nouo anno, quæ est quotidiana supplicatio ad Deum. Ocasio huius loci sumitur a commodis et incommodis præteriti anni. Si incommoda accesserint, agnoscamus, ea esse poenas peccatorum nostrorum, et deprecemur vtrumque. Si autem beneficia accesserint, gratias agamus Domino, a quo omnis donatio bona et perfecta procedit. In auspicio autem noui anni orandum sit. pro omnibus statibus, pro Regia Ma^{te} etc., Senatoribus regni, pro scolis maioribus et minoribus, pro seolarum rectoribus, pro incremento verbi, auertendis scandalis: summa pro aris et focus etc., vt sic tandem transeamus per bona temporalia, vt non amittamus æterna.

Has primitias reuerende Domine præceptor ad paternitatem tuam transmitto, vt illæ iudicio stentque cadantque tuo, de paternitatis tuæ iudicio in hac sum sententia, quod nihil, præcipue quod religionem concernit, præceptoribus meis probari possit, si non illud tibi antea sit probatum. Ergo, si quæ sint hic enunciata contra Analogiam fidei, vel ex incogitantia quadam, hæc omnia cum Ambrosio in primo officiorum libro damno, neque illa mordicus retinere, pertinaciter defendere, vel gladiatorio animo propugnare volo, sed potius publice promitto, me omnibus bene, pie ac solide momentibus sponte et cum gratitudine obtemperatum. Fit enim aliquando, vt dum animus grauiora meditando dormit, interim calamus festinando oberrat. Quare si monstri aliquid sub hoc meo abortiuo partu, me solo

parturiēte, prodierit, vel si quid absurdi (absurdum enim cum præceptore nostro voco quod aut articulos fidei impugnat, vel legem moralem, vel Dei ordinationem) repertum fuerit, oro, rogo atque obsecro, vt sub præceptoribus meis charissimis modeste emendetur ac sepeliatur. Charitas enim tegit multa errata sine ignorantia affectata commissa. Nota etiam sunt illa: εἰς ἀνὴρ οὐ πάνθ' ὄρα, et ex Homero *Il. κ.* quidam sententiam eius sic vertunt: Cum duo simul veniunt, alter præ altero intelligit, quid vtile factu sit, solus autem etsi quid intelligat, tamen mens ei tardior, et prudentia exilis est.

Superest adhuc, vt de mea intentione, quare hæc puerilia de partibus poenitentiae et doctrina Catechismi ad vestram dignitatem transmittō, aliquid dicam. Testis mihi Deus est, quod de ædificatione ne semel quidem cogitassem, nisi Dominus noster præceptor me ad hoc instigasset, quamuis sæpius super hoc a fratribus et amicis meis viris bonis ac pijs sum rogatus, et præsidis nostri voluntatem hac in re optime cognitam habuj. Ideo Christopheri Valkendorpij nomine potissimum hanc concionem apparere voluj, primum quod multa in me contulerit beneficia, publice et priuatim, vt igitur aliquam gratæ mentis significationem præ me ferrem, et extaret aliquod meæ gratitudinis erga ipsum testimonium, ideo has primitias vocationis meæ ei offerre animum induxi meum. Deinde vt qui non defuturos videbam, qui his exercitijs meis obtreclarent, haberem, qui ea et auctoritate et patrociniō defenderet. Non enim dubito ipsos adfuturos, qui cum Esau et vxoribus de Isaac et Jacob (humilitate huius compositionis offensi) dicant, fatuj sunt et humilem habent spiritum. Sed ego respondeo, aduersus Sycophantarum venenosos morsus antidoto bonæ causæ ac conscientiae meæ præseruo, et cum Paulo dicam: Non veni ad vos in sublimitate sermonis. Spiritus sanctus enim diuidit sua dona κατὰ τὴν εὐδοκίαν τοῦ θελήματος αὐτοῦ. Adhæc miretur tua dignitas temerariam hanc meam audaciam, quod audeam tibi homini alioqui occupatissimo hæc puerilia offerre, cum sciam varia esse negocia occupationesque multiplicēs, quibus reuerendus Dominus meus vltro citroque distrahitur, tamen paternitatis tuæ erga discipulos suos indulgentia fretus, hanc meam opellam ad dignitatem tuam

deferre, et ingenij mej tenuitatem apud te recludere non verecundabar, sperans, paternitatem tuam hanc meam audaciam et imbecillitatem, exemplo saluatoris nostri, æquo animo laturam. Postremo, quod fere preteriissem, profiteor, me nullum huic concioni præfixisse titulum, cum sit adhuc partus abortiuus, donec ad Baptismum peruenerit, pro erratorum sordibus ablundis, vt (si phas sit) ibi nomen a compatribus suis consequatur.

Reuerende Domine præceptor, peto a tuâ dignitate, vt hæc extemporanea et inculta eo legat animo, quo legenda sunt ab homine doctissimo simul atque humanissimo: quod autem vacuas ad dignitatem tuam mitto literas ¹⁾, id tempori ascribendum erit, donec aliàs per occasionem licuerit. Iterum valeat paternitas tua anima et corpore diu sospes. Raptim Wisby 3 Junij Anno 1573.

Orig. uden Underskrift og Udskrift i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 184. I Univ. Registrant fra 1633 angives Brevets Indhold paa følgende Maade: «Literæ M. Mauriti Superintendentis Gotlandici ad D. Paulum Matthiam om en Prædicken de vera poenitentia, saavel som de præcipuis religionis articulis, hand componeret hafde, at revidere, paa det den kunde siden ederes. Anno 1573».

168.

1573. 22de August. Kongeligt aabent Brev, hvorved Universitetets Patronatsret til de Kirker og Tiender, der i Fundatsen vare henlagte til de højlerdes Underholdning, paany tilsikres det, efterat hin Ret, navnlig for Sæby og Eggilslevmagle Kirkers vedkommende, var bleven anfægtet af den kgl. Stiftslemsmand.

Wij Friderich den Anden mett Gudtz naade Danmarckis, Norgis, Wendis och Gottis Konningh, Herthug vdj Slesuig, Holsten, Stormarn och Dittmerschen, Greffue vdj Oldenborg och Delmenhorst: Gjørre alle witterligt, att Oss elsch^e Rector och menige Professores vdj Vniuersitetett her vdj wor kiøbsted Kiøbenhaffn haffuer ladett berette for Oss, att for^{ne} Vniuersitetett skall haffue Jus pa-

¹⁾ Den sidste Side af Brevet er blank.

tronatus paa nogen kircker her vdj wortt landt Siellandt liggendis, huilecke och erre indsatte vdj den Fundatz, som om for^{ne} høylærdes vnderholding giortt er; och att forgangen aar, den thid thienderne offuer allt Rigett^e erre bortfeste, haffuer wor Stigts Lensmandt och bortfast Sæby och Eggitzløffmagle kirekethiender. Thisligeste skall dennom och vdj andre maade, paa huis de haffue Jus patronatus thill, skee forhindringh, huorudinden de beklager dennom paa deris frihedt att werre skeett for korth. Tha eptherdj wij icke er thill sindtz nogett att wilde lade oss befatte mett huis thiender Vniuersitetett vdj Fundatzen er thillagdt, fast mindre thilstedde nogen aff vore Lensmendt att skulle thillregne sig nogen frihed eller rettighed, paa hues thennom thill deris vnderholding er forskreffuitt, eller der paa y nogen maade att lade giorre dennom forhindring, bede wij eder och biude, som for^{ne} Sæby och Eggitzløff kircker fest haffue, och alle andre, som nogen thiender haffue, och for^{ne} de høylærde haffue Jus patronatus paa, och findis y deris Fundatz, att y epther denne dagh icke eder der met befatte, men thennom lade fylge de høylærde her y Vniuersitetett, och dennom derforre lade raade, som dennom sielff best siunis, mett mindre y kunde haffue thett y deris minde. Och huis pendinge y thill indfestning ther paa vdgiuffuitt haffuer, skall for^{ne} wor Stigts Lensmandt eder igjen antworde. Wij forbiude oc wore Fogeder, Embitzmendt och alle andre, for^{ne} the høylærde, enthen paa huis kircker the haffue Jus patronatus thill, vdj nogen maade att befatte, eller och paa huis andett, dennom thill deris vnderholdingh er thillagdt, hinder eller forfang att giorre y nogen maade. Ladendis thett ingenlunde. Giffuett paa wortt Slott Kiøbenhaffn, then 22 Augusti Aar Mdlxxij.

Vnder wortt Signethe.

Friderich.

Afskrift i Joh. Stephanius's Kopibog, Kgl. Bibl., Ny kgl. Saml. 1219. 4.

169.

1573. 28de September. Kongeligt aabent Brev, hvorved der tilstaas den Bogtrykker, som Rektor og Professorer maatte antage, Skattefrihed, saalænge han prentede for Universitetet.

Wij Frederich thennd Anden med Gudtz naade, Danmarekis, Norgis, Wendis och Gotthis Konningh, hertug vdj Slesuig, Holstenn, Stormarnn och Dyttmerschen, Gressue vdj Oldenborg och Delmenhorst, Giøre alle witterligtt, att efterthij vdj thennd Fundatzs, som aff wor kiere herrefader, salig och hogloflige Ihu-kommelse, er giortt om thennd høige schole vdj wor kiøbstedt Kiøpnehaffn, eblantt anditt er tilladt Rectori, Doctoribus, Magistris och menige Professoribus att mue holde en bogtrøcker, boendis ther sammestedtz, som kand prente for Vniuersitetit hues bøger, themata och anden deell, hannom bliffuer aff for^{ne} the høiglerde befallt: Tha haffue wij aff wor synderlig gunst och naade vndt och tilladt, och nu med thette wort obne Breff vnde och tillade, att huilchenn Bogtrøcker, som forhemelthe the hoglerde anthagendis worder, maa bliffue besiddendis vdj for^{ne} wor kiøbstedt Kiøpnehaffnn och sig ther nere och bierge, som andre wore vndersotthe, borger ther sammestedtz, och altid were quitt och frij for alle borgerlige och byes tynnge, emedenn och all thennd stund hannd prenter for Vniuersitetet och for^{ne} the høylerde. Thij forbiude wij alle, ehuo the heldst cre eller were kunde, serdelis wore Fogitther, Embitzmendt, Borgemestere, Raadmenndt och alle andre, for^{ne} Bogtrøcker her emod att hindre, eller med nogenn borgerlig eller byes tynnge, effther som for^{allt} staar, att besuerre vdj nogre maade, vnder wor hyllest och naade. Giffuitt paa wort Slott Koldinghus thennd 28. dag . Septembris Aar etc. Mdlxxij.

Vnder wortt Signett.

Friderich.

Orig. paa Pergament med det kgl. Segl i Vox, i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 198.

170.

1573. *Leges Scholasticorum, qui liberalitate regia in domo Collegii aluntur (d. e. Love for Kommunitetsalumneme).*

Trykt hos Beckman, *Communitatis Regiæ Havniensis Historia*, p. 18—22.

171.

1574. *27de Januar. Kongebrev til Righshofmester Peder Oxe om paa Kongens Regning at lade opføre en grundmuret Bygning paa Studiiigaarden, hvori Kommunitetsalumneme kunde bo og bespises.*

Till Peder Oxe, vt sequitur.

Frederich. Wor synderlig gunst tilforn. Wider effthersom wij haffue funderitt och giffuitt til ett hunder Studenters vnderholding vdj wor kiøpsted Kiøpnehaffn nogitt godtz och nogle thiender her vdj wortt land Sieland: tha efftherthij thett icke well schall schicke sig, att same studenter schall haffue thieris wonunge och werelse ther vdj byen och ligeuel søge diske och bord vdj Collegio, men thett schall were bequemer bode for exercitia, the kunde bruge vnder thenum sielff, och for lectionibus och opscende, the hoglerde kunde haffue till thenum, om de bode tilsamens, ere wij tilsindtz att lade bygge ett huss aff grund paa Collegij gaarden her j wor kiøpsted Kiøpnehaffn, huor vdj same studenther schulle her effther haffue thieris wonung och werelse. Thij bede wij ether och begiere, attj strax paa foraaritt paa wor omkostning lader opbygge och opslette paa Collegij gaarden ett stenhuss aff grundt, saa att same studenter ther vdinden kunde haffue thieris werelse, och att giøris en commun stue j for^{ne} huss, huor vdj same studenter kunde spisis, och siden saa mange kammer, att tho och tho kunde were samen. I wille ether mett for^{ne} bygning alling lade were befalitt, och bestille steen, muracker, groff steen och huis anden deell ther till forordnett er, saa same bygning paa foraaritt strax maa gaa for seg. Ther mett giø j oss synderligen til wilge. Actum Kiøpnehaffn thend 27 Januarij Mdlxxiiij.

Sjælandske Tegnelser. XII, 226.

172.

1574. 27de Januar. Kongelig Stadfæstelse af en af Rektor og Professorer vedtagen Skik og Ordning vedkommende Kommunitetsalumnernes Øvelser.

Wij Frederich thennd anden med Guds naade Danmarekis, Norgis, Wenndis och Gothis konningh, hertug vdj Slesuig, Holstenn, Stormarnn och Dyttmerschen, Greffue vdj Oldenborg och Delmenhorst, Giøre alle witterligt, effther som wij nogen tiid siden forleden, Gud aldmeehtigste til loff och ere, Rigit och Religionen til beste och forbedring, hassue funderit och wdlagt en euig Renthe til hundrede Studenthers Vnderholding vdj wor kiøpstedt Kiøpnchaffn, at huilcke fattige Personer aff Scolen eller Vniuersitetet, som wor forhobning om att skulle forbedre thennom, och icke hassue vdj formuen eller aff thieris foreldre nogen hielp att studere medt, skulle vnder same Studenter indthagis, och nyde same vnderholding, effther som fundatzen ther om widere formelder: Tha effterthj Oss elsk^e hederlig och hogleerde Mendt Rector, Decanus och menige Professores vdj Vniuersitetet samestedtz, huilcke wij hassue befallt att hassue Indseende paa for^{ne} Studenters lerdøm, hassue giort thendt Schick och Ordning, paa thet same Studenter thess bedre kunde exercis och forfremis vdj bogelig konster, som effter følger: Først att Studenterne och Elemosinarij skulle schiffles til huer anden Søndag, frann ett slar til thet ringer samen til Aftensang, presentibus ordine baccalaureis, at disputere in philosophia eller att declamare. For thet andit skal huer Studenter, som opponerer, giffues iij β. respondentj viij β. och Presidenti xij β. For thet thredie skal decanus artium were forpflicht att were tilstede, paa thet aldting thess bedre kandt gaa til, men ther som handt bliffuer forhindrit, skal hand schicke en aff Magistris artium vdj sitt stedt. For thet fierde skulle for^{ne} Elemosinarij, som aff Oss vnderholdis, strax nogen Terentij Fabuler ere wdlest, publice thennom agere, effther theologorum och Rectoris wilge och befalinge. For thet femte om nogen aff same Elemosinariis hassuer nydit same vnderholding i thre aar, och hand tha icke findes schickelig att thage gradum baccalaureatus

in philosophia, at hand tha fran same vnderholdning foruises. For det vj, skal decanus were forpflicht aarligen om fasten Baccalaureos at promouere. Huileken Schick och Ordnung, som aff forⁿe hoglerde giort er, wij aff wor synderlig gunst och naade haffue fuldbyrdt, samtycht och stadfest, och nu med thette-wort obne breff fuldbyrde, samtycke och stadfeste, wed sin fulde-magt att bliffue, vdj alle sine oerd, puncter och Artickle, som forschreffuit staar. Giffuit paa wort Slott Frederichsborg thendt xxvij dag Januarij, Aar etc. Mdlxxiiij.

Wnder wort Signnetth.

Friderich.

Orig. paa Pergament med vedhængende kongelige Segl i Vox, i Konsistoriets Arkiv. Jfr. Hist. Tidsskr. 3 R. III, 46—7.

173.

1574. 16de April. *Overenskomst mellem Universitetet og Bogtrykkeren Hans Stockelmann.*

Zu wissen sie aller[me]nniglichem, das auff heudt, hier vnterschrebenen Dato, ein Handell vnd Contract vorgehenommen, begriffen vnnde vollentzogen ist zwischen den werdigen, achtparn, hoch vnd wollgelarten Herrn Rectorn vnd Professornn der loblichen vnd konniglichen Vniuersitet Copenhagen eyner, vnnd dem Erbarn vnd Kunstreichenn Hans Stockelman Buchdruckern anderseits, der gestalt vnd also, das gerurter Buchdrucker sich kegenn wolgemelter vniuersitet vorsprochen vnnd vorpflichtet hatt seine Druckerkunst alhier zu Kopenhagenn, der Vniuersitet zur Ehrn, Nutz vnnd Pestenn, mit feinen zirlichen Typis, seines hoichsten fleisses getreulichen zu vbenn, vnnd zu gebrauchenn, der Herrn Professorn Themata, so vielen der zu disputiren solenn proponiret werdenn, vmb sonst vnd vorgebes zu drucken. Idoch das ime darzu frie Papir soll gegeben werden. Vnd zum letzsten mit den Buchfuhrern alhie vmb einen pillichenn lhonn gleichlichenn zu handeln. Darentkegen vnd fur solchenn seinen getreuwen dcinst hatt obgedachter Vniuersitet gemeltenn Hans Stockelman zugesagt vnnd vorheissenn eine frie behau-

sung, seiner gelegenheit nha, einn zu gebenn, vnnnd darbenben vonn allenn burgerleichenn besweringenn vnd burdenn gentzlichenenn zu entfreen. Zu vrkunt, das dieser Handell also, wie gemelt, bewilligt vnd beider seitz angenommen sei, sein disze zwei gleichlautent Contracts brieff auffgerichtet, darvon der eine mit des Herrn Rectoris vnderdrucktenn siegell besiegelt, vnnnd obgerurtenn Buchdruckern vbergebenn. Der ander aber mit viel gemeltenn Hans Stockelmann vnd darneben mit der ersamen Claus Fœrdt vnd Baltzar Kausz Buchfürern Pitziern zur wittligkeit besiegelt vnd ehrgemelten Vniuersitet zugestellet wordenn. Actum Copenhagenn den 16 Aprilis Anno 1574.

Orig. med tre Segl i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 198.

174.

1574. 11te Maj. Kongebrev til Universitetet, hvorved D. Rasmus Lætus afskediges, og M. Anders Lavritsen beskikkes til Professor i Theologien i hans Sted.

Fr̄ederich thend Anden med Gudtz naade Danmarckis, Norgis, Wendis och Gottlis koning etc.

Wor synderlige gunst tilfornn. Wiider, efftherthj osz elsk^e hederlige og hoglerd mand Doctor Erasmus Letus, som her thil haffuer haffl professionem in theologia wdj wort wniuersitet samestedtz, icke lenger for nogen leylighedtz skyld kand forestaa same kald, tha paa thet same Lection thes flittheligere kand bliffue warit, haffue wij for gott anseet att thilschieke osz elsk^e hederlige och hoglerde mand Mester Anders Lauritzenn, Cannick vdj Roskilde Domkireke, huor om wij hannom ochsaa haffue thilschreffuit. Thj bede wij etther och begiere, atj for^{ne} Mester Anders Lauritzenn nu strax wille kalde til same profession in theologia, saa hand wdj for^{ne} Doctor Erasmusis sted indthreder, och atj giører thend forordning, saa hand for hans wmage bekommer thet præbende, saa och huis thiender, korn och anden wnderholding, som for^{ne} Doctor Erasmus for hannom haffl haffuer, och bequem werelse, hand wdj kand boe. Ther

med giøre i osz thil wilge. Schreffuit paa wortt slott Frederichsborg thend xj Maij Aar etc. Mdlxxiiij.

Wnder wortt signet.

Friderich.

Udskrift: Osz elsk^e hæderlige och høglerde mend, Rectori, Decano, Doctoribus, Magistris och menige professoribus wdj Vniuersitetitt wdj wor kiøbsted Kiøpnehaffn.

Orig. i Kong. Bibliothek, Ny kgl. Saml. 752 c. Fol.

175.

1574. 4de Juli. Kongebrev til D. Niels Hemmingsen om at antage en tydsk Student, Jost Rytter, i Kost paa Kongens Regning.

Doctor Nils Hemmingsenn fick Breff Jost Rytter anrørendis etc. vt sequitur.

Friderich thend Anden etc. Wor gunst tilforrn. Wiider, att greffuenn wdaff Waldeck hassuer forskreffuit till oss thenne breffuissar Jost Rytter aff Korbach, som er fød i Hans K^{es} land oc greffueschafft, oc hassuer for^{ne} Jost Rytter en tiid lang gangitt ad particulares scholas, oc nu er tilsindtz att studere wdj Vniuersitetitt, oc efftherthj hand aff hans herre oss synderligen er commenderitt, oc ther schall were god fòrhobning om hannom, hassuer wij forbemelte greffue wdaff Waldeck saadan willige begiering icke kunde wdsloa, men hannum her wdj oc i andre maade gierne wilde were till wilge. Thi bede wij etther oc begiere, attj for^{ne} Jost Rytther wille thage till etther wdj kost, paa thet i kunde hassue opseende met hanss lerdom oc leffnit, oc attj etther hannum i alle maade lader werre befallitt, att hand sig kunde forfremme, effther som wij etther thermet naadigst tilforthroer. Wij wille lade giffue etther for for^{ne} Persones kost aarligen saa mógitt som en andenn giffue, saa thet schall were etther vden besuering. Ther met etc. Actum Haffniæ 4 Julij Aar etc. 1574.

Sjælandske Tegnelser. XII, 297.

177.

1574. 6te Juli. Kongebrev til Peder Oxe om at undersøge den Klage, Professorerne havde fremført mod Lensmanden Jørgen Marsvin i Landskrone, over at han ikke vilde indrømme dem «Herligheden» af tvende Gaarde, der laa til Fosie Kirke.

Friderich thend Anden med Gudtz naade Danmarckis, Norgis, Wendis och Gottis konning etc.

Wor sønderlig gunst tilfornn. Wiuder, att oss elsk^e hederlige och hoglerde mend, menige professores vdj vniuersitetet vdj wor kiøbsted Kiøpnehaffn, haffue ladit berette for oss, huorledis the haffue Jus patronatus paa en kireke wdj wortt land Skaane, kaldis Fosi kireke, som skal findis j thend fundatz iblandt anden renthe, wor kiere herrefader, salig och hoglofflige ihukommelse, haffuer lagd thil the hoglerdis wnderholdinge, thil huileken kireke ligger thuende gaarde, huor aff the opbere landgilde. Och beclage the, att oss elsk^e Jørgenn Marsuin, wor mand, raad och embitzmand paa wortt slott Landtzkrone, saa wel som andre stigtsleensmend for hannom, lader giøre thennom forhindring paa herligheden aff same thuende gorde, saa the thend icke haffue motte nyde, siden the først haffue bekommit Jus patronatus paa same kireke. Och efftherthj the aarligen operer aff same gaarde landgildett, mene the och, thennom bør ther aff herligheden att nyde. Thij bede wij etther [och] begiere, attj Rectorem Vniuersitatis wille beskede thil etther och forfare, om same Fosi kireke findis j theris fundatz, och attj siidenn thilschriffue oss etthers bethenckende, om thennom bør herlighedenn aff for^{ne} thuende gaarde, efftherthj the haffue Jus patronatus, eller ey, saa att wij oss ther effther kunde wiide att rette, och thennom ther paa att giffue suar och beskeed. Ther med skeer oss sønderligen thil wilge. Schreffuit paa wort slott Frederichsborg thend vj Julij Aar etc. Mdlxxiiij. Wnder wort signet.

Friderich.

Udskrift: Oss elsk^e erlig och welbyrdig Peder Oxe thil Gislefeld, wor thro mand, raad och hoffmesther.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 105.

177.

1574. 8de Juli. Den kgl. Sekretær Arild Hvitfeldt tilskriver Universitetets Rektor, D. Hans Frandsen, angaaende den i foranstaaende Kongebrev (Nr. 176) omhandlede Sag.

Jhs.

Kierre her Doctor. Min wenlig hellsenn skall were ether alltid och nu forsenndt med huis ydermeere wdj min ringe macht er, i kand haffue gott aff. Kiere her Doctor. Sender ieg ether atter ett Konn. Mtt^s breff till hoffmester de negotio isto, quo proxime mihi scripsisti; och haffuer Kongen beuillgett ether samme forschrift i saa maade, som thenne hoes liggende copie formelder. I wille nu talle med hoffmester, att hand Kon. Mt. will tillschriffue hans betenckende, om ether icke bør herligheden aff kirkegeordene, epherdj i haffuer Jus patronatus paa kircken. Siden kunde i fange Kon. Mtt^s breff till Jørgen Marsuin, vt statuta vobis cedat. Och will ieg hermed haffue ether Gudt euindeligen befallitt, gerne giørendis alltiid, huis j kand haffue gott aff. Ex Frederichsborg 8 Julij Aar 1574.

A. Huittfeldt.

Udskrift: Hederlig och høglerdt Mand, Doctor Hans Frantzen, Rectori Vniuersitatis Haffniensis och Professori Medico, min synderlig gode wen, wenligen.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 105.

178.

1574. 29de Juli. Tingsvidne, om at Universitetet havde udsagt en Bonde paa dets Gods af hans Gaard, fordi han var sat i Band af sin Sognepræst for langvarig Forsømmelse af Kirken.

Peder Bosenn aff Walsømagle, som thendt dagh paa Ringstedt-herridtztingh sædt y Dommerstedt, Mougens Ilage af Wettersløf och Bertill Hansenn aff Mulstrup, giøre witterligt for alle mett thette wortt obne breff, att aar epher Gudtz byrdt 1574, Taarsdagen thendt 29 dagh Julij, paa Ringstedt-herridtztingh skickit waare welfornumstige mandt Maltz Mogensenn aff Skee, huilcken

her loughligen iij samfelde tingh, paa Vniuersitetz wegne wthi Kiøffuenhaffn, haffuer wdsagt Peder Jude y Allindelille af thendt gaardt, handt nu yboer, fordi att handt wdj Harrestedt kireke aff hans Sogneprest er obenbare sett y bandt, for handt iche wdj sex aar haffuer søgt samme forskreffne syn sogne kireke, icke heller wthi saa langtidt haffuer anammith sacramenthe etc. Och waar her i dagh inden tinge Peder Jørgensen af Skee och Hans Nielsen ibid., huileke her widtnede mett wpragte fngre och helgens cedt, att thj haffde giffuet for^{ne} Peder Judhe her till loughlig warsell, huilckit for^{ne} Per Judhe her samme dag waar till wedermaals tale, och bekiende, att handt haffde fangitt loughlig warsel, som forskreffuit staar etc. (Herpaa blev der samme Dag givet Mads Mogensen Tingsvidne af 12 Dannemænd). Till widtnesbyrd att saa er y sandhed widtnet for os, thett beuise wij mett wore signether her wnder trøcht. Datum vt supra.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 145.

179.

1574. 30te Juli. Kongebrev til Capittet i Roskilde, om at D. Rasmus Lætus skulde have det samme Præbende, som M. Anders Lavritsen, der var indtraadt i hans Plads ved Universitetet, hidtil havde haft.

Till Capittell vdj Roskilde.

Frederich. Wiider, att effther som mester Anders Lauritzen er kalditt ther fra Roskilde och till vniuersitetitt vdj Kiopnehaffn, och ther er giortt en forandring, att hand schulle forthrede Doctor Rasmusis sted, och nyde och beholde all hues renthe och indkompst hand ther haffde; och for^{ne} Doctor Rasmus ther med schulle anamme thet prebend, for^{ne} mester Anders wor forleent med vthj Roskilde domkireke: tha beklager for^{ne} Doctor Rasmus, attj weigrer ether ther vdj, och icke wille lade hannom føllige samme prebende, effther som mester Anders thet hertill haffd haffuer, huor vdinden hand meen sig att skee for kort. Tha effther sliq leiglihed, och efftherthj mester Anders beholder all then renthe, Doctor Rasmus haffuer haffd, bede vij ether

och wille, attj for^{ne} Doctor Rasmus lader føllige for^{ne} prebende med all sin renthe och tilliggelse, effther som mester Anders thett sidst vdj were haffde, och attj aldellis ingen ydermere hinder eller forfang ther paa giøre hannom j nogen maade. Ther med skeer wor wilge. Thi lader thet ingenlunde. Schreffuet Frederichsborg 30 Julij Anno 74.

Udkast i Geh.-Ark., Topograf. Saml., Roskilde Nr. 180.

180.

1574. 31te Juli. Kongelig Befaling til Biskop Poul Madsen og Borgmestrene i Kjøbenhavn, om at de Gaarde, som Præsterne i Kjøbenhavn havde foruden deres rette Præstegaarde, maatte sælges, og Jordskylden af dem tillægges Præstekaldene.

Fr^ederich thend Anden med Gudtz Naade Danmarckis, Norgis, Wendis oc Gottis konning.

Wor synderlige gunst tiillfornn. Wiider, att Sognepresterne ther vdj Kiøpnehaffnn haffuer vnderdanigst ladett giffue oss tiill kiende, huorledis ther schall fndis nogen gorde oc boeder, som ere lagde tiill predickestolerne oc Sognepresterne ther vdj byen, forvden the rette Residentzer oc prestegorde, the selff paaboer, huor aff aarligen giffuis hussleye tiill presterne. Oc therhoss lader forstaa, att samme gorde oc boër en tiid effther anden megett forfaldis, saa the vden stor bekostning icke kunde ferdig giøris och holdis wed macht, som thet sig bør. Och schall ther were nogen, som tiilbiuder att wiille kiøbe samme gorde oc boeder, thersom the thenum motte bekomme oc siiden beholde tiill thenum oc theris arffuinge for eyendom. Tha thersom thett kand were Sognepresterne oc theris Efftherkommere tiill ydermere gaffn oc fordeell, att samme gorde selgis, oc pendingene siiden foruendis thenum tiill beste, end thett tiill thess werett haffuer, ere wij ther med naadigst tiilfridtz. Bedendis ether oc begerer, attj med thett første thend leylighed offuerueyger, oc siiden for fylliste oc som billigt affhender samme gorde oc boeder tiill huem therfore mest giffue wille, oc attj for en tiilbørlig Jordschyld setter oc taxerer hues Eyendomme samme gorde oc boede erre bygdtt paa, saa at for^{ne}

Jordschuld aarligen giffuis ther aff tiill presterne, som en wiisse indkompst. Oc att the pendinge, som j saa maade opberis for hues gorde oc boeder ther affhendis, att the bliffue hoss Sognepresterne oc theris Efftherkommere, thenum tiill gaffn oc beste, oc iche tiill nogen anden brug bortforuendis eller forkommis j noyer maade. Oc attj ther paa giørrer en schick oc forordning, huorledis altid her effther ther med best oc schickeligst kand forholdis, oc thett vnder Ethers Signeter giffuer klarligen fran Ether beschreffuit, effther som j wille ansuare oc were bekenntt. Ther med scheer wor wilge oc befalinge.¹ Schreffuit paa vort slott Frederichsborg thend xxxj dag Julij Aar etc. 1574.

Vnder wort Signett.

Friderich.

Udskrift: Oss Elsk^e Hederlig oc Høglertt mand Doctor Pouell Mattzen, Superintendentt vdj Siellantz stigt, och Borgemester vdj wor Kiøpsted Kiøpnehaffnn.

Orig. i Geh.-Ark., Danske Saml. 179 b.

181.

Omtrent 1574. Brev fra D. Peder Sørensen til Joannes Pistorius Nidanus om hans Studier og medicinske Praxis, samt om den Modstand, som den paracelsiske Retning i Lægevidenskaben fandt. Han slutter med at omtale de vanskelige Forhold for Theologerne (vistnok nærmest med Hensyn til Hemmingsen).

Salutem Clariss. D. Pistorj.

Posteaquam in patriam reuersus aulæ Regiæ comes factus sum, tot negotiis in horas implicor, vt nec philosophos consulere, nec proprietatum separationes et exaltationes ignis adaptatione administrare possim. Quamuis autem specificis quibusdam remediis a me præparatis non sine felicitate et artis honore frequenter vtar, tamen in iis animus acquiescere non potest, sed desiderio illius diu præuisæ medicinæ mirum in modum flagrat, et fore confido, vt votis nostris tandem respondeat euentus. Primas certe spes confirmauit fortuna, optatisque successibus demonstraui, medendi indicationes a Paracelso introductas,

et a nobis clarius expositas, longe superare fastidiosas Galeni methodos. Secundas quoque spes (nisi animus ex non ente in entis suspicionem devenire potest) nequaquam fallat. Interea si canum latratus et iniquorum hominum immeritam rabiem effugere nequeo, humanam vicem pluries doleo, qua bene merita fatali sorte sinistre ab ingratis excipiuntur. Quid quæso reprehendere potest verbalis philosophus mille homonomiis inexplicabiliter implicatus in rebus naturæ gremio absconditis, quæ explicari et erui non possunt sine multa philosophia et ignis experientia, aut quid intelligere potest, dum inquinatum animum tantæ contemplationi et lectioni accommodat! Operæ pretium est cum Horatio canere: Odi profanum vulgus et arceo! Carmina non prius audita Musarum sacerdos virginibus puerisque canto. In doctrina elementorum quam clare ostendi differentiam primorum et permixtorum, proprietates exposui et obscurissimæ contemplationi lucem adhibui! Quoties æquiocatione maligne seductus insectatus est elementa mea et ipsius naturæ! Quid illi in mentem venit, dum vacuitates scholasticas, dimensiones, invisibilitates, incorporeitates (liceat nunc ita loqui) cum nostris proprietatibus in natura sedem ac scientiam habentibus æquiivoce tot locis contulit. Denique principium vbique petere videtur, dum ex communi philosophia et medicina, quia aliam non didicit, aduersus illos disputat, qui illam negant et meliorem ostendunt. Optarem sane de hac controuersia tuum audire iudicium, et quæ esset sententia celebriorum medicorum in Germania, aucrem scire. Si enim talis disputandi ratio ipsis placuerit, receptui nobis confestim canendum est. Natura silentium amat, et Deus contentiosos execratur. Satis superque Theologorum vicem hisce temporibus doluimus. Tacite pasci, quiete viuere, tutius est, nisi veniens ætas iudicium mutauerit, et tunc quoque ad vindictam supererunt dies. Vale.

Udkast i Kongl. Bibl., Bøllings Brevsamling. Tidligere fejlfuldt trykt i Bartholins Cista Medica p. 125—7.

182.

1575. 22de Januar. Kongelig Befaling til Feder Bilde til Svanholm og Herluf Skave til Eskildstrup om at varetage Universitetets Interesse i en Markeskjellssag, det havde med Jørgen Daa.

Wij Frederich thennd Anndenn medtt Gudtz Naade Danmarekis, Norgis, Wendis och Gottis konning, hertug wdj Slesuig, Holstenn, Stormarnn och Dytterschenn, greffue wdj Oldenborg och Delmenhorst, Hilsze Ether osz elsk^e Peder Bilde till Suanholm, wor Mannnd och Raad, och Herluff Schaffue tiill Eschildstrup, wor Mand och thienner, kierligenn medtt Gud och wor Naade. Wiider, att the hoglerde wdj Vniuersitetitt wdj wor Kiøpsted Kiøpnehaffnn wnnderdanigst hassue laditt giffue tiillkiennde, huorledis ther begiffue sig thretthe emellom thennom paa thennd ene, och osz elsk^e Jørgen Daa, wor Mannnd och thienner, paa thennd anndenn siide, om ett Marckschiell, som for^{ne} Jørgen Daa hassuer opkraftt och tiillfølger Oldinngge att schulle suergie och giøre, effther som the Ether selff ydermere kunde berethe. Huor fore the ere begierenndis, att wij nogenn wore gode Mennd wilde tiilforordne, som paa theris siide kunde hassue opszeende. Thj bede wij Ether och befale, attj retther ether effther, naar for^{ne} Oldinge schulle fuldgjøre theris thoug, och for^{ne} the hoglerde Ether lader tiilszige, att begiffue Ether paa Aasterderne, om threttis, hassuenndis flittig Innszeende, att for^{ne} the hoglerde paa theris grund och eyenndomme met samme Marckeschiell icke scheer forkortt, menn althinngis gannger ther retteligenn och christeligenn tiill. Ladendis thet ingelunde. Giffuett paa wortt slott Skanderborg thennd xxij dag Januarij Aar etc. Mdlxxv.

Wnder wortt Sig^{tt}.

Friderich.

Udenpaa: The hoglerde wdj Kiøpnehaffnns Vniuersitet.

Orig. i Patentformat med udvendig Forsegling, i Konsist. Arkiv, Pakken Nr. 99.

183.

1575. 12te Marts. *M. Johan Hamer, Præst i Husum, tilskriver Hr. Johan Pistorius, Præst i Tetenbøl, og beklager de Krænkelser, der tilføjedes D. Niels Hemmingsen.*

M. Johannes Hamerus Johanni Pistorio S. D.

Reuerende D. frater . . . Quæ de Domino Hemmingio refers non leuiter me affecerunt, doleo certe vicem venerandi senis de Ecclesia optime meriti. Talia dicteria et scommata virum cordatum durius feriunt et grauant, quam vulnera altissime inflicta et periculosissima. Ita nunc et tam hostiliter inter se Theologi pugnant. Tecum igitur oro, vt Deus suo spiritu nos regat, quo vnum simus in ipso, et faciat ex nobis vasa misericordiæ et organa Ecclesiæ salutaria. Amen. Constatentes quia nunc audiendi sunt, ideo breuiter tibi respondeo; alias plura. Salutabis officiose meis verbis vxorem, filium cum filiabus. Husemo pridie Lætare, Anno Domini 1575.

Afskrift i Joh. Pistorius's Brevbog, Gl. kgl. Saml. 3078. 4.

184.

1575. 22de April. *Kongebrev om M. Hans Hemmingsens Afsættelse fra hans Embede som Læsemester ved Universitetet paa Grund af hans forargelige Levned.*

Frederich thend Andenn medt Gudz naade Danmarckis, Norgis, Wendis och Gottis koning.

Wor synderliig gunst tiillforrn. Wiider, att wij komme wdj forfaring, huorledis Mester Hans Hemingsen, Doctor Nielsis sønn, icke allene skall findis whørsom och wlydig emod hans fader, men ochsaa førre ett fast selldzamen leffnet, som icke staar hanum, som er en lesemester och schulle giffue andre guode exempell, well an, huorfore wij wille, att hanum hans profession och leyse schall formenis, indtiill wij anderledis ther om worder tiill sindz och thet kand skee mett wor beuillingh. Thj bede wij ether och wille, attj for slig leylighed skyld forbiuder hanum hans Lection eller ydermere att profitere ther

wdj skolenn. Ther medt skeer wor wilge. Thj lader thet ingenlunde. Schreffuit paa wort slott Frederichsborg thend xxij dag Aprilis Aar etc. Mdlxxv.

Wnder wort Signett.

Friderich.

Udskrift: Oss elsk^e hederlige och hoglerde mend, Rectorj, Doctoribus, Magistris och menige Professoribus vdj Vniuersitetet j wor kiøbsted Kiøbenhaffn.

Orig. i Kong. Bibliothek, Ny kgl. Saml. 752 c. Fol.

185.

1575. 22de April. Kongebrev til Slotsherren i Kjøbenhavn og Professorerne, om at Hr. Morten Jørgensen og hans Hustru paa Grund af deres uordentlige Levned (de havde været implicerede med M. Hans Hemmingsen, se Nr. 184) skulde vises ud af Byen.

Morthen Wenstermand saa och the Hoglerde vdj Kiøbnehaffns Vniuersitet finge Breff, liudendis som efterfølger.

Friderich etc. Vor synderlig gunst tillforn. Wiider, att wj ere komne vdj forfaringe, huorledis en wed naffn Her Morten Jørgensen, som tilforn hassuer giort thieniste vdj Helliggiestus, icke alleniste selff skall hassue ført ett seldtzambt leffnit med frodserj och druckenskab, men och schall hassue liid och tillstedt, att ther holldis Øllsall vdj hans hus, huor med hand och hans høstru hassuer giffuet orsage till mōgen wthucht och anden løszachtighed, och end dog hand ther om thidt och offthe bode aff Predicanterne och andre er paamindt icke att skulle lide saadant vdj hans Husz, hassuer saadant dog icke kunde hielpe, och efftherdj thett icke well anstaar enn Prestemand at giffue aarsage till saadanne Guedtz fortørnellse, Wj och forfare, att hand ther foruden alleuegne ther vdj Byen schall hassue opslagit Skendtzschriffter och siig ther vdinden stildt oprørish, thisligeste whørsom ladit seg finde emod hans Superintendent: tha wille wj, att hand och hans høstrue icke allene nu strax schulle vdwige Kiøbnehaffns bye, men ochsaa Sellandtz Stigt.

Thj bede wj ether och wille, atlj hanum och hans Høstrue forelegger en kort thiidt att forsehe thenum paa andre steder och thenum medt alworlighedt forholder, att hues the effther forlagde thiidt lader seg finde her j Stigthet, wille wj lade straffe offuer thenum, som wedbor. I wille ether altingist her medt lade were befallit, saa frambt ethers forsømmellse ther wdinden findis, i icke wille stande osz till Rette. Ther medt etc. Schreff-uit Frederichsborg 22 Aprilis A° 75.

Sjælandske Tegnelse. XIII, 30—31. Om Hr. Morten Jørgensens og hans Hustrus Forhold til M. Hans Hemmingsen se Ny kirkehist. Saml. IV, 277.

186.

1575. 12te Juni. Kongebrev til Lensmanden i Landskrone, Jørgen Marsvin, om ikke at betage Universitetet dets Patronatsret til Fossie Kirke.

Jørgen Marsvin fick Kon. Mat^s Schriffuelse, att hand aldellis inthett schulle befatte sig med Fossie sognn, som the høglerde vdj Vniuersitetet vdj Kiøpnchaffn haffue Jus patronatus tiill. Saa lydendis:

Frederich etc. Wiider, att oss elsk^o hederlig oc høglerd Mend menige Professores vdj Vniuersitetet her vdj Kiøpnchaffn haffue vnderdanigst ladett giffue oss tiill kiende, huorledis the haffue Jus patronatus tiill nogne sogner ther vdj wort land Skone, iblant huilche the och haffue Jus patronatus til Fossie sognn¹⁾, oc ther hoss beklage, att thenum paa theris rettighed aff for^{ne} Fossie sognn giøris forhindring, saa oc att bønderne paa the gorde boendis, som ligge tiill kirken, oc presten j samme sognn, schulle besueris med echter, haffre att vdgiffue oc anden thyngge emod hues konge breffue the haffue paa for^{ne} sognn med andre Vniuersitetsz sogne. Sameledis beretter the, att ther paa Lantzkrona slott schall findis ett breff paa nogre gorde,

1) Til andre Sogne i Skaane end Fossie havde Universitetet dog saavidt vides ikke Patronatsret.

vdj fordom tiidt med all theris affgift oc redtze ere giffne tiill for^{ne} Fossie kircke, presten oc degnen; oc for nogen tiid siiden schall samme breff were kommen fraa kircken. Tha effthertij for^{ne} the høglerde her vdj Vniuersitetett haffue Jus patronatus tiill for^{ne} Fossie sognn, oc paa thett the icke med billighed schulle haffue thenum att beklaghe, bede wij ether oc wille, attj med hues rettighed Vniuersitetet haffuer tiill for^{ne} Fossie sognn, eder vdj ingen maade befatter, och iche heller besuerrer kirkens eller prestens thiennere enthen med ecker, haffre att vdgiffue eller vdj andre maade emod the konge breffue, the ther paa haffue. Tesligeste attj lader opsøge thett breff, the beretter ther schall findis ther paa slottitt, lydendis paa the gorde, som er giffne tiill Kircken, Presten oc Degnen, oc samme breff wbehindritt lader thenum følge, dog attj ther paa eghen annamme theris reuersall, oc thend welforuarett holder tiillstede. Ther med etc. Actum Haffniæ 12 Junij Anno 1575.

Skaanske Tegnelse. I, 60—61.

187.

1575. 18de September. Kongebrev om Standsning af Forelæsningerne paa Grund af «nogen pestilensisk Sygdom iblandt Studenterne».

Frederich thennd Andenn med Guds naade Danmarkis, Norgis, Wendis och Gottis Konning etc.

Wor synnderlig gunst tilforrn. Wiider, att effther som j vnderdanigst lader giffue Oss tilkiennde, huorledis ther er komenn nogenn Pestelendsche Siugdum eblantt Studenterne ther vdj Vniuersitetett, saa att Nogne ther aff ere hendøde, och enn partt ligger siuge, befrøchtindis ther fore, att samme siugdum schulle fange offuerhandt, vden thet vdj thiide forekommis: Tha ere wij naadigst tilfredtz, attj effther etthers betenckinde paa nogenn tiid vpgiffuer Scholenn, till saa lennge for^{ne} Siugdum begynder att stille sig, och Studenterne tha egienn att kunde tilsammen komme. Ther med skeer Oss synnerligenn

till wilge. Befallendis ether Gudt. Schreffuit paa wortt slott
Frederichsborg thennd 18. dag Septembris Aar etc. Mdlxxv.

Vnder wortt Signett.

Friderich.

Udskrift: Oss Elsk^e hederlige och hoglerde Mend, Rectorj,
Doctoribus, Magistris och menige Professoribus vdj vortt Vniuer-
sitet j Kiøpnehaffn.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 3.

188.

*1576. 23de Februar. Kongebrev til Universitetet, om at D. Niels
Hemmingsen skulde udstede en latinsk Tilbagekaldelse af de vrangte
Meninger, han havde ytret i en Bog, som han for nogen Tid siden
havde ladet udgaa.*

Friderich thend Annden medt Gudtz Naade Danmar-
ckis, Norgis, Wenndis och Gottis Konning etc.

Wor synnderlig gunst tilfornn. Wiider, effther som wij
tilforn lode giffue ether tiillkiende om enn Bog, Doctor Niels
Hemmingsen nogenn thid siiden forleden schall haffue ladett
wdgaa, huor wdj schall finndis nogen Caluinisch Lerdom thett
hoguerdige Althers Sacrament anrørenndis, och att wij aff Chur
och Førster ere adtuaritt, att mange støde thennom och ere
seltzam offuer samme bog, formeenendis wore prester och
kircker her wdj Riigit medt samme lerdom att were forførdt:
Saa er wij och nu paa thet nye aff nogenn wore foruanthe
Chur och Førster wdenn landtz bleffne paamindt, huorledis
wore kircker och scholer her wdj Riigitt schulle were fast
mistenckt, att the om samme artickell anderledis schulle pre-
dicke och lære, end wdj wor kiere herre Faders thid, salige
och hoglofflige ehukommelse, scheedt er, synnderligen aff
thend aarsage, att thend artickel wdj samme bog icke er oben-
barligenn aff for^{ne} Doctor Niels Hemmingsen reuocerit och igjen
kalditt. Thj bede wij ether och wille, attj strax bescheder for^{ne}
Doctor Niels Hemmingsen for ether, och hannom tiillholder, att
hannnd schrifftheligenn paa Latine, huad som forargeligt er wdj

samme bog, in meliori forma igien kalder, och sig ther om saa forclarer, att wore kircker och scholer her wdj Rigitt, som wij medt saadanne Lerdom wille aluorligenn haffue wbesmittit, muc aff slig mistancke bliffue befriddt, saa frampt wij icke anderledis schulle ther om tiilthencke, och attj samme bog offuerseer och thend siiden Oss tiilschicker, før thennd wdgaar. Ther medt scheer wor wilge. Thj lader thett ingelunde. Befalenndis ether Gudt. Schreffuit paa wortt slott Frederichsborg thennd xxij dag Februarij Aar etc. Mdlxxvj.

Wnder wortt Sig^{tt}.

Friderich.

Udskrift: Osz Elsk^e hederlige och hoglerde Mennd, Rectorj, Superintendentj, Doctoribus, Magistris och menige Professoribus wdj wort Vniuersitet wdj Kiøpnehaffn.

Paategnet: Lectæ sunt hæ literæ in ædibus d. Rectoris die 26 Februarij Anno 1576. Item die 27 in Consistorio.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 190. Jfr. Kirkehist. Saml. I, 244.

189.

1576. 15de Maj. Kongelig Fornylse og Indskjærpelse af de ældre Censurbestemmelser, om at intet Skrift maatte trykkes her i Landet, og ikke heller noget dansk Skrift, der var trykt udenlands, maatte indføres, uden at det først havde været underkastet de kjøbenhavnske Professorers Gjennemsyn.

Wi Frederich then Anden med Gudtz Naade Danmarckis, Norgis, Wendis och Gottis Konningh, Hertugh wdj Slesviigh, Holsten, Stormarn och Ditmerschen, Greffue vdi Oldenborgh och Delmenhorst, Giøre alle vitterligh, at efter som vi nogen tid siden forleden haffuer ladet vore breffue och aluorlige bud vd-gaa, at aldels ingen Bøger skulle tryckis eller vd-gaa her vdi riget, med mindre de tilforn aff de Høilerde vdi Kiøbenhaffns Vniuersitet vare examineret och offuerseet, paa det ingen twist, irringer eller falsk lerdom vdi Religionen formedelst slige bøger skulle opveckis och plantis her vdi Riget. Da forfarer vi ligevel, at mange Bøger aff Tydske paa Danske bliffue vdsette och

tryet vden landtz, och siden indførís och holdís fall her vdi Riget, endoch samme Bøger efter den forordningh, vi giort haffuer, icke tilforne ere offuerseet, huilleket alleneste skeer formedelst Bogførernís gierighedtz skyldt, at de dermed kunde søge derís profit och fordeel, och icke actís huad vildfarelse och irringe dermed kandt indførís och vdspredis iblant Almuen, som samme bøger hender at lese. Och paa det sligt vdi tide maa forrekommis och aldélís affskaffís, ville vi endnu som tilforne alle och huer serdelís, saa vel indlendske som vdlendske, hermed strengeligen och alvorligen haffue forbødit, effter denne dagh, nogen saadanne Danske bøger, enten de som aff ny vdgjørís, eller ocksaa aff Tydske paa Danske vdsettís och bliffue tryet vden landtz, at indføre och holde fall her vdi Riget, vden at de tilforne aff de Høilerde i Kiøbenhaffns Vniuersitet ere igiennem seet och approberet. Saa frembt nogen fordrister sikh til imod dette vort forbud saadanne Danske Bøger at indføre och holde fall, de da deroffuer icke ville haffue forbrutt huis de haffuer med at fare, och tilmed at stande os til rette derfor, som det sikh bør. Vi ville och Rigens Lensmend och Superintendenten hermed haffue paalagt och strengeligen befahler, at huer vdi sit stigt skulle haffue grandgiffuelig opseende, at inted herimod gjørís, och aluorligen holde her offuer, saa frembt derís forsømmelse her vdi findís, de da icke ville stande os derfor tilrette. Huor effter sig en huer kandt vide at forholde. Giffuet paa vort Slott Frederichsborg den 15 Mai Aar M. D. Lxxvj. Vnder vort Signet.

Friderich.

Afskrift i Acta Consistorii, Nr. 3. — Dette Brev blev d. 10 August 1601 læst til Tinge paa Aalborg Raadhus efter Foranstaltning af de kjøbenhavnske Bogførere.

Ovenstaaende Forordning blev tilsendt alle Rigets Bisper med Befaling (af samme Dag), at I samme vort Brev over alt eders Stift lade forkynde, saa hver sig deraf kan vide at rette, og I siden alvorligen holder derover, og haver flittig Indseende med, at samme Bøger ikke sælges eller holdes fal, saa vidt eders Befaling sig strækker, og dersom nogen dermed kunde betrædes, at I da give vor Stiftslensmand tilkjende, at de derefter kunne straffes efter dette vort Brevs Indhold, og aldeles med ingen se Igjennem Fingre, saa fremt vi ikke skulle vide det hos eder. (Afskrift i Thottske Saml. 2041. 4.).

190.

1576. 2den Juni. Kongebrev til Rektor og Professorer om at dømme i en Skilsmisseg mellem Renteskriver Jørgen Michelsen og hans Hustru.

Frederich thennd Andenn med Guds naade Danmarckis, Norgis, Wendis och Gotthis Konning etc.

Wor synnderlig gunst tilforn. Wiuder, att wor Rentheschriffuer Jørgenn Michelsenn haffuer klagligenn laditt giffue osz tilkiennde, huorledis hans høstrue icke schall haffue skickilt och holdett sig emod hannem som enn erlig Echte Dannequinde eignett och burde, men att hun schall were bleffuenn befundenn vdj obenbarlige horerij. Huor fore hannd er fororsagitt hinnde for Retten att anklage, begierindis for slig hinndis horerij och wechristelige leffnitt, som hun førdt haffuer, och hannd meen, sig offuer hende nocksom skielligenn att kunde gjøre beusligt, att molte frann hinnde bliffue affskildt, och ther vdindenn wederfaris huesz loug och rett er. Effther som hannd etther sielff ydermere wed at berette. Thij bede wij etther och befale, attj strax med thett første steffner thennd sag for etther vdj rette, først forhørendis for^{ne} Jørgen Michelsens hustruis egne ord och bekiendelse, och ther nest huesz the folk, som for^{ne} Jørgen Michelsen for rette framfører, ther om wed theris eed wille winde och tilstaa, grandskindis och forfarendis ther om ald leyligheden; och siidenn endeligenn vdenn wiidere forhallinge dømme ther paa, om for^{ne} Jørgen Michelsens høstrues brøst och forseelse findis saa stor och groffue, att hannd lougligenn kann frann hinde affskielles, forhielpendis for^{ne} Jørgenn Michelsenn ther vdinden, saa möggitt billigt, christeligt och rett er, och thett giffuer frann etther beschreffuitt, som j wille anttsuare for Gud och were bekiendt for oss. Ther med skeer wor wilge och befallinge. Thij lader thette ingennlunde. Befallindis etther Gud. Schreuit paa wor gaard Trygeweldt thennd 2 dag Junij Aar etc. Mdlxxvj.

Wnder wortt Signett.

Udskrift: Oss Elsk^e Hederlige och Hoglerde Mend, Rectorj, Doctoribus, Magistris och menige Professoribus v^dj Vniuersitetett j Kjøpnehaffnn.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 183.

191.

1576. 21de August. *Det juridiske Fakultet ved Universitetet i Løven beretter K. Frederik II om D. Albert Knopperts Død, der var forvoldt ved nogle Røveres Overfald i Nærheden af ovennævnte Stad.*

Serenissime ac Clementissime Rex.

S. P. Acta controuersiæ, quam Ma^{tes} tua super Ducatu Sleuicensi cum Ill^{ms} Ducibus Holstanis habet, per manus filij Clariss. viri D. Alberti Knoppert, eiusdem Ma^{ts} tuæ Consiliarij, cum litteris Ma^{ts} tuæ reuerenter accepimus: eademque mox visitare instituimus, expectantes aduentum dicti D. Knoppert, qui rebus Coloniae confectis, post paucos dies sese adfuturum scripserat, vt de singulis mature communicato consilio certius perfectiusque iudicium super prædictis actis interponeremus. Sed (proh dolor) virum aspeximus, communicare vero de actis cum eo non potuimus, propter grauitatem vulnerum illi venienti Louanium a viarum obsessoribus illatorum, et præcipitem mortem, quæ secuta est. Nos interim (tametsi tanti virj, et adeo instructi de caussa, præsidio destituti) litteris Ma^{ts} tuæ obedire non cessauimus, nostramque operam (instante et defuncti patris vicem egregie sustinente dicto filio, eximiæ spei adolescente) pro magnitudine ac grauitate rei, singulis ab origine repetitis, impendimus: confidimusque eam tuæ Ma^{ti} nec inutilem nec ingratham futuram. Quod vero tam liberali ac Regio honorario Ma^{tes} tua labores nostros remunerata sit, maximas agimus gratias; ac deinceps omnia studia officiaque nostra deuote humiliterque offerimus: commendantes Ma^{ti} tuæ præfatum filium defuncti D. Consiliarij, qui in sollicitando expeditionem huius negotii summam præstitit diligentiam. Et ne (vt fieri solet) ex diuersa relatione facti dubitatio oriatur, miserabilis viri casus

ita accidit. Peruenerat sine villo infortunio ex Colonia Agrip-pina Thenas, quæ distant tribus miliarijs Louanio, et multis affirmantibus, reliquum itineris securum esse, prandio peracto et præcedentibus tribus curribus sarcinas cum aliquot mulieri-bus vehentibus, rhedæ insidens perrexit Louanium. Egreredientem Thenarum oppidum tres latrones equites, antea nunquam, nisi in egressu portæ Thenensis, visi, eum secuti et comitati sunt, in habitu rusticorum, ceu tenuium et minutariorum mercatorum, absque gladijs et alijs armis apparentibus, qui maiori parte itineris confecta, et non nisi vno miliari cum dimidio a Louanio, prope syluam quandam, in triuo, et prædictis curribus adhuc in conspectu existentibus, subito impetu extractis et exoneratis sclopetis, quæ pallio texerant et occultarant, in eum irruerunt, et nihil aduersus cogitantem oppresserunt, brachium atque latus sinistrum atrociter vulnerarunt, ac transfixerunt, et metu dissi-patis ministris, semianimem spoliatum pecunijs et vestibus, cum altero equorum rhedam trahentium dereliquerunt, qui deinde Louanium delatus, et ad se reuersus, declarauit, aliquot nostrum audientibus, grassatoros illos sibi abstulisse septingentos dalcros, et aliquot aureas pecunias, cum quibusdam vestibus et orna-mentis illis adhærentibus. Superuixit sex diebus cum dimidio: et spes quidem erat curandorum vulnerum, sed concussio, trepidatio, ac doloris magnitudo naturalem corporis potentiam prostrauerat. Vnde septimo die, magno nostro et totius vniuer-sitatis ac Reipublicæ nostræ dolore in fata concessit. Deus opt. max. animæ illius miseratur, ac Regiam Mat^{em} tuam diu-tissime feliciter conseruet incolumem. Louanij 21 Augusti, anno saluteferi partus 1576.

Regiæ Mat^{is} tuæ

Deutissimi clientes Prior atque alij Doctores
et Professores collegij facultatum vtriusque
Juris, in alma academia Louaniensj.

Udskrift: Serenissimo Domino D. Frederico Dej gratia eius nominis secundo Regj Daniæ, Norwegiæ, Gothorum Wandalorum-que, Duci Sleswicz, Holsatiæ, Stormariæ, Dithmarciæ, Comitj in Oldenburch etc., Domino suo clementissimo.

Paategnet: Productæ Fridrichsburgi 1 die Octobris Anno etc.
LXXVI.

Orig. i Kongl. Bibl. Aflev. fra Geh.-Ark. •Breve til danske Konger fra udenlandske Universiteter•. Sammesteds findes et udateret Brev fra det juridiske Fakultet ved Universitetet i Köln angaaende samme Sag. Johan Knoppert havde efter sin Faders Død forebragt Sagen her.

192.

1576. 10de November. Kong Frederik anbefaler til D. Jacob Sturm i Strasborg Studenten Pool Noviomagus, der paa kongelig Bekostning skulde studere udenlands.

An Jacobum Sturmium. Fridrichsburg 10 Nouemb. Anno 76.

Wir wollen euch hirmit gnedigster meynung vnuerhalten lassenn, dass gegenwertigenn Studiosi Vater, seliger M. Paulus Nouiomagus, vnsers hern Vatern, hochloblicher christlicher gedechtnuss, hoffprediger vnd Seelsorger gewesenn, vnd sich beide inn der lehr vnd seinem leben vnstrefflich, vnd dermass verhaltenn, dass auch wir derwegen nicht alleinen demselbigenn selbst, zeit seines gantzen lebens, sonder auch seinen Kindern vnd Erben, mit gnaden zugethan vnd gewogenn. Zudem, als wir gnedigst dafur gehaltenn, dass seine nachgelassene Söhne kunftig Kirchenn vnd Schulen mit ihrenn dienstenn nutzlich sein mochtenn, haben wir auch diesenn obgedachten, Paulus genandt, mit noturftigem vnderhalt d gnedigst vorsehen lassenn, domit er inn deun freien Kunsten, vnd sonderlichen Theologia, seine studia fortstellete vnd volnbrechte, bis das wir ihn (wan er hirzu tuglich vnd geschickt, vnd wir es gnedigst fur gutt ansehen) zu vnnserm oder anderer Kirchendienste an vnns abfurdern vnd gebrauchen wurdenn. Weill er sich dan nun mit vnnserm gnedichstem vorwiessen auff eine zeitt nach Strasburgk zu der Schulen begeben wirdt, vnd vnns wissentlich, dass Ihr ihme in seinen Studijs sonderliche befurderung erzeigen kontet, habenn wir ihnen an euch hirmit gnedigst commendiren wollen. Gesinnen demnach mit besondern gnaden, dass ihr auff seine Studia gutte achtung mitgeben, vnd

ihn inn dem allenthalben euch zum bestenn beuohlen haben wollet, domit er vmb souiell fruchtbarlicher die Zeitt doselbst anwenden, vnnd desto geschickter auff andere Schulen gelangen, auch mit bestande im Studiren fortfahrenn kondte. Doran thutt Ihr vnns zu gnedigstem angenehmen gefallen. Wollen es auch vmb euch in gnaden, domit wir euch zugethan, zuerkennen wohlgeneigt sein.

Ausländischer Registrant, 1576—77. Fol. 240. Den 11te September 1580 udgik der en kongelig Befaling til Rentemester Christoffer Valkendorf af følgende Indhold: •Eftersom Mester Povl Noviomagus, som vi holdt udenlands, og nogen Tid forleden er død og afgangen, har efterladt nogen Gjæld, efter den Optegnelse, os elskel. D. Povl Madsen, Superintendent i Sjælands Stift, derom er tilskikket, med nogle Omkostninger, paa hans Begravelse er sket, da have vi naadigst bevilget samme Gjæld og Begravelse at betale. Pengene skulde af Rentemesteren udbetales til Biskoppen, som vilde sende vedkommende dem. Da afg. Jørgen Pedersen skyldte M. Povl Noviomagus 50 Daler, og Kongen havde annammet bemeldte Jørgen Pedersens Gods til sig, skulde Rentemesteren udbetale de 50 Daler til Noviomagus's Arvinger (Sjæl. Tegnelser, XIV, 367).

193.

1576. 1ste December. *Universitetsbeslutning angaaende Naadens-
aaret efter afdøde Professorer.*

De anno gratiæ. Anno 1576, die 1. Decembris.

I. Quando professor aliquis moritur, relicta vidua, orphani vel hæredes defuncti primum, juxta receptam ac diu servatam consuetudinem, integrum dimidii anni stipendium habebunt, non computato termino, in quo moritur.

II. Canonicatum et vicariatum, liberalitate Regia Lectioni adjectum, a die obitus ad anniversarium diem iisdem plane conditionibus, quibus Professores superstites habent, in certis pariter et incertis absque omni exceptione retinebunt. Ita tamen, vt moriturus constituat ante mortem duos Professores testamentarios, quibus parebunt rustici ad anni finem. Quod si ab eo neglectum fuerit, administratio erit penes alios duos

Professores constituendos, qui viduæ et liberis gratuitam hac in re operam præstabunt.

III. Decimas etiam pro solita taxa Universitati solvenda eodem anno (sc. durante stipendio) retinebunt, cum butyro.

IV. In distributione boum et porcorum, quæ in anno gratiæ fit, pares erunt Professoribus.

Johannes Aurifaber, Rector.	Andreas Coagius Mathematicus,
Paulus Matthias, Superintendens	Decanus.
Roschildensis.	Nicolaus Scavenius, Physicus.
Nicolaus Hemmingius, Vicecan-	Johannes Sascerides, Hebræus.
cellarius.	Nicolaus Hammerus, Dialecticus.
Andreas Laurentius, Professor	Jacobus Matthiæ, Græcus.
S. Theologiæ.	Petrus Haggæus, Notarius.
Johannes Franciscus, Medicus.	

Afskrift i Joh. Stephanus's Kopibog, Ny kgl. Saml. 1219. 4.

194.

1577. 27de Februar. *Bestemmelser om Vor Frue Skoles Deltagelse i Ligbegjængelser i Kjøbenhavn.*

En Ordningh och Schick wdtj 7. Article befatedt, efter huilcke Scolemesteren och Hørerne her vdi wor Frue Scole efter thenne dag skulle haffue thenom endeligen att forholde, nar Liig begraaffues, Besluted och sambtøckt aff hederlige, hoglerde mend D. Paul Matzsen Superintendent, M. Hans Rectore, D. Niels Hemingsen, D. Anders Lauritzen, M. Rasmus Katholm, Prouest oc Sogneherre til wor Frue Kircke, M. Jacob Matzen, M. Peder Aagesen, Professoribus; sambt Borgemestere oc Raad, som war Marcus Hess, Jørgen Pederssen, Hans Oluffssen, Jacob Seuerinssen Borgemestere, Christofer Mogensen, Peder Siuffuendsen, Michell Nilsen, Claus Rytter, Johan v. Giellder, Albert Albertssen, Niels Pederssen och Simon Surbeck. Thend xxvii
Februarij Aar etc. 1577.

1.

Nar noget Liig skall begraffues, stoertt eller liidett, oc Scolemesteren eller Hørerne bliffue tilkalditt att lade siunge thett till Jorde, tha skall giffues for en Leigse, som gaar for samme Liig, iij. orts daler. Oc for twende Leygser j. gamil daler. Oc skall icke regnis for enn Leygse mindre end xx. par peblinge. End gaar ald Scolen oc ther leggis icke anditt paa Liiged end teppe eller Sengklede, tha giffuis thenom ij gamill daler, eller vij m $\frac{1}{2}$, som før gick. Men leggis ther Engilst Klede paa, tha skall ther giffuis til Scolen iij. gamle daler, eller x. m $\frac{1}{2}$, som før wor gienge, eller oc Scolemesteren med Hørerne oc Peblinge beholde Kleditt, indtill thett worder thenom for forsk^{ne} pendinge afløsd.

2.

Skulle alle the Liigpendinge, som saa vdgiffues, deelis vdi fiire parter, thend ene partt till Scolemesteren, thend anden oc tredie till alle Hørerne, oc thend fierde till Peblingene.

Exempel.

En daler schiffes effter thenne Ordning vdi fiire parter, Scolemesteren giffues j m $\frac{1}{2}$, the twende øffuerste Hører j m $\frac{1}{2}$, the andre nederste tre Hørerne j m $\frac{1}{2}$, er huer xvj alb., och Peblingene j m $\frac{1}{2}$.

3.

Och skall aarligen giøres clartt Rede och Regnskab for peblingenis anpart, vdi Bispens, Sognepresternis och the twende ellste Raadmendtz Neruerellse, saa att thend bliffuer forwendt the fattige wedtørfwendis Scolebørn, som ingen hielp hassue, till Sco, Kleder, Bøger och Papir, oc icke til anden vnøttighed forødis oc borttkommer, saa frembt Scolemesteren oc Hørerne icke wille stande ther fore till rette.

4.

Scolemesteren eller hwilchen aff Hørerne Hebdomadarius er, skall icke saa plødtzligenn i thend samme stund, nar liiged

er begraffued, eller føre thett vdberis, lade kreffue theris pendinge, the fattige bedrøffuede folkes Sorrig till Forøgellse, som aldrede skied er, men thenom effter Leyligheden med saadan Kraff nogen tiid forskone, och ther som theris Bethalinge worder thenom aff nogen Borger eller Indbøgger forholditt fore, oc thett bliffuer Borgemestere oc Raad tilkiende giffued, skulle the thenom tilholde att bethale.

5.

The Notarij, som siunge offuer graffuen, skulle haffue for hwertt Liig viij β , som føre gick, oc icke mere, och skulle icke helder saa strax offueriile nogen med thend vbluelige Kraff, endten offuer graffuen eller hiemme i husedt, som thill thess skied er.

6.

Maa thett were friitt for huer, som icke will legge Engelsch Klede paa Liig, att loene Laugsens Tepper, hwad helder the ere giortt aff Engelsch Klede eller Andendeel, och dog icke besweris att giffue mere for Scolen eller Lcygserne, end som forbemelltt er.

7.

Scolemestereren oc Høerne skulle mue thenom selffuer foræne med Adels Personer eller andre fremmede, som lade Liig begraffue, om hues the kunde bekomme for theris Vmage, oc thett dele, som the best kunde, dog att Peblingene fange ther aff theris fierde partt, saa well som aff Borgerne och Indbøggerne, effther som før er rørtt.

Offuer thenne Beslutning war M. Niels Krag, Scolemester, och Høerne, som thend tiid war offuerwerendis, och thennom aluorlig tillsagt, thennom her effther att schicke, saa frambt the icke willde stande till Rette, om ther offuer skiede nogen Klagemaall effther thenndt Dagh. Actum vt supra.

Afskrift i en Protokol i Kjøbenhavns Raadstuearkiv.

195.

1577. 23de Marts. Dr. med. Johannes Varwich skriver til Universitetet om de fordærvelige Følger, Pesten havde, og sender et Skrift, han i den Anledning havde forfattet.

Salutem a Christo plurimam. Inter omnes calamitates, quibus nos miseri homines in hac caduca uita premimur, non minima Pestis est, hæc enim, quando furere incipit, sine discrimine nullius generis nulliusque sexus aut ætatis respectum habens, palam in omnes insultat. Huius Tyrannidem quotidie et orphanæ et viduæ altis suspirijs et gemitibus continuis lugent et detestantur. Quando maiores, qui et pietatis, disciplinæ ac morum primæ ætatis Rectores sunt, Peste absumuntur, ipsa Juuentus negligitur, et in omnis generis flagitia, libidines et proteruitates ruit et adolescit. Ipsum forum, ob defunctorum relictas opes, litibus inextricabilibus et actionibus uarijs fatigatur, premitur, obruitur. Publica emolumenta, Agricultura, Negociationes, artes Mechanicæ etc. pestis tempore iacent et non exiguam iacturam faciunt. Quinimo ipsæ liberales artes ac honesta studia tum frigent et pro dignitate non excoluntur. Quid Ecclesia detrimenti accipiat, quando et pij et eruditi uiri e uiuis peste tolluntur, vel me tacente vos ipsi, doctissimi uiri, æstimare potestis. Sed mei instituti iam non est, clarissimi uiri, prolixè omnes pestis calamitates ad uiuum referre. Quod si tentarem, hæc etiam epistola libelli mei superaret magnitudinem. Neque enim scio, si et pestis et belli incommoda aliqua cum diligentia examinare atque inter se conferre velimus, minorem ne illa cladem in terra exerceat an uero bellum. Nam quæ alius detrimenta atque exitiosa damna de bello enumerare uelit: eadem nos ad Pestem torquere possumus. Verum, ut furor Dei in bello subito euertit omnia, et quasi flamma dissipat et absumit: ita in Peste iustissimæ iræ bonitas et paterna erga nos clementia connexa affulget et ad uitæ melioris emendationem nos allicit et inuitat. Quæ emendatio si uel minima saltem ratione eminere in nos inceperit, bonitate diuina sic ira restinguitur, vt quicquid ceruicibus nostris incommodi inhæret,

mox uelut nubecula dispelli atque euanescere uideatur, ut non minus vere quam pulchre Mantuanus dixerit :

Sit licet in natos facies austera parentis,
Æqua tamen semper mens est, et amica voluntas.

Quare ut ab initio publica calamitas ad scribendum aliquid de Peste me commouit et incitauit: ita rursus dum exauditis precibus nostris pro immensa sua misericordia bene meritam castigationem lenire et mitigare diuina Maiestas cepit, cepit quoque me suscepti laboris pœnitere. At quia ex parte aliqua qualescunque has meas uigilias probastis, et plerique alij magni iudicij uiri ad ædendum hoc scriptum me adhortarentur, uicit tandem uoluntatem meam auctoritas eorum, quibus sane, ut æquum erat, non minus lubenter quam necessario parere uolui. Et ne diutius æditionem suspenderem, tuæ lachrymæ, venerande Senex, Clarissime D. Hemmingi, optime compater, quas in celeberrimo conuiuio (cui sine merito meo interesse me uoluisti) et liberorum nepotumque tuorum mortes, uix ac ne uix quidem continere potuisti, tacite fidem meam efflagitarunt. Tum etiam tui Generi, doctissimi et pij uiri, mæstissimus uultus, quem ob summum suarum ædium luctum (ipsi enim parietes et honestissimæ matronæ et dulcissimorum liberorum fatalem discessum situ et pulueribus aspersi obnixe deplorant) ad hilaritatem haud facile potest erigere, hortabatur et urgebat. Postremo cum omnes uos beneficijs et plerique summis officijs humaniter et amanter indignum me complexi estis, clarissimi uiri, qua ratione grati animi mei significationem declarare uobis possem, sæpe multumque apud me deliberaui. Nam ut omnia crimina, tum uero prætermisæ gratiæ culpa grauis admodum et odiosa mihi semper fuit. Ut igitur propensam erga uos et optimam meam uoluntatem (quam officijs quibuscunque probare cupio) uel minima parte ostenderem, quæ de peste, inter multas molestias et pergraues domesticas curas, scripsi, communicare uobiscum decreui. O utinam labores hi uestræ expectationi respondeant. Sed obsecro, si hallucinatus alicubi fuero, aut præter decorum aliqua nimis superstitiose annotauerim, pro summo uestro candore, Domini humanissimi, amice me admo-

nete; quod vt faciatis ac vt solito me fauore et beneuolentia complecti deinceps uelitis, etiam atque etiam uos oro atque obtestor. Bene valete X Kalend. April. A^o. D. LXXVII. Raptim Hafniæ.

V. Studiosiss.

J. Varuuichius.

Udskrift: Clarissimis uiris humanitate et summa eruditione præstantissimis Magnifico D. Rectori et cæteris Almæ uniuersitatis Professoribus, dominis et fautoribus suis plurimum obseruandis.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 189.

196.

1577—78. *Tvende Aktstykker vedkommende de testamentariske Dispositioner til guðeligt Brug, som M. Oluf Offesen, Kantor i Roskilde Domkapitel, havde truffet.*

a.

Vy efter^{ne} Niels Kaas til Torrupgaardt, Konngel. May^{ts} Cantzeller, Peder Munck till Estuadgaardt, Kongel. May^{ts} Amirall, Peder Bylde till Suannhollum, Eyller Grubbe till Lystrup, Herloff Skauffue till Eskiældstrup, Eller Krauffise till Eghollum och Lauge Beck till Førsløff, gjorde alle witterligt, att Aar etc. 1577, thenn 13 Majj wdj Rinnngstedt worre wy efter Konngel. May^{ts} wor aldernaadigste Herre och Konnings beffaling till fororderett at forhøre sager, som for oss steffnit bleff. Thaa fremkom for oss Jenns Christennsen fuldmegtig paa Mester Oluffs forðum Cantor wdj Roskilde hanns Arffuingers wegne, som erre Seigne Niels Offis daatter och Anne Niels Offis daatter, paa den ene, och haffde for oss wdj Rette steffnit hederlliige och hoglerde Mendt, Doctor Matz Pouellsenn, Mester Frantz Andersen och Mester Niels Ollsen Cannicker wdj Roskilde, paa thenn anden Siide, for en Arf, the skulle forholde thennom for, som thennom er tilfalden efter for^{ne} Mester Oluff; och først for oss wdj Rette laugde ett obitt besegliit papiirs breff aff Aahuss, wdgiffuidt Anno 1575 thenn 7 Nouembris wnder thieris Byes secrett

forseglit, liudenndis att thet er thennom witterligt, ther till medt haffue the ochsaa bespurdt, och wdj Sandheedt forfaaritt aff gamble Oldinge ther sammestedt, att for^{ne} Mester Oluff Offesen wor barnfødt ther wdj Byen, och haffuer thwende effter leffuendis brødre daatter widt Naffn Seine Niels Offis daatter och Anne Niels Offis daather, som ere hans rette sande arffinge, som samme breff wider bemelder. Och berette for^{ne} Jenns Christensen, att hand tidt och offte haffuer eskit och fordrift aff for^{ne} Testamentarij huis Arffue thennom kunde tillfalle medt rette effter for^{ne} Mester Oluff Offesenn, och dog ingen endeliige beskedt aff thennom bekomme kunde. Wor therfor begierindis, att the wille wdj rette legge huis breffue och beuisning the haffde, huor medt the wille forholde thennom thieris arff for. Thaa møtte for oss wdj rette for^{ne} Testamentarij och berette, att for^{ne} Mester Oluff Offesen icke kiende thennom for sine Arffuinge wdj hans leffuendis liiff, men haffde wdj sitt Testament giffuit thennom baade xx daller y Mønt. Sammeledis haffde handt wdj sit Testament wdgiffuit till fattig folek och andre en stor hoff aff hans Pendinge och Godtzs, som hand haffde befallit thennom effter hans dødt at vddiele; och meente, at samme Testament burde att bliffue widt sin fulde magt, som the for oss wdj Rette haffde. Desligeste haffde the bekomit Kongel. May^{ts} breff om then Gaardt och Residentzs, som ligger till wor Fruwe Capels præbende, att skulle laade besigthe, sammeledis Cantor gaarden, och huis som findis paa samme gaarde, att the icke erre widt godt bygning och magt holden, tillholt hogbemelte Kongel. May^{ts} breff thennom, att the skulle wdrette aff Mester Oluffs effterlaadendis guotzs, som the berette att skulle werre wurderitt for viij^c daler. Och meenthe, att naar dett wor wdrettit, skulle ther fast en ringe thing bliffue tiloffuers aff hans effterlaadendis guotzs. Ther emodt berette for^{ne} Jens Christensen, att huis Kongel. May^{ts} breff om formelde, thalde handt aldielis inthet om, men satte wdj alle rette, om huis guotzs som offver bliffuer, naar forbemelte Kongel. May^{ts} breff er fuldgiordt, icke bør att føllge for^{ne} Mester Oluff Offesens Arffuinge eller ey. Thaa haffue wy thennom effter beggis thieris bewilling och samtøcke om samme Arff saa

forentbe och fordragne, at for^{ne} Mester Oluff Offesens Testamente skall fuldkommelige holddis, effter som thet y sig sielf formelder. Sammeledis huis hogbemelte Konngel. May^{ts} breff om formelder, skall wdj liigemaade aff Testamentarierne wdrettis; men huis ther wdoffuer bliffuer, som icke wdj hans Testament benefnett er, skall föllge for^{ne} hans Arffuinge wdenn ald wiidre igiensigellse y nogenn Maade. Och skall for^{ne} Testamentarer wiidt thieris eedt med clare Register føre tillstede, huis ther er anammitt och igien wdgifuit effter for^{ne} Mester Oluff Offesens dødt. Till ydermere Windisbyrdt haffuer wy tröckt wore Signetter her neden fore. Giffuit och schreffuit Aar, Dag och Stedt som for^{nit} staar.

Samtidig Afskrift i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 186.

b.

Literæ Friderici II til Professorerne, at de grandgivelig skulde forfare og endelig dømme, om M. Oluf Offesens Testamentarii skulde det Brev paa 300 Daler til fattige Skolebørn, af hannem given var, dog ikke i hans Testamente skriftlig indført, igjen bekomme, eller og de fattige Skolebørn bør det at nyde, og deres Forstandere paa deres Vegne at beholde; og skulde Professores hvis de dømmendes vorder klarlig under deres Signeter give fra sig beskreven. 1578.

Brevudtog i Universitetets Registrant fra 1633 i Konsistoriets Arkiv Nr. 201; i Sjæl. Tegn. og Registre findes Brevet ikke indført.

197.

1577. 25de Juni. Brev fra Vessel Pallesen, Kantor i Lunds Domkapitel, til Universitetet, hvorved han lover at være Indkassator af Studiiskatten af de skaanske Kirker.

S. D. Reuerendi viri, præceptores et amici mej charissimi. Ex literis vestris ad me dalis cognosco, Regni Cancellarium D. Hilarium Grubbe, consistorij huius præpositum dignissimum, officium suum, quo hactenus est functus in pecunia vestra colligenda resignasse; et vos de alio in ipsius locum substi-

tuendo consultasse. Verum quod a me petitis, vt ego munus illud suscipiam, hac in re magis animum vestrum erga me beneuolum agnosco, quam vt huic me officio aptum esse putem. Quare tametsi alij idoneo magis, et minus occupato, munus illud iniungi malim: tamen ne apud vos, præceptores meos, in notam aliquam ingratitude hoc nomine incurram, quiduis potius sum facturus, quam iustæ vestræ petitionj difficilem me præbere velim. Hoc igitur quicquid est oneris vestro nomine mihi imponi hac vice lubens fero, et operam meam qualemcunque non solum in hac, sed et in alijs rebus omnibus, quas ad vos pertinere sciam, meque totum vobis offero: nec non eam præstabo in negotijs vestris promouendis fidem et diligentiam, quæ hominem pium, gratum et officiosum decent. His in Christo feliciter valet viri doctissimi. Lundis 25 Junij Anno 1577.

Vesselus Palemonius.

Udskrift: Magnifico D. Rectori, clarissimis et ornatissimis Viris, pietate, eruditione et sapientia præstantissimis D. doctoribus, reliquisque almæ Academiæ Hafniensis professoribus dignissimis, amicis et præceptoribus suis perpetua obseruantia colendis.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 93.

198.

1577. 26de Juni. M. Mogens Madsen i Lund skriver til Universitetets Rektor, D. Povl Madsen, angaaende den ham tilbudte Bestilling som Universitetets Prokurator i Lunds Kapitel efter M. Jon Tursten.

Salutem in Filio Dej. Reuerende Dn. Episcopo. Magistratum, quem recens iniusti, ex animo gratulor tibi et Reipublicæ, Deumque oro, vt vtrique eundem velit esse salutarem, Amen. Quod reliquum est, literas tuas simul et Almæ Vniuersitatis accipi, quibus petitur a me, vt muneris illius, quo hactenus apud nos Academiæ nomine functus est M. Jonas (p. m.) in me suscipiam administrationem, concessis pro ea mihi omnibus ijs, quæ hac-

tenus Jonæ cesserunt pro eiusmodi officio. Ego vero lubens admodum Tibi pariter et Almæ Academiæ gratificabor non hac tantum ratione verum etiam quibuscunque alijs subiectionis ac beneuolentiæ officijs. Nec in me desiderabit quisquam fidem aut diligentiam. Quæ de præmio eiusmodi laborum dicuntur, nihil me mouent. Nam facile vel ἀμοιβῆ dominis præceptoribus et amicis meis in maioribus etiam pro virili inseruiam. Neque scio, an præmia vlla pro tali officio habuerit Jonas. Id scio, dimidiam partem de certis bonis annorum gratiæ Vniuersitati cedere, incerta esse Testamentariorum omnia. Quod eo scribo, ne quis existimet fructuosiore esse eiusmodi administrationem, quam reuera est. Velim autem in primis ad me perscribi, quodnam¹⁾ ius habeat Academia in Annis gratiæ iuxta foundationem. Tum illud etiam significari cuperem, an ex annis gratiæ M. Henrici et Vatzonij vel aliorum adhuc aliquid debeatur. Nam ab horum obitu annus iam exactus est atque insuper aliquot menses. Neque vero scio, an præterea quisquam sit, de quo me oporteat esse sollicitum. De Jona videbitur suo tempore. Constitueram Magnifice d. Rector ad vos trajicere præterita septimana, filij causa. Sed retractus sum literis Episcopi. Animus tamen est, data quam primum oportunitate, institutum iter absoluere. Quamuis si non absoluero, filio interim non minus bene fuerit apud clariss. virum et mei in primis amantem Doct. Andream nostrum, quem cupio vna cum alijs dominis et amicis meis illiusque et horum vxoribus reuerenter et amanter ex me salutari. Gratum est, quod scribis in Augusto te nos salutaturum. T. P. diu nobis et Ecclesiæ suæ seruet Deus. Bene vale salutata dulcissima vxore tua ex me et mea, quæ tuam peramanter salutat. Lundia 26 die Junij 77.

P. T. reuerenter obseruans et colens

M. Matthiæ.

Udskrift: Reuerendo atque clariss. Viro D. Doctori Paulo Matthiæ Almæ Vniuersitatis Haffniensis Rectori et Superintendenti

¹⁾ Læsningen af dette Ord er usikker.

Sæländicarum Ecclesiarum digniss., domino meo et amico reuerenter colendo.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 93.

199.

1577. 30te Juni. *Jakob Jakobsen Volf, der studerede i Kjøbenhavn, tilskriver Hr. Johan Pistorius, Præst i Tetenbøl, om den Pest, der havde raset i Kjøbenhavn, om Hemmingsens Stilling, om de Komedier, Studenterne opførte ved Festlighederne i Anledning af Prinds Christians Daab, samt om private Sager.*

Jacobus Jacobi Otthoniensis Johanni Pistorio S. D.

Reuerende et doctissime vir, etsi nihil, quod momenti alicuius esset, habebam de quo ad T. H. scriberem, tamen commodo et certo nuncio ad T. H. mihi oblato, nolui eum sine meis literis dimittere. Et quia antea, quum ibi apud vos essem, benevolentiam et amorem tuum in me sæpius expertus sim, cogitavi et non dubitavi gratum tibi fore, si de rerum mearum statu aliquid tibi significarem. Anno superiore a vobis et patruo meo Jacobo Wolfio digressus et in patriam reuersus, toto fere semestri, propter pestem passim in Selandia et ita Haffniæ etiam sæuientem, domi manere coactus sum: illa autem postea (Dei benignitate) aliquo modo mitigata, contuli me ad Academiam Haffniensem, vbi intercessione et auxilio quorundam amicorum mediocrem nactus sum conditionem, qua adhuc hic fruor. Expectavi pecuniam a patruo, quam sæpius coram, tum etiam in literis ad me missis largiter promisit, et promissis eius confisus huc ad Academiam profectus sum; sed quid et quantum ab ipso accepi nunc non dicam. Sed vt ille inquit: Pollicitis diues quilibet esse potest; excusationem aliam ex alia semper inuenit. Sed temporis breuitas non patitur, vt plura de eo referam. In specie autem promisit mihi quotannis ad studia mea continuanda 20 taleros. Quapropter hac de causa nunc ad ipsum scripsi cum studioso hoc adolescente Olao N., simpatriota meo, cui, si eos mittere velit, tradere et concedere

potest: et vt tua intercessio pro me apud ipsum mihi subueniat, quam amanter et officiose T. H. oro. Multum enim apud ipsum valet. Ideo ne mihi in hac causa desis te obtestor. Nihil noui tibi ignotum hoc tempore scribere possum. D. Hemmingius viuit et valet, ac quotidie publice legit et nos docet, quamuis in tribulatione non modica est ob sententiam de Sacramentis in Syntagmate suo proditam siue prolatam. Filius ipsius M. Johannes Hemmingius ob vitam dissolutam et libidinem Regis gratia excidit, et nunc inter milites in summa inopia vitam trahit. Filiam vnica, quæ nupta fuit Professore Dialectices, hoc anno mense Januario peste amisit. Die Aprilis 12 inter 5 et 6 horam pomeridianam Regi nostro natus est filiolus Friedrichsburgi: Haffniæ postea ipso die Trinitatis in æde D. Virginis baptizatus, et aui paterni nomine nominatus Christianus; pompam regiam et apparatus recensere supersedeo, nisi hoc, quod comoedias duas, vnam latinam de Susanna alteram germanicam de Dauide trucidante Goliath, in conuiuio regio exhibuimus. Exteri Principes hic erant tantum duo, Dux Vricus Megapolitanus, et Dux Johannes Senior. Collatis tandem vndique velis in portum appellabo, teque cum coniuge castissima et liberis Deo opt. maximo commendo. Salutes meo nomine peto Petrum Jacobi optime de me meritum et eius vxorem. Datæ Haffniæ 2. Calend. Julij Anno 1577.

Afskrift i Joh. Pistorius's Brevbog i Gl. kgl. Saml. 3078. 4.

200.

1577. 11te Juli. Biskop Poul Madsen svarer paa Universitetets Vegne paa en Forespørgsel fra Borgmestere og Raadmænd i Næstved, om hvorledes der skulde forholdes med to Mennesker, som havde gjort sig skyldige i Bigami.

Naade oc fred aff Gud.

Kere venner, nest en kerlig tacksigelse for all ære oc gott etc. giffuer Jeg Ether ventligen tilkende, att Ethers Breff er igaar kommit mig til haande, schreffuit til Professores her i Vniuersi-

tetet, vdi huilekit i giffuer tilkende, att ther er kommen tuende Personer til elbers By, som haffuer giffuit seg i egteskaff, huileke ther effther ere befunden huer att haffue sin egte hustru leffuendis, Oc er fordj nu samme Personer fenckig anholdit hoss ether, paa hues Peen oc Straff thenum skulde offuergaa, huor om i ocsaa haffue begæritt thend gode Mandz, Eiler Grubbis D. R. Cancellers¹⁾ Raad, huileken videre skal haffue bespurtt sig hoss K. M. allis vor naadigste Herre, oc hans N. skal haffue befalit, attj skulde fordre voris mening ther om, oc siden ther effther ether att rette.

Kere venner saa haffuer Jeg strax i dag talit mett the fornepste her i Vniuersitetet, oc effther voris Betenckning synis oss, att skulle bliffue oss megit besuærligt, att wi, som geistlige ere, skulde tage oss saadanne verdzlige sager til, oc dømme paa nogens ære eller lijff, huilekit oc her til dags ådelis haffuer verit wsduanligt: synis icke heller att vere saa høieligen fornøden, efftherdj mand haffuer low oc Recess, huor effther saadanne oc andre slige sager oc wtilbørlige gerninger kand rettis. Forseer oss fordj baade til woris Naadege Herre oc Konge, sampt thend fromme Her Cancellor, oc Ether Borge-mester oc Raad, att wi her wdj bliffuer wmistenckte, att wi icke kunde affsigé, huad Peen oc straff thennem bør for saadan deris misgerning. Inthet helder tuilendes, attj som en christen oc gudfrygtig øffrighed jo alluorligen tilthencker, om saadan aabenbar oc lastelig gerning bliffuer tilbørligen straffit, att wi icke skulle opuecke Guds retferdige heffn oc straff offuer oss, ther som saadant bliffuer wstraffit. Oc wille her mett haffue Ether alle oc huer besynderligen Gud almegtigste befallet mett hustruer oc Børn oc alt, hues Ether kært er. Schreffuit i Københaffn thend 11 Julij A^o etc. 77.

E. V. A.

Pouel Matsen.

S. R.

---

¹⁾ Rigskansler Ejler Grubbe var Lensmand i Vordingborg Len, hvorunder Næstved hørte.

Udskrift: Erlige, vise oc velachte Mendt Borgemester oc Raad vdj Nasted, mine synderlige gode venner, venligen tilschreffuit.

Udkast i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 183. Vedlagt findes Forespørgslen fra Borgemester og Raad i Næstved (dat. aff Nestuid denn 10 dag Julij Anno domini 1577), men den indeholder intet mere om Sagen end det, som findes i Indledningen til Biskoppens ovenanførte Svar.

201.

1577. 27de November. Kongebrev til Universitetet indeholdende Forbud imod, at dets Bønder maatte holde Gjeder, hvorved Skovene fordærvedes.

Friderich thend Anden med Gudtz naade Danmarckis, Norgis, Wendis oc Gottis koning.

Wor synderlige gunst tiilforn. Wiider, att wij kome vdj forfaring, att nogre ethers thiennere wed wor gord Winstrup vdj Snesløff oc ther omkring schall holde geder, saa well wore oc kronens oc andre lodtzejeris schouffue, ther paa schiuder, tiill stor schade oc forderffuelse, som ethers egne. Tha effthertij wij tiillforn haffuer ladet wore breffue vdgaa oc forbiude nogen stedtz geder att holde, som vnderschouff er, paa thett schouffuene vdj fremtiden iche aldelis schulle bliffue forderffuede oc ødelagde, vden huor nogen self haffuer frij enmercke, bede wij ether oc wiille, atlj thet saa forschaffer, att huilche aff ethers thiennere vdj thend eygen, som nogre geder holder, the thenum strax ødelegger, paa thett the iche ydermere schall kome vdj schade. Ther med scheer wor wilge. Befallendis ether Gud. Schreffuit paa wort slot Frederichsborg thend xxvij dag Nouembris Aar etc. Mdlxxvij.

Vnder wort signett.

Friderich.

Udskrift: Oss elsk^e hederlige oc høglerde mend, Rectorj, Doctoribus, Magistris oc menige Professoribus vdj vniuersitetet vdj wor kiøpsted Kiøpnehaffn.

Paategnet: Lest paa Flackebierg herritz ting den 15 dag
Januarij Anno (15)96.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 145.

202.

1578. 6te Marts. Kongeligt Forbud imod, at Byøvrigheden i
Kjøbenhavn gjorde Indgreb i den akademiske Jurisdiktion.

Tiill Borgemester oc Raad och Byfogidt wdj Kiøpnehaffn,
Wniuersitetit och the Hoglerde annrørenndis, vt sequitur.

Wor gunst tilforrn. Wiider, att the Hoglerde wdj Wniuersitetit
wdj Kiøpnehaffn haffue vnderdanigst ladet giffue oss til-
kiennde, huorledis the aff fremfarne Kongers thiid, sidenn Sko-
lenn først er funderit, schulle haffue hafftt adskillige friheder oc
priuilegier, huilcke hogborne første wor kiere Her Fader salig
och hoglofflig Ihoukommellsse thenn naadeligen wdj een euig
Fundatzs haffuer stadfest, som blannt anndit inndholder, att
ingenn aff Clerkeriett skulle muc kallis for werdtzig øffrighedt,
menn for thieris Rectorj och the hoglerde att stannde huer
mandd till rette, wndthagennndis Mandrab Sag allenne. Oc be-
klage the, att enn partt ether schulle lade seg forliude, om
nogenn Studenter thieris forseellsse her epther kunde finndis,
skulle i paa Bysenns wegne wille haffue Falldtzmaall aff thenom,
oc til mett skeed att werre, att the till ethers Raadhuse erre
steffnidt wdj rette emod samme thieris friheder oc till this
brugelig Seduane, huor wdinndenn the menne thenom att skee
for kortt. Tha epther slig Leilighedt, att Clerckeriett erre plich-
tige att suare for Rectore och the høglerde, oc er thenom
thieris Falldtzmaall, och icke till anddenn øffrighedt, plichtig,
och huerkenn vdj anddre wniuersiteter eller ther wdj Byenn
anderledis till this haffuer werrit holdditt, wille wij ether her
med allfuorligen forbiudett haffue, ether j nogenn Maade emod
thieris friheder oc gamble Sedwanne att forgribe, ennthenn mett
Studenter thieris Falldtzmaall att thage eller thenom for andden
rett att kalde, enn brugeligt haffuer werrit. Men huis seg til-
drage kunde, att nogenn Studenter om nather thiide for nogefñ

mishandell oc forseelse bleffue ophagenn aff wachtenn, tha schulle i thennom mue lade sette paa enn rett till om morgennenn, och sidenn Rectorj lader thenom offuerandtwore wdj Vniuersitetz foruarinng, till sagenn aff Rectore och the hoglerde haffuer werrit forhøerdt. Huor ephter i ether kunde wiide att rette och icke emodt slig priuilegier oc kongelig frihedt thenom att wforrette. Ther mett skeer etc. Datum Andtworschouff Closter 6 Martij Aar etc. Mdlxxviiij.

Sjælandske Tegnelser. XIV, 25—27.

203.

1578. 12te April. Kongebrev til Universitetet, hvorved Hans Christoffersen (Lyskander) anbefales til et af de kongelige Rejsestipendier.

Till the høglerde wdj Kiøpnehaffn (etc.).

Frederich etc. Wor synderlig gunst tillforn. Wiider, att thenne Bressuissers Hans Christophersen haffuer en thiidt lang weridit wdj thend Skole, wij for wortt Slott Frederichsborg haffue ladit anrette, oc er nu saa wiidt komen, at hand paa andre steder kand studere: tha ephertij wij komme wdj forfaringe, att ther skall werre en god forhobning om for^{ne} Person, haffue wij beuillgitt, att hand maa bliffue en aff the fire Studenter, som wnderholdis wden landtz. Bede wij ether oc wille, att saa snart nogen aff thenom igen hiem kalldis, I tha gior thend forordning, att for^{ne} Hans Christophersen forskickis wden landtz oc nyder samme Stipendium, sameledis bede wij ether oc wille, atj midler thiidt oc nu strax lader hanom komme ind eblant the hundrede Studenter, ther wdj Kiøpnehaffn wnderholdis, och om ther icke erre platz ledige, att en anden tha wnduiger hanom, som icke er god for sammestedt, saa hand samme wnderholding eblant the hundrede Studenter nyder, indtill hand kand fange for^{ne} Stipendium. Ther mett etc. Actum Helsingborg thend xij Aprilis Anno etc. 1578.

Sjælandske Tegnelser. XIV, 52.

204.

1578. 16de Maj. Kongebrev, hvorved et Andragende fra Rektoren ved Kjøbenhavns Skole anbefales, om at han kunde faa Embedsbolig i et Hus, der laa ved Siden af Skolen.

Til Bispen, Borgemestere oc Raadmend om en vhoneing, Mester Niels Krag wdj Kiøpnehaffn er begierendis, vt sequitur.

Wor synderlig gunst tillforn. Huad oss' ellsk^e Mester Niels Krag, Scholemester wdj wor Kiøpsted Kiøpnehaffn, wnderdanigst till oss supplicerer om thend Residentz oc Whoning, hanom oc hans ephtherkommere er tillagdt, saa oc om itt anditt huss, som er hanum bedre belegen hos scholen, och the fattige tillhører, haffue i ydermere aff hosliggende Supplicats att forfare. Thi bede wij ether oc wille, attj nu strax wille forfare leiligheden ther om, och huis thett kand were for Scholen gaffnligt oc the fattige wden skade, attj tha gjør ther paa en forordning, saa att for^{ne} huss, som ligger nest Skolen, bliffuer stedtze till en Scholemesters Whoning, oc for^{ne} Mester Niels Krag indrømmed, oc att thend anden gaard wdj Studium streditt the fattige igen wdleggis. Forhandlendis althingist ther mett, ephther som ether siellff skickeligist oc best siønis. Ther mett etc. Actum Kroneborg thend xvj Majj Aar etc. Mdlxxviiij.

Sjælandske Tegnelser. XIV, 70.

205.

1578. 22de Maj. Kongen begjærer, at Universitetet vilde afstaa Herslev Kongetiende, som var det tillagt; han havde nemlig sit Stod gaaende paa Bognæs, og dertil behøvedes en god Del Foder. Det vilde derfor være ham bekvemt at faa denne Tiende, for hvilken Lensmanden paa Roskildgaard skulde yde Erstatning.

Frederich thend Anden mett Gudtz Naade Danmarckis, Norgis, Wendis och Gottis Koning etc.

Wor synnderlig gunst tillforn. Wiider, att wij komme vdj forfaring, att j schall haffue Jus patronatus till Hersløff Kircke, och oppebere ther aff Thiendenn. Och ephtherdj for^{ne} Hersløff

ligger strax hoes Bogenes, huor wij nu hassue wor Stod gængendis, och wij ther till behøffue en hecll hob foder och halm, tha bede wij ether och naadigst begere, attj Oss for^{ne} Kornthiende aff Hersløff sognen wille wnde for slig affgift, som billig och rett kand were, och ther om ether emod Oss elsk^e Lauge Beck, wor mand, thienner och embitzmandt paa wor gaardt vdj Roschylt, forklarer. Wij hassue giffuit for^{ne} wor Leensmand befalling, att schulle aarligen till guode reede yde oc fornøye ether saa mægitt Korn, som samme Thiende kand beløbe, I wille therfore herudindenn ether guoduillige lade befnde. Ther mett scheer Oss till willge. Befallendis ether Gud. Schreffuit vdj Ringstedt Closter thend xxij dag Majj Aar etc. Mdlxxvij.

Wnder wort Signet.

Friderich.

Udskrift: Oss elsk^e hederlige och høglærde mendt, Rectori, Doctoribus, Magistris och menige Professoribus vdj Vniuersitetit vdj wor Kiøpstedt Kiøpnehaffnn.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 136. I Sjølandske Tegnelser XIV, 71 findes kgl. Befaling af samme Dag til Lauge Beck om paa Kongens Vegne at komme overens med de højlærde om Herslev Tiende og siden lade den oppebære og føre til Bognæs, •desligeste, at du aarligen til gode Rede lader yde og fornøje for^{ne} de højlærde saa meget Korn, som samme Tiende kan forslaa, og du med dennem bliver forenet•.

206.

1578. 8de Juni. Povl Nielsen, Præst i Dalby og Tureby, skriver til Universitetet om nogen Skade, Taterne havde tilføjet en af dets Bønder.

Hederlige, wise, høilerde, gunstige, gode Herrer. Minn ydmyge wnderdanige Tiæneste eder alltiid berid. Huis mig i dag denn 8 Junij ephther minn Kirketiæniste er aff de Taters Hoffuidzmand, wid huilcke denn skade er eders Bonnde Inguor Jennsen aff Raade i Dalby sognn wederefarenn, tillscriffuitt, sammeledis huis gennsuar de der paa hassuer bekommitt, hassuer i aff indliggende Bressue att forstaa. Huorfor ieg icke kunde

andett ennd for beuiste mod mig wtallige wellgerninger lade eder wide saadanntt, paa dett i kannnd der wdi werre betenncktt, huad i derwdi best will gøre, att eders fattige bonnde kunde i nogen maade komme sin skade ephther. Och haffuer ieg der om talld med erlig welbyrdig Fru Birgitthe Peder Bildis, som nu er her paa Tureby. Och hun mener att werre raadeligt, att i forhandler med erlig welbyrdig Christen Wind slotzherre, att hannd willde wdschicke wisse bud och befallning till Holbechs Leenn, huor disse Tatter nu sndis, att samme deris hoffuidzmannnd, aff huis parthi skadenn er kommenn, motthe bliffue annholdenn och foruaritt, paa dett att denn fattige Mannnd eders Bonnde motthe komme till nogen opreisning, och eders Fromhed for saadann hoffmod motthe worde stillet till fridz. Haffuer hunn och loffuitt att wille bestille wdi sinn Hosbonndz, erlig welbyrdig Peder Bildis, frauereelse, at dennum skall i Challundborg Lenn fergesteder worde formentt; och eder att tiæne till beste will gerne willig sndis. Eder her med Gud befallendis, aff Tureby 8 Junij mod aften aar 78.

E. W. T.

Pouill Nielsen prest
till Dalby och Tureby.

Udskrift: Hederlige, wiisse, hoilerde Domino Rectori och menige Vniuersitett i Københaffn, mine gunstige Herrer, gantske ydmygelig tillscriffuitt.

Paategnet: 10 Juni 1578 de Tartaris, quorum incuria ædes Inguord Jenssen incendio perierunt.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 145. De i Brevet omtalte Paplrer findes nu ikke vedlagte.

207.

1578. 18de Juli. *Skrivelse fra Lic. jur. Jakob Bording i Rostok til Rektor og Professorer i Kjøbenhavn i Anledning af den Opfordring, de havde ladet udgaa til ham om at modtage den ledige Post som juridisk Professor ved Universitetet.*

S. P. Literas Vestras, Magnifice domine Rector, Reuerendi, Clarissimi doctissimique Viri, amoris et beneuolentiæ plenas, Vir

nobilis et clarissimus Dominus Caspar Paselicus mihi reddidit, simulque coram perhumaniter atque aliquanto plenius de negotio ad me perscripto rebusque omnibus ad hoc pertinentibus mecum collocutus est. Ego vero etsi cum Vestrum omnium, tum etiam imprimis Nobilissimi domini Cancellarij tam propensam erga me voluntatem, quæ vbique ex literis vestris abunde apparet, debita amplector reuerentia et gratitudine, nihilque magis cupio, quam ut petitioni et expectationi vestræ mihi liceat satisfacere: obstat tamen inter alia nonnulla, de quibus coram cum domino Paselico familiariter contuli, præcipue fides mea non huic Academiæ tantum, sed Illustrissimo quoque principi et domino, domino Vldarico, Duci Megapolensi, domino meo elementissimo data, et non ita pridem nouis libellis confirmata, quominus in præsentia certi aliquid ad humanissimam Vestram inuitationem queam respondere. Promittendum enim expresse mihi fuit, et libellis quoque obligatorijs inseri hoc voluit Illustriss. princeps, me de alia conditione recipienda, inscia eius Celsitudine, cum alio quoquam nec velle nec debere contrahere. Quare cum in hac temporis breuitate voluntatem Illustriss. principis explorare non potuerim, exigua aliqua dilatione ad deliberandum mihi opus esse, vel me nihil addente amplius, intelligitis satis ipsi, eamque benigne vos mihi concessuros spero. Quam primum autem aliquid certi de principis voluntate agnouero, tum quid integrum mihi futurum sit, ingenue statim vobis aperiam, ac si forte necessarijs de causis hic manere me oporteat, vos inani spe mei aduentus teneri, et Academiæ vestræ ac auditorum commodis diutius deesse non patiar. Interea vero hoc vobis certo persuasum esse cupio, me nusquam, si honeste hinc discedere mihi licebit, viuere malle, quam in vestra illa inelyta Regni Danici Academia, quam et ordine optimo et puritate doctrinæ, itemque professorum omnium fide et beneuolentia mutua, ac mediocri discentium frequentia alijsque ornamentis multis, plerisque in Germania antecellere, et potentissimi optimique Regis pietate liberalissime foueri scio. Ad hæc accedit Ecclesiarum tranquillitas, collegarum, quos istic habiturus essem, eruditio et virtus, et imprimis Nobilissimi domini Cancellarij perspicua omnibus in Academiam

fides et singularis erga me bencuolentia, ac denique carissimi parentis mei memoria longe gratissima: quæ sane omnia eiusmodi sunt, ut ex his facile appareat, non tam vobis iucundum, quam mihi vehementer optandum fore et honorificum, si Deus opt. max. me vobis coniungere vellet, cuius ineffabili sapientiæ hoc vocationis meæ negotium totum regendum committo, eumque ardenti pectore oro, ut nos interea omnes in his mundi miserijs in nominis sui confessione constanter seruet, quocunque simus loco. Cæterum cum Virum Nobilissimum dominum Paselicum, patronum meum perpetua observantia colendum, meæque erga vos et totam Academiam ac patriam vestram voluntati testem fidelissimum, plura de me diligenter vobis expositurum confidam, hic finem scribendi facio, vosque ad extremum oro, vt me ulterius vobis habeatis commendatum. Ego vicissim perpetuam observantiam et officia omnia, quorum facultas mihi erit, debitamque fidem et gratitudinem vobis polliceor et auxiliante Deo re ipsa præstabo. Rostochij die 18 Julij Anno 1578.

V. Magnif. et præstant. observantissimus
Jacobus Bordingius.

Udskrift: Magnifico Domino Rectori, Reuerendis, Clarissimis doctissimisque Viris, dominis professoribus in inelyta Academia Hafniensi, dominis et amicis suis reuerenter colendis.

Paategnet: 26 Julij redditæ per D. Paselicum.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 179. Sammesteds findes et andet Brev (dat. Rostok den 25de Oktober 1578) fra Lic. jur. Jakob Bording til Rektor og Professorer ved Kjøbenhavns Universitet, indeholdende hans endelig Afslag paa at modtage Tilbudet om Posten som Prof. juris i Kjøbenhavn. Hertug Ulrik af Meklenborg vilde ikke give Slip paa ham, men forøgede i den Anledning hans Løn for ikke at miste ham af sin Tjeneste. Endvidere findes i Langebeks Diplomatarium et Brev af omtrent samme Indhold (dat. 16de Oktober 1578) fra Bording til den ggl. Raad, Lic. Jur. Kaspar Paslick.

208.

1578. 7de August. Kongebrev, om at den ledige juridiske Professorlønnig skulde anvendes til Underholdning for to unge Mænd, Jakob Hasebard og Eskil Christensen, der studerede Lægekunsten udenlands.

Friderich thend Anden med Gudtz naade Danmarckis, Norgis, Wendis och Gottis konning etc.

Wor sønderlige gunst tilforrn. Wiider, effther som ther nu vaccerer wdj Kiøpnehaffns Vniuersitet ett aars stipendium effther Doctorem Knoperum, saa ther end ingenn wdj hans sted egien er tilskicked thil Juridicam Lectionem samestedtz, och wij kome wdj forfaringe, att ther skall were thuende Studenter wdenlandtz wed naffn Jacob Hasenbard oc Eskild Chrestensen, som studerer in Medicinis och haffue saare ringe hielp thil theris Studiers forfremmelse, tha bede wij etther och wille, atj deeler och skifter for^{ne} aars stipendium, som er falden ther samestedtz effther for^{ne} Doctorem Knoperum, emellum for^{ne} Jacob Hasenbard och Eskild Chrestensen, saa huer ther aff lige möggit bekommer, och saa att, naar theris fuldmechtige etther ther om besøger, i tha wbehindrett lader thenom huer halffparthenn aff same aars stipendium følge, och ingen forhindringe ther paa giører thenom wdj nogre maade. Ther med skier wor wilge. Schreffuitt paa wortt Jachthus wdj Rye thend vij Augusti Aar etc. Mdlxxvij.

Wnder wor Signett.

Friderich.

Udskrift: Oss elsk^e hederlige och hoglerde mend, Rectori, Doctoribus, Magistris och menige Professoribus wdj Vniuersitetit wdj wor kiøbsted Kiøpnehaffnn.

Paategnet: 15 Augusti redditæ.

Orig. i Kongl. Bibliothek, Ny kgl. Saml. 752 c. Fol.

209.

1578. 25de September. Kongebrev til Universitetet om Forelæsningsernes Standsning paa Grund af Pesten i Kjøbenhavn.

Friderich thennd Anden med Gudtz Naade Danmarcks, Norgis, Wendis och Gottlis Koning.

Wor synderlig gunst tillforn. Wiider, eftersom wij kommer wdj forfaring om thennd Pestilentze, som nu skall fast regierre wdj wor kiøpsted Kiøpnehaffn, och att nogne studenther allerede aff samme Siugdum skulle werre hendøde, huorfore i erre begierendis att wiide, om Skollen icke paa nogen thiid maatte opgiffuis: Tha haffue wij for gott ansett, paa thett samme Siugdum icke wiidere skall wdspreadis, attj ophollder och suspendere lectiones paa en thiid lang, till saa lenge Gudt will, samme Pestilentze sachter och stjiller sig, huillekitt wij ether naadigst icke forholde kunde, attj ether ther efter kunde haffue att rette. Befalendis ether Gudt. Schreffuitt paa wortt slott Skanderborig thennd xxv dag Septembris Aar etc. Mdlxxviij.

Vnder wortt signett.

Friderich.

Udskrift: Oss ellskelige hæderlige och høglærde Mend, Rectori, Doctoribus, Magistris och menige professoribus wdj vniuersitetitt wdj wor kiøpsted Kiøpnehaffn, samptligen.

Orig. (med Ar. Hvitfeldts Haand) i Konsist. Arkiv, Pakken Nr. 3.

210.

1579. 22de Marts. Kongebrev til Universitetet, hvorved Mads Porsø anbefales et af de fire Stipendier for Studenter, der underholdtes udenlands.

Friderich thennd Annden med Gudtz naade Danmarckis, Norgis, Wendis och Gottlis konning.

Wor synderlige gunst thillforn. Wiider, at thenne breffuiszcer, Madtz Porsø, vnderdanigst haffuer ladet berette for osz, huorledis hand en thiid lang haffuer studeret ther udi Vniuersitetet, och forterit ther paa huisz godtz hanom effther hans

Moders død wor thilfalden. Er och tillsindtz att begiffue sig wden landtz sine Studia fremdelis att continuere, dog beklager hand sin armod, ickē sielff att kunde formaa sig att vnderholde, vnderdanigst therfore begierendis mett nogen hielp thill hans vnderholdning at molte forsorgis. Thj bede wij ether och begiere, att thersom I kende hanom ther god fore, och ther er slig synderlig forhobning om hanom, effther Fundatzens liudelsze, att hand wdj fremthiden kand bliffue Gud allmechtigste, osz och hans fæderne riige thill Ehre oc tienniste, I tha forhielpē hanom, att hand maa bliffue en aff the fire Studenter, som vnderholdis wden riiget, och bekomme ett hundred daler aarligen att studere mett, efftersom the ere forordnede thenom thill hielp, som synderlig forhobning er om, naar nogen aff the fire studenter, som nu ere wden riiget och haffue for^{ne} penninge, komme hiem, och mett kald bliffue forset. Thermett gjør I osz synderligenn thill wilge. Befallendis ether Gud. Schreffuit paa wort Slot Koldinghusz thend xxij dag Martij, Aar etc. Mdlxxix.

Vnder vort signett.

Udskrift: Osz elsk^e hederlig och hoglerde Mend, Rectorj, Doctoribus, magistris och menige professoribus vdj Vniuersitetit vdj wor kiøbsted Kiøpnehaffn.

Paategnet: Redditæ 16 Aprilis 1579, de Matthia Porsio.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 38.

211.

1579. 13de April. Kongebrev til Professorerne om at deltage i et Møde, som ved Midsommerstid skulde holdes forat affatte en kristelig og endrægtig Ægteskabsordning.

Frederich thend Anden medt Gudtz naade Danmarckis, Norgis, Wendis och Gottis konning etc.

Wor synderlig gunst tilfornn. Wiider, effther som adtschillige och fast seldtzame Ecteschabs sager thill och offte indkommer for Dom och Capitell her wdj Riigitt, och ingen wiss schick eller Regelle findis giordt, mand kand dømme effther,

men er schielt, att wdj ett Capitell om en lige sag er dømpit anderledis, end wdj .ett andett: Tha haffue wij ther fore, och paa thett mand kand haffue nogett wist att efftherfølge, ladett forskriffue, nu till Sanctj Hans dag medtsommer, først kommendis, alle Bisperne her wdj Riigitt, som mett Ether och nogre wore tilforordnede Raadt kunde møde wdj Kiøpnehaffn, och forfatte och beschriffue en christelig, endrechtig schick, regell och ordning, huorledis dømmis schall om adtschillige tilfald, som kunde hende sig wdj Ehteschabs sager. Thj bede wij ether och begiere, attj ether ther om beraadslaer, och siiden lader forfatte paa Danske nogen wisse Regeler, huorledis mett saadanne tilfald holdis schall, som siiden kunde wdtgaa paa thrøck, och oss presenteris, bethenkendis ther wdinden bode huad christeligt och tilbørligt findis. Ther mett scheer oss synderlig till wilge. Befalendis ether Gud. Schreffuit paa wortt slott Frederichsborg 13 Aprilis Aar etc. Mdlxxix.

Vnder wortt Signet.

Friderich.

Udskrift: Oss Elsk^e Hederlige och Hoglerde Mend, Rectori, Doctoribus; Magistris och menige professoribus vdj Vniuersitetit vdj wor kiøbstedt Kiøpnehaffn.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 183. Samme Dag udgik et liguende Brev til Superintendenterne over al Riget (Sjæl. Tegn. XIV, 194).

212.

1579. 20de April. Kongen anbefaler M. Anders Krag til Nydelsen af det første ledige Stipendium af de fire, der anvendtes til Studenters Underholdning udenlands.

Friderich thennd anden med Guds naade Danmarckis, Norgis, Wendis och Gotthis konning etc.

Wor synderlig gunst tilforn. Wiider, att thenne bressuiser oss elsk^e Mester Anders Krag haffuer vnderdanigst laditt gifue oss tilkiende, huorledis hand vdj nogne aar haffuer studeritt ther vdj Kiøpnehaffn, och siiden paa nogen tiid vdenn landtz, och hannd endnu er tilsindtz framdelis att wille studere vdenn

riigett, och beklager, att hannd icke formaa(r) seg sielff att vnderholde. Tha efterthij wij forfare, att om samme person schall were synnderlig god forhobning, att hand vdj framtiiden kand thienne enthen vdj scholen eller kircken, bede wij ether och begiere, att naar nogne aff the fire personer, som holdis vden riigett, komme hiem, och slippe the penndinge, the haffue haffdt, och forsørgis med kaldt, attj tha gjører thennd forordninge, att for^{ne} Mester Anders Krag først for nogen anden egienn fanger samme penndinge till hielp att studere med vden lanndtz. Och effther som wij tilfornn haffue schreffuit ether till for prestens sønn j Wram, attj ochsaa hannom schulle beførde till for^{ne} vnderholdinge, och wij formereke, hand endnu er vng och eblant the hunder studenter en tiid lang att kunde vnderholdis, attj ther fore for^{ne} Mester Anders Krag først ther till beførder, att hannd icke schall fororsagis sinn forhaffuinde studia vdenn riigett att offuergiffue, och attj hannom j alle maade thill thett beste forfremmer. Ther med gjør j oss synnderligen till wilge. Befallindis ether Gud. Schreffuitt paa wortt slott Frederichsborg thennd 20. dag Aprilis Aar etc. Mdlxxix.

Wnder wortt Signett.

Friderich.

Udskrift: Oss elsk^e hederlige och høglerde mend, Rectori, Doctoribus, Magistris och menige Professoribus vdj Vniuersitetit vdj wor kiøbsted Kiøbnehaffnn.

Paategnet: Mag. Andreas Kragius. 24 Aprilis redditæ 1579.

Orig. i Kongl. Bibliothek, Ny kgl. Saml. 752 c. Fol.

213.

1579. 2den Juni. Kongen tilstaar Jon Jakobsen (*Venusinus*)
100 Daler aarlig til dermed at studere udenlands.

Jonas Jacobsen sich Kong. Matt. breff att mue aarligen bekomme j^e daler att continuere hans studia med, vt sequitur.

Wij Friderich thend Anden etc. Giøre alle witterligt, att effthersom thenne breffuisere Jonas Jacobsen vdj nogen Aar

haffuer werit her wdj Frederichsborg Schole, och nu siden paa nogen thiid studeret wdj Vniuersitetet thill Rostoch, saa att wij aff lerde Mend forfare, att om hanom skall were guod forhogninge, att hand wdj fremthiiden skall kunde thiene och lade sig brugge enthen wdi Kircken eller Skolerne her wdj Riiget, och hand endnu er thilsindtz paa nogen thiid samme hans Studia att continuere och forfølge wdenlandtz, tha haffue wij aff wor sønderlige gunst och naade wndt och beuilgit, och nu med thette wort obne breff wnde och beuilge att wille aarligen her ephther lade giffue for^{ne} Jonas Jacobsen thill hielp att studere med wden Riiget et hundred gammel daler, thill saa lenge wij andërledis ther om thilsigendis worder: bedendis och biudendis wor Rentemester, att hand paa wore wegne hanom for^{ne} j^e gamble daler aarligen thill guode rede lader fornøge. Ther med skeer wor wilge och befallinge. Actum Frederichsborg thend andenn dag Junij Aar etc. Mdlxxix.

Sjælandske Registre. Nr. 12. Fol. 24.

214.

1579 (før Juli). D. Hans Frandsens Fortale til hans Udgave af Galens Skrift «De ossibus», indeholdende Udsigt over de forskjellige Forelæsninger, han havde holdt ved Universitetet.

Johannes Francisci Ripensis artis Medicæ studiosis in Academia Hafniensi salutem.

Hactenus quantum omnino per negotia publica et eos, qui Medicinæ praxin a me flagitarunt, licuit: operam certe quam maximam dedi, ne (quæ nostri muneris pars est altera) studijs vestris, qui artis medendi inicia expetitis, viderer defuisse. Nam cum ad docendi munus in hac Regia Academia primum accederem, a summi illius Philosophi et Medici Hippocratis Aphorismis initium feci. Quibus explicatis interpretandum suscepimus libellum Galeni ad Glauconem, in quo febrium, earumque symptomatum curationes, non quidem luxuriante oratione, vel ociosa verborum redundantia, sed, si rerum magnitudinem et pondus spectes, succineta breuitate describit. Ut et alias idem author

se intra Methodi terminos ita continet, vt videri possit illius describendæ rationem consulto instituisse. — Cæterum quia scientiæ Mathematicæ arti etiam nostræ ancillantur, nolui petentibus auditoribus officia et studia mea denegare in enarrandis Tabulis Directionum Johannis de Regio Monte. — Illis, vt spero, non sine fructu absolutis, in Poëmata Macri auditores herbatum, vt dicere solemus, deduximus. Sed et doctrinam de diebus decretorijs: Scripta quoque nonnulla eruditissimorum Viro- rum Philippi Melanthonis et Rondeletij explicuimus. Cum enim illius institutis doctrinisque multo suauissimis in gratam honestamque Philosophiæ vtriusque noticiam veluti per manus sum introductus, huius vero exercitatione Medica in artis nostræ vsu ac medicandi facultatem haud pœnitenda, vt spero, accessione peruenerim: Committere equidem non potui, quin quod ab optimo Melanthere et solertissimo Rondeletio ipse aliquando ijs quibus potui diligentæ nostræ laboribus mihi comparassem, studiosis nostræ Scholæ hominibus, qui hæc ipsa Medicæ artis fundamenta expetiissent, aliqua etiam et assiduitate et tradendi facilitate sine inuidia rursus communicarem. Occasionem vero etiam nobis dedit lues illa Pestilentialis, quæ in hoc regno annos quamplures grassata est, vt de ea quoque singularem tractatum instituerimus. Atque in his auditorum voluntatem magis quam iudicium nostrum secuti sumus. Sed ne perpetuo sine ordine per incerta doctrinarum capita, vel errore iudicij, vel voluptatis causa ferri videamur, constitui nunc medendi rationem a primis quasi elementis, ab ipsis videlicet humani corporis ossibus, inchoare. Vt enim Grammaticus a litteris, Geometer a puncto, linea, plano et superficie suæ artis faciunt incia: Ita cum Medicinæ subiectum sit corpus humanum, et huius fundamentum et bases sint ossa, necessarium certe fuerit, vt Medicinæ studiosi hæc incia veluti prima elementa nominare discant, et horum in structura ordinem et coaptationem, quæ motui seruit, accurate obseruent, priusquam progrediantur ad considerationem ligamentorum, tendinum, musculorum, carnis, et culis, quibus ossa admirabili arte connectuntur, et connexa vestiuntur. Extat autem libellus Galeni de Ossibus, quem, quod cæteris, qui eius argumenti sunt, omnibus anteferri merito possit,

publice interpretandum suscepi. Et vt copiam exemplariorum vobis facerem, Typis Laurentij Benedicti Typographi Regij euulgandum dedi. In fronte vero addita est pictura Scheleti manu insignis artificis Tobiaë Gemperlini delineata, vt res omnis oculis exhiberetur, et memoriae intuitu etiam imprimeretur. Vos quod studijs vestris benigne impendimus grato animo prosequimini, et Valete.

215.

1579. 10de December. Kongebrev om Fordelingen af den ledige juridiske Professorløn imellem tvende unge danske Læger, der studerede udenlands.

Friderich thend Anden med Gudtz naade Danmarchis,
Norgis, Wendis och Gothis koning etc.

Wor synderlig gunst tillforn. Wiider, effter som thenne breffuissier Mester Anders Christensen en thiid lang haffuer hafft Stipendium aff oss eblandt the fiire, som wij wnderholde wden landtz, och hand nu er tillsindtz att wille begiffue seg wdj Italien ther att studere Medicinam, huor till hand behøffuer wiidere hielp, och therforre er oss aff the hoglerde till Wittenberg commenderet: tha bede wj ether och wille, atj lader hanum strax følge hallffueparten aff ett aars Stipendium, som vaccerer till thend leisze, Doctor Knuppert haffde. Och efftherthij wij forfare, att ther wdj liige maade schall werre en anden studerer medicinam, som och er tilsindtz att wille begiffue seg ind wdj Italien, wed naffn Eskilld Christensen, tha wille wij, athj hanum thend anden hallffuepartt aff samme Stipendio fornøiger, och athj med for^{ne} hiellp saaledis ether forhandler, saa att naar the enthen sellff eller thierris fulldmechtige ether her om besøger, att the tha mue bliffue wforsømmidt. Ther med skeer oss synderligen till willge. Befallindis ether Gud. Schreffuit paa wortt slott Skanderborg thend x. Decembris Aar etc. Mdlxxix.

Wnder wort Signet.

Friderich.

Udskrift: Oss ellsk^e hederlige och hoglerde mend, Rectori, Doctoribus, Magistris och menige Professoribus wdj Vniuersitetit wdj wor kiøpsted Kiøpnehaffn.

Paategnet: M. Andreas Christierni reddidit 27 Januarij 1580.

Orig. i Kongl. Bibliothek, Ny kgl. Saml. 752 c. Fol.

216.

1579. 12te December. Kongebrev til Universitetet, hvorved M. Hans Rasmussen anbefales til en passende Ansættelse «udi Skolen eller Kirken».

Friderich thennd Andenn med Guds naade Danmarkis, Norgis, Wendis och Gottis konning etc.

Wor synderlig gunst tilforrn. Wiider, att effther som thenne bressuier, hederlig och hoglerde mannd Mester Hans Rasmussen, haffuer en tiid lang studeritt vdenm riigett, och hand aff hogborne Første, wor kiere Fader, hertug Vlrich aff Meckelborg etc., nu till oss er forskreffuitt och commenderit, saa well som och aff the høglerde vdj Vniuersitetitt till Wittenberg, huilche oghsaa om hanns lerdom giffuer hannom ett gott windisbyrdt: och hannd nu vnderdanigst giffuer tilkiende, att hand inthett haffuer att vnderholde seg med, begierendis ther fore, att motte med første leylighedt forhielpis till ett kaldtt, ther aff hannd kunde haffue sinn redelig vnderholding: Tha bede wij ether och naadigst begiere, at naar nogett kaldt bliffuer leddigt enthen vdj scholen eller kirken, som hannom kann were quemeliggt, ther wdj hyenn eller andenstedtz, I tha wille were for^{ne} M. Hans Rasmussen till thett bedste beförderlig, att hannd for een anden ther med maa forsørgis, och i alle maade hannom till gode forfremmer. Ther med giør j oss synderligen till wilge, och wij forlade oss ther wisseligen till. Befallindis ether Gud. Schreffuitt paa wortt slott Skanderborg thennd 12. dag Decembris Aar etc. Mdlxxix.

Wnder wortt signett.

Friderich.

Udskrift: Oss elsk^e hederlige och hoglerde Mend, Rectori, Superintendenti, Doctoribus, Magistris och mienige Professoribus vdj wortt Vniuersitett wdj Kiøpnehaffnn, samptligenn.

Paategnet: De M. Johanne Erasmi, redditæ die Joh. Apost. et Euangelistæ 1579.

Orig. i Kongl. Bibliothek, Ny kgl. Saml. 752 c. Fol.

217.

1580. 9de Juli. D. Nicolaus Theophilus skriver til Kjøbenhavns Universitet og modtager den ham tilbudte Post som juridisk Professor ved samme.

S. P. Quod serius opinione, Magnifice D. Rector et Professores ornatissimi, ad uos nunc tandem scribo, non id mea, sed Principis mei Illustrissimi culpa sit, a quo hinc abeundi veniam hactenus impetrare non potui: cunctationem itaque et tarditatem meam in rescribendo æqui bonique consuletis. Etsi autem ne nunc quidem de voluntate prædicti Principis plene edoctus sim, nihilominus tamen oblatam a vobis superioribus mensibus conditionem me nunc accipere vobis confirmo, omnemque dabo operam, vt, Deo conatus meos secundante, quod ab ipso ardentibus votis petam, circa finem canicularium dierum Hafniæ, quoquo modo possum, me sistam.

De me viri amplissimi nihil uobis polliceri possum, in eo tamen elaborabo sedulo, vt fide et integritate muneri meo et iudicio de me vestro honestissimo, quantum quidem in me est, aliqua ex parte satisfaciam: quod me magis re quam verbis uobis probaturum confido. Bene et feliciter ualete. Corbeie Saxonum 5 Id. Julij Anno salutis etc. 80.

Nicolaus Theophilus D.

Udskrift: Magnificis, Reuerendis et Clarissimis Dominis, Rectori, Decano et Professoribus inclytæ Academiae Hafniensis, dominis et amicis suis obseruandis.

Orig. i Kongl. Bibliothek, Ny kgl. Saml. 752 c. Fol.

Kbhvns Univ. Hist. 1. Tillæg.

20

218.

1580. 24de Juli. Kongebrev til Universitetet, hvorved Udbredelsen af den i Tydskland nylig udkomne Konkordieformel strængelig forbydes.

Frederich thend Anden mett Gudtz Naade Danmarckis, Norgis, Wendis och Gottis Koning.

Wor synderlig gunst tillforrn. Wiider, att thend Bog, mand kalder Opus Concordiæ, som nu lang tiid wdenlandz haffuer werit forhender vdj werck, er nu paa trøck wdgangen, som Oss och der aff et Exemplar er tillkommen, och ephtherdj vdj samme Bog schall findis thend Lerdom, som Oss och wore kircker er fremmit och wbewont, att lettelig ther offuer thend enighed, som thill thes (Gud Loff) thisse Riger haffuer werit holden vdj, knnde forstøris, thersom samme bøger bleffue almindelige her vdj Riigit och schulle vdspredis, och icke aff Øffrigheden ther mett vdj Thiide haffdis ett Indsehend, heldst ephther wi icke thuiffle paa, att her vdj Rigitt io saa uell som andenstedtz well schall findis thett folck, som sig till nytt och wenighed schulle lade bruege. Thj bede wi ether och alffuorligen befalle, attj nu strax tillsiger alle Bogførerne ther vdj wor Kiøpsted Kiøpnehaffnn, som pleye att indføre Bøger: att the aldels ingen aff for^{ne} Concordiæ Bøger kallede tilltencke att indføre, selge eller affhende her vdj Rigitt, saa frempt the icke ther offuer wille haffue forbrott theris boeslod, och straffis paa Liffuit vden ald Naade. Sammeledis saa thiidt och offte j formercke, att ther till Byen kommer nogle vdlendische Bogefører, attj thenum lader attware och tillsige, før the vdlegge theris Bøger, att the icke distrahere eller selge for^{ne} Bog till nogen her vdj Rigitt vnder theris Bøgers fortabelse, och huis the haffue mett att fare. Thisligeste attj nu strax foreholder och tillkiende giffuer alle Studenterne ther vdj Vniuersitetit, att ingen tilltencker att lade samme Bog findis hoes sig, saa frempt nogen aff [thenum] ther mett befindis, the icke therefore wille paa thet høgiste straffis wden ald Naade, som the ther Øffrighedz bud och befalling icke haffue haffd vdj Acht. I wille her mett haffue et flitig Indsehende, att her emod icke scheer eller

handlis, epher som wj ether naadigst till troe, ansehendis, att wj som en Christelig Öffrighed trachte epher thend rene lere och Enighed att erholde vj thisse Riger, vj huiltchen wj ere opdragene och haffuer weritt till thes. Och therfore att hindre och affuende the Aarsager, huor wiid fred, Roe och Enighed kunde forstøris, och andre forføris. Huilchet wj och ether paa ethers Embitz wegne wille haffue befallitt och paalagdt. Ther mett scheer wor alffuorlig wilge och befalling, och thager her ingen forsømmelsze fore. Bcfallendis Ether Gud. Schreffuitt vj Andworschouff Closter thend 24. Julij Aar etc. Mdlxxx.

Vnder wort Signet.

Friderich.

Udskrift: Oss elskelige hederlig och høglerde mend, Rectorj, Doctoribus, Magistris och menige Professoribus vj Vniuersitetit vj wor Kiøbstedt Kiøpnehaffnn.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 190.

219.

1580. 20de September. *Rektoren ved Roskilde Skole, M. Desiderius Fos, modtager den ham tilbudte Plads som Professor ved Universitetet.*

Dei gratiam et pacem. Magnifice D. Rector, virj doctissimj, præceptores venerandj. Nudius tertius amantissimas vestras literas accepj: quibus mihi pædagogicam lectionem in celebri vestra academia offertis. Gratias vobis omnibus et singulis, quam possum maximas, ago, quod is a vobis, eruditissimis hominibus, iudicatus sim, quem in amplissimum vestrum collegium volueritis cooptare. Quapropter vocationem hanc lubens accipio: Ad vos sub finem semestris huius, si vitæ et valetudinij meæ Deus pepercerit, commigraturus. Eam diligentiam, auxiliante Deo, cum in docendo, tum in pace tuenda cum omnibus, adhibebo, vt conscientiam apud Deum saluam retineam, nemoque existat, qui de me iuste conquerj possit. Eo stipendio, quod ex fundatione regiæ maiestatis huic professioni adiectum est, et quo toto hactenus vixit Magister Petrus Haggæus, vir

doctrina et pietate clarus, facile contentus ero. Initio sperabam, me et notariatum et bibliothecam, quemadmodum hæc magister Petrus habuit, obtinere posse, quod etiam nunc spero. Nam grauior adhuc isto ære alieno, quod in exteris nationibus tot annis olim causa studiorum, pauper et afflictus, mihi cumulaui. Cuius rej rationem estis habiturj sine dubio. Verum, vt vt fuerit, me vestro iudicio et æquissimæ voluntatj submitto. Deum autem, domini nostri Jesu Christi patrem, ardentj pectore quæso: vt vos diu ecclesiæ suæ et reipublicæ florentes et incolumes conseruet. Bene et *κοινωνεῶς*, magnifice domine Rector vosque præceptores et amici colendi, valet: Meque et familiam meam eo amore, quo benigne cœpistis, deinceps prosequiminj. Roschildiæ 20 7bris, Anno salutis humanæ 1580.

Vester totus

Des. Johannes Fossius.

Udskrift: Magnifico domino Rectorj, et amplissimo inelytæ Hafniensis Vniuersitatis Senatuj, præceptoribus et amicis suis colendis.

Orig. i Kongl. Bibliothek, Ny kgl. Saml. 752 c. Fol.

220.

1580. 21de September. Kongebrev til Universitetet om med det første at kreere M. Jakob Madsen, der nylig var bleven theologisk Professor, samt Sognepræsterne M. Rasmus Katholm og M. Anders Mariager til Doktorer i Theologien.

Frederich thend Anden mett Gudtz naade Danmarckis, Norgis, Wendis och Gottis koning etc.

Wor synderlige gunst tilforn. Wiider ephther som wij forfare, att oss elsk^e hederlig och hoglerdt Mand Mester Jacob Matzen er nu forordnett lill thend lectionem Theologicam, som Doctor Niells Hemmingsen haffde, tha bede wij ether och begierre, athj med thett første ephther Vniuersiteters lofflige brug, ordentlige Ceremonier och skick lader hanum promouere in doctorem Theologiæ. Och ephtherthij wij forfare, att oss ellsk^e Mester Rasmus Catholm och Mester Anders Mariagger, Sogne-

prester ther wdj byen, ochsaa well schulle werre skickelige och lerde till for^{ne} gradum Doctoratus, och wij ther fore for gott ansec, att the, boglige konster och religionen till forfremmelse och ehre, ochsaa promoueris: Tha bede wij ether och begierre, atlj forordne, att for^{ne} Mester Rasmus Catholm oc Mester Anders Mariagger thill samme thiid ochsaa in Doctores Theologiæ promoueris. Ther med skeer oss synderligen till willge. Befalendis ether Gud. Schreffuett paa wortt slott Frederichsborg thend xxj dag Septembris Aar etc. Mdlxxx.

Wnder wort signett.

Friderich.

Udskrift: Oss elsk^e hederlige och hoglerde mend, Rectori, Doctoribus, Magistris och menige Professoribus wdj Vniuersitetit wdj wor kiøpsted Kiøpnchaffn.

Orig. i Kongl. Bibliothek, Ny kgl. Saml. 752 c. Fol.

221.

1580. 7de Oktober. Kongebrev til Universitetet om ogsaa at kreere Sognepræsten ved Helliggeist Kirke, M. Peder Vinstrup, til Doktor i Theologien (se Nr. 220).

Friderich thend Anden mett Gudtz naade Danmarckis, Norgis, Wendis och Gottis koning etc.

Wor synderlig gunst tillforrn. Wiider, epther som wj ether kortt tiid siden forleden haffue tillschreffuit, att wj naadigst for gott ansehe, att the thuende Sogneprester ther vdj byenn till wor Frue och till Sanctj Nicolaj Sogner, oss elsk^e hederlig och høglerde mend Mester Rasmus Kattholm och mester Anders Mariager, promoueris in doctores theologiæ, oc wj nu siden ere ehrindrit, att Sognepresten till Helliggestus sogen sammstedz, oss elsk^e hederlig och høglerde mand mester Peder Winstrup, ochsaa schall were en guod skickelig lerd·mand, saa hand samme Gradum oc lerdoms widnisbyrd ochsaa werdiglig schall kunde anthage: Tha sehe wj gierne och naadigst for gott an, att hand j lige maade till samme tiid in doctorem theologiæ promoueris. Thi bede wj ether och bcgere, atlj sligt

hanum foreholder och tilkiende giffuer, och ther epther forordne, att hand mett the andre for^{ne} guodemend honore et titulo doctoratus insignieris och promoueris. Ther mett scheer oss till wilge. Befallendis ether Gud. Schreffuit wdj Sore Closter thend vij. dag Octobris Aar etc. Mdlxxx.

Wnder wort Signet.

Friderich.

Udskrift: Oss elsk^e hederlige och hoglerde mend, Rectori, Doctoribus, Magistris och menige Professoribus vdj Vniuersitetit vdj wor kiøbstedt Kiøbenhaffn.

Orig. i Kongl. Bibliothek, Ny kgl. Saml. 752 c. Fol.

222.

1580—90. *Uddrag af Universitetets Regnskaber, forsaavidt angaar en Udgiftspost i samme, betitlet «Æreskjænk».*

Æreschenck.

Anno 1580.

M. Hans Secceruitz . . . . . vj daler.
 D. Niels Hemmingsøn j Ame Vin . . . . . vij daler j m $\frac{1}{2}$.
 Hr. Jacob i Strøby ij pund Korn, for hans gaard brende, xxviiij m $\frac{1}{2}$.
 For en forgylt Sølf Credentz, blev skenect Casper Paslichs daater till Bryllup . . . . . xxxviiij daler.
 Her Christen i Faxe skenect till Bygning . . . . . x daler.

Anno 1581.

D. Jacob till sin Søsters Brylluppe j Ame Viin . . vij daler j m $\frac{1}{2}$.
 D. Pouel till M. Ifsuers Brylluppe j Ame Viin . . . . xv daler.
 D. Hans Frandssøn till sin søsters Brylluppe j Ame Viin . xv daler.
 D. Niels Hemmingsøn j Ame Viin . . . . . vij daler j m $\frac{1}{2}$.
 Karrine M. Niels Lauritzøns, M. Hans Secceruitz og D. Johan
 Varuig huer dennum x daler, er . . . . . xxx daler.
 Her Christen i Faxe til bygning . . . . . x daler.
 Skenect Christoffer Sturtz Viin oc Luttendrank for . . . vj m $\frac{1}{2}$.
 D. Matz foræret iij potter Viin oc iij potter Luttendrank . . v m $\frac{1}{2}$.

Anno 1582.

D. Johan Varuig	x daler.
D. Jacob til Doctor Kost j Amme Viin	xv daler.
M. Hans Hemmingsøn	x daler.
Matthiæ Vetz Ballenbergensi	vj daler.
D. Niels Hemmingsøn j Amme Viin	vij daler j m $\frac{1}{2}$.
Isaach Grønnebeck	x daler.
Her Christen i Faxe til Bygning	x daler.
Anna (!) Machabei til paaske	iiij daler.
For en Credentz til D. Peders Brylluppe . . .	xlix daler j ort.
Antuordet Anders Kromager oc Erick Clemendsøn Statz Kemner til hielp till Vandkonsten	j $\frac{1}{2}$ daler.

Anno 1583.

D. Niels Hemmingsøn j Ame Viin	xiiij daler.
Isaach Grønnebeck	x daler.
Her Christen i Faxe till Bygning	x daler.
1 Ame Viin M. Christen fleck till Bryllup	xiiij daler.
Schenckt en Doctor aff Dantschen, laa till Peiter Apoteckers, vij pottler Viin	iiij m $\frac{1}{2}$.

Anno 1584.

Skenckt Lauritz Clausen	xx daler.
Her Christen i Faxe till Bygning	x daler.
D. Niels j Amme Vin	xviiij daler.
En forgylt Credentz, bleff skenckit Lauge Beck till sit (o: sin Datters) Bryllup	xl daler.
Giffuet en Guldsmid, som vdgroff nogen Bogstaffue der paa, j pott viin, er	vj β .
Skenckit D. Anders Christensøn Viin och Luttendranck .	vj m $\frac{1}{2}$.
For j t ^e tydstøl, Rector gaff liggerne paa Slottet for en Crantz, vij $\frac{1}{2}$.	vij $\frac{1}{2}$.

Anno 1585.

D. Niels Hemmingsøn j Amme Viin	xviiij daler.
M. Hans Sasceridi til hans Daaters Bryllup med M. Jona j Amme Viin	xviiij daler.

Anno 1586.

- D. Anders Christensøn j amme vin . . . . . ix daler.
 D. Niels Hemmingsøn j amme viin . . . . . xix daler.

Anno 1587.

- 21 Aug. D. Hans Slangerup j Amme Viin till Brylluppe Kost,
 med Ammen . . . . . xxj daler.
 D. Niels Hemmingsøn j Amme viin med Ammen . . xxj daler.
 Skenckt Knud Christensøn i Strøby till Bencke, Vindueskarm oc
 andet j tylt tørre deller, for . . . . . iij m $\frac{1}{2}$.
 For j tylt smaa sparrer til skelrum . . . . . j m $\frac{1}{2}$.
 Till iij par Dørhengsel . . . . . ij m $\frac{1}{2}$.

Anno 1588.

- D. Niels Hemmingsøn j amme viin . . . . . xxij daler.
 M. Claus Skaubo till hans Daaters Brylluppe j Amme Viin
 x daler j $\frac{1}{2}$.
 M. Peder Aagison till hans Bryllupp j amme viin . . x daler j m $\frac{1}{2}$.
 Noch ij t^r tydstell . . . . . xx m $\frac{1}{2}$.
 M. Peder Steensøn skenckt . . . . . x daler.

Anno 1589.

- Albret Albretsøn till sin Søns Brylluppe j Amme Viin . xxj daler.
 D. Niels Hemmingsøn j amme viin tiil Juell . . . . . xxij daler.
 19 Martij forærit det bud, som frembar Kong. Mat^{tz} skenck aff
 Skotland . . . . . iij daler.
 15 Junij foræret M. Isach Grønnebeck for Historia Christi
 xiiij daler.

Anno 1590.

- 3 Aprilis D. Leuino Batto pro dedicatione operum Bordingi en
 Credentze, kostede . . . . . xxix daler.
 Hans Søn till dricke pending, som frembar Bøgerne . . j rosenobel.
 D. Jørgen Dybuad till hans Promotz j Amme Viin . . xxj daler.
 D. Niels Hemmingsøn j Amme Viin . . . . . xxj daler.

7 Maj forærit M. Peder Vinstrup med iiij potter Viin oc iiij
 potter Lutendranck . . . . . : . . . . vij m $\frac{1}{2}$.
 Forærit D. Thomes Fincke Viin oc Lutendranck . . . . vij m $\frac{1}{2}$.
 Summarum paa æreskenck — viij^cxiiij daler j m $\frac{1}{2}$ vj β .

Af en samtidig Oversigt over Universitetets Regnskab i Aarene
 1580—90, der findes i Geh.-Ark., Aflev. fra Justitsminist., •Kbhvns
 Univ. (Samme findes ogsaa i Konsistoriets Arkiv).

223.

1581. 30te September. Kongeligt aabent Brev, hvorved Univer-
 sitetet bekræftes i sin Ret til Studiiskat af Kirkerne i Sjælland og
 Skaane.

Wij Frederich thend Anden mett Gudtz naade Danmarckis, Nor-
 gis, Wendis och Gottis Koningh, Hertug vdj Slessuig, Holsten,
 Stormarn och Dittmerschen, Greffue vdj Oldenborg och Delmen-
 horst, Hesse ether alle menige Kirckewerger till Landtzkier-
 ckerne vdj wore Lande Sielland och Schone euindeligen mett
 Gud och wor naade. Wiider, epher som hogborne Første wor
 kiere Herre Fader, salig och hogloflig ihukommelse, haffuer
 funderitt och forordnett till the Høglerdis vnderholdinge vdj
 Vniuersitetit vdj wor Kiøpsted Kiøpnehaffn aarligen aff huer
 Landtzkierckes rentte och indkompst vdj for^{ne} wore Lande Siel-
 land och Schone att schulle bekomme en uisse pendinge, epher
 som the vdj Fundatzen ere taxerit, och som thend vdj sig sielff
 ydermere forklarer och wduiser: Tha lade for^{ne} the Høglerde
 vdj Kiøbnehaffn nu vnderdanigst giffue tilkiende, att thennom
 emod Fundatzen gioris forhindring paa hues pendinge och rente
 thennom aarligen aff samme kiereker kand vdj saa maade til-
 komme. Tha epherthi hogbe^{te} wor kiere Herre fader, Gud al-
 mechtigste till loff och ehre, Religionen och bogelig konster till
 forfremmelsse, och paa thett for^{ne} the Høglerde vdj Vniuersitetit
 i Kiøpnehaffn saa møgitt thess bedre kunde mett en tilbørlig
 vnderholding bliffue forsørgitt, samme pendinge och rente aff
 Kierckerne haffuer ther till vdj en euig Fundatz forordnit, huil-
 cken wij aldellis wille wed macht att schulle bliffue: Beder wij

etther alle, saa mange som ere kierckewerger eller haffuer nogen kiercker vdi forsuar vdi for^{ne} wore Lande Sieland och Skone, och huer serdelis her mett strengeligen biude, attj retther etther eptther aarligen betimen till gode rede och wden ald forhindring aff for^{ne} Kiercker att wdgifue, yde och fornøige till for^{ne} the Høglerde vdi Vniuersitetit i Kiøpnehaffn hues pendinge och rente thennom eptther Fundatzens liudelse aff éthters kiercker mett rette tilkommer, saa well for neruerendis aar som for the andre forgangne aaringer, en partt etther stander mett tilbage. Saa framt i icke wille ther fore stande till rette, som thett sig bør. Her eptther sig huer will haffue att rette och forholde. Ladendis thett ingenlunde. Giffuit paa wortt Slott Frederichsborg thend xxx. Septembris Aar Mdlxxxj.

Vnder wortt Sig^{tt}.

Friderich.

Udenpaa: The Høglerde i Kiøpnehaffn.

Orig. (i Patentformat) i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 84. Sammesteds findes et med ovenstaaende i Hovedsagen ligelydende kongeligt aabent Brev, af samme Dag, hvorved det paalægges alle Kirkeværgerne, baade til Kjøbsted- og Landsbykirkerne i Laaland og Falster, i rette Tid at udrede den Afgift af Kirkerne, som af K. Christian III var tillagt Universitetet til Underholdning af en Professor i det hebraiske Sprog.

224.

1581. 31te December. Kongebrev til Kapitlet i Lund angaaende de 100 Daler, som Kapitlet aarlig skulde yde til Universitetet.

Capittell vdi Lund finge breff, som her epttherfølger.

Friderich. Wor synderlig gunst tillorn. Wiider, att hederlig och hoglerde Mend, Rector och menige Professores vdi Vniuersitetitt vdi wor kiøbsted Kiøpnehaffn, haffuer vnderdanigst ladet gifue oss tilkiende, att eptthersom vdi thend Fundatz, som paa for^{ne} Vniuersitets Renthe och Indkompst giort er, Vniuersitetit er tillagtt och tilforordnitt aff ethers Capittell aarligen att skulle haffue ett hundritt daler: tha skulle I haffue giortt vnder ether

nogen forordning om samme Renthe, att thett aff Vicariers renthe oc Indkompst, som vdj Anno Gratia epher nogen Vicarij død och afgang opberis schulle, forleggis: ther offuer bode Vniuersitetit och Vicariorum Arffuinge paa Anno Gratia schulle schee forkortt, saa och Vniuersitetit for^{ne} j hundritt daller icke aarligen till guode rede och rette thid schulle bekomme. Och epherdi ether for ethers person, som niude Capittels beneficium och geistlig renthe, mere bør att fordre och forfremme till Gudtz ere Vniuersitetit och huis ther till funderitt och forordnitt [er], end forholde huis I epher Fundatzen plichtig er thennem att forlegge, muc wij bekiende sligt offuer wor forhobning och tillforsicht oss om ether att forekomme, huorfor wij ether her med her om naadigst wille haffue anlangitt, bedendis ether och wille, att I tillthencker aff Capittels ordentlig och rette Renthe och Indkompst aarlig till guode rede och rette thide att lade giffue, yde och fornøye till Vniuersitetitt wdj for^{ne} wor kiøbsied Kiøpnehaffn for^{ne} hundritt daller, ephersom for^{ne} Capittels Fundatz tillholder, saa the høglerde samedest icke skulle haffue thennom ydermere ther offuer for oss att beklage, och wij tha fororsagis anderledis ther om att tillthencke. Ther med scheer thett vdj sig selff billigt, tilbørligt och rett er, och er wor aluorlig wilge. Ther epher I ether wnderdanigst wiide att rette. Befalendis ether Gud. Actum Frederichsborg thend 31 Decembris Aar epher Christi fødsel Mdlxxxij (o: 1581).

Skaanske Tegnelser. I, 285—86.

225.

1582. 22de April. Hr. Oluf Nielsen Skytte i Viborg skriver til D. Anders Lavritsen angaaende den Del af Naadensaaret efter afdøde Kapitelsmedlemmer i Viborg, som tilkom Universitetet.

S. P. d. Principio, quod foelix et faustum sit, vir ornatissime, mitto tuæ præstantiæ 30 Thaleros ex præbenda D. Joannis Schogerdiani piæ memoriæ: breuem quidem sumnam, sed quam breui sequatur altera, deinde et tertia suo tempore, vbi volente Deo collegero. Quod autem tam sero mittimus et tam concise

ac minute, non vna est causa, verum hæc vt prima ita quoque præcipua. Nimirum difficultas inter nostros hæredes diuidendi et postea colligendi. Propterea quod a principio non fuerat in hoc capitulo sicut in aliis capitulis iste annus gratiæ. Itaque cogor admodum verecunde exigere et lento tardoque gradu procedere. Adhæc mira hic est apud nostrates pecuniæ inopia. Offerunt mihi debitores suos boues macilentos, quos non licet hac anni parte cuiquam diuendere sine magna iactura et detrimento. Sub ferias Michaelis, Deo volente et vita comite, iterum mittam quantum potero corradere. Tunc enim, vt spero, nostri homines erunt et numatiores et melius soluendo. Interim Deus opt. max. Te nobis incolumen conseruet et mente et corpore sanum. Dominos meos, Professores istius vniuersitatis celeberrimæ, vna salute omnes bene valere opto, et te seorsim ac præcipue, tum M. Scauenium et M. Franciscum Andreæ, meos olim commilitones suauissimos, si adhuc sunt superstites. Sed et ante omnes D. Paulum Matthiæ superintendentem et D. Hemingium, meorum filiorum, M. Petri et D. Nicolai, præceptores fidelissimos. Postremo vero M. Sasceridem et M. Petrum Haagæum, mei Andreæ tum præceptores tum hospites humanissimos, vna cum uxoribus et liberis vestris carissimis. Salutant vos omnes nostri capitulares, M. Petrus Theodgarus superintendens, gener illius M. Jacobus Hulmius, D. Remerus Petreus et mei generi, M. Johannes Petreus et M. Hieronymus Ranch. Iterum vale vir ornatissime. Viburgi dominica Quasi modo geniti 1582.

Olaus Nicol. Skytt.

C. V.

Mittas mihi, oro, literas acceptilatorias seu Quittantiam, quam vocant, cum hoc eodem Tabellario, sic enim fieri solet, iusque et æquitas ita postulat: sumus enim mortales omnes et fragilis vitæ. Iterum atque iterum Vale.

Udskrift: Ornatissimo viro ac Domino virtutibus et doctrina excellenti, D. Doc. Andreæ Laurentio, sacrosanctæ Theologiæ apud Hafnienses Professori primario, suo domino et amico plurimum colendo.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 94.

226.

1583. 28de Januar. Mageskifte mellem Universitetet og Knud Grubbe til Alsløv, hvorved denne fik en Jord, der laa til Faxø Kirke, mod at give Kirken Vederlag.

Wi efterschreffne Rector, Doctores och menige Professores wdi Kiøbenhaffns Vniuersitet kiendis oc giøre witterligt for alle medt thette vort obne breff, att wi haffue medt Kong. Mayt. naadigste tiillaadelse oc samtycke giort itt æuigt oc wrøgeligt magskifte medt erlig oc welbiurdig Mandt Knudt Grubbe tiill Alsløff wdi saa maade, att wi haffuer tiill magskiffthe hannom vndt oc beuiligit, oc nu medt dette vortt obne Breff vnde oc samtycke en Faxø kierekis iordt, liggendis paa Holte Rye marck, som giffuer aarligenn tiill Faxø kiereke otte skilling, huor imodt handt haffuer igienn tiill æuig vederlag vdlag(t) tiill Faxø kiereke aff sin eiendoms iordt paa Alsløff marek liggendis imellom Stegle gaben oc Tackerødt, som er nogen Eger i engenn paa samme iordt for endenn, oc er nu indstenett oc indstallett, som er fresindtziuffue Skafft i lengdenn oc halftrediesindtziuffue oc otte Skafft i bredenn, huertt Skafft fire Sielandtz alne langt, oc kaldis nu samme iordt Faxø Kierekeholm. Och skall der effter denne dag giffuis aff samme Kierekeholm tiill Faxø kiereke otte skilling. Thi beplieter wi oss oc wore effterkomere att fri hiemble oc fuldkomelig tiillstaa for^{ne} Knudt Grubbe for^{ne} iordt, liggendis paa Holte Rye marck, for huer Mandtz tiilltaale wdi alle maade. Oc huor samme iordt bliffuer for^{ne} Knudt Grubbe fraa wunden medt nogen Rettergang, thaa maa oc skall for^{ne} Knudt Grubbe fri oc wbehindrett igien wden all affgiffit annamme tiill sig oc sine arffuinge den iordt, hand haffuer vdlagt for for^{ne} kiereke iordt tiill Faxø kiereke. Item skall dette for^{ne} magskifft saa aldelis vere giortt, som forskressuitt staar; dog medt saadantl wilckor, att naar Gudt kalder for^{ne} Knudt Grubbe oc hans Frue, erlig og welbiurdig Frue Metthe, som nu leffuer, skall deres Børnn, arffuinge, eller huem for^{ne} iordt effter dennem arffueligenn tiillfaldenndis vorder, vere forplictit tiill att feste den paa ny aff fornæssuendt Vniuersitet. Att saa wrygeligen holdis skall, som forskressuit staar, haffue wii hengt Vniuersitetz indtsegell nedenn

for thette wort obne Breff. Giffuct wdj Kiøbenhaffn den 28 Januarij, Aar M. D. LXXXIII.

Orig. paa Pergament med Levning af Seglet, i Konsist. Arkiv, Pakken Nr. 99.

227.

1583. 7de Juni. *Kansler Niels Kaas tilskriver Universitetet, at paa Grund af Pesten maatte Højskolen opgives i nogen Tid.*

Mynn gannsche wenligh Hellssen nu och allethiidt forssend med wor herre. Kiire Herrer och Wenner: Tacker Jegh ether vennligenn och ganntz gerne for alt Gott, som i megh giortt och beuist haffuer, huilchet igien att forskylle Jegh aff Formugen wiill findis goduilligh. Giffuer Jegh ether wennligenn atth viide, att ethers scriffuellsse er megh thil hende komen: wdaff huilcke(n) Jegh haffuer forfaritt, att thend Pestelenntze, som nu wdj Kiøbnehaffn schall regere, fast skall segh formere, och nogen vdaff thi fornemeste Studenter wdaff samme Singdom schall vere hendødt, huorfor ether siønis radeligt, att Skollen paa nogen tid langh offuergaffs, huilckitt i ether ickj wiille vnderstaa att giøre, wden kong. Mat^s nadigst thiilladellsse: som etthers Skriiffuellsse therom viidere formelder. Saa haffuer iegh thes leilighed Hans Konng. Matt. wnderdanigste andragitt. Tha lader siigh hanns Matt. well beffalle, att Skollen paa nogen thiidt offuergiiffuis, endtiill samme Pestiilentzie igien wiille siigh formilde. Thet iegh ether thiill suar paa ethers Schriffuellsse wennligen icke wiille forholde. Och vdj alle thi maade iegh kand giøre, i kand haffue Tienist och Ære aff, ther tiill schall i finde megh willigh. Wiill her med nu och allethiide haffue ether Gudt allermectigste befallindis. Actum Haaersløff thend 7 Junij Anno etc. 1583.

Niels Kaass.

Udskrift: Hederliigh och høyglerde Mendt, Rectorj och menige Professoribus wdj Kiøpnehaffns Vniuersitet, myne besynnderligh gode wenner, ganntz wennligen.

Egenhændig Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 3.

228.

1583. 26de November. Kansler Niels Kaas giver sit Samtykke til, at D. Peder Sørensen maatte tilskifte sig et Stykke Jord, som hørte til en af Universitetets Professorresidenser.

Mynn gannsche wennliigh Hellsenn nu och allethiid forsonndt med wor herre. Kiirere Her Doctor, synderligh gode wenn. Nest mynn wennliigh Tacksigellse for all beuiste gode, huilchit igien att forskylle iegh aff formugen wiill findis goduillig. Giffuer iegh ether vennligen athviide, att efter som hederligh och hoglerd Mand, D. Peder Sørensin, wdaff Rectore, Doctoribus och menige Professoribus er beuulgitt en Stycke Vniuersitetis Jord och grund ligindis vdj Kiøpnehaffnn ind vdj D. Anders Lemuigs gaard, for segh och sine Arffuinnggh thill euigtid att schulle beholle, epther thet bresss Liudellse, hand ther paa bekommit haffuer, huorfor hand och mynn Samtycke therudinden haffuer begierritt, huilckit ieg ickj haffuer viist hanum att kunde negte. Och epterdj hand myn Schriffuellse tiill ether haffuer veriit begierrindis, att ieg ether myn Mening herudinden wille thillschriiffue, bedendis ether gantz gerne, attj viill thihielpe, hand samme Grundt maa bekomme. Huadt myn Person belanger haffuer ieg hanum thet vennligen beuulgitt, huilckit iegh epter hans Begierring ether wennligen viill haffue vforhollitt. Wdj alle thi maade, ieg kand giøre, j kand haffue thieniste och gott aff, ther tiill schall i finde meg viillig. Viill her med nu och allethiid haffue ether Gud allernectigste befalindis. Aff Aarhus thend 26 Nouembris Anno etc. 1583.

Niels Kaass.

Udskrift: Hederliigh och hoglerd Mand, Doctor Pouell Matzsin, Superintendent vdj Siellandz stigt, mynn synderlig gode ven, gantz venligen.

Paategnet (af M. Klavs Skavbo): Cancellers breff tyll Vniuersitetet om det stycke Jord, Dr Per sich i Dr Lemuigs haffue.

Egenhändig Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 153. I Konsistoriets Kopibog 1538—1602, Fol. 144, findes et Brev af 20 Juni 1592; hvorved Rektor og Professorer gjøre vitterligt, at de med Kansler Niels Kaas's Samtykke have bevilget D. Peder Søfrinsen en Universite-

tets Jord og Grund, som strækker sig fra D. Peders Gaard, som han nu ibor, indtil det ny Hus i Kannikestræde, som han paa hæderlig og højtlærd Mands D. Anders Lemvigs Residens, til Vederlag for samme Jord og Hus, nu bygt haver.

229.

1584. 5te Maj. Brev fra D. Thomas Mouffet, Læge i London, til D. Peder Sørensen, Livlæge hos K. Frederik II, med Opmuntring til kraftig at hævde den paracelsiske Retning i Lægekunsten.

S. Nec multa, nec nihil. Sed ex his uide, quanti te faciam. Quod ad te semel scripsi, amori tribue, quod non sæpius, necessitati. Eripere negotijs meis inextricabilibus paululum temporis potui, ut te salutarem; excipere satis, ut te resalutarem, non potui. Nec tamen vnas illas litteras sic omni commendatione indignas existimo, mi Petre, ut tuam uicissim ad illas responsionem tanto dierum mensiumque interuallo neutiquam promereantur. Præsertim tantam eas mittendi opportunitatem ex illustrissimi Buddi legatione quum sis consecutus, nec magnopere de olii argumentiue inopia conqueraris. Profecto si scires, quanta cum voluplate priores tuas perlegi, quanta etiam cum auditate alias expecto, inhumanum tibi fortassis videretur occasionem tam commodam omisisse. Sed facilis est venia amico, et præsertim (uti fertur) nouo marito, quem ante annum exactum ad militiam, nedum ad res ultramarinas curandas euocare nefas est. Adde etiam animorum rationem, non literarum a nobis initam esse; et ut alter alterum non tam copia, suavitate, et frequentia epistolarum, quam immensitate, uehementia, et ardore amoris vincat, contentionem fuisse institutam. Ain' tu? Immo, mi Petre, utriusque rei ratio est inita: quandoquidem hoc scribendi officium amicitiam non secus alere certum est, quam arbores rorido illo et plane naturali glutine excreseunt. Quod uero amicitiam attinet, audi breuiter quid tibi ejus nomine persuadeam. Omnem operam da, ut nominis et famæ tuæ dignitatem, quasi nubecula quadam contactam et coopertam patefacias, ut Antiparacelsistæ injuriosi, importunis-

simi, vanissimi violentiam, si fieri potest, retundas: ut denique in Mundi oculis et luce non solum per Idæam tuam, sed etiam reipsa splendidus enitescas. Sunt fortassis, qui te in aula Principis sedentem, ad negotium tam arduum assurgere non permittant. Alii te ad praxin vocant multiplicem utpote proximum et facillimum ad divitias comparandas iter. Habes etiam suspicor aliquos, quorum te uoces et monita Hafniæ vel in villa desiderare adhortantur, quo vel uxoriis amplexibus, vel ruris salubritate temet totum oblectes et reficias. Multi, credo, tibi ante oculos silentii securitatem, jucunditatem, utilitatemque proponunt, in eaque eam esse positam libertatem, ut a nemine reprehensus quemvis judicare poteris scriptorem. Verum enimvero, nihil est horum omnium, quod te monere debeat, ut ullam dignitatis tuæ imminutionem multam sinas. Non ego te ad vindictam incito aut extimulo. Scio sane satis, quam sint omnium nostrum animi sine incitatione exasperati ad ultionem appetendam. Tantum hoc unum cogita, Seuerine: non tuam sed chemiæ causam in periculo versari, quam (nisi me fallit animus) vix tu liberam feceris a convitiis, donec Antiparacelsisticos illos libros omni auctoritate et fide spoliaveris. Quodsi Deus Opt. Max. aliquam tibi ad id faciendum viam aperuerit, noli quæso indormire tam heroico negotio, donec omnis e manibus tempestivitas et forte vita ipsa elapsa sit: sed urge potius primo quoquo tempore, omni honesta ratione, tibi que ante oculos pone clarissimos illos viros, qui repellendo hostes chemiæ, gloriam longe maximam reportant.

De rebus chymicis a me paratis nihil scribere jam licet *ἀξιόλογον*. Olea superioribus literis promissa, quo fidem liberem, jam mitto. Ut eorum aliquid optimo et nobilissimo Dan-cæo concedere velis, etiam atque etiam te rogo.

Res nostræ Dei beneficio in tuto positæ quiescunt: et quiescent, spero, diu, nisi quis perfidus Papista nouas denuo tragoedias (id quod prohibeat Deus) excitaturus sit.

Vale meque amore, quo me primum prosequeris, perdi-lige. Datæ Londino III. Non. Maij 1584 raptim, ut fere omnia.

Tui amantissimus

Moufetus.

Quantum tua causa, Nautarum a te commendatorum causam juuerim apud honoratissimum Walsinghamum, et meæ literæ et ipsorum orationes antea tibi, ni fallor, satis ostenderunt.

Librum de Jure et præstantia chymicorum remediorum ad te dedicatum Francofurtum a Wecheli hæredibus imprimendum misi. Obsecro ut quantum me diligis, tantum illi faueas, et tuam clientelam summopere ipsam affectanti non deneges. Vale charum caput, et salve. Salutat te *ἀντάδελφος* meus Turnerus, atque ipse, ni fallor, scribet.

Udskrift: Ornatiss^o Viro Petro Seuerino Dano, Serenissimi Regis Daniæ Archiatro, amico charissimo, Hafniæ.

Orig. i Kongl. Bibl., Ny kgl. Saml. 1305. Fol.

230.

1584. 8de Juli. *Lave Beck, Lensmand paa Roskildgaard, indbyder Rektor og Professorer til sin Datters Bryllup.*

Min gantz venlig helsenn nu och alltiidt forsendt met wor herre. Kierre Wenner, bethacker ieg ether gantz venligenn och gierne for aldt beuiste ære och gott, huilchet egienn att forskylle ieg altidt vill findis villig och thacknemmelig. Giffuendis ether gantz venligen tillkiende, att ieg agther vj then hellige threfollighedtz naffn att giøre min kierre Daatthers, erlig och welbiurdig Jomfrue Kirstine Becks, brøllup mett erlig och velbiurdig mand Johan Wenstermand till Olstrupgaardt, som er berammet att skulle stande her paa Roskill biszgaardt, Søndagen nest effther S. Bartholomej dag, som er then 30 Augustj nu først kommendis, huorfor till etther er min gantz venlig bønn och begiering, attj ville vell giøre och haffue then vmag och om Løffuerdagenn tillforne komme hiidt till byen, siden giørendis ether glade mett oss och flere voris gode venner, som ieg nest Gudtz hielp forhobis her tha forsamblindis vorder. Ther som ieg y nogen maade slig ethers vmag och velgierning kand forthienne och forskylle, findis ieg ther till gantz godvillig och redeboden, och will nu her mett haffue ether Gud almechtigste befallet. Datum Roskillgaard then 8 Julij Anno etc. 84.

Laue Beck.

Udskrift: Hederlige och Hoglerde Rectori och menige Professoribus vđj Kiøbenhaffns Wniuersitet, mine synderlige gode Wenner, gantz wenligen tillschreffuitt.

Orig. i Univ.-Bibl., Additamenta Nr. 102 Fol.

231.

1584. 27de Juli. Kongebrev, om at Gellius Sascerides efter Thyge Brahes Forbøn maatte nyde det kongelige Rejssestipendium ogsaa under sit Ophold hos T. Brahe paa Hven.

Frederich thend Anden med Gudtz naade Danmarkis, Norgis, Wendis och Gottis koning etc.

Wor synderlig gunst tilforn. Wiider, att oss elskelige Thyge Brahe, wor mand och thiener, haffuer wnderdanigst giffuit oss tilkiende, att ther skall were hoess hannom en vng personn wed naffn Gellius Sacerides, oss elskelige hederlig och høglerdt mand Mester Johannis Saceridis, Professoris vđj vniuersitetet vđj Kiønehaffn, hans søn, som haffuer giffuet sig till hannum in studiis Mathematicis och Medicis, huilchen epher thend forhobning, j schulle haffue befattit om hannum, skulle were aff ether fortrøstit att skulle were thend første Expectans till att bekomme thend Stipendium, som wij haffue forordnit till fire Studenters vnderholding vdenlandtz. Och epherthi hand wid thend leylighed in medio cursu kunde bliffue fordrit fra sine studijs, som hand hoess for^{ne} Thyge Brahe haffuer begynt, och vđj sin forselt męgit hindritt och forholdett: da haffuer for^{ne} Thyge Brahe vnderdanigst begerit, att naar hanum samme stipendium tilfalde kunde, hand tha thend vbehindrit motte bekomme, och icke thes mindre hoess hanum bliffue, sin begynte studering hoess hannum paa nogen tiid at continuere; dog att affregnis fraa thend thid, hand samme stipendium bekommer, vđj the Aarsmaell, som forskreffuit er the samme stipendio niude skulle, som thett sig bør. Huilchet wij for for^{ne} Thyge Brahis forbøn och epher thend forhobning, hand om for^{ne} person giort haffuer, att hand ther offuer vđj sin studering skulle bliffue forfremmit och forbedrit, haffue naadigst beuilgit. Be-

dendis ether therfore och begere, atlj till forfallende leylighed thett saa wille tillade och forordne. Ther med skier wor wilge. Befallendis ether Gud. Schreffuit paa wortt Slot Frederichsborg then xxvij. Julij Aar etc. Mdlxxxiiij.

Wnder wortt signett.

Friderich.

Udskrift: Oss elsk^e hederlige och hoglerde mend, Doctor Pouell Madtzen, Superintendentt wdj Siellandtz stigt, och Doctor Anders Lauritzen, Theologiæ professorj wdj Wniuersitetit wdj wor kiøpstedt Kiøpnehaffn, samptligen.

Paategnet: Receptæ 21 Septembris.

Orig. i Kongl. Bibliothek, Ny kgl. Saml. 752 c. Fol.

232.

1584. 24de August. Kongeligt aabent Brev, hvorved D. Hans Slingerup beskikkes til extraordinært at holde Forelæsninger over Theologi og Filosofi ved Universitetet.

Wij Frederich thennd Andenn mett Gudtz Naade Danmarckis, Norgis, Wendis och Gottis konning, hertug vdj Slesuig, Holstenn, Stormarnn och Ditmarschen, greffue vdj Oldenborg och Delmenhorst. Giøre alle witterliggt, att ephersom oss elsk^e hederlige och hoglerde Mand Doctor Hans Slingerup nu nogenn thid mett wor Stipendio haffuer studeritt wdenlandtz, och the Aarszmaal, som vdj wor Foundation om samme Stipendio ere forestillitt in Studijs, haffuer fuldkommitt, och nu ther fore sin thienniste tilbørligen wnderdanigst haffuer laditt tilbiude; tha epher oss er tillkiende giffuit, att hand wdj sin studering haffuer giordtt temmelig fremgang, saa hannd kannnd mett frugtt thienne studijs & professionibus Theologiæ et Philosophiæ, och epher att nu vdj Wniuersitetitt vdj wor kiøpsted Kiøpnehaffnn icke vaccerer nogen ordinaria funcio seu vocatio, ther mett hannd kannnd bliffue forsiunnitt, tha haffue wij nadigst anthagitt och serdellis bestillitt forⁿe Doctor Hanns Slingerup att skulle extraordinarie lese och profitere in Theologia et Philosophia, Wngdommen, som sammestedtzt studerer, till forfremmelse, gauffn och bedste.

Och hues Materi hannd wdj saa maade enthen vdj Theologia eller Philosophia handle, lese och profitere skall, thett skall hannd haffue och giøre ephther Rectoris, Decani och the eldste Professorum Theologicæ et Philosophicæ facultatis theris Raad och widskab. Och skall hanum wnder høygiste straff were forbudett att røre eller opuecke nogenn wnødig Disputationer wdj thennd hellige skriffit, enthen om sacramenterne eller andre arthickler, huor mett nu thiswer thend Christene kircke och menighed wdenlandtz er mōgitt forweritt, menn rettsindelig, och ephthersom i hoglofflig Ehukommelse wor kiere Herre Faders thid och till thess wdj wor thid, thess Gud allermechtiste were loffuitt, er lerd wdj kircker och Scholler wdj thennd hellige skriffit, enfoldeligen recntt och rett profitere, lese och lerre. For thennd hanns thienniste wille wij aarligen, till saa lenge hand wdj andre maade hoss for^{nø} wortt Vniuersitet kand bliffue forsørgitt, lade giffue hanum aff wortt Renthekammer till Besollinge j^c gamle daller. Bedendis och biudendis wor Renthemester, som nu er eller her ephther komendis worder, att hand paa wore wegne aarligen for^{nø} Doctor Hanns Slingerup for^{nø} j^c gamle daller lader giffue oc fornøye, och thett lader indskriffue wdj Regenskab, ey giørendis hanum ther paa forhindring wdj nogre maade. Giffuit wdj Gannløse den 24 Augusti Aar etc. Mdlxxxiiij.

Vnder wort signet.

Friderich.

Samtidig Afskrift i Kongl. Bibliothek, Ny kgl. Saml. 752 c. Fol., jfr. Sjælandske Registre 12, 338.

233.

1584. 6te September. Biskoppen i Aalborg, M. Jørgen Boringholm, tilskriver Universitetets Rektor, M. Klavs Skavbo, angaaende de Vanskeligheder, der var ved at erholde den Universitetet til-lagte Daler af hver afdød Præsts Bo.

Dei gratiam et pacem per Jesum Christum dominum nostrum. Clarissime Domine Rector, Domine et Frater in Christo longe

obseruandissime, accepi septimo augusti, per regium tabellarium, tuas et aliorum Dominorum Professorum literas, de dalero isto, qui Academiæ debetur ex cuiuslibet pastoris morte iuxta præscriptum foundationis, qui per longiusculum tempus desiit Academiæ numerari, unde domini mei mirentur, quid sit, quod eius pecuniæ soluendæ dilationem tam diuturnam inducat, quidue Academiæ commodum remoretur diutius. Hac de re circa biennium, ni fallor, cum scriberet mihi clarissimus vir dominus Doctor Andreas Laurentij, tunc temporis Academiæ Rector, ea qua potui diligentia veritatem rescripsi, nimirum quod plurimorum pastorum viduæ cum orphanis ita alieno ære onustæ sunt miseræ, vt panem mendicatum quærant, bonis omnibus a morte abnegatis, id quod et in aliis diocæsibus non est inusitatum. Aliæ patronos sibi acquirunt, denegantes quicquam se duros, nisi regiæ ostenderentur literæ, vel ex ordinatione regia dalerus debitus demonstrari possit. Pastores quoque plærique negant se quicquam de hoc dalero audiuisset tempore Doctoris Olai et Magistri Laurentij, et vt vera fatear mihi non innotuit aliquando fundatio Academiæ, siquidem eam nunquam legi, nec quis me admonuit de hac re, antequam prænominatus clarissimus vir, D. Doctor Andreas Laurentij, me in suis literis admonuerit, vnde tuto quicquam exigere non audebam; postea vero admonitus, collegi quatuordecim Daleros, quos per hunc meum filium Martinum transmittere volui. Tentabo interea, si plus colligere liceat, quod difficulter admodum fiat, nam plurimi hæredes etiam in domino obdormiunt. Ego quoque posthac, si dominus Deus vitam longiorem concesserit, libenter omnem mouebo lapidem, vt quod hactenus per negligentiam et inscitiam sit omissum et amissum diligentius inquiratur. Vale in Christo felicissimus vna cum reliquis Dominis Professoribus, quos Dominus Deus in vera professione incorrupta veritatis vnanimis conseruare dignetur. Ex ædibus meis Olburgicis sexto die Septemb. Anno 1584.

Georgius Boringholmius S. V.

Vobis omnibus deditissimus.

Udskrift: Doctrina et pietate aliisque veris virtutibus clarissimo viro, Magistro Nicolao Schavenio, almæ Academiæ Haf-

niensis Rectori vigilantissimo, domino et fratri suo in Christo dilecto.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 84.

234.

1584. 5te December. Kongebrev til Rektor og Professorer om at afgive Betænkning, om Præsten Jens Clausen fra Vonsbæk i Hertugdømmet Slesvig, som havde forset sig med sin trolovede Fæstemø, kunde tilstedes at blive i Embedet.

Frederich thend Anden med Gudtz Naade Danmarckis, Norgis, Wendis och Gollis koning etc.

Wor synderlig gunst tilforn. Wiider, att thenne Breffuiszer, Her Jens Clauszen, Sogneprest till Wonsbeck Sogen wdj wort Førstendom Slesuig, haffuer wnderdanigst till Oss supliceret och tilkiende giffuitt, hurledis hand haffde throloffuitt sig med en, huilken hand och nu haffuer fest till sin Echte høstrw, och att hand midler thiid effther throloffuelsen, før Brølluppet er skiedt, sig aff menneskelich Skrøbelighedt haffuer med hinde forseet, och for same sin Forseelse aff wor Prouest wdj for^{ne} wort Førstendom er suspenderit ab Officio, til wij hannum bewilge wille till hans kald och embitt egien att komme, huorfore hand nu wnderdanigst haffuer Oss besøgt, begierindis, wij hannum ther wdinden benaade wille, som I aff hans indluchte Suplicatz wiidere haffue att forfare. Och efftherdj wij ere wdj thuiffuell och icke wiide, huad wij ther om kunde beuilge, giøre eller lade; som for Gud bedst kand were att andsuare, tha bede wij Ether och wille, attj samtlich ald Omstand oc Leylighed wille offuerweye, och ther effther ethers endelig Sententz och Meening Oss tilschriffue, huad Ether tækkes med en guod Conscientz ther wdinden kand were att giøre eller lade, for^{ne} Her Jens for for^{ne} Forseelse at benaade och wid for^{ne} sin kald att lade eller och icke, eller huad och hurledis ether siønis rett och christeligt herudinden att beuilge eller forordne, som I thett wille thage paa ethers Seell, och self tiltænke for Gud att kunde andsuare, och ther om schrifflich Beskeedt fra

Ether wille Oss lade tilkomme, ther effter wij Oss therudinden kunde haffue att rette. Ther med skier wor Wilge. Befallendis Ether Gud. Schreffuitt paa wortt Slott Frederichsborg thend v dag Decembris, Aar etc. Mdlxxxiiij.

Wnder wortt Signett.

Friderich.

Udskrift: Oss Elsk^e hederlige och hoglerde Mend, Rectorj, Doctoribus, Magistris och menige Professoribus wdj Vniuersitetitt wdj wor Kiøpstedt Kiøpnehaffn, samptligen.

Original i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 183. Vedlagt findes Andragendet til Kongen fra Hr. Jens Claussen, hvori han om Sagen nærmere beretter: •das ich durch meiner Caspelleute vocation, vnd aus bewilligung vnsers gnedigen fursten Hertzog Hanssen, seliger gedechtnus, fur funf iaren ordentlich fur einen diener Gottes wortes in Wonsbeck Caspel in Hathersleff Lehn beruffen bin, vnd midler zeit mich seligen H. Eggert Heithmans tochter ehelichen versprochen, mit welcher ich mich nach der verlobnis, durch menschliche schwachheit, fur der hochzeit versehen, vnd sie doch hernach getrawet habe. Die- weil ich aber, gnedigster Konig vnd Herr, meines ehrentages nicht erwartet, so bekenne ich, das ich hirin gesundiget vnd ergernis von mir gegeben habe. Daruber mir auch die geburliche strafe von dem Probest ist auf gelegt worden, das ich mich des predigens so lange enthalten solte, bis mir E. Kong. Maitt. widerumb mein amt wie vorhin zu verwalten gnedigst gunnen wurde. Ansøgningen er uda- teret.

235.

1585. 4de Januar. D. Anders Christensen, der studerede uden- lands, skriver til Universitetet og modtager den ham tilbudte Post som Professor i Medicinen.

Gratiam et pacem in Christo Jesu.

Quum non nobis sed Deo ac patriæ nati simus, iniquissimum est vllam nos intermittere curam vllamue negligere occasionem, qua diuinæ gloriæ propagandæ patriæque ædificandæ inseruiamus: multoque iniquius Deo et natali solo eius, quod large in nos contulerunt, vsuram fructumque efflagitante, debitum dene- gare officium, aut honestum laborum onus detrectare. Nam

vt hoc abominabilis ignauia, ita illud nequaquam ferenda ingratitudinis infallibile est testimonium, a quibus criminibus mortales omnes, non tam larua humanae speciei quam vera hominis appellatione gaudentes, alienos esse oportet. Hæc perpendens, viri clarissimi, patres et præceptores optimi, perlectis literis vestris, quibus in professionem medicam D. Doctori Johanni Francisco, felicissimæ memoriæ, succedere me iubetis, non potui aliter mandato petitionique vestræ respondere, quam feci, gratias scilicet immortales vobis agere, me, quod pro summa in me beneuolentia vestra tanto me munere et honore dignati estis, paratumque esse eas, quas concessit Deus opt. max. facultates, non minus docendo quam medendo, in commodum discentium et afflictorum opere omni conuertere, et quidem docendi munus ad Cal. Maij proximas, nisi Deus proposito meo remoram præter spem opinionemque meam iniecerit, auspiciaturum esse. Etsi autem huius argumenti literas Lutetiæ Parisiorum ad vos dederim, quas curante D. Mailletto, qui Ampliss. Legato Galliæ Carolo Danzæo illic loci a secretis est, vobis iampridem redditas esse existimo: committere tamen non potui, quin, facta hominum ad vos euntium copia, eiusdem propositi me adhuc tenacem esse confirmarem, idque eo potissimum fine, ne quam suscepi peregrinationem publicæ magis quam priuatæ vtilitatis studio, animi vestri erga me propensionem diminuere aut impedimento mihi esse permittatis: multoque minus si ex permissione diuina aliquid humani in via mihi acciderit. Perspicere enim vos arbitror, quam difficile futurum sit iter ob iniuriam hyemis et metum latronum, quos ex Belgico passim in vniuersam fere Germaniam irrepere constans rumor est. Addo, quod nonnulla ad artem ex praxin medicam pertinentia magna argenti vi redemerim, ad quam Francofurti in proximis nundinis refundendam sancte me obligauit. Quapropter in eam spem venio, neminem vestrum fore, qui vitio mihi vertat paulo longiorem in redeundo moram. Atque hac in parte, vt æquos vos et beueuolos (sicuti hactenus) mihi præbeatis, quanta possum erga vnumquemque obseruantia significatione, oro. Dabitur a me opera, quanta fieri poterit maxima, vt breuis quam traho mora maiori diligentia vberiorique fructu recom-

pensetur. Valet in Christo felicissime. Dabantur Argentinæ
4 Januarij Anno 1585.

Ampl. v. seruus deditiss.

Andreas Christianus Ripensis.

Udskrift: Magnificis, amplissimis et ornatissimis viris, Rectori, senatoribus cæterisque professoribus in regia Hafniensium Academia, dominis, præceptoribus et patronis suis omni obseruantia colendis.

Zu Kopenhagen dem Mag^{co} D. Rectori Claus Skauboe überantwoorten.

Orig. i Kongl. Bibliothek, Ny kgl. Saml. 752 c. Fol.

236.

1585. 16de Februar. Universitetets Kaldsbrev, hvorved Christen Thomesen beskikkes til Sognepræst i Fosie i Skaane.

Wi Rector, Doctores och menige Professores wdj Kiøbenhaffns Wniuersitett kienndis for alle medt thette vortt obne Breff, att efftherdj Gudt almechtigste haffuer naadeligenn benkaldett aff thenne verdenn tiill sitt Rige hederlig Mandt Her Anders Benttsen, Sogne Prest tiill Fosi sogen, thaa haffuer wi effther thett Jus patronatus, oss aff Kong. Maitz tiill for^{ne} sogen naadigst vndt er, vduoldt, kaldett och stadfest, och nu medt thette vortt obne Breff vduelge, kalde och stadfeste thenne Breffuiser Christen Thomesen tiill att vere och bliffue en Sogne Prest wdj saalig Her Andersis stedt tiill for^{ne} Fossie sognen, och then nyde och beholde vdj sin liffs tiidt, medt saa skeell, att handt, forudenn siugdum eller alldom kommer hannem paa, wdi egen Person medt all flytt skall predicke och lære thett hellige Euangelium forvden all forsømelse. Thisligest retteligenn handle och tractere the høyverdige Sacramenter och giøre almugen all andenn Thieneste inden och vdenn Kierckenn, som en Sogne Prest medt rette er sin Almuge plichtig effther Ordinantzens lydelse, saa ther ingen kandt haffue hannem skellige att beskylde enthen for hans leffnett eller lærdom wdj naagen Maade. Thesligest skall handt residere wdi Prestegorden i Fosie sognen

och then bygge och forbedre, och holde then vedt gode heffdt och bygning, ther hos lade sig nøye medt same Fosi saagen, om handt icke kandt bekomme Lockerup der tiill, och inthett andett kaldt ydermere att begiere, then stundt handt same saagen acther att forestaa, i nogen maade, oc giffue tiill Wniuersitetet 4 daller eller 16 m $\frac{1}{2}$ danske Pendinge aarlige pens wdj lawe tiidt. Och som for^{ne} Christenn Thomesenn sinndis att giøre imod nogenn these for^{ne} vilchaar, thaa skall thette vortt Breff vere forbrutt, och wi skulle ther strax haffue fuldmacht forvdenn all gensigelse att indtsette en andenn from och lærdt dannemandt wdi hans stædt, huilchen alle for^{ne} artichler ville indgaa och vedt macth holde. Thi bede wi. menige Sogne mendt och almuge vdi for^{ne} Fosie sogen, atj annammer och kiender for^{ne} Christenn Thomæsenn for ethers rette Predicantt och Siælesørgere och beuise hannem all tiilbørlig ære och lydighed medt ethers thiende, offer och hues andett i hannem paa hans Embedtz vegne aff rette plichtige ere, och i saalig Her Anders och andre for hannem giortt haffuer. Thett vill Gud almegtigste ether alle och huer rigelig beløne; och handt och selff medt all tiilbørlig thiæniste och tacknemelighedt skall thett bekiende. Thiill ydermere vidnisbyrd haffuer wi ladett trycke Rectoris Indzegell neden paa thette vortt obne breff, giffuett och schreffuett i Kiøbennhaffn 16 Februarij Aar 85.

Paategnet: Er thette breff lest paa Malmøslott thendt xxij dag Julij Anno 1585. — Dette breff er leest paa Malmøhuus thend 31 dag Januarij A^o 1586. — Er thette Breff lest paa Oxsie herritz ting den 3 dag Augustj Aar 1586.

Orig. med paatrykt Segl i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 105. Vedlagt findes Christen Thomesens Revers, hvorved han forpligter sig til at holde alle de ham i ovenanførte Kaldsbrev paalagte Forpligtelser. Endvidere findes smst. en Skrivelse til Universitetets Rektor fra Peder Mortensen i Fosie (dat. Malmø S. Bodils Dag 1585), hvori han i bevægelige Ord beklager sig over, at Hr. Christen vilde sætte ham ud af Præstegaarden i Fosie, som han havde beboet i mange Aar og altid i rette Tid svaret, hvad han skyldte. Præstens Sædegaard havde i gammel Tid været i Lokkerup, men da Præstegaarden her ikke var saa godt vedligeholdt som den i Fosie, fordrede Hr. Christen (der alt-saa ogsaa var bleven Præst i Lokkerup), at Peder Mortensen skulde

forlade Præstegaarden i Fosie, da han selv vilde bebo den. Bonden beder nu Universitetets Rektor som hans rette Husbonde tage ham i Forsvar og tilbyder nu tilkommende Høst at forære ham et Par gode Stude til Kjøkkenet.

237.

1585. 15de Avgust. *Gert Rantzov, Lensmand paa Kronborg, beder om, at Universitetet vilde meddele ham Afskrift af gamle historiske Dokumenter.*

Cum Magnifice Domine Rector, Clarissimi Doctissimique Domini professores, amici propensa benevolentia colendi, præsentem amanuensem meum ad uos ablegauerim, ut quid ueterum monumentorum, quorum memoria adhuc repeti possit, et apud uos Hafniæ et in alijs locis regni huius extet, amanuensi meo coram aut scripto communicare dignemini, peramanter ac officiose peto. Ni enim fallor, hac de re aliquoties patrem meum ad uos literas dedisse, æque Tychonem Brahe mentionem eius rei sæpius fecisse existimo. Hoc si ullo officiorum genere nomine Academiæ celeberrimæ, si rei usus ita postulauerit, recompensare potero, habebitis me singuli et uniuersi professores ut promptum itaque promptissimum. Valete. Datæ ex Regia arce Croneburg. 15 Augusti Anno. 85.

Gehardus Rantzouius.

Udskrift: Magnifico Domino Rectori, Clarissimis atque Doctissimis uiris Dominis professoribus celeberrimæ Academiæ Hafniæ, amicis suis charissimis.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 189.

238.

1585. 26de Avgust. *D. Anders Krag takker Universitetet for Tilbudet om en Professorpost, som han med Glæde modtager, og lover snart at indfinde sig i Kjøbenhavn.*

S. in Christo Jesu.

Qui mihi hactenus in studijs et peregrinationibus obijciebantur labores et pericula, præceptores obseruandissimi, leuia reddidit

vnica mihi inscripta a vobis epistola, in qua proponuntur mihi ante oculos duæ honestæ conditiones homine ingenuo et studioso dignæ: et ex earum altera laborum et studiorum fructus carpæm potestas offertur. Nec tamen id tam mihi molestias minuebat quam vestra erga me propensa voluntas, demonstrans etiam mej absentis tantam haberj apud vos rationem, vt vel magno præsentium numero repudiato, mihi potissimum honesta functione consultum velitis. Quæ vestra beneficia grata dum viuam mente agnoscam: seduloque prospiciam, ne cuiusquam vestrum de me expectionem fallam. Quin res meæ, iussu vestro, ita ad nundinas proximas comparatæ erunt, vt cum mercatoribus redeam. Conditiones propositas pro vestra prudentia et publicæ vtilitatis ratione inter me meumque competitorum doctissimum distribuite. Quamcunque mihi decreueritis, eam lubens accipiam; nec vestram vnquam auctoritatem defugiam aut iudicium damnabo: acceptam, Dej auxilio, docendo et præeundo alios honesta vita exornare et amplificare totis viribus enitar. Interea temporis vestra consilia laboresque Deo precibus meis commendo: qui omnia dirigat in sui nominis gloriam et indigentis Ecclesiæ salutem. Data Franchofurti ad Moenum X Kal. VIIbris Anno Christi Dej CIO IO LXXXV.

Discipulus vester gratiss. et obsequentiss.

Andreas Kragius Ripensis.

Udskrift: Amplissimis viris, Magnifico Academiæ Regiæ Hafniensis Rectorj, Reuerendis d. doctoribus, doctissimis d. Magistris, præceptoribus suis summa semper obseruantia colendis.

Orig. i Kongl. Bibliothek, Ny kgl. Saml. 752 c. Fol.

239.

1585. 24de September. Abel Berner (*Embedsmand i det tydske Kancelli*) indbyder nogle Professorer og Studenter til at bivaane hans Datters Jordefærd.

S. P. Magnificæ Dñe Rector, amice reuerenter colendissime. Hesternò vespere, altera ex-filiabus meis, puellula nimirum primum infantiam iam egressa, ex hac mortali et miserrima vita

ad immortalem et cælestem diuinitus euocata est. Eidem cum, pro ritu et consuetudine harum Ecclesiarum, cras, Deo uolente, honeste libenter parentarj uellem, hisce autem in locis ferme peregrinus et aulicus sim, vt mihi potestas præcipuorum ciuium, qui funus illud comitentur, propter raritatem consuetudinis cum illis, esse non possit, Tuæ Magnificentiæ summa humanitate ac beneuolentia fretus, eandem reuerenter et amanter oro, vt per uiatorem Academiæ vestræ aliquot ex professoribus et scholasticis, qui crastino die, hora consueta, deductionem funeris sua præsentia cohonestent, meo nomine inuitare dedignetur. Maximi illud habiturus sum muneris et officii loco, atque vicissim me offero ad omnia, quæ in mea potestate sunt, atque Mag. Tuæ cæterisque doctissimis atque humanissimis Collegis tuis unquam grata fore intellexero atque iucunda. Raptim ex Ædibus meis. 24 Septemb.

Tuam Mag. reuerenter colens
Abel Berner.

Paategnet: Abel Berner petit, ut professores et studiosi deducant funus filiolar. 24 Sept. 85.

Orig. i Univ.-Bibl., Additamenta Nr. 102. Fol.

240.

1585. 17de November. *Universitetsprogram, hvorved Studenterne Christen Bodi og Søren Skørbech relegeres paa 10 Aar for Nattesværmens og Voldsomheder.*

Rector Academiæ studiosis.

Pœnæ, quæ delinquentibus irrogantur, legum et disciplinæ, in omni honesta societate, neruj sunt. Vnde Demosthenes ait, nullum esse vsum ciuitatis, quæ neruos contra facinorosos non habeat, neque Reipublicæ, in qua venia et deprecatio plus valeant legibus. Et alibi, legem inutilem esse, ait, quam non sequitur poena. Vnde et Deus apud Mosen inquit: auferes malum e medio tui, nec misereberis. In omni enim societate, inter bonos ipsos, sunt plerumque aliqui improbi atque prophani, male nati et educati, quos nulla, nec honestatis, nec legis, nec

Numinis reuerentia tangit, qui non solum ipsi male viuunt, sed aliis etiam scabiem suam affricant, eosque suo exemplo corrumunt. Et in ipsis bonis magna est infirmitas et ad labendum pronitas, præsertim cum exempla malorum accedunt, et impunitas proponitur. Quare nisi metu pœnarum coerceantur homines, disciplina et pax publica conseruari non potest. Pœnas autem tum exasperari necesse est, cum atrocita facinora petulantur et proterue designantur et committuntur. Cuius rei occasionem et necessitatem, ipsa facinorum commissorum atrocitate, nobis nunc afferri magnopere dolemus. Hactenus enim semper operam dedimus, vt inçlyta et Regia hæc Academia esset non solum eruditionis, sed etiam virtutis et pietatis officina, in qua adolescentes non solum doctrinam Ecclesiæ et Reipublicæ vtilem et necessariam discerent, sed etiam ita vitam instituerent, vt ea ab omnibus laudari potius, quam reprehendi, et exemplo aliis, bene potius, quam male, viuendi esse, posset. Sed contra hoc studium nostrum et conatum, tam pium atque sanctum, duo nuper ordinis nostri, Christiernus Bodi et Seuerinus Skørbech, turpiter se dederunt, qui cum ambo noctu in plateis simul grassarentur, alter quidem ciuis cuiusdam ianuam effringere et fenestras excutere conatus est, alter in vigiles vrbis ex inopinato impetu facto, aliis vestes lacerauit, vni manum sinistram grauiter læsit et sauciauit. Quod crimen vtrumque quam sit atrox, inde apparet, quod apud ciues sit capitale, vbi si quis quid ejusmodi designat, mox, sine omni venia, capitis supplicio afficitur.

Horum ergo criminum cum duo prænominati Christiernus Bodi et Seuerinus Skørbech nuper apud nos publice accusati et conuicti sint: non potuimus non seuerè, iuxta leges nostras, in eos animaduertere, et in eos exemplum statuere, quo alij a similibus audendis absterreantur. Hos ergo duos, Christiernum Bodi et Seuerinum Skørbech, ad annos decem relegamus, et Christiernum quidem hodie, ante solis occasum, Seuerinum vero, absolutis creditoribus ex carcere demissum, sine dilatione ex hac vrbe discedere iubemus, nisi in Magistratus ciuillis manus incidere et maiora incommoda incurrere velint.

Quod autem ad reliquos scholæ nostræ alumnos attinet,

eos etiam atque etiam hortamur et monemus, vt horum exemplo edocti, sibi caueant, et inter alia vesperi mature se domum conferant, minus enim posthac nocturno tempore in plateis tuli sunt post vigiliis initas et inchoatas. Nos etiam, si quem posthac, huius paternæ nostræ admonitionis securum, deprehenderimus noctu extra hospitium suum vltra id tempus emanere, potare, in platea deinde vagari, vociferari, tela gestare, maxime globos plumbeos aut ferreos, quos prorsus vetitos esse volumus, tumultum excitare, quietem aliorum turbare: in eum seuerissime animaduertemus: sic enim postulat tempus et necessitas, ne multi boni paucorum malorum culpa male audiant et detrimentum capiant. P. P. 17 No. A. 85.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 197.

241.

1585. 5te December. Hr. Oluf Skytte, der var Universitetets Prokurator i Viborg Domkapitel, skriver til Professor Anders Løvriisen om Fremgangsmaaden ved Indkrævning af Naadensaar efter en afdød Prælat i Kapitlet, Rigskansler Ejler Grubbe:

Salutem, quæ est in Christo Jesu. Audio, domini mei et amici integerrimi, virum apprime nobilem et præclarum D. Cancellarium regium nuper diem clausisse supremum. Quare nolo, neque debeo, propter vestra summâ erga me merita, vestram præstantiam celare, illum bonum virum opulentam apud nos habuisse prælaturam, nempe præposituram Narholm appellatam. Ex qua aliquoties exigenti nunquam tamen licuit ex anno gratiæ quicquam adipisci, interdum etiam verbera parata. Nam aut ab ipsis heredibus intercepta sunt, quæ nos capere oportuit, aut ipsi cum professoribus vniuersitatis transegerunt. Id quod aperte testantur literæ Rectoris ad me datæ, vt quiescerem. Oro itaque vestram prudentiam, mihi paucis significare velit, vtrum ipsi iam quoque cum istius optimi viri heredibus seu successore potius transigere, aut mea procuracione hic vti libeat. Nolite mihi parcere, [si] quid opus fuerit, Ego nullis meis laboribus par[cere] volo, sed prompto atque beneuolo animo me

totum, quantus sum, offero. Et vt inquit ille: Te mandare decet, nos iussa capessere phas est. Ecce hic summam et catalogum omnium redituum, si quid forte opus erit. Æqui bonique consulite, et mihi vicissim cum nuncio proximo rescribite, quæso. Valete omnes mente pariter et corpore sani. Viburgi ipsis nonis Decembribus, Anno partus virginiei 1585.

Olaus Sagittarius C. V.

Udskrift: Ornatissimo viro et domino, pietate, doctrina et cæteris animi dotibus conspicuo D. Doctori Andreae Roschildensi, sacrosanctæ theologiæ professori inter Haffnienses primario, meo domino et hospiti plurimum colendo.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 94.

242.

1586. 5te Januar. Hr. Oluf Skytte i Viborg skriver paany til Universitetet om Indkrævningen af Naadensaaret af Domprovstiet i Kapitlet (se Nr. 241).

S. P. Habeo gratiam vestræ humanitati, domini mei et amici præstantissimi, quod operam meam boni consulite et currenti magnum calcar addidistis: Hoc vnum ego desidero, nempe vt literas nobis impetrare velitis ab optimo viro Eualdo Crusio, nostro præposito exoptatissimo, vt annum nobis gratiæ concedere dignetur. Alioqui oleam et operam, vt fertur parœmia, frustra consumimus. Hic autem annus gratiæ, nisi me animus fallit, incipit a festo Joannis baptistæ et durat vsque ad finem eiusdem anni. Nam officarij Cancellarij, piæ memoriæ, collegerant reditus ante mortem ipsius iuxta ordinationem regiam de reditibus pendendis ad festum Martinj etc. Sunt nasuti homines et immanes incolæ illius insulæ Narholmicæ, vix vllis cedunt legibus. Misi celeberrimæ Academiæ 33 thaleros, expecto literas acceptilationis, quas vbi accepero, mox plures missurus sum, Deo dante et vita comite. Ego valde verecunde exigo ab illis prælaturis, quia prætexunt in fundatione non fieri mentionem de prælaturis, sed tantum de canonijs. Sequamur vulgo tritum diuerbium: Iniquum pete, vt æquum feras. Addita est nuper,

vt audio, nova mola; quæ quantum pendit, nondum rescui, sedulo inquiram et bona fide vos certiores efficiam proximis literis. Optimum erit et consultissimum, si vos ipsi transegeritis cum viro optimo et, vt fertur, placidissimo. Oro, vt iterum de hac re mihi paucis respondere velitis. Iterum atque iterum valete felices et incolumes. Viburgi ipsis nonis Januarij 86.

Olaus Sagittarius.

Udskrift: Ornatissimis viris ac dominis, pietate, doctrina et omnigenis animi dotibus apprime conspicuis, D. Rectori cæterisque inclytæ Academiæ Haffniensis professoribus, dominis et amicis suis colendissimis.

Doctor Anders Roschil: min gode wen.

Paa en indlagt Seddel: Heri, nimirum die dominico Euangelij de nuptijs in Cana Galileæ celebratis, aderat præfectus D. Præpositi nostri in ædibus generi mei M. Joannis Petræi (nam ibi hospitatur). Promisit, se omnia facturum in gratiam Academiæ et Vniuersitatis Haffniensis. Credo istic hominem olim studuisse: verumtamen abundans cautela nihil nocet. Spero omnia, fauente Christo, prospere successura. De noua mola oblitus sum inquirere: Proinde nunc famulum meum illuc mittere decreui, et breui ad vos denuo perscribam. Valete omnes feliciter, et meum filium atque vna etiam nepotem, quod facitis, promouere queso porro pergite.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 94. Vedlagt findes endvidere et Regnskab over Indtægterne af «Præpositura Narholm».

243.

1586. 11te Januar. *Rektor og Professorer skrive til den kgl. overste Sekretær Absalon Jul om en Forhandling, de førte med Kapillet i Lund om en aarlig Afgift, der skulde ydes Universtetet.*

Wor vennlig helsenn Ether altiidt forsendt medt vor herre. Kiere Absalon Jull, gunstige tilforladendis gode ven, nest en tilbørlig tacksigelse for allt gott att forskylde hues maade wi

kunde. Giffuer wi Ether venligen att vide, oss att haffue skreffuitt naagen gang tiill Lunde Capitell om then contract att bekomme, som giortt er paa the hundrede daler, som aarligen efter Kong. Maitz alles voris naadigste herris fundattz Liudelse aff for^{ne} Capitell tiill fattige Studenter her giffuis skulde. Saa efter lang dueelse haffuer wi i these dage taledt med her Canceler, vdaff hues radt wi sender tiill Ether Vniuersitetz fogedt Niels Vincke, gandske venligen aff Ether begierendis att matte fange att vide, om for^{ne} Contract tiill Lund skicket er, oc att for^{ne} Niels Vincke matte ther aff bekomme en Copi, huor effter wi kunde oss rette. Och giøre I thenne Bestilling effter Kong. Maitz voris naadigste herris vilgie. Saadantt att forskyldede medt Ether findes wi alle oc huer serdelis gandske villige. Ville her medt haffue Ether altiit Gudt befallenndis. Aff Kiøbendhaffn then 11 Januarij Aar M. D. Lxxxvj.

Rector oc Professores
i Kiøbendhaffns Vniuersitett.

Udskrift: Erlig velbiurdig Absalonn Jvll tiill Megellgaardt, Kong. Maitts øffuerste Secreter, voris gunstige gode ven, gandske venligen.

Udkast i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 197. Vedlagt findes et Blad af følgende Indhold:

Suaritt Absalonn Jull meg paa thett breff, vniuersitett haffuer schriffuit hannum tiill, om (!) att thett breff tiill Lunde Capitell vor icge schriffuit. Dog beuillgett, att der skulle tagis aff ij vicari, som vaxeritt, och der aff skulle de j^c daler vdgiffuis til vniuersitetit, och vill hand giffue vniuersitetit ephther thøris begiering en copie der aff, naar samme breff vor schriffuen etc.

244.

1586. 15de Januar. Kansler Niels Kaas skriver til Henrik Brade og lover at undskylde hos Universitetet, at Professor D. Anders Christensen i længere Tid havde været borte fra sit Embede forat betjene Henrik Brade og hans Broder i deres Sygdom.

Mynn ganntz wenliigh hellsen nw och allethiid forsennndt med wor herre. Kiere Henndrich, broder och besynderliigh thiill-

forladendis gode wenn (etc.). Giiffuer iegh theg wennliigen athuide, att iegh haffuer bekommit thin schriffuellse, inndhollandis om D. Anders Christensøn, som en thiidlangh haffuer weriit hos thin broder och theg och tient ether wdj ethers siugdum, och wille nu thiilbage egen, och i ickj vell kand ombere hanom, førendt thet med ethers siugdum viille rette siig thiill nogen forbedring, Begierindis therfor, att ieg hos Vniuersitetidt wille giøre hans vndskylling, att hand endnu en tiidlang maa bliffue hos ether, och therfor bliffue wmistench. Saa vill ieg gantz gerne herudinden hos Vniuersitetit hanom vndskylle, och thet saa forhandle, at hand vdj alle maade schall bliffue vmistench, endthill Gudt will giørett noget bedre med thin broder. Huadt thet och belanger med then bolliig, som thu schriuer om, wiill iegh och gantz gerne therudinden befordre hues mugligt er. Och vdj alle andre maade huad ieg kand giøre, thu kand haffue tienist och gott aff, ther till schalthu finde meg wiilligh. Wiill her med nu och allethiid haffue theg Gud allmechtigste befallindis. Aff Kiøpnehaffn thend 15 Januarij Anno etc. 1586.

Niels Kaass.

Udskrift: Erligh och Wellbiurdiige Mand Henndriich Brade thiill Wiidschiølle, Høffuitzmand paa Hamershus, myn kiere Broder och besynderliig tiillforladendis gode wen, ganntz wenligen tilschreuit.

Orig. i Kongl. Bibliothek, Ny kgl. Saml. 752 c. Fol.

245.

1586. 18de Februar. Universitetets Svar paa Hr. Oluf Skyttes Brev om Naadensaaret af Domprovstiet i Viborg (se Nr. 242).

S. Intelligimus, venerande senex, te summe studiosum earum rerum, quæ Academiæ intersunt, idque vel proximæ literæ tuæ affatim et luculenter ostendunt. Quare hac animi tui erga Academiam hanc haud obscura significatione nos omnes tibi addic-tissimos habebis. Cæterum quod ad literas tuas attinet, præsertim ad illud, quod Enualdum Crusium nostris vel literis vel hominibus compellandum censeas, vt annum gratiæ concedat,

maxime propter illum scrupulum, quod in fundatione nulla Prælaturarum, sed Canoniarum duntaxat, mentio fiat; arbitramur hanc rem non magni esse momenti, siquidem in Roschildensi capitulo, vt in aliis omnibus, Canonix et Prælaturæ, quod ad annum gratiæ attinet, nihil differunt. Agnoscimus Crusium virum bonum et eum, qui rebus Academiæ promouendis, vel absque nostra compellatione, sua sponte studebit, itaque si illum in negotio hoc ab Academiæ commodo ad fundationis præscriptum aversum intellexerimus, tum demum nostris ad illum vtemur literis. Quod de mola scribis, non vtique in dubio ponimus, quin circa illud et cætera omnia verseris summa diligentia, et nos proinde tibi totique domui tuæ felicitatem precamur perpetuam, futuri in tuis tuorumque rebus pari fide et industria.

Acceptilationem, quam petis ab Academia nomine missæ pecuniæ 33 dalerorum, afferet tibi filius tuus, vt promisit notario nostro, et annus gratiæ, cuius meministi in literis tuis, incipit, vt scribis, a festo baptistæ currentis anni 86, et durat ad diem eundem anni 87. Iterum Vale. Hafniæ 18 Februarij Anno 1586.

Rector et Professores
Academiæ Hafniensis.

Udskrift: Reuerendo et clarissimo Viro, pietate, doctrina et multis virtutibus præstantissimo, Domino Olao Sagittario, apud Viburgenses pastori primario et canonico dignissimo, Procuratori et amico nostro reuerenter colendo.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 94.

246.

1586. 22de Februar. *M. Hans Michelsen, Prinds Christians Lærer, skriver til Universitetets Rektor om Naadensaaret i det Prælatur, Ejler Grubbe havde haft i Lunde Domkapitel.*

Perpetuam salutem. Non dubito magnifice D. Rector, optime amice reuerenter colende, apud uos innotuisse, prælaturam, quæ ex morte nobiliss. et optimi uiri Domini Hilarij Grubbij in Sca-

nia uacabat, hanc regia clementia concessam clarissimo uiro Domino Henrico Ramelio, Regiæ Mat^{is} Germanicæ Cancellariæ præposito. Nunc eo profectus est septimana proxime elapsa, ut rusticos assumeret, qui hoc regio beneficio sibi contigerunt; abiturus autem a me pelebat, hoc te rogarem, pro singulari autoritate tua in celeberrima Academia uestra, efficere uelles, quæstor Vniuersitatis in Lundensium Capitulo compareret mensis Februarij die tertio, adferens secum catalogum eorum, quæ ex proximis aliquot annis gratiæ ad Vniuersitatem ab eo Collegio peruenerunt. Facias igitur oro, mi chariss. Domine, amice præstantiss., hic uir petitioni suæ a me satisfactum sentiat. Feceris enim hoc officio ipsi gratum, et quod procul dubio uobis sit futurum commodum. Vale cum omnibus doctiss. et clariss. uiris venerandi Collegij uestri quam diutissime optime. Croneburgo 22 Februarij Anno Jesu Christi 86.

Oro me D. amice, ne graueris curare literas tuis inclusas ad filium Balthazari Bibliopolæ, beatæ memoriæ, perferri.

Honori et existimationi tuæ studiosiss.
Johannes Michaëvides.

Udskrift: Clarissimo et ornatissimo reuerendo viro, doctrina et uirtutibus præstanti, Dn. Doctori Jacobo Matthiæ, celeberrimæ Hafniensium Regiæ Academiæ Rectori, suo Domino et ueteri amico officiose colendo.

Till Doctor Jacob paa vor Frue kiergaard.

Orig. i Konsistoriets Arkly, Pakken Nr. 93.

247.

1586. 28de Marts. Den kgl. øverste Sekretær Absalon Jul tilskriver Biskop Poul Madsen angaaende et Laan paa 500 Daler, Universitetet havde begjæret af Kongen, til «Økonomiet» (Kommunitetets Økonomilejlighed).

Jhs.

Min gandske wenlig Helsen nu och altid forsend med Gud almæchtigste. Kiere Dñe Episcopo . . . giffluer ieg ether wenlig

att wiide, att ieg epher ethers beger og schriffuelsse haffuer vnderdanigst thallitt Kong. Matz. till om the fem hundrit daller, Vniuersitetitt begerer till lons aff hans Matz., tha haffuer hans Matz. giffuitt therpaa till beskiedt, att hans Matz. wille haffue, att Cantzelern som Conseruator Accademix schulle mett Vniuersitet och hoes forsegle thend forschriffunge paa samme pendinge. Ellers lod sig naadigst thend forschriffuing, j fremsende, befallde. Och nar Cantzelern haffde thett mett beseglitt, wille hans Matz. lade ether samme pendinge tillkomme, huilchitt Jeg och Cantzelern haffuer tillschreffuitt, och j wiidere [kand] talle mett hanum ther om. Saa thuiffler Jeg inhitt, att epherdj hand self er snart hiid forwentendis, hand tha well vden wiidere forhalling forschriffuer ether endelig beskeedt. Will her mett haffue ether thend almechtige Gud befallitt. Aff Kroneborg, 28 Martij Anno 86.

Absalonn Jull.

Udskrift: Erliig, hederlig och hoglerde mand Doctor Pouell Matzen, Superintendent vdj Siellantz Stigt, min besynderlig guode wen, gantz wenligen.

Paategning: Absolon Juls breff, at Kon^e Mtt. beuilledede v^c dl. at laane til Oeconomiet, met beskeed, at Canceler skulle besegle met Vniuersitetet.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 199.

248.

1586. 11te April. Universitetet skriver til den kgl. øverste Sekretær Absalon Jul og udbeder sig en Herredagsstevning over Lunde Kapitel (se Nr. 249).

Wor venlig helsenn medt stor tacksigelse for alt beuist gode, att forskyldte i hues maade oss mueligt kandt vere. Kiere Absolonn, gunstige tiillforladendis gode venn. Giffuer wi ether wenligenn tiillkiennde, att der er tiilldragenn sig nogenn trætte emellum de Dannemendt i Lunde Capittell oc Vniuersitetet, aff den aarsage att Vniuersitetet nu i mange aar er skeett forkaartt paa dett hundredt daler, som aarligen skulle giffuis aff

Lunde Capittell tiill Vniuersitetett epher Kong Christians medt salig och hogloffuelig hukommelse Fundatzes Lydelse, saa de for dett hundrett daler haffuer tiillskickett Vniuersitetett den halffue partt, de haffue opbaaritt ex annis gratiæ, naar nogenn Vicarius døde, huilcken halffue partt icke kandt lignes emodt dett hundrett daler, som aarligen skulle vdgiffues, huor for wi nogen tiidt sidenn forledenn haffue vnderdanigst begeritt Kong. Maitt^s allis voris naadigste herris skriffuelse thiill Lunde Capitell, att de skulle tiilltencke att fuldtgiøre Vniuersitettz fundattz, och de haffuer dog icke i saa lang tiidt nogitt der om epher Kong. Mattz aluorlige befalling endelige vilde beskiecke, huor fore wi endnu foraarsagis, huilckett wi dog wgierne giøre, att bemøde Kong. Maittz, att hans Matt. vilde naadigst giffue oss en steffning, att de maatte møde medt oss i rætte tiill næste herredag for Kong. Maitt. och Dannemarckis Rigis Raadt, paa dett att saadanne bemødelse maatte engang for alle afskaffis, vden de endnu vilde selfue her for indenn tiilltencke att efftherkome Kong. Maittz breff och befalling. Kiere Dn. Secretarie, ville wi fordj paa dett venligste haffue eder ombediit, attj som voris herre och venn her wdj vilde vere oss behielpelig, att dette voris budt maatte samme steffning medt dett første bekomme, handt skall paa voris vegne den gierne betale. Och wdi hues maade wi kunde vere eder tiill ære och thieniste, ville wi alle och huer besynderlige altiidt findis gandske villige aff voris ytherste formuge. Och ville her medt haffue ether Gudt Almegtigste befalet. Aff Kiøbenhaffn then 11 Aprilis Aar. 1586.

Rector och Professoros
i Kiøbenhaffns Vniuersitettt.

Udskrift: Erlig velbiurdig Absolon Jull tiill Megellgaardt, Kong. Maittz øuerste Secreteer, voris gunstige gode ven, gandske venligen.

Udkast i Kongl. Bibliothek, Ny kgl. Saml. 752 c. Fol.

249.

1586. 13de April. Herredagsstevning udtagen af Universitetet over Lunde Kapitel i Sagen angaaende de 100 Daler, Kapitlet var pligtig til aarlig at yde til fattige Studenter.

Wij Frederich thend Anden med Gudtz Naade Danmarckis, Norgis, Wendis och Gottis koning, hertug vdj Slessuig, Holsten, Stormarn och Dyltmerschen, Greffue wdj Oldenburg och Delmenhorst, helse ether Oss elsk^e Prelather, Canicker och meenige Cappittell vdj Lunde Domkircke kicrligen med Gud och wor Naade. Wiider, att hederlige och høylerde Mend, Rector och menige Professores vdj Vniuersitetitt wdj wor kiøpsted Kiøpnehaffn haffuer wnderdanigst laditt giffue Oss tilkiende, huorledis the haffuer tilthalle till ether for, att Vniuersitetitt nu vdj mange Aar skall werre skied forkortt paa thett hundritt daller, som ephther hogborne Førstis wor kierre Her Faders, salig och hoglofflich Ehukommelses Fundatz och forordning skulle aarligen aff Lunde Cappittell werre giffuen til Vniuersitetitt: ephther som the selff ydermere kunde lade berette. Thj bede wij ether och biude, attj rethe ether ephther att møde ther om for Oss och wore elsk^e Danmarckis Riiges Raad vdj Rette till første almindelig herredag, som er berammitt att skulle stande vdj for^{ne} wor kiøpsted Kiøpnehaffn hellig threfoldighedz Søndag nu først komendis. Thagendis med ether huis beskeed, som j vdj samme sag haffue, och tha att liide och wndgielde, huis therudinden Rett er: ladendis thett ingenlunde. Giffuitt vdj Rosbeck thend xij dag Aprilis Aar etc. MDlxxxvj.

Wnder wortt Signett.

Paategnet: Thenne Kong. Ma^{tz} Steffning er lest paa Lunde Capitel then 16 Aprilis wdj Prælaternis frauerelse, som ere y høybemelde Kong. Ma^{tz} daglig thieniste oc forfald.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 197. I Universitetets Regnskab fra $\frac{1}{8}$ 1586 til $\frac{1}{8}$ 1587 findes følgende herhen hørende Udgiftsposter: •Der Fogden drog til Helsingør at førdre en Stevning over Lunde Kapitel og mødte Absalon ved Rundsti, maatte saa til Vartho, derfra til lbstrup, derefter til Vartho igjen, givet til Vognleje — 3 Mk. Fortæret samme Dag — 1 Mk. Item givet Absalons Dreng, der jeg

(3: Qvæstor) fik Stevningen — 1 Rosenobel. Item der Fogden drog til Lund med Kongens Stevning, givet paa sin Rejse frem og tilbage til Vognleje, Færgeløn, Mad og Øl tilsammen — 4 Daler*.

250.

1586. 27de Maj. Domkapitlet i Lund forpligter sig til aarlig at udrede 100 Daler til Universitetet til Underholdning for fattige Studenter efter Fundatsens Lydelse.

Nos Guilielmus Dresselberg Decanus, Christianus Machabæus Alpinus Archidiaconus, Arnoldus Huitfeldius, Johannes Pontanus et Magnus Matthias, Canonici venerandi Capituli Lundensis, omnibus præsentibus et futuris præsens scriptum cernentibus notum facimus, Nos iuxta plenæ potestatis formulam, qua sumus a venerando collegio nostro instructi, cum magnifico Regiæ Academiæ Hafniensis Rectore, Dn. Doctore Andrea Lymuico, medicinæ professore publico, reliquisque dominis professoribus transactionem instituisse, et nostro successorumque nomine constituisse, professoribus assentientibus, ut sublata in posterum actione omni et lite de centum daleris a Capitulo quotannis in usum pauperum studiosorum numerandis, quorum meminit fundatio Academiæ Regiæ, et de quibus hactenus inter nos et Dominos Professores extitit controuersia, deinceps, iuxta foundationem, huc mittat, et Rectori Academiæ numeret Capitulum annis singulis ad festum Michaelis daleros centum probatæ monetæ, initio facto a proxime sequente Michaelis festiuitate, anni currentis 86. Quod decretum unanimi partis utriusque consensu factum et a nobis et successoribus nostris omnibus in posterum inuiolabiliter seruandum nos suprascripti publico Venerandi Collegii nostri sigillo nobis concessio et credito in maiorem rei certitudinem confirmamus. Actum Hafniæ 27 Maji Anno 1586.

Orig. paa Pergament med Seglet i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 197.

251.

1586. 30te Maj. Kongen tillader Domkapitlet i Lund at ind-
 drage Præbendet Gjordshøj under Kommungodset for deraf at ud-
 rede de 100 Daler, der aarlig skulde ydes til Universitetet.

Wy Frederich thend anden met Gudz naade Danmarckis, Norgis, Wendis oc Gottis konning, Herthug vdj Sleszwig, Holstenn, Stormarn oc Dithmarschen, Greffue vdj Oldenborg oe Delmenhorst, Giøre alle witterlig, at efter som Høiborne Først, wor kiere Herre Fader, salig oc høilofflig Ihukommelse haffuer giort en euig Fuñdatz paa Vniuersitetit her udj wor kiøpsted Kiøbenhaffn, oc therudinden naadigst forordnit, at hederlig Lunde Capitel skulle aarligen til fattige wedtorftige Studenters brug oc vnderholding gifue oc forskicke til for^{ne} Vniuersitet Et hundrit Rinsch Guldenn, till huilekenn Rente en Præbende to eller flere, efter leilighedenn, som vacerede, skulle af Canickerne ther samestedtz annammes oc som andet Communguodtz beholdes. Huilcket for atskillige Aarsager oc leilighedz skyld till thess icke skeed er. Therofuer for^{ne} j^c Rinsch Guldenn ej heller hafue werit vdgifuet oc forrettit. Tha paa thet engang for alle kan thermet efter for^{ne} Fundatz blifue giort til en richtig ende, at for^{ne} j^c Rinsch Gulden kunde aarligenn til thend brug, the ere forordnet, tilbørligenn vdredis, hafue wi af wor synderlig gunst oc Naade wndt, beuilliget oc tillad, oc nu met thette wort obne Breff wnde, beuilge oc tillade, at naar oss elk. Jens Tomesen, Cannick vdj Lunde Domkircke, døer oc afgaar¹⁾, tha maa oc skal thet Præbende oc Cannickdom, han samestedtz met forleent er, kaldes Giordtzhøj Prebende, med Bønder, Tienere oc al thess Renthe, Rettighed oc tilliggelse, til for^{ne} Capitel annammes, oc til thend brug oc wdgift, forberørt er, were funderet. Dog skal Procuratorium til for^{ne} Præbende stedtze oc altid were oc bliffue huos Capitelet, oc Capitelet at skulle tilforordne en af theris Ordenn, som skal hafue same Præbende in procuratione oc aarligenn fremskaffe oc lade leuere Et Hundrit daler, oc ellers baade for wist og wuist, intet vndertaget, giøre Capi-

¹⁾ Dette skete i Aaret 1588.

telet recde oc regenskab. Skal oc for^{ne} Procurator holde guodtzit wid guod hefd oc mact, oc Bønderne, therpaa boendes ere, wid Loug, Skiel oc Rett, oc ingen af thennom wforrette imod Lougen. The skulle oc icke forhugge eller forhugge lade nogen dj Skoffue, ther tilligger, til wplict vdj nogne maade. Thi forbiude wj wore Fougither, Embitzmend oc alle Andre for^{ne} Lunde Capitel her imod paa for^{ne} Giørdtzhøy Præbende eller nogen thess Rente oc rette tilliggelse, efter som forskrefuet staar, at hindre eller vdj nogre maade forfang at giøre, vnder wor hyldeste oc naade. Gifuet paa wort Slot Kiøbnehaffn thend xxx May, Aar Mdlxxxvj.

Vnder wort Signet.

Friderich.

At thenne Copj stemmer offuereens met thet rette Original, thet winder wj Capitel vdj Lund met woris Capitels Secret her-neden vnder træct. Actum Lund 11 Octobris Ao. 1603.

Originalkopi med Kapitlets Segl i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 197.

252.

1586. *M. Hans Aalborg og Heinrich Waldkirch ansøge Universitetet om at faa den Bolig, Bogtrykker Andres Gutterwitz havde haft, saa vilde de trykke, hvad Universitetet forlangte af dem.*

Es were vnser diennstliches begerren, zu beyden theilen M. Johann Alburg vnd ich Heinrich Waltkirch, das wir möchten von der hochgeleritten Vniuersitet erlangen dise Behausung, darinn Andres Gutterwitz vor zeitten gewest ist, mitt sampt der freiheit was dar zu gehörtt, so wollen wir vns, zu beiden theillen M. Johann Alburg vnd ich Heinrich Waltkirch, verpflichten, das wir wollen allezeit diennstwillig seinn zu trucken oder trucken lassen was vns die hochgelerittenn Herren von der vniuersitett beflilt zu thun. Soll derhalben disze obgemelte truckerey angefangen werden auff diszen zukunfftigen Decembris Anno eintausent fünff hundertt achtzig vnd sechs.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 198.

253.

1587. 28de Januar. Kongebrev til Universitetet om at indrømme D. Nicolaus Theophilus den Residens, som den theologiske Professor D. Jakob Madsen forhen havde haft.

Friderich thend Anden med Gudtz Naade Danmarckis, Norgis, Wendis och Gottis konning etc.

Wor synderlig gunst tilforn. Wiider, att oss Elsk^e Doctor Nicolaus Theophilus, J. V. Doctor och Professor ther wdj Vniuersiteten wdj wor kiøpstedt Kiøpnehaffn, haffuer wnderdanigst laditt giffue oss tilkiende, att hand icke haffuer nogen guod Residenz ther hoess Vniuersitetitt, ther medt hand kand were behiolpen; och therefore wnderdanigst haffuer weritt wor forschriffit begierendis till ether, att maatte bekomme thend Residenz, som affgangne Doctor Jacob Madzen tilforn haffde. Och epherthj hand bode wdj hans bestilling ther hoess Vniuersitetitt er wstraffelig, er ochsaa therforwden oss och Riigitt brugelig och thienlig, wille wij naadigst for^{ne} wor forschriffit hannum icke benechte. Thj bede wij, begiere och wille, attj giøre thend forordning, saa for^{ne} Doctor Nicolaus Theophilus for^{ne} Residenz, som for^{ne} Doctor Jacob haffde, bekommer och beholder till sin Residenz ther hoess Vniuersitetitt. Ther med skier wor wilge. Befallendis ether Gud. Schreffuitt paa wortt Slott Skanderborg thend xxvij Januarij Aar etc. Mdlxxxvij.

Wnder wort Signet.

Friderich.

Udskrift: Oss Elsk^e hederlige oc hoglerde Mend, Rectorj, Doctoribus, Magistris och menige Professoribus wdj Vniuersitetitt wdj wor kiøpstedt Kiøpnehaffn.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 153.

254.

1587. 3die Marts. Kongen tilbagekalder sit tidligere Brev (Nr. 253), da D. Hans Slangerup havde gjort opmærksom paa, at Kongen selv forhen havde henlagt den paagjældende Residens til Bolig for en theologisk Professor (se Nr. 112).

Friderich thend Anden medt Gudtz Naade Danmarckis, Norgis, Wendis och Gottis konning.

Wor synderlig gunst tillforn. Wiider, att som wij nu nogen thiid siden forleden haffue ether naadigst thillschreffuitt for oss elsk^e hoglerde mand Doctor Nicolao Theophilo om thend gaardt och residentze, som affgangne Doctor Jacob Matzen vdj boede, som hand beger att motte bekomme, och oss elsk^e hederlig och hoglerde mand Doctor Hans Slangerup, Theologicus professor, haffuer nu vnderdanigst thill oss suppliceritt och thillkiende giffuitt, att samme gaardt for mange Aar siden forleden schall epther wor schriffuelss were assignerit professioni Theologicæ, och siiden samme thiid alle Doctores och Professores, som for hannom vdj hans sted och profession haffuer weritt, att haffue thend haffd och besidditt. Begerendis, att hannom therfore theremod paa samme gaard icke schulle schie forkortt. Tha eptherthj oss icke haffuer weritt thendt forbeneffndte eller nogen anden leylighed witterligt om for^{ne} gaardt, stille wij therom thill ether, saa och bede ether och wille, attj therudinden forordne, epthersom Vniuersitetz Statut och Seduan [er], och som j rett och billig befinde och wiide. Thermed scheer oss thill wilge. Befalendis ether Gud. Schreffuitt vdj Løgagger thennd iij Martij Aar etc. Mdlxxxvij.

Vnder wortt Signett.

Friderich.

Udskrift: Oss Elsk^e hederlige och hoglerde Mend, Rectorj, Doctoribus, Magistris och menige professoribus vdj Vniuersitetit vdj wor kiøbstedt Kiøpnehaffn.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 153.

255.

1587. 12te Juni. Sjælands Landstingsdom, hvorved Herligheden af nogle Gaarde og Skove, der havde ligget til Faxe Kirke, men som Lensmændene paa Thureby havde inddraget under Lenet, fradømmes Universitetet, fordi det ikke itide havde indklaget Sagen.

Sthen Brade till Knudstrup, Arrildt Huittfeldt till Oderssbiereg, Rigens Cantzeler, och Anders Dresselbiereg till Vogenserup, Landzdomere vdj Siellandt, giøre alle vittherliggt, att Aar 1587 thend 12 Junij vdj Ringstedt vorre vij ephther Konn. Matt^r wor naadigste herris och konnings obne befalling tilforordnitt att side rett vdj hues sager for oss steffnit bleff. Tha vor skickitt for oss hederlig och høglerdt Mand Doctor Anders Lemvig, Rector vdj thend høige Schole vdj Kiøpnehavn, paa Vniuersitetz och menig høglerde theris vegne, paa thend ene, och haffde indsteffnidtt for oss erlig och velbyrdiig Mandt Oluf Bilde till Suanholm, befalingsmand paa Thurebye, paa thend anden side, och hannom tillthalidt for herligheden aff nogen kirckegaarde och skouffue liggendis till Faxe kircke, som the haffue Jus patronatus paa, och hand forholder thennom forre. Och fremlagdis ett Rigens Vidisse, liudendis vdj sin meening, salig och hoglofflig hukommelse Konning Hans medtt meenige Rigens Raadtz samtøcke att haffue giffuett, incorporerit och indliuffuett till Vniuersitetit vdj Kiøpnehavn kronens kircke, Faxe kircke, mett sinn renthe, till euig tidtt att bliffue. Huilcken Vidiss er vdgiffuen Gudz Aar 1530. Ther nest frembar hand itt sognevidttne, huor mett hand beuiste herligheden aff nogen kirckegaarde och skouffue till samme kircke liggendis, kaldis Strandkouff och Vesterskouff, medtt Gaardfestning, Sagefaldtt, Oldengieldtt, Skouffhugge, ephther for^{ne} kongelig Fundatzis liudelse stedze att haffue ephtherfuldtt kirckeverige vdj Faxe ephther Fundatzens liudelse, indtill Her Matz Ericksenn aff Thwrebye skall haffue veldeligen thagitt sig samme kirckis herligheddtt till, huilckitt sognevidttne ther om vor vdgiffuett 1534. Tiill medtt fremlagdis itt sognevidttne, att her Matz Ericksenn skall haffue forliggt sig medt kierckeverige, saa the skulle bekomme samme Herligheddtt igen, att the hannom icke skulle beklage for Konning

Christiann hoglofflig ihukommelse, vdgiffuet 1539, och dog icke skeede. Samptt itt anditt sognevidtne, daleret 1547, huor medtt han beuse ville paa thend sag thallidtt att verre. Noch loedtt hand leese itt Tingsvidtne vdj salig Peder Bildis tiidtt, eptther hand annammede Thurebye, vdgiffuett af Faxe Thing 1567, Torsdagenn for Bartholomei, lydendis, en vedtt naffnn Frantz Nielsenn paa Tinge att haffue anekiidtt paa kircken vor borthe medtt thend friihedt, hun haffde haffdt. Och eptther saadan leiglihedtt att samme herlighedtt icke vor kircken franvunden, men i saa maade franthagen, och ther paa vor thallidtt, meenthe hand, thend burde igen att komme till Vniuersitetit. Huor emodtt for^{ne} Oluff Bilde stoedtt paa, att samme kirckegaarde skall findis vdj Konn. Matt^s Jordebog, som hannom er offueranthuorditt till medtt hans forleenings breff och følge breff, att formelde, hand skulle beholde for^{ne} Thurebye Leen medtt bønder och thienere lige som hans Fader haffde thett for hannom, och samme bønder att suare hannom. Item hans salige faders forleenings breff och følge breff, som er vdgiffuett 1556, vdj lige maade indeholder, att Peder Bilde skall beholde Thurebye gaardt medt bønder och thienere lige som hans formandt Erick Bøller. Tiill medtt formeenthe hand, hues Sognevidtner vdj saa maade vorre thagen, icke att haffue verritt giffuit vardtzell forre, ey heller att verre gangen till Tinge, som ilings breff och klage breffue bør att thagis; och the høiglerde vell vdj saa lang tidtt att haffue kundt thaldtt ther paa før nu. Meenendis, for^{ne} gaarde och herlighedtt ther forre her eptther saa vell som tilforn att skulle Kronen medtt retthe tilkomme. Huor emodtt ather er suaridtt aff for^{ne} Rectore, en partt samme sognevidtner att verre thagen, før Recessen giordis, ther forre icke ibehouff att steffne eller kalde ther nogen till. The høiglerde heller ingen tidtt att ville gjerne legge sig vdt medtt gott folck, och ther forre kand skee icke haffue thallidtt ther paa. Meenendis och, Vniuersitetit bør icke att lide nogen skade, om forstanderne erre end forsømmelige. Till medtt en vlouglig heffdt icke att kunde gjøre adkomme. Sammeledis Faxe kircke och thess bønder och herlighedtt att verre kommenn fran kronen, och ther forre medtt ingenn rett att kunde ligge till

Thurebye, som haffuer verritt itt Biscops leen. Sammeledis vj thend store Fundatz att findis, som aff vor naadigste herre er giffuen, att huadtt som medtt vretthe er kommen fran Vniuersitetit vj hans Matt^s eller hans Matt^s herre Faders thidtt, thett skall ther till igenkomme, och the ther till forhielpis aff hans Matt., naar hans Naade ther om besøgis. Meenendis, ingen heffdtt her epher att skulle kunde gielde modtt Vniuersitetit, och thennom fran thend verdztlig loug, for synderlig Respect aff saadanne kongelige mildheder och indulter, att verre vndthagne. Item itt kongelige breff att findis hoes Vniuersitetit, att ingen skulle giøre thennom forhindring paa hues kircker, the haffue Jus patronatus till, eller anden deell, thennom er tillaugdt. Medtt flere ordtt thennom paa baade sider emellom forløb. Tha epher tilthalle, giensuar, breff, beuisning och thend sags leiighedtt befinde vj vell, the høglerde att haffue itt fuldkommeligt Jus patronatus paa for^{ne} Faxe kircke, och ingen forbeholding kronen ther vj giordtt att verre paa nogitt goudtz eller herlighedtt; befinde och, her Matz Ericksenn skall haffue thagidtt sig samme gaarde till epher sognevidttis liudelse: dog befinde vj ther emodtt icke till Tinge aff the høglerde illidtt eller klagitt att verre, och i saa maade kronen paa for^{ne} herlighedtt aff for^{ne} gaarde att verre kommen till meere end xxx vinthres heffdtt. Och epher slig leiighedtt, saa och epherthj Oluff Bilde er forleent aff Konn. Matt. medtt Thwrebye gaardt och alle the bønder, hans fader haffde for hannom, huilckenn ther och haffde thisse; ther forre vidste vj icke for^{ne} goudtz och herlighedtt Oluff Bilde att frandømme, men hand thennom att nyde och beholde, vden Konn. Matt. ellers aff anden forbeholdthe leiighedtt vill thett igen Vniuersitetit lade følge. Till vidnisbyrdtt er vorre signetther her vnder trøgthe. Datum vt supra.

Orig. med tre paatrykte Segl, i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 99.

256.

1587. 25de Juli. *Universitetets Sørgeprogram over Hans Vilumsen, Borger i Kjøbenhavn, forhen Borgmester i Maribo.*

Rector Academiae Hafniensis Studiosis S.

O utinam, studiosi, cogitare velimus sedulo, quod quondam Asiae regi animam agenti in animum incidit, se nihil praeter interulam hinc deportaturum: quod etiam suis legatis et ministris palam in castris significari jussit. Hoc enim si omnes nos eodem modo non in extrema tantum mortis hora sed toto vitae tempore, una cum aliis cogitationibus de morte, potentiae, opulentiae, sapientiae humanae vanitate, et aliis similibus bonorum evanescentium umbris, quibus homines se beatos jaclitant, cogitemus: nequaquam solliciti essemus de ambitiosis honoribus, illicita voluptate et opibus, quae tria pro trinitate mundus colit et veneratur. Etsi autem quamplurimi sint, qui ad haec ludicra tanquam ad scopulos adherescant: tamen reperiuntur etiam, qui expensa diligenter rerum humanarum vanitate in solo Deo omnem suae salutis spem repositam habent. In horum numero fuit vir prudentissimus et optimus Johannes, Wilhelmi civis Hafniensis fidelissimus, olim consulatum in celebri Lollandiae civitate Maribo gerens et administrans. Cum enim in scholis et apud bonos viros didicisset, se non sibi sed patriae potius et parentibus natum, laboravit sedulo, ut patriae prodesset, et per eum patriae potius laudibus aliquid adderetur, quam subtraheretur. Officium itaque sibi commissum cum laude administravit, Dei, patriae, proximi potius quam suum commodum respiciens. In conjugio etiam quam fuerit castus et fidelis testatur non solum pudica haec et mæsta, quam moriens apud nos reliquit vidua, verum etiam fideles ejusdem loci Dei servi, quibus constat de ejus vita et conversatione, cum duabus pie memoriae uxoribus carissimis habita. Motus tandem gravibus de cavsis et consilio cum uxore adhuc superstite communicato, relicta patria ad nos commigravit et in civium album adscitus est. Vixit hic anno plus minus placide et bene. Probavit suos mores magistratui Ecclesiastico et politico, familiaribus et vic-

nis valde et egregie: nec quisquam reperitur, qui illum civem importunum insimulet.

Nudiustertius hora prima pomeridiana invasit illum catharus quidem suffocativus: cujus vehementiam cum se nevtiqvam repressurum sensisset, ad Deum tota mente se convertit: cui etiam animam summis gemitibus et intimis cordis suspiriis commendavit. Corpus, quod animæ carcer erat, apud nos relictum terræ christianorum hominum more hodie hora prima pomeridiana mandabitur. Quo tempore si vos præsentés in funere ducendo et curando fueritis: Deo, nobis, et civibus Hafniensibus vos pios, obedientes et gratos studiosos declaraveritis. Valete studiosi: et quod vos decet, nosque a vobis expectamus, lubentes facite.

P. P. XXV Julii Anno Christi Dei GLO IO XIII.

Sub officii nostri sigillo.

Orig. i Univ.-Bibl., Addimenta, Nr. 102 Fol.

257.

1587. 20de August. M. Lavrits Skavbos Revers ved Modtagelsen af det kongelige Rejsestipendium.

Nactus nunc regium stipendium, postquam animum ad Theologiæ studium applicavi: sancte promitto, contentum me fore gradu Magisterii philosophiæ semel suscepto, neque injussu Rectoris et senatus hujus Academici velle me extra patriam unquam in Doctorem promovere.

Hafniæ 20 Augusti An^o 87.

Laurentius Scavenius N. F. Mpp^a.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 38.

258.

1587. 30te Avgust. Kongeligt aabent Brev, om at Universitetet maatte beholde Herligheden til nogle Gaarde og Skove under Faxe Kirke, hvilken Rettighed ved Landstingsdom var bleven det fra-kjendt (se Nr. 255).

Wii Frederich thend Anden medtt Gütz naade Danmarckis, Norgis, Wendis och Gottis konning, herthug wdj Slesuig, Holsten, Stormarn och Dyltmersken, greffue wdj Oldenborg och Delmenhorst. Giøre alle witterligt, att ephtersom oss elsk^e hederlige och hoglerde mend, Rector, Doctores och mehnige Professores wdj Vniuersitetit wdj wor kiøpstedt Kiøpnehaffn, haffue vnderdanigst laditt giffue oss thillkiende, hurledis att wore forfedre haffue giffuitt, incorporerit och indliuffitt thill for^{ne} Vniuersitetit Faxe kirke met Jus patronatus och ald samme kirckis herlighedt och thilliggelse, huilchitt aff wor kierre her Fader, salig och hoglofflig ehukommelse, saauelsom och aff oss sielff er confirmerit och stadfest; och beklage, att thennom ther emod paa herligheden aff nogen kirkegaarde och skouffue, thill samme kirke er liggendis, kaldis Strandskouffue och Westerskouff, først aff her Matz Erichsen och siden aff andre efftherfølgende lensmend paa wor gaard Thurebye er skiedt forfang, saa the thennom herligheden aff for^{ne} kirkegaarde och kirkeskouffue mett heffdt haffue thillegnitt, vnderdanigst begerendis, att epher wij wdj for^{ne} Vniuersitetz Fundatz haffue loffuitt, att huad skellig kand beuuiis att were kommen fra Vniuersitetit, wij thet wille forhielpen ther thill egien; wij therefore och wille beuillige herligheden thill for^{ne} kirckis, Faxekirckis, gaarde och skouffue maa thennom følge. Tha epherthj for^{ne} Vniuersitetit och the hoglerde er vndt og giffuitt aff fremfarne konninger fuldkommen Jus patronatus thill for^{ne} Faxekirke; thett och mett anden for^{ne} Vniuersitetz rettighed er thennom aff oss confirmeritt och stadfest, haffue wij aff wor synderlig gunst och naade wndt, beuulgitt och thillatt, och nu medt thette wort Breff wnde, beuilde och thillade, att herligheden aff for^{ne} Faxekirckis gaarde saa och skouffue, for^{ne} Strandskouff och Westerskouff, saauell som ald anden samme kirckis rettighed, skall

her effther bliffue och følge the hoglerde wdj for^{ne} Vniuersitet
wbehindritt wdj alle maade. Thj forbiude wij wore Fougether,
Embitzmend och andre thennom ther emod, effthersom for^{ultt}
staar, att hindre eller forfang att giøre, vnder wor hyldest och
naade. Giffuitt paa wortt Jachthus wdj Rye, thend xxx Augu-
stj, Aar etc. Mdlxxxvij.

Wnder wortt Signett.

Friderich.

Paategnet: Thette Ko. Mat^e, allis vor nadige herris, breff
er lest paa Faxeherrizting thend 21 Septembris aar 1587.

Lest paa Faxeherridzs thingh thenndtt 13 Martij Anno 1595.

Orig. paa Pergament i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 99.

259.

1588. 20de Januar. *Universitetet anbefaler i et Brev til Rigs-
raad Jørgen Rosenkrands Studenten Conradus Johannis Ripensis
til kongelig Understøttelse.*

S. in Christo Jesu.

Qvod Studiorum radices amaræ sint, immensiqve labores, peri-
cula, sumtus sustinendi iis, qvi studiis dediti sunt, magna homi-
num pars ab hoc vitæ genere deterrentur et prohibentur. Sunt
enim homines natura fere omnes a laboribus ad libidinem
proclives otium negotio præferentes. Horum consilia et studia
damnasse hactenus honestum Scholæ nostræ alumnum Conra-
dum Johannem Ripensem multa nos docuerunt argumenta.
Siquidem a primo ætatis tempore studiis deditus, nullis potuit
laboribus superari aut a proposito dimoveri; fecit autem tales
progressus, ut non solum dignus sit judicatus, qvi regia susten-
taretur munificentia, verum etiam in eorum habeatur apud nos
censu, a quibus Ecclesia et Scholæ insignem aliquem fructum
speraverint. Nunc autem conqveritur, se sustinendis laboribus
amplius imparem fore, nisi alicujus potentis Mæcenatis fulciatur
auxilio, eoqve deprecatore usus beneficium aliquod apud regiam
Majestatem exoret. Qvare cum in te omnem suam spem

collocet: speramus et rogamus, velis, vel nostra hac intercessionem motus, ejus causam in aula Regia promovere illi quæ aliquid subsidii apud regiam Majestatem conficere et impetrare. Feceris hoc tuo officio Deo rem gratissimam, Ecclesiæ et Scholis utilissimam: et nos in referenda debita officiorum vice tibi adstrictos reddideris. Vale vir honorande. Dabatur Hafniæ, XII Kalend. Febr. Anno Christi Dei MD CXXXIII.

Rector et Professores Hafnienses.

Udskrift: Gencroso et Nobili Viro Dn. Georgio Rosencrantz de Rosenholm, inclyti Regni Daniæ Senatori fidelissimo et prudentissimo, Amico et Domino nostro honorando.

Afskrift i Langebeks Diplomater. •ex autographo in Archivo Rosenholm. 1761•.

260.

1588. 12te November. M. Søren Christensen. hidtilværende Skolemester i Helsingør, forlenes med en Kongetiende, forat han kunde fortsætte sine Studeringer udenlands.

Mester Søffren Christensen sich breff paa Afgiffthen aff Kong. Matt. och Kronens partt aff Kornthienden aff Assnis Sogen, thill hielp vdi hans Studering. Vt sequitur.

Wij Christian. Giøre alle witterligt, att ephtersom thenne breffuisser, hederlig och hoglerde mand Mester Søffren Christensen, en thiidt lang haffuer weritt Skolemester vdi scholen vdi wor Kiøpstedt Helssingør, och nu vnderdanigst haffuer laddett giffue thillkiende, att hand er thillsindtz att begiffue sig vdenlandtz paa Vniuersiteter vdi sin Studering sig ydermere att forfremme, vnderdanigst therfore begierendis, wij hans forangene thieniste vdi Skolen, saa och berørte hans forsett naadigst ansehendis wille komme hannom thill hielp mett nogit thill hans Studerings ophold. The haffue wij atf wor synderlig gunst och naade, vndt, beuillgitt och tillatt, och nu mett thette wortt obne breff vnde, beuillge och thillade, att for^{de} Mester Søffren Christensen maa bekomme och lade oppebere afgiffthen aff wor och Kronens partt aff Kornthienden aff Assnis Sogen, vdi Othherritt vdi Draxholm leen liggendis, och thend haffue, niude, bruge

och beholde quitt och frij, emeden hand er in studiis, eller thill saa lenge wij anderledis therom thillsigendis worder. Thi forbiude wij wore Fougither, Embitzmend och alle andre, for^{ne} Mester Søffren Christenssen paa wor och Kronens partt aff Affgiffthen aff Kornthienden aff for^{ne} Asnis sogen, effthersom for^{ntt} staaer, att hindre eller forfang att giøre vdi nogre maade, vnder wor hyldist och naade. Actum Hafniæ 12 Nouembris A^o 1588.

Sjælandske Registre Nr. 13, Fol. 44.

261.

1589. 4de Februar. *Universitetets Sørgeprogram i Anledning af D. Johannes Machabæus's Enkes Død.*

Rector Academiæ Hafniensis Johannes Aurifaber Lectori S.

Rerum humanarum inquietum aduersis plerumque flatibus et procellosum pelagus est, rari et vix hominibus accessibiles portus, scopuli vndique innumerabiles, inter quos vita difficilis et prorsus ambigua nauigatio est. Quemadmodum igitur nauta, quem ventus, licet acrior, cito in portum pertulit, felix quidem censetur; sed qui diutius periculosiusque iactatur, maiore cum gaudio terræ appellit: ita quos festinata ex hac vita translatio difficultatibus omnibus eximit, fortunati quidem iudicandi sunt, attamen ijs, qui longiores huius caducæ vitæ labores et peregrinationes perpessi sunt, gratior magisque exoptata, teste experientia, quies in coelesti patria obtingit. Quod ipsum suo exemplo nuper comprobauit nobilis et honoranda matrona Agneta Sudderlandia vel Mattheusona, quæ varias fortunæ vices annis iam 86 fere experta, 6 Calend. Febr. ad coeleste beatorum animarum contubernium ex hac lacrymarum valle, in inuocatione Dei, emigravit. Nam cum parentibus ex præcipua Scotiæ nobilitate orta fuisset, generisque splendorem statim in eunte ætate veræ pietatis studio auxisset, et tetros religionis pontificiæ errores agnouisset, coacta est pio zelo dulcissimæ patriæ exilium anteponeere, atque in Angliam sese conferre. Vbi matrimonio iuncta est Johanni Machabæo Alpinati, viro ex

generosa et perueteri Macalpinorum familia in regno Scotiæ oriundo, Theologo clarissimo atque ibidem religionis caussa exulanti. Verum coniugalem felicitatem parum diuturnam pontificia tyrannis permisit. Etenim cum denuo ad idolomaniam pristinam relaberetur Anglia, proscripti in Germaniam concesserunt, et post varia itinerum exhausta lædia Vuitebergæ quieuerunt, familiaritate intima gratissimaque sanctissimæ memoriæ viris Luthero et Philippo aliisque bonis et doctis coniuncti; vnde anno 1542 a laudatissimo et æterna recordatione colendo Rege Christiano III vocatus et professioni Theologicæ adhibitus summus ille vir Johannes Machabæus, annos plus minus quindecim functioni isti magna cum laude præfuit: quo etiam nomine tunc temporis in magna apud Regiam Maiestatem gratia extitit. Interea coniunx tanto marito dignam sese gessit, pietatis, industriæque studium nunquam intermittens, et domesticos suos ad honestatem omnibus modis inuitans, cuius rei testes etiamnum superstites, tam nobiles, quam ignobiles, qui tecto mensaque ipsius vsi, magnam partem piæ educationis illi acceptam referunt. — Postquam autem virum anno Christiano 1557 amiserat, tristissimæ viduitatis annos integros triginta duos ita traduxit, vt exemplar et speculum se præbuerit pietatis, castitatis, industriæ, honestatisque matronis omnibus. Nullum profecto tempus præterire passa est, quin vel sacrarum litterarum lectioni precationibusque inuigilaret, vel concionibus interesset, vel denique rebus vtilibus agendis (vt erat ab otio plane aliena) incumberet. Sed nostra prædicatione haudquam indiget, quam viuam nemo non ob vitæ integritatem et morum probitatem suspexit, et de qua defuncta fama ipsa aliud mentiri verebitur. Felix (licet imbecilla) senectus, quæ iuuentute elapsa fruitur iucundaque vitæ antea actæ memoria recreatur. Beata item mors, quæ longam in terris vitæ coelestis meditationem claudit, possessionem vero inchoat. Hanc felicitatem honorandæ huic matronæ gratulari et quouis officio gratæ recordationis virtutes ipsius prosequi par est omnes pietatis et honestatis amantes, imprimis vero nostri ordinis homines. Id enim et recta ratio deberi arguit inculpatæ vitæ defunctæ huius viduæ et præclaris in scholam hanc et rempublicam

Danicam meritis, tum mariti, quem olim præmisit, tum filij, quem moestissimum post se reliquit. Quocirca mandamus vniuersis et singulis, qui sese nostræ iurisdictioni subiectos esse agnoscunt, vt huiusmodi affectum, officiosa sua præsentia, hora octaua antemeridiana crastinæ diei, cum funus ei fiet, declarare conentur. Valete studiosi. P. P. 4 Febr. Anno Christi Dei CIO. IO XIC.

Sub officij nostri sigillo.

Afskrift i Joh. Pistorius's Brevbog, Gl. kgl. Saml. 3078. 4.

262.

1589. 16de December. *Skrivelse fra Tyge Brahe til D. Povl Madsen angaaende Gellius Sascerides.*

Clarissime et Doctissime D. Doctor Paule, amice dilecte. Constitueram iam aliquamdiu Hafniam ire, vt cum domino Cancellario cum de alijs, tum de Gellij negotio, de quo vltimo per M. Paulum Petrj, Illustrissimi Ducis Vdalrici Pædagogum, comoneserj curauj, verum, interim dum frigus asperius continue durat, veritus, id quod iam præ foribus est, fretum videlicet hoc congelatum iri, reditumque maturiorem interclusurum, projectionem hanc consulto in commodioris auræ statum distuli. Rogo autem peramanter, vt interea, dum ego absum, nihil Gellij nomine, ob promotionem Magisterij nondum susceptam, vel a te vel quoquam alio ad dominum Cancellarium perferatur, quod Gellio meo vllo damno aut detrimento cedat. Id enim si factum fuerit, cogor ego postmodum omnem rem apud dominum Cancellarium excusare, atque ea referre, quæ lubentius omitterem. Suasu enim et consilio D. Doct. Andreae (bonæ memoriæ) id factum est, quod promotio illa dilata sit, quemadmodum ego illi paucis diebus ante obitum perscripsi, et meapte manu eius formalia verba, quæ mihi aliquando in aurem dixerat, in memoriam reuocaui. Ignorabam enim illum lethaliter decumbere. Atque ipsæ literæ in ipsius Archiuis adhuc reperientur; ne quis me post decessum eius hæc data opera excogitare suspicari queat. Pro tua itaque prudentia fac hæc

in parte id, quod omnibus consultius erit. Quam primum cæli clementia opportunitatem concesserit dominum Cancellarium accedendi, non diffido, quin ab ipso impetraturus sim, vt cum Gellio hac in parte certas ob caussas dispensetur, quodque tam vos quam ille sitis extra periculum futuri. Hæc tibi breuibus per literas nunc indicanda duxi, cum ipsemet tam cito atque vellem præsens adesse nequeam. Rogo, vt hæc in bonam partem, quemadmodum etiam scripta sunt, accipere velis, atque per præsentem nuntium sententiam tuam hac de re vicissim significare. Vale quam felicissime. Datum Vraniburgi die 16 Decembris Anno etc. 89.

Tycho Brahe

Manu pp^a.

Udskrift: Clarissimo doctissimoque Viro, D. Doctori Paulo Matthiæ, Superintendenti Selandensi et nunc Rectori Academico Hafniensi Magnifico, Amico plurimum dilecto.

Paategnet: Respondi statim.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 188.

263.

1590. 18de April. Kongeligt aabent Brev om en bedre Orden med Bespisningen i Kommunitetet og om et skjærpet Tilsyn fra de theologiske Professorers Side.

The hundrede Studenter vdj Kiøpnehauffn anrørendes, vt sequitur.

Wij Christian' etc. Giøre alle witterligt, att effter wij komme wdj forfaringe om adskillige klammer och mangfoldige klaagemall, som nu tidt och ofte hauffuer sig begiffuit emellom Forstanderne vdj Communitetitt vdi vor Kiøbstedt Kiøpnehauffn och de j^e Studentter ther sammestedt, och att samme klammer och klaagemaall sig mest ther aff att schulle foraarsage, att den Fundatz, som thendt stormechtigste hogborne Første och herre, her Friderich den anden, Dannarekis Norgis etc. Konning, vor kiere her Fader, salig och hoglofflig ihukommelse, hauffuer mett Riigens Raadtt vdtgiffuit och beseglit, icke er saa vidt Macht

holden, som thet sig billigen hauffde burt. Saa att huadt som Expectantibus aff Naade vntt och beuulgitt er, som en Allmosse, att the molte bekomme huis som ossuerbleff aff alle retterne, som kom paa Bordett for for^{ne} e Studenter, saa intedt der aff dragis vdi Kioeckenitt, Forstandernis Folek till beste, thett hauffue de dennum for en rettighed och plicht ville tillholde, saa att for^{ne} e Studenter saa rigeligen spissis, at for^{ne} Expectantes kunde aff huis som fraa Borderne vdtberis, rundeligen hauffue thieris fødde och opholdtt. Thaa paa thet saadan klammer och klaagemall kandt affschaffis, och dermett kandt gaa schickeligen till, ville vij mett dette vort obne Breff alffuorligen befalett hauffue Theologis och Decano her vdi vniuersitetit, att the her effter schulle thet saa schicke och forordne, att 12 aff neste Expectantes schulle alleniste hauffue huis allmosse som falder aff for^{ne} 100 Studentters Borde, huileken dennum strax aff Famulo Communitatis schall vdtberis, saa the icke kommer indt vdi Communitettit, førendtt the bliffuer indtagne till kost, och schulle de verre tillfritz och lade dennum noie mett huis som vdtberis, och icke att giøre videre anfoddring derom hues Theologos, och thersom the icke dermett ville laade dennum noie och verre tillfritz, thaa schall samme Allmosse dennum fraa taagis och giffuis dennum, som den mett tacke ville annamme. Thisligeste att Forstanderen hauffuer Indtsehende mett for^{ne} 100 Studenter, att tilbørligen spissis, och the bekommer saa megitt paa Faddene, att de icke schulle løbe till Spisseuinduffuet och begiere meere, meden om thennum nogitt fattis, thaa schulle the giffue hannum thet tilkiende. Sammeledis att for^{ne} Theologi hauffue alffuorlig och flittig opsiun, att allingest hermedtt holdis effter Fundacentz Liudellsse, baade mett theris sedtuanlige exercitijs och andet, och att the taage paa nye iuramentum aff Præposito och Decanis, att de mett aldellis ingen seer igennum fingre, saa fremtt de icke ville sielff theroffuer hauffue forbrutt deris kost. Thermett skeer vor alffuorlige vilge och befalling. Huor effter vij ville att for^{ne} Theologi mett Forstanderen der sammestedt schulle alldellis och endeligen hauffue dennum att rette. Kronneburgi 18 Aprilis A° 90.

264.

1590. 6te Juli. Kongebrev til de theologiske Professorer om at give det kongelige Rejsestipendium til Studenten Hans Knudsen (Vejle).

Christian thend Fierde med Gudts naade Danmarckis, Norgis, Wendis och Gottis vdualde Konning etc.

Wor synderlige gunst tillforn. Wiider, att thenne Breffuiser, Hans Knudtzen, haffuer vnderdanigst ladett tillkiende giffue, huorledis hand en thiid lang skall haffue studeritt baade her vdj Ritgitt och vden landtz, saa hand ther offuer haffuer giortt store bekostning, begierendis therfore vnderdanigst, att hand molte med ett Stipendio forsiunis, att hand icke skulle nodis till hans begyntte Studia att offuer giffue. Tha efflerdj wij forfare, att hand skall haffue giortt saadan fremgang in studiis, att om hannom skall werre en guod forhobning, att huis j saa maade paa hannom bleff anuendt icke skulle were till forgieffuis, hand och saa aff thennom, som ther paa forstand haffue, er flitteligen her ind commenderit: Haffuer wij naadigst beuiligitt hannom att maa bekomme thett Stipendium, som nu ledigt er, aff the fire, som forordnitt ere til Studenters Vnderholding vdenlandtz. Bedendis ether therfore och wille, atj lader forordne, att hand meth for^{ne} Stipendio maa bliffue forsorgitt. Dog atj hannom alffuorligen foreholder, att hand endeligen effther Fundatzens liudelse skall studere Theologiam, och sig ther vdj saa beflitte, att hand kand vdj fremtiden findis skickelig och duelig att lade sig bruge enthen vdj Vniuersitetitt eller vdj anden geistlige kald och bestillinge, naar hand ther till bliffuer fordritt, saa och att hand strax med thett første effther for^{ne} Fundatzis indhold promouerer in Magistrum. Ther meth skier wor wilge. Befallendis ether Gud. Schreffuitt paa wortt Slott Koldinghuss thend 6 Julij Anno 1590. Vnder wortt Signet.

Hogbe^{te} wor Allernaadigste vdualde herre Prindtz och Konnings tillforordnede regierings Raad, som nu tilstede ere.

Udenpaa: Till Theologis vdj Kiøpnehaffn om Kongens Stipendium til Hans Knudtzen. Kolding 6 Julij Anno 1590.

Afskrift i Univ. Bibl. Additamenta Nr. 102 Fol. I Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 38, findes Hans Knudsen Vejles Revers ved Stipendiets Modtagelse (dat. Hafniæ 31 Julii 1590) hvorved han forpligter sig til: 1. med Iver saaledes at studere Theologi, at han, hvis det er Guds Vilje, derved engang kan gavne sit Fædreland; 2. at tage Magistergraden, «saasart han vender tilbage til Studeringerne», men ikke at modtage nogen Grad ved et fremmed Universitet.

265.

1590. 23de August. Arild Hvitfeld tilskriver Universitetets Rektor, Biskop Povel Madsen om D. Thomas Finkes Kaldelse til Lærerstolen i Mathematik og D. Anders Krags til Lærerstolen i Fysik.

Jhs.

Myn gandsche wenlig hellsen skall nu oc alltyd werre edir med Gud allmechtigste tillfornesndt, med huis ieg ydermerre kand giørre, i kand haffue gode oc gott af. Kierre dñe Episcopo, gode Wen. Effer som Gud allmechtigste haffuer hedenkallid thennd Dannemand M. Claus Skauffboe, saa befoll Cantzler Nills Kaass mig, nu wdj Mandags forleden, ieg drog fran Colldinge, autoritate illa qua fungitur et Accademix conservator nuncupatur, attj strax wdj Vniuersitettens naffn, samptalendis ther om tillforn med menige professoribus, literis publicis igen fordrer ad Mathematicam lectionem doct. Thomam Finkium Flensburgensem; som nu er till Slesuig, afferdigendis ett egilt bud till hannum ther om. Item, attj forordnir doctorem Andream Kragium ad physicam lectionem. Saaledis formentte hand thisse thuende lectiones att werre well forsørgede, meo quoque iudicio satis bene. Cantzler hand befoll och Peder Munck der om att schulle tale med edir, huilken leylighed i fremdbellis wille giffue the andre professoribus tilkiende. Edir att thiene findis ieg alltijd willig, hermed eder Gud befallid. Ex Trøggewelde 23 Augustj A° 90.

Arrilld
Huittfeld.

Udskrift: Hederlig oc hoglerdt Mand Doctori Pouell Mattzsen, Superintendentt offuer Siellandz Sticht och Rectori Accademiæ, Haffniensis, min gode Wen, gantz wennligen tilhende.

Paategnet: Receptæ et lectæ in Consistorio 25 Augustj.
Nuncius est ablegatus 26 Augustj.

Egenhændig Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 180.

266.

1590. 26de Avgust. Universitetet tilbyder D. Thomas Finke
Pladsen som Professor i Mathematik.

S. Clarissime uir, amice optime, D. Thoma Finckj, uacat in regia Academia nostra professio Mathematica. Et quia notum est ex constanti fama et ingenii tui monumentis, te utiliter in rebus Mathematicis uersatum esse: placuit amplissimo Academiæ nostræ Senatui necnon illustri Domino Nicolao Kosio, Regiæ Maiestatis Cancellario et conseruatori nostro, eam tibi offerre, idque ad te, proprio conducto tabellario, perscribere. Nec dubitamus, quin, si prouinciam hanc acceperis, quod te et locum tuum decebit, facturus sis diligenter. Nos uicissim præter stipendium, quod ex regia liberalitate isti professioni adiectum est non illiberale, omnia humanitatis officia tibi promittimus. Quapropter oramus, ut nobis hac in re uoluntatem tuam per eundem tabellarium nostrum, qui tibi has exhibet, significes. Vale. Datum Hafniæ die 26 Augusti, Anno 1590.

Rector et Professores
Academiæ Hafniensis.

Udskrift: Clarissimo et Doctissimo uiro Dño Thomæ Finckio Flensburgensi, Medicinæ Doctori, amico nostro.

Udkast i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 180.

267.

1590. 6te September. D. Thomas Finkes Svar paa Universitetets Opfordring til ham om at overtage det mathematiske Professorat (Nr. 266).

Magnifice D. Rector, Reverendi ac Clarissimi etc. inclytæ Acad. professores, domini ac amici summe honorandi.

Literas ego Vestras, qua par erat honoris ratione, et accepi et legi libenter: longe mihi illas gratissimas, cum ob præclaram de studiis meis amplissimi Vestri concessus illustrisque Herois Nicolai Kosii etc., patroni ac domini mei optatissimi, factum judicium ac delatam professionem Mathematicam: tum de plena manu promissis omnibus humanitatis officiiis. Etsi enim tenuitatis meæ mihi conscio præter spem atque expectationem evenerunt omnia: quia tamen ab iis profecta sunt, qui a sapientia, qui a prudentia ac rerum usu parati sunt egregie, non potui non magnopere et incredibili lætitia affici, et tam egregiam tantorum Virorum in me voluntatem exosculari. De utroque certe singillatim omnibus ita nunc gratias ago, ut habiturus sim perpetuo. Nec quicquam tam mihi fuisse in votis liberè profiteor, quam petitioni ac vocationi tam honestæ ac lautæ protinus potuisse respondere. Verum inciderunt nunc impedimenta et privata illa multa et publica non pauca, quæ, ut responsum nonnihil differrem, coëgerunt. Ut interim læceam adversam illustrissimi principis Ducis Philippi etc. domini mei clementissimi valetudinem, qua non parum cogitationes meas distrahi ac impediri, cuivis cordato facile erit exputare. Ne tamen dilatione nimia ac silentio diuturniorè honoratissimum Vestrum ego offendam ordinem, meum erit studiose procurare. Conabor enim ac efficiam etiam, ut paucos post dies proprio conducto tabellario voluntatem meam intelligatis. Interim Viri amplissimi animum illum in me benevolum meique promovendi, præ merito meo, tam studiosum conservate, illaque Vobis certe de me persuadete singuli, quæ possunt ab animo grato ex-

spectari, et vero ad omnem animorum Vestrorum sententiam valet. Gottorpio VI Septemb. M. D. XC.

Mag. Exc. ac Hum. V. studiosiss.

Thomas Finckius D. mp.

Udskrift: Magnifico domino Rectori, Reverendis, Clarissimis ac doctissimis inelytæ Academiæ Hafniensis professoribus, Dominis meis ac amicis summe honorandis S. P.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 180.

268.

1590. 7de November. Universitetet meddeleer Kansler Niels Kaas Biskop Povl Madsens Død.

Cum permultis argumentis, Magnifice Domine Cancellarie, conservator & patrone summa observantia reuerenter colende, perspecta nobis sit vere heroica illa & propensissima Mag^{tiæ} tuæ in Scholam hanc Regiam voluntas; nosque ipsos etiam deceat de utilitate eius modis omnibus sollicitos esse: non potuimus committere, quin M. T., licet maximis negotijs occupatissimæ, indicarem orbitatem illius iam denuo & non ita pridem factam: nempe Reuerendum & Clarissimum virum, Doctorem Paulum Matthiam, Superintendentem Ecclesiarum & Theologum in academia humanissimum, die 30 Octobris vitam hanc caducam cum æterna & cælesti commutasse. Idque eo maturius significandum duximus, quo maior est hoc tempore tam Academiæ, quam Ecclesiæ necessitas, quæ promptissimum T. Mag. subsidium requirit. Unde etiam obnixè & qua possumus reuerentiæ significatione rogamus, M. T. velit, ut hactenus semper, curam nostri ordinis suscipere, inque hanc cogitationem incumbere, ut etiam Academiæ hac in re commodo & honori consulatur. Quod T. Mag. facturam minime dubitamus. Nos vicissim obsequium nostrum & summam animi promptitudinem, cum omnibus debitis officijs Mag. T. reuerenter offerimus, atque, quod superest, Deum Opt. Max. pijs precibus oramus, ut, quæ in hac parte consulentur, omnia ad sui nominis gloriam, ec-

clesiæ & scholæ ædificationem ac emolumentum dirigat, eidemque Mag. T. semper commendatam habemus.

T. Mag. observatissimi
Rector & professores Acad. Hafn.

Udskrift: Generoso & Magnifico viro, virtutibus heroicis & eruditione eximio, Dño Nicolao Kaasio de Taarupgaard Sere-
niss^{te} Reg. Mai. Cancellario, Dño, Patrono & censoruatori no-
stro summo & perpetua obseruantia reuerenter colendo.

Udkast i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 181.

269.

1590. 17de November. Kongebrev til Universitetet, hvorved
Conradus Aslacus Bergensis anbefales til et af de Stipendier, der
vare henlagte til Studenters Udenlandsrejser.

Christian thennd Fierde med Gudtz naade Danmarckis,
Norgis, Wendis och Gottis wdualde koning etc.

Wor synderlige gunst tilfornn. Wiider, att thenne Breff-
uiser Cunradus Aslacus Bergensis, som en thid lang haffuer
studeritt ther wdj Kiøpnehauffnn, haffuer wnderdanigst laditt
giffue tillkiende, huorledis hand gierne wdj Fremthidenn achter
sig paa andre Vniuersiteter att begiffue och forsøge, och hand
aff hans egitt icke formaar sig lenge wdenn Landtz att holde,
och therforre wnderdanigst er begierendis, att molte medt ett
hundritt Daller bliffue forsørgitt aff the fire, Stipendiaterne medt
ere aarligen forsørgede. Tha epherthj wij forfare, att ther skall
werre god forhobning om hannum, saa hand wdj fremthidenn
kunnde enthen ther wdj Vniuersitetit bliffue thienlig, eller wdj
Kircke thienniste bruglig, bede wij ether och wille, att saa
snartt nogitt Stipendium ledigitt bliffuer, I tha tilforordner han-
num samme Stipendium egienn att maa bekomme, saa hand
icke for thend Aarsage skyld paa hans studering skulle bliffue
forsømmitt. Ther medt skier wor wilge. Befallendis ether Gud.
Skreffuitt paa wortt slott Koldinghus thend 17 Nouembr. Aar
Mdlxxxx. Wnder wortt signet.

Hogbe^{te} wor Allernaadig^t wdualde herre Prindtz och Kon-
ningis tillforordnede Regierings Raad, som nu tilstede ere.

Niels Kaas
egen Hand.

Jørgen Rosenkrantz
Egen handt.

Udskrift: Oss Elsk^e Hederlig och Hoglerde Mend Rectorj och
Professoribus Theologiae wdj Vniuersitetit wdj wor Kiøpsted
Kiøpnehaffn.

Paategnet: De stipendio regio pro Cunrado Aslaco, redditæ
anno 90, die 30 Nouembr.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 38.

270.

*1590. 22de November. Kongebrev til Universitetets Rektor og
det theologiske Fakultet om at «overse» den Disposition over en
Bededagstext, Hofprædikanten M. Albert Hansen havde forfattet,
og siden at lade den trykke.*

Christian thend Fierde med Gudtz naade Danmarckis,
Norgis, Wendis och Gottis wdualde koning etc.

Wor synderlig gunst tilforn. Wiider, att wij med wor el-
skelige tillforordnede Regierings Raad hassue forordnitt att schulle
holdis Bededage offuer begge wore Riiger Danmarck och Norge,
och therefore hassue befallitt oss elskelige hederlig och hoglerd
Mand Mester Albritt Hanssen wor hoffpredicker att schulle for-
ordne och disponere, huad Textt samme Bededage schulle for-
handlis, huilchett wij Ether her hoess tilschieke. Thj bede wij
Ether och wille, attj for^{ne} disposition offuershee och siiden thend
med største opsehende och fliid lader trække, thett første mue-
ligtt er, och attj strax, thett første nogle ther aff ere ferdige,
tilstiller Oss elskelige Dittloff^t Hølek, wor Mand, Thienner och
Embidzmand paa wortt Slott Kiøpnehauffn, en viij eller x Exem-
plaria, huilche wij hassue befallitt hannom att schulle forschicke
ind wdj wortt Riige Norge, och siiden strax lader forschicke
nogen Exemplaria till Bissperne her offuer aldt Riigitt, att the
therom huer wdj sitt Stigt kunde forordne. Sammeledis attj

och nogen forskicker hiid till hoffue. Thette aldsammen I Ether med ald fliid oeh wden forsømmelsse wille lade were befallitt. Thermett skier Oss synderligen til Wilge. Befallendis Ether Gud. Schreffuit paa wortt Slott Koldinghuss thend xxij Novembris Aar etc. Mdlxxxx. Wnder wortt Sig^{tt}.

Hogbe^{te} wor allernaadigste wdualde Herre Prindz oeh Konningis tilforordnede Regierings Raad, som nu tilstede ere.

Nils Kaas
egen Hand.

Jørgen Rosenkrantz
Egen hendt.

Usdkrift: Oss Elsk^e hederlig og hoglerd Mend Rectorj och Professoribus Theologicæ facultatis wdj Vniuersitetett wdj wor kiøpstedtt Kiøpnehaffn.

Paategnet: Om M. Alberti Bededags predicken att lade trycke, deditæ anno 90 die 29 Nouemb.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 190.

271.

1590. 24de November. D. Thomas Finke meddeler Universitetet sin endelige Beslutning om at modtage den ham tilbudte Post som Professor i Mathematik.

Magnifice D. Rector, Reverendi ac clariss. Academiæ inclytæ
Professores, Domini ac amici honorandi.

A quo tempore vestræ mihi sunt redditæ literæ, nil tam fuit in votis, quam ut prima quaque occasione et honestissimæ vestræ petitioni et meæ voluntati satisfacerem, verum quæ tum me, cum responderem, impederunt, ea deinceps tanto majora injecerunt impedimenta, quanto adversa valetudo illustrissimi Principis mei invaluit magis. Inmaturus vero laudatissimi Principis obitus ita animum mihi commovit, ut vix dum ad me redire potuerim. Nec parum, quæ me adhuc affligit, adversa obfuit valetudo. Mora illa diuturna fuit, fateor, et eerte mihi ingrata. Vobis tamen ab humanitate et prudentia instructissimis haud futuram molestam penitus mihi persuadeo, potissimum cum stipendium ante ætatem non vacaturum intelligam, et sperem de

voluntate vobis mea prompta ex meis non tam literis quam amicis, præcipue vero clariss. Severino¹⁾, abunde satis constare. Etsi enim tenuitatis meæ mihi conscius essem, facileque exputare possem, quam esset hoc munus arduum et humeris meis impar, et vero legitima vocatione ac conditione non spernenda gauderem, tamen quia et in studiis illis tantum operæ atque laboris posui, ut de studiosis adolescentibus bene merendi qualemcunque conatum profiteri possem, et vero ad stipendium Regia munificentia haud illiberalè omnia humanitatis officia parata mihi obtulistis, in vestram ego petitionem consentire vocationique honestissimæ locum relinquere malui, quam factum de me vestrum iudicium negligere. Itaque invocato divino numine, utinam fælici omine, oblatam a vobis professionem Mathematicam accipio et amplector, id conaturus, ut nec in officio diligentia nec in collega fides desiderari merito possit. Id superest iam unicum, collegæ honoratissimi, ut primo quoque tempore, de omni vobiscum re acturus, ad vos excurram. Sed quæ nunc cæli est inclementia et viarum vestrarum difficultas, vix ea ante vernum tempus iter suadere possunt. Interim tamen, si adventum celeriores res poscent Academicæ, ubi me monueritis, facile impedimenta isthæc omnia contemniam. Valete viri amplissimi ad omnem animorum vestrorum sententiam, et vestri studiosissimum collegam redamare pergite. Goltorpio 24 Novemb. 1590.

Mag. Exc. ac hum. V. stud.

Thomas Finckius D. mp.

Udskrift: Magnifico Domino Rectori, Reverendis clarissimis ac doctiss. inelytæ Academiæ Hafniensis professoribus, Dominis meis ac amicis summe honorandis S. P.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 180.

---

¹⁾ D. e. Dr. med. Peder Sørensen, kgl. Livlæge.

272.

1590. 31te December. Kongebrev til Universitetet angaaende M. Peder Vinstrups Beskikkelse til Superintendent i Sjælands Stift.

Christian thend fierde medt Gudtz Naade Danmarekis, Norgis, Wendis och Gottis vdualde konningh etc.

Wor synnderlig gunnst tillforne. Wiider, att ephther som Gud Almechtigste nogenn thid siden forledenn hassuer heden kalditt fran thenne forgenngelig werden och till sitt euige Rigis Herlighed hederlig och høglerde mand Doctor Pouell Madtzenn, fordom Superintendent vdi Siellanndtz stigt och Professor vdi Vniuersitetit vdi wor Kiøpsted Kiøbenehaffnn, och for^{ne} Stigt icke well kannd nu lenger vden en Superintendent werre vforsørgitt, hassue wij med wore elskelige Danmarekis Rigis Raad, som nu hoess oss tilstede ere, thennd Leilighed offuerueigitt och besluttid, och tillforordnitt egien till Superintendent vdi Siellanndtz Stigt hederlig och høglerdt Mandd Mester Peder Winnstrup, som thill thess hassuer weritt Superintendent vdi Aarhusstigt. Thi bede wij ether och wille, atti strax annammer for^{ne} Mester Peder Winnstrup till en Superintendent vdi for^{ne} Siellanndtz stigt och till en Professor vdi thennd hellige schriff, och med thet første ephther Leylighedenn promouerer hannom in Doctorem Theologiae, och sidenn achter och holder hannom for ethers Superintendent, forordnenndis hannom thennd aarlige pension baade med Cannickedomme, Thinder och anditt, som Superintendenten ther vdi Siellanndtz stigt er till hanns vnnderholdning och for hanns Besuering och Wmage tillagdt och forordnitt, saa och lader indrømme hannom Residentzen, som till samme bestillninge er thillagdt, och ingenn forhinndring ther paa gjører hannom i nogen maade. Ther med schier oss thill wilge. Befallenndis ether Gud. Schreffuitt paa wort Slot Coldinghuuss thend 31 Decembris Aar ephther Christi Fødtzell 1591¹⁾. Wnnder wortt Sigenitt.

¹⁾ D. e. 1590. Det ny Aars Begyndelse er regnet fra Juledag.

Hogbe^{te} wor allernaadigste wdualde Herre Prindz och Konningis tilforordnede Regierings Raad.

Niels Kaas   Peder Munck   Jørgen Rosenkrantz
egen hand.   egenn handtl.   Egen handt.

Udskrift: Oss Elsk^e Hederlige och Høglerde Mend Rectori, Doctoribus, Magistris och mennige Professoribus vdi Vniuersitetit vdi wor Kiøbsted Kiøbnehaffn sambligen.

Paategnet: Dette breff bleff lest i Professorum neruerelse den 8 Martij Anno 1591.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 199.

273.

1591. 21de Januar. Niels Fris tilskriver Professor D. Anders Christensen angaaende forskjellige Forholdsregler vedkommende det frisiske Legat.

Min venlige hielsen nu och aldhidtt forsendtt mett uor Herre. Kierre Her Doctor, vbekiende guode uen. Nest min venlige thacksiggelse for allt gott, huilckedtt ieg gierne udigien forskyllø vill, giffuer ieg ether venligen tilkiende, att ieg idag haffuer bekomitt ethers schriffuelse, aff huilcken ieg formerker, attj iblantt anden ethers Bestilling schulle haffue befalling oc indseeinde offuer the sex Studenter, som min salige farbroder haffuer aarlig til theris ophold funderitt nogen pendinge til. Oc som ethers schriffuelse formelder, att en aff for^{ne} sex personer schulle uerre afdragen om pindsdagsthide, oc siden icke schulle uerre komen egien, oc thend rest siden, som er tho daler huer Maanedt, endnu schulle stande huos ether. Oc begier ther huos, att hans giold, som hand er skyldig skreddere oc andre ther udj Kiøpnehaffn, motte aff same rest bliffue bethalidt. Saa giffuer ieg ether sielff att bethencke, att same pendinge er icke funderitt til att (sic) thend, som vil dricke eller forklede sig oc siden borttdrage, meden alleneste huis pendinge, som i saa maade bliffue restede, kunde bliffue bestaaende til en anden Person, som bliffuer beuilget vdi thend

andens sted, ther litteligere oc bedre will studere, oc icke hans skyldener, ther borttdrager, ther mett att bethalis. Men ther som schreddere eller andre hans schyldeneer haffuer nogen mangell paa hanum, att the tha taller hanum sielff til, oc icke bethalis mett the pendinge, som ere funderitt til fattige Studentenis vnderholdning. Huad ethers Broder belanger, som i erre begierendis att ville haffue vdi steden att bekomme same pendinge att studere mett, kand ieg nu icke thiene ether udi, som ieg gierne vilde, aff thend aarsage att ther er allerede saa mange indbedene, att the neppelige kunde kome ther ind i fem eller sex aar. Dog schall ieg mett thett første forschriffue ether en therind. Thi ieg icke ued, huilcken ieg fyrst kand indschriffue, thend ene for thend anden, saa mange erre the. Som i ocsaa formelde vdi ethers schriffuelse, att icke haffuer flere pendinge bekomitt til Jullafften, end som borgemester oc raad haffuer anthuordelt ether, som schall uerre ett halft hunderitt daler, icke heller veed, huor i schulle fordre the andre: saa boer ther en borgere i Othense, vid naffn Niels Bagere, som oc skall giffue huer Jiullafften j^cxxv daler. Thersom hand findis forsømelig oc icke uarer for^{ne} rentte, oc j eller nogen anden paa Vniuersitets vegne icke ville lade førdre same pendinge mett retten, oc j tha ville schriffue mig til paa Vniuersitetz vegne oc mett Vniuersitetz segell for, ther huos sende mig Copie aff for^{ne} Niels Bageres bress, som ligger vdi Vniuersitetz gieme: tha skall ieg indførdre ether baade hoffsuidstoell oc rente, saa thett baade schall uerre Vniuersitetet oc the fattige Studentere vden schaade. Huis ether kiertt er gjør ieg gierne. Oc vill her mett haffue ether Gud allemecthigste befallitt. Aff Nykiøppingh thend 21 Januarij Aar etc. 1591.

Niels Fris.

Udskrift: Hæderlig oc hoglerdt Mand, D. Anders Christensen, professor vdi Kiøpnehaffn, min guode wen, venligen tilschreffuitt.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 52.

274.

1591. 5te Marts. Niels Fris skriver til Universitetet om videre Forholdsregler med Hensyn til det frisiske Legat.

Min venlige hielsen nu oc aldtthiidt forsendtt mett vor Herre (etc.). Giffuer ether venligen att wide, att ieg haffuer bekommitt ethers skriffuelse, huilcken formelder om en Studenter, wid naffn Frandtz Stilling, som haffuer werritt en aff thenum, ther haffuer werritt beuillett the pendinge, mien salige Farbroder haffuer funderit til fattige Studenters wnderholding ther huos wniuersitetet, hurledis hand for nogen thidtt forleden siden er bleffuen forløffuitt att drage hiem til sine foreldere, oc middeltherthidtt huos thenum er bleffuen død oc afgangen, oc, som ethers schriffuelse formelder, skall werre nogitt borttskyldig ther wdj Kjøpnehaffn. Erre therfor begierrendis, att hans Broder maatte bekomme huis pendinge for^{ne} Frandtz Stilling i sitt Stipendium eptterstoedtt, for^{ne} giæld mett att bettalle. Thisligeste er ieg komen wdi forfarringh, hurledis sig en thidtt lang eblantt samé Studenter sttor wskickelighedtt er tildragitt, i thett att naar the haffue studeritt wdj thu aar, haffue the allerede opeboritt saa mange pendinge wdj same thu aar, som the skulle haffue studeritt mett i tre aar, oc siden wnduigitt oc borttdragitt, oc til løsactighed oc i andre maade same pendinge misbrugitt oc forkomitt. Tha paa thett slig vschickelighedtt maa forekomis oc affskaffis, haffuer ieg thett mett same pendinge her eptter saa forordnitt, att huer aff same studenter til huer Juledag skulle bekomme 3 daler, oc siden i huer maanidtt ther nest eptter 2 daler — ald thend stund oc saa lenge the warer theris studium — thett er huer xxv daler om aaritt, oc icke mere, eptter Fundatzens liudelse. Bedendis ether venligen oc gierne, attj wille haffue slittig inseeinde mett, att same pendinge icke aff for^{ne} Studenttere til løsacthighedtt oc i slig anden maade forteris oc misbrugis, som scheett er, men att molte holdis ther mett eptter fundasens liudelsse, att man icke skulle foraarsagis att foruende thett fra dem i andre maade. Thisligeste giffuer ieg ether wenligen att wide, att ther som for^{ne} Frantz Stilling skulle i hans Stipendio eptterstande nogen

pendinge tilforn att skulle hafue haft til thend dag han er bortt-
 dragen, oc dem icke haffuer bekomitt, er thett icke mett min
 willie. Oc eptter som Fundasen formelder, att same pendinge
 i thend meening alleniste er funderit, fatige Studentere, ther
 flittelige vahre deris Studium, til hielp oc vnderholding, oc til
 de leffuende oc icke the døde, eller i nogre andre maade att
 henwendis, som forbemeltt er, weed ieg icke att kunde vnde
 nogen anden same pendinge, eller foruendis anderledis, end
 Fundasen formelder, icke heller til mitt wilds behof i nogen
 maade foruendis, men alleniste bliffue bestaaendis til en an-
 den Studenter, som bliffuer forordineritt wdj hans steedt. Oc
 beder gierne, attj icke wille forthencke mig, att ieg nu aff slig
 aarsage icke kand thienne ether, som ieg gierne wilde, her wdj.
 Men gjør ellers aldhidtt gierne, huis I samttlig oc sønderlig
 kunde haffue ehre oc gott aff, oc will her mett nu oc aldhidtt
 haffue ether Gud allemecthigste befalitt. Aff Nykiøpping thend
 5 Martij Aar etc. 1591.

Niels Fris.

Udskrift: Hæderlige och høglærde Mend, Rector och Pro-
 fessores wdj Kiøpnehaffns Vniuersitet, miene guode wenner,
 gantz venligen tilschreffuett.

Orig. i Konststoriets Arkiv, Pakken Nr. 52.

275.

1591. 21de Marts. D. Levinus Battus i Rostok tilsender Kjø-
 benhavns Universitet den af ham foranstaltede Udgave af D. Ja-
 kob Bordings medicinske Skrifter.

S. Magnifice D. Rector, clarissime doctissimeque vir, offert
 magnificentiæ tuæ filius meus scripta eruditissima D. Jacobi
 Bordingi, quondam professoris et Rectoris academïæ uestræ, ea
 ut benigno placidoque animo accipias et collegis academïæ
 uestræ distribuas etiam atque etiam rogo. Propter quas causas
 inductus sim, ut hæc opera academïæ Hafniensi dedicarem et
 inseriberem, poterit ex præfatione seu epistola dedicatoria Mag-
 nificentiæ Vestra cognoscere, ad eam igitur epistolam me totum

refero, et me laboresque meos in hac editione præstitos Vestræ Magnif., Reuerentij et humanitatibus reuerenter commendo. Bene feliciterque ualeat Magnificentia Vestra cum singulis et omnibus academiæ uestræ. membris. Rostochio die æquinoctij uerni.

Magnificentiæ uestræ et totius academiæ
uestræ studiosissimus

Leuinus Battus.

Udskrift: Clårissimo et doctissimo viro Domino Andreae Christierni, medicinæ Doctori et celeberrimæ academiæ Hafniensis in inelyto regno Daniæ Rectori magnifico, Domino et amico suo colendo.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken, Nr. 188.

276.

1591. 6te April. Kongebrev til Universitetet om i Forening med Roskilde Kapitel at dømme i en Skilsmissesag mellem Mogens Giøe til Bremerswold og hans Hustru, Fru Helvig Giøe.

Christian thend fierde med Gutz Naade Danmarckis, Norgis, Wendis oc Gottis wduolde konning etc.

Wor synnderlig gunst thilforn. Wiider, att oss Elskelige Loduig Munck thill Norlund, Embitzmand paa wor gaard wdj Thrundhiem, Hans Axellssen thill Ryegaard och Axell Wggerup thill Allerup, wore Mend och thienner, haffuer wnderdanigst laditt giffue oss tilkiende, huorledis the nu med thet første achther att wille thillthalle oss Elskelige Mogens Giøe thill Bremerswold, wor Mannd och thienner, ephtherthi hand nu wdj saa lang thiid haffuer weritt wdj Echtheschab med theris hustruers Mormoder, oss Elskelige frw Helewiig Giøe, och dog midler thid icke haffuer haffdt saadanne Christelig samquemme och omgengellse med hinder, som ehn Christen Egthemand med hans Egthe hustrue bør att haffue, Meden this emellum leffuidt wdj Skjørleffnitt och wthilbørlig wthuchtt med andre, och wdj samme Skjørleffnitt afflett Børn; huorforre the

meener, for^{ne} Mogens Giøe och frw Helwiig burde att werre attschiltt fran hin anden. Och epher att the nu thill første komendis Themperdag achthe att wille indsteffne for^{ne} Mogens Giøe for Capithellitt wdj Roschylt wdj Retthe och ther att thage dom offuer hannum, och endog Ingen thenum ehr her wdj Siellandtz stigt besiddendis, Meden epherthj thet ehr ehn mögilt wichtig sag, som med forstand och flitt will dømmiss wdj, haffue wij for gott ahnsehatt, att samme sag ther for for^{ne} Roschylde Capithell motthe bliffue indsteffnid, och epherthi I ehre saa neer weed for^{ne} Capithell thilstede, haffue wij och for gott ahnsehatt, attj paa samme thiid ehre hoes for^{ne} Capithell thilstede, och med thennum for^{ne} sag forrethager och therwdinden dømmer och kiender, hues rett kand werre. Thi bede wij ether och wille, att nar I aff for^{ne} Chapithell wdj Roschylt therom bliffuer thilsagd och ther thill befodritt, I tha retther ethers Leylighed epher paa samme bestempthe dag och thiidt att møde wdj for^{ne} Roschylde thilstede, och tha med Capithelett ther sammestedt same sag forrethager och grandgiffueligen offuerweyer, och siden med thennum therwdinden wden ald opsetthelse eller forhalling dømmer, hues Christeligt och Rett kand werre, och wor Befalling, som wij therom thill for^{ne} Roschylde Capithell haffue laditt wdghaa, endeligen epherkomme och fuldgiørre. Thermed schier wor willge och Befalling. Befallendis ether Gud. Skreffuid paa wortt Slott Kiøpnehaffn thennd 6 Aprilis Anno 1591. Wnder. wortt Sig^{tt}.

Hogbe^{te} wor Allernaadigste wdualde Herre Printz och Konnings thilforordnede Regierings Raad.

Niels Kaas   Peder Munck   Jørgen Rosenkrantz   Ilack Wistand
egen hand.   egenn hand.   Egen handt.   Egen hand.

Udskrift: Oss Elsk^e Hederlig och Hoglerde^d Mend, Rectori, Doctoribus, Magistris och menige Professoribus wdj Vniuersitetitt wdj wor Kiøbsted Kiøpnehaffnn.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 183. Vedlagt er det ros-kildske Kapitels Skrivelse af 21de April s. A., hvori det meddeles Rektor og Professorer, at Sagen skulde paadømmes Onsdagen 19de Maj 1591, til hvilken Tid de da opfordres til at give Møde overensstemmende med den kgl. Befaling.

277.

1591. 9de April. Kongebrev til Universitetet angaaende Delingen af Arven efter Biskop D. Povl Madsen.

Christian thennd Fierde med Gudtz naade Danmarckis, Norgis, Wendis och Gottis wdualde Konning etc.

Wor synderlig gunst tillforrn. Wiider, thenne Breffuiserske Ellene Pedersdatter, afgangene Michill Madtzens ephtherleffuerske wdj wor kiøpsted Mallmøe, haffuer wnderdanigst laditt giffue Oss tillkiende, huorledis att hindis wmyndige barnn er med andre hans brødre enn arffue tilfaldenn ephther afgangne Doctor Pouell Madtzenn, fordom Superintendent her wdj Sielandtz stigt, huilckitt hindis barnn hun paa fiorthende aar ephther hindis hosbondis afgang haffuer opfødt och holditt till skolle, aldclis wdenn hans brødris hielp och biestand; och thennd thid arffuen ephther for^{ne} Doctor Pouell Madtzenn thenum skulle emellum skiffthes, menthe hun paa hendis barns wegne att wille wide, huorledis ther bleff handlitt med samme arffue, och ther forre haffuer laditt begiere aff enn ethers medbrødre, Mester Christenn Michilsenn, som sig besynderligen haffuer anthagitt som thennd eldste broder for^{ne} hindis barns wergemaall, aldthingest med samme arffue att forrette, hues for^{ne} hindis wmyndige barnn wor anrørendis. Och ephtherthi hun for hindis sygdom och suaghedtz skyld icke selff paa thennd thid kunde werre tilstede, haffuer hun weritt begierendis, att for^{ne} Doctor Pouels godtz motte ephther gammell wiss och seduanne forseigliis, eller wdj gott folckis offueruelse paa klart register opthegniss, till hun kunde selff komme her offuer och see paa hindis barns gauffn och bedste. Huilckenn hindis begiering och wndskylling baade med forseigling att giøre och skiffhet att opholde for^{ne} Mester Christen Michilsen aldclis haffuer wdslagitt och icke wild beuilge, men hand med andre hans brødre skiffhitt, bytted, worderitt och wordere laditt, hues tha forrefanthis. Och mener therforre for^{ne} hendis barn wdj samme skiffthe att were forfaaren och skied forkortt, ephthersom I aff hosliggende supplicats selff ydermere kunde forfare. Tha ephtherthj

wij saa well som alle Øffrighedtz personer ere aff Gud tilskickede att skulle were alle fattige enckers och faderløse børns werrie och forsuar, bede wij ether och wille, attj ther om forfarre alle omstendige wilkor och leylighed; och thersom thet tha befindis, att for^{ne} hindis barnn wdj samme skiffthe er forfaarenn och icke skied skiell oc fylliste lige med for^{ne} Mester Christen eller enn aff the andre Brødre, eller och for^{ne} skiffthe findis wlouglig och wrichtlig att were giordt, I tha ere hinde paa hindis barns wegne beforderlig, att samme skiffthe maa egienkallis, och sidenn wdj gott folckis offuererelse skiffther och deeller thenum for^{ne} arffue emellum, saa thend wmyndige saa well som the andre wdj samme skiffthe maa wederfaris, hues rett och christeligt er, och I med enn god samuittighed for Gud kunde forsuar, och for oss were bekiendt. Thermed skier wor alffuorlig wilge och befalling. Befallendis ether Gud. Skreffuit paa wortt slott Kiøpnehaffn thend 9 Aprilis Aar etc. Mdlxxxj. Vnder wortt sig^t.

Hogbe^{te} wor allernaadigste wdualde herre Prindtz och Konningis tilforordnede Regierings Raad, som nu tilstede ere.

Nils Kaas	Petter Munck	Hack Wlstand
egen hand.	mp ^a .	egen hand.

Udskrift: Oss Elsk^e Hederlige och Hoglerde Mand, Rectorj, Doctoribus, Magistris och menige professoribus wdj Vniuersitetit her wdj wor kiøbsted Kiøpnehaffn.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 136. Vedlagt findes det i ovenstaaende Brev omtalte Andragende fra Elline s. Michel Matsøns Efterleverske, dat. Malmø 4 April 1591. Andragendets Indhold er fuldstændig gjengivet i Kongebrevet.

278.

1591. 23de April. Præsten Anders Olufsen Schytte, Succentor i Viborg Domkapitel, ansøger Universitetet om at blive dets Prokurator ved Indkasseringen af Naadensaar efter afdøde Kanniker.

Gratiam et pacem, Spiritus Christi incrementum et omnimodam fælicitatem a Deo, patre Christi et nostro, precatur.

Mortem patris mej dilectissimi, viri ornatissimi et omni honore dignissimi, iamdudum vobis innotuisse non dubito. Ejus nomine primum pro memet et cohæredibus immortales V. R. D. gratias ago (et ad referendum nos paratissimos semper, quantum in nobis erit, futuros esse polliceor) propter maximam erga ipsum (qui procurator vester in capitulo nostro diu fuit) V. R. D. benignitatem et beneficentiam plurimam. Deinde V. R. D. meam nunc, vt prius, promptissime in rebus vestris apud nos procurandis, operam sedulam et strenuam porrigo: et eandem fidelitatem, quam pater meus chariss. vnquam præstitit, in conspectu Dej, me itidem præstiturum, sancte iuro. Quod autem me, superioribus annis, eligere plene nolueritis, in literis vestris ad me tum missis id causæ esse indicastis, quod membrum capituli eo tempore non essem: et V. R. D. me a capitulo nostro venerandiss. hoc procuratorium precibus impetrare velle, ex iisdem literis vestris intellexi: Hoc me nequaquam facturum, vt precibus laborem et molestias emerem, respondi literis meis incultissimis V. R. D. transmissis, et id in memoria habeo. Jam autem, Deo opt. maximo æterna sit gratia, interea temporis ope, auxilio et studio Magnifici D. Cancellarij, quod ingenue confiteor et ipsi gratias æternas refero, vicarius capituli nostri vnicus et succentor chori nostri ordinatus sum, ideoque nihil contra statuta capituli committitis, si me in procuratorem vestrum, loco patris mej, piæ memoriæ, elegeritis. Ego exquisitis rationibus vobis et capitulo me copiose satisfacturum sancte promitto, vt quicquid vestri redditus a me receptum, æquo precio diendatur fideliter et ad vos mittatur non minori sedulitate, quam a patre meo colendissimo. Et quoniam in vestris oris nunc sint viri nobilissimi et clarissimi D. Cancellarius et D. Quæstor, itidem vir doctissimus D. Doctor Bentzonius, summa qui capituli nostri capita, ad eos hanc rem vt deferatis, suppliciter V. R. D. oro atque obsecro: vt illi, si contra statuta capituli nostri sit vel secus, dijudicent. Ego, illos mihi hoc procuratoris munus non denegaturos esse, prorsus mihi persuadeo. Reditus anni gratiæ post obitum viri Nobiliss. D. Absolonis Julij, piæ memoriæ, qui V. R. D. cedit, ad patrem meum circiter festum natiuitatis allatus est, et apud me et cohæredes meos adhuc hæret, commu-

tabimus fideliter in pecuniam, et ad V. R. D. manus circa festum Michaelis, prius enim fieri commode non potest, transmitti sedulo operam dabo, vt nihil vestris commodis discedat. Si ex consensu supradictorum nostri capituli dominorum magnificent. mea petitio succedere possit, imprimis velim, vt V. R. D. mihi scribere dignemini, ne dilatio et V. R. D. et mihi incommodum afferat. Item vt copiam, quemadmodum vocant, foundationis vestræ, vna cum literis plenæ potestatis, in rebus vestris procurandis, item literis petitorijs pro me ad venerabile capitulum nostrum, si ita V. R. D. visum fuerit, mittere ne grauemini. His raptissime et sine omni delectu verborum exaratis, valete, et viuite fælucissime. Ego quotidie sedulo dominum orabo, vt vestram fælucitatem vobis conseruet integram, dignitatem vestram quotidie augeat, et Spiritus S. gratiam copiosissime in vos diffundat, in nominis sui sanctiss. gloriam, studiosæ iuuentutis in vera pietate et sancta eruditione profectum, et Ecclesiæ regni nostri florentiss. communem pacem et salutem. Amen. Vi-burgi ix Cal. Maij Anno reparationis nostræ salutis CIO IO XCI.

V. R. D. minister subditiss.

Andreas Olaus Schytte,

Succentor Capituli Vibergensis et ibidem ad
templum Dominicanorum verbi Deij minister.

Affinis meus dilectissimus M. Hieronymus Ranchus, qui idem succentoris munus, quod mihi, sit Christo gratia, nunc concreditum est, hactenus habet secundo nunc anno, antequam canonicus fiebat, procurator nobilissimi primum viri D. Christierni Holck et iam deinceps doctissimi viri D. Doctoris Bentzonij adhuc est.

Udskrift: Ornatissimis viris, doctrina, eruditione, pietate et multiuaria virtute clarissimis, Magnifico D. Rectori et professoribus inclytæ Academiæ Hafniensis, reuerendiss. dominis et præceptoribus suis omni reuerentia et suspectione semper colendissimis.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 94.

279.

1591. 4de Juni. *D. Thomas Finke skriver til Universitetet og undskylder, at han endnu ikke havde indfundet sig for at overtage sin Post som Professor.*

Magnifice domine Rector, fautor ac collega honorande.

A quo tempore a Vobis discessi, nil tam in votis habui, quam ut primo quoque tempore possem et Academiae et ipse mihi satisfacere et ad commissum munus incumbere. Hoc nomine supellectilem ego meam jam ante octiduum praemisi, paulo post secuturus. Sed interim dum ego iter meditor, adversa mea valetudo, elapsa dominica, corripuit, febrisque invasit acerbior. Etsi vero jam illa mitescat propediem opinione mea declinata, haud temere me tamen in viam dare audeo, ne aut vires labantur magis aut recrudescat malum. Quam primum tamen et vires et aer valetudini meae consenserint, protinus itineri me accingam. Interim ut inelyta me Academia de absentia excusatum habeat, abs T. Mag. majorem in modum peto. Ego vicissim diligentia et assiduitate deinceps recompensare conabor, si quid tantilla mora neglectum fuerit, et T. M. omnia mea parata offero. Vale Mag. domine Rector et non sua culpa sed damno absentis collegae rationem habe. Ex Frisiae Eidorensis Oldensworto 4 Junii 1591.

Mag. tuæ studiosiss.

Thomas Finck D. mp.

Udskrift: Magnifico ac clarissimo inelytæ Academiae Hafniensis Rectori, Domino ac Collegæ suo summe colendo.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 180.

280.

1591. 8de September. *Michael Kneutzel, Borger i Nyrnberg, takker Kjøbenhavns Universitets Rektor D. And. Christensen for den Omhu, Universitetet havde vist for et skaffe hans afdøde Søn en hæderlig Jordefærd.*

S. P. Obitum filij mei, magnifice vir, qui apud vos nuper magno mærore meo decessit, suis inter alios etiam litteris ad

me contestatus est reverendus dominus Jonas, pastor ecclesiae ad aedem spiritus sancti. Quem filium hoc acerbius lugeo, quod inter natos meos et ætate et commodis maximus obierit apud exteros: cujus alloquio etiam extremo carere sim coactus. Quanquam non parum recreor, quod in loco tam celebri, in quo sincera evangelij vox sonet floreatque, volente sic Deo, ex hac vita migrarit: cujus voluntati paternæ refragari filiorum Dei non est, a quo omnia bona cumulatissime arripimus. Ex intimatione, ut vocant, quam litteris suis addiderat quoque dominus pastor, cum tuæ magnificentiae tum universi ordinis academici studium in me et benevolentiam perspexi. Quod enim funus defuncti filij cohonestavit sua præsentia coetus academici universus: illud equidem omni laude et officio dignissimum esse existimo. Cunctis itaque et singulis, pro suo in me studio, gratias ago maximas, et vicissim mea, quanta possunt esse, officia defero. — Mandavi ministris meis, ut quæ de sepultura et monumento fieri debeant, curarent diligenter: mercedem et præmia darent eis, qui ad hæc suam locassent operam. Si quid fortasse in hoc prætermisum est hactenus, rependam. Deus optimus maximus tuam magnificentiam et reliqua academici membra diu feliciter conservet faveatque. Bene vale. Datum Noribergæ, 8 Septemb. anno salutis nostræ 1591.

Michaël Kneutzel
civis noriberg.

Udskrift: Magnifico et excellentissimo Viro, domino Andrea Christiano, medicinæ Doctori, professori et in academia Hafniensi pro tempore Rectori dignissimo, dño et amico suo colendo. Hafniam.

Orig. i Univ.-Bibl., Additamenta Nr. 102. Fol.

281.

1591. 4de December. Kongebrev, hvorved Universitetets Ret til Studiskat af Kirkerne i Sjælands Stift bekræftes og indskjærpes.

Wij Christian then fierde med Guds Naade Danmarekis, Norgis, Wendis och Gottis wdualde Konning, Hertug wdi Slesuig, Hol-

sten, Stormaren och Dytmerschen, Greffue wdi Oldenborg och Delmenhorst, helse ether alle menige Prouister och Kierckerger till alle landtbyekiercker wdi wort land Sielandt euindeligh med Gud och wor naade. Wider, epther som hogborne fyrste, wor kiere Her fadersfader, salig och høglofflig Ehukommelse, paa thett christelig lerdom baade wdi Religion och andre boglige Konster maatte forfremmis wdi Vniuersitetit wdi wor Kiøpstedt Kiøpnehauffn, Gud Allermegtigst thill loff och ehre, och Menigheden thill gaffn och beste, och paa thett Professores sammestedt maatte haffue for theris thienniste och wmage thilbørlig Vnderholding och Stipendium¹⁾, aff huer landtbyekiercke wdi for^{ne} wort land Sielandt theris rente och indkomst, epther som the huer ther wdi landit ehr taxerit fore, att skulle bekomme och oppebere, epther som ther om for^{ne} wor salig Her fadersfaders forordning och fundatz ydermere indeholder och wduiser: Tha haffue nu for^{ne} the Høglerde wdi Kiøpnehauffn vnderdanigst ladit giffue oss thilkiende, att thennem emod høgborne wor kiere Her fadersfaders forordning giøris forhindring paa samme penning och rente, thennem ther epther aff for^{ne} Kierckerne bør att thilkomme, formedelst Juspatronatus, som en part wore Vndersaatte aff Adelen haffue. forhuerrffuit thill theris Sognekiercker, och ther medt achte att holle thennem frie for samme Vdgift. Thi bede wi ether alle, Prouister och Kierckerger eller alle andre, som haffue nogen samme Kiercker (som fundatzen formelder) wdi forsuar, och wed samme theris Juspatronatus icke billig kunde holde theris Sogne Kiercke frie, och huer serdelis strengeligen biude, attj retter ether epther aarligen behimen thill guode rede och wdi rette thidt wden all forhindring aff for^{ne} Kierckers rentte och indkompst att wd-giffue, yde och fornøye thill for^{ne} the Høglerde wdi Vniuersitetit wdi Kiøpnehauffn huis pendinge och rente, thennem aff for^{ne} Kierckers indkompst wed hogbe^{te} wor kiere Her fadersfaders fundatz er thillforordnit och thillagt, och med rette thilldommer, saa well for neruerendis Aar som for the andre for-

1) Her synes at mangle: haffuer forordnit, for^{ne} the høglerde.

gangne Aaringe en part ether endnu stander medt thilbage, och stedtze aarligen her epther, saa frambt i icke wille ther fore stande thil rette, som thett sig bør, for huis bekostning och schade the ther offuer lidt haffuer. Sammeledis bede wi och biude alle wore Lehnsmdnt och Superindtendenter, att huer wdi sitt lehn och Stigt hermedt haffuer fliglig och aluorlig indshende medt och thilhielp, att Vniversitetit aarligen thill rette thide wden all forhindripg maa bekomme for^{n^o} aarlig affgift och hielp. Ther epther sig huer will haffue att rette, ladendis thett ingenlunde. Giffuit paa wort slott Kjøpnehauffn then 4 Decembris, Aar 1591. Wnder wort Signet.

Hogbe^{te} wor allernaadigste wdualde Herre Printz och Konnings thilforordnede Regerings Raadt.

Niels Kaas	Peder Munck	Jørgen Rosenkrantz	Hack Wlstand
egen Hand.	egen hand.	Egen handt.	Egen hand.

Paategninger: Anno 1592 denn 6 Aprill er thette kongelige Breff lest och forkjønth paa Horns herridzthingh.

Anno 1593, Mandagen thend 21 Majj bleff thete Kong. matt. Breff lest paa Smørrums Herretzting, wdj menige tingmendtz paahørelse.

Lest paa Sockelundtzherretzting thend 12 Julij A^o 1593.

Lest paa Sockelundtz herritztingh thendt 20 Martij Anno 1595.

Lest d. 10 Octobr. 1633 Roschildiæ in synodo Præpositorum.

Orig. i Konsist. Arkiv, Pakken Nr. 84. Sammesteds findes et ligelydende kgl. aabent Brev om Studiiskatten af Skaane Stift. Efter det sidste ere nogle Skrivfejl rettede i ovenstaaende Brev. — Sammesteds findes endvidere et i Hovegsagen ligelydende Brev af samme Dag, hvorved Universitetets Ret til at oppebære en Afgift af Kirkerne paa Laaland og Falster indskjærpes, overensstemmende med K. Christian III's Fundats for det hebraiske Professorat.

282.

1591. 22de December. Roskilde Kapitel skriver til Universitetets Rektor og Professorer om at fremsænde et Register over den Rente og Indkomst, de havde i Kapitlet, da der skulde forfattes en ny Jordebog over dettes Ejendomme.

Waar ganske wenlig helsen eder nu oc alletid forsendt med Gud wor Herre. Kiere wenner, betacke wy eder ganske wenligen for allt gott, som y os giort oc beuist haffuer, huilked ad forskylde y skal alletid fynde oss goduiligen till. Giffuer wy eder paa det wenligste til kyende, ad som den fromme Her Cancellor oc mennig Capitel her nogen tid forleden haffuer det for gott ansiet oc nødactigt ad were, ad beskicke hos Capitel en klar, rett oc ryctige Catalogum oc Jordbog paa all Capitels indkomst oc renthe, och wy mener, att huer som er possessor och eyere til nogen præbent. ports oc all saadanne renthe, skulle det best oc klariste vyde, thy bede wy eder, ad y strax her y lader eder fyndis goduiligen oc framskicker inden Kyn-delmøsse eller med det første thil Notarium Capituli samme register paa saa møgen eders renthe oc indkomst, som y her y Capitell haffuer, oc gjører det saa klart oc ryctigt, saa ad y eders egne hender der wnderskriffuer thil ett sandt widninsbyrd, oc lader eder her fyndis til goduiligen, det wy ickj thiuler paa y nogen maade. Gud allermectigste eder her med befalendis. Datum Roschild Onsdagen for Jull, anno domini 1581.

Roschild Capitell.

Udskrift: Hederligh oc høglerd mend, Rectorj, doctoribus oc mennig professoribus wdj Kiøbenhaffns vniuersitet, waares kiere medbrødre oc besynderlig gode wenner, ganske wenlighen.

Paategnet: Dette breff bleff lest in Consistorio den 8 Januarii a° 1592.

Original i Konsistoriets Arkiv.

283.

1592. 12te Februar. Kapillet i Roskilde meddeler, at det har vedtaget, at der i Fremtiden uden Vægning skulde ydes Universitetet den det tilkommende Andel af Naadensaaret søavel efter afdøde Prælater som efter Kanniker. Tillige beder det Universitetet om at forskaane afd. Domprovst Elias Eisenbergs Enke for denne Afgift dels af Hensyn til hendes Mand's Fortjenester af Riget og af Universitetet, dels fordi der alt var hengaaet næsten to Aar efter hans Død.

Salutem in Christo Jhesu, quj est unica nostra salus. Magnifice Domine Rector, reverendj clarissimj nobisque amicissimj virj, ad petitionem uestram ad Testamentarios Dominj Eliæ, piæ memoriæ, perscriptam, atque postea ab ipso Domino Rectore in Capitulo nostro de anno gratiæ, quem ex prælaturis Vniuersitas a Capitulo requirit, publice propositam, propter absentiam Dominj Cancellarij et aliorum Capitularium, hæcenus nihil responderi potuit. Tertio vero huius mensis die, cum Magnificus Dominus Cancellarius D. Nicolaus Kaas, prælatj omnes et Canonicj quamplurimj convenissent in frequentj Capitulj consessu, communi suffragiorum consensu, ut imposterum Vniuersitatj tam de prælaturis, quam præbendis, annus gratiæ sine contradictione cedat, constitutum est, quod vobis hisce nostris literis significare voluimus. Cumque in eandem sententiam sese Magnificus Dominus Rector antehac in Capitulo nostro declaraverit, quod Vniuersitas de ijs, quæ præterijissent, nihil mouere, sed ea silentio præterire et in medio relinquere vellet, sj modo de futuris in posterum certj aliquid constitueretur: amanter a vobis petimus, ut (cum alter annus nunc ferme post Dominj Eliæ obitum exactus sit) honestissimæ viduæ, cuius maritus præclare de hoc Regno et Academia promeritus est, integros reditus ex Prælatura, quos illa, antequam de vestra petitione certior fieret, percepit, ipsj relinquere, neque vel viduæ afflictæ litem ea de re movere, vel Testamentarijs amplius negocium facessere velitis, quam intercessionem nostram cum declaratione et promissione Dominj Rectoris congruentem, quæque et rej æquitate et autoritate Conservatorum vestræ Academiæ, ac con-

sensu et sententia totius Capitulj nititur, vos non reiecturos, sed in ea acquieturos, vestramque erga Capitulum benevolentiam in hoc negocio declaraturos, et hoc beneficij afflictæ viduæ et sex pupillis benigne præstituros esse, certo nobis pollicemur, et nostra vicissim studia et promptissimam uoluntatem ad omne officiorum genus offerimus, et quamprimum a vobis responsum ad has literas exspectamus. Valete. Datum Roschildiæ prid. Id. Febr.

Capitulum Roschildense.

Udskrift: Magnifico, reverendis, clarissimis et doctissimis viris, domino Rectorj, et cæteris dominis Professoribus Academiæ Hafniensis, dominis et amicis nostris colendis.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 92.

284.

1592. 13de April. Biskop Jakob Madsen i Odense svarer Universitetet paa dets Opfordring til ham om uden Undtagelse at opkræve en Daler til Universitetet af hver afdød Præsts Bo.

Guds Naade och Wenskab, den Helligaantz Bistand giøre och giffue eder alle och huer serdelis sin Naade ad thiene hanom wedt hans Søn Christum Jesum, och mange Menneker thill Saligheds Wnderuilsning. G. Herrer och guodde Wenner. Nest min venlig Thacksigelse for mange vellgierninger, mig erre beuiste, guoduilligen adt afflegge igien, wdi alle de maader, ieg ved eder thil gode, thieneste och ære werre kandt. Haffuer ieg en thidlang siden bekommen eders Skriffuelse, wdi huilken y erre begerendis, at ieg ville med flid opkressue huadt Vniuersitet thilkommer efter huer Sogne Præstis dødelig affgang, och Scholens Fundatz indeholder, saa well aff viduis pastorum, qui subsunt iuri patronatus, som de andre, och forskaffe Vniuersitet huad hinde thilkommer medt rette, och thet aarlig med klart register fremskiche. Denne mine Herrers och guode Wenners begeringe haffuer ieg fulgiordt, siden ieg kom vuerdig her thill Stigted, dog iche wden en daller epter huer pastoris død. Thy ieg formerker aff en Vniuersitets Skriffuelse thill min S. For-

mandt skreffuit Anno 1585, at Vniuersitet haffuer huerken førend eller siden bekommet mere end j daller, huilket Pastores her ochsaa winder. Och ieg throer, att vy kunde ey vell videre her effter bekomme, dog Vniuersitet beholden sin dom och mening. De som haffuer Jus patronatus thil Sogner, de vill endelig forsuare viduas pastorum, och ville ingen Affgift ad skülle gaa der aff. Somme Viduæ komer fra sogner och erre meget arme, begerer for Guds skyll ad maatte sees igien-nem singre med, de quibus ad me scripsit p. m. Doctor Paulus Anno 90 25 Apr., seruandam communem regulam: Qui nihil habet, nihil dabit. Men thy erre icke mange, Gud ske loff. Respondebat et mihi de viduis vrbanoꝝ pastorum relic-tis: Arbitror hoc legatum non esse exigendum a pastoribus, qui in vrbibus habitant, nisi forte habeant parochias rurales. Ea est apud nos consuetudo; Fundatio autem simpliciter habet: Quilibet vicarius vel pastor ecclesie moriens etc. Huad tilbage staar hos viduas et hæredes oc er icke endnu fremsendt, skall thill guode rede, naar ieg thet bekommer, fremkomme. Er begerendis, at Mandthallit vdi min register maa ochsaa y Quitanzer mig giffuis thilbage paa hues ieg fremskicher indskref-fuet. Saa vit y erre begerendis ad wide, huo der haffuer opborit disse Penge for elfue eller tolf aar for min thid, kand ieg ingen besked bekomme anden end M. Jørgen Simensen haf-fuer opborrit 6 daller och leueret fra sig thill Niels Wincke wed M. Hans Lang, och wor en ny daller iblant. Huilken Quitanz ieg haffuer seet och lest. Anden beskeden kand ieg icke bekomme, som denne Scriffuelse hederlig och høglerdt Mand M. Hans Lang, Frater meus in Christo charissimus, kand widere for Vniuersitetet berette will (sic). Findis alle thid wil-lige ad thiene Vniuersitet thill ere och guode, huor mig muelig werre kandt. Eder alle och huer serdelis wdi Herrens Beskermelse med hustruer och børn, och huis eder kiert er, be-fallet. Othense then 13 Aprilis Anno 1592.

Jacobus Matthias S. F.

Udskrift: Hederlige, wise och høglerde Mendt, Doctoribus, Magistris, Professoribus wdi Københaffns høgberømpte Vniuer-sitet, min gundstige Herrer och gode Venner. .

Orig. i Konstl. Arkiv, Pakken Nr. 84. Kun Underskriften er egenhændig. Sømmesteds findes Udkast til den Skrivelse fra Rektor og Professorer til Biskoppen i Fyns Stift, som er besvaret i ovenstaaende Brev. Den er dat. 4 Febr. 1591, hvilket Aarstal dog formodentlig er en Fejlskrift for 1592.

285.

1592. 5te September. Kongebrev til Universitetet om Udsættelse af Forelæsningerne, indtil den smitsomme Sygdom ophørte.

Christian thend Fierde, med Gudz Naade, Danmarckis, Norges, Vendis och Gottis vduolde Konning.

Vor synderlig gunst thilforrn. Viider, epter att I vnderdanigst haffuer ladit giffue thilkiende, att eptersom Gud Almegtigste hiemsøger wor Kjøpsted Kjøpnehauffn med Pestilente, och mange aff Studenterne ere bortdragne, och I haffue, epter att ethers feræ caniculares ere forlobne, icke saa strax kunde igien begynde ethers Prælectiones, paa thet att the, som ere bortdragne, icke schulle strax begiffue thennom diid igien, huor offuer the sielff kunde geraade och komme wdi fare; meden I therefore haffue thend leiglighed paa en otte dags thiid ansehet, huad Gud Almechtigste therudinden wilde giøre; och endnu icke formercker, at Siugdommen sig remittéer eller stiller, vnderdanigst begierendis, at ethers Prælectiones motte paa nogen thiid suspendéris. Tha haffue wij epter slige Leiglighed ethers guode betenckinde och vnderdanigste Anfodring naadigst for gott ansehet och beuilgit, att I paa nogen thiid, och indtill saa lenge ether sielff siunis, at Siugdommen sig noget sachter och affhager, ethers Prælectiones maa suspendére, att thend wngdom och frequentz, som ther studerer, icke schulle geraade wdj thend besmittelige siugdum och fare. Ther med scheer wor wilge. Befalendis eder Gud. Skreffuit paa wortt Slott Anduorschouff thend 5 Septembris An^o etc. 1592.

Wnder wortt Signett.

Høgbe^{te} wor allernaadig^{te} wduolde Herre Printz och Konnings thilforordnede Regierings Raad, som nu thilstede ere.

Breide Rantzow
egen handtt.

Arrilld
Huittfeldt.

Udskrift: Oss Elsk^e Hederlige och Hoglerde Mend, Rectori, Doctoribus, Magistris och menige Professoribus wdi Vniuersitetit wdi wor Kiøpsted Kiøpnehauffn, samptligen.

Orig. 1 Konsist. Arkiv, Pakken Nr. 3.

286.

1592. 27de September. Kansler Niels Kaas meddelet Universitetet, at han ansaa det for rettest, at D. Niels Krag blev kaldet til den ledige Lærerstol i Græsk.

Minn ganndtz wennlig helsenn nu och alltidt forsendt med wor Herre. Kierre wenner, nest min wenlig Tacksigilse for allt beuist gode, huilcket medt Ether igienn at forskiulle I alltidt skulle finde mig goduilligenn. Och giffuer ether wenligenn at wiide, at ethers Schriffuillse ehr mig till hennde kommenn, formellendis, at Mester Christiann, Græcus professor, er formedelst Dødenn affgængenn, och y same ethers Schriffuillse giffuer tilkiennde, at ther haffuer werit huos Ether, først hederlig och høylerdt mand Dochter Niells Krage, och ladet lese Kong. may. breff, wdj huilckenn hannom er loffuit Academien effther gelegenheit skulle forsiunis; dernest ochsaa høylerdt mannd Mester Juarus Stub, Professor pædagogicus, begieret thet samme. Huorforre I er begierendis, at ieg ether min Mienning her om wille lade wiide, huilckenn y aff thennom i S. Mester Christianns Stedt igienn schulle forordinere. Saa kand ieg icke annet siige, inndt at Mester Juarus Stub er ther io nochsom till bequem, menn estherthi at Dochter Niells Krage haffuer ligeuell sinn Pension aarligenn, siunis mig thet best raadeligt at werre, at hannd her til igienn bliffuer forordineret, och naar ther igienn vaxerer, at Mester Juarus Stub thaa enn kunde bliffue befordret. Dette ieg til itt Suar paa ethers Schriffuillse icke wennligenn forholde kunde. I huis maade ieg kand

giorre thet, y kanndt verre thiennt medt, schall y alltid sinde mig goduillige. Och will nu her medt haffue Ether samptligenn thenndt allmechtigste Gud i woldd befallet. Actum Viiborrih thennd 27'Dag September, Aar 92.

Niels Kaas.

Udskrift: Hederlige och høglerdt menndt, Rectori och magistris och mienige Professoribus vdj thet Vniuersitet y Kiøpnehaffnn, min sønnderlige gode wenner, ganantz wenligenn.

Paategnet: Lectæ sunt hæ literæ in consistorio nostro II. HXbris anno CIO IO XCII.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 180.

287.

1593. 20de Februar. Kongebrev om et Bidrag, Kirkerne skulde yde til Opførelse af en Kommunitetshygning i Kjøbenhavn.

Kong. Matt. obne breff, vdgangen offuer ald Sieland, Skaane, Laaland, Falster och Møen, nogen hielp thill ett Collegij huss wdi Kiøpnehaffns vniuersitet anrørendis &c. vt sequitur.

Wy Christian dend fjerde etc. Hilsse eder alle Kirckewergere till alle Landzkircker offuer allt wort Land N. N. euindeligen med Gud och wor Naade. Wiider, epter som stormechtigste hogbornne Første och Herre, Her Frederich dend Anden, Danmarckis, Norges etc. Konning etc., wor kiere Herre Fader, savig och hogloflige ihukommelse, nogen rum thiid forleeden naadigst haffuer lagdt, funderit, och perpetuerit noget guoedtz och Rentte thill ett hundrede fattige Personers och Studenters wnderholding her wdi wor Kiøpsted Kiøpnehaffn, som flitteligen haffue begyndt deris Studia, och om huilcke er gott hob, att the med thiiden kunde werre nøhtige och bequemme at brugis wdi Religionen och andre maade, Riigit thill thienniste och beste, och dog icke saa formuendis ere, at the deris begyntle studia kunde forfølge eller fuldende, wnderthagen the ther till bekom nogen hielp och biistand, och paa thet for^{ne} Anthall Studenter thess bedre kunde holdis wnder guoed thugt och disciplin,

haffuer hans K^{ett} nogen thiid ther epter naadigst bewilgit, att wdi Collegij gaarden schulle opmuris och opbyggis ett huss thill ett Collegium, paa thet for^{ne} j^c Studenter thess bedre kunde bekomme och haffue theris werelsse och Cammer wdi the andre husse wdj Collegij gaarden, eptersom samme huss och er begyndtt, och muren ther aff opmurett, huileket dog siden for atschillige forefaldenne Leiglighet och Aarsager schyld icke er fuldførdt och fuldkommen. Tha paa thet for^{ne} ett hundrede Studenter kunde haffue och bekomme theris nøttørflige och thilbørflige Lossmentter och Cammere, och med thennom kunde haffuis thess bedre och flitiger Acht och opsehende, for^{ne} huss och gaard och huer afften thil betiimelig thiid kunde thilluckis, och the ther med kunde holdis wnder guoed thugtt och disciplin, och affholdis fran druckenschaff och anden wtlibørflig weessen, haffue wij med wore elsch^e Danmarckis Riigis Raad, nu her huoss Oss haffue werrit thilstede, thenne Sags Leiglighed beraadslagit och offuerweyett, och med thennom for gott och billigt achtit, ansehet och besluttit, att for^{ne} huss och gaard nu strax med thet allerførste schall igien begynnendis och foretagis at byggis och forferdigis, ther thill och naadigst bewilgit, at alle Landtzkircker offuer allt for^{ne} wort Land N. N., som ere wdj guoed forraad och wed guoed heffd och bygning, wdaff nest forgangen Aars indkompst schulle huer giffue thill hielp, samme huss med at opbygge, thre gamble daller, och saa mange som icke ere wdi guoed formue och forraad, schulle giffue huer thennom tho daller. Och schall for^{ne} hielp wisseligen och wden æld wndschylding werre rede inden Philippi och Jacobi dag førstkommendis, wdj thet allerseniste, paa thet altingist med for^{ne} bygning kunde haffue dess bedre och forderligste frembgang. Huilcken for^{ne} hielp wore Embitzmend huer wdi sit Leen, aff the kircker hand wdi befalning och forssuar haffuer, schall lade indmaane och oppebere. Skulle och for^{ne} wore Embitzmend, med Superintendenten och Herritz Prouisternne wdi deris Leene haffue flitig indsehende med, at ther som findis nogle Kircker, som icke ere saa formuendis, at the for^{ne} hielp aff deris egen indkompst kunde affsted komme, och wdgifue, tha schulle the andre, som ere wdi guoed formue och

forraadtt, komme the wformuendis aff deris indkompst thil hielp, saa at for^{ne} hielp alligeuell aff huer Kircke, eptersom for^{alt} staar, wisseligen wdkommer, och thend siden Oss elsch^e hoglerd Mand, D. Anders Lemwiig, forstander for for^{ne} j^e Studenter, lade offuerandtworde, som thend och siden schall lade anwende thil for^{ne} hussis bygning, och icke andenstedtz, eptersom hand ther om haffuer bekommit wor naadigste befalning, och therfore giøre guode reede och Regenschaff, saa frempt nogen eder her wdinden befindis offuerhørige och wlydige, I tha icke therfore wille tiltalis och stande till Rette. Ther med scheer wor Wilge och befalning. Thi thager her ingen forsømmelse fore. Datum Hafniæ 20 Februarij An^o etc. 93.

Sjælandske Tegnelser. XVIII, 236.

288.

1593. 20de Februar. Kongelig Forordning om Tilsynet med Kommunitetet.

Wii Christian den Fierde mett Gudtz Naade Danmarckis, Norgis, Wendis och Gottis vdualde Konningh, Herthugh vdi Slesuigh, Holsten, Stormarn och Diltmerschen, Greffue vdi Oldenborgh och Dellmenhorst: Giørre alle witterligt, eptersom stormechtigste, høgborne Første och Herre, Her Friderich den Anden, Danmarckis, Norgis, Wendis och Gottis Konningh etc., wor kierre Herre Fader, salig och høglofflig ehukommelse, nogen rum thidt forleden naadigst haffuer lagdt, funderett och perpetueret nogitt godtz och renthe thill ett hundrede Studenthers vnderholding her vdi wor kiøbsted Kiøbenhaffn, som flitteligen haffue begyntt deris studia, om huileke er gott haab, att the mett thiden kunde werre nyttige och bequemme att brugis vdi Religionen och andre maade Rigitt thill thienniste och beste, och dog icke erre saa formuendis, att de deris begynthe studia kunde continuere och fuldende, vnderthagen de ther thill bekom nogen hielp och bistandt. Och paa thett for^{ne} anthall des bedre kunde holdis wed godt thucht och disciplin, haffuer hans Kong. Matt. vdi Fundatzen naadigst forordnitt, att Professores

facultatis Theologicæ mett Facultatis artium Decano thitt och offte, och endeligen huert flerding aar en gang, skulle indgaa vdj samme Studenthers Convent och forsamling, och der om deris vnderholdingh och andett flitteligen forfare, huis brøst vdj nogre maade findis kunde, den hielpe att nederlegge och affskaffe. Och wy forfare, att Superintendens her sammestedz thitt och offte besuergis att forreyse vdj Visitatz och vdj andre adskillige anliggende brugis, saa hand icke allid kand verre thilstedde paa for^{ne} thider och mett for^{ne} de andre Professoribus Theologicæ Facultatis och Decano att visitere for^{ne} hundrede Studenther. Tha paa thett att saadan visitatz icke skulle slett och alldelis affskaffis, och for^{ne} hundrede Studenther ther offuer skulle forsømmis och komme vdj misbrugh, haffuer wy den leylighed mett wor elskelige Danmarckis Rigis Raad, som nu haffuer werritt her hoss oss thilstedde, offuerweyett och mett dennom for raadeligt och gott anseet, achtet och forordnet, att Rector Universitatis mett Professoribus facultatis Theologicæ et facultatis artium Decano thitt och offthe, och io endeligen huert flerding aar engang, paa epherschreffne dage, som er Oensdagen nest ephther Trinitatis, Nativitatis Mariæ, Lucie och Gregorii, effthersom Fundatzen formelder och indeholder, indgaa vdj samme Studenthers Convent och forsamling, och for^{ne} Studenther examinere och offuerhøre, huad de sig forbedre vdj deris studiis, och huorledis de sig forholde vdj leffnitt och omgengelse, saa och om deris vnderholdingh och allit andett flitteligen forfare, paa thet att alltingest der medt skickeligen, richtigen och well kunde bliffue wed machtt holdett, och de vdj ingen maade skulle forsømmis eller skee nogett for kortt. Thersom der och kand befindes nogle, som enthen vdj lærdom eller leffnitt icke ere saa duchtige thill samme benaading och kost, da skulle de forewiisis och affskaffis, och andre fromme, skickelige och duchtige Personer vdj deris stedt igien annammis och indthagis. Thersom de och befindis att verre straff werd, tha skall for^{ne} Rector mett Professoribus Theologicæ Facultatis och Decano thage thennom vdj thilbørlig straff. Thj bede wy och formane forbe^{te} Rectorem Universitatis, Professores Facultatis Theologicæ och Facultatis artium Decano, att de wide

dennom alldelis her effther att forholde, och denne for^{ne} wor skick och forordning, ephtersom forskreffuett staar, att efftherkomme, vnder wor Hyldest och Naade. Giffuitt paa wortt Slott Kiøbenhaffn den 20 Februarii Aar etc. 1593.

Wnder wortt Signethe.

Høg^{te} wor allernaadigste vdwalde Herre Printz och Konnings thilforordnede Regierings Raad.

Afskrift i Joh. Stephanius's Kopibog, Ny kgl. Saml 1219. 4.

289.

1593. 7de Marts. Kongebrev til Komsnunitetets Forstander om Opførelse af en Kommunitetsbygning.

Thill D. Anders Lemwiig, Forstander for the j^c Studenter wdj Kiøpnehaffn, ett Collegij huss, som ther sammesteds schall opbyggis, anrørendis, vt sequitur.

Christian 4 etc. Wor gunst thilfornn. Wiider, epter att wij naadigst haffue forordnait, att thet huss wdi Collegij gaarden hersammestedt, som Muren allereede er opsatt wdaff, nu strax med thet første schall igien forethagis och forferdigis, och thill thess behoff naadigst bewilgit, alle Landtzkircker offuer alle wore Lande, Sicland, Skaane, Laaland, Falster och paa Møen at schulle komme for^{ne} Collegij huss met nogit thill hielp, thet at kunde bliffue opbygd och fuldferdiget, eptersom wij ther om haffue laditt wore obnne bressue wdga, att wore Embitzmend samme hielp inden Sancti Philippi och Jacobj dag først kommendis, wdi thet seniste, at schulle lade indmane, oppebere, och thill eder offuerandttworde: tha bede wij ether och wille, att naar eder for^{ne} hielp aff for^{ne} wore Embitzmend bliffuer offuer andtwordit, i tha thend thill eder anammer, och wore Embitzmend ther paa qviterer, och for^{ne} hielp siden med thend, som eder bliffuer thilforordnait, ahnwender thill for^{ne} Hussis bygning, epter som i therfore wille giøre guode reede och Regenschaff, och I nu strax wdi forraad indkiøber baade kalck, steen

och anden deel, ther till nothwendig behøffuis, saa for^{ne} Arbedt med thet forderligste kand haffue frembgang. Ther med etc. Befallendis etc. Actum Hafniæ 7 Martij A^o etc. 93.

Sjælandske Tegnelser. XVIII, 247.

290.

1593. 30te Juli. Lensmanden paa Antvorskov Christian Friis tilskriver Universitetets Rektor om tre Studenter, Peder Baggesen, Niels Jakobsen og Christian Eskildsen, som ude paa Landet blandt Bønderne havde afstedkommet store Uordener.

S. D. Præfecturam hanc Anderscouiensem, Mag. Dñe Rector, tres juvenes, Petrus Bacconsen, Nicolaus Jacobi & Christianus Eschildi peragrarunt, literarum se studiosos, oratione non uita, professi. Graues enim de eorum insolentia querelæ sunt exortæ a rusticis, quos impudenti petitione perturbarunt. Inter 'se quoque dum perpotationibus in pago Førløf indulgerent, tanta contentione grassabantur, ut in pugnam atrocem prouentes, mutuis uulneribus impingerentur. Cum uero primi duo, quos nominaui, Christianum Eschilli sic sauciassent, ut spem omnem uitæ deposuerit, sontes carcere dies aliquot detinui, donec a chirurgo de recuperanda ualetudine læsi hominis certior fierem. Igitur duos ad te M. dñe Rector mitto, ut iuxta officij tui auctoritatem, cognita delicti causa, eos castiges. Tertium etiam ad te mittam, ubi reualuerit. Et ut iste legibus Academiæ coherceatur, serio oro. Etenim, nisi exempla poenarum statuuntur, non dubium erit, quin in posterum plures turbæ exoriantur. Circumcursitant hic multi studiosi, qui magnam plebi molestiam inferunt, quorum ut rationem habeatis, dum testimoniis uestris eos munitis, candide admoneo. Quamquam uero prudentia tua sine meo hortatu id facit, tamen amicam submonitionem non moleste laturam confido. Vale bene et feliciter Mag. dñe Rector. Ex, arce Anderscouia die 30 Julij Anno 1593.

Christianus Friiss
manu propria

Udskrift: Clariss^o Theologiæ D., dño Johanni Slangendorpio, Academiæ Hafniensis Rectori, amico suo cariss^o.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 197.

291.

1594. 29de Juli. Kongebrev til Lensmændene over hele Riget om at opkræve en Daler af enhver Præst til Hjælp til den ny Kommunitetsbygning.

Till K. M. Leenssmend offuer aldt Riigit nogen hielp belangendis thill Studij gaarden wdj Kiøpnehaffn, vt sequitur etc.

Christian 4 etc. Wor gunst thilforrn. Wiid, eptersom Wij nu naadigst haffue bewilgit, att her wdj wor kiøpsted Kiøpnehaffn wdj Studijgaarden schulle forethagis, byggis och opmuris ett Steenhuss thill ett almindelige Lectorium, saa och thill the hundrede Studenters behoff, som the wdi schulle haffue theris werelsse, woning och spiissis, och epterdi att samme huss byggis for dend gemene bestis schyldt, och Presternne her wdi Riigit theris børn och epterkommere kunde niude thet saa well gott att som andre, huorfore Wij och naadigst med wore elsch^e Danmarckis Riigis Raad, som nu neste forleeden Herredage her huoss Oss thilstede haffue werrit, thend leiglighed haffue offuerweyett, betenckt och for gott ansehett, att Presternne offuer aldt Riigit och wdi lige maade schulle giøre och giffue ther nogen hielp thill, paa thet med samme bygning kunde haffue thess richtiger frembgang: tha bede wij thig och wille, attu nu strax med thet allerførste bescheeder for thig alle Herritz Prouister och alle Prester, saa well wdi Kiøpstederne som paa Landtsbyerne wdi dit Leen, och saa wiidt thu wdi befaling haffuer, och thennom for^{ne} wor wilge och meening foreholder, och siiden paa wore wegne handler med thennom, att huer thennom wdgiffuer j daller thill for^{ne} bygning, och attu offuer aldt dit Leen for^{ne} hielp aff for^{ne} Prester opkressuer, och lader oppebere, saa well wdi Kiøpstederne som paa Landtsbyerne, och samme hielp wisseligen inden S. Martini dag førstkom-

mendis wdj thet allersenniste met klare Register forsender hiid offuer thill wor kiøpsted Kiøpnehaffn, wore thilforordnede Regierings Raad thilhende; att the thend frembdelis kunde lade ahnwende och forordne thill for^{ne} hussis bygning. Ther met skeer vor vilie. Thi thager her aldellis ingen forsømmelse fore, anseendis att oss ther høyligen och stor mact paaliggendes er, Befalendes ether Gud. Schreffuet paa vort Slot Kiøbenhaffn then 29 Julij Aar etc. 94.

Sjælandske Tegnelser, XVIII, 347. En Afskrift af Kongebrevet til Hack Ulfstand (Lensmand i Lund) findes i Ny kgl. Saml. 1128. 4.

292.

1594. 31te Juli. Kongeligt aabent Brev, hvorved D. Niels Krag ved Siden af sin Virksomhed som Professor beskikkes til kongelig Historieskriver.

D. Niells Kraag fick Bestilling for en Historico, vt sequitur.

Vij Christian etc. Gjørre alle vitterligt, at vij nu naadigst hauffue laadet handle med Oss elsk^e hiøglerde Mandt D. Niells Krag, saa handt vnderdanigst hauffuer beuilgil och sig paataggit nu strax att schulle och ville forretage at schriffue vore Danske Historier och konningers Bedrift, saa att vij saa vell som andre Nationer kunde hauffue en ordentlig Historie och Cronnicke. Och schall handt begynde for^{ne} Historie och Cronnicke fraa Christiano tertio och Friderico 2do, och siden paa the andre frembfaarende och forrige Konninger indtill Frotonem och supplere alt huadt som fattis i Saxone. Och for^{ne} Historie schall schriffuis paa Latine paa thet allerfittigste med all omstendig Leiglihedt, som thet en retl guodt Historicum eigner och bær. Och schall handt sich paa thet hiøgiste befittie att fuldtende och fuldtkomme samme Arbeidt inden sex Aars Thidt vdj thet lengeste, om thet nogenlunde kunde verre mueligt. Och ville vij for samme hans vmaage och besueringe aarligen laade giffue hanum paa sich sielff 500 Dr. och 100 Dr. paa thuenne Amanuenser baade till kost och Lønn, huilcken Pension och

Lønn schall regnis och begyndis fraa Philippi och Jacobi daug sist forleden vdi neeruerendis Aar Anno 94, och saa fuldtendis till samme Aars daug 95 først kommendis, och siden saaledis Aar fraa Aar forfølgis, till saa lunge handt samme Arbeidt haufuer fuldtendt och fuldkommit, eller och vij anderledis therom tillsiggendis vorder. Och for^{ne} Pension och Besolding schall hannum aarligen till rette thiide giffuis och forniøgis aff vor Renttemester, den som nu er eller her effther kommendis vorder. Och ville vij mett thet allerførreste laade hannum forsørrge met ett Prælatur vdi Riiber Domkiercke, met saadan Bescheedt att naar handt bekommer for^{ne} Prælatur och Rentten theraff operendis vorder, thaa schall handt igien laade falde och aldelis affstaae for^{ne} 500 Drs. Besolding, som hannum paa sich sielff er naadigst beuiliget. Handt schall doch thess emellum holde den Lection och giørre thendt thieniste her vdi Vniuersitetet, som handt nu allerede er tillforordtnedt. Vij ville och naadigst laade hannum meddelle vdschrifter och Copier aff huiss Documenter som findis her vdi Huellningen och huess begge vore Cantzelier, till att forfremme och fuldtende samme Historier mett. Thi bede vij och biude vor Renttemester etc. Hafniæ 31 Jullij A° 94.

Sjælandske Registre Nr. 13, Fol. 373.

293.

1595. 8de Januar. Universitetet bevidner, at Lauritz Esbensen, der var født paa dets Gods, havde kjøbt sig «kvit og fri, ledig og løs for sit Fødested».

Kiøbe Breff.

Wy Rector, Doctores och menige Professores y Kiøbenhaffns Universitet kiendis och giør vitterligt for alle medt dette vortt obne Breff, att denne Breffuisere Lauritz Esbensen, barnefødt paa Universitetz godtz y Søndestrup vdi den gaardt, som Niels Matzen nu y boer, haaffuer veridt hos os och stilledt os thill fredtz for hans føde stedt, saa handt her effter maa verre quitt

och fri, lædig og løs for sin fødestedt, och vere y Landet eller vdenlandtz, huorsomhelst handt vill och sig best nere kaendt, vforhindrett eller thilthaldt aff oss eller vore efterkommere Professoribus her vdi Universitetet. Att saa y Sandhedt er, som forskreffuidt staaer, haffue vy thill vidnesbyrdt ladett thrøcke Rectoris Indsegell neden for dette vortt obne Breff, som er skreffuid och giffuidt y Kiøbenhaffn den 8 Januarii 1595.

Rector och menige Professores
y Kiøbenhaffns Universitet.

Konsistoriets Kopibog i Kuart (1594-1600) Fol. 10.

294.

1595. 28de Januar. Kongebrev til Lensmændene om snarest mulig at indsende de Penge, der skulde opkræves til Kommunitetsbygningen (se Nr. 291), da Bygningsarbejdet skulde begynde i det tilstundende Foraar.

Breffue thill Lensmendene om then Restandz thill Collegij hussitt
, her wdj Kiøbenhaffn, vt seqvitur.

Christianus 4. Wor gunst thillforen. Wiidt, effthersom wij thig for nogenn thidt sidenn forledenn haffue thilschreffuitt then hielp belangendis, som wij naadigst medt wor elsch. Danmarchis Rigis raadt nu siste forledenn herredag haffue betenckt och for gott anseht, att presterne offuer all Rigitt schulle giørre och giffue thill thet Stenhus, som wdj Studij gaardenn her wdj wor Kiøbstedt Kiøbenhaffn schall byggis och opmurris, attu derforre for^{ne} hielp aff presterne wdj ditt lehn skulle opkreffue och lade oppeberre, och then inden Martini dag ther nest effther wdj thet allerseniste medt klarre Register schulle forsende Oss elsch. worre tilforordnede Regierrings raadt thilhende, efftherssom for^{ne} wor schriffuelsse ydermerre ther ohm formelder, och wij nu forfarre, attu samme hielp aff ditt lehn icke endnu schall haffue fremschickitt, tha efftherdj medt samme Bygning nu strax paa thilkommendis foraar endeligen schall egienn begyndis och forre thagis, och samme hielp tha hiøgligen ther thill will fornøden giørris, bede wij thig och wille,

attu endeligen thill thencker worre forrige schriffuelssce att efftherkomme, och thig ther effther wdi alle maade att rethe, och for^{ne} hielp wisseligenn och wdenn all forsømmelsse medt thet aller første medt klarre Register forssender ind wdj wortt Renthekammer her for wortt Slott Kiøbenhaffn, wor Renthemester ther sammestedtzt thilhende, och fremdeliss sidenn effther wor naadigste Befalling thill for^{ne} hussis Bygning kandt bliffue anuentt och forordnitt Ther medt schier wor aluorlige wilge och Befalling, thi widt dig ther effther aldelist att rethe, och thag ingen forsømmelsse therfore, anseendis att der paa er magt liggendis. Befallendis etc. Actum Haffniæ 28 Januarij a^o 95.

Sjælandske Tegnelser, XVIII, Fol. 403—4.

295.

1595. 20de April. Kjøbenhavns Universitets Studenter advare alle Evropas Højskoler og Studenter mod en slet Person ved Navn Martin Schwartzbach, der under sit Ophold ved Universitetet havde gjort sig skyldig i allehaande Bedragerier.

Studiosi Academiae Hafniensis omnibus Europæis Academicis et Studiosis S. P. D.

Martinum Schuuartzbach (alias nigrivum, nigrinum, his enim et similibus fictis nominibus ludere didicit) Laubensem Silesium, juris et fictitiæ poeticæ studiosum, hominem staturæ breuioris, barbæ nigrioris, ob grandia, quibus consutus est, flagitia et scelera (testis Suecia, Polonia, et nunc Dania) omnibus honestatis studiosis, ut inhonestum, fallacem, furacem et mendacem fugiendum putamus. Ex jure igitur, quo omnes Academicarum studiosi sunt devincti, Academico, amanter oramus omnes, ut a prædicti Schuuartzbachi familiaritate sibi caueant, nec vnquam vel conferendi cum ipso, vel alia tractandi occasionem arripiant. Valet omnes. Haffn. Anno 95. 20. April.

Bonorum suffragio et consensu.

Trykt Blad i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 197.

296.

1595. 1ste August. Kongebrev til Lensmand Johan Barnekow, om at Professorerne maatte faa Tømmer fra den nedbrudte Hovedbygning paa Bistrup til Hjælp til den ny Kommunitetsbygning.

Till Johann Barnekow Collegij Hussitt i Kiøbenhaffn anrørendis, vt sequitur.

Christianus 4. Wor gunst thillforn. Widt, att wij naadigst haffue beuilgitt, att Oss [elskelige] hederlige och høglerde mendt Professores wdj Vniuersitetit her wdj wor kiøbstedt Kiøbenhaffn mue bekomme aff thet storre huss paa Bistrup, som er bleffuenn affbrudt, huiss Bilcker och Sparrer the fornødenn haffue till thet Collegijhussis bygning, the haffue begyndt och forrethagitt, tha bede wij dig och wille, att naar du her medt besøgis, du thaa lader thennom følge och bekomme huiss Bilcker och Sparrer ther sammestedt er affhagenn och the till for^{ne} Collegij hussis bygning kunde behoff haffue, saa for^{ne} bygning for thenndt schyldt icke schulle bliffue beliggendis, och inden thenne tillkommendis winther maa dis bedre gange for sig. Ther met &c. Actum Haffniæ 1 Aug. Anno 1595.

Sjælandske Tegnelser. XVIII, Fol. 451. Under 4 Decbr. 1594 havde Christoffer Parsberg faaet kgl. Befaling om at lade nedbryde Bygningerne paa Bistrup, med Undtagelse af Ladegaarden. (Sjæl. Tegnelser, XVIII, 373).

297.

1595. 14de August. Universitetet tilskriver sine Tjenere, at det havde tilladt Kommunitetets Forstander, D. Anders Christensen, at kjøbe Slagtekvæg hos dem, og at de ikke maatte sælge Kvæg til andre, før de havde tilbudt ham samme.

Rector oc Professores vdi Kiøbenhaffn helse Ether alle Vniuersitetis Tienere, giffuendis tillkiende, at efftersom voris kiere metbroder D. Anders Christenssøn haffuer sandferdeligen for oss beret, huorledis hand behøffuer till de Hundrede Kong. May^s Studenters Ophold en merckelig Antall Slachtefæ, huilcken hand

icke kand bekomme till Kiøbs hos Cronens eller Adelens Tienere: Da haffue vy hannom beuilget oc nu med thette vort obne Breff beuilge oc samtycke, at hand paa Universitetis Gods oc hos Professorernis tienere maa kiøbe saa mange Øxen, hand kand bekomme for lidelig verd. Thi bede vy oc biude Ether alle oc huer serdelis, at i goduilligen oende hannom for Penge hues Øxen oc stude i ere thill Sindz at affhende, hues hand Ether oc saa redeligen oc vell vill betalle som nogen fremmede. Forbiudes ocsaa derhoss nogen at sælge till fremmede Kiøbmend, vere sig huem som thet helst vere kand, førend i thenom haffue tillbiudet for^{no} D. Anders eller hans visse Bud, saa framt i icke ville stande Oss till rette for vlydelsse. Dog skall her met vere vndtagen, hues Rector eller Professores sielff ville kiøbe eller kiøbe lade till deris nødtørft oc huusholding. Thi thennom skall det vere forbeholden, som billigt er, at handle meth Universitetis oc deres tienere for alle andre, huor de kunde best. Ether Gud befalendis. Datum Kiøbenhaffn then 14 Dag Augusti Anno 1595, vnder Rectoris signete.

Konsistoriets Kopibog i Kvart (1594—1600) Fol. 28

298.

1595. 26de Avgust. Kongebrev, om at Domkirkerne og Capitlerne i Jylland skulde yde Hjælp til den ny Kommunitetsbygning.

Till Capitlerne vdj Jutland, thet Lectorium, som er begynt att byggis thil the hundrede Studenter i Kiøpnehaffns Vniuersitet, ahnrørendis.

Christianus 4. Wor synderlige gunst tilforne. Wiider, effther som ther vdj wor Kiøpstedt Kiøpnehaffnn vdj Studij Gaardenn er begynt oc forethagett ett nytt Steenhus aff grund att skulle opsettis oc opmuris till ett almindeligt Lectorium och the hundrede Studenters behoff, som ther vdj skulle haffue deris werelse, woning oc vnderholding, Vniuersitetet saa well som Riigett till bedste, oc Capitlerne vdj Roskilde oc Lund, saa well som mange

Kircker her vdj Riigitt, aff theris effne oc formue, effter wor naadigste beuilling haffue hiulpet till samme husis Bygning, oc for^{ne} huses Bygning dog ther med oc wden større hielp icke kand fuldkommis oc fuldendis: Tha haffue wij nu naadigst med os elsk^e Danmarckis Rigis Raad, som nu vdj neste forledenn Herredage vdj wor Kiøpstedt Kiøpnehaffnn hos os tilstede haffue werrett, den Sags leilighedt offuerueielt, bethenckt oc for got anseett, att Domkirckenn vdj wor Kiøpstedt N., saa well som alle Cannicker oc Vicarier ther sammestedt, aff theris Rente oc Indkompst wdj lige maade skulle komme till hielp till for^{ne} husis Bygning med N. daller, dog thennom vnderthagendis, som ere vdj wor daglige thieniste forhindrett, eller oc vdj andre maade priuilligerit. Bedendis Ether therfore oc wille, attj herudinden bethrachter samme Bygning att were forethagenn Ether och Ethers efterkommere, saa well som andre gott folckes Børnn her vdj Riigett till bedste; och nu strax med thet allerførste lader giøre thend forordning, attj ther wdj Capittelitt sielff sette oc taxére huer Cannick ther fore, effter som tilbørligt, billigt oc rett kunde were, och tilforordner att Dombkirckens Procuratores for^{ne} N. dalers hielp mue opsamble och indkreffue, och thend siden wisseligenn och wdenn ald forsømmelse till Juledag nu først kommendes wdj thet allerseeniste frembsender ind vdj wort Renthe Cammer ther for wort Slott Kiøpnehaffnn, saa att for^{ne} hielp sidenn kand ahnuendis oc forordnes till samme Bygnings Nottorfft oc Leilighedt. Ther medt skeer wor wilge, och wij forlade oss wist der till, effterdj ther paa høiligen oc stor Macht er ahnliggendis. Befalendis Ether Gud. Actum Aarhus den 26 Dag Augusti Aar 1595.

Aarhus Capittel . . . . ij^c daler.

Wiiiborg Capittel . . . . ij^c daler.

Riiber Capittel . . . . ij^c daler.

Jydske Tegnelse IV, 522—23.

299.

1595. 31te Oktober—11te November. *Tvende Breve til Universitetet angaaende Tømmeret til den ny Kommunitetsbygning.*

a.

Christian thendt Fierde med Gudtz Naade Danmarchis, Norgis, Wendis och Gottis vdualde Konningh etc.

Wor synderlig Gunst tilfornn. Wijder, efftersom i wnderdanigst giffuer tilkiende, att thett Thømber wdj thett huus paa Bistrup, eder naadigst wor beuilgett till eders Collegij huusis Bygning ther wdj wor Kiøpstedt Kiøpnehaffn, icke schall werre thienlig, att thett ther till thill gaffns kand brugis: tha paa thett att samme huusis Bygning icke schall bliffue forsømmidt, haffue wij naadigst tilschreffuitt oss elsch^e Karl Bryske, wor Mannd, Thiener och Embidtzmand paa wortt Slott Kiøpnehaffn, att schulle lade eder bekomme wdj thend sted, til samme husis Bygnings behouff aff huis thømber did er ankommen fraa Gudtlandt thill thett huusis Opbygning, som schulle settis paa Holmen ther for wortt slott Kiøpnehaffn, saa megett som i nødtuendig aff Bielcker och andett Thømber kunde behøffue. Huilcket i vdj saa maade huos for^{ne} Karl Bryske haffue att fordre, och thett sidenn till for^{ne} Bygning wden forsømmelse att anuende. Thermed schier wor Wilge. Befallendis ether Gud. Schreffuit wdj wor kiøpstedt Aarhus thendt 31 Octobris Anno 1595. Wnder wortt Zignett.

Hogbe^{te} wor Allernaadigste vdualde Herre Prindtz och Konnings thilforordnede Regierings Raadtt.

Jørgen Rosenkrantz
Egen handt.

Manderup Parsberg
egen handt.

Udskrift: Oss elsch^e hederlig och høiglerde Mend, Rectori och menige Professoribus wdj wor kiøpstedt Kiøpnehaffn, samptligen.

Paategnet: Lectæ sunt hæ literæ in domo Consistorii 15 Novembris An. Dn. 1595.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 148.

b.

Wenlig hillsen forsendt medt Gud aldmechtigste, med huis ydermere ieg kand giøre, i kannd haffue gode och gott aff.

Kiere her Doctor, gode ven. Giffuendis eder her med wenligen at wide, att ieg sender ether her indeluct ett Kong. May^{tes} Breff till Karell Briske om thett thømber till det Studium hus wdi Kiøbenhaffn, huilckett Breff i sielff kunde offuer antuorde till hannum, [saa] fanger i wider beskeden derpaa. Kiere her Doctor, ieg gjør altid huis eder kiert er. Will her med haffue eder Gud befalledt. Actum Trøggeuelde thend 11 Nouemb. Anno 95.

Arrild
Huitfeldt.

Kiere her Doctor, raader ieg eder, attj wdj thide thager dett i kunde faae, ellers bliffuer det i glemø och kand bliffue forsømmit, saa faaer i inthet. Vale.

Udskrift: Høglerd Mandd Doctor Annders Krage, Rectorj wdi Kiøpnehaffn Vniuersitett, min gode wen, wenligen.

Paategnet: Bleff lest in domo Consistorii 15 Novembr. An. 1595.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 148.

300.

*1595. 12te November. Arild Hvitfeldt meddeler Universitetet Til-
ladelse til at stevne Rektoren paa Herluffsholm i Anledning af en
Trætte, som Knud Kræmmer havde med ham.*

Min gandske wenlig hillsenn allthiidt forsendt med Gudt Allmectigste. Kiære her Doctor, sønderlig gode uenn, nest thacksigelse for beuiist gode, huilekett egienn ath forskyllde ieg allthiidt findis goduillig. Kiære her Doctor, ieg kandt ether uenligen icke forholde, ath Knudt Kremmer i Kiøbenhaffnn och Skolemester paa Herluffsholm er nogen thretthe emellom, huilckenn ieg formercker er beuillgitt indt paa the høglerde, och Knudt beretther mig, athj icke skall uille meddele hannom

steffning, vden i uiste, thett uor med min uillge, saa er ieg uell tillfridtz, athj der vdj vnder hannom steffning, saa de kandt komme ther med till ende. Kiære her Doctor, thetthe ieg ether uenligen icke kunde forholde ath lade uide, och gjør allthiidt gierne, huadt i kandt haffue gaatt aff, och uill haffue ether Gudt Allmectigste befallidt. Aff Thrøggeuelde then 12 Nouemb. Anno 1595.

Arilldt
Huittfeldt.

Udskrift: Hederlig och høglerdt Mandt Doctor Anders Krage, Rector vdj Kiøbenhaffns Vniuersiteet, minn gode wenn, wenligen.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 186.

301.

1595. 24de December. Universitetet kvitterer kgl. Renteskriver Hans Simensen for Modtagelsen af den første Femtendedel af de 2000 Daler, Christoffer Valkendorf havde givet til fattige Studenter.

Rector oc menige Professores vdj Kiøbenhaffns Universitet kien-
dis oc gjører vitterligt med dette wort obne breff, att wi haffuer
anammit och oppeborit af erlig oc welact mand Hans Simens-
søn, Kong. Maj. Renteschriffuer, itt hundred treduffue tre daller,
en ort, femb schilling, en huid, som er fembtende parten aff
de tho thusinde daler, Erlig och Welbyrdig Mand Christoffer
Walchendorp thill Glorup thill fattige Studenters Vnderholdning
af sin gunst oc gode willie Universitetit forærit haffuer, oc Hans
Simenssøn hannem schyllig er; huilche ij^m daller for^{ne} Hans Si-
menssøn y fembten aar skulle betale, effter den beuilling Hans
Simenssøn aff for^{ne} Christoffer Walckendorp derpo bekommit
haffuer, att den første fembtende part skulle wdgifuis fra Jule-
aften Aar 1594 indthill Juleaften 1595. Thi quittere wi for^{ne}
Hans Simenssøn po for^{ne} Universitets vegne for for^{ne} 133 daller
j ort v β j alb. Loffuendis att holde hannem dette aars udgift
oc fembtende part aff for^{ne} ij^m daller skadesløs y alle mode.

Thill widnisbyrd trycker vi Rectoris Signet herunder dette wort obne breff, som er giffuet oc schreffuit Juleaften Aar 1595.

Konsistoriets Kopibog i Kvart (1594—1600) Fol. 30—31.

302.

1596. 2den Januar. Kapitlet i Ribe skriver til Universitetet og beder undskyldte, at det ikke formaaede at udrede den befalede Sum til «det almindelige Lectorium og Studenters Hus» til den bestemte Tid.

Salutem in Immanuele vnico omnium servatore.

Magnifice Dn. Rector, amice reverenter colende. Nest tilbørlig tacksigelse for beuijst velgiort, giffue wi eders Magnificentz wenligen tilkende, at effter som wi haffue bekommet wor Allernaadigste Printzes Breff oc Befaling, at Domkircken met Prælater oc Cannicker her sammesteds skulle til det Almindelige Lectorium oc Studenters hus, som vdi Kiøbenhaffn begynt er at opbygges, hielpe halff andet hundrede Daler nu til Jul Anno 1596, vdj Rentekammeret at offuerantuordis: Da haffue wi der om besøgt woris naadigste Herre, oc vnderdanigste tilkende giffuet Domkirkens saare ringe formue oc indkomst, saa oc den store skade paa Tornet er tilfalden, met nødtørfuig Bygning igen at skulle forferdiges, oc foruente der paa met det første it naadigt Antsuar. Huorfaare wi bede gantske gerne, Eders Magnificentz ville icke fortæncke oss, men forklare det til det beste hoss Rentemesteren, wi for^{ne} befaling til beramet tid icke effterkommet haffue. Dog skulle wi met det allerførste, effter huis Beuilning Regerings Herrer mett Raadet her vdj berammer, alt andet met vnderdanig oc plictig goduillighed til Rentekammeret fremskicke oc offuerantuorde lade. Ville her met haffue eders Magnificentz Gud Allernectigste befalet. Ripis 2 Janvarij Anno 1596.

Prælater, Canicker oc menige
Capitel vdj Ribe.

Udskrift: Excellenti virtute et doctrina Viro D. Doctori Andreae Kragio, Academiae Hafniensis Rectori Magnifico, amico reverenter colendo.

Paategnet: Lectæ sunt hæ literæ in Consistorio, 21 Januar. An. 1596.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 148.

303.

1596. Januar—April. *Tvende Domme fældede af Rektor og Professorer i Sager mod en forhenværende Skibspræst Hr. Jakob Hejnedsen.*

a.

Copie aff en dom emellum Her Jacop Heinedsøn oc M. Friderich Badskier.

Rector, Doctores oc mænige professores i Kiøbenhaffns Universitet giørre vitterligt for alle, att aar efter Guds byrd 1596, Onsdagen, som var den 21 Januarii, vor schicked for oss i rette hedeffig mand Her Jacop Heinedsøn, fordum Skibspræst, po den ene, oc erlig mand M. Friderich, Bartschier oc Borger her i Kiøbenhaffn, oc Hans Ribers hustrue, po den anden side. Huilche klagligen for oss beretted, att ephtersom for^{ne} Her Jacobs hustrue Daarethe er for nogen thid siden vdi Her Niells Oluffsøns hus wkalled indgaaen, haffuer ypped wfred med erlig mand Hans Riber, indbyggere her sammesteds, huilchen hun oc, wanseet att for^{ne} Her Niels hannom hadde indbøen oc hiemled hus fred, haffuer slagit itt hull i hoffuedett, so hand der med vdj langthid haffuer ganget thill Bardschier; och der for^{ne} Her Jacop for saadan skade er bleffuen thillthallt for sin thilbørlig øffrighed, haffuer hederlige oc høilerde mend Peder Winstrup D. oc Superintendentens i Sielands stift, M. Desiderius Foss, Prouist oc Sognepræst thill wor Frue kircke, M. Jon Jacopson thill Helliggesthus oc M. Ishac Grønnebech thill S. Nicolai, Sognepræster her samme steds, lagdt sig i med, oc efter lang formaning thill begge parterne forligtt sagen, so de samme fordrag oc ænighed samplig da haffuer beuilged oc sambtycktt, med saadan vilchaar

iblant andre, att Her Jacop samme thid forplictede sig inden v
vger ephter den dag att fornøie Hans Pedersøn Riber badskier
løn, som er ni daller, oc der po haffuer begge parter med
indbyrdis handtastniug stadfested samme deris forligelse, ephter
dett contractsbreffs liudelse derom, som i dag bleff lest i vore
Consistorio, daterit den 11 April An. 1595. Da ephter saadan
leilighed sette for^{ne} M. Friderich Badschier i all rette, om for^{ne}
Her Jacop icke burde som en erlig mand att holde oc efter-
komme, huis hand vdi sin øffrigheds aahør med hand oc mund
haffuer loffuid oc vidtaged.

Samme thid er oc for oss i rette møtt for^{ne} Her Jacop thill
wedermaalstale, oc haffuer inthett andett vist herthill att suare,
end hand kiendis vell att were giortt emellum dennom saadan
en contract oc venlig forligelse, men fordj hans hustrue igien
var slagen aff for^{ne} Hans Riber med en kniff oc haffuer derfor
i lang thid ligged vnder badskers haandt, midler lidt stor skade
oc forsømmelse, oc for^{ne} Her Jacop derforuden er po Kiøben-
haffns Raadhus thilldømt att bøde emod saguolleren, Kong.
May. oc byen effter bys preuilegiers liudelse: da formente hand
sig nocksom att tage skade; oc derfor besuergede sig att holde
den contract, som giortt var om badskeren ad betalc. Effter
nu saadant for rette er handled, haffuer for^{ne} M. Frederich be-
giered en dom vdi denne sag.

Da ephter saadan leilighed thilltall oc giensuar, ephterdj
att for^{ne} Her Jacop Heinedsøn for sin thilbørlige øffrighed med
hand oc mund haffuer beuilged oc vedtagen saadan contract,
att hand skall fornøie for^{ne} Hans Pedersøn bardskierløen for
huis skade hans hustru Dorethe hannom giortt hadde, huilched
nocksom er beuist aff dett contracts breff schreffuit oc beseglett
aff for^{ne} hederlige oc høilerde mend, Superintendenten oc Sogne-
præsterne her sammesteds: kunde wi icke herudinden andet
kiende, end for^{ne} Her Jacop Heinedsøn bør att holde sin con-
tract, och skall hand betale for^{ne} ni daller bardskier løen inden
Fastelauns søndag førstkommendis, vnder woris Universitets
høieste pen oc straff. Thill vindisbyrd haffuer vi trøct Rectoris
signet her neden for. Actum anno et die ut supra.

Konsistoriets Kopibog i Kvart (1593—1600) Fol. 32—34.

b.

Rector oc professorer i Kiøbenhaffns Universitet kiendis oc vitterligt gjør for alle, att Aar efter Gudsbyrd M. D. 90 oc po dett sielte, Onsdagen, som var den 28 Februarii, var skicked for oss erlig oc vellact Mand Her Niels Olssøn, Skibsprest her i Kiøbenhaffn, som hadde vdj rette for oss ladett steffned erlig oc vellact Mand Her Jacop Heinedsøn, oeso forðum Skibsprest her samme stedz. Da klagligen berettede for^{ne} Her Niels Olssøn, huorledis hand en dag siden forleden var indkommen vdj for^{ne} Her Jacobs hus oc dett i en god mæning, oc der pigen som snarist hadde ladett dørren op, bleff den hastig thill lugt igien, oc der for^{ne} Her Niels sagde Gudsfred Broder, er hand strax bleffuen offuerfalden aff for^{ne} Her Jacop oc hans folck, reffuen oc slagen thill blods, oc viiste strax sitt haar, som samme thid var bleffuen affryekkt, so att hand aff Guds synderlig naade oc bistand med lifffued vaar vndkommen.

Oc herpo førde for^{ne} Her Niels en dannequinde thill vindisbyrd ved naffn Anne Jensdaatter, Peder Olssøns hustrue, boendis der tuertt offuer fra i samme gade, som vant po sin himmerigis part oc euig salighed, att hun, samme dag dette skeede, hadde bud efter Her Niels, aff aarsage att hun ville raadføre sig med hannem, om hun skulle lade sin søn schriffue ind i Kongens thieniste, oc der Her Niels hadde herudinden raadført hinde thill det beste, sagde hand thill hende: Jeg vill gaa ind thill Her Jacop oc giffue hannem itt gaatt raad, effterdi ieg ved mig ingen findskab att haffue med hannem. Oc der hun hadde raad hannem fra, so gick hand alligeuell strax thill for^{ne} Her Jacobs dør oc pickede der po med sin finger, so kom Her Jacobs Pige, lod dørren op, oc Her Niels var icke vell indkommen, før end Dørren strax bleff iluckt effter hannem, oc da hørde hun, att Her Jacop sagde: Nu skallt du fo skam din skalck; oc effter hun fornam, att de so wbillig handlede med manden, løb hun tuertt offuer fra hindis dør thill for^{ne} Her Jacobs vindue, kallede po hans hustrue oc sagde: Dorethe laaner mig nøgelen thill eders gadedør, dett er skam i so handler med folck, dett var nock her var en Røbere Kule. Men for^{ne} Her Jacobs hustrue stod ved bored hos vindued, och ingen lod op.

Midlerthid som hun med mange saadanne ord lastede, att de saa foer med manden, kom dørren i dett samme op, oc Her Niels kom meget blodig med liffsfare vd fra dennem. So løb hun atter thill dørren effter for^{ne} Her Nielsis begerring oc hente hannem sin kappe, bog, handske oc Tørreklæde, men hans kniff var derinde bleffuen hannem fra tagen, den flick hand ikke igien samme thid.

Da møtte vdj rette for^{ne} Her Jacop self thill vedermaals tale, oc her emod berettet, att for^{ne} Her Niels samme thid war nogett drucken kommen thill hans dør wkalled, oc hadde slaged Budz Buds po Dørren, oc som hand kom ind, sagde hand: Gudsfred Broder, skallt du icke verre i Kickenborrig. Oc strax slog hannem med sin bog oc hans barn disligeste, so hand derudoffuer forarsagedis att sla hannem igien, bode for dette oc anden wret, som hand thillforne hadde gjort hannem. Oc der for^{ne} Her Jacop icke saadant beuiste, bleff hand affuist att søge sine vindisbyrd oc siden att møde igien, om sagen icke midler thid bleff bilagt.

Siden i dette samme aar, Onsdagen som var den 24 Martii, kom atter for^{ne} Her Niels Olssøn for oss oc hadde i rette ladett steffne som thillforne for^{ne} Her Jacop Heinedssøn, po huilchen Her Niels klagede, som før er mell: Men fordj for^{ne} Her Jacop icke endnu gjorde beuisligt, huis han hadde her emod forhuerffuitt, bleff hannem anden gaang effterlatt 14 dags dag att søge vindisbyrd, om huis han vidløftigen po samme thid foreuender.

Da florten dags dagen her effter, som var den 7 Aprilis, hadde for^{ne} Her Niels Olssøn tredie gaang for oss ladett indsteffne formelte Her Jacop Heinssøn, huilken oc samme thid i rette møtte, oc inthett foregaff, som sagen rettelig vidkom, men alleneste nogen vnyttige ord, oc fremblagde en schriffelig beretting, som oss i denne sag inthett vedkom, ey heller førde vindisbyrd, effter som hannem tuende gaange var forlagt. Effter nu saadant for rette er handled, haffuer for^{ne} Her Niels begiered aff oss en dom vdj denne sag. Da effterdj Her Niels haffuer beuist, att hand i en god mening er indgaaen i Her Jacops hus, och dørren er bleffuen strax i luct, oc hand der inde er bleffuen

ille tractered med hug oc slaug med blodige saar oc haarsdret; oc Her Jacop ikke kunde benegte, att hand hannem io slagett hadde, men foreuendte megett, sig thill vndskylling, huilched hand dog icke beuiste: Viste wi icke herudj for^{ne} Her Nielsis wlempe att finde, men for^{ne} Her Jacop Heinsson att haffue giortt wrett, oc bør derfor att straffis. Thill Windisbyrd vnder voris Rectoris Segel. Actum Kiøbenhaffn Anno & die ut supra.

Konsistoriets Kopibog i Kvart, 1594—1600. Fol. 60—62.

304.

1596. 3die Marts. Universitetet gaar i Forbøn hos Rigskansler Arild Hvitfeldt for nogle af dets Bønder i Faxe, der vare stevnede til Landsting for ulovligt Ølsalg.

Gunstige welbyrdige Her Canceler, synderlig gode ven oc fordrer, nest voris ganske venlig helsen oc tacksigelse for megit beuiste ære oc gode, huilched igien att forskylle vi allthid huer i sit sted aff yderste formue will findis tienstuillige: giffuer vi eders velbyrdighed thillkiende, att vi ere komne i forfaring, att nogle wores thienere vdj Faxe haffuer motuilligen emod Kong. Majest. breff holdt ulouglike ølsall, so att E. V. der for lader dennom thilltale ved eders foged oc trenger dennom hartt med retten. So ved Gud, att dett er oss høielig nock emod, oc skulle de vell derfor aff oss haffue bleffuitt straffit, dersom vi her om noget hadde thilforne affuist. Oc efterdj de nu omsiger søger oss om hielp oc beklager sig, att de ere steffnede thill Landsting: Beder vi E. V. ganske gierne, attj denne begynte trette ville lade opstaa oc beroe, indthill Gud vill, E. V. kommer self hid vd thill byen, so ville vi lade steffne oc kalde samme vores thienere for oss, oc da med eders raad straffe dennom, som vedbør. Dersom vi noget igien kand giøre eder thill ære oc villighed, findes vi allthid huer i sit sted wbesuered. Dett kiende Gud, huilchen vi her med will haffue eder befaled. Kiøbenhafn den 3 Martii An. 1596.

Rector oc menige Professores
i Kiøbenhaffns Universitet.

Erlig oc Velbiurdig Mand Arild Huitfeld thill Ottersberrigh, kong. Maj. befalnings mand po Tryggeuelde oc Danmarckis riges Raad oc Canceler, woris gunstige gode wen oc fordrere.

Konsistoriets Kopibog i Kvart (1594—1600) Fol. 36—37.

305.

1596. 5te April. Kongebrev til Professorerne om at afgive Bellig for nogle af de fremmede, som ventedes til Kjøbenhavn i Anledning af Kongens Kroning.

Christian thend Fierde med Gudtz naade Danmarckis, Norgis, Wendis och Gottis vdualde Konningh etc.

Wor synnderlig gunst thilforrn. Wjider, eftersom wij vdj thenne tilkommendis sommer, naar wor konngelig kroning nest Gudtz hielp schall holdis, formode oss mange och adschillige fremmede hijd till wor kiøpsted Kiøpnehaufn, och wij befrøete, att huos worre borgere her samestedz icke schall werre noch-som pladtz eller lossemendte medtt stallerum och anddenn nodturfft, dennum och thierres medhaffuendis folch och heste bequemmelingen att lossere: tha bede wij eder och naadigst begierre, atthi till this leiligheedt enn huer aff eder wdj sitt huus thett saa wille forordne, att om behouff giordis, huos eder tha kunde were guod lossemendte och effter eders gaardz leiligheedt bequommelige stallerum, och sidenn till eder effter forfaldne leiligheedt att indthage huilcken guod mannd wij huos eder att indlegge wille lade forordne. Ther med schier os synnderligen till wilge, och wij forlade oss wist ther till. Befallendis eder Gud. Skreffuitt paa wortt slott Kiøpnehaufn thendt 5 Aprilis Anno 96.

Wnnder wortt zegnett.

Hogbe^{te} wor allernaadigste, vdualde herre Prinndtz och Konnings thilforordnede Regierings Raad, som nu tilstede er.

Sten Brahe
Egen hand.

Arrilld
Huitfeldt.

Udskrift: Oss elskel^e hederlige och høiglerde mennd Rec-
tori, Doctoribus, Magistris och menige Professoribus wdj Kiøpne-
haufns Vniuersitet sampllig.

Paategnet: Lest in Consistorio den 7 Aprilis 1596.

Orig. i Konsistoriets Arkly, Pakken Nr. 199.

306.

1596. 28de Maj Kongebrev til Rektor og Professorer om at kalde alle under Universitetets Jurisdiktion staaende Bogførere for sig og forbyde dem at forhandle danske Bøger trykte i Udlandet.

Christian thend fierde med Gudtz Naade Danmarchis,
Norgis, Wenndis och Gottis vdualde Konningh etc.

Wor synnderlig Gunst thilforen. Wijder, efflersom wij for-
fare, huorleedis Bogførerne her wdi Righedtt wnderstaa dennum
att indføre dannelsche Bøger, som ere wdsætt aff Thydsche eller
Latine paa Dannelsche, och ere trøcht wdenn Landett, emod huis
forordning och forbud som wdj wor kiere herre Faders tid, sa-
lig och hoglofflig lhukommelse, therom er wdganngett, huilckett
alleneste skier formedelst Bogførernis Girrigheed schyld, att dj
ther med søge thieris profit och fordeell, och icke actis, huad
Wildfarelse och Irringge ther med kannd indføris och wdspredis
eblannt Almuen, som Bøger kunde henne att lese; och ther till
med findis samme Bøger paa adschillige steder wrangeligen att
werre trøct, och Danskenn saa formørckett, att thendtt neppé-
ligenn kannd forstaa. Tha bede wij eder och wille, atthi be-
scheeder for eder alle Bogførere, saa mange som handle med
Bøger her wdj vor kiøbstedtt Kiøpnehaufnn och eders Juris-
dictionn ere wndergiffuen, och allsuorligenn forholder dennum,
att dj wed thieris Eed med opragte sngre bepligtter dennum, att
dj aldellis ingenn Bøger, ennten dj som aff nye wdgiøris eller
och aff thydsch och Latine paa Dannelsche wdsættis och bliffue
trøchtt wdenn landett och igenn agte att selge, schulle ind-
føre her wdj Righedtt, paa thett att icke nogenn Irringge eller
Wildfarelse schulle indføris eller wdspreedis eblannt Almuen,

som Bøger hennder att lese. Saa framptt nogenn dennum ber emod tilfordrister sig wdj saa maade slige Bøger att indføre, atthi tha thennum ther fore tilhaller och straffer som Meeneder; och ther huos schulle dj haffue forbrutt huis Bøger dj haffue med att fare. Dersom och nogenn thennum haffuer slig Bøger wdj therris Boglade, att dj tha thennum straxs affskaffer, och inøenn selger eller affhennder thill nogenn, och atth i alffuorligenn holder her offuer, saa framptt i sielff icke wille stande Oss ther forre thil rette. Ther med schier wor wilge. Befalendis eder Gud. Schreffuitt paa wortt slott Kiøpnehauffn thennd 28 Majj Anno 1596. Wnnder wortt Signett.

Hogbemeldte wor allernaadigste vdvalde Prinndz och Konnings thilforordnede Regierings Raad.

Sten Brahe
Egen hand.

Manderup Parsberg
egen handt.

Jacob Sefeldt
Egen handt.

Udskrift: Oss elschelige, heederlige och høiglerde Mennd Rectorj, Doctoribus, Magistris och meenige Professoribus wdj Vniuersitetet wdj wor Kiøpstedtt Kiøpnehauffn.

Paategnet: Lest in Consistorio die 8 Junij An. Dn. 1596.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 189. Følgende Brev findes vedlagt:

Wij Borgemestere och Raadmendt i Kiøbnehaffn giøre, aile witterligt, at erligh Mandt Henrich Waldkirch, borger och bogfører her sammestetz, haffuer for oss berett, huorledis nogne fremmede Bogfører till Roschilde vdi market och andre steder skulle vdselge Bøger, som ere vdsatte aff Thydske eller Latine paa Dansche och tryckt wden landtz emod Kong. Maitt^r. woris naadigste Herris breff och forbud, till oss wdgangen er; och effterthi handt haffuer giortt oss. sin eedt. icke at selge nogen wden landtz tryckte dansche Bøger emod same Kong. Maitt Mandat och forbud, och andre Bogfører alligewel ther emod giøre och selge saadane forbudne Bøger, hannom paa huis wforbudne Bøger, som her wdj Riget tryckt ere, till Affbreck och schade. Var hand ther fore venligen begierindis, wij hannom aff same kongelige breff en Vidisse vnder voris Stadzt Secret metdeele vilde, thet wij hannom billigen icke benegte

kunde, och er same K. M. breff lydendis ord fra ord som efterfølger: (Nu indføres et Kongebrev til Borgmestere og Raadmænd i Kjøbenhavn ligelydende med det ovenanførte af 28 Maj 1596 til Universitetet og af samme Dato, kun med den Forskjel i Indholdet, at Borgmestere og Raad skulde kalde alle Bogførere i Kjøbenhavn, for sig med Undtagelse af dem, der vare under Universitetets Jurisdiktion). Alt sligt ett hogbe¹⁰ Kong. Maitt^s breff vdj alle ord och puncter, som forschreffuel staar, oss tilhaande kommen er, och paa vort Raadhuss vdj forwaringe findes indlagdt, haffue wij till widnisbyrdt ladet thrycke voris stadzs Secret her neden fore. Giffuel vdj Kiøbnehaffn thendt 16 Aprilis A^o 1597.

Paategnet: Lest paa Olborg bything mandagen thend 29 Maj A^o 1598.

307.

1596. September. Optegnelse om Universitetets Udgifter ved Indkvarteringen i Anledning af Kongens Kroning.

Anno 1596 then 26 Augusti komme till Studij gaarden aff Margraff Johan Sigismundi folch iij Hoffiunckere, viij Edelknaben, vj Reisige knechte, ij Guisker och xiiij stalddrenge, met xx heste.

Same Dag bleffue spisede till middag v personer. Aftenen och siden daglig till den 7 Septembris bleffue daglige spisede xxxiiij personer.

7 Dag Septembris drog en aff hoffiunckerne selfsiffuende till Croneburg, saa bleffue den afften oc fremij spisede xxvij personer til den 13 Septemb. de komme fran Croneburg, saa bleffue spisede till ij maaltider xxxiiij personer, och till it maaltid xxx personer.

Vdgiffuen oc forstract till forⁿe Folckis oc deris Herris behoff.

Første nat finge de till hestene at fodre haffre iij tønder.

3 och 4 Septembris vdkledde Administrator och Hertzug Johan Sigismund dem oc deris folck her paa gaarden, och bleffue

spiisede før oc siden til mad oc dricke, huorfaare ieg begierer paa studenternis vegne, om mine herrer saa siunis, x daler.

Borget hos Christen Vibe den 3 dag Septembris till her-
rerne och theris herremenn Renisch viin xxv potter, iij daler
vij β.

Giffuet Peder Kock oc Jens Muss for ij stycker frantzeuini
at føre ned til gaarden fra Slottet ij m℥.

Giffuet thu dragere for same viin at lade och legge ned i
Kielleren ij m℥.

3 Septemb. Noch bleff borget hoss for^{ne} Christian Vibe
effter erlige och velbyrdige mandz Axel Gyldenstiern och Man-
drup Parsbergs raad, der Administrator oc Margraff Johan Sigis-
mundi optog skede, en Amme viin, kaastede xvij daler.

6 Septemb. Giffuet for en halff amme at hente viin vdj
till hoffolckit j m℥.

7 Septemb. For en gandske amme at hente Rødviin vdj
ij m℥.

9 Septemb. For en gandske Ahme till Reinische vin
ij m℥.

Iler foruden er giffuen oc forskaffet till hestene, midler tiid
de stode paa stalden, nødtørfflig hœe och Strøelse.

Thette allsammen beløff sig effter Gundj Jensøn Rente-
schriffuers och byfogdens beregning — ij^c xij daler iijj m℥
iij β.

Orig. Optegnelse med D. Anders Christensens Haand i Kon-
storlets Arkiv, Pakken Nr. 205 b.

308.

*1596. 19de September. M. Christian Machabæus, Forstander
for Skolen i Sorø, skriver til sin gamle Ven, Præsten Johan
Pistorius i Tetenbøl, angaaende forskjellige Forhold, hvoriblandt
adskilligt vedrørende Universitetet.*

M. Christianus Machabæus Alpinas Johanni Pistorio,
veteri suo amico.

Salutem in filio Dei. Reuerende et doctissime vir, amice vetus
et æternum coniunctissime. Quod tui memoriam non deposuerim,

etsi a postremo congressu te non viderim vel per literas compellauerim, testabitur illustris Dominus Ericus Hardenbergius noster, cum quo luculenter et honorifice de te collocutus sum, quotiescunque conuenimus, et ita quidem, quod optauerim occasionem ad te scribendi mihi offerri, quo ab interitu paternas amicitias et quæ inter nos coaluit iamdudum necessitatem vindicare et ad nostros posteros transmitterem, tum etiam ut tui desiderium aliqua ex parte mihi lenirem. Quia vero tuum ad se accessum expectauit Dominus Ericus, suasit, ut scriptionem differrem, cum effecturum se promitteret, ut coram mutuis colloquiis et conspectu intermissione diuturniori consuetudinis interruptam et consopitam familiaritatem nostram renouaremus et renouatam confirmaremus. Itaque spe fretus optatissimi et iamdudum desideratissimi conuentus nostri, nihil ad te literarum dedi. Sed cum ornatissimus filius tuus in itinere ad me deflecteret et tuo nomine me per amice saluaret, nolui diutius in tuum aduentum scribendi officium differre; verum per optatissimum internuncium ad desideratissimum amicum scribere volui et de meo in te amore et tui obseruantia testari, donec Deo ordinante concessum nobis fuerit plenius et cum maiori suauitate de perueteris amicitie nostræ ineuuabilis et progressu coram conferre: quod ut vtrique concedatur ex animo opto. Longum autem esset percensere curriculum vitæ meæ ab eo tempore, quo te Vuiterbergæ reliqui, tractatæ, nec, si otium esset, referre liberet, cum deflantis fortunæ tempestatibus in florida et virente ætate varijs modis exagitatus fuerim. Tandem tamen peregrinationum et fluctuationum molestijs superatis, Deus optimus maximus me et res meas in portum tranquilliorum deduxit, et nunc in coniugio vicesimum tertium annum confecerim, duobus filijs, facultatibus et loco mediocribus iuxta vota a Domino cumulatus, ut cum Jacobo Patriarcha vere dicam: Minor sum cunctis miserationibus tuis et veritate tua, quam exhibuisti seruo tuo. Filios meos, quos ad hanc coronationis solennitatem Vuiterberga reuocauimus, propediem eo sum remissurus, ut hanc hyemem illic traducant. Verno tempore, Deo annuente, constitui ipsos vel Geneuam vel Lugdunum Batavorum ablegare, ut Gallicum idioma addiscant. In ipsis enim

Gallijs omnia sunt tumultuum, seditionum et turbarum plenissima, vt sine summo discrimine nemo ibi viuat. Quod Vuitebergam attinet, furiosorum Theologorum et Flacianorum clamoribus, rixis, ambitione pulcherrimus status, qui viuente suauiissimo et æternæ memoriæ Præceptore nostro Melanthere floruit, omnino mutatus est, vt nihil ibi reperiatur, quod vel doctrinam vel pietatem sapiat. Nostra Academia Dei beneficio virorum doctissimorum copia et auditorum frequentia est celebris. Sed detrimentum, quod ex ablegatione D. Hemmingij percepit, sero admodum resarciat. Matrem meam dulcissimam cum annos ætatis lxxxvi compleuisset, integris sensibus in ardente inuocatione Filij Dei præmisimus ad æternæ vitæ consuetudinem, anno salutis 89, die conuersionis Pauli, vt ex programmate adiuncto cognosces. Dominus resuscitet ipsam cum suauiissimo patre meo ad gloriam, et nos in æterna vita in omni æternitate denuo coniungat, Amen. Non sine dolore intellexi, te dulcissimam coniugem tuam nuper amisisse, cuius opera et consilijs, ingrauescente iam ætate, tibi maxime opus fuisset. Sed tu pro tua prudentia et pietate fortiter sustinebis tantæ crucis acerbitatem, et vt illam superes, Deum oro, fontem omnis solidæ consolationis, vt te confirmet et efficaciter iustissimo dolore tuo medeatur, Amen. *Πάντα χαίρα βίον.* Felices sunt, qui maturius hinc auferuntur, vt transplantati coelis inserantur. Nos multo miseriores sumus, qui superuiuimus; sed in statione hac nobis manendum est, donec voce summi Imperatoris nostri hunc euocemus; et interea patienter feramus *γενναίας τὰ τῶν λογισμῶν καὶ παθῶν κήματα*, cum tandem victores in Christo euadamus, superatis huius mundi procellis et tempestatibus. Clarissimus filius tuus tibi explicabit, quæ Hafniæ in solenni coronationis pompa acta sunt; itaque de ijs nihil hoc tempore scribam. Vtinam auspicato Illustrissimus et Clementissimus Rex noster gubernationem suam ineat, et quam diutissime et felicissime illam administret, in gloriam Dei, veritatis propagationem, salutem propriam et omnium subditorum. Nunquam in Dania fuit Illustrissimorum Principum maior frequentia, splendidior apparatus equestris, spectacula ludorum et certaminum magnificentiora, et, quod optimi est ominis, summa

omnium ordinum et diuersorum hominum concordia. Adderem plura, si otium scribendi suppeditaretur. Te vero per veterem necessitudinem nostram obtestor, vt cum dabitur oportunitas, ad me de omnibus rebus tuis luculenter scribas. Ego vicissim non sum defuturus officio, modo intellexero meas literas non esse ingratas: tuæ autem mihi erunt optatissimæ. Præstantissime Pistori dabo operam, vt intelligas, nihil magis me in votis habere, quam vt tecum paternas amicitias continuem easque ad futuræ vitæ consuetudinem inuiolatas traducam: idque declarabo assidua studiorum executione, quibus existimauero me tibi aut tuis gratificari posse. De tua erga me beneuolentia et sincero affectu mihi omnino persuadeo. Bene vale, ab vxore mea et clarissimo huius Regij Gymnasij Rectore M. Johanne Stephano, vt ab amicis de facie ignotis quidem, sed qui te in Domino venerantur et amant, humanissime salutatus, et imprimis rescribe. Oro, vt ex me amanter salutare non graueris Dominos Magistros Albertum et Samuelem Maiores, cum dabitur occasio. Filius Dei te seruet et suo sancto Spiritu consoletur et gubernet ad vitam æternam, Amen. Scribebam Soræ *ταχυγράφως*, anno salutis 1596, viibris 19.

Præstantissime Pistori, si ad me rescribere volueris, literas tuas Haderslebiæ ad Georgium quendam Scribam mittas, qui eas ad prædium meum Bisbo, quod est in vicinia Assens, transferri deinde curabit. Per ipsum etiam ad te in posterum scribam. Existimo enim sine magna molestia curaturum ipsum per certos homines meas ad te deferendas. Iterum et millies vale, et hanc indiligentem scriptionem meam, vt acceleratam, boni consule.

Afskrift i Joh. Pistorius's Brevbog, Gl. kgl. Saml. 3078. 4.

309.

1596. 5te Oktober. Kong Christian den Fjerdes Stadfæstelse af Universitetets Fundatser, Privilegier og Friheder.

Wii Christian thendt Fierde medt Gudtz naade Daunareckis, Norgis, Wendis och Gottis Konning, Herthug wdi Slesuig, Holsten, Stormarnn och Diittmerschen, Grefue wdj Oldennborg och

Delmenhorst, Giøre alle witterliggt, att wij aff wor synnderlig Gunst och Naade hafue thagett, annammett och wnnndfanngett, och nu med dette wortt obne breff thage, annamme och wnnndfannge Oss elsch^e heederlige och hoglerde Mennd, Rector, Doctores och meenige Professores wdj Vniuersitetit her wdj wor kiepstedt Kiepnehaufnn, med thierris guodtz och thiennere wdindenn wor kongelig hegenn, wernn, fred och beskermelse, besönnnderligenn att wille beskierme, forsuare och fordagtinnge thill alle rette. Sammeledis hafue wij aff samme Gunst och Naade fuldbyrdt, samtøct och stadfest, och nu med dette wortt obne breff fuldbyrde, samtøcke och stadfeste alle dj Fundatzer, Priuilegier och frijheeder, som dennum aff worre forfedre, frembfarne Konninger her wdj Danmarch, naadigst wnnndtt och gifne ere, och wdj synnderligheed Konning Christiann thenndt thredie, wor kierre Her farfaders, salig och hoglouftig Ehukommelsis Fundatz, som hanns K. Mtt. Anno 1539, 10 Junij, medt meenige Danmarchis Rigis Raad, dennum naadigst giffuett, bebreffuidtt och forseiglett hafuer; saa well som och dett breff, hanns K. Mtt. dennum i lige maade gifuett hafuer paa nogenn renndte, er lagdt ad Professionem Hæbraicam, datteritt Esserum Closter 13 Julij Anno 1557. Thisligste wor kierre Her Faders, salig och hoglouftig Ehukommelsis, Breff, som hanns K. Mtt. med meenige Rigens Raadtz samtøcke dennum i lige maade gifuett haffuer, paa nogle Præbender, som fraa Roschilde och Lunde Capittler ere lagtt thill Vniuersitetit och der till incorporeret, Anno 1571 dennndt 11 Septembris. Wdj lige maade hanns K. Mtt. bref, som hanns K. Mtt. med meenige Rigens Raadtz samtøcke wdgifuett haffuer, formellenndis paa nogett guodtz och renndte, som hanns K. Mtt. hafuer lagdt och funderit thill dj hundrede fattige Studennters wnnnderholdingg her sammstedtz. Sammeleedis huis breffue som dennum er giffuett paa wor och Chronenns Annpartt aff thiennder, som dennum er lillagtt, med annis gratiæ aff prælature och cannickedomme, Jus patronatus thill Kirekerne, medt huis andett dj nu wdj brug och werre hafue, och dennum med rette tilhøre, skulle dj althid her effter fremdbellis niude och beholde. Och huis hogbe^e wor kierre her faders och farfaders brefue dj therpaa hafuer, med huis

andre fundatzer, priuilegier och frijheeder dennum, effter som forskreffuitt staar, aff worre forfedre, frembfarne Konninger her wdj Danmarck, gifne ere, wille wij nu her med fuldbyrdt, samtøct och stadfest haffue, wid dierris fulde maect ad bliffue, wid alle Ordt, Puncter och Arthickler, efftersom dj wdj alle maade wduise och indeholde. Thi forbiude wij alle, ehuo dj helst ere eller were kunde, serdellis worre Fougetther, Embidtzmenndt och alle andre, for^{ne} dj Høiglerde herwdj Vniuersitetit her emodt paa for^{ne} dierris fundatzer, priuilegier och frijheeder, effter som forskreffuitt staar, att hindre eller wdj nogre maade forfanning att giøre, wnder wor hylleste och naade. Giffuett paa worit Slott Kiøpnehauffn, denndt 5. Octobris Anno 1596.

Wnder wortt Signedt.

Christian.

Orig. paa Pergament med vedhængende store kongelige Segl i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 2.

310.

1596. 15de December. Universitetets Dom i en Gjældssag mellem M. Niels Hammer (D. Niels Hemmingsens Dattersøn) og hans Stjefader og forhenwærende Fornyrer, Bundtmayer Henrik Rogenthin.

Rector och Professores y Kiøbenhaffns Universitet kiendis och giør witterligt, att Aar ephther Guds byrd Mdlxxxvj, Onsdagen som war den 15 Decembris, waar skickett for oss y woris Consistorio erlig och wellagt Mand Henrick Rogenthin, Borger och Indwaaner her y Kiøbenhaffn, som hadde y Rette ladett steffue wellert Mand M. Niells Hammer, och klageligen berettelt for^{ne} Henrick Rogenthin, att hand forgangen aar aff sin gode willie hadde forstract och laant for^{ne} M. Niells 22 stycker guld, som waar paa en snor, huilcke M. Niells hadde pantsatt hos erlig oc wellagt mand Mogens Michelssøn, medborger her sammesteds, for en summa penge. Och der for^{ne} Mogens haffuer dette Pant effter lougen opbødett, haffuer for^{ne} M. Niells løst panted thill sig och en stor part aff guldet afhendt fra sig, som hannem waar berett, wanseet att for^{ne} Henrick Rogenthin for synderlig

aarsagers skyld wilde haffue dett samme guld igien och icke andett. Och lod hand her paa lese for^{ne} M. Niellsis handschrift, lydendis ord fra ord som epherfølger.

Jeg Nicolaus Hammerus bekiender med denne min egen haandschriftt, att ieg haffuer den 7 Novemb. Ao. 1595 laant oc annammit aff Erlig oc Welacht Mand Henrich Rogentin borger y Kiøbenhaffn en Portegaløss thill 20 dr. en daabeltt daabeltt ducat thill 7 dr., en daabeltt ducat thill 3 dr. ij $\frac{1}{2}$ oc 19 Rosenoble, stycked thill 14 mark. Huilche for^{de} to oc tyffue stycker guld hengde paa en snor thill-sammen. Disse samme tho oc tyffue støcker guld, lige som ieg dennem bekonmed haffuer, saa loffuer ieg ochsua paa min gode tro och loffue att igiengiffue oc betale for^{de} Henrick Rogenthin thill Pindzdag førstkommendis: oc derforuden giffue hannem thill forbemelte termin femb gode daller for sin interesse aff de 22 stycker guld, som opregnit er. Dette bekiender ieg med min egen haand vnderschreffuit, oc will dett holde wrøggeligen i alle mode, Actum Kiøbenhaffn den 20 Decemb. An. 1595.

Nicolaus Hammerus

mpp.

Och sette for^{ne} Henrick Rogenthin y all rette, om M. Niells icke som en erlig Mand burde adt holde sit breff, och epher hans forplict adt forskaffe hannem dett samme hans guld igen thill gode rede. Han wille ingen Interesse begere af hannem, men aleniste begerde sit eget igen. Da mødte for^{ne} M. Niells Hammer sellff personlig, fremlagde och lod lese en schriftlig beretning lydendis y sin mening, adt Henrick Rogenthin skulle endnu bliffue hannom och hans broder en merckelig summa pendinge skyldig. Dernæst adt for^{ne} Henrick medt den anden formyndere hadde skenckit for^{ne} M. Niellsis steffmoder børnenis Part y en festendegaffue paa 300 daller med en opred seng med all sin behøring. Item adt samme formyndere hadde epherladt huis arffuedeell for^{ne} M. Niells och hans broder kunde med rette thilkomme epher deris fader formedelst tuende Hans Mynters døttres død; och meente derfor, adt han icke burde adt forskaffe Henrick Rogenthin sitt guld igen, epherdi Henrick

skulle were hannem endnu en stor summa pendlige skyllig, som før er rørt, men kunde beholde dett guld hos sig, indthill de bleffue med retten skillt fra hinanden. Ydermere berettet for^{ne} M. Niells muntlig, adt de thre synderligste stycker guld waar beholden, och adt hand dennem hadde y sin foruaring, men de andre, som waar 19 Rosennaabeller, sagde hand, at for^{ne} Mogens Mickelssen hafde beholdet y sin betaling. Och waar for^{ne} Henrich Rogentin aff oss her paa en endelig domb begerendis, om hand icke strax burde adt bekomme sit guld igen, eller dett molle nedlægges y woris Consistorio, indthill widere besked och rettergang. Da ephther thilltal gensuar och sagensleiglighed haffuer wy saa for rette affsagt, att ephtherdj for^{ne} M. Niells haffuer beplictet sig vøj sin haandschrift paa sin gode thro och loffue att igengiffue och betalle for^{ne} Henrick Rogenthin de samme tho och thiuge stycker guld, ligesom hand dennem bekommet haffuer, Da bør och skall for^{ne} M. Niells nu strax legge fra sig y woris Consistorio y forwaring thill widere besked och rettergang først de thre synderlige stycker guld, som han self bekender sig adt haffue beholden hos sig, och siden inden førstkommendis Hellig thre Konger dag y lige maade leffuere fra sig de nitten Rosennaabeller, som hand bekommit haffuer aff Henrick Rogentin, eller haffue dette y hans minde. Och dersom hand siden haffuer for^{ne} Henrick nogett thill adt thalle, der att gaaes om huad rett kand werre for thilbørligedommere. Thill widnisbyrd thrycke wy Rectoris Signet her neden for. Actum anno et die ut supra.

Original i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 186. Sammesteds findes følgende Aktstykker: 1. Rektors og Professorers 4de Æskning til M. Niels Hammer om at gjøre ovenstaaende Dom fyldest, og da han ikke kunde det, gaves Æskningen Henrik Rogenthin beskrevet d. 5. Marts 1597. 2—4. Et kgl. Femtendages, et Tidages og et Femdages Brev til M. Niels Hammer om at fyldestgjøre Universitetets ovenstaaende Dom, udstedte d. 17. Marts 1597 under det kgl. «Sigillum ad causas», «teste Arnaldo Hvidfeldio justitlaro nostro dilecto». 5—6. Et Straxbrev og et Rømningsbrev over Hammer i samme Sag, udstedte d. 29. April s. A., ligeledes under det kgl. Sigillum ad causas. — M. Niels Hammer, der nu altsaa var en fredløs Mand, har i de følgende Aar formodentlig opholdt sig i Udlandet. Først da der efter hans Mor-

faders, D. Niels Hemmingsens, Død 1600 tilfaldt ham nogen Mødrenerav, lykkedes det ham at stille Henrik Rogenthin tilfreds, saa at et Forlig blev oprettet mellem dem d. 4. Oktober 1600 (Konsist. Kopibog i Folio. 1600—32. Fol. 1). Fra den Tid af synes han igjen at have opholdt sig i Kjøbenhavn, men han var dog fremdeles «Mand desværre» eller æreløs, saalænge han ikke ved kongelig Oprejsning havde faaet sin Fred tilbage, og det trak ud hermed, som det synes paa Grund af at der ogsaa var andre, som havde Krav paa ham. Endelig læse vi i Acta Consistorii d. 14. August 1602: «M. Niels Hammer lod læse in Consistorio et Kongebrev, med hvilket han bekom sin Fred igjen af kongelig Majestæt og blev restitueret in integrum».

311.

1597. 1ste Maj. Tyge Brahes Vidnesbyrd for Christen Sørensens (Longomontanus), der i næsten otte Aar havde været hans Medhjælper.

Ego Tycho Brahe Ottonides, dominus hæreditarius de Knudstrup et arcis Uraniburgi in insula Daniæ Venusia fundator et præses, tenore præsentium testor, quod harum exhibitor Christianus Severini f. Lymvicius mihi in Astronomicis exercitiis per octennium ferme fideliter navaverit operam, et in cæteris præterea se gesserit, uti virtutis et bonarum literarum amantem decere possit. Nunc vero cum a me missionem peteret, non invite dimittendum censui, suoque arbitrio relinquendum. Commendatum igitur volo omnibus cujusque ordinis et status, ut illum sua humanitate et beneficentia complectantur. In cujus rei fidem sigillum meum apposui et manu mea propria subscripsi. Actum Hafniæ Calendis Maji 1597.

Tycho Brahe, manu propria.

Afskrift i Kongl. Bibl., Gl. kgl. Saml. 3037 a. 4.

312.

1597. 25de Maj. Akademisk Indbydelse til at overvære Højtidelighederne i Anledning af Rektorskiftet ved Universitetet.

Constituit ad diem crastinum clarissimus et doctissimus vir, Dn. D. Georgius Dibvadius, Rectoratum suum, uti vocant, resig-

nare. h. e. summum in hac Regia Universitate magistratum, quem anno proxime elapso gessit et magna cum laude administravit, deponere eundemque tradere clarissimo itidem et doctissimo viro Dn. D. Andreae Lymvico, atque id cum publico in templo divæ Virginis actu et ea solennitate, quæ fieri jam antea consuevit, tum instituto in suis ædibus frugali conviviolo. Te igitur, Doctor, Magister, Domine, D. M. etc. magnopere rogatum habet, ut pro tua singulari humanitate sub horam matutinam octavam in iisdem ædibus magnifici Domini Rectoris præsto esse, et primum ipsum ad templum deducendo actui publico, deinde in ædes suas reducendo convivio interesse velis, optimorum hominum cætum, quem utrobique mediocri frequentia collectum iri speramus, tua quoque honorifica præsentia condecoraturus. Quod si patiaris a te impetrari, facturus es et magnifico Domino Rectori et toti Senatui Academico rem longe gratissimam, quam omni studio et officio cum perpetua grati animi memoria prosecuturos se pollicentur. 25 Majj 1597.

M. Joh. Stephanus's Udkast i Kgl. Bibl., Kallske Saml. 512. 4

313.

1597. 2den Juni. *Kongelig Befaling til Professorerne Fincke og Stub om at undersøge, om Bønderne paa Hven havde gjort Skade paa de astronomiske Instrumenter, Tyge Brahe havde efterladt paa Uraniborg.*

D. Thomas Fincke och M. Ifuer Stub, professores vdi Kiøpenhæffn, Kong. Maitt. att werre beret, bønderne paa Huen att schulle haffue gjort schade paa the Astronomica Instrumenta, som findis paa Vraniborg, att the therforre skulle begiffue thennom till Huen och den leglighedt forfare, ohm nogen schade aff bønderne paa for^{ne} Instrumenter gjort er, och sidenn thet referendo lade hans Maitt. vnderdanigst wide. Actum Hæffniæ 2 Junij Ao. 97.

Sjælandske Tegnelser. XIX. 84.

314.

1598. 4de Marts. Bogfører Henrich Waldkirch tilstaar at have modtaget 20 Daler af Universitetet til Anskaffelse af hebraiske Typer.

Kienndis Jeg Henrich Waldkirch, Borger oc Bogfører vdj Kiøbenhaffn, att haffue annammidt aff Domino Magnifico Rectore D. Andrea Lemuico paa Academiae wegne her vdj Kiøbenhaffn thysue gamble daller paa nogle Hebraiske Skrifter, som Jeg skall bestille hos min fader broder Connradt Waldkirch paa forhemeldte hæderlige Academiae wegne, oc lossuer Jeg the gode Herrer att fly thennom wyss beskeden, huor megidt samme skriff skall kaaste, thill tho former, nu næst kommandes pfingsdag, saa att samme skriff skall komme hid nu thill kommandis 14 dag for Martinj. Att saa vdj sandhed være skal, haffuer Jeg thenne min hantskriff sielffuer skreffuidt oc vnnderskreffuidt, oc midt signett heneden vnder tryct. Dattum vdj Kiøbenhaffn denn 4 dag Martzy 98.

Henrich Waldkirch
egen haandt.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 189, paategnet •10 daler aff Fosie Sogen. 10 daler lont aff Friisers penge•.

315.

1598. Universitetets Beslutning om, hvormeget Korn enhver Professor skulde have for sin Part af Tiende- og Landgildekornet.

Frumenti solidi distributio.

Postquam Regia Fundatio lastam $1\frac{1}{2}$ tribuit senis professoribus ac lastam septenis inferioribus, ita unanimi consensu decretum est, ut illi lastam accipiant hordei, pondoque siliginis sex. Hi vero pondo octo hordei ac 4 siliginis, æstimatione lastæ dalerorum 36 in fundatione expressa.

Quod ultra jam frumentum tributum est, professoribus id ad capituli æstimationem singulis terminis solvendum, qvamdium

Universitatis frumentum sic vendi placuerit iis, penes quos est decernendi hujus potestas.

Rhetorico vero professori (M. Johanni Aurifabro) petenti, ætatis et senii ratione indulta sunt $2\frac{1}{2}$ pondo siliginis, ultra 5, quæ in decimis habet, ex portione alias Rectori servanda, pro quibus $2\frac{1}{2}$ M hordei ex Hessleby fundo ascribenda Rhetorico olim erunt.

Distributio autem jam facta decimarum tributioni accommodata est. Quæ si futuris temporibus aliter tributæ fuerint, facile erit colonorum mutationem ad decimas accommodare, ut quibus plus obvenerit in decimis aut siliginis aut hordei, ii aliis tantundem per colonos hic ascriptos refundant.

Constitutiones hæ factæ et approbatæ sunt in consistorio anno Domini 1598, Rectore Domino Thoma Finchio Mathematicum Professore.

(Derefter følger en Fortegnelse over de Tiender og det Landgildekorn, der var tillagt enhver især af Professorerne med Opregning af de Bønder, som ydede Landgilde; heraf meddeles dog kun Hovedsummerne her).

Superintendens, Petrus Vinstrupius D., Summa: Rug vj pdt. Biug xxx pdt. j skp.

Primus Theologus, Georg. Dybvad D., Summa: Rug vj pdt. Biug xxx pdt.

Secundus Theologus, Johannes Resenius D., Summa: Rug vj pdt. j skp. Biug xxx pdt. iij sk^r.

Jureconsultus, D. Nicolaus Theophilus, Summa: Rug vj pdt. j skp. Biug xxix pdt. 22 sk^r.

1 Medicus, Andreas Limvicius, Summa: Rug vj pdt. Biug xxxj pdt.

2 Medicus, D. Andreas Christierni, Summa: Rug vj pdt. Biug xxx pdt. v sk^r.

Professor Physicus, Summa: Rug v pdt. Biug xx pdt v sk^r.

Mathematicus, Summa: Rug v pdt. Biug xix pdt. xvij sk^r.

Hebræus Professor, Summa: Rug iij pdt. Biug xxj pdt. vj sk^r.

Itt pund er vederlagt for Bistrop tiende, som hand schal haffue, om hand offuerleffuer D. Niels Hemmingsøn.

Dialecticus, Summa: Rug iij pdt., Biug xx pdt. v sk^r.

Rhetoricus, Summa: Rug vij pdt. Biug xvij pdt.

Græcus, Summa: Rug iij pdt., Biug xx pdt. j skp.

1 Pædagogus, Summa: Rug iij pdt. v skr. Biug xj pdt.

2 Pædagogus, Summa: Rug ij pdt. viij skr. Biug xi pdt.

Enckerne: Anne M. Peders: Rug j pdt. Biug j pdt.	} Summa: Rug ij pdt. Biug iij pd.
Anne M. Jacobs: Rug j pdt. Biug j pdt.	
Christine M. Clausis: Rug j pdt. Biug j pdt.	
Maricke D. Hansis: Rug j pdt. Biug j pdt.	

Quæstor, Summa: Rug ij pdt. Biug ij pdt.

Rector, Summa: Rug iij pdt. viij skr. Biug iij lester iij pdt.

Afskrift i en samtidig Koplbog, Ny kgl. Saml. 1219 b. 4.

316.

1598. *Udtog af en Dedication, hvorved Professor Eilhard Lubinus i Rostok tilegnede den danske Adelsmand Iver Friis et Skrift og udtalte sig om Videnskabernes Tilstand i Danmark.*

Virtute, doctrina, genere vere nobilissimo Juveni Dn. Ivaro Frisio Nobili Dano, Domino, Amico et Patrono meo carissimo, certissimo, Salutem.

Quod jam mei, si non ingenij, certe laboris specimen in Horatio explicando edo, tibi Ivare, juvenum nobilissime, inscribere volui, ut quaecunque præclari mei in te et perpetui amoris et honoris adfectus, quo jam multis his annis tuo jure atque merito te colo, specimen, quaecunque documentum exstaret. Debere enim me jamdudum tibi tale quid non sum nescius; sive me spectem, qui in hæc et Lipsiensi Academijs, et Augustæ Vindelicorum te olim familiarissime usus non uno meritorum genere tibi devincior: Sive te potius, cujus præclarissimum erga litteras et litteratores animum tot annorum conversatione expertus, tacito amoris et honoris adfectu semper colui, semper, dum vixero, colam. Et exiguum hoc quidem litterarium munusculum; at pondere, spero, mediocre, nec prelij forte nullius . . . . Tibi verò, Ivare nobilissime, si hæc mea qualiacunque placere et approbari experiar, meorum laborum ac vigiliarum fructum non pænitentium mihi consecutus existimabo: Juveni exacto judicio,

præclarâ doctrinâ, inque Poëtis, oratoribus et historiarum scriptoribus vitæ humanæ ducibus et magistris cum laude versato; atque adeo per vestigia optimi et nobilissimi parentis Dn. Georgii Frisii et laudatissimi patris tui, Dn. Alberti Frisii, florentissimi Daniæ regni procerum et consiliariorum, et generosi illius cognati tui Christiani Frisii, Serenissimi potentissimique Daniæ regis Cancellarij dignissimi, ad fortitudinem, prudentiam, justitiam, et illas adeo virtutes, quibus patriæ salus conservatur, et ad cælum iter munitur, magnâ cum laude grassanti. Felix profecto patria tua, quæ olim minus culta habita, jam (quod vicinâ nostra Germania, et remotior Italia, Gallia & Hispania invidet) præstantissimis viris in pace in bello, in ocio in negotio, in arte et Marte, in litteris et armis nulli regioni cedit; certe omnes æquat, multas etiam superat. Et quidnam harum, belli vel pacis artium ulla regio, ullum regnum habet, quod non vestra Dania jure et merito sibi arrogare possit? Imprimis humaniores artes ac litteræ, quæ jam olim per Alpes in Germaniam penetrantes, at jam dudum per Balthicum mare ad vos migrantes, sub Septentrione pedem et sedem figere videntur. Quibus enim hoc tempore humanior orbis, humaniores litteræ viris doctis ac literatis notæ sint, quibus in potentissimo Daniæ regno Frisii, Rosecrantzii, Brahii, Casii, Barnecovii, ut innumeros alios jam silentio præteream, immortalis nominis famâ, Doctrinâ et Virtute. arte et Martè, litteris et armis partâ, non sint cognitissimi? Quibus profecto præstantissimis viris placuisse præcipuam inter mortales laudem jure deputo. Tu ergo, juvenum nobilissime, hoc qualecunque laboris studijque mei monumentum a Lubino tuo (de ejus fide et candore nunquam dubitasti) acceptum serva et tuere: Si ipsum munus in se spectes, exiguum; sin animum offerentis, eximium (etc.). Rostochij. Anno 1598.

N. T. Studiosissimus

Eilhardus Lubinus

Poëseos in Academia Rostochiensi Professor,
et hoc tempore Collegii Philosophici
Decanus.

Af E. Lubini in Q. Horatii Flacci Poemata Paraphrasis. Rostochii
1599. 4.

317.

1598. 20de Oktober. Professor Joh. Stephanus indbyder Studenterne til at høre hans Forelæsning over Melanchlons «Examen».

Studiosis adolescentibus S.

Quantum utilitatis et compendii ad sacrosanctæ Theologiæ studium accedat ex interpretatione et cognitione tum simplicium vocum, tum phrasium et formularum loqvendi, quarum præcipuus in sacris Bibliis et Doctorum Ecclesiæ scriptis est usus, suo commodo experiuntur, qui in eo studio quotidie et serio versantur. Ignorare enim quid in scriptura sacra sibi velit vox peccati, quid legis, quid fidei, quid justificationis etc., itemque quo sensu dicatur esse servum peccati, esse sub lege, ad Deum converti, et similes phrases, et tamen velle ad sacrarum literarum lectionem animum applicare, sibi que rerum Theologicarum scientiam aliquam singularem polliceri, perinde est ac si quis Oceanum sine remis et velis, sine pixidis atque gnomonis indicio navigaturus ingrediatur. Ad hunc igitur usum disci solent libelli Catechetici et alii eiuscemodi vocum et phrasium brevem explicationem continentes. Qvalis cum sit Philippi libellus, qui examinis titulum præfert, eum studiosæ juventuti in hac Academia Regia et antea ab aliis et nunc denuo a me propositum ac prælectum iri, significandum publice duxi, ut si qui sint, qui hac prælectione fructum aliquem sperare avdeant, sese ad avdiendum comparare possint. Ordiam avtem Deo volente cras hora 2 pomeridiana, ubi tum initio dicentur a me nonnulla ad rem pertinentia. Valete. D. 20. IIXbris [1598].

Johannes Stephanus.

Afskrift i Kgl. Bibl., Ny kgl. Saml. 271. 8.

318.

1598. 26de Oktober. Biskop Mogens Madsen i Lund tilskrives Universitetet angaaende Optrævningen af Studiiskatten af Skaane Stift.

Thill Dn. Magnifici Rectoris och Dn. Professorum venlige begiering om Register paa Studii skatt ad offuersende, vid ieg ey

andett ad kunde suare, end ad mig haffuer aldrih nogett Register verett offueranttuordett, andett end thette indeluchte; men Probsterne pleye aarligen ad fremsende hues the oppebære, stundom mere och stundom minde. Een part aff Probsterne ere ochsaa forsømmeligh, och enthen bliffue platt vde, som er skeed medt. Her Iffuer vdj Halmsted, huilchen hedendøde och bleff mig fast inde vid xxx daller schyldigh aff Studii Skatt, en part komme seent frem med hues the oppehere. Saa haffuer ey helder enthen vdj mine formendz, salighe Claws Wrnes och Eyler Grubbes, som begge vore Domprobster her wdj Lunde Capittell och effter Vniuersitetz fundatz schulde med Dn. Cantore opbære Studii pendinge her wdj Stichtet, eller och wdj M. Tyghes eller M. Jons eller M. Vedzels¹⁾ thiid, mere veritt gifuett aarligen end iij^c daler, och vnderthiiden er ther paa giortt ey saare god reede, som aff Quittantzerne kand forstaaes, aff huilche ieg haffuer ladett Christiern Hegelund nogle lese. Men vdj min thiid, fraa thed Aar 84. och hiid indthill, haffuer ieg stedze forrett the iij^c daler langtt førend thiiden vaar, adt the ydes schulde, som var in Principio Qvadragesimæ, effther fundatzens lydelse. Paa huilchen thiid wdj nestkommendis Aar the iij^c daller, ieg nu forrett haffuer, schulde først ydes, saa ad ieg althid legger summen før vdt, end thend allsammen kand opbæris. Och bekender ieg vell, ad ther kand vere nogett thill offuers foruden the iij^c daler, naar mand ald summen kand thillhaabe bekomme, men thed skeer sielden eller aldrih, ad mand faar ald summen thillhaabe. Saa bør och ad achtis, ad thedt er inghen ringhe besueringh serdelis ad samble och indkressue saa viitt vdj Stichtett, huilchett haffuer foraarsagheet baade thend salighe Mand Eyler Grubbe och salige M. Tyghe, adt the begge sagde sikh aff med thend bestillingh ad indkressue Studii Daler, langtt før end Gud kalded thennom. Saa kand och will iegh vell vnde een anden thend fordeell, ther hoes henger, om the gode Herrer wdj Vniuersitetett saa synes, som er fast ringhere end hundrede daler, thed nogle aff Dn. Professoribus (som for mig berett er) schulle haffue sig høre ladett, ther aff schulde

¹⁾ M. Tyge Asmundsen, M. Jon Tursen og M. Vedzel Pallesen.

opbæres offuer the iij^e daler. Huilchedt iegh icke therefore schriffuer, adt ieg io gierne thien Vniuersitetett, huor ieg kand thill gode, som ieg kiender mig thess plichtigh. Men ther ere och manghe Sogner, som ieg wdi min thiid icke haffuer faaet een schillingh aff, adt siighe meere. Ther som Vniuersitetett och vilde thend bestillingh bethro nogen anden, vilde ieg venligen begiere, adt the vilde vere mig beforderligh, ieg motte bekomme nogen opretningh for hues skade ieg thesse forighe Aar liidt haffuer. Synes och Dn. Professoribus fremdelis ad ville mig bethro thend bestillingh, och med the iij^e daller lade sig nøye, schall ieg vell gøre min fliidt her effther som her thill, adt the wdj thiide schulle bekomme. Och althiid thien Uniuersitetett aff min ringhe formughe, huor ieg kand. Lundia: 26 Octobris Anno 98.

Magnus Matthiæ S. L.
manu propria.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 84. Kun Underskriften er egenhändig.

319.

1598. 5te November. Studenten Klavs Jakobsen Slangstrup, der havde overfaldet og saaret to Borgere, stævnes peremptorisk af Rektor og det akademiske Senat, som derhos formaner Studenterne til et skikkeligt Levned.

Rector et Senatus Academiæ Hafniensis Lectori S.

Ante paucos dies atrox facinus admissum est a quodam, qui vespertino tempore animo nocendi egressus armatus in duos hujus urbis incolas inermes et immerentes, havd ulla injuria provocatus, impetum fecit, et eos lancea indignis modis tractatos pene usque ad mortem mulctavit.

Cum avtem tanti facinoris præcipue insimularetur Clavius Jacobi Slangendorpii, in hac provincia natus, nos postridie, quod nostrarum esse partium intelleximus, eum studiose ac sedulo quæri et investigari curavimus. Qui cum fuga sibi consuluisset, maturiorem occasionem tanti criminis enormitatem

digne animadvertendi nobis, quantum in eo fuit, præripuit. Ne autem ejusmodi scelerum impunitate nostra labefactari posset Respublica, decrevimus nihilominus jurisdictionis nostræ vigore ad causam dijudicandam progredi. Quo nomine te Clavdium Jacobi Slangendorpium hisce literis publicis primo, secundo, tertio et quidem peremptorie citamus, ut die Martini Episcopi proximo, qui futurus est XI hujus mensis, hora VIII A. M. hic Hafniæ te sistas in loco Consistorii Academiae nostræ usitato, ad avdiendam sententiam justissimam de causa hac juxta Scholæ statuta ferendam, id insuper serio monentes, quod si fidei Academiae datae immemor emanseris, nihilo magis eo causæ cognitionem et dijudicationem dilatum iri, quin potius tanto severiorem de te poenam tam atrocis sceleris, perjurii et inobedientiæ crimine avcti, sumendam esse.

Movemur equidem nos honesta et gravi causa hunc nostrum in delicta tam enormia severum animum declarare. Cumque paterno animo sæpe moneamus, ut studiosi nostri ordinis sui dignitatem intuentes pericula quoque sua considerent, et cum propter suam ipsorum incolumitatem, tum propter parentum et amicorum sollicitam expectationem diligentiores sint in periculis eorumque occasionibus vitandis: dolendum est, paternas hasce admonitiones nostras non flectere omnes ad curam frenandi cæcos impetus, præsertim cum tam magnæ et multæ publicæ et privatæ sint in conspectu calamitates. Et certe magno cum animi moerore avdimus nonnullos e cætu nostro temulentos vagari et malis indulgere cupiditatibus: quos certe moveri oportebat tristissimis hujus temporis spectaculis, ut iram Dei timerent, memores ejus: nisi pænitentiam egeritis, omnes similiter peribitis.

Hæc et similia ut diligentius cogitentur, præsentī commonefactione studiosos juvenes hortamur, ut et ordinis totius et famæ publicæ et suæ quoque salutis rationem et curam singularem habeant. Hafniæ P. P. M. Novemb. D. V. Anno 98.

Afskrift i Kgl. Bibl., Ny kgl. Saml. 271. 8vo.

320.

1598. November. Indbydelse til Studenterne i Kjøbenhavn (maaske fra Professor Joh. Stephanius) til at deltage i Disputationer over den ramistiske Filosofi.

Candido Lectori.

Verissime dictum est, nec Medici nec Imperatores, licet artium præcepta perceperint, quidquam laude dignum sine usu et exercitatione consequi possunt. Etiam si enim artium tam magna vis ac utilitas sit, ut nisi quis earum fundamenta fideliter jecerit, quicquid superstruerit, teste Quintiliano, corruat; tamen avt parum avt nihil, nisi etiam usus et exercitatio accesserit, artium Magister præstare possit. Exercitationes præcepta in opus producunt, et vim exemplis inclusam effingunt et expriment, nec solum hoc sed etiam ipsum ingenii acumen aperiunt, judicium acuunt, prudentiam avgent, magnas et difficiles res elucidant, deliberationis moras discutunt, consilii promptitudinem addunt, eloqvendi, inveniendi, agendique celeritatem incitant. Cujus rei præclarum in Cicerone exemplum habemus, qui contentione, usuque cotidiano, in foro, in rostris, in senatu, tantam in dicendo gravitatem, tantam jucunditatem sibi comparavit, ut non solum Romani cum Antoniis, Hortensiis cæterisque Oratoriæ artis principibus anteponendum judicarent, verum etiam tantam in ipso eloqvenciam crevisse animadveterunt, ut posset, vel ut prudentes errarent, vel ut boni minus sentirent, dicendo perficere. Qvare cum summus et prope solus studiorum profectus in exercitatione, qvam disputationem voco, situs sit, operæ pretium me facturum arbitror, si disputationem qvandam philosophicam instituam, in qva P. Rami Logicam (qvam ut breviter, dilucide, accurate cum collatione Philippi Melanthonis¹⁾, Rhetoricam, Ethicam et Physicam ad trutinam philosophicæ veritatis pensiculandas proponam. Si qvi igitur Domini studiosi sunt avdituri avt disputaturi, me in ædibus Ditmari Duvencach ad forum Amackerum, ut vocant, habitantis conveniant. Vale.

Afskrift i Kongl. Bibl., Ny kgl. Saml. 271. 8. Stykket er udateret, men maa efter Pladsen vistnok være fra November 1598.

¹⁾ Her mangler som det synes noget.

321.

1598. 9de November. Studenten Peder Nielsen Vorms'rup relegeres paa to Aar for Anfald paa en Vægter, og Studenterne formaneres til et roligt og sædeligt Leened.

Rector et Senatus Academiæ Hafniensis Lectori S.

Etsi multæ sunt causæ, quæ studiosos ad modestiam hortari possent, voluntas scilicet Dei, amor virtutis et tranquillitatis publicæ, reverentia Ecclesiæ, et communes horum temporum miseræ, quarum rerum omnium cogitatione flecti singulos ad moderationem oporteret, tamen dolendum est maxime tantam esse Diabolorum potentiam, impellentem multos, ut calamitates ipsi sibi attrahant, neque cogitent Deum judicem et ultorem fore contumaciæ, quæ et ejusdem Dei mandata contemnunt, et scandalis scholas dedecorant et aliorum studia turpiter impediunt.

Cum avtem Magistratus id requirat officium, ut et boni afficiantur præmiis, et pœnæ irrogentur contumacibus, nosque id studiose agamus, ne hanc gubernationis nostræ partem negligentius videamur administrasse: non possumus amplius ad delicta Petri Nicolai Wormstrupii, prope Aalburgum in Cimbria nati, connivere. Sæpius ille, quamdiu in cætu fuit nostro, magnis tumultibus occasionem præbuit, et eo nomine mitiore pœna ex statutis Academiæ nostræ commonefactus est. Verum ille nihilo factus mansvetior havd ita pridem vespertino tempore, cum urbis excubiæ in suis essent stationibus, armatus cum sociis in unum irruit. Quem etsi præfectus urbis interventu suo ex manibus eorum liberavit, ferme tamen fuit, ut excitatis turbis ipse et aliquot alii de vita sint periclitati. Quia igitur leniora haec adhuc nihil profuisse vidimus, et exemplum esse vellemus, in quod alii intuentes, honestati et virtuti, modestiæ et tranquillitati studerent, communibus nostris suffragiis dictum Petrum Nicolai graviore scholastica pœna afficiendum decrevimus, et hisce literis nostris publicis decernimus, relegantes eum ex Academia nostra ad biennium, et ita quidem, ut eum a proximo die Dominico, qui futurus est hujus mensis XII, intra biennii decursum e cætu nostro scholastico jubeamus abesse.

Sciendum est autem, hæc et similia exempla studiosis in aliorum lapsibus et pœnis proponi, ut vel hinc iudicium Dei metuere, majoreque cura ac diligentia cæcos animorum impetus frenare discant. Et quia avdimus e studiosis nostris quosdam cum armis noctu vagari, et tranquillitatem publicam turbare, ideo severe præcipimus studiosis nostris omnibus, ne quorumvis provocati verbis moveri se ad dimicandum sinant, eaque in re magis utilitate publica quam privata iracundia moveantur. Prohibemus etiam vociferationes et armorum quorumque gestationes. Modestiae laus magna est, quæ vel maxime a vestri ordinis hominibus expectatur: cum literæ, ut aliarum virtutum, ita hujus quoque pulchritudinem ostendant. Parcite ergo vitæ ac ordini vestro, amicis et parentibus vestris, respicite hominum iudicia, qui petulantiae et barbaris moribus juste succensent.

Hoc edictum honesto et pio consilio proposuimus, quod si qui contumaciter contempserint, illi caveant, ne nimia petulantia durioribus imperiis et suppliciis occasionem præbeant. Hafniæ P. P. An. CIO IO IIC. M. Nov. D. IX.

Afskrift i Kgl. Bibl., Ny kgl. Saml. 271. 8. Studenten Peder Nielsen Vormstrup kom siden tilbage til Universitetet, da man i Joh. Stephanius's Kopibog (Kallske Saml. 512. 4.) har et Testimonium publicum udstedt den 19de Novbr. 1601 for ham; hans tidligere «error» omtales her kun ganske løselig, og der bemærkes, at han havde studeret saavel i Kjøbenhavn som i Rostok og havde gode Vidnesbyrd fra sine Privatpræceptorer, hvorpaa han endelig anbefales til Kirkens Tjeneste.

322.

1598. 14de November. *Kapillet i Ribe anbefaler Studenten Lauge Christensen til det kongelige Rejsestipendium.*

Salutem in Filio Dei. Magnifice D. Rector, Dominique Doctores et Professores, Viri clarissimi, reverenter colendj. Efter som vi forfare, at aff Kong. Mat^s Pending, der anuendis til nogle Studenters vnderholding i Tydskland, skulle nu til Paaske førstkommendis en Person der med forsørges, oc Lauge Christensen, her hoss oss barnfødt, er gjort nogen fortrøstning, at hand

dem maatte bekomme. Thi bede wi venligen, at j ville for vor skyld være hannem behielpelig her vdj, huilcket wij oss visseligen til forseer, effterdj j self kiende hans Person, oc vide baade hans Lærdoms oc ellers ringe Leyligheds Vilkaar. Thi hand vdj nogle Aar haffuer fortærd hues hans Moder eller gode venner kunde komme aff sted at hielpe hannem met. Oc er en synderlig god forhobning om hannem, at hand met Tiden kand tiene sit fæderne Land met ære, om hand nu ellers maatte bekomme forⁿe Stipendium. Huilcket wi oss til eder forsee j giøre det beste. Wi ville gjerne findes villige at giøre hues eder kand vere kiert, oc her met haffue eder Gud befalet. Ripis 14 Novembris Anno 1598.

E. V.

Prælater, Canicker oc menige Capitel
vdj Riber Domkireke.

Udskrift: Hederlige oc Høylærde Mand, Her Doctor Thomis Fincke, Rector vdj Kiøbenhaffns Uniuersitet, samt de andre Hederlige oc Høylærde Doctorer oc Professorer, voris gunstige gode Venner, ganske venligen tilscreffuet.

Paategnet: Lest in Consistorio den 25 Novembris An^o 1598.

Orig. i Konsist. Arkiv, Pakken Nr. 38.

323.

1598. 14de November (?). *Universitetsprogram, hvorved Studenterne formanet til at vogte sig for Optøjer, og det forbydes dem at færdes paa Gaden efter Kl. 7 om Aftenen.*

Rector et Senatus Academiae Hafniensis L. S.

Omnium ætatum historiae testantur, soluta disciplina, et palam confirmata licentia statim secula esse civitatum excidia et imperiorum interitus. Qvemadmodum enim tempestates nubes certo venturas esse denunciant: ita disciplinæ contemptus et perturbatio rebuspublicis ingentes calamitates impendere certo significant. Qvare nos, qui pœnas alias jam ante oculos adesse, alias havd dubiis signis imminere videmus, officio nostro fungemur: et nunc etiam juventutem nostram scholasticam ad

disciplinam et obedientiam adhortabimur, ut qui adhuc sanabiles sunt, quos multos esse non dubitamus, nonnihil flectantur: qui vero jam . . . . .¹⁾ et stuporem contraxerunt, ut ad sanam mentem revocari non amplius possint, saltem de pœnis, quæ certæ et quidem gravissimæ ipsis manent, admoneantur. Et quia nuper avdivimus in hac urbe varios tumultus a studiosis nostris ortos esse, ne forte malum ad alios vegetur latius, significamus hoc edicto publico decretum esse jussu supremi Magistratus, ut studiosi nostri magnitudinem proprii periculi et harum rerum statum turbulentissimum considerantes, singuli deinceps vespertinis temporibus statim avdita septima domi se contineant, ne in plateis noctu vagantes turbis et seditionibus ullam causam præbeant. Quod si qui hoc imperium nostrum contempserint, illos tanquam contumaces et inobedientes non tantum Academia severe puniet, verum etiam si quid adversi acciderit illis, qui hac ratione capita et vitam suam in discrimen forte adducunt, sciant sibi et non aliis hoc, quidquid est, imputandum esse. Parcite ergo vitæ et saluti vestræ, parcite præceptoribus, qui ingenti cura et sollicitudine pro vestra incolumitate afficiuntur, quos certe satis jam exercuistis, ne quid dicamus gravius. Retrahite vos ipsos a consortio illorum, qui ita dissolute vivunt, quasi nullæ essent leges, nulla vincula humanæ societatis. Neque enim hominum sed Cycloporum hi mores sunt, totas noctes in publico tumultuari, furiosis clamoribus omnia complere, conviciis, lapidum ictu et armis in pacatos et immerentes hostilem in modum debachari. Deus æternus, Pater Domini nostri Jesu Christi, Ecclesiis et Reipublicæ in hisce locis pacem et tranquillitatem largiatur, scandala clementer prohibeat, et pectora vestra ad verecundiam et obedientiam flectat, studia vestra ad communem utilitatem benigne promoveat. Vale. Hafniæ D. XIV.

Afskrift i Kgl. Bibl., Ny kgl. Saml. 271. 4. Efter Pladsen at dømme maa Stykket være fra November 1598.

¹⁾ Her findes i Afskriften et græsk Ord, som ikke er let at læse.

324.

1598. 28de November. Universitetet svarer Kapitlet i Ribe paa dets Brev angaaende Studenten Lauge Christensen (Nr. 315).

Gunstige velbyrdige hederlige oc høylerde herrer Prælater oc Canicker vñj dett hederlige Ribes Capittell, nest voris venlig helssen oc tacksigelse for megitt gott, huilchett igien att forskyldte vi allthid aff formuen huer i sit sted vill findis uillig, giffuer vi eder venligen thillkiende, att eders schriffuelse er oss thill hende kommen, anlangendis Lauge Christensson, der hos eder barnføð [er], att hand nu thill Paaske førstkommendis motte med Kong. Majest. penge bliffue forsoged. Saa efterdi vi thillforn haffuer haft en god mening om hannem oc dett ladett pokiende, y dett vi engang haffuer sambtyckett hannem herthill i frembtiden att motte forfremmis: Da ville vi gierne thill første leylighed, som mueligtt er, lempe oss efter eders begiering¹⁾, beder derhos eder gierne, attj herefter ochsaa forfremmer voris Universitetz gaffn oc beste bode med naadens Aar oc udi andre maader, (po dett vi icke skall foraarsagis eder videre herom att bemøde, Universitetets skade at forekomme). Der som vi nogett igien kand gjøre eder som voris synderlige gode wenner thill ære oc villighed, findes vi derthill ganske wbesuered. Dett kiende Gud, huilchen vi her med vill haffue eder alle euindelig befaled. Datum Hafniæ 28 9br. An^o 1598.

Rector & Professores
Acad. Hafn

Konsistoriets Kopibog i Kvart (1594—1600), Fol. 135. Om Lauge Christensen findes nærmere Efterretninger i Nr. 335, samt i Worms Lexicon, I, 217. Terpager, Ripæ Cimbricæ, p. 604. Wegener, Hist. Efterretn. om A. S. Vedel, 2 Udg. S. 171—2. 181. 216.

¹⁾ I Randen er tilføjet følgende Passus, der senere er overstreget:
Men icke paa denne tid vide, att nogen er leddig, som hannem kand vndis.

325.

1598. 10de December. *Universitetets peremptoriske Stævning mod Studenten Jørgen Gha, som havde overfaldet og saaret en anden ung Person. Tillige formanæs Studenterne til et ordentligt Levned.*

Rector et Senatus Academiæ Hafniensis L. S.

Nuper quidam ex cœtu nostro Georgius cognomento Gha Landus contra edictum publice propositum h. IX vespertina cum aliis nonnullis in platea vagatus est, et juvenem bonis parentibus in hac civitate prognatum, Thomæ Chirurgi filium Albertum, forte obvium, ita graviter lapide circa tempora læsisse perhibetur, ut jam ex illo vulnere decumbat tantum non deploratæ valetudinis.

Qvæ res postqvam ad nos delata est, ipsum jam aliquot dies studiose ac sedulo qværi et investigari curavimus. Sed hactenus alicubi latitantem avt etiam absentem frustra qvæsivimus. Ne avtem hujusmodi facinorum impunitate ulla ratione nostra labefactari posset Respublica, decrevimus nihilominus nostrum officium facere, et ad causam dijudicandam progredi. Quo nomine te Georgium Gha, hisce literis publicis, primo, secundo, tertio, et quidem peremptorie citamus, ut proximo die Saturni, qvi futurus est XVI hujus mensis, H. VIII A. M., hic Hafniæ compareas in loco Consistorii Academiæ nostræ usitato, ad dicendam pro te causam, ad avdiendam etiam sententiam de causa hac juxta scholæ nostræ statuta ferendam. Qvod si fidei Academiæ datæ immemor emanseris, nos tanto severiorem pœnam etiam hujus tui perjurii et inobedienciæ de te sumpturi sumus.

Frequentes sunt admonitiones nostræ, qvibus tamen parum proficimus. Avdivimus enim nihilominus qvosdam ex studiosis omnia disciplinæ repagula perrumpere, nullas moderari cupiditates, certare Antonianis helluationibus, grassari latronum more in locis publicis. Hæc cum ab ipsis fiunt, non respiciunt se, non venit in mentem aliquando, qvo in gradu eos Respublica collocaverit, qvæ officia Deus in hac vocatione ab iisdem requirat, qvantum scelus sit istis scandalis infamare honesta studia.

Expergiscimini ergo ex hoc veterno, et vos tandem homines esse, vos humanitatis, modestiæ, pietatis studiosos dici cogitate, statuentes vera esse, quæ ipsa experientia omnes fateri cogit, nempe quod Deus scelera punire, leges, ordinem ac disciplinam conservare, et obedientiam ingentibus præmiis benigne ornare velit. Vale. Hafniæ P. P. An. Dom. CIO IO IIC. M. Decemb. D. X.

Afskrift i Kgl. Bibl., Ny kgl. Saml. 271. 8.

326.

1598. 28de December. Universitetets Dom over Studenten Jørgen Gha for hans Overfald paa Mester Thomas Bartskjærs Søn (se Nr. 325).

Rector och Professores y Kiøbenhaffns Vniversitet kiendis och gjør witterligt for alle, adt Aar efter Gudtz byrd 1598, Taarsdagen som waar den 28 Decemb., waar skickedt for os y voris Consistorio erlig och vellforstandig Mand Meister Thomas Bardscher Borger her sammestledtz, huilcken efter som hand nogen gange thillforn haffde klageligen for os angiffuen nogen studenter, som schulle haffue offuerfalden hans Søn Albret paa gaden, da fremblagde hand och lod lese for os en schriffelig beretning, liudendis Ord fra Ord som efterfølger.

Gunstige, hederlige och høylerde Herrer, giffuendis thillkiende [en] kort beretning om huis sig haffuer thilldraget fredagen, som waar den første Decemb., der klokken waar 9 om Aftenen, da kom min Søn Albret fra Meister Baltzers och hadde for^{ne} M. Baltzer ladet sin Suend med naffn Jacop følge hannom hiem paa weyen. Som de kom emod D. Jørgen Skomagars dør, der møtte thennom thre studenter, deris naffn Christen Huering, Jørgen Gha, Niels Gregersen, som Christen haffuer selff berettit. Och min Søn bød thennom en god Aften, och en aff dennom suarede och sagde: En god aften, Albret. Da saae min Søn sig thilbage och wille see, huem de waare, der naffngaffue hannom: da traadde Christen Huering frem och sagde thill min Søn: Huad skader dig? Est du siug? Da suarede min Søn:

Jeg er icke siug, huad wilt du haffue? Saa thraadde for^{ne} Christen Huering thillbage, och slog thill Albret med en steen och slog feill. Saa lagde min Søn Kappen fra sig och wille gribe thill spiudet, som Jacop hadde y haanden. Disimellem slog en af de for^{ne} thre thill min Søn med en Steen, slog hannom bag det høyre øre, saa hand styrte thill Jorden och besvimede. Der hand nu laa paa gaden, da gaffue de dennom alle thre thill M. Balltzers Suend, Christen Huering for thill hannom, och the andre tho bag thill hannom, og Christen haffde en Plutz eller en Thesack y haanden och sagde thill for^{ne} Jacop, adt hand skulle slippe spiudet, heller hand wille hugge hannom hender och fingre aff. Der med waar hand nød thill adt slippe spiudet. Och Christen tog saa spiudet och hand gick op adt gaden der med, och de andre tho hans Medfølgere med hannom. Der laa min Søn besvimedt paa gaden; saa hialp M. Balltzers Suend Jacop hannom op, och fulde hannom thill M. Mickells hus. Thi hand icke kunde faa hannom lenger. Saa kom hand der ind och bleff forbunden, och besvimede saa tho gange y M. Mickells Hus. Siden fulde M. Mickells Suenne hannom hiem thill mit hus. Och siden haffuer M. Mickell med mig forbundet hannom baade dag och nat, naar behoff giordis, och haffuer hannom indgiffuet dyrebare ting, som storligen fornøden waar y denne hans store Skade. Och effter som M. Mickell self nu y Løffuerdags sig for eder berettit, hordan saadan min Søns skade waar, adt der gick Rodt och Blod aff hans Næse och Ørene, och hans Hierneskieddell waar ind slagen, huis er saare adt befryete, adt hand¹⁾ foruinder det slag saa lenge hand leffuer, och effterdi dennom waar forbøden, adt de icke skulle lade thennom finde paa Gaden om Aftenen effter Klocken waar 7 slagen; och de der emod all øffrighedtz forbudt haffuer ladet dennom finde paa gaden, der klocken waar 9 om Aftenen, med Waaben och werrie, och gjorde min Søn den skade, desligeste thog mit spiud med thennom: her paa er ieg en domb begierrendis.

Thomas van Hussen.

---

¹⁾ Efter vor Tids Sprogbrug skulde man her vente: ikke.

(Derefter anføres Vidnesbyrd af Jakob, M. Baltzer Bartskjærs Svend, Lavrits Bundtmager og Mester Mikkel Bartskjær, der stadfæste ovenstaaende Beretning. Lavrits Bundtmager vidnede, at Dagen efter kom Jørgen Gha ind til ham og sagde: «Jeg vil løbe i Stranden». Og da han spurgte: «Hvi saa?» svarede Jørgen: «Jeg har gjort en ond Gjerning; i Aftes kom min Faders Værtens Søn og mødte os, hød god Aften, og saa veed jeg ikke, hvor vi kom i Parlament». Derpaa fortsættes saaledes:)

Da møtte vdj Rette thuende aff for^{ne} studenter, som haffde werret med y samme Parlamente, och en aff thennom vedt naffn Christen Pedersen Huering berettit først, adt hand och Jørgen Gha med en anden Karl kom gaaendis. Och bad Badsker suennen Goed Aften. Saa bleff de staaendis. Da sagde Christen: Hor effter staar y? Och strax drog Albret sin kniff, kaste kappen, och søgte dennom. Och beneclede Christen wed sin høieste Eed, adt hand icke slog den steen vd; men Jørgen Gha skulle haffue sagt, der hand søgte hannom med Kniffuen: Slar du ham, saa slar du mig. Och saa y det samme slog hand bag thill Albret med en Steen, saa hand styrte. Ydermere bekiendte Christen, adt hand haffde en gammell Thesack dragen, med huilcken hand gaff sig thill Jacop for^{ne} Albrets Medfølgere och bad hannom slippe Spiudet, saa slap hand det, och siden tog hand spiudet och kaste det hen adt gaden, och gick saa hiem med Jørgen Gha thill Lauritz Buntmagers, och laa der y hans Hus om Natten hos for^{ne} Jørgen Gha.

(Studenten Niels Gregersens Vidnesbyrd anføres dernæst, hvorpaa der fortsættes saaledes:)

Och endog Jørgen Gha waar aff os wid woris schriffllige Citation y rette steffnidt, och dett peremptorie, adt suare for sig y denne sag, saa haffuer hand dog icke mødt; men hans Fader wid naffn Hillebrand Jacobsen, Borger i Skcellsør, kom her thillstede paa samme sin Søns wegne. (Efterat Faderen havde søgt at undskylde Sønnens Adfærd, fældedes følgende Dom):

Da effter thillballe, giensuar, vidnisbyrd, beuisning och den sags Leiglihed, och effterdi den skade, som skeedt er, henvendis paa Jørgen Gha, och hand er rømbt for samme sag,

och dett er effter hans Mundt vundet och bekendt, adt hand haffuer giort denne skade och thilbødet sig den adt oprette, och ey heller wille selff møde y Rette, der hand lougligen och offentlig er bleffuen steffnit och kaldet: da haffue wy icke anderledis kunde kiende y denne sag, end adt Jørgen Gha io er den rette hoffuedtmand, och hand derfor bør adt holle for^{ne} Albret hans Kaast op och giffue Bardscheerløn, och bøde siden tolf Marek Penninge effter Lougen.

Men huad belanger sig adt werre befryctendes, adt for^{ne} M. Thomesis Søn icke foruinder det slag, saa lenge hand leffuer: da der som derudaff forarsagis nogen Lyde, som er større end saaers Lyde, skall dett opstaae aar och Jamling, och siden derom adt gaa saa wiit som rett er.

Anlangendis Christen Pedersen Huering bør hannom adt igen forskaffe for^{ne} M. Thomes enten sit egil spiud, eller it andet lige saa gaatt.

Huad Niells Gregersen belanger, effterdi hannom er icke offuerbeuist, adt hand haffuer giort nogen Skade, men heller adt haffue hiulpet thill beste: kunde wy icke andet end finde hannom quiitt for for^{ne} M. Thomesis thillthall vdi denne Sag.

Men huis wy Rector och Professores widere haffuer emod for^{ne} Studenter for saadan deris Vlempe och Forseelse, skulle de derfor thilbørlig straffs effter Universitetz statuter och woris affsagde sententz: foruden huis allerede med de tho wid lang-sommelige fengsell skeedt er. Actum Hafniæ Anno die et loco ut supra.

Sub sigillo Rectoris.

Afskrift i Konsistoriets Kopibog 1538—1602. Fol. 254—9.

327.

1599. 9de Januar. Kongen beder Universitetet, om at dets Bønder maatte age Kampesten til Slotsbygningen i Kjøbenhavn.

Christian thenn Fierde, medt Gudtz Naade, Danmarckis Norgis, Wendis och Gottis Konningh etc.

Wor synderlig Gunst thillforrn. Wiider, ephersom wij med første Leiglihed achter att lade foretage nogenn synderlig

Bygningh herwidt wortt Slott Kiøbinghafnn, och thill thes behoff will fornødenn giøris enn heell hob kampesteen, tha bede wij ether och naadigst begere, atlj will thillstede, att saa mange Bønnder och Thiennere, som i haffue boendis wdi Sømeherredt, Ramsøeherridt, Tunneherridt, Smørumsherridt, Lilleherridt och Sockelundtzherridt, enn huer thennom emedenn oc all then stund samme Bygning paastaar, om Wintheren naar opholdtz føre er, age oc frembføre hidt till Slottedt 10 Less steen; och sidenn om Sommeren, naar the af wor Leensmandt hersammstedtz eller hanns Fuldmechtige i saa maade thillsigis, tha i lige maade att age oc frembføre 10 Less Steen, ahnseendis att oss er ther vdinden stoer machtt paaliggendis. Wij haffue oc ladett wore obnne breff therom vdgaa thil alle ethers Bønnder vdi for^{ne} Herreder, huoreffther the thennom vnnderdanigste skulle wiide att rette. Och atlj strax medt thett første thillstiller Oss Elsk^e Børge Trolle, wor Mandt, thienner oc Embidtzmand her sammstedtz en richtig Fortaignellse paa, huor mannge Bønder i hafuer vdi huert for^{ne} Herredt, at handt sig thereffther kandt wiide att forholde. Thermedt skeer wor willge. Befallendis ether Gud. Schreffuitt paa wort Slott Kiøbinghafnn then 9. anuarij Anno 1599. Wnder wort Signet.

Christian.

Udskrift: Oss Elsk^e Hederlige och Høiglerde Mennd, Rectorj, Doctoribus, Magistris och menige Professoribus vdi Kiøbinghafnns Vniuersitet, samptlligen.

Paategnet: Lest in Consistorio An^o 1599 den 11 Januarij.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 145.

328.

1599. 27de Februar. Fru Ebba (Monsdatter Liljehøk), Grevinde til Rasborg, forlanger en juridisk Betænkning af Kjøbenhavns Universitet.

Eua, Grafin zu Rassburgk, Fraw auff Greffnes vnd Kegelholm.

Vnsern gnedigen grus zuuorn. Ehrnuester vnndt hochgelehrter guter gönner, beygefugte Vrtels frage ist vns von einer

fürnehmen Person zugeschikt worden mit begehrt, weiln wir Zeigern vnsern diener Wolfgang Stubæum ezlicher vnserer sachen halber nach Kopenhafen abfertigen, das wir dieselbe zugleich mit ahn die Vniuersitet vnd insonderheit der Facultati Juridicæ vberschicken wolten, Welches wir zwar hochahngeregter Person nicht abschlagen können noch mögen. Gelangt derwegen vnser gnediges gesinnen ahn euch, ihr woltet solche vrtheils frage den Rechtsvorstendigen vnbeschwert fürtragen, in vnserm nahmen gnedigklich begehrendt, das sie nach erwegung der sachen vmbestände, communicatis consilij, hirin decidiren, vnd vns bey brifs zeigern ein belerungsvrtheil wolten zukomen lassen, damit wir dasselbe vielgemelter hoher Person zuzuschiken vnd also ihr ahn vns ergangen begehren gebürlich erfüllen möchten. Wie ihr euch den dessfals vnsern gnedigen vortrauen nach vnbeschwert erweisen werdet, das seindt wir neben gebürlicher belohnung, die zeiger zuthun befehlich hatt, in allen gnaden zuerkennen geneigt. Datum Jennekoping den 27. Februarij Anno 99.

Ebbe med eien Hand ¹⁾).

Udskrift: Dem Ehrnuesten vndt Hochgelarten N. N. der Königlichen Academiæ zu Kopenhafen Rectori, vnserm guten gönner, gnediglichen zu handen.

Paaskrift: Recept. 28 Martii 99.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 188. (Kun Underskriften er egenhændig.) Sammesteds findes Afskrift af et Dokument, der mulig har Hensyn til samme Sag, som berøres i ovenstaaende Skrivelse, nemlig et Beskyttelsesbrev, udstedt 6 April 1600 af Kong Sigismund af Polen etc. for Erik Bjelke, som paa Mødet i Jønköping Aaret iforvejen af Hertug Carl af Sødermanland var bleven tvunget til at underskrive Mødets Beslutninger, men senere var flygtet til Danmark for derfra at begive sig til sin rette Herre i Polen, osv.

¹⁾ Om denne Fru Ebba se Norske Samlinger, II, 505—6 og de der anførte Kilder. (Jfr. nedenfor Nr. 332).

329.

1599. 20de Marts. Skotten Patrik Gordon skriver til M. Jon Jakobsen Venusin om Skotten John Craigs Strid med Tyge Brahe og om en fysisk Iagttagelse angaaende Magneteten, som Venusin havde gjort.

Reverende Domine, amice pl. observande.

Cum post longam peregrinationem superiori æstate patriam et amicos reviserem, multi viri docti, quis Germaniæ, Daniæ, et vicinorum regnorum status esset, diligenter ex me quæsiverunt, inter quos Johannes Cragius magni apud nostrates nominis Astronomus, quia magnam ætatis partem in Germania consumpsit, qui nunc ibidem in Mathesi excellenter vehementer scire aiebat. Cum ego cum multis aliis Tychonem Brahe etiam nominassem, statim ille, fastuosus homo ille, qui multa profert, sed pauca probat, quia mecum aliquando in lite quadam philosophica minus pro arbitrio certasset, gravissimam de me ad Scotiæ Regem querelam detulit, et non ita pridem, inquit, ab ipso Epistolas nonnullas æditas ajunt, in quibus me sine nomine acriter perstrinxit, sed nullam inde laudem reportabit. Proinde isto fumi venditore relicto, dic ait, anne alios in Dania nosti Astronomos insignes. Ego honorificam tui, ut debui, mentionem feci, et post varios de humanitate tua sermones Magnetis tui memini. Is quia se multa de hoc lapide scire existimabat, amicitiam contrahere, et quicquid singulare in Mathesi experientia didicisset, tecum communicare desiderabat. Certior a me de naturæ tuæ bonitate et exquisita eruditione factus, literas meis inclusas ad te [dedit]; quod serius venerint, effecit turbulentus Svedicæ status, quo ego præcipiti autumno delatus fui. Quæso nunc boni consule; adjunctæ sunt etiam aliæ ad Tychonem, si possis efficere, ut ad ipsum perferantur, cures rogo. Sin minus, ad me remitte; aperire, si placet, poteris meo periculo; hanc mihi potestatem dedit Cragius. Si cras ad me rescripseris, aut ipse ad te veniam aut Svedicæ meumque statum ad te perscribam, jam avriga properabat. Navigandi Gedanum occasionem hic

expectare cogor. Vale cum toto cœtu tuo. Helsingora XX Martii MDIC.

T. R. A.

Patricius Gordonius.

Afskrift i Kgl. Bibl., Ny kgl. Saml. 271. 8, der indeholder en Samling af Breve fra og til M. Jon Jakobsen Venusin.

330.

1599. *24de Marts. Statuter eller Ordning for Hofmester Christoffer Valkendorffs Studenterhus og de dertil henlagte Pengemidler.*

1599. Dale Cæsari que sunt Cæsaris. Christoffer Valckendorff.

Anno Domini 1599, die 24 Martii, waare wi Rector oc Professores her i Kiøbenhaffns Vniuersitet alle samptligen oc endrechteligen forsamblede her i Kiøbenhaffn i wort Consistorio, at giøre oc sambtycke en god ordning oc skick om det huss i S. Peders strede, oc de Sex Tusind It Hundert daler, som erlig oc welbyrdig mand Christoffer Walkendorp til Glorup, Danmarekis Riigis Hoffmester, haffuer giffuitt til Sexten fattige Studenters vaaning oc forfremmelse efter sitt breffs liudelse, sub Dato i Kiøbenhaffn den 16 dag Julii Anno 1595. Efterdi forbemeldte E. oc W. Christoffer Walkendorp aff oss i samme sit Breff begerendis er, oc wi hannom loffuitt haffuer at wille haffue et christeligt oc slitigt indseende her vdi, at alltingist kand holdis Studenterne vden skade, saa at deris indkomst, rente eller herlighed icke for voris forsømmelse eller gode beførdering formindskis dennom forre; men at det heller formeris oc forbedris i alle wilkor, efter breffuenis liudelsse: oc her hoss haffue slitig tilsium till Personernis leffnitt oc til deris leerdoms forbedrelse, som wi wille antsuare for Gud oc werre bekiendt for hannom oc hans arffuinge efter wort breffuis liudelsse, wi hannom der paa giffuitt haffuer.

Da efter langsommelig tale oc velberaadt hue paa alle sider, bleff aff oss alle endrechteligen bewilget oc sambtyckt, adt der med skal holdis aff oss oc vore efterkommere til euig tid, som efter følger:

I. Først skal tilskickis aarligen thuende Professor, en Doctor ex superioribus facultatibus, huer annden gang en Theologus och huer anden gang en Jurist eller Medicus, oc ex facultate Philosophica den som er Decanus, huilcke skal med Rectore vdi hans Aars Rectoratu werret befallett at haffue til det beste flitig indseende paa for^{ne} Studenter deris leffnitt oc lerdøm, disligeste och paa husens bygning oc huis penge som der tillagt er, oc rette sig effter disse Artickler, som efterfølger.

II. Skal Rector med disse thuende Professorer haffue indseende med den Person, som effter Fundatzens liudelsse tilskickis at lucke dørren om aftenen och haffue acht paa de andere der boendis deris leffnit, at hand gjør allthing saa flitig, som det sig bør, oc sette hannem tid for effter leylighedenn, naar dørren skal luckis om aftenen oc opladis om morgenen. Item skulle de oc tilholde samme Person at haffue indseende med Bibliothechit, oc effter de haffue offuerantwortit hannom Bøgerne med klare Register, skal hand oc antworde dennom fra sig igien, naar hand bortdrager. Oc dersom nogen fattis deraff, dennom betale aff sit eget, oc siden tilthalle, om hand nogen kand met rette, som han mener Bøgerne at haffue forkommet. Oc samme Inspector, som aff forneffne Professoribus tilsettis, haffue samme Inspection vdi thu Aar, oc icke lenger, vden hand det med sin wskickelighed oc forsømmelsse tilforne forbryder, oc siden indflytte vdi it anndet kammer, som paa den tidt ledigt findis.

III. Skulle Rector oc samme Professorer indgaa i hussit thuende gange om Aaret, wed Michaelis tide oc wed Paaske tide, eller oc thierte, effter som leyligheden känd fördere, oc der forfare om husens och bygnings leylighedt. Och skulle de indgaa vdi huert kammer, see, huorledis der holdis, at inthet forarges for deris forsømmelsse, som der vdi boer. Skulle de oc forfare, huorledis der holdis medt Bibliothechit oc Hauffuen, saa adt den skiftis vdi otte lige parter, och der af huer part at følge sit kammer, och aff dennom der i boer, dyrekes med fructtræ oc vrter, oc tilbørligen holdis ved lige. Skulle de oc forfare aff den, som Inspectionen er befallett, om hand haffuer noget adt giffue tilkende, om nogen aff dennom skicker

sig anderledes, end dennom vel lader. Oc paa det sidste forsøre, huad Lectiones huer hører, oc see deris Bøger, oc dersom behoff giøres, befalle, huad Lectiones huer skal høre, oc at hand dennom saa hører, adt hand kand giøre rede derfore, nar handt tilsiges, eller straffis effter Professorum deris sigelsse paa sin part aff pengene, naar de vddeelis. Men findis nogen adt verre saa wskickelig i sitt leffnet, eller saa forsømmelig i sin leerdøm, adt mand icke synderlige haab kand haffue om hannem, eller icke will were disse Statuter vndergiffuen, da skulle de med menige Professorum sambytte forwiisse [hannem] aff husset, oc da en anden effter Fundatzens liudelsse tilskickis at nyde det beneficio, om huilckenn bedre haab kand were.

IV. Om nogen foraarsages aff sit kammer at forreise, da skal hand aff Rectore oc for^{ne} Professoribus begere forloff, oc i det senniste indenn tolf vger indstille sig i sit kammer til sin Studering, oc da med sig føre god beuiss om sin loulige vnderkyldning, at hand saa lang tid haffuér werrit borte, oc midler tid at haffue skicket sig christeligen oc wel. Men dersom nogen fordrister sig til lenger at vdebliffue, end forskreffuit staar, skal hand der med haffue forbrødt sit kammer oc den portion aff pengene, som hannom midler tid kunde tilfalde. I lige maade skal ingen holde nogen børne schole vdi sit kammer, ey heller holde nogen drick, gestebud eller nogen saadane samquem, vnder for^{ne} straff. Dersom oc nogen fordrister sig til at bliffue vde aff sit kammer om natte tide, oc effter en oc anden paamindelse icke will rette sig, skal hand were vnder sanme straff.

V. Skulle ocsaa Rector oc samme thuende Professores haffue fuldmacht at indkreffue oc oppeberre alt rente aff de forneffne 6100 daler, oc den vddele oc vdi alle maade forhandle effter Fundatzens liudelsse, saa at Studenterne bekomme deris part, oc Vniuersitetet sin part. Item skulle de oc indkiøbe nyttige Bøger, for huis der er tillagt, aarligen for 5 daler, oc skal kiøbis en Bog, vdi huilcken skal klarligen registeris alle Bøgerne, saa wel som oc de anndere bøger, med huilcke Bibliothechit aarligen forbedris. Den aarlige rente, som kommer

aff de Tho Tusinde daler, skulle de strax vdi Vniuersitetz forwaring indsette; oc menige Professores siden der om at handele, huis billigt och cristeligt kand were efter Fundatzen, saa at naar den vdsettis, at den da hoss wiss oc formuendis folck vdsettis, ind til den till it Tusinde daler fremwoxer, oc da der med forhandlis, som med andre hoffuetstoel, efter den ahn-ordning, som her efter følger. Saa megit de Treduffue daler belangendis er, med huis de formeris efter tiden, som Vniuersitetet er bewilget, skulle Rector dennom aarligen med anden distribution vdskiffte. Huad Studenternis portion oc anpart er anlangendis, skal først achtens wilekor, saa at der som noget fornøden er der paa at forbedre, skal aff for^{ne} Studenternis anpart forudt tagis saa megit, som til samme huss behoff giøris, offuer de Femb daler, som her foruden der lil lagt er, om huilcke strax her efter widere skal fermeldis, oc siden huad offuer bliffuer efter Fundatzens liudelse at vdskifftis. Oc skal en huer aff Studenterne med sin egen haand rigtig antegne alt det, som hand her aff fangendis worder, i den Bog, som der til allerede kiøbt er, oc findis alltid i Rectoris giemme oc forwaring. Item er her hos at achte, at Studenterne alle samptlig skal were forpflicht selff at holde gaden reen med Nabo oc Genbo, oc huer i sit kammers at holde winduer och kackeloffn wed lige, vden naar fornøden er kackeloffn gandske at omsettis, da skall det skee af Hussens oc Studenternis felgis penge. Oc effterdi Fundatzen formelder, at huer Student, som kommer i samme huss oc skicker sig wel, maa nyde denne den gode Herre Hoffmesters rundhed oc velgierning vdi femb Aar oc icke lenger: da skal i en serdelis bog anschriffues, paa huad tid huer indthreder til samme gode wilekor oc frie woning. Och effterdi en part aff de 6000 daler hoffuitstoell stander hoss godt folck, oc icke der forrentis, men effterhaanden som de affleggis bliffue vdset paa rente, da skal dog derforinden aff huis rente, som vdkommer (paa det en part den anden maa hielpe) huer bekomme sinn anpart proportionaliter, Studenterne oc Hussit for sig, disligeste ocsaa Professores for sig, oc siden en deel giemmis til frembuext, efter den Proportz, som i Fundatzen formeldis om den ganske Summis rente, som er 300

daler. Der effter om Paasken, naar mand schriffuendis worder Anno Domini 1610, oc den ganske 6100 dalers hoffuidstoel er indkommen oc til Vniuersitetet afflagt, oc delt som der effter til It Tusinde dallers frembuext gembt, och thu Aar dereffter woxedt er: da skal det vdsettis som en anden hoffuitstoell, oc siden ydermere dermed forhandelis effter Fundatzens liudelsse. Men effter adt til forneffne Paaske Anno Domini 1610 effter breffuenis liudelsse indkommer 6200 daler hoffuidstoel, som er Hunder daler meere end Fundatzen omtaler: haffuer forbedrelte den gode Herre Hoffmester mildeligen samme hunder daler husset der met forbedrit, saa at den aarlige rente, som der aff er 5 daler, skall alltid komme husset alenne til gaffnn oc forbedring.

VI. Skulle oc menige Professores med Rectore oc de thuende Professoribus flittigen giffue acht paa oc forfare, huorledis deris wilckor bliffue aarligen, som haffuer nogen aff disse 6200 daler hoffuedstoel hoss sig paa rente, oc dersom leygheden sig begaf, at Pengene kunde siunis icke at were wisse paa den stedt, skulle de samptligen were forplichtede dennom adt opsige oc opkreffue.

VII. Men naar Pengene, som er hoffuidstoel (thi om Renten er tilforne thalet) skal betaldis, da skulle de annammis aff forneffne Rectore oc menige Professoribus, oc de alle samptligen skulle dennom igien vdsette med bedste wilckor, som forfalde kand; och achtens wilckoren saa, adt der som skee kand, at mand kand sette dennom hos nogen wiss Kiøbsted, at bruges der til Byens beste, oc bekomme der paa Byens forwaring med vnderpart, enten nogen aff Byens Privilegier, Breffue eller Eyndom, som Vniuersitetet strax annammer til sig, skall dett holdis for gode. Dersom ocsaa saadan wilckor sig icke begiffue, da skal for gode holdis at sette dennom hoss en god viss Adels person her i Danmarck, oc annammis aff hannom nøyachtig forwaring oc forloffuere effter Omslags brug paa Adels Indmanelsse her vdi Kiøbenhaffn, effter den wisse form, som der om er conciperet. Ingen af Professorerne maa haffue nogen aff disse penge hoss sig paa rente, wanseet adt hand kunde giøre forwaring derfor saa wel som nogen anden.

IIX. Skulle Rector oc de thuende Professores strax efter resignationem Rectoratus giøre klart och rede Regenschab for huis de haffue oppeboret oc vdgiffuet. Och skall samme deris Regenschab paa schriffuis in domo Consistorii a iurato Academiae Notario, oc indleggis vdi Vniuersitetz forwaring.

Disse forneffne Artickler haffue wi Rector oc Professores i Kiøbenhaffns Vniuersitet, med forneffne Christoffer Walckendorps bewilning oc sambytte, for oss och wore efterkommere giort, forfattet oc sambyct, at skulle stedtze wryggeligen forneffne Huss oc Studenter thil beste i alle ord oc puncter saaledis holdis. Och til vidnisbyrd haffue wi ladet henge Vniuersitetz Segel neden for dette wort obne breff, ganske wennligen ombedendis erlig oc welbyrdig mand, forbemelte Christoffer Walckendorp til Glorup, Danmarckis Rigis Hoffmester, samme forneffne Artickler med haand oc segel i lige maade at stadfeste. Huilcked wi oc endelig huer for sig med egne hender haffuer bekræfted oc vnnderschreffued. Actum loco et tempore vt supra.

Jeg Christoffer Walckendorff betacker forneffne hederlige oc høylerde mend for denne deris wmage oc forordning om mit Studenter Huss, som de haffuer giort oc samtyct. Oc beder dennom alle oc huer serdelis, som nu ere eller her efter komendis worder, gandske wennligen oc gierne, at denne forneffne Ordning efter Fundatzen maa altid wed macht holdis oc efterkommis.

Christoffer Valckendorff
eghenn Haandt.

Petrus Johannes Vinstrupius D. Rector Academiae et Superintendens Sielandiae manu propria.

Georgius C. Dibvadius sua manu.

Johannes Pavli Resenius manu sua.

Nicolaus Theophilus propria manu supscrisit.

Andreas Lymvicius propria manu s.

Andreas Christianus Ripensis, manu propria.

Thomas Finckius Decanus.

Johannes Aurifaber.

Nicolaus Cragius subscripsit.
Iuarus Stubbæus mea manu.
Johannes Stephanus.

Original paa Pergament, meget pragtfuldt udstyret, med Valkendorfs og Universitetets vedhængende Segl, i Konsist. Arkiv, Pakken Nr. 154. En tidligere, foreløbig •Ordinatio de domo et donatione Valkendorpiana• af 6. Oktober 1596, der afviger fra ovenstaaende i flere Stykker og afløstes af samme, findes i Konsistoriets Kopibog 1538—1602. Fol. 222—26. Blandt de vigtigste Forskjelligheder kan mærkes: at Universitetets Rektor ikke skulde være med i Kollegiets Bestyrelse: •thi hand er den, som bør thilholde de Andre att giørre huad rett er, oc thill huilcken de skulle haffue thilflucktt, att handtheffuis, nar behoff giøres, saa er hand nocksom bemøeytt vdi andre Vniuersitetz Bestillinger, att hand well her maa forskaanis•. I V. findes følgende Bestemmelse: •Her hoss er att achte, att naar Studenter bekommer deris Penge, mand da randsager deris Lection Bøger (om nogen er, som visse Lectiones er forlagtt) och for huer Lection hand haffuer forsømmit, miste 4 sk. Huilke Penge skulle leggis thil de fem daller, som Bøger skulle kiøbis fore att formere Bibliotheket medt•. Forresten bestaar Forskjellen fornemmelig i, at de senere Statuter ere udførligere og fuldstændigere end de tidligere.

331.

1599 (?). *Et Digt af M. Jon Jakobsen Venusin til Rigshofmester Christoffer Valkendorf i Anledning af Stiftelsen af hans Kollegium.*

Ad Illustrem et Magnificum Virum

D. Christophorum Valkendorphium, Palatij Magistrum.

Qvam veneranda diu matriqve patriqve coæva
Vivent æternæ pignora Mnemosynes,
Qvamqve diu super ullus erit, qvem numinis et qvem
Sinceræ tanget Relligionis amor;
Tam tua fama diu, namqve hoc tuâ facta merentur,
Christophore, æternum nempe superstes erit:

Nam facit et faciet tua munificentia Musas
 Vivere et omnimoda commoditate frui ¹⁾,
 Qvis tu Parnassum renovas, fontemqve beatum,
 Qvo juvenes avide et svaviter ora rigent.
 Scilicet hinc aderunt, scio, qui teneantur et ornent
 Promoveantqve simul relligionis opus.
 Mnemosynes, igitur facias cum vivere natas,
 Cur non æternum vivere te facerent.

Afskrift i Kongl. Bibl., Ny kgl. Saml 271. 8.

332.

1599. 31te Marts. Universitetets Rektor tilskriver Fru Ebba, Grevinde af Rasborg, angaaende det af hende forlangte juridiske Responsum (Nr. 328).

Wolgeborne Gräffin, gnedige Fraw, E. G. meinen gebürlichen grus mit entbietung alles guten zuoor. E. G. gnediges schreiben habe ich beim zeigern Wolfgang Stubæo den 28 hujus wol entfangen, auch dero gnediges gesinnen wegen eines consilij in specificirtem med formalicirtem casu mit gebürlicher reverentz vernommen, dassellige auch vngespartes vleisses an begerte örter gelangen lassen, die dan E. G. darin zu dienen vnd wilfertigen gebürlichen sich erbotten. Weil aber bemelte E. G. diener die zeit vnd volendung der facultatis juridicæ declaration itzo nicht hat erwarten können, doch darbey vorstendiget, ehr worde in E. G. geschefsten gegen Pfingsten sich widerumb an hero begeben, alss ist begerte belehrung vnd declaration notwendig dahin verschoben, die dar auff E. G. gnediges gesinnen vnd gebürliche erbietung erfolgen soll. Demnach, weil E. G. gnediges schreiben bey dieser gelegenheit ich nicht habe sollen oder wollen vnbeantwort lassen, gelanget an E. G. meine gebürliche bitte, sie wolle angerehgte dilation nur zum besten erkennen, vnd allein der zeit kurtze gnedig beimessen. E. G. hiemit sambt dero wolgebornem hause vnd sthamme gotlichem

¹⁾ I Randen: Colleg. Valkendorph. et Bibliotheca.

schutz zu langwierigem wolstande gebürlichen empfehlen. Kopenhagen den 31 Martij Anno 1599.

E. G. W.

Rector der Königlichen Universitet
zu Kopenhagen.

Der wolgebornen Frawen, Fraw Evæ Gräffin zu Rassburgk, fraw auff Grefnes vnd Kiegleholm, meiner gnedigen frawen.

Konsistoriets Kopibog i Kwart (1594—1600), Fol. 143—5. Nogen senere Erklæring i denne Sag have vi ikke fundet.

333.

1599. 7de April. Universitetets Kjendelse i Anledning af et Klagemaal, Jens Hammer, Indvaaner i Randers, havde mod to Studenter, Jakob Povlsen og Niels Pedersen Vedel.

Rector oc Professores y Kiøbenhaffns Universitet kiendis oc gjør witterligt for alle, att Aar efter Guds byrd 1599, Løffuerdagen som var den 7 Aprilis, wor skicked for oss i woris Consistorij hus erlig mand Jens Hammer, Indvonner vñ Raners, som klagligen for oss beretted, huorledis hand po Skertaarsdag sidstforleden var gangen sitt ærende neder aff Kiødmangergaden, oc som hand kommer vd for Maren Kockis dør, der møder hannem tho Studenter, en ved naffn Jacob Pouelssøn, præstens søn y Torssager, oc en anden med hannem ved naffn Niels Perssøn Wedell. Oc fordj hand thillforn hadde kient for^{ne} Jacop Poulssøn oc hans forældre, bleff hand aff hannem indbøden y hans herberg thill for^{ne} Maren [Kocks oc endog for^{ne} Jens Hammer lenge vegred sig y at gaa ind med hannem, so hengde hand dog so hartt ved, att hand icke kunde bliffue hannem quitt. Saa bad Jens en hoffdrenge, hans Kynding ved naffn Lauritzs, som fyldteds med hannem neder ad gaden, ind med sig, oc som de da bleff sett, oc øll bleff hent, bød Jacob Poulssøn thill att lege Bredtpill med dennem: da gaff denne hoffdrenge sig y leg med Jacob oc legte om 8 β ad gangen, indthill saa lenge att Jacop hadde tabedt 2. ʒ. Huilched fortrød den anden

student Niels Perssøn, saa hand begynte strax att true oc sagde thill hoffdrenge, du skallt fo en god, før end du kommer her ud, du mot tage vare po min haand etc. Oc der efter nam hand thill itt glas oc vilde slaged Lauridz vnder øgnene med ølled, saa bleff hand før ferdig oc drog sin dagertt oc slog Niels y hoffuedett med fladen. Da opstod Jens Hammer oc vilde styre thill beste, oc som han stod oc haalt Jacop, kom Niels oc offuerfallt hannem med en Kande, oc siden Jacop med itt werge slog hannem blaa oc blodig, som hand hadde mercke med sig bode i ansicktt oc y hoffued, oc hadde icke pigen lat døren op so snart, att han vndkom, da hadde de vist myrt hannem. Oc klagede for^{ne} Jens Hammer icke alleniste, att de hadde slaged oc offuerfalden hannem wskyllig, men ocsaa att de hadde røffued hannem hans hatt fra, efftersom hand videre i samme mening med flere ord viste sig att beklage.

Da møtte vdj rette for^{ne} tuende Studenter, som vdj Univer-sitetzts fengscll var anholden, huilche icke kunde beneckte att vere io thillgaaen lige som Jens Hammer beretted, wndertagendis att denn Hoffdrenge Lauritzs, der Jacop vilde holde op at lege, skulle hand vilde nød Jacop thill att lege med sig om fry vin oc Sucker. Oc suor Niels, att hand huercken truede hoffdrenge eller slog hannem i nesen med ølled, før end hand drog dagerten oc slog thill hannem med. Desligeste suor for^{ne} Niels Perssøn ocsaa, att hand hadde huercken kande eller nogen thing i sin haand andett end hans bare neffuer. Jacop vndskyllede sig, att han icke hadde acted [at gjøre] Jens Hammer nogen skade men den anden, oc var hannem nock imod, att hand vforuarendis hadde rammed Jens, der hand var emellum. Ydermere benectede de oc at haffue røffued hannem hans hatt fra, huilchen bleff liggendis der i hussed oc er endnu thilstede, som werdinden selff, Maren Kocks, bestod oc vindede med dennem.

Oc war for^{ne} Jens Hammer aff oss begierendis, att vi her po vilde kiende oc forhielp, at hannem herudinden motte vederfaris, huis rett war. Da efter thillhall, giensuar oc sagsens leilighed, effterdj for^{ne} Studenter Jacop Pouelssøn oc Niels Pederssøn Wedell haffuer vden skyld oc brøde offuerfalden for^{ne} Jens Ham-

mer, huilken de billigen hadde burt at forsuare som deris giest: kunde wi icke rettere kiende, end at de bør io strax att staa for^{ne} Jens Hammer thill rette, for huis wrett hand i saa maade haffuer litt aff dennem, oc tale det i hans minde igien som dett sig bør. Men anlangendis deris wlempe, forargelse oc forseelse, skulle de derfor thillbørligen (foruden fengsell) straffis efter Universitetsz statuter oc woris sentenzs, som vi med dett første offuer dennem aff sigendis worder.

Konstoriets Kopibog i Kvart (1594—1600), Fol. 147—149.

334.

1599. 4de Juni. Professor Johannes Stephanus kjøber en Gaard i S. Peders Stræde i Kjøbenhavn, der havde tilhørt Præsten M. Hans Thomesens Arvinger ¹⁾.

Aar effther Gudtz Byrd 1599, Mandagen nest effther den helige Trefoldighedtz Søndag, som da war den 4 Dagh Junii, ware forsamlede her vdj Kiøbenhaffn effherschreffne M. Hans Staphenssenn Professor, Claus Hanssen L. A. studiosus, och Her Otthe Christenssen med sin Suoger Poffuel Skade paa deris egne, saa och deris Suogers Cornelij Jenssens wegne, effther den fuld-macht, hand ther paa vdj nest forgangen Aar 98 den 2 Junii fra sig giffuet haffde, dessligeste effther dett Sendebreffs liudelse, hand nu nyligen der om erlig och vellacht Mand Søffren Ingman Kong. Maitt. Tolder thillschreffuet haffde, offuer en venlig Handell, kiøb och contract, vdj saa maade som efftherfølger. Først kiøbthe for^{ne} M. Hans Staphenssenn aff for^{ne} H. Otthe Christenssen och Poffuel Skade och deris Hustruers Broder, for^{ne} Cornelio Jenssenn, en deris Eyendom med bygning, gaardtzrom och ald anden thilhørende rettighed, liggendis vdj S. Peders Stræde, huilken salige M. Jens Morsingh, fordem Sogneprest vdj Karbeck, haffde for nogen Aar siden kiøbt aff for^{ne} Claus Hanssen och hans medlarffuinge salige M. Hans Thomissens

¹⁾ Gaarden blev senere (1625) af Stephanus solgt til Universitetet. Den stod paa den Grund, hvor den polytekniske Lærestalt nu findes.

Børnn ¹⁾, og nu war for^{ne} Cornelio Jenssen och hans thuende Systre, for^{ne} Her Otthes och Poffuel Skades Hustruer, effther deris salige Faaders och Moders Dødt arffuelig thilfaldenn; och skall giffue denom derfor, effthersom samme Eyendom vaar aff vij Mandt vurderett, thryhundrede gode gamle daler, och therforuden thill en foræringh thiuffue gamle daler. Dernest war for^{ne} Clans Hanssenn met for^{ne} Hr. Otthe och Poffuel Skade thill Regenscaff om huis geldt dennom emellom war, huor paa Claus Hanssenn samme Eyendoms Adkomstbreffue vdi Panth haffde. Och der alltingest war dennom imellom klar giort, bleffue H. Otthe och Poffuel Skade Claus Hanssenn skyldige ett hundrede fiesindtzthiuffue och otthe daler, for huilcken giødt for^{ne} M. Hans Staphenssen thill fridtz stillede for^{ne} Claus Hanssen, saa handt hannom strax godwilligen oppelodt och antwordede alle for^{ne} Eyendoms Breffue, som hand vdi Panth haffde. Therforuden bethalede M. Hans Staphenssenn H. Otthe och Poffuel Skade de thiuffue daler foræringh, den resterende Sum att bethale och erlegge effther deris nøye og begierring. Och loffuede for^{ne} Hr. Otthe och Poffuel Skade baade paa deris egne och deris Suogers Cornelij Jenssens wegne att fuldkommeligen himble och thillstaa M. Hans Staphenssenn samme kiøb och Eyendom foruden alldt

---

¹⁾ Simon Surbek Borgmester i Kbhvn., Michel Nielsen Raadmand, Christen Christensen Byfoged, Rasmus Pedersen Borger, og Giert Merfeldt Kgl. Majst. Bøsestøber, alle Værger for sl. Mester Hans Thomesens og Mester Rasmus Katholms Børn, ved Navn Thomas Hansen, Claus Hansen, Marine Hansdatter, Margrete Hansdatter og Hans Katholm, gjøre vitterligt, at de sælge og afhænde fra forskrevne M. Hans Thomesens og M. Rasmus Katholms Børn og deres Arvinger til Mester Jens Morsing, Sognepræst i Karrebæk, hans Hustru Citzel Christensdatter og begge deres Arvinger, fire Boder med Huse, Bygning og Gaardsrum, liggendes i S. Peders Stræde her i Kbhvn., sønden for Gaden, vesten for Markus Hesses Borgmesters Sjæleboder, østen for salig Mester Hans Gaases Boliger, som dem efter deres salige Moder Magdalene Madsdatter ere arveligen tilfaldne (etc.). Dat. Kbhvn. den 2den November 1582.

Orig. paa Pergament med 7 hængende Segl (Raadmand Claus Rytter og Byskriver Sevren Christensen have tillige beseglet Brevet) i Koaist. Ark., Pakken Nr. 153.

in militia illa contra omnes hujus seculi Hereticos, non solum illo penetrante verbi mucrone, sed etiam Philosophiæ et linguarum hastis atqve sagittis apte interdum ac utiliter pugnatur. Qvocirca qvum Magnificus D. Rector, cæteri etiam Professores præceptores mei honorandi et venerandi, eo me lubentius ad stipendium Regiæ Majestatis admiserint, qvod bene erga me adfecti, sibi persvasum habuerint, cum esse me, qvi successu temporis, coadjutore æterno Deo vno et trino, patriæ labore meo usui esse possim, sancte promitto, ab omni alia cogitatione me aversum, Philosophica calide intenteqve meditatuum studia: noctu, diu, assiduum accubuum fore, ad dies omnes, horas singulas lectioni S. S. Theologiæ linguarumqve nobiliorum appendendas, numerandas, ut nec eos collati in me beneficii pœniteat unquam: nec aliis ulla ullo tempore justa accusandi me torporis, ignaviæ, dulcedinis aut etiam litterarum inscitæ præbeatutur ansa et occasio. Adhæc etiam promitto, me gradum Magisterii intra semestre accepturum, atqve ut ad illum accipiendum, sic ad Doctoratus in Theologia nunquam extra patriam aut ambiendum aut amplectendum, me quoqve ex fundatione Regia obligatum esse velim. Qvod reliqum est, Deum animitus rogo, cautam circumspectamqve mentem mihi det, ut fautorum meorum non sustinere modo gratiam ac tueri officia: verum etiam remunerare atque illustrare beneficia potero, propter dilectum suum filium etc. Hafniæ 10 Cal. Novembris Anno a partu virginis CIO IO IC.

Lago Christiernus Ripensis
manu sua.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 38. Vedlagt findes: 1. Lave Christensens Kvittering, meddelt D. Anders Christensen for Modtagelsen af Stipendiet fra Paaske 1599 til samme Tid 1600 (dat. Kjøbenhavn d. 16de Juni 1599). 2. Hans Kvittering for Modtagelsen af Stipendiet fra Paaske 1600 til samme Tid 1601 (dat. Kjøbenhavn d. 2den Maj 1600).

336.

1599. Erklæring afgiven af Universitetet, hvorved det undslaar sig for at afgive Kjendelse i en Trætte mellem Byfogden i Kjøbenhavn og en akademisk Borger, Eske Bertelsen, der havde drevet forskjellig borgerlig Næring.

Om Eske Bertelsøns (vden Østerporten) Sag.

Er det professoribus megit besuerligt att dømme vdi den sag och trætte, som begiffuer sig emellom Byfogden Peder Anderssen och Eske Berthelsson, for efterfølgende aarsager.

1. For det første at dennem icke er nogen low vitterlig, huor efter de kunde same dom befatte.

2. Dersom de dømme den handtering, som for^{ne} Eske Berthelsson haffuer brugt, at være borgerlig næring, och derfaare hans skude och godtz at være forbrut, ere de befrychtendis, at det skulle komme Universitetet till hinder och skade paa hendis privilegier anlangendis Universitetz kielder att holde viin och fremmede drick vdi, saa och Typographo, som professorum, canonicorum och pastorum Encker, huilcke alle er met kong. Fundatzer och Breffue tilsted at bruge borgelige næring.

3. Studenteris och professorum privilegia skulle være ringere her y universitetit end andenstedz, huor det icke formeentis dennem at søge deris næringe met adskillige handtering, besynderlig met bryggen och vinsall.

4. Bliffuer det aldeelis formeent Clericiet at bruge Kiøbmandskab, skulle de lide stor nød, som icke ere forsiunit met nødtørfflig vnderholdinge.

5. Der er och en part, som icke haffue vdi deris besolding det korn, som behoff giøris till deris hussholding, huileke skulle bliffue formeent at kiøbe korn paa gaden aff bønder, saa det ville giffue stor irringe emellom Borgerne och de lærde folk.

6. Ingen lærd mand maatte sig till fordeel y sin hussholding handle met sine venner vden landz, oc foruegse vaare met dennem, men være tuungen oc nød till att tage all sin nødtørffl hoss kiøbmend paa det dyriste, oc y saa maade

være hordere bunden end fremmede och vdlendige, som andenstedz hente hues de her haffue fordeel aff, naar de det sælge, saa vel som Borgerne, der kiøbe mel dennem.

Udkast (skrevet med D. Niels Krags Haand) i Konsist. Arkiv, Pakken Nr. 2. Vedlagt findes en Vdschrift aff huls sig haffuer thill dragitt paa Consistorio emellom Peder Andersøn byfoget och Eske Berthelssøn. Den sidste, der var immatrikuleret i M. Hans Guldsmeds Rektorat, beskyldtes af Byfogden for at have drevet adskilligt Kjøbmandskab og Fiskeri, men gjorde dog Krav paa at nyde godt af de akademiske Borgeres Fritagelse for borgerlig og Bys Tyngde, da han paastod, at de paaklagede Handler m. m. kun vare skete med Hensyn til Forbruget i hans eget Hus.

337.

1600. 3die Januar. Universitetet tilskriver sine Bønder og Tjenere i Sømme, Ramsø o. fl. Herreder om at kjøre Kampesten til Kjøbenhavns Slots Bygning (se Nr. 327).

Helsen med Gud etc. Viider alle Universitetets oc Professorer-nis seerdelis, saa och wor Frue Kirckis i Kiøbenhaffn, bønder och Thienere, som boendis er vdj Sømherrid, Ramsøherrid, Tuneherrid, Smørumsherrid, Lilleherrid oc Sockelundsherrid, att efftersom vi nu po ny haffuer bekommed Kong. Majest. wor allernaadigste Herris schriffuelse anlangendis den Kampesteen, som vi thillforne haffuer beuilged en huer aff for^{ne} woris thienere att skulle age oc frembsøre, saa lenge den fortagen bygning her for Kiøbenhaffns slott paastander, om Wintheren oc naar opholdzs føre er, x les, effter som Kong. Majest. breff videre herom formelder: Tha biude vi oc befale aluorligen oc endeligen wille, att i alle oc huer for sig, dett allerførste mueligt kand mere, oc itt gott føre sig der thill begiffuer, forføier eder herud med eders heste oc wogn eller sleder effter leiligheden, oc nu thenne winther frembsøre huer x les effter Høybe^{te} Kong. Maiest. breff oc befalning: thagendis der ingen forsømmelse fore vnder eders høieste faldzmaal. Huoestter en huer kand vide sig att rette, oc for effterkommendis stor skade

att tage ware. Eder Gud befalendis. Kiøbenhaffn den 3 Januarij An^o 1600.

Rector oc Professores
y Kiøbenhaffns Universitet.

Konsistoriets Kopibog i Kwart (1594—1600), Fol. 153—154.

338.

1600. 4de Januar. Kongebrev til det medicinske Fakultet om at anstille Undersøgelse angaaende en fremmed Læge, der havde praktiseret i Helsingør.

Doctor Anders Lemuig, saa och menige professores vdj Kiøpnehaffns Vniuersitet singe breff Nathan Arnoldus de Aquila anrørendis, vt sequitur.

Christianus 4. Wor synderlig Gunst thillforn. Wider, at som wy kommer wdj forfaring, huorledis der till wor Kiøpstedt Helsingør skall for nogen tidt siden forleden werre ankommen en Medicus, wedt naffn Nathan Arnoldus de Aquila, som ther same stedtz wnder sin Cura skall haffue anammet adtschillige personer, och synnderligen en quindis person wedt naffn Ingeborre Tommissdather, borgerske wdj wor kiøpstedt Kiøge, aff huileken handt for sin Medicin och andet, handt till hende wdj hindis siugdomb brugt haffuer, skall fodre en stuoer Summa pendinge wedt 1900 daler, endog hun skall forregiffue, en ringe ting sig at haffue forbedret aff huiss handt till hinde brugt haffuer. Daa bede wy eder och wille, att y hannom for eders Facultet beskeder, och huoss hannom forfarer, om hans skickelighedt vdj thet, handt sig wdgiffuer forre, saa wel som och om den medicin, handt till for^{ne} Quindes person haffuer brugt, och thet siden oss vnderdanigst lader wide. Ter medt etc. Frederichsborg 4 Januarij anno 1600.

Sjæl. Tegnelser, XIX, Fol. 249. Samme Dag udgik der kgl. Befaling til Ditlef Holck, om at sørge for, at Nathan Arnoldus de Aquila anden Dagen efter dette Brevs Ankomst begiver sig til Kjøbenhavn og der hos det medicinske Fakultet sig angiver, og da videre Kongens Vilje at forfare (Udkast i Gl. kgl. Saml. 1076 Fol.).

339.

1600. 11te Februar. Kongelig Befaling om Undersøgelse af D. Anders Lemwigs Regnskab for de Penge, der vare indkomne til det ny Kollegii Huses Bygning.

Till Hoffmesteren och Candtzleren att forhørre D. Anders Lemwigs Regenschaff, vt sequitur.

Christianus 4. Wor synderlig Gunst thillforn. Wider effthersom wy Anno 93 haffuer ladet wor obne breffue [och] Mandat wdgahe, at alle Landtzkircker offuer all Sellandt, Skaanne, Lollandt, Falster och Møhen skulle huer effther deris Effne och formue wdgifue nogen hielp till thet Collegij hussis bygning her wdj Kiøpenhaffns Vniuersitet, huilcken for^{ne} hielp sidenn till oss Elsk^e hederlig och hiøglerdt Mandt Doctori Annders Lemuig, den tidt forstannder for de hundrede Studenter, skulle offuerantuoordis, och handt den siden skulle lade anuennde til for^{ne} hussis bygning och icke andenstedtz, effthersom handt der om haffuer bekommet wor naadigste befalling, och derforre giørre guode Redé och Regenschaff; och effter at wij forfarre, at for^{ne} D. Anders icke ennu haffuer giort rede och Regenschaff for huis handt i saa maade aff for^{ne} kircker haffuer oppeborret, och paa for^{ne} hussis bygning anuendt, bede wij Eder och naadigst begerre, att ij medt første leglighedt lager till Eder nogen aff de hiøglerde wdj vniuersitetel, och siden selfuer personligenn offueruerrendis medt thennem forhørre for^{ne} D. Anders Lemuigs Regenschaff, haffuenndis indsehennde medt, at altingist der met maa gahe richtigenn och rett till, och dersom for^{ne} hans Regenschaff finndis saa richtig och klart at werre, som thet sig bør, att ij daa hannom tilbørligenn derfor quiterer. Ter met scher wor naadigste willie och befalling etc. Actum Frederichsborg 11 Februarii A^o 1600.

Sjælandske Tegnelser. XIX, 253.

340.

1600. 8de Marts. Kgl. Befaling til Lensmændene, om at alle Landsbykirkerne i Sjælland skulde yde Trediedelen af deres Beholdninger til Fuldførelsen af det ny Kollegij Hus i Kjøbenhavn.

Till Lenssmændene wdj Siellandt Collegij hussis bøgning her vdi Kiøpenhaffns Vniuersitet anrørendis, vt sequitur.

Christianus 4. Wor Gunst thillfornn. Widt effthersom wij nogen Aar forledenn haffue ladet worre obne Breffue wdgahe, at alle de landtzkireker her vdj wortt landt Siellandt, som haffue vdi formue och forraadt, och erre wedt guodt heffd och bygning, skulle huer thennom effther deris Effne och formue wdgifue nogen hielp till den foretagne bygning paa Collegij hussit her wdj Kiøpenhaffns vniuersitet, paa thet de hundrede Studenter skulle haffue deris bequemme woning och werrelsse vdj Studij gaardenn, effther som for^{ne} worre obne Breffue der ohm vdgangne widere formelder; och wij forfarre samme bygning, Vniuersitetet till merckelig skade och forhindring, icke ennu att werre forferdiget och fuldkommet, som thet sig burde, aff denn aarsage at der till ennu fornødennd giørris større hielp och vndsetning. Thaa paa thet der medt en gang maa komme till Ennde, och for^{ne} bygning slet och aldels maa bliffue forferdiget, haffue wij for gott och raadeligt ansehet och wille, att alle Landtzkireker her vdi for^{ne} wortt landt Siellandt, som erre formuende och wedt guodt heffdt och bygning, skulle huer thennom komme till hielp till for^{ne} Collegij hussis bygning medt den tredie deel aff allt huiss de haffue vdi forraadt. Bedendis dig och wille, att naar du her medt besøgis, du daa tillholder kirckuergene till alle de kireker, som vdj ditt lehen erre beligenndis och haffue wdj formue och forraadt, att de medt for^{ne} thredie deell kommer till hielp till for^{ne} hussis bygning, haffuendis flitig indsehennde medt at for^{ne} hielp wisseligenn wd kommer inden Philippi och Jacobi dag førstkomendis vdi thet allerseniste, och till oss Elsk. hiøglerde mendt D. Anders Lemuig och D. Thomas Finneke professorer her wdj Kiøpenhaffns Vniuersitet bliffuer offuerantuordet, som thennom therforre skall

quitere, och samme hielp siden lade annuende till for^{ne} hussis bygning, effhersom de der ohm haffuer bekommet wor naadigste befalling, och derforre gjørre guode Rede och Regennschaff. Saa frampt sig nogen herudinden fortrycker och icke finndis lydige, samme hielp aff kirkerne inden for^{ne} dag och tidt att wdgifue, effhersom for^{nt} staår, du daa medt Rethen lader thennom till talle och straffe, som wedt bør. Ter met etc. Haffniæ 8 Martij A^o 1600.

Sjæl. Tegnelser. XIX, Fol. 254—5. Smst. Fol. 258 findes kgl. Befaling dat. 15. Marts 1600 til D. Anders Lemvig og D. Thomas Fincke om at modtage den i ovenstaaende Brev omtalte Hjælp af Kirkerne og derfor dennem tilbørligen kvittere, og den paa for^{ne} Huses Bygning lade anvende, havendes flittig Indseende med, at for^{ne} Hjælp nytteligen og gavnligen maa blive anvendt, og siden vore gode Mænd, hvem yi naadigst dertil ville have forordnet, derfor gjøre gode Rede og Regnskab.

341.

1600. 10de April. Universitetet indkalder Peder Fos, Hr. Nielses Søn i Stege, til at betale M. Peder Iversen^{1), 2), 3), 4)}, hvad han var ham skyldig for Kost.

Citatio.

Rector oc Professores y Kiøbenhaffns Universitet helser eder Peder Fox, Hr. Nielsis Søn y Stege ¹⁾, ehvorsom helst y er eller findis kand. Wider, att Hederlig oc Vellert mand M. Peder Iversøn ²⁾ haffuer for oss beretted, hurledis y skall vere hannem

¹⁾ I Paludans Beskrivelse af Møen findes (I, 479) som den niende Præst i Stege efter Reformationen anført «Hr. Peder Fox, Hr. Nielses Søn, Præst i Stege (Doc. in Arch. Reg. 1600)»; det er aabenbart en Vildfarelse: Peder Fox var ikke Præst, men en Søn af Præsten (o: Kapellanen) Hr. Niels Pedersen Fos i Stege; jfr. smsts. S. 492.

²⁾ M. Peder Iversen Borch, se Melchior, Hist. Efterr. om Herlufsholm, S. 159. Danske Mag. I, 87. Ny kirkehist. Saml. IV, 312—3. Nyerups Litt. Lex. S. 79. Müller, Bidrag til Thronhjem Cathedral-skoles Hist. S. 18.

en summa pendinge skyllig for kaast, Oc nu for nogen dage siden hannem wuitterlig er dragen aff by oc icke haffuer stilled hannem thill freds eller taled i minde, for hues i hannem med rette skyllig oc pliclig waar: Thi biude oc befale wi eder som en woris Universitets Student, atlj enten med neruerendis bud afflegger strax dett, eder emellum er, eller oc efterdj hand nu ligger paa sin nødtørfflige reyse, att i da self i egen person presenterer oc møder hannem her for retten engaang inden dag olte dage, saa frembt i icke vill straffis som en wlydig, oc myste eders privilegier, y haffue her y Universitetit. Schreffuit y Kiøbenhaffn den X Aprilis An° 1600.

Konsistoriets Kopibog i Kvart (1594—1600), Fol. 21—22.

342.

1600. 7de Maj. *Universitetets Vidnesbyrd, om at Christen Jensen Sørby var Student og henhørte under dets Jurisdiction.*

Rector oc Professores y Kiøbenhaffns Universitet gjør vitterligt, att denne Bressuisere ved naffn Christen Jensen Sørby er bleffuen Student oc deponered An. 1591, Rectore D. Andrea Christiano oc decano M. Johanne Aurifabro: Saa vi kiender hannem endnu for itt membrum universitatis oc den som er vnder voris jurisdiction, for huilchen hand oc bør att suare, der som nogen haffuer hannem med rette thill att tale, indthill saa lenge hand bekommer hans rictige affskced oc Testimonium herfra, oc sig thill anden stand eller vilckor begiffuendis worder. Att saa i sandhed er, vidner vi med Rectoris Signet her neden vnder. Actum Hafniæ 7 Majj Anno 1600.

Konsistoriets Kopibog i Kvart (1594—1600), Fol. 22.

343.

1600. Oktober. *Professor Jon Jakobsen Venusin indbyder til at høre sine fysiske Forelæsninger.*

Significavi proxime, affixo Programmate, me de Timæo Platonis enarrando cogitare: verum cum ejusce scripti non prostent

apud Bibliopolas exemplaria, me cogitaturum, qva ratione studiosæ juventuti aliquanta eorum copia procurari possit. Interim dum hoc fiat, ex lucubrationibus meis commentarium aliquem Physicum depromturum. Cras igitur hora tertia, Deo fortunante, tractatum de Magnete ejusqve miraculis avspicabor. Qvi ut mere Physicus sit, non tamen opinor, ægre ferent politioria ingenia, si pauca Philologica, et qvæ ad humaniores pertinent literas immiscuerimus. Elsi autem de Magnete multa passim apud bonos sit mentio, ut existimare possis, benevole Lector, nihil a me jam dictum iri, qvod dictum non sit prius, havt pauca tamen in lucem proferam, qvæ mihi quidem vel legendo vel sciscitando nunquam innotescere potuerunt, sed qvæ ipse expertus didici. Et ut in eam rem et operæ et impensarum non parum contulerimus, eâ tamen non sumus invidentiâ, ut nolimus hæc mysteria sincere et candide studiosæ juventuti communicare. Bene vale, benevole Lector.

J. J. Venusinus.

Afskrift i Ny kgl. Saml. 271. 8. Sammesteds findes det ovenomtalte Program, hvorved Venusin indbyder til at høre Forelæsninger over Platons Timæus. Efter en vidtløftig Indledning slutter det: •Qvoicirca sapienter admodum In Academiis constitutum est, ut studiosæ juventuti, si qva alia in primis hæc, de qva loqvimur, doctrina Physica tradatur. Mihi vero qvum id muneris in alma hac Academia esset demandatum, diutiuscule mecum perpendi, qvid potissimum, qvod in studiosorum commodum esset, tractandum susciperem, tandemqve divinum illud summi Philosophi Platonis scriptum, qvod Timæus indigitatur, delegi, qvod in eo pleraqve, qvæ ad Naturæ rerum cognitionem faciunt, sint tradita. Verum qvum intelligam studiosæ juventuti non suppetere libri illius exemplaria, faciam in primis aliquammulta vel hic typis excudi, vel aliunde ad nos importari. Interim ex penu commentariorum meorum qvædam non vulgata admodum neqve ex trivio petita depromam, qvæ ad Philosophiam naturalem pertinent. Cras autem, Deo volente, operas meas scholasticas avspicabor hora tertia, ibidem loci ubi consvevit clarissimus laudatissimæqve memoriæ vir, D. Andreas Kragius, Physicam docere. Qvoniam avtem de Natura rerum mel officii erit deinceps docere et disserere, pauca qvædam Præfationis loco de Naturæ definitione Aristotelea itemqve de Platonica in medium adducam, qvod si DD. Collegis, qvibus per otium et valetudinem id forte commodum erit, siqve studiosæ juventuti dicto

tempore et loco adesse grave non erit, eo officii genere suam erga me testabuntur benevolentiam, meque ad referendam gratiam havt dubie invitabunt. Vale Lector. 6 Calend Octob. Anni æræ Christianæ MD C.

344.

1600. 10de Oktober. Kongebrev, hvorved Universitetets Ret til at hæve Studiiskat af Kirkerne i Skaane Stift bekræftes og indskjærpes.

Wij Christian then Fierde medt Gudtz Naade Danmarckis, Norgis, Wendis och Gottis Konning, Hertug vdi Slesvig, Holstenn, Stormarn oc Dittmersken, Greffue vdi Oldenborg oc Delmenhorst etc. Hillse ether alle Herritz Proffuister oc Sogne Prester, som bygge oc boe offuer alld Skaane Sticht, ewindeligen med Gud oc wor Naade. Wiider, att mennige Professores vdi Vniuersitetit her vdi wor kiøbsted Kiøbinghaffnn vnderdanigste for oss haffuer laditt berette, hurledis thennom skal see forhindring paa thenn Summa Penndinge, thennom till Pension aarligen er bleffuen bewillgitt aff kirkernis Inndkombst ther vdi Stichtett, epher wor kierre Herre Faderfaders, Konning Christian thenn Tredies, Danmarckis, Norgis etc. Konning, salig oc høyglofflig Ihukommelse hanns K^{ttz} Fundatzis Liudelse, aff thenn aarsage, att en Part thennom, som effther for^{ne} Fundatz skulle were Vniuersitetit befhorderlig denn att indkressue, lader sig saare vwillige oc forsømmelige befnde, hworudoffuer Vniuersitetit foraarsagis therpaa att lade giøre sehdellis reigser, kost oc thærinng, thennom till stoer beswering och forhalning paa for^{ne} theres Pension oc Besoldning: Vnderdanigste begierendis, wij naadigst wille forordne, att the for^{ne} Pension till rette tiide oc vdenn theris Ombkostningh oc besuering maatte bekomme. Tha paa thett at for^{ne} Professores her vdi Vniuersitetit icke skulle haffue thennom att besuerge emoed Høigh^{te} wor kierre Herre Faderfaders Fundatz, att see for kortt, medenn till rette tiide att mue bekomme huis Pension oc Besoldning thennom naadigst er bewillgitt: Bede wii ether, biude, och hermed strengeligenn oc allfworligenn bef hale, att enn huer Sogne Prest

offuer all for^{ne} Skaane stichtt ephther for^{ne} Fundatzis Liudelse tilltencker vdi sitt Sogen att indkreffue, huis thersammesteds er lagt till for^{ne} de Høiglerde theris Vnnderholdning, och thett aarligen indenn Fastelaffuen vdi thett allersenniste, förind kirckernis regenskaff höris (huilckett oc endeligen see skall inden Pindtzdag), och thenn sidenn forskicker till Proffuistenn vdi huertt Herritt. Sammeledis bede wij oc biude alle Herritz Proffuisterne vdi for^{ne} Skaane Stichtt, saa oc strengeligen oc alffuorigenn befhale, attj retter ether ephther, therudinden att haffue slittig Indsehende. att slig Vdgiffit icke giöris Kirckewergerne gaatt vdi theris Regenskab, med mindre enndt I thenn haffue ahnammitt, och attj enndeligen ere forteneckt vdi aarligen att haffue samme Pension med ether, eller oc thenn fremskicker till Generalem Synodum och Lanndmoöde vdi wor kiøbsted Lund, saa thenn vdi en ganntze Summa vdaff ett huertt Herritt thersammesteds kannnd bliffue leffueritt Vniuersitetens fuldmechtige tillhende vden all wiidere Ophold eller Forhindring vdi nogenn, maade. Saa frambtt nogenn, enthenn Proffuister eller Prester, herudinden, ephthersom forskreffuet staar, findis forsømmeligenn, handd tha icke therefore will tillbørligen stande till rette. Huor ephther sig alle oc huer kannnd wiide att rette. Giffuett paa wortt Slott Kiøbninghaffn then 10 Octobris Anno 1600. Wnder wortt Signett.

Christian.

Udenpaa: De Høiglerde vdi KiøbningHaffnn.

Orig. i Konsist. Arkiv, Pakken Nr. 84. Af dette Brev findes samstedts en Afskrift paa Pergament, paa hvilken findes følgende An tegnelse:

Att wi efftherschreffne Provister vdi Skaane Sticht haffue læst baade Kong. Matt. beseglede aabne breff oc denne Copie, ord fra ord offuer ens komendis med samme Hoffuit breff, och till oss anammitt en Copie, i lige maade ord fra ord liudendis, bekiende wi med vore egne hender oc naffn her vnderskreffuit.

1. 2. Anno 1600 den 23 Nouembris leste ieg dette obne breff, Michaël Olai, præpositus Provinciarum Logudherrit och

Syndreasbo Herrit, manu mea scripsi. Och lyder Kong. Maiest. egil beseglede breff lige ord fra ord som for^{no} staar.

3. Læste ieg Niels Vogenssøn, wverdigh Gudz ordtz tienere udi Landtzkrone, thenne copie anno 1600, then 24 9bris, som kommer offuerejns mett hoffuid breff.

4. Den 25 Nouembr. Anno 1600 læste ieg Mogens Erichsøn, Sogneprest til Konghe oc Ask, oc wuerdig prouist wdj Onsseherrit, Kong. mayt. breff kommendis offuer ens mett denne copi, manu propria.

5. Erich Neilsen, wuerdigh Gudz ords tiennere thill Karleby och Saxtorpe sogne, proist wdj Haragers herrit, med egin hand, Anno 1600 25 Nouembris.

6. Arrild Hanssøn, Prouist till Bare Herritt, mett eghen hand, den 27 Nouembris Anno 1600.

7. Niels Mickelsen, præpositus i Torneherrit, bekender dette samme mett egin hand, 27 Nouembr. Ann. ut supra.

8. Hans Christenssøn Sthenius, pastor wdj Malmø, præpositus wdj Oxie herrit, legit et subscripsit, den 30 Nouemb. Anno 1600, Vniuersitetz goduillige tienere altiidt.

9. Michaël Christiernides, præpositus in provincia Sagittaria, legit et subscripsit 1 X^{bris} Anno 1600.

10. Henricus Erasmj, Prepositus territorij Wemmendzhøg, legit et manu propria subscripsit — 1 X^{bris} A° D. 1600.

11. Martinus Albertius Morsianus, præpositus in prouincia Heruested, legit & subscripsit A° 1600 3 Decembris.

12. Johannes Andreae, prepositus in Liunitz Herredt, legit et subscripsit Anno 1600 3 Decembris.

13. Et ego Canutus Erasmus in Ingilstorp ipsis Nonis X^{bris} legi, subscripsi. (Præpositus Ingelstadherrit).

14. Jegh Niels Andersen Morsingh, Sognepresi wdj Symbrishaffuen, prouist offuer Jeriste och Alboherrit (dogh wuerdigh) læste thene Copie den 5 Decembris anno 1600.

16¹⁾. Jørgen Christofferssøn, sogneprest y Wehe och Probst y Giers herrit, leste denne Copi 7 Decembris Anno 1600.

1) Nr. 15 inangler.

17. Lesde jeg Niels Michelssøn, Sogneprest i Noseby oc probst i Willandsherred, denne Copie den 8 X^{bris} anni 1600.

18. Jeg Suend Nielssøn y Winsløff, provst wdy Gødinge herridtt, kendis mett egne handtt, att Jeg haffuer læst Kong. Maiestatts beseglede Breff om Vniuersitetz pension wdaff kirkerne y Skaane Stigt, anno 1600 then 17 Decemb.

19. Jeg Jens Hanssøn, sognepræst y Hørbye och præpositus y Froste hæridt, bekiender medt denne min egen Haandt adt haffue lest Kong. Matts. breff om wniuersitetz pension aff kirkerne y Skaane, Anno 1600 den 18 Decembris.

20. Jeg Torchill Knudssøn, Sogne prest thill Skartoffte oc Øffuidz Sogner oc præst vdy Fersherit, bekiender medt thenne min egen hand att haffue læst thene Copie, then 19 Decembris Anno 1600, och Kong. Matt. breff.

21. 22. Anno Christj 1600 then 23 Decembris lesde Mogens Pederssøn Trane, prouist wdj Bierge herridtt och Nøre Aasboe herridtt, for^{re} Copie aff Kong. Matt. breff.

Mogens Pederssøn, egthen hd.

Blegende.

1. 2. Denne Copie aff Kong. Matt. breff haffwer ieg Jørgen Mogenssøn y Hoby, sognepræst och præpositus y Brægne herredt och Lysters herredt, læst y Mørum præstegaardt, die Decemb. 10. anno 1600.

3. 4. Læsde ieg Oluff Benttsøn, uerdig sognepræst y Rodneby oc præpositus y Middelst oc Østre herrid y Blegind, denne Copie aff Kong. Matt. obne beseylede Breff S. Lucie Aften anno 1600.

Halland.

1. 2. Anno 1600 die beatj Stephani lesde ieg Marten Anderssøn, Sogneprest wdj Wædinge oc Prost wdj Høgs oc Tønnersø herrit, dette Kong. mtt. breff oc copie.

Martinus Andreas mea manu.

3. 4. Anno 1600 then 27 X^{bris} haffuer iegh Hans Lauritzsen, Evangelij wverdige Tienere i Halmsted och Proust wdj Halmsted Herrit och Aarsted Herrit, lest Kong. Matt. min aller-naadigste Herris breff och befalning om kirekernis wdgifft offuer

Skaane stift til professorum pension och wnderholding, och deraff bekommit en Copie, wdgifuen i Kiøpenhaffn den 10 8^{bris} anno ut supra.

5. 6. Jeg Hans Vghe, Euangelij thiener j Varberg, læste K. M. breff och denne Copij Ao. 1600 den 29 Decembris, prouist vdoffuer Himleherred och Faraasherred. Manu propria.

7. 8. Anno 1601 ¹⁾ den 31 Decemb. haffuer ieg Jens Andersson Lack, y Wer pastor och prouist wuerdig y Wiske och Fierre herrit, læst Kongelig Maiestatz breff om dij Høglerdis penge, som aff alle kierker wdi Stigtit skulle vdgifuis aarligen, och der aff annamit en Copi till retning — vindner ieg med egen hand.

Sammesteds findes endvidere Universitetets Sendebuds, Christen Hegelunds, Optegnelser om •Fortæring och Omkost paa den Skonske Relgse paa Vniuersitetz wegne medt Kong. Maitt^a breff och om restantz Studij Skatt hoes alle Prouister vdi Skaane Stigt 1600 om 22 Nouemb. • Flere Steder maatte han bie i flere Dage, førend han fik Besked (f. E. i Landskrone og Lund). Rejsen var ofte meget besværlig paa Grund af Sufog. Sendebudet tilbagelagde 125 Mil og hans Rejseudgifter beløb sig til 24 Dlr. 7 Sk., skjont han i Præstegaardene havde fri Tæring. De i det foregaaende anførte Numere paa Herrederne, ligesom ogsaa Navnene paa Provindserne, ere tilsatte af Christen Hegelund.

345.

1600. 16de Oktober. Studenten Niels Jakobsen beder Professor Jon Jakobsen Venusinus, om at han vilde være hans Privatpræceptor, da M. Lavrits Skavbo, som han tidligere havde haft, var bortkaldt fra Universitetet.

Ornatissimo viro, M. Jonæ Jacobi, Pastori et Physico Professori, inelyto studiosorum factori, salutem animæ et corporis precatur
Nicolaus Jacobi Hafniensis.

Ita sunt res mortalium, nonnunquam unde nihil expectent, inde prodeunt amici candidissimi. Quod quin mihi nunc eveniat, non

¹⁾ Det ny Aar er her regnet som begyndt med Juledag.

diffido. Quid enim spirat tua fama, nisi singularem quendam in literarum amantes pietatem, cum hactenus ne tantillum fuerint de te meriti. Qvam putas mihi grata fuit illa tam nova atque eximia dignitas, quâ te nunc avctum avdio? quo nomine tibi magnopere gratulor: neque dubito, quin Deus sit aliquo benignius etiam præclaris tuis virtutibus responsurus. Cognovi etiam ex studiosis nostri ordinis te literis ac literarum cultoribus Mecænatem havdquaquam sordidum præstare, quod non faceres, ni vir optimus esses. Arguit et illud prudentiam tuam non vulgarem, quod nulla tibi potior cura est, quam ut clientuli tui et ad pietatem et honestissimas disciplinas, modo sibi non defuerint, instituantur. Qvæ cum ita sint, in spem venio havd dubiam, me abs te quod peto non gravate impetraturum. Nisi mihi ante prædicata esset tua singularis humanitas, veritus eram, ne me protinus impudentem clamares, qui ignotus ad ignotum, tantillus ad tantum scriberem, sed pietas facile dabit huic avdaciæ veniam, et statuta Academiae, quorum indultu hæc scripserim. Qvocirca magnopere confido Reverentiam tuam eâ prudentiâ et ignoscentiâ futuram, ut meam petitionem suo favore sublevet. Proximo avtumno certum est M. Lavrentium Seavenium, Præceptorem meum fidelissimum, sacris initiatum esse, ob cujus discessum havd modice exerucior et ingemisco. Ipsi enim opera non solum in schola particulari hujus oppidi, verum etiam in Academia integros tres annos usus sum familiarissime, quod literis testimonialibus probabo. Pro candore igitur illo, quem mihi de Celsitudine tua polliceor, et pro benevolentia, quâ hactenus consocios meos excipere consvevisti, te rogatum obnixè volo, ut me Clientulorum tuorum numero ascribere non dedigneris, dabo operam, ne ignavum allegisse videaris. Ego sancte polliceor, reciproque aspirante Deo, jugem diligentiam, summo etiam nixu intendam præceptis Celsitudinis tuæ morem gerere, quam Christus opt. max. instavrandæ veræ pietati bonisque literis evehendis diu tueatur incolumem. Vale. Hafniæ 16 Octob. Anno 1600.

Afskrift i Kgl. Bibl., Ny kgl. Saml. 271. 8.

346.

1600. 16de November. Beretning om et Overfald paa nogle
 Studenter af «Hofdreng».

Om de Studentere, som bleffue offuerfaldne paa gaden, der de
 ginge til kaast. 16 Novembris A° 1600.

Den 16 Novembris om Aftenen, der klocken var slagen 5 och
 it quarter thill 6, da kom ieg Cort Quist gangendis op at S.
 Peders stræde, oc som ieg kom der, saa ieg Erick Islander,
 Gabriel Fersø och Islew, huilcke thre fuldes med hin anden och
 vilde gaa i Communitetet thil kost, huilke der ieg saa, kiende
 ieg dennem och løb thil dennem, at ieg kunde følgis med
 dennem thil kost. Och der vi komme tuert vd fra S. Peders
 stræde paa Nørre gade, da kom der en Hoffdrenge gangendis op
 fra Nørre gade, och haffde med sig en anden, som var lige
 som en halffvoxen karll, och haffde drengen en Sølfldolck ved
 siden (huilcken kaldis paa Islandsche en Pundart), men huad
 den anden haffde, ved vi icke. Och gick vi lidet for hannem,
 da begynte hand ath thale och sagde: her kommer Peder Cauda
 och Peder Sardug gangendis. Da vende ieg Cort Quist mig
 om och sagde thil drengen: ved [du] huad du siger, och gack
 du din vey och lad oss gaa voris vey. Da vende han sig
 neder at Nørre gade och raabte: Lackey, Lackey, och traadde
 ind thil mig, och drog sin Sølfldolck oc stack thil mig med
 dend. Da suarede ieg hannem: Jeg throer icke, at du villt
 sticke mig. Da stack hand en gang eller tho efter mig, och
 ieg spranck huer gang thil siden, saa ieg icke fick skade; och
 alt men dette skede, da stod de andre, som varre med mig,
 stille. Da tenckte ieg: førend du skalt lade dig sticke aff han-
 nem i lifvuit, da villt du heller løbe thil hannem och see, om
 du kandt faa fat paa dolcken med hannem, thi du kandt icke
 synderlig skerre dig i henderne paa hannem. Da løb ieg ind
 thil hannem, och fick hannem fat med mine hender om hans
 hender, och holt hannem saa fast, at hand icke kunde sticke
 mig. Och som vi saa stode och droges med hin anden, da
 falt vi begge thil Jorden (thi det var skredt paa sanme sted),

och ther hand saa falt paa mig, da gick Gabriel Ferø thil och thog hannem aff mig. Och ther ieg kom op, da løb ieg op at S. Peders stræde igien och hen att lille Lauritz Børsens stræde och saa at Studii stræde, och ther ieg kom thil Bispens hus och saa neder aff Nørre gade, da saa ieg, huor de haffde Gabriel och Islender fat, men da vor der kommen en stor haab dreng och karle thill. Da løb ieg ind i Communitetet, och bad vorris diskgeseller, at de ville komme Gabriel och Erick thil hielp, thi de slogis ilde aff nogle Hoffkarle, och der vi komme thil Studii porten och vilde vd, da haffde der en slaget dørren i for oss, saa wi icke komme vd. Men Islev Islender, der hand formerckte, at Cort var løben, løb hand hen at Nørre gade op ad Skiden stræde neder at Fiol stræde, och ved enden kom nogle imod hannem aff kirkegaarden, finge fat paa hannem och sloge hannem; siden sled hand sig løs och løb ind i Closteret, som de haffde lest fra maaltid, och bad dennem, de vilde hielpe, thi hand hørde Gabriel raabe. Siden gik hand aff Closteret indtil Anne Jens Hendrichsens och derfra hiem thil sit kammers. I midler thid kom der saa mangfoldig en haab och lidde Gabriel och Erick ind i Fru Anne Bings gaard, huor de sloge dennem i ryg, hoffuidt, mund och næse; dog var der nogle iblant dem, som sagde: er det dig Gabriel? Da suarede hand Ja; da sagde de: slar hannem icke saa, det er stor skam, hand haffuer intet giort; men de sloge dis mere. Da kom Axel Aagesen och en hoffkarl och thoge Erick ved handen, och nogle andre lidde Gabriel bag efter op aff Nørre gade och sloge hannem bitterlig. Da ryckte hand sig frem til Herremanden Axell Aagesen och bad hannem for Gudtz skyld, at hand vilde bede dennem, at de icke saa slemmelig skulde sla hannem. Da vende hand sig thilbage, och slog hannem med sin flad hand paa munden och sagde: thi din skielm, og de andre lod icke aff at sla, førend de komme thil den sted, som de thog dennem. Der kom Gabriel fra dennem och løb neder aff S. Peders stræde och op at Studii stræde, och der løb en efter med en dragen Pundert, men Gabriel skiulte sig i Bispens loge, och karlen løb op aff Nørre gade, da søgte Gabriel det neste hus, som hand var kjent. Men lidet førend Gabriel løb, der

klocken var 6, och maaltid var giort i Communitetet, kom Powel Islender fra kost och vilde gaa hiem thil sit herberge, som er i Hoffmesters studenterkammer; och der hand kom paa Nørre gade thuert fra Communitetet, saa hand den herremand, som siden kallede sig Axell Aagesen, och en auden hoffkarl, som holte Erick Islender mellem sig, och thre andre hoffkarle, som holte Gabriel Farø, och hørde, at Gabriel sagde: Gudtz død bedre mig det, alj farer saa ynckelig med mig. Siden saa en Hoffdreng sig thilbage och saa Pouell Islender gaa, och sagde thil de andre: Her kommer en aff disse samme skielmer. Siden thoge de Pouel Islender fat, och slog hannem først neder i Communitetz Rendsteen, och som de actet, hand hafde sine nøgler i sin hand thil sit kammers, da brød de dennem aff hans haand och slog hannem siden i Ansicktet, indthil den herremand raabte, at de skulde leede hannem med thil Byfogedens. Saa leede Herremanden och en Hoffkarll Erich Islender, men the andre Hoffkarle lede Povil Islender bag efter Erick indtil Byfogedens, och siden fra Byfogeden igien hen thil Rectorem.

Original i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 197.

347.

1600. November. *Universitetets Klage til Kansleren over Hoffdrengenes Overfald paa Studenterne (se Nr. 346).*

Magnifice Domine Cancellarie, summe Academiae nostrae conservator & patrone omni observantia colende, non ignotum vestrae magnificentiae, quanta, non ita dudum, injuria studiosi aliquot juvenes ab avlicis quibusdam ministris affecti sint. Qui citra omne ipsorum meritum, quantum quidem compertum habemus, in miseros illos inermes de improvise impetum faciunt: quos prostratos maleficorum instar hominum ad urbis praefectum, & illinc ad Academiae Rectorem ignominiose pertraxerunt atque in carcerem detrudendos voluerunt. Nec his saturati injurijs & contumelijs, famam quoque eorum, quod gravissimum, furti eos insimulando, criminose tentarunt. Ut alias ejusmodi

persecutiones toto iam triennio in miserum studiosorum gregem pro libitu cuiusque exercitas laceamus. Qvæ sane omnia sunt contra Deum, publicam pacem in hoc tam tranquillo & bene constituto regno, iura omnia Academica, & Clementissimorum nostrorum Regum Privilegia & Fundationes, imo etiam contra Regiam auctoritatem, in cuius tam avgusta præsentia grassatores illi vim tantam scholasticæ juventuti inferre non sint veriti. Cum avtem ex officio Christiani & pii Magistratus sit, status omnes & ordines inviolatos conservare, & intersit societatis humanæ, ut scholæ, qvæ Ecclesiæ & Reipublicæ seminaria sunt, ab injuria conserventur: ad V. Magnificentiam tanquam ad patrem & patronum confugimus, demisse rogantes, velit pro singulari suo erga hanc scholam favore miseram hanc clericorum conditionem inspicere, et pro summa sua prudentia, qvænam hinc in posterum, nisi mature præveniatur, secutura sint incommoda, benigne prospicere, consilio suo juvare & apud illustriss. Regiam Maiestatem intercedere, ut ipsius Maiestas propitijs suis oculis afflictum hunc Academiæ suæ statum clementer intueri, et gratiosa sua protectione adversus vim ejusmodi asserere non dedignetur; ne pietatis & litterarum studia, qvæ hactenus in hoc regno, Dei & clementissimorum Regum beneficio, magno cum emolumento exulta sint, ruinam patiantur, & ita paulatim extingvantur. Ad nos quod attinet, sedulo operam dabimus, ut nostræ jurisdictioni subiecti studiosi in officio contineantur, & si quando eos ulli molestiam exhibere intelligamus, secundum leges Academiæ in eosdem severe animadvertere non intermitteremus. Qvod reliquum est, Deum opt. max. toto pectore rogamus, ut illustriss. & clementiss. Regem nostrum, una cum lectissima Regina, totaque domo Regia, Regniqve proceribus, ac in primis Magnificentia generosissima, divina sua benedictione coronet, & in sui gloriam ac horum Regnorum tranquillitatem quam diutissime conservet, ut ipsorum præsidio Religio & litterarum studia, ut hucusque, sacra tecta maneant & perpetuo floreant.

Afskrift i Konsist. Koplæg 1600—32. Fol. 7—8.

348.

1600. 29de November. Christian IV's Bekræftelse paa hans For-gjængers Gave af 400 Daler aarlig til fire Studenters Uden-landsrejse. Pengene skulde for Fremtiden udbetales af Rentekammeret.

Wij Christiann thenndt Fierde, medt Gudtz Naade Danmarckis, Norgis, Wenndis och Gottis Koning, Hertug wdj Slessuig, Holstenn, Stormarn och Dytmerschenn, Greffue wdj Oldenborg och Delmenhorst: Giøre alle witterligt, att ephtersom wor kiere Her Fader, Sallig och Hoglofflig Ehukommelse, for nogen thijd siden forlceden haffuer forordnet, vdj den Fundatz paa de hundrede Studenters Wnderholdning her vdj wor Kiøpsted Kiøpnehaufn, at aarligen schulle wdtgiffuis aff Andtuorschouff, Soer och Ringsted Fiire Hundrede Daller, thill Fijre Personner att holde wden landz; och siden er forordnet, at for^{ne} iij^c daller schulle aarligen wdtgiffuis aff wortt Slott Andtuorschouff, och epherdj oss Elsch^e Rector och meennige Professores wdj Vniuersitetit ther sammestedz haffue wnderdannigst thilkiende giffuit, att for^{ne} iij Personner wnderthiden skeer forhindring, att samme pendinge icke aarligen thill goede reede och rette thiide wtdkommer, ther offuer for^{ne} Personner vdj dieris Studering bliffuer forsømmet: Thaa haffue wij naadigst forordnet, at for^{ne} iij^c daller skall her ephther aarligen wdtgiffuis aff wort Rente Cammer thill huer Kyndermisse, paa thett the vdj rette thiide aarligen kunde dennom vden Landz thillschickes, och icke deroffuer paa dieris Studia forsømmis, som her thill skeed er. Bedendis och biudendis worre Rentemestere, de som nu ere eller her ephther komendis worder, att de aarligen thill huer Køndermyss aff Rente Cammerit wdtgiffuer och fornøiger the høglerde her sammestedzs paa for^{ne} iij Personners wegne for^{ne} iij^c daller, ey giørrendis dennom der paa nogen forfang eller forhindring vdj nogen maade, saa de for os icke schulle haffue dennom att beklaaage. Giffuett paa wort Slott Kiøpnehauffnn, thenndt 29 dag Nouembris. Anno 1600. Wnder Wort Signnett.

Christian.

Orig. paa Pergament (med det store kgl. Segl i Vox) i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 38. (Jfr. Badens Univ. Journ. I, 61—2).

349.

Omtrent 1600. Skrivelse til Universitetets Rektor fra en Skotte, M. Guilielmus Corbredus, som havde opholdt sig i Kjøbenhavn og nu agtede sig til Tydskland for at studere videre, indeholdende Angreb paa Jesuiterne.

Cum omnes cuiuscunque grādus et ordinis Christum sapientes, eiusque veritatem nunc indies per fideles eius præcones prædicatam profitentes (Rector eruditissime) deceat, quo possunt modo lucis reuelatæ hostibus reluctari, et tergiuersantibus, maleque Christi symmistis obloquentibus ac impræcantibus, pro ingenii sui spiritu Christi sanctificati prudentia, obuiare, ne alias (vt prouerbio dicitur) tacendo consentire videantur, ratumque, quod ab illis tenebrionibus, virulentis diaboli mancipiis, edictum fuerit, probent: cum (inquam) hoc omnes Christi religionem sinceram colentes facere deceat, alienum certe non existimaui, imo potius æquum esse duxi, si cuiusdam pseudonymi (sic enim nouos istos monachos Jebusitas merito dictos appello, qui sacrosanctum Jesu nomen perperam, nec sine blasphemia, suæ sectæ inscribunt), sequentis patris sui diaboli et eius primogeniti, papæ psychonphagi, naturam ac tyrannidem, versibus crudelitate summa refertis, pro ingenio mei tenuitate, paucis responderem. Nunc igitur Dei gratia Germaniam ad vberiore in studiis scientiam acquirendam iter meditans, hoc qualecunque est responsi mecum tacitus excogitabam, illudque vobiscum communicare instituebam, veterum nonnulla ad hoc negotium pertinentia testimonia subjiciens, in quo etsi vobis eruditionis et poeticæ artis nihil sit vel appareat, nec enim eam profiteor, nec tantam numeris orationem adstrictam me puto antea prius descripsisse: Boni tamen, quicquid hac cartula ante oculos apposuerō, consulturum confido, meæque inscitæ plus satis audaci veniam daturum expecto. Hac autem spe fretus, Jebusitæ versus, quibus Cæsarem ad tyrannidem in veros Christi pastores adhortatur, meam quoque illis antithesin paræneticam, rudi Minerva exaratam, propono.

Consilium Jebusitæ cuiusdam Cæsari anno superiore sub eius initio præstitum.

Qua ratione queat Germania salua manere,
 Suscipe consilium, lector amice, meum.
 Vtere jure tuo Cæsar, seruosque Lutheri
 Ense, rota, ponto, funibus, igne neca.

(Derpaa følger en Antithesis parænctica af Brevets Forfatter, og derefter anføres nogle Ytringer af Honorius (De libero arbitrio et prædestinatione), Bernhard og Aventinus, indeholdende Udfald mod slette Præster, endelig endnu nogle latinske Vers af Brevets Forfatter, der slutter paa følgende Maade:)

Jamque vale viuasque diu clarissime Rector,
 et superes phrygios nestoreosque dies,
 Dii tibi dent quodcunque cupis, quodcunque mereris in Christo,
 Dii mihi dent cupias vt meminisse mei.

Vester in Christo Jesu humillimus

M. Guilielmus Corbredus Scotus.

Orig. uden Datering eller Udskrift, i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 187.

352.

Omtrent 1600. Begjæring fra Deponenderne til Decanus i det filosofiske Fakultet om Optagelse ved Universitetet.

Jussu jam tuo, clarissime amplissimeqve vir, comparuimus et præludium actus hujus absolvimus, quod ut lûdicrum fuerit, expiationis tamen cujusdam adinstar esse intelligimus. Nos enim miselli ex trivio nos nostraqve huc deportavimus, non ignari, qvam mente quam moribus hactenus insubidi, immo sordidati atqve adeo deformes fuerimus. Qvando avtem opem nobis fecit spectabilis Dignitas tua, futurum, ut ad meliorem vitæ conditionem traducamur, et in eorum adoptemur atqve accenseamur numerum, qvibus ad universas artes et ut vocant facultates delibandas atqve etiam perdiscendas pateat accessus, qvibusqve amplissima jura, immunitates et privilegia sint a Regibus et Principibus indulta. Ecce ad tua supplices, Sacerdos Venerande, advolvimur genua, rogantes, ut nos censuræ tuæ subjectos Musarum sacris initiare digneris, ut deinceps te tanqvam *μουσαγήτην* reliqvosqve, qvi in hac Academia juventutem ducunt et docent,

avdiamus et imitemus. Promittimus autem eam in vita modestiam et studiis industriam, quæ homines frugi et ingenuos maxime decet.

J. J. V(enusinus).

Afskrift i Ny kgl. Saml. 271. 8. Naar Venusins Navn staar under Begjæringen, betegnes sikkert dermed, at han har forfattet Andragendet i Deponendernes Navn.

Andet Supplement.

351.

1582. Theologernes Betænkning, afgiven i Anledning af Kongens Spørgsmaal, om den Ejler Krafse overgangne Dom for Manddrab kunde formildes.

Aldernaadigste Herre oc Konge, wi haffuer met all vnderdanighed forstaait, huad E. K. Matt. begerer at vide aff oss aff Gudz ord, om den Sententz, som er gaait offuer Eyler Kraffse for den Mandslæt, maa aff Ethers K. Matt. met en god Sambuittighed formildis, saa hand maa bekomme Naade, at vere vdj sit huss, gaa til kterecke, oc icke videre komme aff sit godz. Der paa giffue wi E. K. Matt. vnderdanigst tilkende, at wi aff Gudz ord vide oc lære, at Gud, som haffuer befalet Øffrigheden at straffe Mandrabere paa lifluet, han haffuer oc i sin low dispenserit, oc sine strenge Bud formildet. Disligest vdj huad fald oc huorledis det skal ske, lærer Gud ved Moses vdj den 4 Mosi Bog, 35 Capitel: Huo som slar nogen ihiel, hand er en Mandrabere, oc skal visseligen dø, Men der som hand wforuarindis støder hannem vden findskaff, eller kaster noget paa hannem wforuarindis, saa hand dør, oc hand er icke hans flende, oc ey vilde hannem ontt, da skall menigheden dømme mellum den, som slo, oc Blodheffneren i denne Dom, oc Menigheden skal fri Mandrabereren aff Blodheffnerens hand, oc skal lade hannem komme igen til den fri Sted, som hand flyde til.

Her lærer Moses, først, at alle motuillige Mandrabere skulle straffes paa liffuet.

Dernest giffuer hand tilkiende, met huilcke Mandrabere der maa dispenseris met, som ere de, der wforuarendis støder nogen vden findskaff, eller kaster noget paa hannem wforuarendis, saa hand dør, oc er icke hans flende, oc icke vilde hannem ont, Men, som der staar Exodj 21: huilcken Gud haffuer wforuarendis ladet falde i hans hender; vdj saadan fald, siger Moses, at mand maa dispensere.

For det tredie lærer Moses, huem der vdj saadan fald skal dispensere, oc siger, at Menigheden skal dømme, det er, de, som ere forordinerede dommere aff Menigheden, skulle flittelig offuerueige alle Sagens omstendige vilchaar, om det er it motuilligt, eller wforseindis mandrab.

For det fjerde skal det ske i Dom, som Moses siger: Menigheden skal dømme, i denne Dom, mellum Mandraberen oc Blodheffneren.

Oc for det sidste giffuer hand tilkende, i huad maade saadan Dispensation maa effherlades, som er, at vdj wforseindis Mandrab, da maa Mandraberen bliffue vdj en aff de fri Stæder, oc beholde liffuet.

Denne Proces er aff Gud ordineret, och holdis endnu vdj all retthegang hoss alle folck: At vdi dom och Rettergang, der som Sagen skal ordentlig forhøres, offuerueiges, oc vitnisbyrd flitelig examineres, skulle alle Sagens omstendige Vilchaar grantskes oc forfares, oc der aff at dømme, om der vdj met en god Sambuittighed maa dispenseris eller icke, huilcket oc bør at ske i denne Sag aff E. K. Matt. oc Rigens Raad. Wi kunde det icke gøre, fordj wi ere icke de Personer, huilcke Gud til saadan bestilling haffuer kaldet oc forordinerit. Icke side wi helder i Dom oc Ræt der, som denne sag met sine ombstendige vilchaar skal grandgiffueligen forhøres, offuerueiges, oc vdj en sand Guds fryct betenckis, om der maa dispenseris eller icke.

Der for efftherdj wi icke ere de Personer, som bør paa voris Embedes wegne at side i verdzlig dom oc Ræt, eller at indgiffue oss i Blodsager, oc kunde der for icke vide den rætte

Sandhed oc grund i denne Sag, huor vdaff saadan Dispensation er at tilstæde eller icke, da bede wi E. K. Matt. met all vnderdanighed, som voris Naadigste Herre oc Konge, E. K. M. vilde naadigst holde oss dotte i den beste mening, oc met E. N. Elskelige Raad, huilcke som forordinerede Dommere haffue forhørt samme Sag, i en sand Guds fryct hoss sig offuerueige oc betencke, om de omstendige vilchaar, Moses omtaler, for huilcke saadan Dispensation maa tilstædes, ocsaa findes vj denne Eyler Kraffsis Sag. Oc saa icke aleniste i denne, men i alle andre Sager betencke, huor met Gudz ære kand forfremmes, low oc Ræt bestyrckis, oc de, som skulle side i Dom oc Ræt, kunde beholde en god Sambuittighed.

Paulus Matthias.

Andreas Laurentii.

Christophorus Knoff.

Udenpaa: Copi aff det Suar til Kong. Matt. om Eyler Kraffses sag. 1582.

Af Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 183.

352.

1586—7. *Aktstykker i D. Niels Krages Sag med hans Hustru Kjønnes Slægtninge, i Anledning af til han vilde rejse bort uden at sørge for Hustru og Børn.*

a.

Kiønne Doctor Niels Krages Moder, Slecht och wenner er begierendis aff her Rector, at hand aff thend Møndighed, hand haffuer aff Kong. May., will forreholde D. Niels Krage these efftherskreffne Arthickler, och hand att suarre ther thill, huis hannom siunis adt ville liide och vndgielde.

Efftherdj D. Niels Krage haffuer thagit sig for att wille regse och wandre, mener hans hustruis Moder, Slecht och Venner, att hand først bør att forsørge sin høstrw och børn medt huis nødthørffl the behøffuer vj hans frawerrelse, førendt hand nogen stedz begiffuer sigh hen her fraa byen; och icke

lade thennom her bliffue effthersidendis hielpeløse och aff hannom forlatt, som thilforn nogen aar skeedt er.

Och efftherthj hendis Moder, Slegt och foruanthe haffuer hannom vdj all wenlighen ladet besckicke med tho Sogne-Prester och thuende Borgere her vdj Kiøbenhaffn, siden hand haffuer werrit med sin høstrw thil doms vthj Rodskilde Cappittel, om hand will kiende sigh vidt sin høstrw, effther dommens lydelse, hende at forsørge och forsuare som ein erlig Mandt, eller och handt vill skillige sig fraa høstru och børn saa louglig, som ein erlig Mand bør att gjørre.

Disligeste ochsaa haffuer the ladet hannom besckicke medt tho erlige Dannequinder, nu siiste gang Gud aldermegthigste haffde forløst hans høstrw, och begaffuit thenom med ein vng søn: om hand thaa vilde thette lille barn thill ærre biude fadre ther thill. Huor thil allsammen hand moduillig haffuer suaret, och som thend sin høstrw, slecht och venner inthed gott mener eller efterthaler.

Ochsaa thend thiid hand aff her Rector [var] bleffuen forlagt att bliffue thilstede, thil saa lenge att ther bliffuer giort anden besckeden emellom hannom och hans høstrw, huad heller hand vilde thage hende thill sig igien, eller och skillies wedt hende som ein erlig Mand bør att gjørre. Thaa haffuer hand giffuet scriffilig saaar, at hanns høstru skulde først forclare sig for thend thiufsag, huilcken hand selff gaff hende paa Rodskilde Cappittel, som dommen formelder.

Her thil suarer hendis venner: Efftherthj att Doctor Niels Krage ene haffuer giffuet hende saadan sag for Cappitells herrer vdj Rodskilde, effter therris doms lydelse; tha mener the, at samme dom icke thilholder hende at forclare sigh for saadan vbeuislig sagh, som hand selff haffuer giffuet hende. Och bespør the sigh, om Doctor Niels Krage icke selff bør at fordre thend sagh thill rette, enthen at forsuarre sin høstru, eller och beuse, huorledis hand er komme thil thend sagh, och huem ther er hans hiemmel ther thill, thett hand ene, hendis slect och venner vutterligt, haffuer giffuet hende saadan sagh och besckildet hende for thiufferij.

Er therfor hendis Moder, Slect och Venner begierindis aff

her Rector och andre Vniuersitetis herrer, athj paa Kong. May. vegne wille forrelegge och forbiude D. Niels Krage, at hand ingenstedz her aff Byen enthen i landet eller vdaff begiffuer sigh, førendt hand faar giort anden beskeden medt sin høstru och børn, huad heller hand vill enthen annamme thennom eller och skillige sig aff med thennom som ein erlig Mandt, och at hendis venner maa faa thette therris frembsæt och thil budt aff the guode herrer beskreffuet, om the thet vdj frembtiden behøffuer.

Naar D. Niels Krage faar fuldgiort thisse forskreffne arthickler saa louglig, som thet sig bør, skall hans wandring verre hannom wbehindret aff slect och venner.

b.

Epttherdj Doctor Niels Kragis Høstru, Moder, Slect oc foruanthe er kommen vdj forfaring, huorledis adt handt nu paa ny will thage sig enn wandring for, oc icke haffuer giort nogen endelig beskeidenn medt sin høstru eptther thendt Doms liudelse, som hun paa Roskyldes Cappittel bekommit haffuer, huilckitt hannom vdj all wenlighedt haffuer werreit thilbødenn: Er the ther for begierendis aff hederlig oc høylert mandt Doctor Anders Lemuig Rector, adt handt eptther thenndt myndighedt, handt haffuer aff Kong. May., will allfuorlige thilsige oc forbiude Doctor Niels Krage ingenstedt adt hendrage eller noget sitt guodtz fløtte eller føre, førendt thendt sag bliffuer anderledis thill ende giort, huadt heller handt eptther Cappittels doms liudelse will thage sin høstru thil siig, hende hantheffue oc forsuare som en Dannemandt, eller oc skillie hende fra siig saa loulig, som thett sømmer oc bør enn erlig Dannemandt.

Actum Kiøbenhauffn thendt i Nouemb. Anno etc. 1586.

(Herunder har D. Niels Krag skrevet:)

Huad min vandring anlanger, er mig fornøden at besøge Kong. Mats. oc Cantzeleren, huor de ere at finde, huad heller ieg skall bliffue her y landen, eller ieg skal vere forårsaget at drage vdaff landen. Huad det anrør at forhindre mig oc mit guots, vil ieg gierne haffue mig fri oc mit gods ocsaa; men hues nogen haffuer met mig at giøre, vil ieg nu suare, dersom ieg noget snart forderis; ellers er mig behoff at vandre

met det første. Huad Capitels dom anlanger, acter ieg at gjøre noget andet dertil, naar Kønnen først forklarer sig for den tiff sag, effter same doms liudelse.

c.

Kiere her Rector, som ieg thilforn haffuer giffuet ether thilkiende om nogen pendinge, som Docter Niels Krage er Claus Meckelborrig skildig, effther hans hantskriffthes lydelse, som er ij^cx daller, och Claus haffuer vdi ethers neruerelse offuerantwordet migh same hantskriff, att ieg skulle fuordre same pendinge aff Doctor Niels, efftherthj at iegh waar Docters bud thill hannom om pendingene, att hand thennom thill laans kunde bekomme, Och den dag hantskriffthen om formelder er nu for 9 vger siden forgangen, och pendingene inthet er frembkommen, och Claus manner mig ydeligen om bethalingen, huorfor ieg will haffue ether wenligen ombeden, attj som min ven wille vell gjørre och legge hannom ein forthen dags dag for att bethale och fyldest gjørre sin hantskriff, hand vdgiffuet haffuer, med saa god ein wilge, som hand hans pendinge bekommet haffuer, paa thet thend guode karll icke skall haffue siig wiidere for sin bethaling att beklage. Actum Københaffn thennd 25 Martij Anno 87.

Michel Lang.

d.

Mag. D. Rector, haffuer ieg bekommet vdskriften aff Michel Tollers begering, y sende mig, huor vdi hand met retten fodderer de penninge, mig bleff lont it aar forleden, oc begærer mig florten dage skulle forleggis at betaale. Daa at suare kortelig til denne hans begæring, kand ieg icke forholde eder leyligheden, huor at same penninge ere fortærede oc anuend paa den trætte, mig siden er paakommen, til reysen oc y andre maade, saa ieg icke haffuer nu der ieg kand betaale met y penninge. Oc endog ieg gierne haffuer baade hu oc sind at betale huer god mand vel met gode vilge, om de ville eders¹⁾ laade at tage dem self

¹⁾ læs: ellers.

til rætte, kand ieg dog icke saadan penninge affsted komme at aflegge Michel, icke end y meget lenger tiid end de florten dage, hand mig for ligger. Och haffde ieg vel ræt til at vdføre den trætte oc sag, ieg haffuer med hannom, først, oc andet kunde icke dømmes derom, vden mig skulde skee vskel. Vil dog, paa det at ingen skal acte mig der met at søge vndfluct, oc at y oc de dannemend y vniuersitet kunde vndlediges for at dømme, tilstede hannom, huis y kunde onde hannom met rætte, om ieg end self vor for dom met hannom. Maa y fordi, om eder siunis oc hand saa vil, laade hannom indføre y mit gots, oc hand kand laade sig til vordere aff min klæder, boeskaff oc bøgger, som ræt er, hues hans giæld belanger, oc kand det enten for sitt saa beholde, eller hand kand tage det til pant, til ieg kand betaale met penninge, som ieg loffuet haffuer, saa vil ieg, huad [enten] ieg bliffuer her y landet eller icke, betale hannom met penninge; dog ieg her vdi til ingen visse tid kand forpligte mig, effter som min leylighed sig nu begiffuer. Oc dette kunde y onde hannom, huor snart hand vil, den stund ieg her er tilstede, huilcket ieg er vuisse, huor lenge kand vare. Thi at ieg icke nu met penninge, guld eller sølff kand betale. Ved hand self, om hand oc hans radgiffuere oc Kønne oc hendis haffuer verit aarsag til eller ey, oc ieg laader Gud oc got folck dømme paa, som haffuer conscientz oc noget er tilgeneget til rætfærdighed. Dog vil ieg haffue herudinden min ræt vforkrencket oc min tiltaale mig forbeholden, som ieg kand haffue til hannom for den kiiste, der er indførd til byfogdens, saa der kand handles om, hues lou oc ræt sig kand begiffue, naar mig siunis. Oc forseer ieg mig, dette ieg self tilbiuder skal vere det strengeste, hand kand trenge paa, eller y kunde kende hannom til, effterdj her er nu icke anden middel til at betaale hannom, actendis at ieg met mit gots kunde løsse mig, der som det gialdt end hardere paa, end ieg hannom er forplietet. Oc der som hand icke saa nøyes, vil ieg der mod haffue protestirt, hues [ieg] nu her til biuder, oc hues ieg y den anden schedel, ieg sende eder, excipirt haffuer, hues y ville haffue beholden, om behoff giøris. Dette ville y vel giøre oc laade hannom igen forstaa, oc sende mig suar, det

første muligt. Eder at tiene igen er ieg altid villig. Kiøbenhaffn den 11 April. 87.

Nic. Cragius.

o.

Gunstige her Rector, vdj thend vdskrift aff Docter Niels Kragis Zeddel, som i sende migh, haffuer ieg formerekt hans vndskilding, att hand siger sig icke nu att haffue pendinge, och icke heller saa kort kand thilkomme at fuldgjörre sin hantskrift, hand vdgiffuet haffuer paa the 210 daller, som skulle verit bethallet thil Fabiani Sebast. dag, som nu paa tholffthe vge siden er forgangen; och ieg daglige manis aff hannom, som hantskrifthen lider paa, fordj att ieg vaar hans bud och vdj ein guod mening flyde Docter pendinge thill laans. Saa er ieg endnu saa vell som thilforn wenligen begierendis aff ether, athj effther then møndighed, i haffuer aff Kong. May., wille vell gjörre och thilholde hannom, att hand endnu med saa guod ein wilge, som hand thisse pendinge annamett, wille thennom igien bethalle, och ingen sted att hendrage, førend hand sit breff haffuer fyldist giort, effther som hand sig ther vdj forplictet haffuer. Thj ieg inthet begierer eller stunder effther att indförris vdj hans guodz; hans hantskrift formelder inthet therpaa; men att hand skall bethale med rede pendinge och ingen anden vaare. Thette er ieg paa thet wenligste begierendis aff ether, athj paa K. M. wegne wille thilholde hannom. Jeg will gjerne findis ethers willige thicner igien. Actum Kiøbenhaffn thend 12 Aprilis Anno 87.

Mickel Lang.

f.

Magnifice D. Rector. Eders bud hafuer tuenne gange verit hoss mig, først at forkynde arest, saa oc at sætte mig tiidt for at betale Michel Toller. Saa haffuer ieg begge gange suaret, saadant at skulle tilstedis, siuntes mig vbillig, oc derfor mente, hannom herudinden intet at wille vere forplictet, saluo iure et autoritate magistratus Academici. Først huad arest er anlangende, er en gang kend for ræt af vniuersitet, at efterdi

ieg hagde om min sager at handle hoss Kongen, daa kunde de icke der offuer forhindre mig, ieg motte lo hans Mats. besøge, dog at ieg bleff her y landen. Vil ieg fordj staa endnu paa same dom, efterdi ieg endnu icke haffuer det fuldkommet. Dernest meener ieg oc, at efterdi hand haffuer self taget sig til rette, y det hand haffuer laadet føre mine bøgger fran Rostoch oc saa forhindret mig min reyse, acter ieg, at hand met saadan vold oc raan skull(!) haffuer forspilt sin ræt, efter hand haffuer tagen sig self ræt, oc bør icke hannom at stædis baade at tage sig self til rætte offuer mit gotz, oc siden at ondis hannom aff øffrighed arest offuer min person. Thj vil hand saadant benecte, bør hannom det intet at komme til hielp, vden det skeer for øffrighed, oc ieg er self tilstæde, saa ville vj see, huor det hør hen. Huad det anrør, at ieg skulle inden xiiij dag betale, siunis mig, ieg bør først at horis y ræt, huad ieg ville suare til same giæld, førend ieg bleff condemneret at betaale. Dernest efterdj en gemein mand til tinge haffuer en maanet, naar hand er ræt til dømt, burde mig icke heller saa kort tiidt at skriffues for. Saa til met efter ieg berober mig at haffue en causam criminalem mod hannom, oc hand haffuer ickon ciuilem mod mig, bør mig icke at offuer ciles, mens mig at stædis først min tiltale at fuldende in causa maleficij, førend hannom stedis ræt in causa contractus. Och er ieg nu icke saa gandske en gemein studenter, at mand skulle efter Michels Chemnitz vanartig begering procedere met mig, men hagde verit nock, at mand hagde lagd mig for, ieg hagde bleffuen tilstæde, end til ieg kunde vdføre met hannom met rætte, hues vj hagde met huer andre at giøre. Vil fordi, Magnif. D. Rector, vere gierne hoss eder vndskyllet, at ieg herinden haffuer giffuet saadant ansuar. Er ellers offuerbødig at beuise eder paa eders embeds vegne, hues lydighed oc reuerentz ieg plictig er. Eder her met Gud [befalendis].

Nic. Cragius.

Originalerne i Kong. Bibl., Ny kgl. Saml. 752 c. Fol. De to første Stykker (a. b.), der savne Underskrift, ere skrevne med Michel Langs Haand (hvilken Mand var Tolder i Kjøbenhavn, hvorfor han ofte blot kaldes Michel Tolder).

III.

353.

Love for Alumnernes Øvelser i Valkendorfs Kollegium.

Leges

De annuis exercitiis
in Musæo publico.

I.

Inspector & 3 alii, quos delegerit Rector cum Decano, disputabunt singuli semel quotannis, opponentibus cæteris, vel aliis etiam, quos invitaverint.

II.

Atque illi quatuor vel sint promoti Baccalavrei, vel primo quoque tempore promovebuntur in Academia.

III.

Theses conscribant ex Grammatica, Logica, Rhetorica &c. et catechesi doctrinæ Christianæ, cum consilio Domini Decani.

IV.

Disputabunt autem diebus ☩ post festum Paschatis, Pentecostes, Michaëlis & Natalitiorum Domini, ab hora I post meridiem.

V.

Ut vero sit utile & placidum colloquium, Decanus facultatis Philosophicæ, vel alius ex Magistris Professoribus, qui rogatus fuerit, præsentia sua illud moderabitur.

VI.

Cæteri XII Orationes Latinas recitabunt, vel memoriter vel ex scripto, singuli sub finem cujuslibet mensis, secundum ordinationem Inspectoris; sed eas prius ostendent Domino Decano, vel privato Magistro.

VII.

Quicumque neglexerit officium in exercitiis ejusmodi, domo prohibeatur perInspectorem; nisi poenam voluerint mitigare Rector & Decanus.

HIX.

Sit omnibus simul exercitium Musicæ semel ad minimum quavis septimana hora una vel altera post meridiem & in primis diebus festis, aut alias etiam, quando id mandaverit Rector vel Decanus.

IX.

Si vel Inspector vel alius ex inhabitatoribus aliquid cæteris proposuerit in lingvis vel artibus, diebus extraordinariis, ejus rationem habebit Rector, cum Dominis Professoribus, sicut æquum est.

X.

Tum si quispiam heic concionem vel Latina vel vernacula lingua habere voluerit, exercitii causa, studiosis tantum avdientibus, & invitato ad horam aliquam commodam Privato Præceptore, vel alio Professore publico, qui amice admonebit de illis, quæ corrigenda putaverit, id quoque laudandum est.

Afskrift i Konsistoriets Arkiv, Valkendorfs Bog. Stykket er udateret, men er i ethvert Tilfælde ældre end Christoffer Valkendorfs Død.

354.

1601. 12te Januar. Professor Johannes Stephanius indbyder Studenterne til at høre hans Forelæsninger over Rudolf Agricolas Dialektik.

Programma de prælectione Rudolphi. Jan. 12, A. 1601.
Studiosis Adolescentibus S.

Cum præavorum nostrorum memoria omnes disciplinas liberales foeda quædam barbaries occupasset, et veluti quodam diluvio tantum non penitus delevisset: Deus opt. max., pro singulari sua in genus nostrum clementia, tandem non passus diutius, tam præclara non solum humanæ vitæ subsidia, sed et perpetuæ salutis adminicula tantis sepulta tenebris, perpetuoque seu carcere damnata nostro cum damno et dedecore delitescere: excitatis ingeniis maxime idoneis, ad opus videlicet tam arduum, tam necessarium, tam plane salutare conficiendum, quicquid est

literarum humaniorum in eam lucem eduxit, quam nunc aspici-
 mus, et nisi extreme simus ingrati, non nisi divino beneficio
 tam subito, tam inexpectatum affulgere potuisse, agnoscere cum
 summa animi reverentia, et grata memoria celebrare debemus.
 Ut de cæteris taceam, quantum rei literariæ inprimisque arti
 Dialecticæ nitoris, ex summo squalore, non rerum modo et
 præceptionum frivolarum, sed et sermonis ineptissimi, per Ru-
 dolphum Agricolam accesserit, si quis ignoret aut ambigat, sciat
 de eo extare locupletissima testimonia clarissimorum virorum,
 et testium omni exceptione majorum, Barbari, Gyraldi, Erasmi,
 Jovii, aliorum; tum magni illius Rami (absit invidia dicto) qui
 partim Schol. Dial. Lib. 4. Cap. 13. partim præfatione in Scholas
 Gram. ingenue fatetur, unum Rudolphum sibi authorem extitisse,
 cum ad veritatem ubique non hominum autoritate metiendam,
 sed re ac rationibus exquirendam, tum vero maxime ad verum
 artis hujusce usum, quem nullum prius, tot et tantis vigiliis
 quæsitum, cernere potuit, penitus pernosendum.

Quod igitur scire Studiosos volumus, Rudolphi Agricolæ
 Libros tres de dialectica scriptos deinceps enarrandos susci-
 piemus. Qua ex re fructum aliquem industriæ suæ percepturos
 speramus eos, qui nobis audiendis operam dandam existimarint.
 Initium autem prælectionis, Deo volente, hora consuetæ diei Jovis
 proxime sequentis, ut interim, si qui volent, se queant præparare.
 Bene valete. D. 12. Jan. A. 1601.

Joh. Stephanus.

Orig. Udkast i Kallske Saml. 512. 4 (p. 62).

355.

1601. *Studenten Søren Pedersen Bjerg beder Prof. Jon J. Ve-
 nusin om at være hans Privatpræceptor.*

Cum hujus scholæ leges, illustrissime Domine Magister, non
 permittant quæquam in album Universitatis inscriptum abs-
 que Præceptore in studiis versari, qui vitæ, diligentiaque ejus
 habeat inspectionem, et ad quem tanquam asylum tutissimum
 confugiat: Hæc cum ego animo perpenderem, Præceptore carere

non potui. Elegi enim ante triennium, cum primo cornua deposui, clarissimum ac eruditum virum D. Andream Kragium, piæ memoriæ, qui mihi semper dictis et factis loco Patris extitit. Cogitanti avtem mihi jam de eo, cujus opera in posterum uterer, tu præ cæteris occurrebas, quem mihi eligendum putarem, cujus eximia humanitas, ingenii dexteritas, in colloquiis et congressibus facilitas ab omni avsteritate [semota] dudum perspecta est. Cum ergo observande D. M. animum meum in tua solum humanitate defixum habeam, minime addubito, quin huic meæ petitioni satisfactorus sis, et me in numerum et album tuorum discipulorum recipere non graveris. Ego vicissim, quantum in me fuerit, tibi illam obedientiam, gratitudinem, cæteraque officia, quæ Præceptori a discipulo debentur, promitto. Anno 1601.

Tuæ excellentiæ
discipulus obseqventiss.
Severinus Petri Montanus.

Reverendo et Clarissimo Viro, virtute, eruditione et pietate excellenti D. M. Jonæ Jacobæo, Physices in academia Hafniensi Professori dignissimo, Dn. et Præceptori suo, perpetua observantia colendo.

Afskrift i Ny kgl. Saml. 271. 8. Sammesteds findes Afskrifter af lignende Anmodninger til Prof. Jon J. Venusin: 1. fra Olaus Johannis Ystadiensis (udateret, men fra Tiden kort efter at Venusin var bleven Professor, og medens han endnu besørgede Præsteembedet ved Helliggeistkirke, da Studenten tillige beder om, at han maatte prædike næste Søndag i Hospitalet); 2. fra Laurentius Matthiæ Roschildensis, der tidligere havde haft D. Anders Krag til Privatpræceptor (dat. 26 Novbr. 1600); 3. fra Franciscus Petrus Thasingensis (udateret).

356.

1601, 6te April. Prof. Joh. Stephanius anbefaler Studenten Aage Matsen til Henning Valkendorf til Gjenoptagelse i Valkendorfs Kollegium, som han var bleven udelukket fra.

Hans Staphensøn, Prof. vdi K. Un., bekiender met denne min egen handschrift, mig witterligt att were, att denne breffwiser Aage Matsen, fød vdi Schaane, studerendis her vdi Univer-

sitetet; haffuer for nogen føye thidt siden werit aff den edle och welbyrdige herre Christoffer Walckendorph, nu saligh hosz Gudt, gunstligen bewillgett, att haffue sin boelig och werrelse vdi det skønne husz, som den gode herre her vdi byen haffuer funderit och giffuitt thill nogen fattige Studenthers fri woninger, och att for^{ne} Aage Matzøn vedt jule thidt nu sidst forleden er reyst offuer thill Schaane, ther hosz sin slechtt och gode wenner att anholde om nogen hielp och fordring vdi sin studering, men fordi han er ther bleffuen noget lenge oppeholden, baade for den haarde winthers skyldt, saa och aff andre aarsager, och icke er kommen saa snartt thilbage igien, som den forordning, ther om samme huses och studenthers boeliger giortt er, formelder, der thill mett fordi her midler thidt kom thill byen thiender, att hand skulle werrett omkommen, ther hand paa wegen thilbage vilde giffue sig offuer iiszen, er en anden person vdi hans stedt och boelig annammelt. Och ther hand er kommen thilstedde, wilde rector och professorer her vdi universitetet ikke understaa sig, modt den salige herris fundatz och statuter, hannom igien att indthage, wden hand kunde ther thill bekomme en ny bewilging aff e. och w. mand Henning Walckendorph thil Glorup, som nu epher for^{ne} fundatzes indholdt haffuer ene ther vdi att raade, huorfor hand nu er forarsagett, for^{ne} gode mand om samme bewilging att besøge, huor paa hand war denne min widskaff, begierrendes sig schrifflligen att meddeelis, hwilckett jeg icke wiste hannom att kunde benechte, effterdi hand er min discipell, och her thill haffuer skickett sig saa baade vdi lærdom och leffnett, att om hannom er att formode, hand met Gudtz hielp kundę vdi fremthiden bliffue duelig thill att bruges y kircke eller schole thienniste, huorsomheldst thet Gud haffuer forsiunitt, er och herfor werdt att hielpe och forfremme. Gud will alle velgierninger; fattige schole personer bewiste, mett sin rige och runde welsignelsze wisseligen belønne. Thill ydermere widnisbyrd haffuer jeg thrycktt mitt signett her neden for. Schreffuett vdi Kiøbenhaffn den 6 Aprilis anno 1601.

H. S. Pr. egen handt.

Udkast i Kallske Saml. 512. 4. (p. 65).

357.

1601. Maj. D. Anders Lemvigs Testament, hvorved han skjænker sin Bogsamling til Universitetet.

Jegh Anders Lynvigh, Medicinæ Professor y Kiøbenhaffns Universitet, kiendis och gjør witterligt for alle, att efftherdi Jegh giøris nu fast gammell och ther thill meth møgit skrøbeligh, och ingen thing er wisser end Døden och inthedt uwisser end Dødsens Stund: Tha paa thett huad som effther min dødeligh affgangh findis, were sigh huad thett were kand, guld, sølffer, penge, løst och fast, der meth dis schickeligere motte thill gaa, effther som Register therpaa meth min egen haand wnderschrefuit widere wduiser och formelder, haffuer Jegh therfor y min welmagt saa thermeth forordnit och giort, och endeligh will att holdes skall, att ther først och fremmest skall betalis, huad Jegh skyldigh er och min handschrift paa findis. Dernest skencker Jegh thill Uniwersitetet min liberi och ett hundrede Daler til Universitetet, aff huilche aarligen Bibliothecarius skall opbære fem Daler. Dogh med sadan wilkor, att der skall giøris Rectori Academiæ aarligen Rede och Regnskab derfor, att ingen aff bøgerne bortkommer. Och paa dett att saadant iche skall ske min hustru for ner eller thill skade y nogen Maade, skall hun haffue thill wederlagh ther imodt fem hundrede Daler, som Søren Ingmand nu haffuer, huilche hun till sigh anamme skall effther hans breffuis formeldelse, som ther paa megh giffuit er. Och will høgeligen begiere, att ingen paa thette mith breff effther min Dødt och affgangh nogen forhindringh eller modsigelse gjører, dett were sigh mine Arffuinger heller nogen anden, saa fremt som then euige Gud thet iche straffe skall. Thill ydermere widnisbyrd och bedre forwaringh haffuer Jegh wenligen ombedet etc.

~ Indført i Acta Consistorii d. 9de Maj 1601 med følgende Bemærkning: •D. Andreas Lemvichus Medicinæ D. et Professor hoc die Bibliothecam suam Academiæ legavit, exhibita notario Academiæ schedam, quam in publica Acta referri voluit•.

358.

1601. 9de Juni. Prof. Joh. Stephanius meddeler som Privatpræceptor *Testimonium vitæ* til Povel Jensen Kolding, der agtede sig til tydske Universiteter.

Paulus Joh. Coldingensis. 9 Junii 1601.

Quo pauciores reperiuntur, qui partim naturæ bonitate partim etiam recta institutione et suapte industria ac labore ad verum in vita decus contendere, virtutisque et honestatis laudem, spretis rebus iis, quæ inde abducunt, serio amplecti conantur, eo majori bonorum omnium favore ac benevolentia dignos illos esse, atque eo veluti occulto quodam et tacito celeusmate ad majorem contentionis ardorem inflammandos, nemo est, opinor, qui inficias iverit. Ex eorum autem numero hunc esse Paulum Joh. f. Coldingensem, ut nequaquam dubitamus ipsi, ita persuasum aliis vehementer cupimus. Adeo semper animadvertimus cum in Regia Schola Sorensi primum, tum deinde in hac Academia, in qua utraque aliquot jam annos continuos inde usque ab anno Christi etc. nostro seu Præceptoris usus est opera, eum cum singulari laude pietatis et modestiæ parem discendi alacritatem conjunxisse. Is nunc suadentibus amicis et rebus aliis, ut nonnullam sibi comparet experientiam, celebres aliquot inclytæ Germaniæ Academiæ, inprimisque Grypsvald., invisere propediem decrevit. Optamus igitur, ut felix sit conatus adolescentis modesti et bonæ spei. Ut autem aliquam habeat occasionem adeundi viros doctos, quorum opera et consilio ad studiorum continuationem in posterum est usus, cum hac testificatione eum a nobis dimittimus, commendantes diligenter hunc Scholæ nostræ alumnum eorum fidei et tutelæ, quorum favore et patrocinio ad status sui et rerum incolumitatem aliquando indigebit. Ipse dabit operam, ut et vitam degat scholastica militia dignam, et benefactoribus suis se gratum declaret; tum nos quoque, si quid commodi eum percepisse ex hac nostra commendatione intelligamus, magni id beneficii loco habebimus. Quod quidem omni officiorum genere et grata memoria perpetuo nos prosecuturos pollicemur.

Joh. Stephanius.

Orig. Udkast i Kallske Saml. 512. 4, hvor det bemærkes, at lignende Testimonier udstedtes d. 3 Avg. 1601 for Joh. Christ. Broby og d. 7 Decbr. 1606 for Georg. Christ. Broby. — Povl Jensen Kolding er den siden bekendte Skribent og Forstander for Herlufsholm.

359.

1601. 10de Juni. Prof. Jon Jakobsen Venusin meddeleer som Privatpræceptor Testimonium vitæ til Anders Brun, der agtede sig udenlands for at studere videre.

Jonas Jacobus Philosophiæ in Academia Hafniensi
Professor bevenuto Lectori S.

Qui hasce exhibet, Andreas Brunus, honesto natus est loco, ipseque quod a majoribus quasi hæreditarium sortitus est, sua virtute sibi proprium fecit. Talem enim quod mores, quod industriam, quod pietatem attinet, se nobis exhibuit, ut ipsi nomen honesti scholastici tribuere non vereamur. Cum igitur uberius eruditionis capessendæ ergo exteris etiam Academiis invisere cogitet, ipsum bonis omnibus commendamus, iis autem imprimis, qui in Scholis docent, sapientiæque sunt promi et condi, rogantes, velint hominis industrii et ingeniosi conatus et discendi studium juvare et excitare, neve dubitent, quoniam in hominem gratum et beneficiorum memorem sint ipsi beneficium collocaturi. Nos vicissim quacumque licebit ratione de exteris bene mereri dabimus operam, ne vel consilio vel auxilio ipsis defuisse merito conqveri possint. Bene vale Lector benevole. Scripsi Hafniæ 10 Junii Anno 1601.

Afskrift i Kongl. Bibl., Ny kgl. Saml. 271. 8.

360.

1601. 15de Avgust. Universitetets Programma funebre over Studenten Gerhardus Claudii Asnensis, der var død i den herskende Pestepidemi.

Rector Academiæ Hafniensis,
D. Nicolaus Cragius, Gr. lit. Prof.

Infinitæ sunt calamitates & ærumnæ, quibus propter peccatum justissimo Dei judicio subjectum est totum genus humanum.

Harum aliis alii dum suis quisque infestamur, et ut fortunæ vicissitudo, sic miseriarum quoque permagna est inter homines diversitas, una mors & calamitatum ultima & calamitatum omnium finis, nemini parcens, omnes ex æquo ex hac fragili & evanida vita transfert, alios quidem ad inferni cruciatus nunquam finiendos, eos vero qui pie traducta vita diem suum obierint, ad vitam & felicitatem æternam. Pietas enim sola, firma in Deum fide suffulta, in hac moriendi necessitate homines ab invicem discernit, et quid de quoque, postquam rebus humanis exemptus est, sperari debeat, argumento minime fallaci ad alios testatum relinquit. Manifestum de se nobis præbet exemplum Gerhardus Claudi f. Asnensis, qui universam vitæ suæ fabulam, brevem illam quidem sed non fortasse nulli rerum vicissitudini obnoxiam, pio clausit exitu. Natus enim Asnesi oppido Fioniæ, patre ornatissimo, integerrimo viro & urbis ac reipub. suæ senatore dignissimo, matre vero Catharina, foemina lectissima, cum prima literarum initia in ludo puerili apud suos addidicisset, indeque ad scholam Othonianam missus, totum novennium bonarum artium fundamentis jaciendis operam fidelem navasset, atque in hac tandem Academia in quintum usque annum, quæ sic antea percepisset, necessaria doctrinæ accessione laudabili studiorum progressu locupletasset, vitamque honeste inprimis & pie traduxisset, paucis abhinc diebus in patriam a parente revocatus in ipso propemodum itineris aditu morbo pestilentiali correptus, heri in vera et ardenti filii Dei invocatione ex hac vita ad cælestem patriam emigravit. Decet autem nos Christianos, & suadet religiosa pietas, ne iis, qui in domino obdormierunt, merito sepulturæ officio desse velimus. Quocirca mandamus universis, qui nostræ jurisdictioni parent, ut hora I ante ædes Annæ, viduæ M. Joh. Laurentii, ex quibus defunctus efferetur, frequentes convenient, honorifica funeris deductione se pietatis amantes declaraturi. P. P. Hafniæ. D. 15 Augusti A. C. 1601.

Sub officii nostri sigillo.

Udkast i Kallske Saml. 512 4to p. 80. Programmet er forfattet af Prof. Joh. Stephanus, «absente Notario». Samstedes p. 91 findes et andet Programma funebre (af 15 Sept. 1601) over Laurentius Nicolai

Gundenus, født 1572 i Gunderup ved Aalborg, Søn af afd. Niels Povlsen og Hustru Anne Lavritsdatter. Fjorten Aar gammel kom han i Aalborg Skole. Efter at have studeret ved Universitetet i 2 $\frac{1}{2}$ Aar, døde han i den herskende pestagtige Epidemi den 14de September 1601.

361.

1601. 29de August. Vicerektor D. Anders Christensen bekendtgjør for Studenterne, at Forelæsningerne standses og Universitetet opløses paa Grund af Pesten.

Vicerektor Acad. Hafn. And. Christianus Medicinæ D. & P. P.
 Studiosis S.

Experientia quotidiana docet contagii pestilentialis facilem admodum esse & expeditam, exhalitu, aspiratione, contrectatione, conversatione eorum, qui pesti sunt obnoxii, per latentes corporis meatus attractionem. Quapropter cum nequaquam tutum sit, & potius *Θεομαχία* sit quædam, quam diligentia; lue Epidemica pestilentiali grassante, publicas docendi in academiis operas, cum multorum periculo & pernicio velle continuare, Cumque hoc tempore animadverteremus, ex coetu nostro scholastico aliquos in dies absumi, aliosque ab aliis infici, ut cum nobis tum studiosis consuleremus, re cum superiori magistratu deliberata, deque ejus sententia & mandato scholam adhuc dimittendam & lectionum operas tam diu intermittendas putavimus, dum signa aliqua appareant cessationis morbi & consuetudinis cum hominibus salubrioris tutiorisque. Id studiosis duximus significandum, ut de ineundis rerum suarum rationibus singuli secum constituent, quibusque id integrum est, in patriam, aut aliò ad amicos se conferant, donec intelligant, & morbum desæviisse & benigniorem aëris temperiem asperare. Interim ubicunque locorum hæsurusunt, pietatis se, temperantiæ, modestiæ & sobrietatis studiosos esse meminerint. Cæteri verò, quibus discedendi nulla affertur necessitas vel facultas, ii agant hoc multo etiam magis & inter præsentia pericula cautè ac circumspectè versentur, nec temerè aut levi de causa in ædes illas ingrediantur, in quibus sciant vel decumbere infectos vel

eorum cadavera ad sepulturæ tempus asservari, ne sic & Deum tentent intempestivâ suâ benevolentia, seu potius curiositate, & latius postea virus sibi adhærens spargant, aliosque secum inficiant. Cum potius caveant sibi quantum possunt & in timore Dei medicina remediisque præservantibus utantur, Deoque se et scholam assiduis precibus nobiscum commendent, ut pro sua clementia & benignitate repens inter nos contagium restinguere & impedire, scholamque dissipatam inprimis recolligere dignetur. P. P. D. 29 Augusti anno 1601.

Sub officii nostri sigillo.

Udkast i Kallske Saml. 512. 4, med Prof. Joh. Stephanus's Haand, •absente Notario M. Conrado•.

362.

1601. 20de Oktober. Kongebrev til Kansler Christian Friis og Arrild Hvitfeldt om at holde Forhør over Professorerne angaaende en Injuriesag mellem M. Iver Stub og Michel Wibe.

Til Christian Friis, Candzler, och Arrildt Huitfeldt, Iffuer Stub, Professor wdj Kiøpnehaffn, och Michel Wibe anrørendes, vt sequitur.

Christianus 4.

Wor synderlig gunst thillfornn. Wider, at effthersom wy ere komne wdj forfaring, huorledis der skall begiffue seg nogen Irring och thrette emellom oss Elsk. hederlig och høglerdt mandt M. Iffuer Stub, Professor wdj Kiøpenhaffns Vniuersitet, och Michel Wibe, borger thersammstedz, om nogen errørige ordt, som for^{ne} M. Iffuer Stub hannom skall hassue tilsagt for et almindelig consistorio och siddende Rett, och effter vice rector och professores, som samme tidt tilstede war, icke kunde giffue for^{ne} Michell Wibe beschreffuen, huis ordt thennom emellom gangen er, med mindre wy nogen guode mendt forordinerede, som samme deres windesbyrd effther den seduanlige rett optoge, tha bede wy eder och wille, atj den siste dag Octobris først kommendes beschediger for eder paa Consistorio wdj wor kiøpstedt Roskyldt vice rectorem och saa mange professores,

som samme tidt haffuer werret ossuerwerendis, och thennom medt flidt forhører, om huiſ ordt som for^o M. Iffuer Stub och Michell Wibe emellom gangen er, och deris winde siden vnder eders hender och segell giffuer fra eder beschreffuett, och siden medt de andre professoribus, som icke ere medt wdj samme winde (saa framt de herudinden wdj wenlighed icke kunde bliffue fordragne) kiende och dømmer begge parterne emellom, huiſ rett och loug er, och thett wdj lige maade giffuer fra eder beschreffuett. Roschildiæ 20 Octobris Anno 1601.

Sjælandske Tegnelse Nr. XIX Fol. 333.

363.

1601. 22de Oktober. Prof. Joh. Stephanus beder Biskop Jens Gjødesen i Aarhus at se igjennem Fingre med, at Studenten Gregers Hansen Ravn, som nu var kaldet til Præst, ikke havde studeret den befalede Tid ved Universitetet.

M. Johanni Ægidio episcopo Arhusiensi
pro Gregorio Johannis f. Rafnio.

Cl. vir, fautor & amice honorande. En altera nunc vice non dubito meis literis negotium tibi exhibere, suscepturus patrocini-um discipuli mei in hac academia, Gregorii Johannis f. Qui cum legitime vocalus sit ad divini verbi ministerium, valde veretur, apud te causæ suæ aliquid detrimenti accessurum ex nimis rigida foundationis regiæ interpretatione, quæ aliquot annorum tempus in studiis exigendum præscribit iis, qui ad munus docendi evangelii sunt admittendi. Cum autem nequaquam ignores, legum, non tantum ambiguarum sed et quarum sententia satis est per se perspicua, præsertim in circumstantiis locorum, temporum & similibus semper favorabilem esse debere interpretationem & propter probabilem rationem summi rigoris quandam *ἐπιεικείαν* & mitigationem, vehementer te etiam atque etiam oro, ut idem hic velis pro tua prudentia singulari cogitare & hujus Gregorii negotium ita tibi commendatum habere, ut intelligat, nec suam apud me petitionem, nec meam apud te intercessionem irritam fuisse, aut omni plane fructu & pondere caruisse. Faxo ego,

ut si quid intelligam ad tuendam existimationem tuam pertinere, ad id studium omne meum cum grati animi significatione sedulo conferatur. Vale cum uxore & liberis ex me & mea plurimum & officiose salutatus. Hafniæ. D. 22 8bris A. 1601.

Johan. Stephanius.

Udkast i Kallske Saml. 512. 4, p. 104. Gregers Hansen Ravn blev Præst i Feldballe og var en Farbroder til den bekendte M. Hans Michelsen Ravn (se Hist. Tidsskrift 3 R. IV, 496).

364.

1601. 22de Oktober. *Universitetets Vicerektor underretter dets Rektor, D. Niels Krag, om den kgl. Befaling angaaende Indlevering af en Kirkeklokke fra Gladsaxe til Kanonstøberiet, og beder ham forsøge at afværge det.*

Domino Doct. Nicolao Kragio, Rectori Academix.

Significavit nobis heri quidam Georgius Trugilli colonus, auctoritate Regia sibi mandatum, ut campanam minorem e turri templi Gladsaxe sublatam confestim huc ad regium machinarum bellicarum fusorem transmitteret. Nos igitur mox, habita super eo negotio deliberatione, M. Ivarum collegam amandavimus ad arcis præfectum, quem rogaret, ut moræ tantillum interponi nostrâ causâ pateretur, dum de re tota ad magnificentum Dn. Cancellarium et reliquos collegas, qui nunc sunt Roschildiæ, referremus. Id quod ipse facile concessit, ut propterea necessario videatur, isthic magnificus Dn. Cancellarius mox conveniendus, et de jure nostro sarto tectoque conservando interpellandus, aut saltem ut speciali diplomate de regia voluntate Universitas certior reddatur. De evocandis Roschildiam Professoribus negotium recte curabitur. Hafniæ 22 Octobris 1601.

Andreas Christianus

Acad. Vice-Rector.

Udkast i Kallske Saml. 512, 4. Brevet er forfattet af Prof. Joh. Stephanius, der med D. Anders Christensen opholdt sig i Kjøbenhavn under den smitsomme Sygdom, som rasede i Byen, medens de fleste andre Professorer vare dragne til Roskilde.

365.

1601. 18de December. Kongebrev til Universitetet, om at der ogsaa fra dets Kirker skulle leveres Klokker til Artilleriets Behov.

Till de høiglerde vdj Kiøpenhaffns Vniversitet klokker anrørendis, vt sequitur.

Christianus 4.

Wor synnderlig gunst thillforn. Wider, at effthersom wij haffue ladet worre breffue wdgahe till woris lensmendt offuer alt rit, at de till worris archeliis behouff och rit till beste schulle fremschicke till wortt slott Kiøpenhaffn, och paa mynten ther sammestedtzt lade leffuere, saa mange klokker, som findis wdj landtzby kirckerne vdj en huer sin lehn, den største vndertagendis: tha bede wij eder och wille, atlj vdj lige maade medt første leiglighedt didt fremschicker och paa mynten ther sammestedtzt lader leffuere saa mange klokker, som findis vdj de kircker j haffuer jus patronatus till, den største vndertagenn, thagendis af worre renthemestere thersammestedtzt nøigachtig beuisz baade paa wechtemn och tallet aff samme klokker, atlj thennom der paa worre wegne fra eder leffuerit och offuerant-uordet haffuer.

Ter meth etc. Roschildiæ 18. Decembris Ao. 1601.

Sjælandske Tegnelse, Nr. XIX, Fol. 339.

366.

1601. 26de December. Christian Holck, Lensmand paa Trygge-vælde, befaler Universitetets Bønder i Faxø at hjælpe at age det Tømmer til Kjøge, som Kongen havde ladet hugge der i Lenet.

Effthersom iegh thillforn effther Kong. Mayt. min allernaadigste herris befallning thill Faxeherritz tinge haffuer ladit leese och forkynde hans May. obne Breff och befallning, formellendis att alle hans Mayt. Bønder, Cannicke bønder, høiglerdesbønder, kircke

och preste thienere offuer all forⁿe Faxeherrit skulle verre thill forthengt, naar de aff mig eller min fuldmegtige bliffue thillsagt, schulle de frembdrage och samptlig thillhielppe att fløtte och vdføre thill Kiøge huis thømmer høigbe^{te} Kong. Mayt. her vdi Thrøgeuelle Lhen thill hans Mayt. behoff haffuer ladet hugge, och ieg sijden paa adtschillige thijder denom derom haffuer ladit thillsige och paaminde, och de dog haffuer verrit befunden modttwillige och icke erre frembkommen effther Kong. Maytz. Breff och Mandatt, foruden nogle faae aff Kong. May. Bønder hidt thill Thryggeuelde liggendis. Huorforre ieg endnu thill offuerlodt vill haffue denom forⁿe bønder alle och huer, som icke er Adelens egne arffue bynder och thienere, adtwaridt, paa-mindt och effther høigbe^{te} Kong. May. breff alffuorligen befallidt, att i huer och en ere forthenckt, att i nu paa Mandag først-komendis, saa thillig som dett er dag, frembkomme thill Fischerhoffuedt medt eders heste och sleder, thagendis med eder guode stercke och ferdige reeb, øxer och anden diell miere, som der thill behoff giøres, och sijden paa de steder Lauritts Jensøn i Fischerhouffuedt eder foruisendes vorder, att thage leess aff samme thømmer och dett sijden thillhielppe at frambføre thill Kiøge, emeden der er nogett beholden aff samme thømmer, saa frembt i derforre icke ville effther høigbe^{te} Kong. May. breff verre thilltaldt och straffet som de, der modttwilligen icke wille agthe K. M. Mandat och Befallning. Thryggeuelde 26 10bris Aar effther Christi fødzell 1601.

Christian Hølek

Eg. handt.

Kiere Her Niels, giører well och leeser thenne neruerende Zedell aff Faxe Kierke Predickestoell baade imorgen och offuermorgen, och derhøes aluorligen paaminde thennom, at di same Zedell vden forsømmelse efftherkømer, saa frambt di derforre icke wille straffis som wlydige. Aff Trøggeuelde thendt 26 Decembris Aar effter Christi Føtzell 1601.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 145. Efterskriften er rettet til Sognepresten i Faxe, Hr. Niels Christensen.

367.

1602. 16de Februar. M. Hieronymus Justesen Ranch i Viborg til Professor Hans Resen om Afgiften til Universitetet efter en af-død Kannik i Viborg.

S. Quod olim viro fortissimo dictum suasumque est, id ego viro doctissimo et mihi amicissimo. Et quod Hercules natans de se ipso fortissime dixit: Vince iras animumque tuum, qui coetera vincis; et Hercules inter natandum in medio flumine: At quoniam coepi, superantur flumina etc. Moderare ergo mi amice affectus, pone metam Lachrymis, ac perge in cursu studiorum tuorum, vti spero te facturum. Iam de nostris Capëllis Cimbricis: ex defuncti M. Nicolai exuuiis mitto tibi collectionis partem primam 26 daleros, vbi reliquam per proximum tabellarium misero, vnà tabellam redituum canonicatus ipsius ad te. Boni consulite vos magni domini viuaces, et orate pro morituris Canonicis, non ita vt pergant mori, sed vt mortales diu viuant. Atque hoc ex consuetudine scribo. Data occasione mittam portionem ex nostris emphaticis piscibus herculeis istis tuis hyccis; ride aliquid. Saluta amicos, Episcopum, Dybwadium, Lemuigium et plures, quos nosti meos intimos. Vale amicorum optime. Wiburgo 16 Februarij 1602.

Dabitur D. M. Wilhado
Quitantiam meo nomine.

Hieronymus
Josti filius.

Udskrift: Viro Virtutibus et Eruditione clarissimo D. D. Johanni Resenio in Academia Haffniensi Theologiæ professori diligentissimo, suo.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 94.

368.

1602. (Marts). «Breff thill Hoffmesterinden, at hun ville stede sit minde til, at Niels Clausen (Sinning), som udenlands vaar hindis Søns Skolemester, maatte komme hiem oc kaldis til Sogne-Prest til vor Frue Sogn».

Woris gandske wenlig helsen Eder nu och altid forsendt med tachsigselse for møgit beviist gode, huilchit igenn att forskylle

wy gierne huer y sinn sted wille findis thienstwillig. Welbyrdige frue Hoffmesterinde, gunstige gode wenn, giffuer wy Eders Welbyrdighed paa det wenligste att wide, att efter som Kong. Mait. wor allernaadigste herre haffuer for nogen thid forledenn fra oss henkallitt wor Sogneherre oc Siæle sørger her till wor Frue Sogenn, hederlig och høylærde Mand M. Chrestenn, att være hans Maiestetis hoffpredicker, haffue wy derfor, midtler thiid samme thieneste haffuer wærit ledige, medt største omsorg flittelige betencht oss, huor att wy vdi hans sted molte bekomme en skichelig Mand igenn, som den sted medt lærdom och leffniit saa kunde forrestaa, som en retsiindig Guds ords thienere bør att giøre. Oc med her Canzellers samtyche haffuer wy endrechtelike och endelige efter en alvorlige och inderlige Bøn til Gud besluttett det saa, att wy till samme for^{ne} Universitetz wor Frue Kirche her samme stedtz wilde kalde en erlige Personn wed naffn Niels Claussenn, som nu wden lands er Eders Søns Scholemester, forhaabendis att hand samme Kald næst Guds hielp medt lærdom och leffniit well saa skall kunde forrestaa, att dett skal kunde skee Gud till ære och den Christen menighed her sammesteds till opbyggelse oc forfremmelse. Er, derfor thill E. W. woris wenlige Begiering, atthi wille gunsteligenn stede Eders Minde der thill, att wy samme Personn maathe thill for^{ne} Kirche thieniste hiemkalde, saa hand med dett første kunde sig hidt till Byenn forføge oc samme kald anthage: forhaabendis atthi well her wdi anseer Guds ære, den Christne menigheds nytte och gaffnn oc samme Persons hederlige Beförderung. Der som wy nogen thid kand giøre dett E. W. till ære och tieniste kand være, wille wy samptlig och huer for sinn Personn findis der till aff formue gandske willig och redebonn. Oc will nu her medt haffue E. W. Gud allermechtigste till liffs oc siæls wellfærdt befallitt. Skreffuit y Kiøbenhaffn etc.

Afskrift i Konsistoriets Kopibog, Nr. 2, Fol. 3. Sammesteds findes Fol. 5—6 •Exemplar litterarum ad Nicolaum Senningium in Galliam perscriptum, quibus vocatur ad Pastoratum D. Virginis• (udateret). Universitetet tilskriver heri Niels Sinning, at det ønskede ham til Præst ved Vor Frue Kirke: •Te itaque hortamur et rogamus, ut confestim ex quo hæ nostræ tibi exhibitæ fuerint litteræ, rebus tuis nonnihil compositis, huc ad nos te quam celerrime fieri potest, recipias. Quod si

feceris, ut te facturum nihil addubitamus, dabimus utique operam, ut impetrato gratuito superioris Magistratus suffraglo et auditorum tuorum consensu, plenam vocationem adipiscare.* Ligeledes findes en Afskrift af det egentlige Kaldsbrev, der var udstedt af Rektor og Professorer med Borgemesters og Raads her i Sognen, vores gode Venners og Naboers Vidskab* (ligeledes udateret, men formodentlig fra 30te Maj 1602, paa hvilken Dag Sinnings Revers til Universitetet er udstedt. Ny kirkehist. Saml. V, 109).

369.

1602. Prof. Jon Jakobsen Venusin anmelder Forelæsninger over Magneten og forsvarer sig mod den Beskyldning, nogle havde rejst imod ham, at han kun plagierede hvad han havde lært hos Jesuiterne.

Benigno Lectori S.

Quum tractatum de Magnete avspicarer, nequaquam futurum credidi, ut quisquam eo nomine mihi invideret. Quali acunqve enim sunt, quæ in lucem proferimus, non equidem tanti esse arbitrati sumus, ut ea quis Telchineo contueretur oculo. Interim tamen non desunt, qui vel traducant tanquam res nihili, vel male ominentur, quasi mihi a cujusquam metuendum sit scuticâ. Tum vero de hisce commentariis calumniam esse sparsam invidivi, cujus primum mihi indicium fecit affinis meus cl. vir Gellius Sacerides Medicus et Philosophus. Lundæ scilicet Scanorum quidam in Jesuitarum nidulis enutritus, palam affirmare ausus est, me hæc omnia apud Jesuistas didicisse, quæ heic, tanquam mea essent inventa, venditem. Putidum me hercule mendacium, et mirum ni Lundæ natum. Cum Jesuistis me collocutum, atque etiam versatum non nego, sed ex ipsis quicquam didicisse, hoc vero pernego. Proferat vero quispiam tale aliquid undecunqve petatum, et fatebimur nostra hæc omnia aliunde esse descripta. Quin etiam sunt, qui plenis buccis hasce nugas in me effutunt, quod quæ ex avtoribus variis collegi, iis me tanquam alienis plumis vestiam. Cardanus scilicet et Jul. Cæs. Scaliger, Tracastonus, et nescio qui, malum, alii, hæc jam dudum prodiderunt. Illine omnia mea? avt etiam quæ potissima vel maximi momenti?

Av.¹⁾ Nihil ultra, nisi me ipsorum inventis ne grij quidem detracturum. Sed candide omnia lavdaturum, citatis nominibus, qvòd hucusqve etiam fecimus, qvando qvorundam non bene pensiculatas opiniones refutavimus. Intelleximus quidem ex Anglia prodiisse scriptum de magno telluris Magneto, hoc qvale sit dies docebit. Fateor quidem me diutiuscule docendi munus suspendisse hac spe ductum, futurum, ut isto scripto interea temporis potirer, si forte ejus avtori eædem fere qvæ et mihi in mentem venissent cogitationes, ne ille quisqvis esset, suo apud me fravdaretur honore, neve ego actum agere viderer. Sed frustranea illa spes fuit, hyeme navigationes impediende. Interim dum isthoc videamus, qvale sit, nos alacriter in juvanda studiosa juventute qvâ dicundo qvâ faciendo pergemus, nihil morati fumos, qvos nigri quidam ad nos denigrandos evomunt, qvi ad lucem veritatis per se evanescent. Continuabo avtem commentarium de Magnete hodie, hora et loco consvelo. Vale Lector.

Jonas Jacobus.

Afskrift i Ny kgl. Saml. 271. 8. p. 42—43.

370.

1602. April. *Indbydelse fra Dekanen i det filosofiske Fakultet, M. Jon Jakobsen Venusin, til at indstille sig for at tage Magistergraden.*

Celebris illa virtutis et doctrinæ tuæ fama nos permovit, ut dignitati nominis tui splendoris aliquid merito addi debere existimaveremus: neqve enim ita sumus affecti, ut lychnum accensum invidia cev modio premere, qvam in propatulo locare malimus. Qvamvis avtem bono cuivis apud bonos qvosqve suos constet honos: nobis tamen in hac qvasi collocatis specula, dispiciendi incumbit munus, ut sicubi virtutis et eruditionis simul luculentiozem facem conspiciemur, eam faventia nostræ

¹⁾ Saaledes staar der i Afskriften; men jeg forstaar ikke ret denne Forkortelse.

qvasi affuso oleo, secundoqve famæ vento excitare servareqve connitamur. Inde scilicet est, qvod subinde viros de meliore nota nobis commendatos invitemus, ut patiantur doctrinæ et meritorum suorum præconium nostra ope atqve opera extare publicum. Mei avtem cum jam sit officii honores et titulos Magisterii Philosophici dignis deferre simul et conferre, tibi, Reverende et ornatissime vir [ornatiss. doctissimeqve vir] ex consensu atqve etiam decreto amplissimi Senatus Academici hoc honoris amice et sincere defero, ut in clarissimorum virorum ordinem, accepto Magisterii titulo, coopteris. Atqve hoc quidem nostrum de te judicium, si qva decet mente acceptaris, à nobis, ut ejus te facti non modo nunquam poeniteat, sed tibi ut gaudio et emolumento qvam maxime siet, dabitur opera. Non utemur multis et accuratis rationum momentis, ut hoc tibi persvadeamus: sed sancte id affirmare possumus, non nostri nos qvæstus qvaliscunqve, sed honoris tui, nostri qvoque, atqve adeo almæ hujus Universitatis gratiâ, quidquid facimus, facere. Celebrabitur, Deo volente, promotionis ille actus circa finem Junii proxime instantis. Rogo igitur ad decimum qvintum ejusce mensis compareas, ut te deinceps sistas nostræ Censuræ, habiturus præclaræ doctrinæ luæ æqvissimos æstimatores. Si vero secus tibi visum fuerit, velim uno vel altero verbo te nobis explices. Feliciter vale, vir optime doctissime.

J. J. V(enusinus).

Afskrift i Kongl. Bibliothek, Ny kgl. Saml. 271. 8.

371.

1602. 14de April. *Christoffer Ulfeldt anbefaler sin Lærer Niels Klavsén Sinning til Universitetet, og takker for, at det havde betænkt at kalde ham til Sognepræst ved Vor Frue Kirke.*

Salutem in Christo Jesu Domino nostro.

Et si vehementius petere a vobis, viri reverendissimi, clarissimi, eruditissimi, meum esset, si quid meorum cuipiam interesset: tamen multo libentius gratias vobis ago, quod istud fecistis,

sponte vestra, quo mihi nihil ex voto expectatius accidere posset. Ego enim omnia mea studia, omnem operam, curam, industriam, cogitationem, mentem denique omnem in carissimi ac fidelissimi, præceptoris mei remuneratione fixi atque locavi. Cui, quamvis sciam et fatear, pro summis beneficiis satisfacere me nullo modo posse: tamen defunctus quodammodo meo officio mihi videor, si ei aliquid mea intercessione aut commendatione accedere posset ornatus, statuique me in eo, non officii solum fructum. animique solatium, sed etiam pietatis laudem debere quærere, Neque vero mihi fortunas et corporis bona tantæ curæ unquam esse puto, quantæ mihi sit honos eius, e quo omnia animæ bona hausisse me intelligo. Quam igitur vos, viri reverendiss: clariss: eruditiss: meum desiderium vestris literis præveneritis et doctiss: præceptorem meum ad S. Ministerium in Ecclesia Hafniensi vocare dignati fueritis, vobis pro hac benevolentia vestra immortales ago gratias, agamque dum vivam. Id enim mihi tam gratum acceptumque fuit (puto enim etiam atque etiam dicendum esse) quam quod gratissimum. Quod quidem hoc vehementius lætor, quod ex ipso Sinningio vos video magnum capturos fructum ecclesiæ vestræ. Est enim in eo quum virtus et probitas, gravitasque et magnum iudicium: tum summa illa doctrina et pietas, quæ verum verbi Dei ministrum decet. Neque vero hæc ejus dignitas nobis solum cognita, sed ubicunque vixit, etiam in locis alienissimis, subito ejus fama per totam urbem divulgata est, unde factum, ut omnes in eum oculos conicerent, et summo honore afficerent. Quæ quum ita sint, non dubito, quin hæc vocatio etiam in Dei gloriam cedat: quod, ut fortunet Deus optimus maximus, piis votis prosequar: ut Ecclesia patriæ nostræ, se ad amplexus benignissimi Patris recipiens in genua resipiscentia, acerbissimas istas poenas avertat, quæ capitibus nostris quotidie imminere videntur. Quod reliquum est, velim pergatis in proposito, et quem semel vestris votis promovendum suscepistis, ornare perseveretis: meæque audaciæ ignoscetis, quod indignis meis litteris seria vestra negotia interrumpem, quas gratitudo mea expressit, gloria Dei et vestra diligentia in fidelibus ministris procurandis perfecit: sed moeror meus, immo lachrymæ, quibus doleo me, non dicam præceptorem sed alterum parentem amit-

tere, tempus et infinita negotia, quibus hic solus dies mihi relictus est, coegit incultiores exponere et ablegare verius ad vos quam mittere. Valete igitur viri reverendiss: clariss: eruditiss: meque vos vestrumque ordinem ingenue colentem adamate. Aureliis 24. April. stylo novo¹⁾, Anno 1602.

Vestri ordinis studiosissimus
Christophorus Ulfeldius.²⁾

Udskrift: Reverendissimis, amplissimis, clarissimisque viris, D. D. Doctoribus et M. M. professoribus Academiae Hafniensis, Dominis et amicis meis inprimis colendis S.

Orig. i Konsistoriets Arkiv.

372.

1602. 15de April. Prof. Jon Venusin opfordrer Niels Jørgensen, Rektor i Sorø, til at indstille sig til den forestaaende Magisterpromotion.

Quando legibus Regiæ Scholæ Sorensis ita sancitum est, ut qui primas in docenda juventute isthic obtinet, Magisterii titulo, si non sit insignitus, insignatur, tuque isthoc jam muneris sustines, quod felix et favstum sit Reipublicæ Christianæ, quodque bono flat bonarum literarum, lingvarum et artium, tibi ornatisime et doctissime Nicolae Georgi, quod tua meretur virtus et eruditio, ex consensu amplissimi Senatus Academici Magisterii honores in Philosophia summos amice deferimus. Velis igitur ad 15 Junii comparere, teque in alma hac regia Portuensi Academia censuræ facultatis Philosophicæ sistere, ut exeunte mense honores illos solenniter tibi conferendos acceptes. Vale. Hafniæ 15 Aprilis, Anno 1602.

Jonas Jacobus Venusinus,
facultatis Philosophicæ in alma
Academia Hafniensi Decanus.

¹⁾ Ny Stil er i Overskriften reduceret til gammel Stil.

²⁾ Christoffer Ulfeldt (til Svenstrup i Skaane) var en Søstersøn af Arild Hvitfeldt og arvede dennes Manuskripter (Aarsberetn. fra Geh.-Ark. I, Till. S. 37).

Udskrift: Ornatissimo Viro, virtute et doctrina præstantissimo, Domino Nicolao Georgi f., Regiæ Scholæ Sorensis Rectori, amico suo semper honorando S. D.

Afskrift i Kgl. Bibl., Ny kgl. Saml. 271. 8. (p. 180).

373.

1602. Maj. Prof. Jon Venusin beder Hr. Christian Fabricius, Præst i Slangerup, at han dog endelig maatte lade sine Betænkkeligheder fare og komme og tage Magistergraden.

Reverende D. Christiane, ne dubites, honores illos acceptare, nos te salis idoneum novimus. Qvod disputationem, qvod examen attinet, non est, qvod tibi metuam. Qvod sumptus attinet, ij tolerabiles erunt: nam habebimus minimum Candidatos sedecim. Interim hoc scito, et Majestati Regiæ et Magnifico Domino Cancellario non displicere, ut ij, qvi in urbibus pastoratu funguntur, ijs ornentur titulis. Nostrum erit dispicere, ut omnia flant in tuum honorem et emolumentum. Tantum ad nos venito, et nihil non tibi de nobis pollicere. Vale et conjugem tuam lectissimam fæminam ex me meaqve uxore salutes rogo. Iterum vale.

Afskrift i Ny kgl. Saml. 271. 8. (p. 183).

374.

1602. 5te Juni. Prof. Venusin opfordrer indtrængende en af de til Magistergradens Erhvervelse indbudne Mænd til ikke at undslaa sig. Han henviser til Kanslerens Ønske og fremtidig Adgang til det kgl. Rejsestipendium.

Ornatissime, doctissime vir, amice honorande. Lectis tuis literis, diutule mecum deliberabam, qvid faciendum statuerem, qvum Magnifico Domino Cancellario D. Christiano Frisio significarim te inter meos esse candidatos, ipseque sibi gavderet, tanqvam summus Academiae patronus, tot viros virtute et doctrinâ præstantes in hac Academia Magisterii titulo condecorandos. Tan-

demque cum hesternâ vesperâ ad ipsum vocarer, præsentè Regia Majestate, significavi, me non tot habiturum, quot pridem ipsius Magnificentiæ habere me retulissem, te enim et pastorem Nipensem quasdam prætere excusationes. Feci etiam mentionem præclari ingenij tui, et quid nobis de te spei esset. Jussit autem, ad te perscriberem, ne mutares sententiam, futurum enim in rem tuam, si perseveraris. Dabimus operam, ut stipendio regio propediem fruaris. Ejus rei faxo certus fias, antequam a nobis decedas. Avrum, quod misisti, gratum est, sed decidetur summæ isti, quæ tibi, rebus hisce peractis, expendenda est. Veni ergo quatrimum, ut nobiscum converseris, deinde domum reversurus, usque dum disputandum nobis est. Nos nullam omnino excusationem admittimus. Vale et veni et vince. Portuæ Danorum 5 Junij Anno 1602.

Jonas Jacobus Venusinus.

Afskrift i Ny kgl. Saml. 271. 8. (p. 187).

375.

*1602. 16de Juni. Prof. J. Venusin skriver til sin Faders Eftermand i Landskrone Præsteembede, Hr. Niels Vognsen, og beder ham paa den mest indtrængende Maade at indfinde sig for at er-
hverve Magistergraden.*

Literas tuas, Reverende et ornatissime Vir, hesternâ vesperâ mihi reddidit civis vester Lavrentius Anhaltinus, quæ cum sint amoris in me tui et observantiæ plenissimæ, ad eas quantumvis occupatissimus jam paucis respondebo. Quod prolixè mea erga te merita deprædicares, non erat magnopere necesse, neque enim sunt vel multa vel magna: verum propensæ erga te voluntatis meæ mihi probe conscius sum. Quidni enim tibi bene velim, qui nemini vis male. Quod vero varias prætendis causas, cur honestissimæ petitioni meæ morem gerere vel nolis vel nequeas, id demirari satis nequeo. Præstaret enim obviis, quod ajunt, ulnis honores hosce tam officiose tibi delatos amplexari. Non est quod curtam ingenii et eruditionis supellectilem tibi obstare conqueraris: hoc modestiæ tuæ esto indicium: aliter de te

sentimus, nunquam te ad hunc actum et hosce honores, nisi dignus esses, solenniter invitaremus, non abblandiebamur tibi, neque palpum obrusimus. Non tibi tuæ de te standum est censuræ, sed almæ hujus Academiæ. De impensis ne sis sollicitus. Duodecim erunt candidati, si te his, qui jam adsunt, adjunxeris. Summa expensarum vix erit viginti argenteorum uncialium. Aliàs ubi forsàn persuasus ab alio honores illos acceptabis, duplo majores impensis facies. Qvod exemplum parentis mei piæ memoriæ tibi imitandum proponas, præter rem est. Nam Parens ille meus cum primum ad illos honores invitaretur, annum agebat quadragesimum quintum, ministerii vero Ecclesiastici vicesimum primum, ea scilicet ætate indecorum arbitrabatur mutare institutum et novos usurpare titulos. Tu jam recens ad honestissimum illum locum accessisti, vir juvenis, cui plus quam ipsi earum rerum, quæ huc requiruntur, fatcor, suppetit. Qvod autem tam honorifice de ipso scribis, id summe gratum est, quum præter morem vulgarem facias. Nam ita ferè fieri consuevit, ut qui aliis quocunqve tandem loco succedunt, ipsis ipsorumque amicis, si vivunt, ægre quæ dictis quæ factis faciant. Si vero mortui sunt, maledictis incessant. Tu quod Christianum et sincerum verbi præconem decet, facis, qui etiamnum parentis mei, viri pientissimi, gratam recolis memoriam. Qvocirca ego tibi, si possim, faciam bene, neque Christiana illa tua humanitas ex animo meo unquam oblitterabitur. Jam ad tua isthæc argumenta amice et officiose respondi. Tu mi frater jam perpende mea. Ego te invitavi, qui ut affirmare nequeam bene tibi me fecisse, hoc dicere avsim in votis mihi semper fuisse, ut tibi bene facerem. Largire aliquid meæ petitioni, meo in te amori, meo de te candidissimo judicio. Deinde cum tarde admodum responderis, te adfuturum existimabam, atque iccirco te inter meos Candidatos apud Magn. Cancellarium accensui, quæso ne me mendacem feceris. Præterea consule meo honori. Parens meus moriens tibi vocationem et honestum locum reliquit. Quid pulcrius quid convenientius, quid quod piis animis magis volupe esse possit, quam filium eidem magna cum solennitate, in tam inclyta tot amplissimorum virorum corona, et forte Regiæ Majestatis præsentia tibi illos sane non aspernandos conferre honores.

Cogita omnes circumqvaqve vicinos tuos, qvi tecum doctrina conferri havt possunt, istis esse titulis condecoratos, cur tu unus inter illos magis abjecti esses ingenii, qvam illorum qvavis. Non erit bonus qvispiam, qvi illud factum, cum si mihi nempe morem gesseris, non laudabit. Hoc erit honorificum nomini parentis mei, qvod talem habeat successorem. Igitur vir doctissime, istas dubitationes remove, rumpe moras, huc advola, et crastina qvam perendiana venire malis, differemus Examen in tuum usqve adventum. Si non suppetit pecunia, habebis apud me, sis alacri et magno animo, Deus conatus tuos meosqve simul fortunabit. Vale et veni festinanter, si me amas, et te a me amari vis. Scripsi Hafniæ 16 Junii Anno 1602.

Reverendæ Dignitati tuæ addictissimus

Jonas Jacobus.

Afskrift i Ny kgl. Saml. 271. 8. p. 200—3.

376.

1602. 2den Juli. Prof. Jon Jakobsen Venusin beder en Præst paa Landet at skaffe ham et Par Bondedragter til Laans, der skulde benyttes ved en scenisk Forestilling; tillige indbyder han ham til det forestaaende Gilde ved Magisterpromotionen.

Reverende et doctissime vir, amice perpetuum honorande. Post debitam gratiarum actionem pro beneficiis tuis in me exhibitis, est qvod tibi significem, fabulam nimirum nobis esse peragendam, in qua introducetur colonus aliquis, qvi destituitur veste rustico, illam avtem ut tu alicunde nobis suppedites, atqve aliam, qvæ ipsius competat uxori, enixe rogamus. Si ipse velis ad 14 hujusce heic comparere, ut spectator sies actus Promotionis tredecim Candidatorum, atqve deinceps publico intersies epulo, rem nobis facies gratissimam. Vale vir præstantissime salutatus a mea Catharina, qvæ tibi pro humanitate proxime exhibita vicem inprimis impendere avet. Portuæ Danorum die visitationis Mariæ Anno 1602.

T. T.

Jonas Jacobus Venusinus.

Afskrift i Ny kgl. Saml. 271. 8. Udskrift mangler. Men Brevet er formodentlig til en Landsbypræst i Nærheden af Kjøbenhavn.

Sammesteds findes flere Breve angaaende samme Promotion, saaledes: 1. Venusin til Langlus (maaske Peder Rasmussen Lange, siden Præst i Helsingør), der var opfordret til at tage Magistergraden, men nu paa Grund af sin Kones og sit Barns Sygdom havde undskyldt sig. Venusin beder ham at komme, hvis det paa nogen Maade var ham muligt. 2. Venusin til M. Povel Pedersen, Sognepræst ved Domkirken i Roskilde, der indbydes til at overvære Promotionen og Gildet derefter, i Anledning af at Hr. Peder Glad, der var residerende Kapellan ved Domkirken, skulde tage Magistergraden. 3. Venusin til en unævnt Adelsmand, der ligeledes indbydes til at være Tilhører ved Akten og at deltage i Mesterkosten, i Anledning af at hans tvende Klienter Rektor Niels Jørgensen fra Sorø og Præsten Hr. Peder Glad agtede tage Gradene. Af det sidste Brev findes to Afskrifter, af hvilke den første er dat. 28 Juni og den sidste 4 Juli 1602.

377.

1602. *Brudstykke af en utrykt akademisk Tale af Prof. Jon Jakobsen Venusin, hvori han udvikler og forsvarer det kopernikanske Verdenssystem.*

. . . . Sed frustra heje laboramus, quum ne doctis quidem persuaderi possit, illum esse ordinem corporum mundanorum, quem Copernicus statuit, etiamsi veterum hypothesium et creditorum motuum pudendæ admodum et monstrosæ absurditates, atque econtra harunce hypothesium concinnitas et realis veritas perspicue ob oculos poni possint. Amicus quidam meus jam dudum temporis in eos jocabatur, qui vertiginem globi terreni asserebant, illos mentis quadam vertigine laborare. Ita ipsi, quamvis homini rerum Mathematicarum non imperito, juxtaque acris ingenii, tum cavillari visum fuit. Verum enimvero illis, qui extimum illud, quod fingunt, cælum stellarum fixarum diurna agitari vertigine sibi persuadent, incredibile quam illi sint creduli. Atque hæc quidem Lactantii memoriam mihi refricant. Ipsi enim nulla ratione persuaderi aliud poterat, quam terram esse planam et Oceanum ad cælum usque pertingere, et ipsam huic quas innatare, nescio quid præterea insulsissimarum nugarum, quod ex vulgo et Poëtis imbiberat: ideoque ipsos falsos ridebat, qui

terram vel sphaericam vel sane *σφαιροειδῆν* esse dicerent, suoque innixam centro, circumqvaqve aëre cingi. Atqvi non dubia est hujus viri eruditio, *πολνιστορία*, eloquentia. Verum eorum, qvæ lippis, qvò ajunt, et tonsoribus jam sunt notissima, atqve adeo qvæ navtæ et mulierculæ demonstrare possunt, non erat Lactantii pectus capax, ut nec multis aliis, qvi præclarum in literis nomen sortiti sint, id ipsum, qvò jam vulgo scitur, persuaderi tum temporis potuit. Ita tempus aliquando erit, qvum harum rerum veritas, non Mathematicis modo sed et vulgo erit nota, quamvis ipsæ jam a plerisque rideantur.

Hele Talen, der er holdt (vistnok ved Magisterpromotionen d. 13 Juli 1602) over •diētum illud, qvò Platonis esse fertur: *Θεὸς ἀεὶ γεωμετερεῖ*, og undersøger, •qva ratione Geometria hæc divina sese in tota rerum universitate conspiciendam præbeat, indeholder flere mærkelige Ytringer. Den findes i samtidig Afskrift i Ny kgl. Saml. 271. 8. Følgende Udtalelse om Matematikkens Dyrkere (paa et tidligere Sted i Talen) fortjener endnu at hidsættes:

. . . Multum, me hercle, debemus veterum Græcorum imprimis laboribus et inventis, multum itidem Arabum acumini et diligentæ, multo avtem plurimum ingenio, industriæ plane heroicorum virorum, qvos Deus patrum memoriâ atqve nostrâ etiam memoriâ ad contemplandam hancce Minervam, ejusqve peplum explicandum, excitavit, qvos divinus ille et incomparabilis vir Nicolaus Copernicus tantum caput extulit inter, quantum lenta solent inter viburna cupressi, et post hunc Joachimus Rheticus, deniqve qvem honoris causa nomino, Thomas Finckius, collega noster honorandus, qvi nobis Geometriam Rotundi exactissimam, qviqve Canones Tangentium et Secantium utilissimos et pene necessarios, primus adinvenit et extruxit, multaqve alia ejusce generis in publicum dedit. Neqve prætereundus nobis est Valentinus Otto, meus qvondam in Mathematicis præceptor, vir sanè ingeniosus et laboriosus juxta, ejus ductu pulcerrimum illud et utilissimum opus Mathematicum prodiit, qvò ipsi Palatinum nominare placuit, qvia scilicet Electoris Palatini beneficio sump-tus ipsi atqve otium suppetierit, ut operi extremam manum imponeret, qvò scilicet jam pridem a Copernico et Rhelico fundatum atqve inceptum fuerat.

378.

1602. 16de August. Kongelig Kvittering, given D. Anders Christensen for hans Bestyrelse af Kommunitetet 1595—1602.

Doctor Anders Christensen Quintantiarum paa Vniversitetet
hersammestedt.

Wij Christian thend fierde etc. Giøre alle witterligt, att oss Elsk^e hederlig och høiglerdt Mand D. Anders Christensen førige Economus och forstandere ofuer the hundredt studenter, som woris kiere herfader, salig och høigloflig ihukommelse, naadigst hafuer funderit at wnderholdis her vdj Kiøpnehaffns Vniversitet, hafuer nu endeligen giort oss gode Reede och Regenskaff for thend wisse och wuisse Indkombst och Renthe, hand paa for^{ne} j^e Studenthers Wegne hafuer ahnammid och oppeboridt och thill theris Vnderholding igien vdgiffuet fra thend 5 Aprilis 1595, hand først er thilskicket att were forstandere dersammestedt nest effter D. Anders Lemuig, och thill thend 4 Junij nest forleden vdj neruerendis Aar 1602, hand thet igien quit blef, och med clar Inventario fra sig lefueret thill oss Elsk^e D. Thomas Fincke, som therthill igien er blefuen forordnedt, och er hand therpaa aldellis inthed skyldig bleffuen effter hans offuergifne Register, Regenskaffuer, Quitantzer, Beuiiser och Inventarij Liudelse, som nu paa the høilerde her i Kiøpnehaffn theris Consistorio vdj foruaring er indlaugdt. Thi lade wii nu hermed for^{ne} D. Anders Christensen och hans arfuinger quit, frii och aldellis kraffløs aff oss och wore effterkommere Konninger i Danmarck och Kronen for ald ydermere kraff, thilhale och efftermaning for for^{ne} hans Register, Regenskaffuer, Inventarium, Indthegt och Vdgiff, fra thend daug och thiid hand thedt først sich i befalling och forsuar, och thill thend daug hand thed igien quit bleff, efftersom forscreffuet staar i alle maade. Haffniæ 16 Augusti Anno 1602.

Sjælandske Registre Nr. 14, Fol. 387-8.

379.

1602. 28de Avgust. Prof. Jon Jakobsen Venusin anbefaler en Student, der var kaldet til præstelig Virksomhed i Oslo Stift, til at faa Testimonium hos Universitetets Rektor, skjønt han udelukkende havde studeret i Rostok.

Jonas Jacobus, Philosophiæ in alma Academia Hafniensi Professor,
Lectori benevolo S.

Petro Nicolai f., qvi has exhibet, qvum ante biennium jam tum primulum accedenti ad Academiam se mihi sisteret, consilium capturus, rectiusne hic in patria Academia, an in exteris, quantumcumqve æris corrasisset, consumeret, avetor fui ut lingvæ peregrinæ addiscendæ uberiorisqve eruditionis capessendæ gratia ad vicina Germaniæ loca pavllulum diverteret. Ipse avtem, cum recte consuluisse sum visus, Rostochium se contulit, ubi qualiter vitam traduxerit, testes sunt literæ, qvas secum inde asportavit, publicæ. Qvum vero Norivediam visere cogitans, in transitu me saluaret, svasi ut in hujus Academiæ album nomen suum adscribi faceret. Ipse avtem itineri et nescio cui spei intentus propere se hinc proripuit: pavloqve post reversus mea sibi monita cordi non fuisse conqveritur. Et qvando necessario sibi parendum meo consilio intelligit, rogat, ne quid factum esset ægrè ferrem, sed ope potius mea, et qvalicunqve opera ipsum juvarem. Feci igitur, ut confestim nomen suum Magnifico hujus Academiæ Rectori Reverendo et Cl. viro D. D. Johanni Resenio, professus, in numerum civium nostrorum adscriberetur. Atqve cum in Norivedia suam a viro qvodam bono expeti operam et auxilium significaret, ut bona cum Rectoris venia, honorifico etiam munitus viatico, decederet. Qvapropter Petrum hunc bonis omnibus commendo. In primis Reverendo Cl. amplissimoqve viro, D^{no} M. Andreae Benedicto Dalino, Vpsaliensis et Hammerensis Diocesium Episcopo dignissimo, meo avtem veteri amico et favori. Reverendum etiam D. Johannem Bassum, Thorboensium pastorem vigilantissimum, officiose rogo, velit mei respectu huic Petro, qva potest, benigne facere. Ego vicissim meam operam qvalemcunqve qvocunqve tempore lubens defero. Vale Lector honorande. Scripsi Hafniæ 28 Avgusti Anno 1602.

Afskrift i Kongl. Bibl., Ny kgl. Saml. 271. 8. Sammesteds findes et Testimonium, udstedt d. 24 Juli 1600 af D. Johannes Frederus, Rektor ved Universitetet i Rostok, for denne Petrus Nicolai Hafniensis, hvori hans gode Opførsel, i den Tid han havde studeret ved det der-værende Universitet, samt hans Retroenhed bevidnes (studiose summam veræ de Deo doctrinæ didicit, et de omnibus fidei articulis sententiam verbo Dei expressam complectitur), og det antydes, at han agtede sig til Norge. Ligeledes findes en Skrivelse, udfærdiget i Oslo 2 Juli 1602 af Biskop Andreas Benedictus Dallinus, hvori han bevidner, at Petrus Nicolai Hafniensis var lovlig kaldet til præstelig Virksomhed; •unicum hoc ipsi defuit, quod testimonium Universitatis Hafniensis non attulerit. Quoniam ergo Privilegia Academiæ patriæ et leges reverendæ Universitatis (in quas et ego me jurasse fateor) efflagitant, ut nemo ad Ministerium a Superintendentibus Regni ordinentur, nisi Rectoris celeberrimæ Hafniensis Academiæ [testimonio] stipatus accesserit, huic in mandatis dedi, ut eum, quem omnes debemus patriæ Scholæ honorem, ipse quoque exhibeat, ut sit mihi et omnibus bonis commendatior.

380.

1602. August. Love, udstedte af Professorerne for det af Frants Villumsen stiftede Bibliothek.

Leges Bibliothecæ Franciscanæ.

I. Claves sunt apud Rectorem, nisi quando Bibliotheca aperienda est, vel aperta fuerit.

II. Nemo ingrediatur horis alienis, non impetrata clavi ab ipso Rectore.

III. Studiosus certus qui præsens est, quando aperitur (ubi enim nemo adfuerit, non est aperienda, et quasi prostituenda) se polliceatur adfuturum, quamdiu aperta fuerit, vel alium substituturum pro se, qui adsit, donec rursus claudatur; et observet, ne quid detrimenti Bibliotheca capiat interea, utque libri claudantur ab illis, qui eos aperuerint: qui, si januam reliquerit apertum, sine observatore, det Rectori unam marcam pro paveribus, et damnum præstato, quod interea admissum fuerit.

IV. Quicumque librum aliquem apertum reliquerit, quousque fuerit, det Rectori quatuor solidos pro paveribus: Qui tantillum abstulerit ex Bibliotheca, vel librum maculaverit, aut violaverit

petulanter, det tres marcas: Qvi vero librum avferre veritus non fuerit, relegetur.

V. Si observator ejus horæ, qva aliquid tale admittitur, avtorem nominare non potuerit, ipse solvat mulctam ejusmodi.

VI. Qvando janua clavditur, vel rursus aperitur, dispiciat Bibliothecarius diligenter, præsentē observatore, an tale quidpiam admissum sit, idqve statim cum clave deferat ad Rectorem, qvo fiat executio: qvod si neglexerit, ipse reus esto.

VII. Rector novus, initio statim officii, cum Decano facultatis artium, et alias sæpe ingrediatur in Bibliothecam, et observet, an omnia salva sint: curetqve diligenter, ut observentur suo tempore, qvæ jam constituta sunt, pro commodo Studiosorum et honore Academiae.

Latæ a Professoribus, qvum Bibliotheca esset restavrata impensis Academiae mense Augusto, Anno Jesu Christi CIO. IC CII.

Qvotiescumqve igitur sit novus Bibliothecarius, hic statim subscribat, atqve ita se ad superiora meminerit esse obligatum.

Laurentius Erasmi f. Hafniensis propria manu¹⁾.

Johannes Nicolai Musculus Hallandus propria manu.

Af Konslst. Arkiv, Nr. 146 b, der ogsaa indeholder en Katalog over Bibliotheket.

381.

1602. *Prof. Venusins Testimonium for Sten Rosensparre, der skulde rejse udenlands, men forud var immatrikuleret med Kjøbenhavns Universitet.*

Nullas omnino opes virtute et sapientiâ potiores esse, apud sapientes in confesso est. Nam census, latifundia, ædes, thesavri, supellex vel quocunque tandem ea nomine veniant, quibus se beatos mortalium pleriqve reputant, fluxa omnia et evanida

---

¹⁾ Med D. Hans P. Resens Haand findes under denne Bibliothekars Navn antegnet tvende Bøger, som manglede i Bibliotheket ved hans Død.

sunt, quæ hominem vel viventem sæpe vel morientem semper destituunt. Officium igitur fecisse parentes ij censendi sunt, qui virtutis et sapientiæ semina ab incunabulis et quasi cum lacte materno liberis instillant, et accedentibus demum annis, cum ætas honorum juxta ac malorum capacior est, a vitiis et inscitia absterrent, ad virtutem avtem et sapientiam amplectendam sedulo et serio assvefaciunt. In horum numerum nobilissimum Virum Dn. Olaum Rosenspar, Regni Daniæ senatorem amplissimum prudentissimum merito accensemus. Qui filium hunc suum Stenonem diligenter sanè et accuratè in pietate et literis informari fecit, ipsiqve domestico sapientiæ et virtutis exemplo cum lavde præluxit. Jam avtem postquam excitatum et, ut ita dicam, igneum filii ingenium et egregiam indolem sese luculènter exerere deprehendit, in animum induxit, ad exterarum ipsam nationes ablegare, futurum sperans, ut lingvarum et artium optimarum scientiã et vera virtute imbutum atqve ornatum tandem domum revocet. Hanc etiam ob causam eum ad nos misit, petens ut sacris Academicis initiatum in syllabum civium nostrorum ascriberemus. Cujus honestissimæ petitioni libenter, ut par erat, morem gessimus. Deprehendimus avtem in Stenone hoc unã cum genere, indole et ingenio plane nobili parem industriam esse conjunctam. Igitur cum reliqua, quæ ad arduum illud virtutis et sapientiæ culmen et fastigium attingendum requiruntur subsidia, ipsi abunde suppetant omnia, non dubium est, quin si, ut cæpit, perrexerit, spei parentum simul et nostræ sit abunde satisfactorius, et amplissimi hujus Regni, havi secus ac parens ipse, singulare aliquando decus atqve ornamentum futurus. Deus opt. max. velit vitam tantum cum incolumitate (quod animitus petimus) ipsi largiri et honestissimos adolescentis optimi conatus secundo spiritus sui afflatu promovere et prosperare. Nos avtem Stenonem hunc Rosenspar bonis omnibus, atqve iis inprimis, quorum ope et operã deinceps peregrè et procul a patria profectus indigebit, reverenter et amice commendamus, rogantes nostri et parentis, viri optimi et nobilissimi, respectu ipsi benefacere, et si qua res postulabit, consilio et auxilio præsto esse velint. Nos vicissim peregrinis om-

nibus nostram hanc spartam invisentibus omnia humanitatis officia prompte deferimus et pollicemur. Vale.

J. J. Venusinus.

Afskrift i Ny kgl. Saml. 271. 8. (p. 71—2).

382.

1602. 17de September. *Prof. Venusins Testimonium for Johannes Andreae, der tidligere havde været en af Tyge Brahes Disciple.*

Jonas Jacobus Venusinus Acad. Hafn. Professor Lectori
benevolo S.

Cum ante biennium primum in amplissimum Academiae Senatuum adoptatus essem, Johannes Andreae f., qui has exhibet, se in meorum clientum et discipulorum album ascribi fecit. Jam tum quadriennium ipse in Academia vixerat magna cum laude virtutis et eruditionis. Operam suam interea temporis in rebus Astrologicis tractandis nobilissimo viro Tychoni Brahe navavit. Tandemque cum cl. vir, laudatæ memoriæ, D. Andreas Cragius hominis ingenium et industriam animadverteret, illum sibi domesticum fecit atque amanter habuit. Ego vero quoniam non admodum familiariter ipsum norim, ex aliis tamen didici esse hominem frugi et modestum. Vale Lector. Hafniæ 17 Septbr. Anno 1602.

Afskrift i Ny kgl. Saml. 271. 8, p. 176.

383.

1602. 2den November. *Prof. Venusins Testimonium for Tycho Camphenius, der efter Studeringer i Tydskland havde afskrevet historiske Dokumenter for D. Niels Krag, og siden den Tid havde været Hører paa Herlufsholm, og endelig tjent flere Adelsmænd.*

Tycho Camphenius jam plusquam decennium mihi notus est, et quidem de meliore notâ. Quam etiam ab causam homini semper bene volui, et si quâ potui, quod ipse fatebitur, feci. Qui postquam diutiuscule in vicina Germania vitam tolerasset, demum ipsi patria magis magisque dulcescere cæpit. Domum

igitur reversus Cl. Viro piæ memoriæ D. Nicolao Cragio in exscribendis rerum gestarum monumentis operam sane quam fidelem collocavit: tandem a me commendatus Nobiliss. et Magnifico Viro D. Arnolde Witfeldio, muneris informandæ juventutis Scholæ Herlovisholmensis partem in se recepit. Deniqve cum isthoc munus laboriosius videretur, quam ipsi sibi ferundo par esse judicaret, meo svasu deinceps cum generoso et amplissimo Viro Domino Gulielmo Dreselbergio vixit. Postremum jam domesticus factus est Viri generosiss. et optimi Domini Sigvarti Grubij, qui quam velit bene jam declarat, quum scilicet qua ratione ipsi de honesto loco prospiciat, elaborat. Et hæc quidem de Tychone nostro testari visum est. Vale Lector. Hafniæ 2 Novemb. Anno 1602.

Jonas Jacobus Venusinus.

Afskrift i Ny kgl. Saml. 271. 8, p. 237—8. •Tycho Campheius• nævnes som immatrikuleret 1596 ved Kbhvns Univ. fra Odense Skole (Program fra Odense Sk. 1866, S. 51). Efter Venusins Testimonium maa man antage, at hans Ophold i Tydskland ligger før 1596. Venusins anbefaling af ham til Sivert Grubbe (dat. 26 Avg. 1602) findes trykt i Danske Mag. 4 R. IV, 27.

384.

1602. 21de November. Fortegnelse over hvad der fandtes i det af Frants Villumsen stiftede Bibliothek.

Inventarium, som findes paa Frantz Tollers liberi efter s. Niells Brusis dødt 1602.

Item thre hengenndis thaffler.

Item tholff stoele medt bøger, hengenndis y lenncker, och laaes for huer stoell forudenn nøgle. Huilcke stoele er affthegnidt medt 12 bogstaffue, som er A — M.

Register paa samme bøger vduiser een aff for^{ne} hengenndis thaffler.

Dog findis ath werre borthkommen aff samme bøger effther for^{ne} thafflis vduisning — 9 bøger, huis naffn crre disse efftherskreffne.

Paa C er borththe: Cyprianus et Hilarius in uno volumine.

Paa D: Disputatio de originali peccato et libero arbitrio inter Victorinum et Flac. Illyricum.

Paa E: Bartol. Vesthemerus in Psal. Davidis. Id. Troporum et Schem. liber.

Paa F: Joh. Stobæi sententiæ Græce et Latine. Lexicon juris civilis per Jacobum Spiegel.

Paa L: Platonis opera Græce.

Paa M: Ephemerides Josephi Moletij. Jacobus Millichius in II librum Plinii.

Noch henger paa M 8 stycker lencker, som thisse for^{ne} bøger erre affbrøth. Thennndt niende hassuer lencken medt sig.

Noch ligger paa A Lexicon Hebraicum medt en lencke slagenn i stoellenn, dono M. Iuari Stubbæi.

Noch x threbenede stoele ath side paa.

Noch en lang thom kiste foruden laaeg.

Noch ith storth skaff medt en laaes for och ingen nøgell thill.

Hafniæ scriptum die 21 Novemb. Anno ut supra.

Joh. Pauli

Laurentius Erasmi

R(esenius).

Manu propria.

Paategnet af Resen: Inventarium poo Frantz Tolders Liberii, der den var restavreret anno 1602.

Orig. i Konsist. Arkiv, Pakken Nr. 146. Vedlagt findes en Fortegnelse over Bøgerne. »Efter Tavlens Udvisning, som hænger derhos«, skulde der være 178, men der manglede, som ovenfor er bemærket, ni af dem. Endel vare i en maadellig Tilstand, da Bladene vare forrevne, og Dupper og Spænder manglede.

385.

1602. 21de December. Prof. Venusin til Prof. D. Bauhin i Basel om botaniske Sager.

Recte suspicaris Clarissime Bavhine, priores illas literas tuas non recte curatas. Ego nempe nullas unquam præter hasce decima quinta Octobris datas abs te accepi. Neqve enim tam sum hardus avt barbarus, qvi tuam qvacunqve oblata occasione captare amicitiam nolim, tantum abest ab hoc animo atqve hisce moribus, ut oblatam negligere avt etiam respuere velim.

Male sit iis, qui literas optimorum virorum negligenter atque etiam maligne curant. Optarem equidem priores istas tuas ad manus meas pervenisse et non nihil forte fuisset, quo tuos conatus juvissem. Erat apud nos ante quadriennium cl. Matthias Lobellius, ipsi operam meam in plantis quibusdam non usqueadeo vulgaribus conquirendis lubens locavi. Ex meo etiam hortulo pauculas suppeditavi species, quæ ipsius arridebant animo, nempe *Trifolium avreum multiflorum elegantissimum*, *Milium Solis radice suave rubente*, et flore rubeo, Titimalli ignotam quandam speciem ex ultima usque Norivedia advectam. Deinde postquam in Angliam rediisset, meque meumque istum hortulum habere paucis bulbaceis nobis antehac plane incognitas beasset et locupletasset, ipsi plantam quandam marinam, quam cl. Doct. Jonas Charisius ex ultima attulerat Russia, misi, erat autem flore candido lapideo, de fucorum, opinor, genere. Etiam ex Norivedia *Aconiti speciem dictam Malberurt*. Est autem nostratibus *Mal* vel *Gal demens*, *Ber bacca*, et *Urt herba*, quod esus baccarum dementes faciat. *Radix* autem plane innoxia est, immo inveteratas et pervicaces masticata tusses tollit. *Vaccini* etiam speciem iis, qui in Norivedia propius boream habitant, ut omnino necessariam ita notissimam. Illi *Molteber* nominant. Est autem adversus *Sceletyrbem* (cui ea gens maxime est obnoxia ob cælum scilicet frigidius et nebulosius) remedium præstantissimum præsentissimum. Has quidem aliorum ope et opera tibi innotuisse opinor. Quamquam autem earum apud nos nulla fere sit residua, Icones tamen minime fallaces, si voles, ex mea habere dubie deprompsero memoria. Et si tuum illud illustre opus Botanicum proxima æstate publici juris non feceris, faxo hæc et alia a me habeas. Illa autem, de qua quæris herba, cujus scilicet tactu adolescentis illius manus intumuit, *Persicariæ siliquosæ* species est, mihi sane ante id tempus nunquam visa, quæ longioribus et circa summitatem crispis est foliis. Verum ejusce plantæ non allinebatur succus manui, ut detumesceret, sed aqua *Plantaginis*, cujus jam pridem ea in re vim experimento addidiceram. Omnes sane vim illam herbæ demirabamur. Verum ego suspicor aliunde virus aliquod afflatum esse. Est etiam apud nos *Molij* quoddam genus, quod

solo odore alvum ciet. Hæc et his similia, qvæ nancisci potero, prima qvacunqve oblata occasione mittam viva vel mortua, vel etiam, si hoc neqveam, depicta. Interim vale vir optime clarissime, et cl. doctissimumqve D. D. Materum, qui ante annos 21 mihi meisqve comitibus, cum ex Italia redeuntes Basileam divertissemus, omnia humanitatis officia exhibuit, ex me reverenter et officiose saluta. Hafniæ 21 Decemb. anno 1602.

J. J. V(enusinus).

Clarissimo viro, summa virtute et doctrina illustri, D. D. Bavhino, Medico et Basiliensium Professori etc.

Afskrift i Kongl. Bibl. Ny kgl. Saml. 271. 8. p. 247—50.

386.

1603. 11te Januar. *M. Jon Jakobsen Venusin anbefaler som Privatpræceptor Studenten Hans Iversen, Stifsøn af D. Niels Krag, til Universitetets Rektor for at erholde Testimonium publicum.*

Jonas Jacobus Venusinus, Philosophiæ in alma Hafniensium Academia Professor, Lectori benevolo S.

Qvum ex Belgis reversus Johannes Ivare f. vitricum suum Cl. virum D. Nicolaum Cragium LL. D. fatis concessisse intelligeret, se suaqve studia mihi commendata esse voluit. Qvod utiqve mihi havt ingratum fuit, præsertim cum ingenii et eruditionis specimen sane qvam luculentum ante reditum suum Lugduno Batavorum mihi aliisqve me præstantioribus viris misisset atqve nuncupasset. Cumqve mater ejus fæmina lectissima mihiqve semper honoranda me subinde rogaret, ut si qvâ possem, studiis et conatibus filii prodessem. Qvocirca Johannem hunc suo merito amo, et qvamdiu talem se, qvalem hactenus præstitit, declararit, sincere amabo. Cum avtem ad verbi ministerium jam vocetur, ipsum Magnifico hujus Academiæ Rectori Cl. et præstantissimo viro, Domino Johanni Resenio, Theologiæ Doctori et Professori publico sollicite commendo, rogans, velit Testimonio suo, eoqve honorifico ipsum communire et condecorare, ut eo facilior ipsi ad optatum locum pateat aditus. Vale Lector. Scripsi Hafniæ 11 Januar. Anno 1603.

Afskrift i Kongl. Bibl., Ny kgl. Saml. 271. 8. p. 142.

387.

1603. 20de Januar. Universitetet anmoder dets Konservator Sivert Grubbe om Bistand til at erholde den det tilkommende Del af Naadensaaret efter afdøde Kanniker Lunds Kapitel.

Salutem in Jesu Christo D. N.

Facit tua generosa probitas et illustre officium, vir nobilissime, quod hisce nostris tibi simus molesti. Quum enim semper fueris favor nostri ordinis ac imprimis hujus academix, et nunc etiam ejus sis conservator juxta foundationem regiam: quid mirum si ad tuam generositatem confugiamus, et ab ea in negotio non minimo academix regix auxilium imploremus. Quale avtem illud sit, intellexit procul dubio jam pridem conservator generosissimus: de annatis nimirum seu annis gratix (ut vocantur) ex quibus dimidium cum hæredibus ex omnibus beneficiis defunctorum canonicorum regia majestas suæ concessit academix, quæmadmodum illa diserte satis expressa sunt. Quapropter quum intelleximus illud non factum ante aliquot annos, et vivo exemplo post mortem Georgii Scribæ id ipsum experti simus, dum dimidium ex omni frumento accepimus: ita enim accidit: Non potuimus facere, quin amice tandem ageremus cum venerandis capitularibus, ut nobis concederent, quod ipsi judicare possent æqvissimum. Sed quoniam hæc abunde satis intelligi possunt, ex literis nostris lectis in capitulo mense VII^{br}, non volumus in hisce esse polioxores, avt nostri patroni et conservatoris benignissimi abuti patientia. Idque imprimis quod non dubitemus, quin quæ ipsius est ad omnia æqvissima affectio propensissima, etiam nobis hac in parte satis æqua favere velit, et jura academix conservare benigne. Nos ad omnia grati animi officia erimus vicissim semper paralissimi & dominum rogamus ex animo, virum generosum et conservatorem benignissimum diutissime conservare velit, ad nominis sui gloriam et patriæ universæ salutem, et faciat ipsi hunc novum annum felicissimum cum familia universa et amicis omnibus. Vale Hafniæ xx Januar. anno Jesu Christi 1603.

T. G. D.

Rector & Professores.

Bag paa: Copia literarum ad D. Sigvardum Grubbe.

Udkast med M. Christen Hansen Ribers Haand i Konsist. Arkiv,
Pakken Nr. 93.

388.

1603. *Prof. Jon Venusin indbyder til at høre en Forelæsning, han vilde holde over Melanchtons Bog «de Anima».*

Lectori benevolo S.

Quia in Timæo Platonis jam eo perventum est, ubi humani corporis fabrica tractatur, gratum me studiosis facturum sum arbitratus, si eruditi illius libelli sanctæ memoriæ Philippi Melanchtonis, qui de Anima inscribitur, partem primam proponerem, in qua scilicet breviter et tanquam unâ *συνόψει* omnem corporis anatomiam exhibet. Alteram etiam libri partem, quæ potissimum de Anima agit, si id a me auditores petent, deinceps explicabo. Hisce avtem diutius non immorabor, neque enim prolixos contexere commentarios, sed obscuris, si quæ sunt, lucem addere et ordinem atque methodum, quam suo arbitratu secutus est author, ostendere animus est, quæ ubi præstiterimus, Deo volente ad Timæum revertemur. Neque utemur jam prolixâ commendatione hujus scripti, ut eâ, quasi Sirenum cantu, multos nobis auditores alliciamus. Sed qui volent, ex unâ avt alterâ prælectione quid ex ipsorum esse possit usu, facile percipient. Bene vale.

Jonas Jacobus Venusinus.

Afskrift i Ny kgl. Saml. 271. 8, p. 141.

389.

1603. «*Viaticum*» udstedt af Prof. Jon Venusin for Studenten Niels Iversen Adamensis, der var hans Privatdiscipel.

Qui hasce exhibet Nicolaus Ivvari f. Adamensis necessitate quadam compulsus, alieniore jam tempore a studiis ferari, et ad suos divertere cogitur. Cum avtem meus sit discipulus et cliens, meis se communiri et commendari literis voluit. Cujus etiam

voluntati eo libentius morem gessi, quod sit homo frugi et honestæ vitæ, de quo spem concepi, evasurum ipsum in virum bonum, Ecclesiæ et Reipublicæ utilem. Quocirca commendo ipsum bonis omnibus, rogans velint nostri respectu ipsi bene facere. Neque tamen quisquam me vel hunc vel quemcunque alium de meliore nota commendatum mendicatum emittere existimet, ut est quorundam eâ in re nimis propensa indulgentia, qui de alieno quam suo largiri malunt. Quorundam etiam, qui Præceptorum commendatione sunt instructi, ea est impudentia et improbitas, ut hinc inde vagantes multis bonis sint oneri et molestiæ. Hunc igitur ita ablegamus, ut rectâ ad suos contendat, et tandem confectis, quæ ibi incumbunt, negotiis, mature ad studia continuanda huc redeat. Interim quum nec domum, nec quæ ad victum spectant, secum deportare peregrinantes possint, hoc rogamus, velint ipsi hospitalitatem exercere, quos Paulus inprimis ad hanc virtutem cohortatur. Si, quum redierit, quenquam intellexero ipsi benigne aliquid fecisse, huic ego vicissim vel alteri ab ipso commendato bene, si possim, faciam. Vale.

Afskrift blandt Venusins Testimonia acad. i Ny kgl. Saml. 271. 8.

390.

1603. April. *Bekjendtgjørelse om Forelæsninger, der skulde holdes ved Universitetet fra Paaske 1603 til Paaske 1604.*

Designatio eorum quæ D. D. Professores, Deo favente, publice proponent in Regia Academia Hafniensi a Paschate anni Jesu Christi M. D. CIII. ad Pascha rursus anni M. D. CIV. Quo sciant pietatis et eruditionis studiosi adolescentes, quid ipsis interea expectandum sit.

Magnificus D. Rector D. Joh. Pavl. Resenius explicabit horâ IV. pomeridianâ, Epistolam Pavli Apostoli ad Galatas, breviter consideraturus ea simul quæ a D. Martino Luthero b. m. in illam prolixè et graviter scripta sunt, de Justificatione et libertate hominis vere Christiani etc. quemadmodum præscribitur in Regia fundatione Academiæ.

- D. Petrus Vinstrupius Episcopus Seelandiæ progredietur horâ II. p. m. in enarratione Evangelij, quod est secundum Matthæum.
- D. Georgius Christophor. Dybvadius horâ IX. antemerid. perget in collatione testimoniorum, quæ, ex veteri testamento, citata, a Christo et Apostolis, ad confirmationem inmotæ veritatis, de redemptione, collectione et conservatione Ecclesiæ, quæ Deum, in spiritu et veritate, invocat, producentur. Ita avtem excutientur, ut, quid sit, in fontibus, diligenter exponatur, et ad conscientias, recte, ex Mose, Prophetis et Psalmis, erudientur, accommodetur: quò plenius, tandem, expediatur locus De verbo Dei, in disputatione, quæ, de controversiis Christianæ fidei, adversus Robertum Bellar. Jesuitam, est suscepta¹⁾.
- D. Nicolaus Theophilus J. C. horâ IIX. a. m. præleget priore biduo Institutiones juris Imperatoris Justiniani, et posteriore regulas juris.
- D. Andreas Lymvicius Med., Deo volente, perget horâ VII. matutinâ de curandis morbis partium corporis humani.
- D. Thomas Finckius Med. horâ III. p. m. Parvam sev Medicam Galeni artem proponet: et elementa Evclidis explicata ad usum Geodæticum, accommodabit.
- M. Jonas Jacob. Venusinus, Decan. facult. Philosophicæ, Historicus Regius, et Orator, horâ IIX. a. m. proponet diebus C et ♂ Ciceronis lib. 1. de Oratore: ♀ vero et ♀ Antiquitates rerum Danicarum ex variis auctoribus.
- M. Ivarus Stubbæus, Professor lingvæ Hebraicæ, horâ VII. a. m. continuabit explicationem Proverbiorum Salomonis, non ita dudum inchoatam, quâ absolutâ auspicabitur denuo Grammaticam Heb. ad captum eorum qui lingvam istam discere tum primum incipient: atque tempestive præceptis alicunde ex scriptis Prophetis subjunget: ex libris nimirum, quorum copia tum nobis, apud Bibliopolas nostros, contingere poterit.
- M. Joh. Stephanus Logicus, horâ VI. matutinâ ordinariâ prælectione progredietur in explicatione secundi libri Rudolphi Agricolæ, de Inventione Dialectica: in quo de usu Locorum In-

¹⁾ Den besynderlige Kommatering, der aabenbart er Dybvads egen, er her beholdt.

ventionis disseritur: eiqve adjunget etiam Tertium, qvi præter cætera, ordinis ac dispositionis, hoc est, Methodi tradit rationem. Diebus extraordinariis horâ II. p. m. proponet Locos communes D. Philippi Mel: in quibus breviter enarrandis, ita versabitur, ut pergat quousqve per hocce temporis intervallum permittitur.

M. Joh. Erasmus Physic. horâ XII. explicabit Initia doctrinæ Physicæ scripta a D. Philippo Mel. ut per ea aditus ad majora esse possit auditoribus.

M. Cunradus Aslachus Bergen. Professor ling. Græcæ horâ I. p. m. explicabit secundum librum *ἔργων καὶ ἡμερῶν* Hesiodi, præmissa doctrina de ortu et occasu siderum. Seqvente semestri enarrabit libellum Plutarchi *περὶ παιδῶν ἀγωγῆς* unâ cum oratione Isocratis ad Dæmonicum etc.

M. Christianus Joh. Rip. Mathematicus et Ethicus, horâ III. p. m. proponet Sphæram Johan. de Sacro Bosco, diebus prioribus, et Ethicorum Aristotelis ad Nicom. libros tres priores Græce, diebus posterioribus.

M. Johannes Jan. Al. præleget horâ VII. matutina, I. Ciceronis orationem pro A. Licinio Archia poeta. II. Libros duos priores Æneidos P. Verg. Maronis. III. Lælium, sev de amicitia M. T. Ciceronis. Et IV. si tempus tulerit, Catonem Majorem, sev de senectute ejusdem.

M. Claudius Joh. Jegerus, horâ XII. explicabit diebus ordinariis Andriam et Eunuchum Terentii: Itim primum, et secundum etiam si fieri potest, lib. Georgicorum Vergilii: Extraordinariis avtem proponet Observationes Grammaticas, in primis ex ipso Prisciano, et Prosodia Joh. Claji Hertzbergensis.

M. Franciscus Jon. Ludi Magister et Prof. Musicus, horâ XII. docebit artem canendi, in auditorio quod templo adjunctum est: quemadmodum præcipitur in foundatione regia.

Hafniæ impressa apud Hinricum Waldkirkium Typog. Acad.
in Paschate anni Jesu Christi M. D. CIII.

Trykt Blad i Folio, i Univ.-Bibl.

391.

1603. 22de Maj. *Venusin indbyder Professorer og Studenter til at overvære hans Indledningsforelæsning ved Overtagelsen af Professoratet i Eloquentia.*

Lectori S.

Qvum ex programmate publici Musei foribus affixo, quid cuivis Professorum operæ destinatum sit, significavit Magn. D. Rector, quid mearum deinceps erit partium, inde etiam manifestum est. Qvando avtem mos Academiæ obtinuit, ut qui novam aliquam Professionem aggrediuntur, operas suas Scholasticas, oratione prius habita, avspicantur, mihi idem jam factundum video. Igitur qvod bene vortat, perendie hora octava (crastinus enim Mathematicis infavstus censetur) de Eloquentia qvædam in medium adferre animus est. Studiosam iccirco juventutem, inprimis vero Reverendos et Clarissimos D. D. Professores, Collegas meos sincere amandos, aliosqve viros doctos, qui regiæ huic Academiæ qvocunqve nomine addicti vel devincti sunt, reverenter et amanter oro, dicto tempore solitoqve loco frequentes comparere, et me qvalitercunqve de Eloquentia loqvntem (nam dicturum me profiteri non avsim) benigne avdire velint. Scripsi 22 Maji Anni 1603.

Jonas Jacobus.

Afskrift i Kongl. Bibl., Ny kgl. Saml. 271. 8.

392.

1603. 16de Juni. *Kongebrev til Dr. jur. Jørgen Skomager om at assistere ved Dr. med. Jonas Charisius's forestaaende juridiske Doktorpromotion.*

Thill Doctor Jørgen Skowmager, Doctor Jonas anrørendes.

Christianus IV.

Wor gunst thillforen. Wider, att effter som en Candidatus her vdi Universitetidt nu med dell første ackter att promovere in Doctorem utriusque Juris, och Decanus ejusdem facultatis

icke kunde hannem vdi samme facultett promovere, med mindre en Doctor Juris thed aff hannem begerer, effter som slig Leilighed fordrer och vdi slig Promotion brugeligt er. Tha bede wij eder och wille, attli retter eder effter att werre der huos thillstede, baade naar Examen och Promotionen skall skie, och tanquam membrum Academiæ eder der vdinden retter och forholder, effter som den Leilighed fordrer, och huos slige Promotiones brugeligt er. Thermett etc. Actum Haffniæ 16 Junij Anno 1603.

Sjælandske Tegnelse XIX, 406.

393.

1603. *Professor Johannes Stephanius's Udkast til den Tale, han som Dekan i det filosofiske Fakultet skulde holde til Svar paa en Deponends Begjæring (i fleres Navn) om Adgang til Universitetet.*

Ad Actum Depositionis 1603.

Faciam, quod petis; sed prius monendus es de rebus nonnullis ad præsens negotium pertinentibus. Vel: Petitio tua, quam tuo et reliquorum tibi adjunctorum nomine proponis, talis est, ut ei nec velim aul possim neque etiam debeam, pro eo officio, quod nunc in hac Academia autoritate publica gero et administro, ullo pacto refragari, cum præsertim intelligam, etiam eam ex bono, pio et honesto consilio profectam, et ad bonum, iterum et honestum finem, quemadmodum polliceris, nempe ad utilitatem ecclesiæ et scholarum, esse directam. Faciam igitur, quod petis, et quidem lubens faciam. Sed prius estis omnes admonendi de nonnullis rebus ad præsens negotium pertinentibus; h. e. breviter estis commonefaciendi de hoc ipso Actu Depositionis, uti vocant, ejusque ritibus et ceremoniis, cum hac tantum ratione et hoc solo velut medio non solum honeste deceat ex veteri Academiarum consuetudine, sed multo magis etiam ex Regiæ Foundationis præscripto necessario oporteat, vos et quoscunque alios in numerum et ordinem Studiosorum cooptari. Primum igitur cogitabit, nequaquam consilium fuisse vel prisceis

illis sapientia et doctrina præstantibus viris, qui primi hanc deponendi consuetudinem in Academias introduxerunt, vel etiam iis nunc esse, qui hoc tempore eandem semel introductam et receptam laudabiliter censent adhuc retinendam et usurpandam, ut ex hoc velut ludicro quodam et histrionico spectaculo occasio aliqua præberetur juventuti studiosæ ad lasciviam, petulantiam aut scurrilitatem, ad quæ vitia ætas illa prima per se satis est alias proclivis; sed voluerunt nimirum sapientissimi homines, hac velut imagine oculis ad spectandum proposita, studiosos adolescentes omnes, sive qui jam facti, sive etiam qui futuri essent, de multis gravissimis rebus, quarum per totam vitam utilis ipsis esset futura memoria, commonefacere et erudire.

Sed quia tempestive non videmur facturi, si de omnibus, quæ dici possent, eorum hic prolixam institueremus commemorationem, idecirco de duobus tantum præcipuis nunc breviter monebimus.

Im. Animadvertistis ipsi facile hactenus in primo illo actu, vobis præpositum fuisse et præfectum examinatore[m] vel potius exactorem quendam durum, severum, rigidum, ac pene dixerim inhumanum et crudelem, qui vos pro suo arbitrio et sua libidine variis modis tractaret, vexaret, raperet, tunderet, feriret et sive meritos sive non meritos plagis sine fine et modo afficeret, et vos quidem hæc omnia patienter et sine contumacia etiam taciti pertulistis. Hæc nimirum res vos docebit, qualenam sit genus hoc vitæ scholasticæ, quod jam estis antea partim iudicio vestro partim parentum et amicorum instinctu amplexi, et in quo cogitatis, sicuti nunc, ad Academiam venientes, publice præ vobis fertis ac profitemini, constanter, nisi Deo opt. max. interim aliter videatur, deinceps perseverare. Nempe tale, ut, quanquam et Deo sit gratum, et eo carere, aut hominibus, qui sese huic generi dedunt, societas vitæ communis, si modo salva et incolumis constare diu debeat, omnino nequeat, tamen suo quodam fato multis obnoxium sit malis et miseriis, multis expositum probris et injuriis, multis objectum damnis et periculis, et in summa omnibus invisum et odiosum, id quod vel hujus temporis et proximorum aliquot annorum experientia poterit abunde satis testari. Hic, inquam, juxta meminisse

debetis, vos sortem quidem esse domini, unde clericorum etiam nomen habetis, h. e. Deo quidem curæ futuros, sed interim etiam siquidem adversi quicquam vos pati oporteat divinitus in hac statione vestra, vocari non ad vindictam aut injuriarum ultionem, sed ad præstandam eam patientiam, perseverantiam, æquanimitatem, taciturnitatem, ad quam vos istius modo exigui temporis vel exemplum instruere, vel usus et assuefactio debuit informare. — Sed pergo:

II^m. Animadvertistis etiam, sicuti alii alios videre facile potuistis, quam esset vestra omnium forma corporis monstrosa, et habitus ab humano longe diversissimus, imo vero cujusvis beluæ aut bestiæ similior quam humano. Erat caput acuminatum et cornutum, facies torva, truculentus aspectus, nasus protuberans, pectus tumidum, dorsum gibbosum, et in summa nihil non turpiter deformatum, sed et præterea sermo horridus et agrestis, vox absona et absurda. Jussi estis etiam, vel potius coacti, externam illam deformitatem deponere, qua in re operam suam vobis accommodavit idem ille exactor vester satis molestam et ingratam, adhibitis insuper idoneis instrumentis, ascia, dolabra, serra, forcipe, novacula, ut vos pristinæ formæ restitueret et velut socios quosdam Ulyssis a bestiali vita ad convictum et consuetudinem humanam revocaret. Hæc imago et quasi pictura vos ipsos vobis repræsentat, et velut contemplandos exhibet et ostendit, quales jam hætenus fuistis, et quales vos nunc esse oporteat, quaque præparatione accedere ad hanc non Martis sed Musarum militiam sacram et venerandam. Nimirum externa illa corporis deformitas significat internam deformitatem animorum, quos hætenus obsederunt et turpiter deformarunt illa fæda vitiorum monstra, qualia sunt ferocia, impudentia, incilia, insolentia, contumacia, arrogantia, iracundia, lascivia, libido, petulantia, desidia, ignavia et similia, quæ vobis nunc sunt omnia deponenda, et ab eorum perturbatione ac servitute animi vestri in veram tranquillitatem et libertatem asserendi et vindicandi, ut idoneos eos tradere possitis virtutis, honestatis et artium ac disciplinarum culturæ, quæ vos ex bestiis in homines paulatim transformabit, et expulsis fædis illis vitiorum monstris, eorum loco pulcherrima contrariarum virtutum simulachra vestris

animis ingenerabit. Illic nimirum est ille præstantissimus disciplinæ et studiorum humanitatis fructus et effectus, ut propterea etiam vos perpetuo monere debeat hæc ipsa pictura monstrosa, quales essetis per totam vitam futuri, nisi Deus opt. max. pro sua in vos benignitate hunc animum vobis indidisset, ut hisce studiis vos excolendos et quasi de novo formandos fingendosque traderetis; ac proinde etiam assidua vobis hortatio erit ad magnam industriam et sedulitatem, quo tales aliquando evadere possitis, in quibus appareat non frustra fuisse hanc culturam, sed fructus ejus et effectus ita demum conspicui possit, si idonei satis et utiles in communi societate ad obeunda munera, quæcunque vobis mandabuntur, in quacunque statione Deo opt. max. placuerit unumquemque vestrum suo tempore collocare. Quod cum vos etiam vestra sponte facturos confido, non ero in hac prima commonefactione prolixior.

Orig. Udkast i Kallske Saml. 512. 4 (p. 179).

394.

1603. *August. Oluf Stubs Optegnelse om hvad hans Broder Prof. Iver Stub havde oppebaaret af deres fælles Arvelod.*

Huis mig vdij rett sandhed witterligt er, efter Mester Ifsuers brølup, en aften der ieg war nyligen hiemkommen fra Holland, sad min moder och wenede och beklagede sig, huorledis hendis handell war swecked for thend store vdgift, hun haffde, och inted aff vdgifften antegnid haffde; faltid hun da ij sinde ad opschriue paa en kortt tijd, huis hun ij saa langsommelig tijd haffde vdgifffuid bode for Mester Ifsuer och anden stedtz, huis hun kunde mindes.

Och thette effterschreffne er mig vdij sandhed witterligen, huis moder haffuer for M. Ifsuer vdlagdt efter stiffsaders død:

Haffuer hun nogle gange antworded Mester Ifsuer thil tering thil

Bredsted ad forfølge ded thil ende. . . . . 111 Daller.

Thill dije penninger ¹⁾ . . . . . 200 —

¹⁾ M. Iver Stubs Moder ejede i Forening med sine Børn et Stykke Marskjord «I Frisland». Formodentlig var Hans de Hund, hendes anden Mand, en Slesviger.

Haffuer hun giffued bodid, som pengene frembar	6	Daller.	
Finge hun Mester Lucas Backmester, der Iffuer schulde klede sig med.	10	—	
Der hand kom' fra Rostock, gaff hun skipperen	13	—	
Der hand drog første gang thil Wittenberg, finge hand	70	—	
Sende Moder hanum, der hand kom fra Wittenberg thil Rostock igien, Osemudtz jern for	30	—	
Anden gang hand drog thil Wittenberg, førde ieg hanum self thil Rostock	90	—	
Den tijd hand gjorde hans Mester kost, finge hand	40	—	
Noch 4 Reffue skind	4	—	
End finge moder hanum, der hand war hiem kommen fra Wittenberg	10	—	
Finge Claus Buntmager for hans kleder ad fødre	7	—	1½ $\frac{1}{2}$
End finge Ditmer Haar, der Tønīs Schredder gjorde hannum kleder aff	118	—	
Finge hand thil hans brølup en last Rostocker øll	24	—	
Finge hand en guld kede, weyede 4 lod.	24	—	
End finge moder hanum en Rosenobell, huilke hun gaff Mester Iffuer thil fadder penge ad giffue Lorentz Nuremberg.			
Summa	757	Daller	1½ $\frac{1}{2}$

Huis mere, moder haffuer vdlagdt udij dij 3 Aar, hand war hiemme hoss moder och tered aff fellitz och vskiff bo¹⁾, inthil hand bleff gifft, thil handpenninger och anden noturfft,

1) Der siges i et Indlæg mod Iv. Stub af hans Halvbroder Lucas Johansens, at han, medens han boede i sin Moders Hus, blev efter Mesterstand ypperlig nok holdt den Tid.

er ingen stedtz schreffuid, tij ieg icke heller ded kand wijde, effter ieg wandrede megid och icke war hiemme.

Oluff Stub, egen hand.

Till ded andid haffuer moder antworded Mester Iffuer nogle ware, som ieg førde med mig fra Narwen, och bleff tagen aff fellitz och vschiffit bo; gjorde hand moder wijs, ad hand ded thil Lypzig wiste paa ded dyrestè for rede penninge ad forhandle, som war 20 Viffue skind, 20 Maarskind, 1 Timmer Mincker, 3 Deger røde borannskind, 117 pund huessblaes. For disse ware haffuer hand ickon førdt hiem igien 12 daller. End finge hand med sig 10 degger huide Jufften, huilke Hendrich Buntmager sijden forhandlede for staall. Huad som disse ware kostede thil Narwen betaldt, findis vdij moders regenskabs bog antegnid.

Paategnet: Læst paa Consistorio den 19 Augustj Ao. 1603.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 186. Sammesteds findes: 1. En Erklæring udstedt d. 11 Juli 1603 af Willem Køster og Nichel Heyen, Skrædder, om at de, efter Opfordring af Lucas Johansen (M. Iver Stubs Halvbroder) og M. Simon Buskmand (Bartskjær, gift med hans Halvsøster), havde været hos M. Iver Stub og tilbudt ham en venlig Forligelsemaal paa nogen Irring og Trætte, der begiver sig mellem ham og dem om sl. Johannes de Hunds Børns fædrene, men at M. Iver havde svaret, at han ikke vilde nogen Forligelsemaal indgaa eller gjøre, efterat han intet i saa Maade vidste sig af deres at have bekommet; men dersom de havde i saa Maade noget at tale, skulde de tale ham til for hans tilbørlige Dommere med Lov og Ret. 2. En Begjæring fra Lucas Johansen til Rector og Professorer ved Universitetet om Stevning over M. Iver Stub for at bringe ham til at fyldestgjøre de Erstatningskrav, han mente at have imod ham for at have fortjæret en uforholdsmæssig Del af hans Samsøds kendes Fællesformue, fra den Tid af han 3die Juledag 1576, i sin afdøde Morbroders, Jesper Krampes, Nærværelse havde modtaget Arv efter sin afd. Fader. Begjæringen, der tillige indeholder en Fremstilling af Erstatningskravet, væsentlig overensstemmende med Oluf Stubs ovenstaaende Skrivelse, er paategnet: Læst i Consistorio d. 19 Avg. 1603. 3. En udateret Opfordring, skreven med Universitetets Notarius M. Christen Hansens Haand, til Dr. Jonas Charisius, M. Hans Aalborg, Iver Povlsen og Evert Brun om flittelligen at overveje og forfare, om M. Iver haver bekommet ydermere af s. Hans de Hunds Bo, end hans Patrimonium kunde tilstrække, og derhos søge at tilvejebringe et mindeligt Forlig mellem M. Iver Stub og hans Medarvinger. 4—7. Fire Indlæg i Sagen mod M. Iver Stub,

indgivne til Konsistorium af Lucas Hansen, paategnede som læste i Konsistorium d. 3 og 23 Sept., 1 Okt. 1603 og 11 Jan. 1604.

395.

1603. 22de Avgust. *Universitetsprogram, hvorved fem Kommunitetsalumni relegeres paa et Aar for oprørsk Adfærd mod Rektor og det akademiske Senat.*

Rector Academiæ Hafniensis Nicolaus Theophilus, J. U. Doctor et Professor, et Senatus Academicus L. C. S.

Quanta cura magistratui esse debeat in conservandis legibus honestis, illi facile intelligunt, qui quanta ex effreni et ex lege petulantia mala existant, recte volunt expendere. Nam si leges abrogatæ vel contemtæ fuerint, data cuivis quicquid placuerit ipsi faciendi licentia: non solum Respub. brevi pessumibit, sed nihil tandem inter nostram et ferarum vitam interesse dixeris; quod a magno illo Demosthene Orat. I contra Aristogit. gravissime dictum est. Magistratus igitur viva lex seu anima legis perpetuo esse debet: et quicumque liberi unquam esse volunt in licitis et honestis, legum servos se profiteri debent modestissime. Quumque id in omni coetu servandum diligenter, tum in nostro scholastico, in quo animi juniorum indies magis magisque formari debent ad humilitatem, obedientiam, omnemque adeo virtutem et pietatem servandum quam diligentissime, quum ex eo illi expectentur et vocentur quotidie, qui alios ad honestatem debeant adhortari et illis præluere exemplis honestissimis. Quapropter quum primum in numerum nostrorum studiosorum admittuntur novitii, tenentur jurare religiose de consuetudine majorum nostrorum, sicut etiam in omnibus Academiis bene constitutis, quod inter alia leges sancte observare et Mag^{co} domino Rectori in licitis et honestis obtemperare velint sub poena, quam perjury metuere debent divinitus, si vel magistratum fefellerint, quo minus id factum ipsi possit innotescere. Sacrosanctam ejusmodi jurisjurandi religionem confirmant ipsæ leges nostræ Academiæ severissime, ut illa quæ continetur in fundatione regia: «Pertinet ad officium Rectoris de moribus etiam proponere leges

et exempla poenasque constituere in eos, qui leges violant: et quidem cum ejusmodi autoritate, ut nulli liceat provocare sive appellare a sententia illius et decanorum lata nisi ad Regem: tantum abest ut ulli studiosi illam debeant pertinaciter aut contumaciter contemnere. Inprimis enim discipuli (quæ verba etiam Regia sunt) debent magistros suos et præceptores honore afficere, et sciant, Deum quoque ulcisci contemptum magistratum et ingratitude erga præceptores. Sic enim scriptum est: Si reddideris malum pro bono, non discedet malum a domo tua. Severe igitur decretum est in ipsis legibus, ut si quis præceptori (ac multo magis Rectori ac Senatui Academico propterea) rebellis fuerit: is aut poena carceris puniatur (ob levius erratum) aut (quum plures causæ fuerint) cum ignominia ex schola dimittatur. Concordat cum jam dictis et illa Lex in statutis Veteris Academiæ, quod scholares discoli, bellicosi, statutorum et mandatorum Rectoris et Universitatis contemtores seu transgressores, privilegiorum abusers insolentes &c. per suspensionem ab usu libertatum et privilegiorum ac commodorum universitatis per certum tempus juxta qualitatem facti, ad arbitrium Rectoris et Decanorum seu senatus Academici puniendi sunt; et tandem incorrigibiles ab honoribus privilegiorum et consortio membrorum Universitatis penitus excludendi. Hinc causæ nobis sunt justissimæ, qui nos legum exsecutores futuros sancte promisimus, ut in petulantiam et contumaciam insignem quorundam nostri gregis adolescentum hoc tempore severius animadvertamus, ne leges in contemptum veniant, et alii ex imprudentia juvenili fiant deteriores et insolentiores per exempla ejusmodi. Sunt autem illi hi quinque juvenes: Antonius Johannes Hafniensis, Joannes Galtingius Cimber, Johannes Petri Helsingorensis, Joannes Michaëlius Stavangriensis, Laurentius Ditmari Agersehovius, qui non tantum peccaverunt contra legem in modo conquerendi de cibo quodam minus bono in communitate regia, non præcedente legitima admonitione, cum petulantia, tumultu et conspiratione, sine benevolentia et civilitate: quod tales non impune auferre debere, lex ipsa habet manifestissime: Sed post etiam sententiæ Mag^{ci} domini Rectoris et Senatus Academici, de exigua multa in pauperes postmodum eroganda propter tale delictum, contumaciter

refragati sunt, et studiosum quendam, quem, quod quædam dixisset nimis audacter et impudenter coram magistratu, in carcerem abduci jusserat Rector cum Professoribus, violenter voluerunt liberare ex manibus ministri publici: Clare et insolenter, in tota ferme cæterorum studiosorum frequentia, etiam cum rursus juberetur fieri, quod erat imperatum, prolata voce seditiosa: Nolumus, Nolumus &c., facto impetu quasi furioso versus januam carceris, in præsentia et conspectu Rectoris et Senatus Academiæ. Hos igitur quinque juvenes male feriatos, etiam post factum ejusmodi admonitos de delicto et periculo, sed nihilominus perseverantes in contumacia, non sine nostra admiratione, coacti sumus vigore legum exuere privilegiis studiosorum huius Academiæ, et ad annum relegare ex coetu nostro: quo et ipsi cautiores fierent, et cæteri illorum exemplo discerent reverentiam erga Leges et superiores. Quapropter mandamus severe, ut quinque prædicti juvenes hodie ante solis occasum ex coetu nostro et hac urbe discedant, neque redeant ad nos interea, nisi velint exemplum gravius in se statui. Admonemus etiam coæteros, qui sunt in coetu Academiæ adolescentes, ut tali exemplo admoniti mores suos emendent, mutent animum malignum, se apud nos deinceps modeste gerant, et meminerint hic officinam esse virtutis et pietatis, non petulantiaæ aut rebellionis. Ac Deum oramus toto pectore, nos omnes et simul studiosam juventutem nostram regat spiritu suo sanctissimo ad veram humilitatem, obedientiam, virtutem et pietatem ad nominis sui sanctissimi gloriam. Amen. P. P. Hafniæ 22 Augusti anno 1603.

Konsistoriets Kopibog II, Fol. 17 b.

396.

1603. 25de August. Prof. Joh. Stephanius anmoder Rektor Lavrits Andersen i Roskilde om Laan af hans afdøde Faders (Prof. D. Anders Lavritsens) Forelæsninger over Melanchtons Loci communes, som Stephanius nu skulde læse over.

Dno M. Laur. Andreae, Scholæ Roschildensis Rectori.

Ex mandato magnifici Domini Cancellarii, mi Dne M. Laurenti, frater et amice carissime, recepi, me publice traditurum explica-

tionem locorum communium Phil. Mel., quam prælectionem post ferias has autumnales (absoluto demum co, quod in manibus erat) cogito, Deo volente, auspiciari, ut propterea necesse habeam mihi ad eam rem subsidia undecunque queam tempori comparare. Cum itaque sciam apud te relicta esse doctissima tui parentis p. m. in eosdem locos *ὑπομνήματα*, quorum et ego partem sed postremam et valde exiguam recens ad Academiam adveniens ipsum proponentem nobis audivi: vehementer etiam atque etiam te rogatum habeo, velis mihi eorum usum concedere, quorum videlicet ductum secutus et subjectionibus admonitus, faciliorem cognitionem habere possim multarum rerum, quæ mihi alias magno labore ex historia ecclesiastica, ex patribus, ex tomis veterum consiliorum et aliunde essent conquirendæ. Hic si te mihi præstiteris eum, quem spero, nihil erit unquam, quod vicissim non debeas a me tuo quodam jure impetrare. Neque est quod dubites, quin illa fideliter apud me custodita, suo tempore ad te bona fide sint reversura. Bene et feliciter vale cum uxore et filiola, diligenter et officiose a me salutatus. Hafniæ die 25 Augusti 1603.

T.

Joh. Stephanus.

Egenhændigt Udkast i Kallske Saml. 512. 4. (p. 183). I et Brev af 10 Sept. 1603, der i Udkast findes smst., takker Stephanus M. Lavrits Andersen for Modtagelsen af de i ovenstaaende Brev omtalte Forelæsningshefter.

397.

1603. 4de September. Universitetets Konservatorer stevne Kapitlet i Lund angaaende den Afgift, der skulde ydes Universitetet af Naadensaar efter afdøde Kanniker.

Wij effterschreffne Christian Friiss thill Borebye, Kong. May. Cantzeler, Sigwördt Grube thil Hoffdall och Holger Gagge thil Frørsleff, Prælater wdj Roschilde Dombkiercke, helser eder, erlig och welbiurdige, hederlige och høylerde Mend Prelater, Canicker och menige Capittel wdj Lunde Dombkiercke venligen med Gud almegtigste. Wider, at for oss haaffuer berett hederlig och høy-

lerde Mend, Rector, Doctores och menige professores wdj Kiøbenhaffns Vniuersitet, huorledis di paa Vniuersitetens wegne haffuer tilhale thill eder for nogen Annis gratiæ, som di icke skal bekomme den del aff paa Vniuersitetens wegne, dennem bør med rette, och der di haffuer klagid der paa och weritt domb aff eder der omb begierendis, skal di den icke haffue kundt bekommitt, men beretter, atti paa Capitells wegne saa wel som di paa Vniuersitets wegne paa dett siste haffue com-promiterit paa oss, at wij eder der omb skulle enten i wenlighed emellum forhandle, eller och med domb och rett adskillie. Och effterdi dett nu til siste forleden herredage icke skee kunde, men tha bleff opsatt for wictige Aarsagers skyld; och for^{ne} hederlige Rector och professores paa wniuersitets wegne dett nu aff oss haffuer weritt igen begierendis, steffner wij eder for^{ne} hederlige Lunde Capitell, att thuende aff eder møder der omb for oss vdj rette her vdj Kiøbenhaffn den 14 Septembris først kommendis, at suare thil huis Vniuersitett haffuer eder der for at thil tale med rette, thagendis med eder huis breffue och beuis, som i haffuer vdi den sag att will nyde och vndgielde, och tha gaac der omb huis rett er. Datum Kiøbenhaffn den 4 Septembris Anno etc. 1603.

Paategnet: Den 6 Septemb. anno 1603 er thenne steffning lest paa Lunde Capitell.

Orig., med 3 paatrykte Segl, i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 93. Vedlagt findes en Skrivelse fra Kapitlet i Lund til Kansler Christian Friis, dat. Lund 11 Sept. 1603: «Giffue wij eder Fromhed gantz wenligen att widhe, att Capitell haffuer langt^o tilforn betroet thenne sagh welbyrdige mend Vilhielm Dresselbergh till Vindinge woris Domdegn oc Prælat, oc welbyrdige Lawe Wrne Seniori in Capitulo: och thennom Fuldmagtt giffuett oc breffue oc Documenter antuordett. Nu kunde for^{ne} guode mend icke wdj saa kortt tid komme tilstede, effterdj att D. Decanus icke waar her nu wdj Landett, oc D. Lago Wrne er wdj Kong. Matt.^s Bestilningh wed Landemercke, saa hand icke paa thenn tid kand were tilstede. Huorfore Capitel er aff eder Fromhed paa thett alleruenligste begerendis, att for^{ne} sagh motte opsettis till deris tilkommelse, saa wille Capitel lade then sagh komme till ende wden widere Citation, naar de kunde formercke Her Canceler oc Conseruatorum leylighed att were, saa the for^{ne} sagh kunde forhøre »

398.

1603. *Prof. Venusinus indbyder til en Forelæsning over Omer Talons Rhetorik.*

Jonas Jacobus Venusinus Academiæ Hafniensis Civibus S.

Ciceronis librum primum de oratore non enarravimus quidem, sed in compendium contraximus, et viam ad artem oratoriam addiscendam ex avthoris præscripto juventuti stravimus. Verum cum plerosque avditorum exemplaribus destitui inavdiremus, cumque Tullianæ orationis ubertatem, rerumque variarum a proposito negotio longius abludentium copiam, discentium conatui non admodum conducere animadverteremus, ulterius progredi non est visum. Qvando igitur non nostram ex illustribus avthoribus gloriolam, sed juventutis Academicæ profectum captamus, non pigebit neque pudebit Avdomari Thalæi Rhetoricam breviter et succincte proponere, ex qua, opinor, plus commodi ad avditores quam ex prolixis atque magnificis aliorum scriptis redundabit. Crastinô igitur, qvôd felix favstumque esse velit Deus opt. max., a Procæmio ejusce scripti initium faciemus, cætera brevi temporis spacio absoluturi. Vale Lector et nostræ lubentiæ fave.

Afskrift i Ny kgl. Saml. 271. 8vo, p. 281. Stykket er udateret, men synes efter Pladsen at være fra Efteraaret 1603.

399.

1603. *6te September. Venusinus giver som Privatpræceptor Studenten Evert Jensen, Søn af den afdøde Biskop i Oslo, M. Jens Nielsen, et Testimonium, der navnlig skulde anbefale ham til at erholde Testim. publ. af Universitetets Vicerektor.*

Jonas Jacobus Venusinus, Eloqvientiæ in alma Academia Hafniensi Professor, Lectori benevolo S.

Adolescens, qvi has exhibet, Eberhardus, filius Reverendi et Amplissimi Viri M. Johannis Nicolai, Episcopi qvondam Asloensis, qvum ante biennium sacris apud nos initiatus esset Academicis,

semestre nobiscum vixit, modeste sane et diligenter. Pestem tandem vehementius tum temporis hic grassantem cum subterfugeret, Rostochium studiorum gratia sese proripuit, ubi annum atque mensem unum postquam vixisset, ab amicis suis, spem ipsi commodioris fortunæ injicientibus, domum pellectus est; quâ cum frustraretur, diutiuscule tamen isthic substitit, atque ita se gessit, ut Reverendum et Cl. Virum M. Andream Benedictum Dallinum, qui in locum parentis ipsius suffectus est, ad se amandum atque ornandum exitarit, cujus beneficio cum se promotum iri existimet, huc ad nos divertit, ut publicum isthuc reportet testimonium. Meus autem cum fuerit cliens et discipulus, hæc de ipso testari volui, amanter orans, Reverendum et Cl. Virum D. Doctorem Johannem Resenium Theologum, Collegam meum honorandum, quando jam, absente Rectore, principem in Senatu Academico locum obtinet, velit huic Eberhardo, onus attollere volenti, secundum divini Pythagoræ monitum opem ferre, id est, publico Universitatis hujus commodare testimonio. Quod si fecerit, mihi atque reliquis amicis ejus rem faciet gratissimam. Bene vale Lector humanissime. Scripsi Hafniæ 6 Septemb. Anno 1603.

Afskrift i Ny kgl. Saml. 271. 8. (p. 282).

400.

1603. *Love for Universitetets Bibliothek.*

Leges de Bibliotheca Academiæ.

- I. Bibliothecarius, cui libri a Mag^{co} D. Rectore et P. P. commissi fuerint, curet diligenter, ut omnia salva et munda sint.
- II. Advertat etiam, ne ordo librorum turbetur, quo minus Catalogo respondeant.
- III. Nemini concedat libros utendos, simul, ultra quatuor ad summum, ne Bibliotheca quasi spoliata videatur.
- IV. Quovis mense repetat eosdem, et singula interea referat in librum, qui rationibus ejusmodi destinatus est.

V. Rationem reddat Mag^{co} D. Rectori et Decano quovis anno, ante dies Caniculares, et damnum præstato, si quid deprehensum fuerit.

VI. Quotiescunqve fit novus Bibliothecarius, accipiat Bibliothecam secundum Catalogum, et nomen heje statim subscribat, ut se meminerit ad superiora obligatum.

Christianus Johannis, Academiæ Bibliothecarius,
Anno 1603 manu sua subscripsit.

1607. Johannes Janus A., Bibliothecarius, m. sua.

1614. Elias Eisenbergius, Bibliothecarius, mpp.

Af •Catalogus librorum typis expressorum et manu-scriptorum veteris Bibliothecæ Reglæ Academiæ Hafniensis, conscriptus Anno J. Chr. CIO IO CIII. • Konsist. Arkiv, Nr. 146 b.

401.

1603. *Love for det af Prof. Anders Lemvig til Universitetet skjænkede Bibliothek.*

Leges, quas rogavit clarissimus vir D. Doct. Andreas Lymvicius de sua Bibliotheca, quam dedit Academiæ pavlo ante mortem Anno CIO IO CIII.

I. Libri disponantur et servantur in tribus meis capsis, et sub mensis duabus, ordine, prout fuerint vel Theologici, vel Medici et Juridici, vel Philosophici et historici, vel artium et lingvarum.

II. Sint descripti singuli in Catalogo sev libro singulari, qui isti rei a me destinatus est, ut semper servetur in Bibliotheca, cujus descriptum, nempe hoc ipsum, sit in cista Academiæ vel scrinio Mag^{cl} Dn. Rectoris.

III. Tradantur libri cum capsis, mensis, sellis et gradibus, Bibliothecario Academiæ in custodiam, una cum catalogo, ne quisquam illos inspiciat sine ipsius venia.

IV. Curet avtem ille, ne libri pereant, lædantur vel commutentur, avt ordo illorum turbetur: et inprimis provideat, ut

sit sartum tectum perpetuo, ne ex aqua pluvia detrimentum capiant.

V. Nemo efferat libros extra Bibliothecam, nisi aliquis ex Professoribus uno vel altero uti voluerit, ita ut singuli elapso octiduo, vel ad summum diebus XIV, statim repetendi et restituendi sint.

VI. Nemo inscribat libris aliquid, sive in Bibliotheca sive extra eam, vel ullo alio modo lædat illos.

VII. Ut avtem hæc ita servarentur omnino, voluit Mag^{cum} Dn. Rectorem Academiæ cum Decano et publico Notario hic statim subscribere.

VIII. Rogavit etiam, ut Bibliothecarius, qvum ipsi Bibliotheca committeretur, perpetuo subscriberet manu sua.

Subscripserunt igitur:

Johannes Pauli Resenius,	Jonas Jacobus Venusinus,
Pr. Theologiæ et Rector	pro tempore facultatis
Academiæ Hafn. manu sua.	Philos. Decanus subscripsi m. m.

Conradus Aslachus Bergensis,
juratus Academiæ Notarius,
manu propria subscripsi.

Subscripserunt etiam Bibliothecarii:

Christianus Johannis manu mea.

Johannes Janus Al. manu propria 1607.

Indskrevet i Catal. Bibl. Lymvicianæ, Konsist. Arkiv, Nr. 146 c.

402.

1604. 8de Maj. Den theologiske Professor D. Hans Resen anmelder, at den 18de Maj skulde de prøves, der ønskede at tilstedes Adgang til Kommunitetet.

P. Studiosis salutem.

Non dubium est, quin complures inter bonarum literarum et pietatis studiosis in hac Regia Academia, qvi ingenio valent et industria, ac facile etiam emergent, nisi illorum virtutibus obstaret res angusta domi. Talibus igitur, ne ista penuria

cogereantur ab incepto desistere, abunde provisum est a Regia Majestate: dum 100 adolescentibus ex liberis subditorum ita prospicitur quotidie, ut causa sit justissima, quæ gratias immensas agant Deo opt. max. et pio Magistratui, sibi quæ adeo gaudere debeant ex animo, et suis in perpetuum gratulari successoribus. Sed quoniam interest recte collocari beneficium ejusmodi ad gloriam nominis divini atque emolumentum Ecclesiæ et Reipublicæ, constitutum est prudentissime, ut quicumque propter paupertatem ad istam Eleemosynam magnificam admitti vellent, tum nomina profiterentur prius apud Præceptores delectos, tum specimen ederent profectus sui in artibus liberalibus præter linguæ latinæ usum familiarem. Quapropter ad Examen ejusmodi, quod erit Deo volente ad XIX hujus, invitantur jam mature, quotquot advenerunt ad nos ex hisce Regnis et insulis anno proximo et prius: ut quicumque ex illis paupertate premuntur ac tale beneficium propterea expetunt, se possint præparare interea: et tunc allatis tum testimoniis tum libris prælectionum, quas exceperunt apud nos, suam probare virtutem et industriam. Officium nostrum nemini deerit, qui sibi ipse non defuerit. Valet IX Maji Anno J. C. CIO IO CIV.

R(esenius) Th. D.

Afskrift i Stephanius's Konzeptbog, Kallske Saml. 512. 4.

403.

1605. 7de August. Kongebrev til Universitetet i Anledning af D. Leonhard Metzners Beskikkelse til juridisk Professor.

Christiann thend fjerde med Gudtz Naade Danmarchis, Norgis, Vendis och Gottis Konningh.

Wor synnderlig Gunst tillforne. Wiider, adt eptersom ingenn siden affgannge D. Claudij Theophilj død och affganngh haffuer werrit forordnet ad professionem Juridicam wdj Vniuersitetit der wdj wor Kiøbsted Kiøpnehaffnn, och wii nu naadigst erre thillsindtz dertill adt wille haffue schickit och betroit hæderlig och høiglerd mand, oss Elsch. Leonardum Mesner

Juris vtriusqve Doctorem, worris Tydsche Cantzelie Verwalther, Daa bede wii eder och wille, attj lader giøre denne forordningh, saa adt hannom for den vmagh och besueringh, hand schall haffue wdj samme sin bestillingh, herepter maa følge huis geistlige beneficia och ald anddenn tilleggh, rennte och retlighed, som ligger och hører thill samme Profession, och for^{no} hanss formand for hannom haffl haffuer, ey giørendis hannom derpaa nogen forhindring wdj nogre maade. Dermed schier wor willge. Befallendes eder Gud. Schreffuit paa wort Slott Frederichsborgh den 7. Augustij Anno 1605.

Wnder wort Signett.

Christian.

Udskrift: Oss Elschelige hæderlig och høiglerd Rectorj, Doctoribus, Magistris och meenige Professoribus wdj Vniuersitetil wdj wor Kiøbsted Kiøpnehaffn samptligenn.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 180.

404.

1605. 15de November. Vor Frue Kirkes Værger leje Præsterne i Kjøbenhavn et Kapel i Kirken «neden ved Trappen, som Opgangen er til det lille Lectorium Medicorum», til et Konventhus.

Hans Staphensen Professor i Kiøbenhaffns Vniuersitet oc Rasmus Trane borger her sammestedt, Kirckewerrier thil wor Frue Kircke, kiendis och giørre witterligt for os och wore epherkommere Kirckewerrier, att wij haffue vntt och i leye ladett, och nu mett dette wort obne breff vnde och i leye lade meenige Sogneprester och Prædicantere her vdi Kiøbenhaffn, som nu erre och ephter dennem komendis worder, ett for^{no} vor Frue Kirckes Capel liggendis inden Kircken neden wed Trappen, som opgangen er thil thet lilde Lectorium Medicorum, altid her ephter att nyde, bruge och beholde thil deris Convent huss: mett saa skell at de skulle giffue der aff aarligen thill for^{no} wor Frue Kircke hussleye sex marck Dansche eller saa mange penge vdi dansch myntt, som deris werdt er, thil tuende Terminer, halffde-

len, som er 3 ½ Dansche, betimeligen thill Paasche och anden halffdeel, som och er 3 ½ Dansche, betimeligen thill S. Michels Dag, thil gode rede att vdgiffue, och naar thett engang er well flydt och ferdig giortt met lag och anden bygnings nødtørft, skulle de self siden paa deris egen bekostning holde dett wedt godt heffdt och macht och inthet therfor aff for^{ne} Hussleye affkorthes eller Kircken der mett att besuerre vdi nogen maade. Ther som och vdi fremtiden skeede, att for^{ne} Prædicantere samme Capell thil deris egen Nytte och brug ey self behøffuede och ey lenger vdi leye beholde vilde, da skall de dog icke mue leye dett hen thill nogen anden, men strax thill for^{ne} wor Frue Kirckes werrier oppelade, och de paa Kirckens wegne haffue macht thett thil sig igien att annamme saa frit, som thett thilforn nogen thid haffde werritt. Sammeledis skall och holdis, thersom Kircken for^{ne} Capell for nogen merckelig aarsagers skyldt icke lenger miste eller omberre kunde, da skall och for^{ne} Prædicantere thet godwilligen affstaa och oppelade och ingen wederlag therfor aff Kircken begierre y nogen maade. Thil ydermeere widnissbyrd haffue wij thrycktt wore Signeter hengendis her nedenfor och met egne Hender vnderschreffuit. Datum Kiøbenhaffnn d. 15. November Anno 1605.

Johannes Stephanus
m. n.

Rassmus Trane
met egen handt.

Bagpaa: Prædicanternis Conventshuus.

Senere Paategning: Dette breff skall icke forstaais om Taget at holde wed lige, men om Vinduer, Bord oc Bencke &c.

Pet. Nic. Gelstrup
Notarius testatur.

Act. 1618 in Maio.

Afskrift i Gehejmearkivet, i Langebeks Diplomatarium efter den nu tabte Original paa Pergament. *

405.

1605. 21de November. Kgl. Bevilling for D. Hans Resen paa Udgivelsen af en «Parva Logica» og «Parva Rhetorica» til Skolebrug.

D. Johannes Reusenius fick bevilling nogle bøger att lade trække.

Christianus IV.

Giøre alle witherligt, att efftersom oss elsk^e hederlig och høierdt mand, D. Johannes Reusenius, professor vdi Universitetit vdi wor købsted Kiøbenhaffn, vnderdanigst for oss haffuer ladet berette, huorledis hand er thilsindz att lade wdga, trycke och prendte tuende bøger wed nasn Parva Logica Philippi & Aristotelis och Parva Rhetorica Philippi & Hermogenis, huilcket hand vngdommen vdi disse riger thill gaffn och beste formoder att kunde skie, dersom wii wor naadigst bewilling och thilladelse hannem derpaa meddele wilde, och det met wor breff motte forekommis, att huiss goeduillig omkostning hand derpaa ahnwendendis worder, icke skulle hannem aff andre betagis och frawendiss, saa och hannem naadigst privilegiere met wor benaading, att for^{de} bog paa nogle aarss mole emod hanss wilge icke maa eftertryekis. Tha paa det vngdommen, som seg agter vdi boglige konster at forfremme, . . . maa af samme arbed haffue gaffn och gode, haffue wii saadan hans goedwillig forsett saa och vnderdanigst ahnfordring och thillbud thill naadigst behag optagit, forgaat ahnseet oeh naadigst bewilget, att for^{de} D. Johannes Reusenius maa lade prendte for^{de} bøger der vdi wor købsted Kiøbenhaffn, dog att hand der paa skall ahnwende muligst fliid, att de met windskebelighed och well correct maa wdga och bliffue prendtet. Och paa det hand igien kand komme thill nogen opretning for huiss bekostning hand der paa ahnwendendis worder, haffue wii aff wor synderlig gunst och naade vndt och bewilget och nu met dette wort obne breff vnde och bewilge for^{de} D. Johannes Reusenio, att ingen emod hans wilge maa samme bog lade eftertrycke eller andenstedz trøckt her vdi riget thill kiøbs indføre vdi thi sambfelde aar

effter dette wort obne breffs dato regnendis, huilcket om det skier, da skulle alle huiss exemplaria di vdi saa maade haffuer med att fare, huor di der med kunde betrediss och offuerkommis, were forbrut, halffparten thill oss, och den anden halffpart thill for^de D. Hans Reisen. Thi forbiude wii, cum clausulis consuetis. Actum Haffniæ 21. Novembris anno 1605.

Sjælandske Registre Nr. 15. Fol. 66.

406.

1606. 29de Juni. Prof. Joh. Stephanius beretter i et Brev til Provst Niels Mule paa Samsø om forskjellige Universitetet vedrørende Forhold, navnlig angaaende Forhandlingerne med Jesuiten Pater Laurentius, kaldet Klosterlasse.

Ad M. Nicolaum Mulenium Pastorem et Præpositum in Samsø.

Jam tertius hic mensis est, clarissime vir, frater et amice carissime, ex quo redditæ sunt mihi literæ tuæ amoris et benevolentiae plenissimæ, cum interim sollicitè admodum expecto commodam ad te rescribendi et mutuum officium meum hæc in parte tibi declarandi occasionem. Quæ cum mihi ante biduum indicio Agnetis sororis tuæ offerretur: committendum omnino non putavi, ut te diutius suspensum desiderio rerum apud nos novarum tenerem, et scrupulum fortasse tibi injicerem ex tam diuturno silentio, sinistri aliquid de mea voluntate suspicandi. Sed absit hoc posterius. Inter bonos enim omnia bene. Sit igitur tandem et silentii et suspicionis finis. Quia vero hujus scriptionis argumentum non tam animi mei in te propensi, de quo existimo te non dubitare, testificationem, quam rerum variarum et publice et privatim recentium significationem esse volo: primum sequar ductum tuarum literarum, ut illa expediam, de quibus tu nominatim cupis edoceri, deinde addam et alia, quorum commemorationem tibi non minus auditu jucundam spero futuram.

In comitiis Regni publicis mense Martio celebratis nihil

actum esse scimus, nisi quod ad pacem horum Regnorum et commune subditorum commodum spectare videatur. Nam quod de Serenissimi Regis et Senatus amplissimi discordia ex causa et obsidione Brunsvicensi oborta isthic loci et alibi forsitan sparsum fuit, id nihil est. Certum est commonitum fuisse Serenissimum Regem officii sui, cum ab aliis, tum vero graviter et mascule a Mandrupio (Parsberg), sed constat ipsius Majestatem placide omnia accepisse, nec quicquam inde turbarum extitisse. — Lubecensium naves nonnullæ fuerunt circa idem tempus in arresto detentæ paucis diebus, nescio qua de causa, sed mox impetratâ veniâ dimissæ. Quorsum autem evasura sit antiqua simultas, nondum, quod scitur, emanavit. — In Grønlandiam missa est, consentiente senatu, instructissima classis quinque navium, quæ die 27. Maji sublatis anchoris e portu nostro solvit, jussa, sive veram Grønlandiam sive aliam quamcunque sub eodem situ et nomine . . . . . ¹⁾ terram et regionem, ex qua aliquid sperari possit emolumentum, investigare. In sumptus expeditionis Regio mandato ab incolis hujus insulæ, haud dubie a cæterarum quoque totius Regni, tributum nonnihil collatum est, experimenti causa. Quod si nulla spes lucri affulserit, aut ad minimum restitutionis sumptuum, ajunt Sereniss. Regem præ se ferre, non minus sibi postea gloriosum futurum, si incepto difficili et periculoso mature desistat, quam antea fuit, cum spe incerta et eventu dubio, in hanc finium Imperii sui propagationem et Regnorum amplificationem primum incumberet. Deus opt. max. consilia gubernet et exitum tribuat fortunatum.

De M. Ivaro nimis est verum, quod inaudisti. In his ipsis comitis causa ipsius disceptata; sententia de plenaria restitutione bonorum omnium contra ipsum pronunciata. Executionem fratres ipsius adversarii non desinunt hucusque per processum Juris Regni vehementer urgere. Ipse Ivarus exitum prospiciens die 13 Junii relicta hic uxore et conscensa navi exulatum abiit Dantiscum rectâ, ut ferebatur, cogitans: annua dimissione a Sereniss. Rege, intercedente Magnif. Dn. Cancellario, impetratâ si forte antagonistas interea temporis ulla ratione placare queat,

¹⁾ Her er et ulæseligt Ord.

ut tum tandem securus ad Professionem suam redeat interim Professore vacaturam. Sed de reditu valde dubitatur, nisi Deus aliquis ἀπὸ μηχανῆς, quod ajunt, ipsi salutis expediundæ viam et rationem monstrare velit.

Venerandum Dn. Episcopum vestrum Arhusiensem, Dominum et amicum meum singularem, fama fuit, non optime a Sereniss. Rege acceptum. Quicquid sit: perscriptum est mox, et ad Episcopos editum mandatum Regium, quo severe jubentur illi, intra sui officii metas sese continere, h. e. ut nihil sibi juris in Paroecias vacantes arrogent, nec potestatem sumant Pastores constituendi, aut ullos ad Ecclesias ministris orbatas concionaturos mittendi, sed ut legitime vocatos et a Præsidente Regio prius confirmatos solummodo examinent, et si dignos agnoscant atque idoneos, Sacris initient, nihil præterea facturi, nisi in Ordinationem Regiam videri malint deliquisse.

De M. Jona nihil est pericli, Fabularum negotio jamdudum composito et consopito. — Atque hæc sunt, quæ in tuis erant, de quibus aliquid habere comperti te libenter velle significaras. Jam ad alia.

In iisdem cõmitiis Serenissimus Rex quodam die, Senatu Regni ad prandium vocato, meditatam diutiuscule sermonem in mensa ocepit de Exorcismo, qui in baptismi administratione hactenus usurpatur, non multa cum pietate, forsitan etiam cum nonnulla nominis divini contumelia. Disceptatum est varie et variantibus opinionibus de abrogatione. Visum quibusdam, nihil temere mutandum, rebus semel constitutis, aliis aliter, prout quisque judicare poterat, nonnullis consulendos prius Religionis Antistites, Theologos videlicet Academiæ et Regni Episcopos. Exploratis igitur singulorum senatorum sententiis, quibus abrogatio tandem visa est haud valde improbari; et mox solutis comitiis, res ad Theologorum consilium perscriptis a Rege literis relata. Hic fortassis aliene nonnihil a quibusdam responsum, sed nihil attinet de his plura, quæ adhuc secreta habentur. Sint ista tibi in aurem dicta, non temere cuivis evulganda. Eventum modo taciti expectamus, quem aliquando videbimus omnino talem, qualem pius quisque optare maxime velit. Neque prius desistet Sereniss. Rex, quam quod versat animo in

effectum deducat, postquam semel suo exemplo aliis ad imitationem præire voluit et velut prælucere. Nam die 11. proximi mensis Maji filiolam suam Elizabetham solenni pompa et apparatu in Templo Divæ Virginis sine Exorcismo baptizandam Domino Episcopo nostro mandavit, invitit quibusdam et frustra sese opponentibus. Exemplum qui probant, nequaquam tamen ad imitationem sine expresso mandato trahendum, recte judicant. Ex nova Ordinatione Ecclesiastica Regni Norvagorum constat Exorcismum exclusum esse. Atque utinam nos quoque, etsi sero, sapiamus tamen aliquando.

De itinere Anglicano non dubito rumorem, qui totum propemodum orbem implevit, ad vos quoque dimanasse. Feria III. Pentecostes Sereniss. Rex in comitatum sibi ascitis delectissimis quibusque ex Regni incolis, quod videlicet non solum Nobilitas, sed multo magis etiam Eruditio, prudentia et rerum insignis aliquis usus commendaret, atque in his ex nostris collegis Doct. Johanne Resenio et M. Jona Jacobæo, hinc digressus feliciter Cronburgi pernoctavit. Postero die passis velis mari se et ventis commisit, bonis, quod non tam speramus, quam summis votis exoptamus, avibus. Classem habuit septem navium, quarum ut omnium erat apparatus longe splendidissimus et vere regius, ita Prætoria, cui recens extractæ trium coronarum nomen Rex ipse imposuit, adeo magnifice præ reliquis est exornata, et tantis opibus ex auro, argento, gemmis, veste serica, rebus aliis pretiosis onusta, ut incredibile sit, quanti a nonnullis navis ipsius una cum mercibus pretium æstimetur. Ajunt equidem ad aliquot tonnarum auri summam exerescere. Sed hæc non est nostrum curiose scrutari, sicut nec quis finis sit et usus navigationis hujus. Mussitant nonnulli consilia agitari de fædere feriendo principaliter adversus Regem Hispaniarum et Religionis Pontificiæ tam Principes quam alios quoscunque propagatores, ad pacem tuendam et religionis puritatem; sed tempus dabit.

Egregium sane specimen Sereniss. Rex itineri jam accinctus edidit studii sui in utraque re, pace scilicet et pura religione apud nos conservanda. Latuerat Helsingoræ ad tres Septimanas Closterlassius Jesuitarcha, quem socii Patrem Laurentium

vocant, huc profectus et in patriam Norvegiam porro iturus, ut de vera Majorum religione (sic enim ajebat) sympatriotas crudiret, sed revera ut virus et venenum doctrinæ Jesuiticæ clam apud nostrates disseminaret. Cum autem latere diutius non posset, fama de ipsius adventu ad ipsum quoque Regem perlata, e latebris prodiit in lucem, et huc Hafniam se contulit proximis ante Pentecosten diebus, afferens secum Librum a se conscriptum latino ac danico idiomate de via Domini etc. sed papisticis et Jesuiticis doctrinæ coelestis corruptelis refertissimum, et non sine summa impudentia ipsi Regi et Regni proceribus inscriptum. Rex oblatum librum accipit. Deliberat. Feria II Pentecostes nobis in Consistorium convocatis semel jussus adesse P. Laurentius noluit. Iterum cum non sine gravi interminatione adigeretur, comparuit. Adfuit una Doct. Jonas Charisius, qui nobis audientibus seriam Regiam voluntatem Patri Laurentio denuntiaret, quod et prolixa oratione fecit. Summa: Jussus est bonus Pater confestim cum libro suo Regno excedere, nec unquam huc redire, aut tale aliquid in posterum tentare, nisi mallet, si deprehenderetur, læsæ Majestatis Regiæ crimen incurrere et crimini debitam poenam merito suo subire. Morsit post in hospitio suo, cui a Fortuna nomen est, totum triduum. Nam die Veneris post pentecosten conscensa navi, re infecta, Rostochium missus est, quæ via brevissima vicario Regio post Regis abitum visa. Mirum quam isto eventu, quem non expectarant, consternati, quicumque sunt apud nos ordinis Jesuitici, ita ut fuga meditentur nonnulli, alii plane ad corvos abierint, in quibus Magister ille Malmogianus. Nos equidem gaudemus sic Regem in istud profligatissimum genus hominum esse animatum, ut sperandum omnino sit, non eo successu deinceps apud nos progressurum, quem illorum nonnulli ausi sunt sibi imaginari, mo aperte vaticinari, intra decimum annum futurum, ut Jesuitæ hic haud secus ac alibi regnarent. Quos rumor est, sed incerto authore, ut sunt alii Pontificiis nonnullis propter scele-ratas machinationes invis, ita nuper ex tota Hetruria et ditione Veneta exactos. Quicquid sit, diu latere non potest. Et hæc quidem publica. Privata quæ sequuntur.

Venerandus Dominus Socer meus Episcopus filiam suam

Helenam nuper despondit Dno M. Nicolao Claudio Pastori ad divam Virginem, celebratis solenniter sponsalibus die 17. Mensis hujus. — M. Franciscus, Ludimoderator, Heddingensis Ecclesiæ Pastor ordinatus est postridie ejus diei, Magnifico Dno Cancellario Patrono, invitis oppiduli civibus, ipsum designante, et docendi munus, priori ob facinus quoddam intercedente juris legitima sententia abrogatum, huic conferente. In ejus locum ad gubernationem Scholæ assumptus est, amicis procurantibus et Magnif. Dn. Cancellario ac demum ipso Rege Sereniss. consentiente, M. Johannes Kraft, quo magis idoneum ad labores scholasticos non existimo potuisse, nisi aliunde esset accersendus, reperiri. Nihilominus interim Germanice concionabitur, eodem quo prius stipendio, ut ita homini, quantumvis largo, medio-criter sit de sustentatione vitæ, gemino salario, prospectum.

Academia nostra nuper Rectorem creavit Doct. Thomam Finck virum excellentissimum, et Facultatis Artium Decanum M. Christianum Joh. Ripensem, communem nostrum amicum, qui te plurimum cum uxore et recens nata tibi filiola salutatur. Hic nuper ad uxorem ducendam animum adjecit, qua de re certiora documenta propediem habebis. De obitu Olai Martini Consulis Primarii, qui die 11. Maji decessit, scio vos inaudisse. In ejus locum creatus est nuper consul Canutus Marci f., et in ordinem Senatus Urbici cooptatus Petrus Andreæ Præfectus urbis. Sed hæc talia sunt, ut et nihil scienti prosint, nec quicquam obsint ignorantibus. Itaque desino tandem, et tibi de aucta familia ac divinitus donata filiola ex animo gratulor, Deumque precor, ut superstes et salva gaudium vobis parentibus pariat solidum ac diuturnum. Bene et feliciter vale (etc.). Hafniæ die 29 Jun. A. 1606.

T. T.

Joh. Stephanus.

Orig. Koncept i Kallske Saml. 512. 4, p. 275-82.

407.

1606. 29de Oktober. Kongebrev til Universitetet, om at dets
Bønder i Roskilde Len skulde age Kalk, der behøvedes til
Frederiksborg Slotsbygning.

Christian thend Fierde med Gudtz Naade Danmarckis,
Norgis, Vendis och Gottis Konningh.

Wor synderlig gunst thilforn. Wider, ephersom wij till
den fortagne bognings behoff paa wortt Slott Friderichsborgh
behøffue en stor mengde med kalk, bede wij eder och naa-
digst begiere, att i ansehendis for^{ne} leilighedt wnderdanigst wille
beuilige och thillstede, att eders bønder och thienere wdj Ro-
schildgaards lehn liggendis mue en huer thennom, naar dj aff
Oss Elsch^e Peder Basse, wor Mand, Thienere och befallningsmand
der sammestedz, der om bliffuer tilsagt, age och fremføre tholff
læss kalk fra Sundbyferge och thill for^{ne} wortt Slott Friderichs-
borgh. Thermedt scheer oss i sønderlighedt till wilge, och ere
wij eder med ald gunst och naade bewogen. Beffalendis ether
Gudt. Skreffuit paa wortt Slott Kiøbenhaffn thend 29 Octobris
Ao. 1606. Wnder wort Signett.

Christian.

Udskrift: Oss Elsch^e hederligh och høyglerde Rectori,
Doctoribus, Magistris af menige Professoribus wdj Universitetet
her i wor Kiøbstedt Kiøbenhaffn.

Paategnet: Lest in Consistorio d. 7 9bris A. 1606.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 145. Sammesteds findes
et Kongebrev af 4. Avgust 1608 med Begjæring til Universitetet, at
af dets Bønder maatte age og fremføre en Læst Kalk fra Sundby
Færge til Frederiksborg Slot efter nærmere Tilsigelse af Lensmanden
Peder Basse.

408.

1607. *Marts. Jens Bjelkes Anklage paa Kongens Vegne mod D. Jørgen Dybvad for utilbørlige Ytringer i nogle af ham udgivne akademiske Theses.*

Expostulatio ser. Regiæ Maiestatis adversus D. D. Dybvadium.

Theses de juramento.

Ex thesi 97. Dicit esse quæstum deceptorium variare mensuras. Hoc in Regem, quia ipse variavit mensuras, nullus alius.

Ex thesi 98. Arguit illos, qui sunt in excellenti potestate, levantes a subditis vectigalia. Hæc in Regem et magistratum summum, quia magistratus summus est in excellenti potestate, et nemo præter magistratum summum levat vectigalia, alteratis mensuris.

Ex thesi 119. Bestiarum nomine assignat pontificem, atque alibi, Bellarminum esse juratum mancipium pontificis, Regemque Hispaniarum instinctu pontificum ad necem petivisse Angliæ Reginam. (Non ex solido de hoc accusatur, tamen ostenditur in hoc deliquisse, quod incitando illos homines ad virulentiam erga nostrates, periculosum sese præbeat toti huic nationi).

Theses de sanctificando sabbatho.

Ex thesi 88. Objicit illis furorem, insaniam, rabiem, violentiam et temeritatem, qui constituunt pastorum filios non potissimum admittendos ad ministerij sacri functionem. Hoc summus magistratus constituit ergo.

Ex thesi 126. Invehi arguitur nimis libere in nobilitatem Danicam et eorum prævilegia ob decimas, quas non solvunt. (Non esse ejus officij in publico ventilare et examinare prævilegia nobilium, et studiosam juventutem de illis erudire).

Ex thesi 99. Etiam in rusticos invehitur, propter id, quod non ex necessitate, sed libera voluntate conferant ministris ecclesiæ.

Ex thesi 99. Etiam accusatur impugnasse mandatum magistratus editum in Regis minorennitate, quo cavetur, ne pastores

a morientibus legati aut testamenti nomine aliquid accipiant. (Ipsius non esse perstringere mandata summi magistratus).

Ex thesi 128. Poenam exigi a pastore asserit, quod funus amici extra locum, vbi mortuus est, sepeliendum curaverit. (Ipsum pungere in magistratum). Et in fine thesis exigit, celanda esse crimina pastorum purpura Regis sive magistratus summi. (Is autem non celat crimina magistratus, sed conflagit esse crimen, quod non sit).

Arguitur ergo contra ordinationem ecclesiasticam invehendo in magistratum (de quo bene sentire et loqui, multo magis scribere tenetur) deliquisse; tum etiam contra ordinationem, quod acerbe convitijs adorsus est pontificios; denique contra officium suum, quod est erudire studiosos, non magistratum vel ejus mandata et decreta aut perstringere aut calumnijs proscindere.

Petitur censura Academici Senatus: An ne in his inique, perperam et malitiose fecerit, et qualiter jure plecti debet?

Paategnet: Læst in Consistorio denn 28 Martij Anno 1607.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 184.

409.

1607. Marts. D. *Jørgen Dybvads Forsvarsindlæg imod Jens Bjelkes Klageposter.*

Submissum responsum ad obiecta nomine S. R. M. Domini mei clementissimi, proposita a nobili viro Johanne Bielkio.

Nihil mihi vnquam minus in mentem venit, quam vt ita me gererem, vt Regia Majestas mecum expostularet, neque enim vellem in me id hærere, aut a me proficisci, cur Magistratus meus, quem, vt par est, colo et veneror, iustam haberet mecum expostulandi causam.

De iuramento.

97. Variare mensuras receptas publice, et alio atque alio ejusmodi rerum genere privatim abuti, quæstum deceptorium esse, recte dicit Glarianus, et citantur ibidem plura e scriptura, quibus id confirmetur, testimonia. Sensus pendet ex ante-

cedente thesi, quæ agit de fraudibus emptionum et venditionum, seu acceptorum et expensarum.

98. Verba mea sunt: Si meis consilij aliquis locus esse posset, suaderem ijs, qui eccellente sunt potestate, vt mensuras potius diminuerent, quam augerent. Quam quæso iniquum hoc aliò, quam scriptum est, abripere? Nemo hic arguitur, sed solum est consilium, cujuscunque momenti illud esse poterit, de levandis potius, difficili potissimum tempore, quam gravandis oneribus.

119. Detecta est beneficio spiritus Christi, qui vt sacramentum literarum auctor est, ita earundem verissimus est interpretes, multiptex impietas doctrinæ pontificiæ, ac solidis argumentis demonstratum est, Pontificem Romanum esse antichristum, ejus esse mancipia Jesuitas, inter quos insigni loco est Bellarminus Cardinalis. Invidet nobis Sathanas eam felicitatem, quod a tam misera seruitute simus liberati, idque agit strenue, vt lucem apud nos accensam restinguat, et opera ac studio Laurentij illius, qui Nobilitati Danicæ scriptum seditiosum, in quo dogma blasphemum in Jesum Christum cuditur, et anima sua, quæ est imputatio obedientiæ seu iustitiæ et meritorum Christi, cum qua semper, tanquam effectus, coniungitur naturæ renovatio, seu sanctificatio, cuius tamen sunt gradus quidam et incrementa, consummatio in altera fit vita, vbi homo sine peccato erit, exiit Ecclesia, dedicavit, ad hoc vti tentavit. Ego inde longe absum, nec dubito, quin pius Rex et subditi in hoc regno in eadem mecum persistent sententia. Nihil est pretiosius apud Deum eo sanguine, qui ob synceram confessionem Jesu Christi effunditur.

De sanctificando Sabbatho.

88. Grave est, ministerium sacrum, cujus auctor est Deus ipse vere supremus omnium Dominus, coeli et terræ conditor, contumelia afficere, inque extremum contemptum deijcere, quem quidem contemptum vt a sacro ministerio benignis hortationibus averterem, hoc solo consilio, non vt in quenquam mortalium inueherer, eam thesin scripsi. Non dico pastorum filios potissimum admittendos: sed ea conditione, si idonei sint, non propterea reijcendos, quod pastoribus sint procreati. Non Rex,

non Princeps, non Nobilis, nec quisquam alius honesti muneris ac functionis sine indignatione ferret, si intelligeret, nulla alia de causa liberos suos contemni, quam quod ejusmodi habuissent parentes. Si quid minus polite hic dictum est, rogo omnes, qui candide et sine sophistica agere volunt, cogitent, me in prophetarum et eorum, qui illos interpretati sunt, veterum ac recentium, lectione consenuisse, nec posse aliter fieri, quam vt inde aliquid in imitatione delibem, quod tamen, testor Deum, non alio fine comparatur, quam vt ædificationi, cui omnis Prophetarum et Apostolorum, vereque Prophetarum et Apostolicorum virorum labor est, in omni hominum statu et genere destinatus inseruiat. Quantopere enim fauerit sancto ministerio vterque laudatissimæ memoriæ Rex Christianus III et Fridericus II, aperte testantur ipsi, ille cap. 1 recessus, hic cap. 1 ejus scripti, quod Handfestning dicitur, quibus, vt spero, adsentitur, qui nunc ad gubernacula sedet, S. Dominus noster Christianus IV.

126. Valde vtile est, quemque diligentius de suis privilegijs secum cogitare, vt virtutem seu pietatem, castitatem et iustitiam; cujus veluti fulgores sunt et splendida specula, magis excolat. Ingrati est oblivione delere memoriam largitoris beneficij. Confert Deus quædam immediate, alia per media, sed sicut immediatorum est Dominus, ita vult etiam agnoscere se esse rerum bonarum, quæ per media accipiuntur, auctorem. Privilegia nullius tango aut carpo, sed vnde sint æstimanda, et ad quem vsum sint deducenda moneo, quod quo quisque diligentius cogitarit, eo meliorem operam sibi ipsi navabit. Pro hac admonitione, qui bonus est, mihi aget gratias, quod ego, eodem consilio hæc promens, quo motus est beatus Rex Christianus III, per eum gratias agi Deo optem, ut semper bona cuique sit in magnificentia privilegiorum conscientia.

99. Collationum Ecclesiasticarum duo sunt genera. Aliæ legibus sunt imperatæ, vt quod omnes debeant in magnis solennitatibus offerre. Aliæ cujusque voluntati relictæ. De vtraque inquit Paulus Gal. 6, 6: communicet ὁ κατηχοῦμενος, seu qui in doctrina instituitur, τῷ κατηχοῦντι, seu ei qui instituit, in omni bonorum genere.

128. Indifferentium, de quibus nihil est determinatum legibus, et moralium maximum est discrimen. Illa sunt libera et fieri sine peccato possunt. In his debent obedientiam Deo omnes creaturæ rationales. Vbique etiam in medijs valde est vtile omnibus a fastu et malitia secedere. Abesse ab omnibus pijs calumniandi libido debet, et tegenda sunt, quæ salua conscientia et sine iactura veritatis tegi possunt. Inter functiones ipsas, quæ sunt Ecclesiastica, Politica, oeconomica, et gubernatorum vitia necessario discernendum. Neque debet ordinatio divina, vt est Ministerium, Magistratus, Coniugium et similia, propter ea, quæ aliunde accedunt, culpari. Vt Deus, ita verbum ejus, sine respectu personarum agit, ac par est, vt omnis facies se ad conspectum Majestatis ejus, nisi malit cum Hypocritis perire, velet.

Ex his existimo id me obtinere posse, ne difficiles sint hic boni in vrgenda illatione, nec crimentur me in Magistratum, cui omni reverentia me subijcio: in ordinationem Ecclesiasticam, quam non statui conuellere: in officium meum, quod spero non male a me in explicatione scripturæ collocari, nec sine fructu possunt adesse auditores, qui quæ pia sunt volunt discere, quicquam esse atrocius aut gravius commissum.

Jesus Christus, qui vnicus est Ecclesiæ saluator et medicus in aduersis, cum veris precibus ipsius expetitur auxilium, optimus, lectori communicet spiritum suum, vt censor sit candidus, nec se vehementia offensionis a iudicandi dexteritate deturbari sinat. Nunc testis est mihi Deus, quem fallere nemo potest, suffragante etiam conscientia mea, nihil malitiose esse a me factum, sed eo collatum studium, Deo vt suus tribueretur honos, et regnum hostis ejus Diaboli sensim redderetur languidius, Regiæque Majestatis ac Regni tranquillitati consuleretur.

Georgius Christopher. Dibuadius.

Paategnet: Læst in Consistorio 28 Martij Anno 1607.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 184. Kun Underskriften er egenhändig.

410.

1607. April. *Jens Bjelkes Replik til D. Jørgen Dybvads Forsvar for de i hans akademiske Theses paaklagede Ytringer.*

Replicatio ad responsionem clariss. Dni Doctoris Georgij Dybvadij de statu controversiæ.

Theses de juramento.

Thes. 97. Vt præteream responsum clariss. Dni Doctoris Georgij Dybvadij ad objecta thesis 97^a, quo se explicat de ijs solummodo agere, qui (privatim) variatione mensurarum abutuntur; etiamsi de hoc adhuc sub iudice lis sit, thesi illa istam exceptionem sive distinctionem vix ac ne vix suffragante: ad illa, quæ magis obvia sunt, pergatur.

Thes. 98. Expositionem insuper thesis 98. quod attinet, ibi Dn. Doctor (etiamsi prætendat solummodo esse admonitionem) digito quasi monstrat Regem serenissimum (scilicet, qui solus levat vectigalia alterando mensuras) tum etiam Senatam regni (vtpote qui in excellenti potestate constitutus est, et cujus consensu alteratæ sunt mensuræ) æquitatis limitem transgressum esse, intendendo gravamina subditorum. Sed qua de causa, eaque legitima, et quod absque offensione quorundam fieri non potuit, demonstratum est ante. Quam insulsa quoque ista admonitio Dni Doctoris sit atque intempestiva, perspiciunt iudices, quod Dn. D. Dybvadius sibi induxerit animum, velle defendere minuendas esse mensuras, postquam ex decreto vniuersali summi magistratus auctæ sint. Tacite etiam Dn. D. in sua responsione præterit illos, qui cum alteratione mensurarum levant vectigalia (quod tamen ipsa thesis habet), et hoc est potissimum, in quo nodus controversiæ hæret, quod illic plus quam sensibiliter depræhendatur in summum magistratum direxisse telum.

Thes. 119. Quod spectat declarationem thesis 119. ibi Dn. Doctor multis satagit respondere ad illud, de quo non quæritur. Nam an pontifex maximus sit Antichristus, non est quæstio. Sed an hoc prudenter factum a Dno Doctore, suis

dieteriis inhumanis plane in pontifices, nominatim designatos, et quod magis est, in Regem Hispaniæ (cum quo hisce regnis nulla inimicitia est) typis excussis graviter invehi, et proinde tantæ autoritalis personas adversus gentem nostram in rabiem concitare, ac pericula nostratibus inexpectanda suggerere, nulla observata modestia vel decoro.

Theses de sanctificando sabbatho.

Thes. 88. In explicatione thesis 88. asserit se Dn. D. non in quenquam mortalium invehi. Nihilominus thesis illa statuit furorem, rabiem et insaniam eorum exagitare mentes, eosque non alienos a lemeritate et violentia, qui sentiunt filios pastorum ad mutuam operam ministerij præcipue admitti non debere. Hoc autem summus magistratus statuit (quamvis non illa de causa, quam is causificatur, scilicet quod sint pastorum filij), sed ex ratione magis prægnanti, quæ ante exposita est. Videant ergo Censorès æquissimi, an de nullo mortalium (ceu is mortalibus persuadere conatur) sit sermo? an vero de summo magistratu?

Thes. 126. In declaratione thesis 126. affirmat Dn. Doctor, se nullius tangere aut carpere prævilegia, sed monere, ad quem vsus sint deducenda? Vsus autem, ad quem illa conatur deducere prævilegia nobilium, est, vt nobiles dent decimas, non minus quam rustici. Quod directe et ex opposito ipsorum prævilegiorum decreto et libertati adversatur. Ergo potius ad abusum illa deducit. Quomodo ergo sibi constet illa explicatio thesis istius? advertunt iudices.

Thes. 99. Quod spectat collationes ecclesiasticas, ante ostensum est, esse differentiam inter oblationes, quæ fiunt ex necessitate, et quæ fiunt ex libera voluntate. Præterea præterit Dn. Doctor respondere ad id, quod in eadem thesi perstringat edictum magistratus in Regis minorennitate editum de testamtorum extremorum improbatione. Sed, ne crambem recoquamus, quod meum munus attinet, sufficiant de hac controversia, quæ ante delibata sunt, et a me proposita.

Thes. 128. In explicatione istius thesis protestatur Dn. D. legenda esse, quæ salva conscientia et sine jactura veritatis legi possunt, haud obscure subinnuens illa, quæ in ista thesi

consignata sunt crimina magistratus, legi non posse sine offensione conscientiæ et veritatis jactura. Et si legi non queant, merito quæri possit, sit ne Dn. Doctor jure obligatus ad detegendum præcise rei vivum? De annulo aureo nihil constat. Sed de funere amici extra locum, vbi mortuus sit, sepulto, ob quod factum autor sit mulctatus, sic se procul dubio res habet, ante exposita. Minister quidam ecclesiæ in vicinio Fredericshurgi habitans tempore pestis sævientis (cum in arce illa tanquam azilo Rex serenissimus degeret, reformidans eorum conversationem atque vicinitatem, qui oppida pestis contagione circumventa frequentarent) ipso venenoso et latenti pestis halitu funus Croneburgi expiratum abinde ad fanum, cui præerat, temerario ausu adduci curavit, atque illic (etiam non impetrata prius venia procuratorum ecclesiæ) inhumari, ac proinde poena pecuniaria mulctatus est. Si hoc sit quod tantopere torqueat conscientiam Dni Doctoris, decernant jam arbitri consultissimi, sustinuerit ne ipse pastor ecclesiæ, quisnam fuerit, meritam poenam imo sua temeritate periculosa (nisi mitior æquo fuit?) dignam. Et quid hoc ad functionem Dni Doctoris, illum casum suis thesibus inserere, et ad publice ventilandum proponere?

Quid si discipuli Dni Doctoris studiosi, ministri ecclesiarum et alij (ceu ipsius autoritate et monito freti facere inducuntur) ad ipsius exemplum, doctrinæ atque institutionis normam compositi, intenderent imposterum parum circumspecte de magistratu loqui atque scribere; eorum edicta in dubium revocare atque impugnare: nominatim dissidentes a religione nostra convitijs proscindere atque insidiarum et conspiracy acculare: nobiles e suggestu ob decimas non solutas taxare: rusticorum et aliorum oblationes repræhendere, contemnere et suggillare: suis salarijs non contentos esse: in cumulandas divitias indesinenter inhiare potius, quam necessaria expetere. Qualem hoc fructum in ecclesia adferret? quas non turbas concitaret? quibus sese non exosos redderent verbi Dei ministri? Ob doctrinam ergo et institutionem illam Dni Doctoris, periculosam simul et perniciosam secularibus simul et ecclesiastici status hominibus, qualiter jure plecti debet definite, inprimis senatus Academici censuram postulat sereniss. Regia Majestas.

Paategnet: Læst in Consistorio denn 4 April. Anno 1607.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 184.

411.

1607. April. D. Jørgen Dybvads Svar paa Jens Bjelkes
Replik.

Tale mihi quid accidit in Replicatione, quam superiori meo responso opponit Nobilis Dn. Johannes Bielkius, quale in Julio Scaligero reprehendit Cardanus, cum se in proœmio et epistola effusissime laudatum dicit, in toto vero opere accusatum et damnatum. Bona spe eram, fore vt quæ a me superius allata sunt, benevolo ac candido lectori sufficerent. Sed quia secus contingere intelligo, sequor quo ducor, sed ita vt ducem ac ductorem mihi optem Jesum Christum, solidæ veritatis fontem sincerissimum et bonæ causæ patronum potentissimum.

De iuramento.

97. Thesi perspicua sunt mea verba, nec potest iudex, vt lis diu sub eo pendeat, obscuritate aliqua impediri, quo minus eorum mentem mox assequatur.

98. Non ignoro excellente esse potestate Regiam Majestatem, eique adiunctum esse Senatum Regni in depellenda a quibusuis, etiam tenuis ac abiectæ sortis hominibus, iniuria, vt quisque suis fruatur, nec violentia vlla circumueniatur, Parte posteriore cap. 1. recessus Christiani III, Ac vt bona Ecclesijs et Scholis assignata tuta essent, nec vllam impressionem sentirent, obligatus est cum Regia Majestate idem Senatus, quicumque continua successione vnquam futurus est, ea tueri atque defendere. Quia autem excellente sunt Potestate Principes, et qui in partem gubernationis admittuntur, inde non sequitur, non posse eos peccare, nec indigere aliqua, ex verbo Dei, qui potestatis est infinitæ omnemque potestatem, a qua contemnitur, tandem miser perdit, commonefactione. Ajax putabat, se etiam

inuitis Dijs victorem fore. Principes in Ecclesia instituti agnoscunt, se diuinæ potestati esse subiectos, et ejus voci, sonanti in ministerio, reverenter se subijciunt, agnoscentes se cum Davide et quovis pio Magistratu esse seruos Dei. Aderat Regia Majestas, cum frequente Nobilitate, in promotione Clarissimi et Doctissimi viri, D. Johannis Resenij, collegæ mei charissimi, eo tempore referebantur multa de extrema quorundam miseria, qui in Norvegia et alibi ex inopia cibi, nullo alio vrgente morbo, enecarentur. Inde tantopere sum commotus, vt nollem alio habitu in illo amplissimo concessu comparere, quam qui orationi meæ, qua hortabar omnes ad liberalitatem in extreme egentibus, conueniret. Consilium fuit eo protrahere opulentiores, cogitarent catenas avreas et alia, quæ pretiosa essent, dividenda potius esse, quam paterentur homineum ad imaginem Dei conditum, cui non scelus aliquod ex ordinario iudicio necessitatem eam imposuisset, fame interire. Quod ita senserim exposueram antè nominato Dno Resenio, cui etiam tum aderat p. m. D. Andreas Lemuicus. Qui aderant in eo actu recordari adhuc possunt, qualis fuerit mea cohortatio, ac existimo me testimonij causa compellare de hoc ipso posse generosum Dn. Christianum Frisium, Dn. de Borreby, Cancellarium Regium, qui tam attente videbatur obseruare, quæ a me dicebantur. Si circa illa tempora agitata sunt consilia de augendis mensuris, nemo modestus et pius propterea offendi potest, si intellexerit fuisse, qui diminuenda potius quam gravanda onera publica in tanta difficultate expetiverit. Sed quid ego sum, qui aliquid moneam? auctæ sunt mensuræ, et ipse, qui scio, in ejusmodi, Magistratui esse parendum ex præscripto Dei, 1 Pet. 2, 18. statim cum innotesceret parari novos modios, curavi mihi ejusmodi efficiendum, qui publica nota probaretur, nec alium volebam in mea domo haberi. Viderem libenter non esse factum illud incrementum, et si rursus restituerentur veteres, qui sunt minores, non parum exhilararer. Quid hic mali? vox ne seditionis hæc est? non sum *πολυπραγμων*, nec in latentia consilia superiorum inspiro (etc.¹).

¹) Her og et Par Steder i det følgende, hvor Dybvad med mere end

119. Pontifices Romanos voco bestias, vocavit ante me dilectus Jesu Christi discipulus Johannes (etc.). Cum a tramite iusto prævaricans, officium suum non facit (Papa), et Diaboli suggestionibus paret, Diaboli seruus et bestia vocari meretur. Doctrina, quam profitetur Papa, falsa est, et potestate sua turpiter abulitur ad opprimendam veritatem coelestem et vexandos pios. Non ergo recte dicitur bestia? Cum Rege Hispaniæ et quovis alio potest esse foedus pacis et contractuum civilium, religionis vero et belli ad religionis, cui deditus est, propugnationem esse non potest. Philippus, non ille Amyntæ aut Demetrij, Regum Macedoniæ, filij, sed Melanchthon, cui verius, quam Pompejo, competit magni nomen, statuit, in Regno Mahometico, cujus Alcoranus, manifesta est blasphemia aduersus Christum, habet mandatum de latrocinio, cum iubet interficere eos, qui credunt Christum esse filium Dei, præcipit propagari suos errores gladio, concedit multiplicem turpitudinem libidinum, ex qua fit, ut reipsa nulla sint Mahometistarum coniugia, Christianis non licere militare. Si Hispanus aut alius quispiam eo conferret sua bella, vt propagaret suam religionem, et reformatam aboleret, si ei negarent in obeunda militia operam suam, recte facerent pij. Daniel poterat esse Magistratus in Regno Babylo-nico, Judæi poterant sub Alexandro, Christiani sub Romanis Principibus militare propter finem militiæ, qui erat honestum regimen politicum. De Turcis et Hispanis res alia est, quibus hoc propositum est, religiones suas vt tueantur et impias leges, blasphemias in Christum et perniciosas Ecclesiæ, muniant. Seruitutem pati Christianis licet, vna militare cum Turcis aut Pontifice non licet, quia clare inquit textus, sanctos Dei conteret.

De sanctificando Sabbatho.

88. Rex merito irasceret, si quis negaret propterea ad Regni societatem, postulante ita necessitate, admittendum esse filium, quod pater ejus Rex esset, neque levi contemptu ita sublimis illa dignitas aspergeretur. Legati sunt pastores filij Dei, supremi rerum omnium Domini, cui ea est dignitas, quæ

---

almindelig Vidtløstighed anføres adskilligt, der kun lidet vedkommer Sagen, har jeg forbigaet sligt.

in infinitum omnem dignitatem humanam excedit. Num ergo fas propterea contemnere horum liberos, quia parentes tali sunt functi officio? De contemptu ago, quo cupio tam eximiam functionem liberari. Nemo a me nominatur, nemo increpatur, nulli lis movetur, in genere dicitur, haud vlli licere ministerium a Jesu Christo institutum aspernari. Si quis hujus esset contemptor, ipse seipsum merito accusaret, non me, qui neminem lædo, dum neminem nomino.

Non pigebit recitare verba Ordinationis de decimis. Efter Adelen hæffuer nu begeret att were frij for den Thiende, huilken de dog ere Sogne Presten, som deris Hyrde, der hæffuer sand Siælesorg, af rette plietige, oc kunde nu ligeuel icke nødis till at vdgiffue samme Thiende, saa paaminde vi dem, at de ville betencke sig att vere Christne, oc sielffuillige giffue Christi tiennere, som ere hans Predickere, huad dem sielff siunis, paa dett att den fordømmelse maa dem ey offuergaa, der Christus omtaler till Predickerne: Huo eder forsmaar, den forsmaar mig, oc huo mig forsmaar, den forsmaar hannem, som mig hæffuer vdsendt. Saa skall dett oc bliffue Sodomiterne lættre paa den yderste, Dommedag, end saadanne foractere. In recessu priore cap. 51 extant sequentia. Endog att Adelen ere frij for Tiende af deris Sædegaarde, paa dett att de skulle holle deris Tiennere til att tiende rettferdelige, daa giøre dog deris Sogne Prester fyldigste for deris wmage oc tienneste, som de ville antsuare for Gud, efterdi den der tien er sin løn værd, oc Sogne Presten er icke mere plietig at tienne Adelen till forgieffuis end andre af deris Sognefolek. Sed fortassis immunitatis omnis causa hæc allegantur ex cap. 34 scripti, quod dicitur Handfestning. Item skall oc Adelen hæffue deris egne Hoffuitgaarde quitt oc frij for Thiende, som de self bo vdi eller holle deris fogeder, bruge deris Afl, paa dett att de skulle holle deris tiennere till rettferdelige att thiende. Ego hæc ita intelligo, vt salua sit obligatio divina, et fiat compensatio in re aliqua, si non soluantur decimæ. De æquipollentia loquor, vt vel æquale vel etiam plus detur. Postquam hæc leges scriptæ sunt (non libenter in hæc excurro, cum Episcoporum sit ejusmodi in specie persequi, sed quia cogor, quid sentiam explicare, det mihi veniam lector,

ac sinat me conclusionem tandem texere, quæ ex veris præmissis sequatur) nova conduntur prædia, et transferunt ad se nobiles, quæ ante fuerant rusticorum, et vnde soluebantur decimæ. Hæc etiam volunt sibi libera, nec vllam fieri compensationem. Rex ipse vult de suis agris, vbi arces et prædia habet, solui decimas, atque hac in parte quam benigne sit in sacrum illud munus affectus declarat. Gratitudo deberi Deo dico tanto majorem quanto major est privilegiorum eminentia. Quod ergo in genere de omnibus Christianis dicitur, hoc sibi nec illi applicare desinant, Eph. 2, 10, ipsius opus sumus conditi in Christo Jesu ad opera bona, quæ præparavit Deus, vt in ijs ambulemus, et Tit. 2, 10, apparuit gratia illa Dei salutifera omnibus hominibus, quæ erudit nos, vt abnegata impietate et mundanis cupiditatibus, sapienter seu temperanter vel caste et iuste ac pie vivamus in præsentī seculo.

99. Liberum est morituris, dum sibi mens constat et saluus est rationis vsus, de suis bonis aliquid in usum pauperum et sacrarum ædium structuram legare. Sæpe in pauperum numero sunt pastores, qui post obitum viduas et liberos relinquunt, quorum admodum angusta est suppellex. Grave est, si quis, etiam in alijs fontem beneficentiæ in re tam sacra tamque Deo accepta præcludi cupiat. Sareptana extreme inops de tenui, quod habet, non negat Prophetæ. Qui abundant opibus, magis augeri volunt, non recusant, si deferantur, præfecturas neque oblatas rejiciunt. Amor nostri facit sæpe, vt cæcutiamus, nec satis attente, quid in alijs fieri debeat, consideremus. Vt benevolentia erga verbi præcones in ijs, qui moriuntur, et eorum hæredibus laudanda est, ita necessaria est in pastore pia prudentia sanctaque quædam commiseratio in eos, qui in suprema inopia versantur. Non tenetur sine aliqua laboris compensatione vel ex ordinatione concionandi laborem suscipere qui paræciæ præest. Non dubito, quin boni hæc in meliorem partem sint accepturi, quibus libera potius quam adulatoria vox grata esse solet, ac vt ita faciant, amanter eos rogo.

128. Quæ in genere a me dicuntur, quisquis sibi accomodet et roget Deum, vt conscientiam illuminet, ne tenebris præoccupatus in errores, in quos facilis est lapsus etiam ijs,

quibus assidua sunt pietatis exercitia, sicut in Davide, Ezechia, Petro et alijs videmus, delabatur. Honorem deberi Magistratui libenter agnoscimus. Consistit ille in his tribus, 1 vt agnoscamus Deum esse auctorem humanæ consociationis tum in Coniugio tum in Politia. 2, vt obedientiam externam præstemus et communibus officijs tueamur Politias. 3 vt *ἐπιείκεια* adhibeamus in tanta infirmitate humana, quædam errata condonemus imperijs, et nostra æquitate, moderatione et diligentia sanemus ac sarciamus, sic tamen, ne contra mandata Dei faciamus. Recitat Marthinus Chemnitius quatuor causas, cur nomen patris gubernatoribus tribuatur. Quarta ipsi hæc est, quia illi, quibus Deus excellentiæ aliquid præ cæteris contulit, potestate sua plerumque abutuntur, vel subditis opprimendo, vel propria comoda quærendo, voluit eos Deus paterno nomine admonere, vt ista appellatio quarti præcepti refrænēt tyrannicam libidinem.

— — Duplicem casum posui rerum indifferentium, vnum de annulo, alterum de sepultura. Quod si quis ob rem tam anilem Christi seruum mulcetaret exueretque bonis, quibus se et familiam suam aleret, velletque postea illud suum factum defendere, haud sane recte faceret. Homines sumus, errare possumus. Quid melius quam errata agnoscere et damnare? — — Vult Deus sua sacra, suos antistites in honore haberi. (Flere Exemplar, hentede fra Oldtidens Historie, anføres som Bevis paa den Skjændsel, der altid havde fulgt enhver, som havde forgrebet sig paa de til Gudstjenesten indviede Steder eller Gjenstande).

Nullis, qui ad doctrinæ ac institutionis meæ normam se componere volunt, hortator sum, vt de Magistratu parum circumspicere vel loquantur vel scribant. Edicta leges divinas et humanas publica autoritate receptas non reprimunt in dubium non vocamus. Seditiosa esse scripta, Nobilitati Danicæ Pontificiam idolomaniam et reliquos errores commendantia, asserimus. Non diffitentur Nobiles pie educati, non maiorem habere se libertatem aliquid committendi aduersus vocem Dei, quam habent alij homines, cum quibus eundem habent ortum, ejusdem materiæ participes, ac peccato et morti ex Adami consortio similiter sunt obnoxij. Rusticorum oblationes, si fraudem aut

contemptum non habent, nec reprehendendæ nec suggillandæ sunt. Amat Deus in omnibus pium alacremque, cum ejusmodi fiunt donaria, animum. Perfidiam, tenacitatem, sordes, tergiversationem, murmurationem odit. Salarijs contenti debent esse omnes, sed si quid detrabatur aut negetur, de eo, qui non solvunt, possunt¹⁾ moneri. Nulli Christiano, cum avaritia tam male audiat, vt idolatria in scriptura nominetur, fas est in cumulandas divitias indesinenter inhiare potius quam necessaria expetere. Fructum ex concionibus quæro, a studio concitandi turbas omnes alienos esse cupio. Non debent vllis esse exosi verbi ministri, nec vlli eos nisi mali oderunt, cum quæ docent, ex verbo Dei probant. Si omnes homines sunt peccatores supremi et infimi, omnibus necessaria est ex verbo Dei institutio, vt in consilijs et actionibus suis de voluntate Dei sint certi. Ex qua voluntate Dei scimus parentes, et corporales et spirituales in Politia et Ecclesia, esse honorandos. Hac institutione adeo delectatur David, vt auro pretiosissimo, et alijs, ex quibus multiplex expetitur oblectatio, eam præferat. Hæc cum profitear, huc cum studium meum conferam, nullis vt obsim nisi diabolo et ejus regno, quò incolumi, salui esse non possumus, doctrinam meam et institutionem scio esse tutam et salutarem secularibus simul et Ecclesiastici status hominibus, calumnias, quibus impetitur, perniciosas esse et periculosas, ac proinde mihi non poenam sed præmium deberi, quod a Deo certe sum habiturus, etiam si mundus obluetetur et rugosam frontem proferat.

Georgius Christoph. Dibvadius.

Paategnet: Læst in Consistorio 8 April. Anno 1607.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 184. Kun Underskriften er egenhændig.

412.

1607. 11te April. Professorernes Stemmegivning i D. Jørgen Dybvads Proces.

Sententia Reverendi Domini Episcopi.

Ex actis et probatis judico et sentio Dn. D. Geo. Christ. Dibvadium graviter in Regiam Majestatem deliquisse: contra eius

¹⁾ I Originalen staar ved en Fejlskrift: possum.

Majestatis edicta et mandata publice sancita, et a Senatu Regni approbata: Theses scripsisse et in publicum emisisse contra foundationem et ordinationem, [contra] Magistratum in summa eminentia constitutum: contra generosam Nobilitatem et reliquos ordines vel status Regni deliquisse: et extra metas officij sui evagatum (quod est theologiam SS. docere et Juventutem in pietatis. doctrina erudire) et potius de Regia Majestate sobrie, honeste, reverenter sentire, loqui et scribere oportere. Ac propterea sentio, præfatum D. Georg. Dibvadium remouendum esse ab officio suo, et privandum professione, nisi ipsius Majestas ex speciali gratia et clementia Regia, certis intervenientibus conditionibus, delictum velit condonare et in locum pristinum restituere.

Sententia D. Joh. Resenij.

Dicit primum D. Resenius se non diffiteri, quin in illis disputationibus contra foundationem sit nimis curiosus atque utatur verbis et phrasibus non necessariis et periculosis. 2° quod videatur manifeste ipsum nimis audacter attingere et perstringere mandata publica Regiæ Majestatis, propter quod Rex (quod Deus prohibeat) indignari poterat, non contra ipsum tantum, sed contra totam Academiam. 3° quod non paruerit admonitionibus prioribus, privatis et publicis, quo minus theses et tunc interdictas, quæ tunc disputarentur, disseminarit: et nunc rursus graviora scripserit. Ac propterea mihi quoque videtur, quod causa dicta et sententia lata sit a Domino Episcopo.

D. Metzneri.

Plus quam manifestum est, quod Regia Edicta thesibus suis voluerit perstringere, atque in eo egressus est limites sui officij et professionis: et ut jura loquuntur crimen sacrilegij admisit. Verum cum nomini Regis eiusque existimationi et authoritati nihil sit detrahendum, sic vero noster Collega (ut apparet) modestiæ nescius, temerario ausu Regiam [M.] eiusque edicta lacessiverit et offenderit, maximamque injuriam intulerit: ad reclamationem seu injuriæ injurians injuriato jure teneatur. Igitur per sententiam ei injungatur pro restitutione regiæ existimationis et famæ, ut publice palinodiam cantet, se revocet et

inconsulto atque contra æquitatem et justitiam conscripsisse hasce theses profiteatur: atque ita hanc injustitiæ opinionem. quam de regiis legibus sparsit, animis studiosorum eximat. Deinde propter crimen sacrilegii, quod admisit, jura volunt, ut perpetuo deportationis exilio subiiciatur.

D. Gellij.

Quandoquidem D. Dibvadius extra officij sui limites evagatus est, curiosius in Regiæ Majestatis edicta inquisivit, asperius ea exagitavit, admonitus a suis collegis proposito desistere noluit, et cæteris criminibus a domino Episcopo dictis obnoxius est, censeo eum culpam debere agnoscere et deprecari: et quia contra foundationem deliquit, officio suo privandus est, nisi Regia Mai. velit condonare.

Decanus.

Siquidem D. Dibvadius quædam in suis thesibus acerbe et male ut apparet proposita scripserit, existimo illum illa publice debere revocare, et quia contra foundationem deliquerit, ab officio removendum, nisi Regia Majestas velit illi clementer ignoscere.

M. Jonæ.

Quando liquet D. Dibvadium malitiose et veteratorie edicta et facta serenissimæ Regiæ Majestatis interpretatum esse, et theses suas contra majestatis edictum publicasse et distraxisse, eaque ratione animum male affectum adversus Majestatem Regiam declarare, et quantum in ipso est seditionis tubas ministris verbi porrexit, præter et contra officium boni subditi fecisse ipse censeo. Ideoque loco movendum. Cætera clementiæ serenissimæ Majestatis Regiæ commendo.

M. Stephanus.

Propter causas iam toties a reliquis dominis professoribus allatas, et ut semel opprimatur ac restingvatur nimia illa licentia criminandi, quam sibi (ut semper alias) ita potissimum in thesibus suis usurpare Dn. D. Georgius non est veritus, in reprehendendis Regiis edictis et ipsa Regia Majestate injuria non

levi afficienda, cum præsertim variis admonitionibus, velut freno injecto, coherceri non potuit: censeo illum publice docendi et scribendi potestate privandum esse, ne licentia eadem longius etiam in posterum serpat, et alijs immerentibus damno sit et dedecori. Nisi serenissimo et clementissimo Regi aliter visum fuerit.

M. J. Erasmus.

Cum intelligam D. Dibvadium quædam in sacram Regiam Majestatem effutivisse dissolutius, et hoc nomine graue crimen læsæ Majestatis commisisse designasseque in Ordinem Senatorium Regni et nonnullorum aliorum statuum, quibus parcere deberet merito, et propterea contra foundationem nostram quædam commisisse, designo eum officio et lectione privandum, nisi quid aliter Regiæ Majestati visum fuerit.

M. Cunradus.

Palam est, Rev. et Clariss. D. Dibvadium temerario ausu thesibus publice editis et ventilatis impetere et vellicare serenissimam Regiam Majestatem, de qua religiose et modeste sentiendum est: perstringere quoque edicta publica et Nobilium privilegia. Quo nomine censeo illum publico scripto culpam hanc debere deprecari et theses revocare. Et quia extra metas officii sui divagatur et enormiter deliquerit contra foundationem Regiam, ab officio removendum, nisi sereniss. Regia M. pro sibi innata clementia illi ignoscere velit.

Optegnelse af Univ. Notarius paa et løst Blad i Konsistoriets Arkiv Nr. 184. Sammesteds findes et Udkast til Dommen over D. Jørgen Dybvad, dat. Hafnæ XI Aprilis Anno 1607, der dog ikke meddeles her, da Dommen i en meget udførligere Redaktion findes trykt hos Pontoppidan, Ann. eccl. Dan. III, 566—76 (jfr. Oversættelsen i Danske Mag. 4 R. III, 128—37).

413.

1607. 5te Maj. Brev fra M. Hieronymus Justesen Ranch i Viborg til Professor Hans Resen.

S. Mitto Vobis ex morte M. Johannis Petri 20 vnciales probatos, mi charissime Reseni; plures hac vice mittere non possum, siligo

enim apud me hoc toto tempore quiescit expectans employes, hordei, butyriue nihil est ex ista Canonica. Alias reliquum mitam, addita ratione sufficiente, ne habeat Vniuersitas, quod conueniri possit; per vxorem D. Episcopi quitantiam transmitti peto. Apud nos nihil noui est. Si quid apud vos, obtestor mi Reseni ut communices. De Dybuadio horrenda narrant . . . . Satis dictum esto. Si tua biblia [Danic]a iam completa sunt, rogo ut me [cer]torem facias, et valorem ostendas, omnes enim partes decreui emere in gratiam vxoris meæ. Nam illa quotidie tua Euangelia legit, quæ ex te dono habuit, et audissime reliquas partes expectat. Vale. Viburgo 5 Maij 1607. Saluta meum Longobardum¹⁾.

Hieronymus

Justus. T. T.

Udskrift: Clarissimo et charissimo Viro D. Doctori Johanni Resenio, suo ut fratri.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 94. Med Seglet er et Stykke udrevet af Brevet. Sammesteds findes tvende Regnskaber, undertegnede: Hieronymus Justus, 1605, 15 Aprilis; det ene over Præbendet Hornum efter M. Hans Persen (i en Paategning af Resen staar: M. Johannes Butzerus), den anden over Præbendet Skals, efter M. Peder Høg. Sammesteds findes endvidere en Skrivelse (dat. Viborg 2 Juni 1609) fra Karen Olufsdatter, sl. M. Hieronimi Efterleverske, til D. Hans Resen, hvorved hun fremsender den Universitetet tilkommende Del af Naadensaaret af det Kannikepræbende, hendes afdøde Mand havde haft.

414.

1607. 10de Maj. Prof. Joh. Stephanus fortæller M. Lavrits Skavbo, Biskop i Stavanger, om forskjellige akademiske Forhold, navnlig om Dybvads Sag.

Ad M. Laur. Scavenium N. F.

Episcopum Stauangrensem.

S. Breuiter ad te scripsi Rev. & Cl. vir, frater & amice cariss., ante paucos dies significaturus recte curatum tuo nomine a

¹⁾ D. e. M. Christen Lomborg (Longomontanus), der her spøgefult betegnes

Christiano Trane, vestro cive, negotium illud pecuniarium, quod nostro prius frustra commendaras. Gaudeo mehercule, cum video, nunc eo loco res tuas isthic esse, ut non solum velis sed possis etiam paulatim istud onus excutere, quod hic tibi imposuit et redituum tenuitas et sumptuum faciendorum quotidiana necessitas. Hoc tempore aliquid etiam ad te daturus Rhodio vestro, primum omnium uxori tuæ maximas ago gratias pro missis ostrearum lautitiis, quibus vos quidem felices qui abundantis, nos eas magno, si fieri posset, redimeremus. Et placet inprimis condituræ inventa et usurpata vobis ratio, qua futurum est, ut regno Angliæ hic quidem non velimus in posterum invidere. Si erit ut vobis vicissim possimus aliquando gratificari, nullum nostrum studium patiemur a vobis frustra desiderari. Quod porrò tam liberaliter de reliqua summa pollicearis, ex eo benevolentiam animi tui singularem agnosco, et Deum oro, ut te modò superstitem ad multos annos conservet. Jam nova quadam forsitan communicatione delectaris. Doctor Georgius Dybvadius mense Martio in consistorium nostrum, mandante S. Regis nomine cancellario et rectore Finckio procurante, per me et M. Christianum Longoburgium legitime citatus, coactus est reddere rationem thesium quarundam suarum, quas per hosce annos proximos edidit, de quibus Serenissimus Rex per Johannem Bielke gravem coram senatu academico instituit adversus Dybvadium accusationem, cumque non haberet miser, quo se excusaret, quanquam protestaretur, se bono ac simplici animo eas theses scripsisse &c., die 11 Aprilis lata sententia professione sua privatus est, vix unquam restituendus. Nam cæptum est de successore deliberari, sed nihil, quod sciam, de quoquam adhuc conclusum, nisi quod quorundam conjecturis M. Cunradus ad id muneris, ut omnium maximè idoneus, designetur. Non desunt qui dicant, in Dybvadii causa singulare iudicium Dei elucere, ut qui author fuerit olim ejiciendi ex Academia Hemmingii. M. Jonas præfectus est administrationi honorum regiæ scholæ Sorrensis, multò splendidiore titulo quam ejus prædecessores, qui dicebantur tantum: forordnede thil att werre Forstandere for Scholenn &c. Sed hic: forleent met Soer Closter. M. Ivarus rediit quidem hisce diebus, impetrato paucarum septimanarum salvo conductu,

ut interim pro ipso laboretur de placandis adversariis fratribus, de quo tamen nulla adhuc spes ostenditur, ut incertum omnino sit, quo tandem res sit evasura. Interea temporis professio vacat. Et vide quæso, quis sit status academix nostræ. Desiderantur tot professores, desiderantur præterea, uti seis, in vestro regno duo episcopi. Et rumor sparsus est nuper de obitu episcopi Ripensis. Unde successores? Deus pius dabit. Instituta est apud nos sex magistrorum promotio, cujus actus solennis in diem 12 mensis hujus incidet. Tradita nobis est etiam a sereniss. rege ordinatio ecclesiarum in vestro regno revidenda, quo in negotio quotidie laboratur. Nam typis edendam rex curabit, ut in comitiis publicis apud vos habendis statibus regni offeratur, quanquam in iis non putetur rex ipse præsens affuturum, de quo tamen nihil certi. Sed finem faciam, ubi hoc etiam significaro, strenue laborari de pyramide turri nostræ imponenda. Quod superest, te cum uxore et liberis divinæ protectioni commendo. Vale vir clarissime, veteris nostræ consuetudinis memor, cuius ego nunquam immemor ero. Hafniæ die 10 Maji 1607.

T. Joh. Stephanus.

Udkast i Kallske Saml. 512. 4. (p. 328).

415.

1607. 27de Juni. Kongelig Tilladelse for Universitetet til at sælge af dets Jordskyldshuse i Kjøbenhavn og sætte Pengene paa Rente.

Vniversitetet her vdi Kiøbenhaffn fick bevilling dess jordskyld aff huse och woningger her y byen liggendiss thill fremmede at mue sælge och afhendde, och pengene siden at skulle settis paa rendte.

Christianus IV.

Giøre alle witterligt, att efftersom oss elsk. hederlige och høilderde mend menige professores vdi Vniversitetit her vdi vor kiøbsted Kiøbenhaffn vnderdanigst haffuer ladet oss ahndrage

och tillkiende giffue, hurledis dennem iblant andet till deris deputat och aarlig pension skall were tillagt en temelig summa pending vdi jordskyld aff nogen huser och boder her vdi byen andre tilhørige, som dog icke ere mechtige samme eigendommer till nogen att selge och affhendde vden forbemelte de høilerdis wilge och widskab. Beklagendis dennem derhøes paa det høieste, att de paa saadan deris aarlig rendte och indkomst lider stor skade, och det sønderlig aff den aarsag, att de paa mange och vnderkiedlige steder samme rendte och jordskyld haffuer att kressue, och en gandske ringge summa hoes enhuer, huilcken dog met stor forsømmelse och nachlessighedt vdgiffues; de och, som forbemelte huse och werelser beboe, for forbemelte aarsag saawelsom och for att eigendommen icke er jordfrii, der till icke kunde bekomme nogen kiøbmend, som seg samme wfrii eigendomme wille tillforhandle, dennem att forbygge, saa och der aff att vdgiffue den sedwaanlig jordskyld och rettighedt, som det sig bør. Met vnderdanigst begering, wii naadigst dertill wilde tencke de middell, wed huilcke dennem paa deris aarlig wisse rendte och indkomst icke skulle schie forkort. Tha effter saadan forberørte leilighedt, saa och paa det byen met tiden met bygning maa bliffue forbedrit, wille wii her met haffue forløffuit den som nu er pro tempore rector met menige professoribus wdi vniuersitetit her vdi for^{de} wor kiøbsted Kiøbenhaffu att mue loughligen schiøde och affhendde ald den for^{de} skyld, som dennem følger aff nogen boder och eigendomme her vdi byen, thill huem met dennem kiøbe will; dog schall den seg samme jordskyld tillforhandler, were forpligt att erligge thill vniuersitetit 40 daler for en huer daler jordskyld, hand bekommer schiøde paa, och siden beholde eigendommen jordfrii, paa det att paa samme forfaldne pladz kand bliffue opsat goed bygning, som kand were byen till en siratt och beprydelse, huilcke for^{de} pending siden samtligen skulle vdsettis paa rendte hoess wisse folck, saa att hoffuitstolen altid bliffuer vrørt bestaaendiss, och de høilerde aff rendten kunde bekomme huiss dennem er deputerit deraf, thill deris aarlig vnderholling. Forbiudendis woriss fogder, embitsmend, borgmester och raadmend, sampt och alle andre, de høilerde hoess vniuersitetit her vdi for^{de} wor kiøbsted

Kiøbenhaffn paa samme jordskyld att mue selge och affhendde (dog med de conditioner for^t staaer) heremod at hindre eller vdi nogen maade forfang att giøre vnder wor hylleste och naade. Actum Hafniæ 27 Junii anno 1607.

Sjælandske Registre Nr. 15 Fol. 163.

416.

1607. 19de Juli. *Brudstykke af et Universitetsprogram, hvori Studenternes slette Sæder eftertrykkelig revses.*

Rector et Senatus Academicus Studiosis.

. . . . Videmus inter studiosos fastum immodicum & luxuriam in vestitu immoderatam, dum quilibet studet alteri præcellere: Inde parentes sumptibus non necessariis immodice gravantur, dum cuilibet licet promere apud creditores quod libet. Imo si non licet, lubet profecto, etiam invitis parentibus, imo reluctantibus, reclamantibus. Qverelæ enim parentum, gemitus, lacrymæ ab inmorigeris liberis suspenso naso contemnuntur: pecuniæ ad usus necessarios missæ ad infames usus vel omnino non necessarios, perniciose trahuntur. Hinc induratio. Hinc sequitur luxus potandi totos & integros dies in cellis & tabernis: nec dies saltem, sed & noctibus continuatos, ad ostentationem usque, quasi re præclare gesta: idque in cætu & societate quasi Collegio, multis conspirantibus inter sese & symbolum facientibus ad ostentationem majorem & legum transgressarum contemptum atque ludibrium: dum neque ipsis metum incutiat vel honestorum Civium præsentia (qui graviter & acerbe qveruntur de vi & injuria suorum, tum petulentia studiosorum) vel præceptorum recognitio, quibus reverentiam debebant sub juramento publice facto Magnifico Domino Rectori: Imo ne summi Magistratus auctoritas & inspectio, ad cujus cognitionem magna quorundam pervenit insolentia, fastus & luxuries. Hujusmodi avtem flagitia ne tolerantur severe jubet ipse Deus in lege: Cujus violatæ etiam ipse Magistratus sit reus, si errantiam vel cum severitate si opus fuerit non monstraverit. Cumque hæc hactenus parum avt nihil profecerimus admonitionibus pa-

ternis, sæpe rigidioribus, quin semper instructiores fierent multi ad vitia recenter admoniti, non potuimus ulterius ad tantam connivere pertinaciam . . . . P. P. d. 19 Julij Anno 1607.

Af et trykt Universitetsprogram i Univ.-Bibliotheket.

417.

1607. 29de Avgust. Prof. Johannes Stephanius indbyder Studenterne til at høre hans Forelæsninger over Rudolf Agricolas *Dialektik*.

In Prælectionem Rudolphi Agricolæ Ao. 1607.

Studiosis Adolescentibus S.

Hactenus Authorem artis dialecticæ explicavimus, qui simpliciter fere et absque ulteriore disquisitione nuda tradidit præcepta disserendi h. e. inveniendi et judicandi. In qua explicatione, ut mediocris est a nobis opera præstita, ita vicissim studiosorum juvenum experti sumus in auscultando frequentiam et sedulitatem merito commendandam. Jam vero deinceps visum est proponere Rudolphi Agricolæ tres de Inventione Dialectica libros. In quibus ille non nuda præcepta tradit, concise et more quæstiuncularum; sed oratione continua et diffusa, eleganter et copiose de omni disserendi ratione, disputando suaque commendando et confirmando, et aliena nonnunquam sed modeste admodum refellendo, hoc potissimum curæ videtur in toto opere habuisse, ut verum artis hujus usum monstraret, et qua is late pateat, extra scholarum etiam parietes, illustribus exemplis ex omni scriptorum genere depromptis ostenderet. Et sane post Ciceronem forte, Quintilianum item et Boetium, in latina lingua nihil videtur scriptum a quoquam de re dialectica, in quo major eluceat vel rerum ipsarum cognitio et peritia, vel orationis elegantia, quam in hoc Rudolphi commentario: ut merito hujus viri memoria a P. Ramo (præfatione in Scholas artium dicendi etc.) ob revocatum saltem et restitutum Logicæ facultatis usum insigni encomio celebretur. In hoc igitur authore explicando opera nostra deinceps aliquamdiu versabitur, non inutiliter vobis aut sine fructu, ad studiosam juventutem uti speramus inde

redituro, consumenda. Ne quid esset autem, quod diligentiam vestram hic posset remorari, seorsim edendum curavimus typis grandiusculis hac vice librum primum vili pretio comparandum. Vos igitur videritis, ne jam vel nostro conatui obstitisse, vel studiis vestris dici jure possitis hac in parte defuisse. Initium faciemus D. v. hora sexta matutina diei Lunæ proxime sequentis, quo die post exactas ferias autumnales ad publicas prælectionum operas nobis est omnibus, quod Deus bene vertat, redeundum. Bene valete. P. P. die 29 Augusti Ao. 1607.

Joh. Stephanus.

Udkast i Kallske Saml. 542. 4. (p. 340).

418.

1607. 21de Nov. 1608. 20de Nov. Tvende kongelige Forbud mod Udbredelsen af de af Dr. David Herlicius udgivne Almanacker.

a.

Kong. Maytt^s Mandat D. Herlicij och andre Calendaria, som i Tydschland tryckis paa dansche, icke i Danmarck at maa forhandlis, anrørendis.

Christianus IV.

Giøre witterligt, at ephersom wij for nogen indfallende Aarsager schyld ingenlunde ere tilsindz att thilstede, att de Calendaria och Almanacher, som D. David Herlicius, Ordinarius Physicus thil Lybeck, lader vdgaa, och thersammestetz trøckis, att muc brugis, kiøbis eller selgis her wdj Riget: Tha wille wij hermed strengeligen och alffuorligen haffue forbudet alle wore vndersaater, dette Rigis Indbyggere, Bogførere och andre, nogen Almanacker aff for^{ne} Davide Herlicio ederit, paa huad slags Maal de och kunde tryckis paa, ephther denne dag her wdj Riget til kiøbs at indføre och selge, ey heller nogen aff the Almanacher, Prognosticis eller Calendariis, som wdj nehruerrendis Aar eller ephtherfølgendis thider wdj fremmede och wdlendische Steder paa, Dansche Maal thrøchis, her sammestetz at forhandle: Saa frembt

nogen der med bethrædis, hand da icke will haffue forbrudet huis hand haffuer med att fare, och derforwden straffis [som] denn modtuilligen giør emod woris wdgangne breff och Mandat. Her ephther sig en huer och en schal wide att rette och for schade att thage ware. Ladendis thet ingenlunde. Giffuitt Haffniæ 21 9bris Anno 1607.

Sjælandske Tegnelser XX, 183—4.

b.

Thisse ephthersch^{ne} Lehnsmend finge breff Herlicii Calendaria, saa och andre Bøger, som thryckis wdj Tyschland paa Dansche, anrørendis.

Sielandt.	Fyen.
Brede Rantzow . . . Kiøpenhaffn.	Knud Rudt . . . . Othense.
Jørgen Kaas . . . . Kiøge.	Jacob Rosenkrandz Nyborgh.
Joachim Bylow . . . . Helsingør.	
Peder Basse . . . . Roschild.	Skaane.
	{ Malmøehues, Ysted, Threl- borg, Falster- boe, Skanor.
Jutland.	Sigword Grubbe . . . .
Mandrup Pasberg . . . . Aalborg.	Mogens Kaas . . . . Halmsted.
Esche Brock . . . . Randers.	
Christian Holck . . . . Wiiborg.	Lolland och Falster.
Albert Skiel . . . . Ribe.	Knud Wrne . . . . Nykiøpingh.
Caspar Marckdan . . . . Coldingh.	
Carll Brysche . . . . Aarhus.	

Missiven til for^{ne} Lehnsmend liude ut seqvitur.

Christianus IV.

Wor gunst thilforn. Wijdt, efftersom wij for nogen thid siden forleden haffue ladet woris obne Mandat vdga, och derwinden allfworligen forbødet nogen the Calendaria och Almanacher aff Herlicio ederit, som til Lybeck thryckis (were sig paa huad Sprog de och kunde vdga) her wdj Rigitt att mue selgis, kiøbis eller forhandlis, och wij nu naadigst komme wdj forfaring, icke aldenist for^{ne} Calendaria och Almanacher endnu

her sammesteds hoes mange att were vaffschaffede, men och andre flere bøger aff allehaande slags Materie, som thill Lybeck excuderis paa woris Dansche thungemaall, her wdj Rigit att indførís och paa adtschillige Steder att selgis och affhendis, for^{ne} woris siste saa wel som och forige vdgangne Mandater vachtet, thett wij ingenlunde vstraffet kunde [lade] passere: Tha bede wij dig och wille, attu med thett allerførste lader holde Inquisition hoes Bogførerne och andre, som haffuer bøger att selge der wdj wor Kjøpstedt N., saa well som och paa almindelige Marckeder der wdj thitt Lehn, och saa frambt saadanne forbudne bøger hoess dennem findis, de da dennem bliffuer fratagne, och de derforuden, som samme bøger føre och selge, bliffuer thilthalede och straffede, som de, der haffue giort emod wores vdgangne breff och Mandat. Thermed etc. Skanderborg 20 9bris Anno 1608.

Sjælandske Tegnelse XX, 241—42.

419.

1608. 18de April. *M. Theophilus Cangiſer, en Tydsker, der gav sig af med Undervisning i Græsk, søger Universitetet om Understøttelse.*

Vixi præterita hyeme, Nobiles, Magnifici, Clarissimi, Præstantissimique Viri, cum M. Olao Coccio, Ecclesiæ ad D. Nicol. Pastore, qui mihi quidem Græcæ exercitationis nomine quatuor et viginti talerorum mercedem persolvit. Verum eam partim in hunc qualemcunque amictum, quem gero, partim in illius, quo ab ipso abfui, temporis quotidianam sustentationem atque victum impendere omnem necesse habui, sic vt extrema nunc egestate premar, et magnis cum angustiis difficultatibusque miserum in modum conflicter. Nam, nec vllò per hasce totas sex hebdomadas certo et ordinario conuictu fruor, et, quam ab Academico Senatu petieram græcas litteras priuatim docendi facultatem, impetrare mihi in hunc vsque diem nondum licuit. Proinde aliis iam omnibus mediis atque adminiculis destitutus ad Vestram,

Magnifici, Clarissimi, Præstantissimique Viri, benignitatem sup-
plex confugio (etc.). D. XIII April. M. DC. IIX.

Nobil. Magnificentiam, Excellentiam, Præ-
stantiam Vestrum omnium ac singulorum
omni subiectione ac veneratione colens
M. Theophilus Cangiser.

Langebeks Afskrift •ex Autogr. in Arch. Canc. Germ. 1769•, blandt
hans Excerpter, Nr. 252 a, i Kongl. Bibl.

420.

1608. 26de April. *Universitetet ansøger Kongen om Beskyttelse
mod Byøvrighedens Forsøg paa at sætte Professorerne i Skat.*

Serenissime Rex, Domine clementissime, cui felicissima quæ-
que precamur ex animo cum omni subiectione, rogamus humil-
lime, dignetur R. V. M. clementissime nos tueri contra quædam
gravamina, quæ Senatus oppidanus intentat nobis, et benigne
audire verba et solida privilegia suæ Academiæ.

I. Hæc Academia Regia omnia privilegia illustris Bo-
noniensis in Italia, quæ Professoribus cum immunitate ab omni-
bus oneribus reipublicæ conservata sunt perpetuo tempore Epi-
scoporum, et promittuntur deinceps propterea sancte conservanda
a Serenissimis qui successerunt Regibus Euangelicis, non minus
quam quæ eodem tempore habuerunt Pastores et Diaconi etc.,
quod est manifestissimum.

II. Additur diserte in Regiis foundationibus Christiani I, Jo-
hannis et Christiani III, quod Professores in oppido Hafniensi et
ubilibet in hisce terris et dominiis Regia potestate et protectione
speciali sint fruituri, inhibendo omnibus et singulis Advocatis et
subditis de hujusmodi Doctoribus vel Magistris et eorum bonis
et suppositis quovis modo se intromittere seu ingerere, ut quos
velint liberos et exemptos esse ab omnibus iudiciis seu cen-
soribus terrarum suarum, et immunes ab omnibus oneribus civi-
libus et gravamine reipublicæ etc. Atque illa privilegia nobis sunt
recte confirmata a laudatissimo Friderico II etc. et Serenissima
Majestate vestra etc. Imo ipso tempore difficilimo belli Suctici,

in pari muniendo civitatis subsidio ab isto onere exempti sunt professores in universum, adeo ut si quæ pignora accepissent oppidani, ea jussi fuerint restituere sub R. M. indignatione, ut liquet ex literis patentibus Serenissimi Friderici II, quæ datæ sunt 21 Febr. Anno 1569.

Quapropter quæ inde ab exordio Academiæ Professoribus prioribus et nobis hactenus ista fuerit immunitas et libertas, et jam etiam annis hisce 70 sub serenissimis quoque Regibus Euangelicis post tempora Episcoporum, submissee rogamus Sereniss. R. D. N. clementissimum, qua decet subjectione maxima, ne nunc tandem subiciamur censui civium, cum diminutione tanta privilegiorum et libertatis Academicæ, quæ ipsa sacra V. M. nobis confirmavit clementissime, sed nos tueatur immunes ab omnibus gravaminibus civilibus et conatibus illorum, quibus animus talia privilegia, nobis clementissime indulta, quacunque de causa labefactare et infringere: ut de Academia sua libera instar aliarum et Rex et Regnum deinceps quoque gaudere possit perpetuo. Nos Deum ardentem orabimus pro omni Serenissimæ V. M. incolumitate, et nos ad quævis subjectionis officia humillime offerimus perpetuo. 26 April. Anno 1608.

Sereniss. R. M. subjectissimi
Rector et Professores.

Afskrift i Acta Consistorii Nr. 3.

421.

1608. 11te Maj. Kongebrev til Lensmanden paa Frederiksborg, om at Kongen havde skjænket Universitetet det store Automaton eller Sejerværk, som stod der paa Slottet.

Joachim Bylow fick breff det store Seierwerck paa Fridrichsborg Academiet wdj Kiøbenhaffn att lade følge.

Christianus IV.

Wor gunst thilforn. Wid, estfersom wij naadigst haffue vndt Academiet her wdj wor Kiøbstedt Kiøbenhaffn det Automaton eller store Seierwerck der paa wort Slott Fridrichsborg standendis:

Tha bede wij thig och wille, att naar ther om giøris anfordring, du da huilcken Professorerne hersammestetz did hen forordnendis worder, samme Seyerwerck thill at affordre, thet lader følge, forschaffendis thil thend fornødenhedt nøttørflige wogne, huor med thet hid kand anbringis. Thermed etc. Hafniæ 11. Maj Anno 1608.

Sjælandske Tegnelser, Nr. XX, 207.

422.

1608. 25de Maj. Kongeligt Tilsagn, om at Prinds Christian, der nu var udvalgt til vordende Konge, i sin Tid skulde stadfæste Universitetets og Gejstlighedens Privilegier.

Wi Christian den Fierde med Gudtz Naade Danmarckis, Norgis, Vendis och Gottis konningh, Hertugh vdi Schlesswigk, Holsten, Stormarn och Ditmarschen, Greffue vdi Oldenburg och Delmenhorst, Giøre alle vitterligh, at efftersom Rector och menige Professores vdi Vniuersitetit her vdi vor Kiøbsted Kiøbenhaffn, desligest alle Bisper sampt Proffuister och Prester vdi alle Sticterne, saa vel som och Prælater, Canicker och menige Capitel hos alle Domkirckerne her vdi Riget nu til denne almindelige Herredagh her vdi for^{ne} vor Kiøbsted Kiøbenhaffn ved deris afferdigthe fuldmectige och vdskudt, ved en visse Antal personer aff deris Middel, en huer aff sin Stadt, nu samptligen haffuer eligeret och vdvaldt den Høigborne Fürste och Herre, Her Christian, Arffuingh til Norge, Hertugh vdi Schleszvigk, Holsten, Stormarn och Ditmarschen, Greffue vdi Oldenburg och Delmenhorst, voris Elschelig Kierre Søn, til disse Kongerigers, Danmarck och Norgis, sampt des vnderliggendis provinciers Regeringh, der som Gudt Alsommectigste det saa halffde forseet, at hans Kierlighedt vor Død offuerleffuendis vorder, effter det breff och segels Liudelse, de oss samptligen derpaa giffuet haffuer. Da haffuer vi nu derimod, paa vor kongelige troe och ære, loffuet och thilsagt, och nu med dette vort obne Breff loffue och tilsige, at saadanne deris beuillingh och vahl icke skal komme for^{ne} Vniuersitet, Bisperne, Capitlerne eller nogen aff den gantske geist-

lich orden och Clerecie, eller deris efterkommere, til nogen forkrenckelse paa deris Statuter, Friiheder och privilegier vdi nogen maade. Medens effterdi høibemelte voris Elselig Kierre Søn, formedelst hans Kierlighedtz minorennitet och ringe Alder, nu icke (som vdi sligh faldt den fornødenhed vdkreffuer) med privilegiers confirmation for^{ne} geistliche Standt kandt forsiune, saa skal hans Kierlighedt dogh vere forplictet, førendt hans Kierlighedt indtreder vdi en fuldkommen regeringh, at confirmere och besegle den for^{ne} geistlich standt och orden, paa en huer stedt vdi synderlighedt, deris statuter, privilegier och friiheder, som dennem aff oss och frembfarne Konninger vdi Danmarck naadigst vntt och giffne ere, saa vel som och den geistlich ordinantz, som om religionen er vdgangen, effter som her vdi Riget haffuer verit sedvanligt, och frembfarne Konninger for hans Kierlighedt giort haffuer. Dess til bedre forvaringh, at saa fast och vbrødeligen holdis skal vdi alle Maader, effter som forskreffuit staaer, haffuer vi ladet henge vor Kongelige Secret her neden forre, och med egen handt vnderschreffuet paa vort Slot Kiøbenhaffn den femb och tiuffuende Mai, Aar effter Gudtz byrdt 1608.

Christian.

Orig. paa Perg. med vedhængende Segl, i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 2.

423.

1608. 1ste Juli. *Kongebrev om en Slesvigers Optagelse blandt Kommunitetsalunnerne.*

D. Peder Winstrup Superintendent i Sieland fleck breff om en Person wdj Communitetet at indtage.

Christianus IV.

Wor synderlig gunst thilforn. Wider, att wij for thend Høyborne Første och Herre Her Johannis Adolphi, Hertug wdj Slesuig och Holsten, wor Elsch^e kierre Suoger, hans Kerlighedtz fittige Intercession schyld naadigst haffue beuilgit, att neruerendis breffuise Kay N. vnder de hundrede Studenter her wdj

wor kjøbsted Kiøbenhaffn maa bekomme Vnderholdning. Tha bede wij eder och wille, att naar j her med besøges, j da strax for^{ne} Person wdj Communitetet wnder for^{ne} de C. Studenter forschaffer Pladz och Vnderholding. Thermed etc. Haffniæ 1. Julij Anno 1608.

Sjælandske Tegnelse XX, 220.

424.

1608. 10de September. Prof. Thomas Finckes Anbefaling for Poul Andersen, Søn af afd. Prof. D. Anders Lavritsen. Han agtede sig til Tydskland for at studere videre.

Benevolo Lectori.

Præsentium exhibitor Paullus Andreae Hafniensis certo suo & amicorum consilio in Academiis Germaniæ abiturus id a me petiit, ut literis sibi meis in itinere adessem.

Equidem cum eum non ob id tantum amarem, quod honesto inter nos loco natus esset, sed potissimum quod optimi patris D. Andreae Laurentij, clarissimi olim Academiæ nostræ professoris Theologi, insistens vestigiis rectam studiorum et virtutis viam premere egisset, eoque nomine jam a facultate philosophica primo artium gradu ornatus esset, et jam annum fere in domestica conversatione indolem mihi suam, vitæ innocentiam atque mores probasset, non debui nec volui committere, quin hæc facile obtineret. Quibus ut de prioribus fidem facio libenter, ita omnes in quos inciderit viros doctos ac bonos, qua par est ratione amanter rogo, ut hunc sibi bonarum artium studiosum de meliore nota commendatum habere velint et ipsum sine dubio memorem ac gratum, me certe ad paria vicissim humanitatis et benevolentiae officia promptissimum perpetuo expecturi. V. Hafniæ 10 Septemb. 1608.

Thomas Finckius

Acad. Hafn. professor.

Orig. med Segl i Gl. kgl. Saml. 1076 Folio. Hoslagt findes et Vidnesbyrd paa en trykt Blanket, udstedt den 12te Oktober 1608, hvorved Fridr. Taubmann, Rector Univ. Witteberg., bevidner, at Paulus

Andreæ Hafn. Danus har ladet sig indskrive ved Universitetet samme-steds. Samt et lignende Vidnesbyrd, udstedt 8. Maj 1611 af Bartholomæus Nasserus, Rector ved Strasburg Universitet, om at Mag. Paulus Andreas Hafniensis Danus har ladet sig immatrikulere paa sidstnævnte Sted. — I Gl. kgl. Saml. 3647, 8vo gjemmes samme Povl Andersens Regnskabs-bog, hvoraf blandt andet ses, at D. Hans Resen 30. Juli 1605 forstrakte ham med det fornødne til hans Bakkalaupromotion, og at han i Juli 1607 og i Juni 1608 var Respondens ved D. Thomas Finckes medi-cinske Disputatser. — Endelig findes i Gl. kgl. Saml. 1076 Fol. sammen med de ovennævnte Vidnesbyrd endnu følgende fra en senere Tid: Kong Christian IV's tyske og latinske Pas og anbefaling, dat. 18. April 1622, for Mag. Paulus Andreæ, der agtede sig til Tydskland, Frankrig, Italien og andre Lande for at continuere sine Studia. Samt et Blad trykt i Padua (i Folio), dat. 2 Okt. 1623, med Overskrift: •Festivis honoribus ill. & excell. viri Dn. Pauli Andreæ Paulini Dani inclitæ Nationis Germanicæ Consillarii dignissimi, Laurea Medica insigniti • -applaudēbat amica Musa Joannis Thuilii Mariæmontani Phil. & Med. D. in Acad. Patav. Humanitatis Profess. Ord. • (Jvfr. Suhms Saml. II, 3, 9).

425.

1608. 21de Oktober. *M. Niels Senning, der havde været Uni-versitetets Præst og nu var Biskop i Oslo, skriver til Rektor og Professorer om en Strid, han havde med sin Efterfølger ved Vor Frue Kirke, M. Peder Skjelderup, angaaende Naadensaaret.*

S. Singularis vestra in me, Reverend atque Clarissimi Viri pa-troni mihi semper venerandi, benevolentia me ad vos compel-landos reddit animosiozem et a vestro sancto concessu opem auxiliumque petendum. Velitis, quod par est, pro antiqua vestra æquitate discernere, quid mihi pro anno gratiæ a Successore M. Petro, quid item illi pro officio debeatur, qui a me susten-tationem mercedemque pro officio postulat, tantumque mihi cedi dies sex mensium sine omni stipendio existimat. Ejus postu-latis pro me respondet Ordinatio Regia pag. 43 § 3. Ut alia loca laceam, meis autem favere videtur, quandoquidem pag. 41 dicitur: huis med Arbejde oc Vmage fortienes, regnes icke for be-naadning. Ideo mercedi, quam terminus Paschalis mihi con-tulit, meo labore satisfeci, excepto octo septimanarum la-bore, resignabam autem penultimo Februarii. Cum igitur annus

meus gratiæ ad initium Augusti minimum pertingat, Ordinatus pag. 91 B., existimo deberi mihi oblationes ad initium Aug. in templo oblatas, foenum totum, pecudum decimas, ex stipendio autumnali duas tertias et tertiam partem decimarum frugalium (prout annus a Martio incipiat et meus annus gratiæ ad Aug. excurrat); sed nescio, qui adeo stricte mecum agatur, qui cogor vobis negotium in re aliena facere, quod in eo non feci. Antecessor enim meus in aulam accersitus ultimo Aug. valedixit parochianis Marianis, decimas stipendiumque autumnale integra sibi reservavit relicto pone se labore, quem quia comministri ad meum usque adventum sustinuerunt, iis persolvebam ex sententia soceri dilectissimi Rev. et Clariss. Viri D. D. Petri Vinstrupii, hujus enim meminisse et comministros existimo, et quamvis fere totum stipendium vernale ita sit consumptum, ab illustri Academia ne hylum quidem postulavi ad itineris mei sublevamen, quod, Aureliis vocatus, meis sumptibus domum usque perfeci. Pluribus hanc quæstionem apud vos D. Rev. non diducam, sed fretus vestra æquitate et candore mihi satis perspectis, vestri iudicii facio, quid ea in re sitis pronunciaturi, pronunciabilis autem, ut spero, quod æquum honestumque sit, quibuscunque ego officiis vicissim V. R. dignitati inservire possum, polliceor me sancte facturum summo studio et diligentia. Valete Aslojæ 21. Octob. 1608.

V. R. D. studiosissimus

Nicolaus Senningius.

Udskrift: Hederlige och høylærde mend Rectori och Professoribus vdi dett Kongelige Universitet vdi Kiøbenhaffn, mine gunstige patroner oc gode venner gandsche venligen.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 184. Vedlagt findes en Skrivelse til Universitetet fra Enwold Kruse, dat. Aggershus 17 Oktobr. 1608, hvori han varmt anbefaler Biskop Niels Clausen Sennings ovenstaaende Andragende og bemærker, at denne herudi Oslo nu halff anden gandsche Aar ephther Sallig Mester Andersis død begynder først nogett adt bekomme, og beder Professorerne at betænke thend store Vdgift, hand med hans stuore Huusholding her thill dags er vdi geraden, och endnu fremdbells schall vdstaa.

426.

1608. 29de November. Kongeligt Privilegium for D. Hans Resen paa Udgivelsen af nogle danske Bøger.

D. Johannes Resenius professor wdi wniuersitetit i Kiøbenhaffnn fick beuillingh, paa dansche sprogh thisse effterschreffne bøger att lade edere och vdghaa, som er thend tydsche theologia met forklaringh, thet gyldene griff paa bibelen, thett gyldene fader-vor, korszens speill, huilke ere vdsatt aff Italiensche efter Hieronimum Sauonarolam, huilcke for^{ne} bøger icke her vdi riigett nogen anden schall tilladis vdi thi aar efter thette breffs datum att lade trøche, eller paa andre steder trøcht att indføre, och ther som nogen siig vnderstander her emoed att giøre, da schulle aff samme forbudne bøger (de haffuer met at fare) halffparten till hans Maytt. och anden halffparten till D. Resenium vere forbrutt. Schanderborgh 29 Nouemb. anno 1609¹⁾.

Sjælandske Registre Nr. 15, Fol. 225.

427.

1609. 23de April. Kongen beder Universitetet og Præsterne om for denne Gang at give Bygningsskat til Kjøbenhavns Befæstning.

Christian den fjerde med Gudtz Naade Danmarekis, Norgis, Vendis och Gottis Konningh etc.

Wor synderlige gunst tilforn. Vi beder eder och naadigst begierer, at i oss til synderlige villie och velgefalde vnderdanigst ville beuilge paa denne ene gangh at giffue Skatt aff de Husze och Leyewonn[ing]er, som i haffue her vdi Byen eder tilhørich, til befestningens behoff her sammestedtz, lige ved andre indbygg-gerne her vdi Byen. Vi ville eder naadigst haffue loffuet och tilsagt, at saadanne eders beuillingh icke skal komme eder,

¹⁾ Saaledes i Registranten, men da alle de omgivende Breve ere fra 1608, er det sikkert en Skrivfejl.

enten nu eller vdi fremtiden, eller eders efterkommere, paa eders Friiheder og Privilegier til hinder eller forfangh vdi nogen Maade. Ther med skeer oss vdi synderlighed til villie. Befah-
lendis eder Gudt. Skreffuet paa vort Slott Kiøbenhaffn den 23
April. Ao. 1609.

Christian.

Udskrift: Oss Elschelige och Høiglerde Rectori, Doctoribus,
Magistris och menige Professoribus vdi Vniversitetit her vdi vor
Kiøbsted Kiøbenhaffn, sampt Præsterne och den gandsche Clere-
cie her sammestedtzt samptligen.

Af Acta Consistorii, Nr. 3. Fol. 8—9.

428.

1609. 23de April. Kongebrev, hvorved Abel Werner anbefales
til Optagelse i Kommunitetet.

Doctor Resenius fick breff en person att inthage wdi Vniversitet.

Wor synderlig gunst thillforn. Wiider, att efftersom wii naa-
digst haffue bewillgett, at neruændis breffviser Abel Werner¹⁾
maa med første Leilighed bliffue inthagitt wdj Vniversitetit her
vdj wor Kiøbsted Kiøbenhaffn: da bede wii Eder och naadigst
begehre, att naar I hermed besøges, I daa hannom lader did
anhamme, och siden bekomme lige wnderholding wed de andre
Studenter dersammestedtzt. Der med etc. Haffniæ den 23 Aprilis
Anno 1609.

Sjælandske Tegnelser XX, 260.

¹⁾ Formodentlig en Søn af Abel Berner, Kannik i Slesvigs Domkapitel
og Embedsmand i det tyske Kancelli (se Nr. 239).

429.

1610. 3die Januar. Kongebrev til Universitetets Rektor og samtlige Professorer om at møde ved Prinds Christians Hylding i Kjøbenhavn d. 14de Marts s. A.

Christian den Fierde med Gudtz Naade Danmarckis, Norgis, Wendis och Gottis Konningh.

Wor sænderlig gunst thilforn. Wider, at ephtersom menige Danmarckis Rigis Stender nu nogen rum tid siden forleden aff høyuichtige Betenckende haffue sampligen keist, kaarit och vdwald den høyborne Første Hertug Christian, Hertug thill Slesuig, Holsten etc., woris Elsch^e kiere Søn, thill Danmarckis og Norgis Konningh att were (om Gud almectigste det saaledis haffde forseet, att hans K. woris dødt offuerleffuendis worder) och derhøes vdj lige maade beuilgit och thennom forskreffuit vdj sin thidt, och naar thet aff thennom begierdis, at wille (efftersom gammel skick och seduanne her vdj thisse Lande och Riger allthidt werit haffuer) hylde høybe^{te} woris Elsch^e kiere Søn. Tha haffue wij nu for raadeligt och gott ansehet at wille lade høybe^{te} woris Elsch^e kiere Søn hylde aff alle wore vndersoter her vdj Rigit, vdj ett huert Lønd vdj sehr. Och haffue wij be-rammet samme Hylding at schulle schee her vdj wort Land Sielandt vdj wor Kiøbsted Kiøbenhaffn den 14 dag Martij nu førstkommendis. Thj bede wij eder och naadigst begiere, attj sampligen wille rette ethers leilighedt ephther sielff vdj egen Person thill for^{ne} thid och stedt att were thilstede, tha ydermere at forfare, huis till samme thidt om høybe^{te} woris Elsch^e kiere Søns Hylding bliffuer faaregiffuit, och eder derudinden goeduilligen att lade befindis. Thermedt schier Oss vdj sønderlighcdt til wilge. Thi tager her ingen forsømmelse fore. Befalendis eder Gudt. Schreffuit paa wortt Slot Kiøbenhaffn thend 3. Januarij Anno 1610.

Vnder wortt Signett

Christian.

Udskrift: Oss Elsch^e Hederlige och Høylerde Mend, Rectori,

Doctoribus, Magistris och menige Professoribus i Universitetit her vdi wor Kiøbsted Kiøbenhaffn.

Paategnet: Er lest in Consistorio den 5 Januar. Anno 1610.
Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 199.

430.

1610. 29de Januar. M. Povl Mortensen Ostrup, Rektor i Ribe, besvarer et Tilbud fra Universitetets Rektor om en Professorplads.

Magnifice domine rector, promotor & fautor suspiciende, vosque reipublicæ literariæ in regia academia Hafniensi antistites præstantissimi, humanissimæ vestræ mihi sunt redditæ literæ ad 21 Januarii, vestro jussu & mandato die 3 eiusdem ad me exarata. In iis cum vestrum singularem in me fauorem tum præclarum de me iudicium egregie satis & candide declaratis, dum me, licet indignum, in vestrum ordinem cooptare, et professionem pædagogicam primam in academia regia modo vacantem benigne mihi offerre dignamini. Hoc vestrum in me studium & benevolentiam singularem grata mente agnosco, vobisque omnibus et singulis tantas ago gratias, quantas animo meo concipere possum maximas, operamque dabo, vt hoc vestrum beneficium in hominem gratum et memorem collatum esse ipsimet propediem cognoscatis et fateamini. Multa vero & varia modo occurrunt, quæ animum meum diuerse trahunt, & me quodammodo dubium reddunt. Ab hac enim parte sentio primum ingenii mei tenuitatem et virium ad hoc onus sustinendum imbecillitatem. Deinde intueor parentum dulcissimorum, affinium ac amicorum gratissimam iucundissimamque consuetudinem, qui vt invite certe dimittent, ita et ego vicissim ab illorum amplexu illibenter admodum diuellor: vt interea taceam difficultatem illam, quæ mihi marito in totius familiæ bonorumque translatione incumbit. Ab altera vero parte diligentius perpendo cum vestrum de me iudicium & honorificam existimationem, academix claritatem, loci ipsius & vrbis splendorem & spem vltioris promotionis, tum etiam (quod certe maximum) Dei superiorumque voluntatem, cui resistere et aduersari mihi est piaculum. Quid

igitur aliud faciam, quam vt plus tribuam vestro maturo iudicio, quam meæ ipsius de viribus & ingenii tenuitate diffidentia, ac præferam vestram pariter ac Dei superiorumque voluntatem parentum & amicorum amori aliisque incommodis, quæ huic mutationi adhærere videntur.

Deum igitur me hinc auocantem sequor & tibi, rector magnifice, reliquisque viris præstantissimis, viris cordatissimis submissee pareo, spartam, quam ut ornem benigne offertis, modeste suscipio, meamque operam hac in parte Deo & vobis polliceor, voueo, condico; sperans, Deum, qui potens est in infirmis, & qui vna cum officio eiusdem administrandi vires largiri assolet, virium quantum satis est, subministraturum, quo omnia cedant in nominis ipsius gloriam, academiæ laudem, iuuentutis studiosæ & meum ipsius commodum & salutem.

Destinaram certe humanissimis vestris literis coram respondisse, sed iter, quod paraueram, hyemis inclementia aerisque inconstantia impedivit. Quamprimum autem hinc dimissionem impetrauero, reculas meas composuero, & per hyemis asperitatem licet, me vobis obedienter sistam, & quod vultis, conabor Deo volente & benedicente ad vestrum nutum perficere. Vale, rector magnifice, sic & vos, viri præstantissimi clarissimique, diu felices valete. Ripis Cimbrorum 29 Ianuarii anni 1610.

Tuæ magnificentia vestræque humanitati
addictissimus

Paulus Martinus

Ludi literarii apud Ripenses moderator.

Udskrift: Amplissimis & clarissimis viris, magnifico D. Rectori, & professoribus in regia academia Hafniensi celeberrimis, dominis suis præceptoribus & promotoribus æternum colendis.

Paategnet: Lest in consistorio 10 Febr. anni 1610.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 180.

431.

1610. 28de Maj. Lensmanden paa Skanderborg anbefaler til den kongelige øverste Sekretær en Søn af Slotspræsten paa Skanderborg, der ønskede at studere i St. Andrews i Skotland.

Min gandsche wenlig och goeduillig Helssenn nu och altid forsendt medt vor Herre. Kiere Niels Krag, Broder och synderlig goede Ven, Jeg tacker dig gandsche wenligen for alt beuiste ære och goede, huilchet Jeg stedze goeduilligen egien forschylle vill vdi alle huis wenlige maade Jeg ved dig till ære, vilge och Thienneste kand werre etc. Kierre Niels och kierre Broder, Jeg giffuer dig gandsche wenligen att vide, at den Dannemand Her Pouil Andersen, Slodtz Predeckant her sammesteds, haffuer en vng karll thill Søn ved Naffn Anders Pouilsen, som hand gerne (om mueligt vor) wille haffue indsadt vdi det Colegium thill Sancti Andris vdi Skotland holdes, huor offuer hand till desbedre befordring haffuer werret min Forschriffuelse til dig begierrendis, att du som hans thilforladendis goede ven wille for min schyld werre hannum thill det beste behielpelig, att Kongl. Maytt. naadigste wille medtdielle hannum hans Naadis Forschrift thill Kongl. Maytt. eller Dronningen vdi Schotland, att for^{de} hans Søn desbedre kunde vdi samme Colegium indkomme. Huorfor Jeg er paa dett alleruenligste begerrendis, du som min goede Broder och Venn wille wel giørre och werre den Dannemand her vdi behielpelig, och paa hans vegne vnderdanligen hoes høy^{te} Kongl. Maytt. herom ahnlange, det flittigste dig mueligt er, hand vill dett medt ald Thiennistuillighed hoes dig forskylle, och Jeg for min Person vill vdi alle wenlige maade giernne thienne dig egien. Kierre Niels och goede Broder, Jeg beder dig ochsaa gandsche giernne, att du vill haffue mig vdi din goede Hukommelsse medt de Breffue hoes Kongl. Maytt., som du mig senistenn loffuett, och vdi Viborg hoes dig bleff ahntegnit. Vdi alle huis Maade Jeg egienn kand giørre det dig thill ære och goede werre kandt, schall du stedze finde mig gandsche goeduillig. Will nu och altid yndsche och haffue dig Gud allermegtigste befallet medt mange thusind goede Netter,

Jeg och mine (sic) Koene yndscher dig. Schanderborg den 28de May Anno 1610 etc.

Lauriidtz Ebbesen,
Egen Handt.

Udskrift: Erlig och welbiurdig Mandt Niels Krag thill Aggerkrog, Kongl. Mayts Øffuerste Secreterer, Min kierre Broder och sønderlig goede Ven gandsche venligen thilschreffuit.

Uden paa Brevet: Her Paul Andersen, Schlossprediger zu Schanderburg, hatt einen Sohn, mit Nahmen Andreas Paulsen, denselben wollt er gerne, studirens halber, ins Collegium S. Andree in Schottland befördert wissen. Hierauff haben Ihre kon. Mayst. ihme gnedigst gewilliget intercessorias ad Regem et Regnam Angliæ. Gewilliget beides Copenhagen 2 Junii 1610.

Afskrift i Langeb. Diplom. efter Orig. i det tydske Kancelliarkiv. I Auslând. Registrant findes de kongelige Anbefalingsbreve, som ovenfor omtales.

432.

1610. 6te Oktober. *Universitets-Statut om Udgifterne ved Erhvervelsen af Doktor- og Magistergraden.*

Constitutio Anni MDCX de sumptibus Doctoralibus & Magistralibus.

Emtersom vor allernaadigste herre och konningh haffuer dett nu nyligen saa christeligen forordnedt, att her efter skulde holdis maade och skik med Brydløpper och anden werttskab iblant borger och then menige mandt, saa haffue vy efter voris gode Conservatoris raadt ocsaa dett samme vdj denne kongelig Academie vnderdanigst vilde efterkomme, saa meget muligt verre kunde, baade vdj alle andre samquem saa och derhos vdj Doctoratz och Mesterkaast vdj synderlighed, vdj huilke denne forordning endelig holdis skall, som efterfølger.

I. Skall aldellis verre afskaffet all tractation in Examinibus, och med quinderne, der ellers pleye att draffue. Item medt dem, som invitere, efterdj de 4 erre aff Communitetet, och de 2 Magistri med Pedellerne pleye ellers sielden att komme.

II. Skulle icke biudis vden Professorerne, Borgemestere och Raadt medt Kongens fougedt och andre Magistri och Doctores, som erre thilstede, och Sognepresterne och deris Capellaner medt deris hustruer, och siden nogle af Candidatorum deris venner effter deris egen leilighedt, som och i bekaastningen actis skall, saa de alle thillsammen kunde bliffue vij, viij eller ix skiffuer i det meeste, efftersom de erre faa eller mange till, saa det ganske kandt bekostis med 100 rigs dr. eller lidet meer eller mindre, thill mad, dricke, kok, kellersuendt, thillsiunsquinder och andre, effter kiøbet och leiligheden.

III. Skall der icke werre vden ett Middags Maaltheid, effter fundatzen, saa der skulle spises vij retter vdj Doctor kaast och siden Confect; och vdj Mester kaast (vden confect) medt Pommerantz eller æble och figen eller nøder och hobety¹).

IV. Skulle icke bedis thill att thienne for borde vden en thill huert bordt att berre madt, och 3 eller 4 att skenke for alle, iblant huillke skulle werre de 4, som invitere, medt Peddellerne och Vniuersitetz fougedt, item Rectoris och Decani Famulus.

V. Ville vy ochsaa, huad voris Ordens folk er anlangendis, alldelis affliust och forbødet haffue alle skaale och maning beskeedt at giorre, saa viitt dett emellom os selff, andre vfortørnedt, mueligt er, saa att huo ellers her emod noget sig fordrister, och megst nar handt der om er paa mint, huilkedt Rector oc Decanus och en huer aff Professorerne och Vniuersitetetz thienere icke maa forsømme, skall straffis aff Rectore som den, der saadan christelig forordningh moduilligenn vilde foracte, sampt dennem, som hannem y lige maade effterfølge medt saadan vbeskedenhedt.

VI. Skall anden Dagen strax for Middags Maaltheid holdis Regenschab baade om kaasten och alt andet thillige, alleniste offuerverrendis Decano paa sin och Facultetens, och Notario paa Rectoris vegne, som ochsaa hues offuerbliffuer, nar de erre mange Promouerede thillige, skulde skiffte thill fattige Studenter

---

¹) I en anden Afskrift af denne Bestemmelse (i Konsist. Kopibog) staar her: hobely etc.

y deris Neruerelise, med deris egen villie och samtycke, saa fougeden, Pedellerne och de, som thiente thill Kaasten, der effter kunde spisis samtt dennem, med hues offuerbleffuett er.

VII. Skulle de, som promoueris Doctores, giffue huer Pedel j Rdr., famulo communi j Dr., klokkeren thill vor Frue samptligen j Dr., och lige saa Trykeren medt hans suenne j, ij eller iij Dr., effter leiligheden, Musicanterne thillhobe vj eller vlij Dr. Men Magistri huer, huer Pedel j Dr. och famulo communi j ʒ, och det andet lige som for er rørt; noch pro Baccalaureatu, om nogen icke er promovered thillfornn, 1 ʒ.

VIII. Skulle Doctores y deris Promotz giffue sædvanlige Ere skenk (for det de ellers skulle giffue Decano och Academiæ) som er, nar der er en, huer aff Doctoribus j Alne fløiell, och huer aff Magistris Lectoribus j par perfumered handske, paa enn Dr. y det ringeste. Men nar de erre 2, huer aff Doctoribus thill fløielen j Rosenobell till beredningen, och huer aff Magistris till handskene j Krone, eller och meere paa begge Sider, om de vorde fleere, huillked Decanus skall forordinere effter den leilighedt: Och siden Kiøge handske effter gammell viisz thill de andre, vden de ville giffue Borgemestere och Raadt, item Presterne, noget bedre. Och skulle ingen handsche forsendis thill nogen, som icke er thjllstede y Promotzen.

IX Skulle de, som bliffue Magistri, giffue till Academien etc. effter fundatzen, och lige saa pro baccalaureatu, de som der vdi icke erre promoverede thilforn.

X. Och er dette fortagedt, at althing betimeligen aff Decano och Candidatis saa skall endeligen anslais och offuerleggis, at det alsammen kommer en Doctor at koste, om hand er eene, icke meer end 200 Rigsdr., eller, om de erre 2, meer huer end 150 Dr.; och om de vorde flere, huer meer endt 100. Eller en Magistro, nar de erre 10 eller fleere, meer end 20 Dr., och nar de erre fære, end 25, eller och 30 Dr. naar de erre faae, det forrige althid anseet med sparsomlighedt. Baccalaureatus bekostning skall synderligen regnis derforvden, om nogle icke erre der vdi promoverede, ut supra. Och skulle samme penninge, før Promodtzen skeer, nedleggis hos Decanum, och der aff tagis de 100 rdr. etc. thill kosten, huillke en aff Candidatis

thill sig skall anamme paa regenschab, om huillkedt før er rørtt, och siden lade althing forderligen bestille, som det sig bør.

Menn dersom nogen nu fordrister sig thill her emod at gjørre, skall Rector æske thill straff och lade indtfordre aff Decano superiore 100 dr., och aff huer Doctore, som da promoeris lige saa meget, men aff decano facultatis philosophicæ 50, och aff huer hans Magistris 25, halffdeelen till Vniuersitetet, och halffdelen thill fattige Studenter, foruden huis straff der bør medt at føllge, om nogen saadan god ordning och skik moduilligen vilde aldelis foracte. Men dersom Rector det forsømmendis vorder, skall hand self staa sin Successori derfor till rette i alle Maade, och saa fremdeelis, indlill der skeer execution offuer en huer for sin forseelse, som vedbør: vden den høye offuerøfrighedt noget for synderlig aarsag skyld kunde siunis anderledis nogen at maatte thillstedis, denne almindelig forordning der medt dog ellers vforkrenckedt y alle Maade.

De mandato superiorum et senatus Academiei.

Teste Canuto Bieschio, Notario.

Af Acta Consistorii Nr. 3, Fol. 94—97 Forordningen blev vedtagen i Konsistorium d. 6 Oktober 1610. (Tidligere trykt, men med adskillige Fejl, i Badens Untv. Journ. V, 45—47).

433.

1611. 28de Marts. Professor Thomas Fincke beder M. Povl Andersen (se Nr. 424) at tage sig af hans Søn Jakob Fincke under hans Studeringer udenlands.

Ornatiss. D. Magister, amice optalissime.

Cum te in scholam Misnensem intelligerem nobilem puerum Nicolaum Trollium adducturum, indeque studiorum causa in Academiam Argentinensem concessurum: ego vero meæ olim inibi institutionis recorderar: decrevi omnino filium meum Jacobum e schola Misnensi itineris Argentinensis comitem tibi conjungere. Quia vero præ et ætatis et iudicii immaturitate aliena opera et fideli subinde consilio et auxilio opus habet: id

abs te majorem in modum rogo: ut imbecillitati illius et in itinere et in studiorum deinceps curriculo sanioribus consiliis et salutaribus admonitionibus subvenire velis: ut præceptorum suorum ac professorum animos sibi diligentia, industria vitæque innocentia conciliet: in studiis suis Arithmeticis, Mathematicis, linguarum, philosophiæ ac Eloquentiæ eam ponat diligentiam et industriam, in rebus vero aliis eam sectetur frugalitatem, ut rerum suarum satagisse et paternæ expectationi satisfacere voluisse reapse videatur, ipse interim ad optatam virtutis ac eruditionis metam progressurus. Bonorum et eruditorum tantum sibi amicitiam conciliet: ut linguæ sibi et Germanicæ et Latinæ usum familiarem reddat: honestaque eorum æmulatione publicis memoriæ ac judicii exercitiis et declamationibus interesse et præesse discat. Rationum tabellas bis quotannis, literas vero mittat creherrimas. Ut autem bona gratia e schola Misnensi abeat: prius ineundæ erunt cum cl. Dn. M. Menio rationes, earumque conficiendæ tabulæ. Ex rationibus nuper missis intelligo filium meum 2 Octob. 1610 debuisse 10 Thal. 2 g. 5 d., quam summam interim auxerunt et facti sumptus et adhuc faciendi. In eorum autem solutionem superiore mense Electorali nuncio Urbano Wolfso 70 thal. commisi. Rationum autem tabellis conjungi optarem officinæ pharmacopoei schedam de 6 fl. 8 g. superiore Majo solutis, et ejus generis alias.

Testimoniis Jacobum ornari haud abs re fuerit. Quodque gratitudinis et consuetudinis loci merito Dn. M. Menio hospiti, Scholæ Rectori aliisque tribui debet: id ego facile concedo, quin deinceps omnibus ac singulis quævis humanitatis ac amicitiae officia paralissima defero.

Magnificus D. Cancellarius suum nepotem et in itinere et inibi recte curari vult: ut tuis ad me literis de omni ipsius negotio, de hospite, de mensæ, lecti, cubiculi, lotionis, institutionis, rerumve aliarum pretio deque suppellectile ejusdem recte tradita certior reddi per me possit.

Quod superest, iter vestrum bonis omnibus prosequor, ut eo feliciter confecto metam optatam sospites attingatis, et ad omnem animi ac voti mei sententiam rectissime valeatis. Ego

hanc operam tuam filio meo præstitam benevolo ac grato animo perpetuo agnoscam, et pari affectu demereri conabor.

Hafniæ 28 Martii 1611.

H. T. studiosiss.

Thomas Finckius.

Udskrift: Doctiss. ac ornatiss^o Dn. M. Paulo Andræ, amico meo optatiss^o s. p.

Orig. i Kongl. Bibl., Bøllings Brevsamling.

434.

1611. 5te August. Professorerne bede Universitetets Kansler om Bistand mod Byøvrighedens Forsøg paa at faa dem paalagt Vagthold.

Responsum Professorum R. Academiæ ad petitionem
Oppidanorum de vigilijs & excubijs.

Vigilamus & excubamus nos quidem fidelissime pro incolumitate S. R. M^{tas} & exercitus ac totius Regni precibus assiduis, & quavis officij nostri, satis gravis, industria religiosa: parati insuper non minus quam qui sunt in ullis Academijs, aut magis etiam, ad contributionem postremis literis Regijs nobis imperatam; & omnia illa, quæ voluerit a nobis fieri sive S. R. M^{tas} sive Magn. Dn. Cancellarius, conservator Academiæ colendissimus. Hoc tantum obnixè & suppliciter orantes, ne periculum fiat privilegijs manifestis, indultis nobis a Regibus serenissimis ac recte confirmatis, iterato etiam, a S. R. elementissime, quibus sane oppidani haud obscure insidiari videntur; quæ heic diserte habent, Professores fructuos singulari regia protectione, & quidem inprimis in hac urbe, immunes & exemptos ab omnibus oneribus & grauaminibus Reipublicæ cum suppositis &c. Idque inprimis, quod juramento obligati simus ad privilegia nostri ordinis honestiss. integra relinquenda successoribus, quantum per nos fieri potest: ut malimus singuli quiduis damni heic potius, quavis honesta. ratione in fortunis nostris pati, si illud adeo ex re a tam paucis, aut necessarium videretur, quam

periclitari nomine neglectæ fidei apud posteritatem, & conscientia. Interea autem & consilium supplices expectamus a Mag. Domino Cancellario, & auxilium apud S. R. Maiestatem, quantum opus est & fieri potest rectissime. Hafn. V Augusti Anno CIO, IO, CXI.

Illustri ac Magn. Dn. Cancell.

subiectissimi

Rector & Professores Acad. Haffniensis.

Afskrift i Konsistoriets Kopibog II, Fol. 74.

435.

1611. 18de Oktober. Biskop Jens Gødesen i Aarhus svarer Universitetets Rektor paa en Klage, han havde ført, over at nogle Studenter fra Aarhus havde faaet gejstlig Ansættelse uden Testimonium publicum.

Salutem et officia humanitatis in Christo Jesu. Allatæ sunt mihi nuper literæ, Magnifice Dn. Rector, vir doctissime et amice observande, quibus queritur Senatus Academiæ, Studiosos sæpe, ruptis legum repagulis et posthabita jurisjurandi religione, clam et perfide se a vobis subducere, delusis creditoribus et sine publico testimonio, quales in Dioecesi hac meæ inspectioni demandata duos reperiri, Dn. Jacobum Petri in Tued et Dn. Christianum Michaelis de Seiling, dictis Academiæ literis proditur. Ad priorem quod attinet, ex Dioecesi Ripensi est, a nobilibus D. D. Huldericho Sandberg et Gerharo Brusche vocatus in parochum Tued peninsulæ Molsæ, ubi sua habent prædia et suos ex parte colonos; hic publicum monstrat testimonium, sibi sub initium veris anni proxime præteriti ex Academia collatum eodem mense Martio, quo initiabatur sacris. Cujus, in majoris fidei evidentiam, copiam, sua manu exaratam et hisce adjunctam, mihi impartiiit. Verum, num pro dicto testimonio solutum sit Dn. Rectori, fatetur se implicita schedula, manus suæ attestatione, ignorare, siquidem dictus nobilis Gerhardus Brusche hoc testimonium suo nomine oblinuit, et pollicetur, se prompto animo, cum innotuerit, cui et quantum solvat, satisfacturum. Alios creditores habere se Haffniæ distetur, postquam per studiosum,

Andream, Dn. Petri in Stadel filium, quod se debere noverat (teste recognitionis ejus adjuncta copia) transmisisset; num fidem datam in solutione, suo nomine præstanda, servarit, fatetur sibi in solidum non constare. Qvare si deprehenditur hic pastor aliter, qvam decet candidum, agere et debere adhuc D. D. Professoribus vel civibus, ero, quantum mej est officij et valentiæ, avthor, ut faciat, quod personam suam decet et officium. Præterea, quod in literis suis ad me qvestus est Magnif. Dn. Rector, dilectam juventutem sibi nolle sapere, et plurium modo fatalem esse morum dissolutionem et ἀναγωγίαν, qui ut Phryges plagis acceptis sapere, qvam paternis consiliis et sobriis monitis parere malunt: Idem indies in inspectione discentium in Scholis minoribus apud nos non sine molestia experior. Cujus generis est, quod superiores scholastici ludi hujus literarii præsumant animo se non teneri Chorum invisere mane et vesperi ex more hactenus servato, licet præ inferioribus binis gauderent scholæ beneficiis: stipendio regio pro sumptu et potioribus in vicinia paroeciis visitandis, taceo quod ex ordinationis præscripto fol. 21. 63 obligentur ad hoc officium præstandum. Tibi optime constat Magnifice vir, quod in Ecclesia Cathedrali, quod Ripis est et Viburgi, teneatur certus numerus superiorum ex schola adjungere se Psallentibus in Choro, licet prolixius protrahatur loci utriusque Psalmodia. Viburgi tota schola comparet in Choro bis in die, et non lædet eam integram horam in hac administratione complere. Cum 12 ex scholæ nostræ alumnis dimidiæ tantum horæ spacio administrare onus grave videatur et intollerabile, prætentibus se non obligari ad hoc officium chorale, cum eos expresse non obliget Fundatio regia, qua confertur et confirmatur ipsis dicta eleemosyna in sumptum, jam nullus dubito, quin Maj^{tas} regia velit juventutem pietatis exercitiis debito tempore interesse. Quid enim (ut dixit quidam) est Adolescens sine religione et senex sine devotione? Ne gravetur qvæso, Magnif. Dn. Rector, me edocere, quid heic sentiet consultum, num disciplinâ possint cogi ad hoc officium præstandum, an secus. Mea vicissim Dignitati suæ constabunt studia et officia paratissima. Succurrit heic, quod præterii, de altero studioso, Dn. Michaelis de Seiling filio, qvem Academia

perstringit et incusat, hæc pavca subdere. Mihi studiosus ille tenuiter est notus, per me nec est initialus sacris, nec ulli Ecclesiæ apud nos, quod ego sciam, præest. Inavdivi cujusdam relatione, eum pædagogum agere in Dioecesi Asloensi, quæ est Norvegiæ. Si ad nos venerit aliquando, avthor ero ipsi, quantum est mei officii, ut creditoribus jure quod debet satisfaciat. Æternus Deij filius clementi sua voluntate regat et potenti sua dextera protegat et conservet Ecclesiis nostris et Scholis [statum] incolumem et florentem quam diutissime. Dabantur Arhusii ipso die Lucæ Evangelistæ Anno 1611.

R. D. T.

Joannes Egidius.

Udskrift: Clarissimo, eruditione eximia et virtute multa præstanti viro, Dn. D. Johanni Resenio, in illustri Hafniensium Academia Rectori Magnifico et Theologo primario, Domino meo et favori in Christo colendissimo.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 195. Vedlagt findes tvende Sedler: 1. hvorved Anders Pederson Staddell tilstaar, at han af Hr. Jacob Pedersen Mariager i Tvød har modtaget 8 Dlr. til dermed at betale dennes Gjæld i Kjøbenhavn; 2. hvorved bemeldte Præst tilbyder at betale, om han var Professorerne noget skyldig for sit Testimonium, som Gert Bryske havde hentet til ham.

436.

1611. 3die November. *Biskop Niels Klavsen Senning i Oslo svarer Universitetet paa en Mindelse, han havde faaet om «en Almisse», han med flere havde udlovet til fattige Studenter.*

Min ganske wenlig hellsen forsendt med Gud (etc.). Jeg haffuer bekommed eders welmente skriffuelse och erindring om en ringe almisse, ieg med andre i Guds naffn giffued haffuer, huilkeed mig saare well mindes, saa wel som och ad S. M. Jon Jacobsøn om samme almisse itt opkast begynt haffde, huilkeed dog hid inthill for adskillige forhindringer haffuer huiled, och ieg gierne en gang ville ynske, dett kunde samtligen fuldkommes, meres och ei minskes, huor thill ieg och gierne vil giøre

min mueligste flid. Huad min partt er anlangendis, vill ieg for Gud widne, ad den thill dess icke haffuer vered vfrugtsommelig. Men ad ieg hid inthill icke haffuer hoffuedsummen nogen sted afflagt och nedsatt, haffuer anden vdgift, baade i Kiøbenhaffn och her huos min vnderholdning i Capittell henger, och nu synderlige baade med penninge saa och gerust Rytter och hest ad holde, forhindred. Dog icke mindre, om mig Gud naadeligh inden des vill forløse, skall aff mit fæderne, huor aff ieg och samme haffuer giffued, bliffue forordned, saa mig haabes ingen herfore for Gud skall haffue ad sage. All Miskundheds Gud werdige wener eder i allt got ledsage och fuldkomme. Skreffued i Opslow den 3 Novembr. 1611.

Niels Clausøn S.

Udskrift: Hederlige och høilerde Mend Rector och Professorer wdi Kiøbinghaffns universitet, mine gunstige thillforladendis wener, ganske wenligen thilskreffued.

Paategnet: Responsum D. M. Nicolai, Episcopi Asloensis, de Eleemosyna, 200 Daller.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 200.

437.

1611. 11te November. M. Johannes Stephanus, Forstander for Sorø, anbefaler i et Brev til Christian Barnekov en tydsk Student, der i nogen Tid havde studeret i Kjøbenhavn og siden havde været Huslærer i et adeligt Hus og nu ønskede en anden lignende Plads.

Ad Nobiliss. Dn. Christianum Barnekovium pro Andrea Meisnero Glogouiensi Silesio.

Quod Nob. tuam, doctiss. & nobiliss. dne. Barnehovi, hisce nunc interpellem, nec nolens quidem facio, nec tamen omnino volens. Hoc nimirum vetare potuit ingens illud fastigium nobilitatis, virtutis, eruditionis, in quo præ multis summa cum laude eminet Nob. tua & dignitate, quod quidem non facili nec lêvi de causa, ab homine præsertim nobilitati tuæ non

magnopere noto nec magnæ existimationis, adiri debuit aut in ista præsertim occupationum mole sollicitari. Ad illud tamen impulit partim eruditionis illa comes, humanitas quæ in Nob. T. elucet pene singularis, partim juvenis istius, patria Silesii, eruditi & modesti, qui has exhibebit, petitio. Ejus, cum ante annos complures in numerum studiosorum Academiæ Hafniensis esset ascriptus, notitiam aliquam habui, ex eoque tempore huc usque conservavi, ut id idcirco non potuerim ejus petitioni honeste refragari. Nobilissimo domino Jacobo Vlfeldt ita nuper servivit, ut eum non nisi bona cum gratia et humanissima notæ melioris commendatione, literis perscripta, vir nobilissimus & eruditissimus a se censuerit dimittendum.

Operam suam idem hic juvenis cupit adhuc alicui bono viro institutione puerorum privata accommodare, et nominatim quidem Nobiliss. Dn. Othoni Lindenovio. Quo quidem in negotio promovendo tuæ nobilitatis auctoritatem et commendationem plurimum posse confidit. Et hoc est, quod voluit nobilitati tuæ per hasce meas literas significari, aditumque ad eam per easdem sibi parari. Quarum litterarum audaciæ ne nimium succensere velit, Nobilitatem tuam cum studii & officii mei submissa pollicitatione summopere rogatam volo. Bene & feliciter valeat nobilitas tua in multos annos salva & sospes. Soræ 11 IXbris 1611.

N. T. A. J. S(tephanus).

Orig. Udkast i Kallske Saml. 512. 4.

438.

1612. April. *Bekjendtgjørelse om Forelæsninger, der skulde holdes ved Universitetet fra Paaske 1612 til Paaske 1613.*

Designatio eorum, quæ D. D. Professores, Deo favente, publice proponunt in Regia Academia Hafniensi, a Paschate anni Jesu Christi M. D. C. XII. ad Pascha rursus anni M. D. C. XIII. quo sciant pietatis et eruditionis studiosi adolescentes, quid ipsis interea expectandum sit.

Magnificus D. Rector D. Joh. Pavl. Resenius, post hactenus explicatam doctrinam de divina æterna *ὑποστάσει* unius me-

diatoris *Ἰηανθρῶπου* Jesu Christi, ac regno ejus D. O. M. P. pro illustratione ejusdem, perget porro, in illis quæ restant in Catechismo minore Lutheri, una cum quibusdam necessarijs ad nonnulla Catecheseos Witebergensis, pro Scholis regni hujus in puritate Confessionis Christianæ conservandis: quibus brevi absolutis, exponet *σύν Θεῷ* Epistolam gravissimam scriptam ad Ebræos, ceu Thesavrum mysteriorum utriusque Testamenti, quæ eodem spectant: aditum commodiorem ita parans auditoribus ad alia insuper, huic R. Academiæ et hisce Ecclesijs, in Fundatione et Ordinatione, quæ vocantur, commendata rectissime et religiosissime.

- D. Petrus Winstrupius, Superintendens Roischildensis etc., Si per invaletudinem lieuerit, redibit ad Threnos Jeremiæ, hor. 2. p. m.
- D. Cunradus Aslachus B. explicatis duobus religionis Christianæ capitibus, nempe de Pœna Peccati et Lege accusante et damnante peccatum, ad Mosaicam historiam, quæ continetur lib. 1. qui *בראשית* vel Genesis dicitur, redibit. In qua non solum textus analysin et difficiliorum locorum ac doctrinarum enarratioem; sed etiam, quæ ad fontes ipsos et uetaphrases varias spectant, *συντόμως*, Deo opt. max. juvante, expedire conabitur.
- D. Leonh. Metznerus hora 8. Deo volente perget de cavsis et casibus matrimonialibus etc.
- D. Thomas Finckius Med. Ceptam de capitis affectibus tractationem medicam continuabit, hora 7. a. m.
- D. Gellius Sascerides Med. librum Dn. Philippi Melancthonis de Animâ, quem prælegendum suscepit, ad finem, volente Deo, perducere decrevit, Physiologiæ studiosis, quæ ad humani corporis structuram et facultates eidem cum Animâ communes pertinent, dilucide ostensurus, hor. 3. p. m.
- D. Casparus Bartholinus horâ 12. continuabit explicationem Officiorum Ciceronis, non ita dudum inchoatam. Ex quibus etiam Præcepta et Controversias Ethicas enucleabit.
- M. Christianus S. Longomontanus Mathem: Decanus, Reiteratâ Triangulorum planorum Doctrinâ explicationi et restitutioni Theoricarum cælestium se accinget, et in ea pro viribus,

quas Deus concesserit, continuo postea versabitur hor.
3. p. m.

M. Johannes Erasmi Physic. perget horâ 12. in Physica Cornelij
Ultraject. deinceps ad finem perrecturus.

M. Johan. Janus Logicus, ubi susceptæ Logicæ Reverendi et
Clarissimi Dn. D. Job. Resenij finem imposuerit, ad præcep-
torum logicorum usum commodiorem demonstrandum apud
probatos avctores, constituit proponere scriptum Ciceronis de
Fato: cum suis argumentis et artificio Syllogistico, ne præ-
cepta propter sese videantur inventa. Quo absoluto, D. G.
ad Logica præcepta R. Agricolæ, vel alterius avctoris utilis
redibit. Hæc diebus ordinarijs, hora 6. matutina. Extraordi-
narijs diebus (hora 2. P. M.) perget in Confessionis Avgustanæ
explicatione.

M. Vulfgangus Rhumannus, Rhetoricen Reverendi et Clarissimi
Viri Dn. Johannis Resenij Theol. D. facili plenaqve ratione ex
Hermogene et Philippo concinnatam proponet, breviterqve quæ-
stiones controversas ex Qvintiliano et alijs ad majorem Artis
evidentiam, pertractabit. hor. 8. mat.

M. Hermannus Nicolaus horâ 7. matutinâ præcepta Syntaxeos
hebraicæ explicabit, ejusqve usum alternis lectionibus in Ec-
clesiaste Salomonis proponet.

M. Canutus Bieschius absoluto tractatu de Anomalis Græcis, in
quo versatur, proponet benedicente Deo Tragædiam aliquam
Evripedis, Hecubam vel Oresten: Subjunget postmodum Epi-
stolam aliquam sacram, quæ ex Consilio Magn. Dn. Rectoris
maxime profutura juventuli videbitur: Rediturus deinde ad
Syntaxin Græcam explicandam: vel aliquam Isocralis oratio-
nem, prout ex usu et re publica maxime fuerit.

M. Gaspar Erasmus Brochmand, manuductione ad sermonem
latinum ad utbelicum perducta, ad Musam Plavtinam redi-
tionem parabit, horâ 7. a. m.

M. Franciscus Georg. Ludimoderator et Musicæ Profess. pro-
ponet initia Glarian. dieb. extraord. horâ 12.

Hafniæ Impressa apud Henricum Waldkirchium Typogr. Acad.
in Paschate anni Jesu Christi M. D. C. XII.

439.

1612. 31te Juli. Universitetsprogram i Anledning af Prof. M. Knud Bjeskes Død og Jordefærd.

Rect. Acad. Haff. Leonh. Metznerus
V. L. D. et professor Regius.

M. Canutum Bieschium, solidæ eruditionis et admirandæ pietatis hominem, naturæ concessisse, vos ciues Academici et quotquot in urbe nostra victitalis *φιλομουσοι καὶ φιλοχριστοι* procul dubio scitis: at qui tanti viri ortus fuerit, quæ vitæ progressio, qui denique ultimus ævi terminus, non æque fortè scitis. Vt vero sciatis, ita paucis accipite: nam operose et examussatim singula prosequi, nostri non est instituti. Natus est (quod nos quidem scimus) anno seculi Christiani septuagesimo sexto, supra millesimum quingentesimum, Kertemindæ Fionensium, patre Jano Bieschio, matre vero Catarina Canulia, familia si non generis splendore et intactis Arabum gazis, saltem illabata vitæ integritate satis nota. Postquam ad aliquam ætatulam adolevit, ut exercitiis litterarijs habilis videretur, in scholam patriam missus est, in qua cum pluseculos annos ingenii et melioris industriæ specimen edidisset, scholam Kertemindensium cum gymnasio Othoniensi maturo suorum consilio commutauit; ac postquam inibi in animi repastinationem studio valde pertinuæ (!) triennium incubuisset, ad Academiam nostram tandem faustiter appulit. In ea autem quamdiu ciuis Academicus erat, ita versabatur, ut Beischii nomen non tam ut hominis diligentis et modesti, quam ut diligentis et modesti omnes usurparent. Nihil heic dicamus, quæ adsiduitate optimarum artium et veræ pietatis succum iuuentuti in schola Sorana postmodum instillauerit; omittamus etiam quæ sui laude nobilissimis e gente nostra iuuenibus, suasu maximi virorum, nobilissimi Oligeri Rosencrantzii, suæ fidei et fidei institutioni commissis, plusquam triennium in meliore animi cultu in prælustri Wittebergensium Athenæo præiuerit; alto denique silentio involuamus, quo iuuentulis bono e Germania redux ad clauum Gymnasii Othoniensis rector aliquandiu sederit.

Illud mimime prætereundum censemus, b. m. Bieschium quadriennio isto, quo litteras tum Latinas tum Græcas apud nos professus est, suam Academiæ operam adeo serio probasse, ut non modo publica munia sedulus et alacer obierit, sed priuatis studiosorum commodis ita se insuper accommodauerit, ut nunquam quisquam discendi studio incitatus ad eum accesserit, quin recederit doctior et ad vitam sapienter instituendam paratior. Non enim amussitatam rerum cognitionem aucupabatur ad solam oblectationem, non ad vanam gloriolam, ut scire tantum videretur, sed ut alii in ejusdem participatum venirent. Sed ex omni censu honorum, quibus Bieschius noster ad miraculum usque suspiciendus fuit, nullam laudem arbitror esse comparandam cum pura fide, pietate et religioso numinis cultu. Nam ut de ante acta vita nihil dicamus, quippe quæ merum Dei amorem semper spirabat, toto illo tempore, quo morbo correptus domo desedit, aut lecto adfixus fuit, voces vere piæ et penitente mente emittebat, de misericordia Dei, de justificatione per fidem in Christum, de resurrectione corporum et animarum immortalitate, adeo ut jam tum diuinioris vitæ primitias degustare videretur. Interdum vicem suam dolebat, quod ob exhaustas vires et dubiam valetudinem consuetis studiis et vitæ muneribus incumbere ultra non liceret. Nempe immortalitatis studiosa mens omnium scientiarum capax ingenium, noctes atque dies inque, studio æternitatis angebatur. Cæterum quoniam nemo beatorum numero adscribendus est, priusquam ultimum vitæ actum expleuerit, videamus quantum heic constantis animi specimen noster ediderit. Sane in nouissima concertatione, qua etiam illi quibus aliàs æs triplex circa pectus est, percelli solent, tanto robore et constantia munitum animum habuit, ut mortem aduentantem fortiter sustineret. Quin et serio cum apostolo exoptabat, mature ex angusto corporis domicilio emigrare, et esse cum Christo, quem se propediem visurum esse addebat, sedentem ad dexteram patris omnipotentis, h. e. in immensa sua majestate et gloria. In qua etiam spe et plenissima persuasione animam 29 Julii hora 6 mat. lenissimo exhalauit, cum sub mensis Junii initium ægrotare cæpisset. Ita nobis accidit rarum litterati ordinis decus, cujus occasum vos, cives Academici et

qvotqvot in urbe nostra vicilitatis *φιλομυσοι*, non ignavo luctu nobiscum prosequi ut faciatis testatissimum, in habitum funebrem vos componite, et supremum humanitatis officium defuncto grati præstate. Et quanquam minime dubitamus, quin ultronea alacritate qvod petimus, facturi sitis, tamen, qvia ita moris est, vel ex supervacuo nos etiam volentes hortamur. Jam si qvi forte ignorent, funus efferetur hodierni diei primâ. Tantum est. Cætera pro concione. P. P. 31 Julii anni 1612.

Af Jesper Brochmands (dæværende Universitetsnotars) Kopibog i Geh-Ark., Hist. geneal. Ark., Danske Selsk. eg. Msc. Fol. Nr. 9.

440.

1612. 20de Oktober. D. Thomas Fincke skriver til Kansler Christian Friis til Borreby og meddeler en skarp Kritik af et af M. Christen S. Longomontanus nylig udgivet *mathematisk Skrift*.

Illustris ac Magnifice Domine Cancellarie,
Domine et Fautor honorande.

Prodiit ante paucas septimanas Cyclometria ex Lunulis reciproce demonstrata, inventore Christiano S. Longomontano: quæ cum ab authore, collega ac amico meo, post divulgationem demum dono mihi missa esset, et in fronte tam areæ quam perimetri circularis dimensionem polliceretur exactam, hactenus ab omnibus Mathematicis desideratam: augustumque insuper Regiæ Majestatis nomen, et quidem Magn. T. consilio, nomen præ se ferret: ejusque ostenderet inventionem, qui ut Regium se Mathematicum professorem profitetur, ita restituendæ Astronomiæ spem excitavit apud multos non vulgarem: Cepi protinus regno, Regiæ Majestati, Magnifico Dn. Cancellario, almæ pariter Academiæ non tam de authore ipso quam re inventa gratulari: quæ ab omni hominum literatorum memoria sollicitè a Mathematicis quæsita tandem apud nos et concepta et nata in auras vitales produisset. Et quanquam adversa me teneret valetudo: fecit tamen argumenti antiquitas et dignitas, tantaque in fronte authoris fiducia, et perspectum interim etiam summorum virorum in hoc

negotio proclive periculum, qui laborum suorum conscii et inventionum opinione elati gloriosum illud *ἐύρηκα* mature nimis exclamarunt, cum aliqua nominis sui ac famæ jactura: ut ad Cyclometriam, absolutæ inventionis encomio illustrem, protinus incumberem.

Cum vero ardori illi meo ac desiderio explendo, ex præfixo indice concepta, *πρόγνωσις* caput VI et VII primo mihi obtulisset: credi vix potest, quam illa me consternarint et tantum non exanimarint, jam antea languidum, spe ac concepta opinione volisque meis amicis longe inferiora. VI vidi: ut perii. Minuit præsentia famam.

Capite ille VI rationem Trapezii seu semissis sexanguli inscripti ad Lunulam sexangulam ratione 43 ad 10 circumscripti, Lunulæ ad segmentum 10 ad 3 (unde ratio sexanguli ad circulum ratione 43 ad 52 determinari potuisset rectissime) sed sola narratione sine ulla solida demonstratione: ut quod in tetragonismis olim desideratum fuit, id adhuc supersit in petitionis principii paralogismo positum.

Caput VII terminos nominatos comprobaturum errorem committit certe non dissimulandum. Cum enim ad Lunulæ trigonicæ æstimationem recte quidem confectum esset ex 2. p. 12 Euclid. circulum ad duos semicirculos, quorum diameter latus inscripti trianguli esset, rationem 4 ad 3 habere, indeque vel simplici regula aurea colligere debuisset tres ejusmodi semicirculos minores majori circulo ejusque $\frac{1}{8}$, ablatisque segmentis communibus tres lunulas trigonicas inscripto triangulo ac circuli majoris $\frac{1}{8}$ æquari: protinus tamen trianguli $\frac{1}{8}$ sui partem addit: itaque auctum numerum scopo suo profuturum tractat, quam commode res ipsa loquitur.

Ψευδογραφία certe utraque tanti momenti est, ut ab eo commissa, qui inter Mathematicos nomen profitetur, non ulla ratione dissimulari posse videatur. Et cum omnino de illa publici juris facta, quæ ita insuper illustris Mathematici Fr. Viætæ et industrii Logistæ Ludolphi a Collen labores secure præter meritum traducit, publicas aliorum censuras propediem prodituras augurarer, quæ et Academici nostræ honori forte etiam meæ existimationi, qui aliquot annos Mathemata in alma hac Acade-

nia professus sum, si non pompa aliqua ac splendore fucato bona tamen fide ac industria, voluntate insuper ac conatu bonarum artium studiis amico, detraherent: et cum aliqua nota conjunctum expularem, si ab aliis prius quam Academiae professoribus de toto hoc negotio Magnific. T. admoneretur: omnino id officii mei esse duxi, quo Mag^m T. et Academiae obstrictus sum: si de illis in Cyclometria prius divulgata quam a me visa admissis illustrem ac magnificum Dn. Cancellarium, Academiae conservatorem et fautorem meum perpetuo magnum, referrem: reliqua quae Academiae indemnitati aut domini Collegae honori consulere possint, Magnific. T. discretioni ac prudentiae relicturus. Id nimirum mihi certo persuasi, Dni. Cancellarii favore ac prudentia futurum, ut quod privata authoris festinatio, collegis forte aliis quoque inconsultis, ante Horatiani praeepti terminos in publicum extulit: id saltem Academiae professorumque aliorum honori et existimationi ne incommodet gravius.

Equidem ad argumenti tractationem mathematicam Mag^{cam} Dominum Cancellarium avocare nec volo nec debeo, seriis Reipub. negotiis, hoc potissimum belli Suetici tempore, satis alias fatigatum: quia tamen solido ac rectissimo de rebus hisce iudicio praeditum eum non semel cognovi, et collega meus Cyclometriae inventor aequissimam hanc Jostelii legem ac censuram approbat (p. 46): nullam Cyclometriam legitimam esse, quae numeros canoni triangulorum inscriptos ac prius demonstratos eludat: non possum committere, quin vel illa ratione *ψευδογραφία* illam oculis subjiciam: certa spe fretus, collegam nostrum ita admonitum et rectius informatum matura vel revocatione vel correctione suo honori prius consulturum, vel praestantissimorum virorum exemplis, quam duras aliorum experiatur censuras.

Tabula reclarum circuli, arcus 2' offert

Sinum 5817764

Tangentem 5817764

ac sola duplicatione intervenient, arcus 4'

inscriptum 11635528

- circumscriptum 11635530

in hac diametri 2000000000 mensura.

Et quia 4' sunt $\frac{1}{5400}$ perimetri: sola multiplicatio ambitum restituit polygoni inscripti et circumscripti, laterum 5400

inscripti quidem 62831851200

circumscripti vero 62831862000

Vel in hac diametri 20000000 mensura

inscripti 62831851

circumscripti 62831862

illum perimetro circuli minorem, hunc vero majorem: ex indubitatis, etiam in Cyclometria hic nova concessis principiis.

Jam cum Cyclometria perimetrum circuli proferat 62837192, et vero certus canonis triangulorum epilogismus eandem monstret, vel hac 62831862 minorem: adeoque Cyclometria numerum justo majorem, differentia tamen 5330 certe non negligenda, superet, seu, phrasi illius, canonis triangulorum numeros cludat: Vel cyclometræ censura ac judicio, allata cyclometria nec vera nec perfecta nec legitima fuerit.

Atque ita in medio adhuc palma posita est: quæ ab omni literatæ ætatis memoria liberalia excitavit ingenia: ac conatus adhuc exposcit quam Cyclometriæ novæ solidiores et elegantiores. Argumentumquæ non probabilitate et narratoria inductione aut privatis aliquot sacris quidem habitis sæpe tamen dubiis observationibus, sed ratione demum necessaria ex artis indubitatis principiis, ὀπερ ἔδει δεῖξαι, æstimandum et conficiendum exstat.

Atque hæc ego præcipua tantum et argumenti propria in hoc negotio a collega meo in cyclometria admissa, paucis ad Magnif^m V. fidei ac observantiæ debitæ merito referre et debui et volui: ne nobis in Academia segnioribus, aliunde illa advenirent maturius.

Quæ ne ulli aut iræ aut invidentiæ aut odii sed huic tantum laudato affectui et Academiæ debito amori a M. V. ascribantur, qua par est ratione, quam maxime reverenter contendo: Eidem in omnium Regni, Regiæ majestatis, Academiæ omniumque ordinum prosperitatem quævis fausta ac felicia precatus. Hafniæ 20 Octob. 1612, nondum satis firma valetudine, integra tamen in Mag. V. pietate ac observantia

Thomas Finckius.

Orig. i Geh.-Ark., Danske Selskabs Saml.

441.

1613. 1ste Januar. Hans Kirsch, kgl. Uhrmager, forpligter sig mod et aarligt Vederlag at føre Tilsyn med det store Uhrværk, Kongen havde foræret Universitetet (se Nr. 421).

Ich Mester Hans Kirsch, kon. May. bestalter Vhrmacher, bekenne craft diesen, das ich mit der Koniglichen Ehrwirdigen Vniuersitet zu Copenhagen einen Contract außgerichtet vnd geschlossen, in welchen ich mich vorpflichtet, das grose Vhrwerk, welches ihre Kon. May. der Vniuersitet verehret hatt, vnd im Collegio stehett, das gantze Jahr durchaus, so lange dieser Contract wehrt, richtich zuhalten, im gehewerck, schlagewerck, viertell vnd singe werck, auch in der Abnrichtung, was auff den dreien seiten weiset vnd begriffen ist, neben dem globus, wie ichs fur mir gefunden habe. Dar gegen mir wollermelte Vniuersitet versprochen vnd zugesaget hatt, für diese meine fleisz, muhe vnd arbeit jährlich auff Newes Jahrstagk zuentrichten zehen schlechte thaler, vnd soll diese meine bestellung von dem ersten Januarij Ao. 1613 ihren Anfanck nehmen. Jdoch gleichwoll da ins kunfftige ahn redern oder ahn trieben sich etwas abnutzete, welches zubeweisen wehre, das man von Newen machen muste, soll solches in diesen Contract nicht mit ein geschlossen seyn, sondern wirt die Ehrwirdige Vniuersitet sich deswegen mit mir der christlichen gebühr nach abzufinden wissen. Zu mehr Vhrkunt vnd Vesterhaltung habe ich dieses mit meiner eigen hant vnd nahmen vnterschieden in Copenhagen den 1 Januarij Anno 1613.

Hans Kirsch eigen handt.

Udenpaa (med D. Th. Finckes Haand): Automati conservandi annuum stipendium.

Orig. i Konsist. Arkiv, Pakken Nr. 148.

442.

1613. 26de Februar. Dr. med. Matthis Jakobsen i Aarhus undslaar sig for at modtage den tilbude Professorpost ved Universitetet.

ὑγιαίνειν.

Tradidit mihi XXV. Februarij, tardius opinione sua, Cl. juxta atque doctissime vir, amice honorande, tabellarius Viburgensis

litteras tuas 3° ejusdem ad me perscriptas, benevolentiae et officii summi plenas. Quibus, ut ex eventu assolet insolito, attonitus primitus; animi tamen recreabar unice, quod Magnatum atque doctorum non caruerim censura. Verum Cl. vir, ut paucis me, propter citum praefati tabellionis abitum, expediam: provincia illa superiorum consensu et suffragio mihi affectanda, ardua nimis est et conditionibus meis impar! Cui accrevit commodum aetas provecior, morbo indies et lassitudine ex diutinis aequae ac longinquis iteratis peregrinationibus gravior. Retardant etiam me domestica haud exigua obstacula: quibus (ut ingenue fatear) accedit, me in Academicis, lucubrationibus et exercitiis exantlandis non tritum admodum atque exercitatum esse, unde juvenus proficere merito ac maxime deberet. Nam ab ineunte iudicij dexteroris anno praxi me totum Medicæ ærumnabili labore addixi atque devovi, quod dubio procul antea tibi innotuit satis, manifestum ijs, qui extra patriam me noverunt, et mea postmodum in patria usi sunt manu. Quæ cum ita reapse sint, Vir colende amandæque, rogo obnixæ, ingenua hæc mea excusatio dextre accipiatur, atque locum apud Augustos meos promotores habeat, quos gravioribus impeditos, vel hoc nomine ulterius sollicitare non duco necessarium. Quod si feceris, pro humana hac tua commonefactione, juxta atque oblato favore, æternum me tibi devinxeris. Interim valebis vir humanissime, conjuge ac liberis a me meaque et socero item peramanter consalutatis. Arhusio 26 Feb. 1613.

T. Excell^o St.

Matthias Jacobæus m. m.

Udskrift: Clarissimo et doctissimo Viro Dno D. Conrado Aslaco Bergensi, SS. Theologiæ professori in celeberrima Hafniensi Academia ordinario, amico et fautori suo plurimum honorando.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 179.

443.

1613. 25de Marts. Biskop Peter Hegelund i Ribe opfordrer efter Anmodning af Dekanus i det filosofiske Fakultet Præsterne i Lemvig og Ringkjøbing til at indstille sig for at erhverve
Magistergraden.

Ad gradum Magisterii suscipiendum literæ meæ (una cum programmate D. Decani) missæ D. Petro Gregorii in Lemvig et D. Johanne Ivari in Ringkøbing pastoribus.

(Efter en længere Indledning om Videnskabernes Nytte fortsætter Forfatteren saaledes:) Qvoniã vero, Vir amice, collocavit te Deus honesto admodum in loco, et constitisti hactenus cum laude diligentia et fructus in statione docendi, neque ignota esse potuit Dominis Præceptoribus nostris Hafniensibus fama diligentia doctrinaeque tuae et laborum officii: Ideoque dignum judicarunt, quem ad solennem gradus Magisterii honorem in Academia Patria suscipiendum singulariter et nominatim quidem per me invitarent. Qvocirca bona spe plenus, tibi spectatissimi Domini Decani Wulfgangi Rhumanni Programma mitto, amicissimis abs te precibus, et (si mihi liceret) mandato etiam urgens contendensque, ut hac in re expectationi omnium nostræ jamjam quasi peremptorie citatus satisfacias: nilque ut rescribas, sed tantum ipse veni. Rectissime vale et vade. Ripis scripsi die sacratissimæ ἐνσαρκώσεως Filii Dei (25 Martij) 1613.

Tuus

Petrus Joh. Hegelund

S. R.

Afskrift i Univ.-Bibl., Rostgaardske Saml. 7. 4to.

444.

1613. 30te Oktober. Universitetets Svar til Biskoppen i Lund i Anledning af den paatænkte Ansættelse af en Rektor i Malmø, der i sin Barndom havde gaaet i Skole hos Jesuiterne.

Dn. M. Paullo Martinio, Lundensium Episcopo, S.

Noli, vir reverende et cl., teneriorem Academiae nostræ in te adfectum longula oratione aucupari, aut scriptionis (ita loqui

libuit) importunitatem multis excusare: certum enim te et securum esse volumus, quotquot ordinis sumus Professorii ea in te esse animi propensione, ut si qua in re nostra tibi opus opella, nec consilium nec auxilium unquam denegatum velimus. Ne dubites ad literas, quæ de M. Francisco Fectelio, oratione substricta quidem sed planè amica et candida respondebimus, adfectum nostrum Dn. Episcopo in rebus etiã paullo negotiosioribus libenter adprobaturi.

Subdubitat reverendus dominus Episcopus, an qui scriptionis materiem subministravit M. Fectelius, functionem scholasticam, quam ambit, saluis Regiæ Maj. literis de Jesuitarum discipulis ad publica munia non admittendis, exambire possit. Nos hercle causas haud videmus satis prægnantes, quæ nos movere possint, domino Episcopo auctores simus, hominem ab officio, quod virtute ambit, ut arceat. Non nescimus, Fectelium sub disciplina Jesuvitica olim vixisse, sed et hoc scimus, hominem nondum undecennem eo esse missum, ac inibi annum cum semisse vix commoratum, quod sive tempus, quippe breviculum, sive ætatem, quippe tenellulam, si ponderemus, spem fovere licebit optimam, quem nominavimus Fectelium execrandis Antichristianæ illis scolæ erroribus, minime imbutum ad suos rediisse. Quod si quæ malignioris doctrinæ semina præceptorum Jesuviticorum arte astute animo teneriori indita ac insita fuissent, in ipsa herba oppressa speramus; in hanc spem nos adducente diligentia, in ipso a Jesuvitis ad nos reditu publicis prælectionibus professorum hujusce Academiæ aliquot annis industrie impensa. Ut nihil de eo dicamus, quod tamen in hoc argumento argumentum forte palmarium, hominem crebriore sacræ synaxeos usu suum in gentem Jesuviticam odium abunde declarasse pastoribus, confessionis testibus, luculenter testantibus. Illud minime prætereundum, Fectelium, anteqvam ad summos in Philosophia honores communibus suffragiis admitteretur, suspicionis Jesuviticæ maculam solenni ac publico juramento satis eluisse. Alia classis censusque ejusdem, quæ addi possent, de industria resecamus, certi reverendum dominum Episcopum e dictis de dicandis conjecturam facillime sumere posse. Atque hæc sunt, quæ ad litteras domini Episcopi, amici honorandi,

breviter quidem, sed amice, respondenda censuimus; quæ tamen ita a nobis scripta scito, ut totum hoc quantumcunque sit, singulari, quæ polles, prudentiæ committendum putemus; adfectum in te nostrum in negotiis etiam paullo ponderosioribus nulla non ratione parate testaturi. Vale vir rev. et cl.

Haffniæ 30 Octob. 1613.

Rector et Professores,

Afskrift i Geh.-Ark., Geneal. Ark., Danske Selsk. eg. Msc. Nr. 9.

445.

1613. 5te November. Landsdommer Vilhelm Dresselberg beder Universitetets Rektor at skaffe den forhenværende Foged Niels Pedersen hvad der tilkom ham efter en Dom, afsagt i en Sag mellem ham og Universitetet.

Min ganske wenlig helsen nu och altid forsendt med Gud aldmectigste. Kierre Mester Hans Jensenn, synderlig goede Ven (etc.). Giffuendis eder hermed gandske wenligen att wiide, att breffuiseren Niels Pederssen, Vniuersitetz forðum fougett, haffuer nu werrett hoes mig, sig beklagett och besuerett, att ther hand haffuer wdrextt (!) och fyldist giordt hoes Vniuersitetet, huis hannum wedburde-effter Sententz och Contract, som Vniuersitethet paa ene och hannum paa anden Siide wed mig och andre goede Mend flere ehr effter Kongelig Commission nogen rom thiid forleden giortt och oprett: Tha kand hannum ther emod hoes Vniuersitethet icke worde igien fuldgiordt, huis hand effter samme Contract och affskiet bør med rett at thilkomme, sig thill største besuering och Nachdeel; huis Lelighed hand selff ether will ydermere lader (!) berette och vnderuiise. Oc effter hand thenne min Intercession ther vdinden thill ether nu indstendig, saa well som och nogen gange thill foren, haffuer werrett begierendis, thend jeg hannum om siiger icke haffuer wist at benechte: Tha ehr min gandske wenlig bon thill Ether, att naar i her med besøgis, i da wille velgiøre och med første Lelighed thenne hans Klage, och huis hand billigen kand haffue sig offuer att besuerre, emod forbe^{tte} Contract och affskied att

skie forkortt, for eders Consistorio och Collegis att andrage, och siden ex officio gjørre den endelig forordning, at hand och ther efter kand bliffue thill fredtz stilleth och vederfaris, huis rett er och billigt efter affskiedtz indhold, paa thet i selff for hans Roff oc Klage, saa well som ieg och andre goede Mend for hans offuerløb, idelig anmoding wdi thend sag kand werre frij och forskonett. Der med gjør i thet, som wdj sig selff christeligt er och billigt, och thil Rhoe och Enighed kand belange (etc.). Aff Ringsted Closter thend 5 dag Nouembris Anno 1613.

Wilhelm
Dresselberg E. hand.

Udskrift: Hederlige och Høglerde Mand Mester Hans Jenssen, Rector og Professor wdj Kiøbenhaffuens Vniuersitett, min besynderlig goede Wenn, gandske wenligenn.

Orig. i Konsist. Arkiv, Pakken Nr. 144. Sammesteds findes en lignende Skrivelse til samme fra Dittløff Holch, dat. Tryggevelde den 26. Decemder 1613.

446.

1613. November. En Student, der var kaldet til Præsteembede i Skaane, men af Biskoppen sammesteds var nægtet Ordination, af Hensyn til hans akademiske Testimonium, beder Professorerne om et nyt og bedre Vidnesbyrd.

Obsecrationis meæ narrationem benigne exaudire dignentur Præceptores et fautores mei colendissimi, supplex obtestor humilime.

Ad functionem (paucis me expediam) nutu Dej et Magistratus promotus Ecclesiasticam, testimonio vestro, viri clarissimi, sum ornatus: ab Episcopo vero examinatus, repulsum non sine dedecore passus sum præbrosissimam, propterea quod publicum meum testimonium aditum ad functionem aliquam (verba sunt Episcopi) mihi intercluderet manifestissime¹⁾. Id-

¹⁾ Anledningen hertil erfares af Acta Consist. 12. Juni 1613: •Blev bevilget, at man maatte meddele Francisco Andreae testimonium Universitatis: dog at forlige sig med Maren Knudsdatter, som

circo Synodo coactâ, sententia de me lata est talis, quod intra biennium nulli præficiendus essem officio. Acquivi (sed invitus). Exteras proinde nationes invisere decrevi, quocirca cum gratiarum actione meritissimâ Præsidi, me qui vocârat, literas vocationis suasque confirmatorias reddere cupiens, hoc responsi retuli, quod nullo pacto repetere eas voluerit, nisi legitime præeunte iudicio a vocatione ista legitime amotus fuisset. Mittor denuo ad Episcopum, omnem is mihi operam suam obtulit promptissimam, si modo periodus una e meo extirpata fuisset testimonio. Cum itaque causa mea tota transacta et composita sit, nec aliqvæ de me extent querelæ, literis utrinque evidenter attestantibus, peto per Deum, singulari vestro me fulciantis favore, testimonioque me munitis honesto, quod cursum meum, quocunqve iturus essem, promovere posset: vel peto suffragium benignum, cum id mihi datum tale sit (id quod contendit Episcopus), quod fortunæ et saluti meæ obstaculo esse posset. Responsum desideratum reportaturum spero, quo res tandem mea exitum sortiri queat optatissimum: quantos fecerim sumtus, quantamque temporis (quod, malo meo, redimi non poterit) jacturam sim passus, bonorum quemvis (a Deo cum discessero) iudicem appello æqvissimum. O si dignus essem, qui concessui huic venerando unquam inservire possem, animo quam gratissimo mea meorumque studia et officia extarent promptissima paratissima!

Patrocin. vest. subjectiss. cliens

Franciscus Andræ H.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 195. Stykket er udateret, men Tiden fremgaar 'af Acta Consist. 10. Juli 1613: „Angav Franciscus, som havde beligget et Kvindfolk og bekommet dog Unversi-

---

skyldte hannem for sin Barnefader; og samme Forligelsemaal at ske efter den skriftlige Forligelse, han havde hende tilbødet, nedlagt hos Magn. Rectorem: eller og at tage Dom udi Consistorio, og enten selv at gaa i Rette, eller ved sin Fuldmægtig. Og blev hannem paalagt 10 Rdlr. at give til Straf, som han nedlagde hos Magn. Rectorem. Det omtalte Forlig, hvørvæd Frands Andersen forpligtede sig til at underholde sit Barn, findes endnu i Konsist. Arkiv, Pakken Nr. 183.

tetets Testimonium, at M. Povl, Bisp udi Lund, ikke vilde admittere hannem til Kald. Blev svaret, at Bispen deri kunde gjøre, hvad hannem godt tyktes. Men Universitetet kunde ikke give hannem andet Testimonium, end hannem var givet. Ibid. 24. Novbr. s. A.: •Angivet om Franciscus Andreæ, at han beklagede sig, Bispen af Lund, højlærde M. Povl Mortensen, ikke at ville ordinere hannem til Præst, fordi han ikke havde saa godt Testimonium, som det sig burde, uanset Bønderne havde kaldet hannem, og Kongl. Maj.^s Lensmand havde Kaldsbrevet confirmeret: hvorpaa han ogsaa indlagde sin Supplication. Blev af DD. Professoribus, som da tilstede vare, svaret: 1. At han havde fuldkommelig forligt sig med Kvinden; 2. At Universitetet havde intet at klage paa hannem; 3. Om Lensmanden ikke vilde bevilge hannem, han maatte holde en Kapellan paa en Halvaarstid, og midlertid være udenlands. •

447.

1614. 7de Januar. Kongelig Befaling til Biskop Vinstrup om at paadømme M. Oluff Kocks Sag.

D. Peder Windstrup hannd fleck breff M. Oluff Kock anlangendis.

Christianus quartus.

Wor synderlig gunst thillforn. Wider, att hederlig och wellerdt mandt, M. Oluff Kock, pastor thill S. Nicolai kircke wdi wor kiøbstedt Kiøbenhaffnn, vnderthanigst aff oss haffuer werett begierendis, att wi naadigst wille thillstede hannom att predicke igien, effter di hand aff eder fraa sinn predicke embedt er suspenderet for nogen ordt, handt aff predickstolen haffuer taldtt, huor offuer hederlig och høylertd mand D. Johannes Resenius sig høyligen beswerger. Da bede wi eder och wille, at J wden forhaling effter ordinantzens indholdt denne sag for eder tager, och wedt en rettferdig dom och sententz pronuncierer, om for^{no} M. Oluff ordinantzen haffuer offuertredt j sin predicken, saa handt derfore bør att were fraa sitt kaldt, eller och icke, och att J slig eders dom giffuer fraa eder beschreffuen. Belangende de capita religionis j sig selff, som M. Oluff Kock for^{no} D. Johannem Resenium fore beskylder, dennom wille wi thill en beleilig thid selff høre met nogle gode oc lerde mendt,

som der thill skall forordineris, och wille der vdi slig forordning giøre, som dett mest kandt were Gud allmeg^{te} thill ehre och den christelig kircke j woress rige thill enighet och rolighet herefter. Schreffuett paa wortt slott Hadersleffhuus den 7 Januarij Anno 1614.

Sjælandske Tegnelser. XXI, 46—7.

448.

1614. 7de Januar. Kongelig Befaling til Universitetets Rektor, M. Hans Jensen Alanus, om at møde i Kolding d. 21. Februar, da der skulde dømmes angaaende et Klagemaal, M. Oluf Kock havde ført mod Prof. Hans Resen.

Christian thend fierde med Gudtz Naade, Danmarckis, Norgis, Vendis och Gottis Koningh.

Wor synderlig Gunst thillforne. Wiuder, att hederlig och wellerdt Mandt, M. Olaus Kock, pastor thill S. Nicolaj Kiercke i wor Kiøbsted Kiøbenhaffn, wnderdanigst for oss haffuer thillkiende giffuitt, huorledis hederlig och høiglerdt Mandt D. Johannes Resenius, primarius Theologiæ professor wdj Kiøbenhaffns Vniuersitet, schall haffue nogen Lerdom der wdj Vniuersitetet fohregiffuen sine thilhørere, som icke med Gudtz ordt och woris Christelige Religion stemmer offuer ens. Item att en Catechismus ehr paa ny thrøgt anderledis end som de forrige Catechismj, som her wdj Riigett ehre brugelig. Thaa paa det slige Disputationes Theologicæ hoes den gemene och simpel Allmuffue icke schall giffue nogen forargellsze eller indføre nogen thuiuffuellachtighed wdj Religionen, som i Tydschlandt och andenstedtz ehr schæed, ehre wij thillsindtz sielff samme sager att høre, och oss med nogle wore goede och lerde mendt derom at beraadtslaa. Thj bede wij eder, attj retter eders Leilighed effter, saa i den 21 dagh Februarij nestkommendis hoes oss wdj wor Kiøbsted Kolding kunde were thillstede, samme Irringer och Disputationes att offuer weege, och siden thillhielper, att der wdj maa skee det, som Gudtz hellige Nassn kand ehre, och Kierckerne wdj worris Rige kand komme thill fred

och enighed. Thermed scheer wor wilge. Befahlendis eder Gud. Schreffuit paa wortt Slott Hadersleffhuusz, den 7 Jannarij Anno 1614. Wnnder wort Zignett.

Christian.

Udskrift: Oss Elschelig hederlig och høiglerdt Mandt, M. Johannes Alanus, Rector wdj Vniuersitetet wdj wor Kiøbsted Kiøbenhaffn.

Original i Konslst. Arkiv, Pakken Nr. 184. Ligelydende Breve udgik samme Dag til Rigsraaderne Mandrup Parsberg og Jakob Ulfeld, samt til Bisperne i Danmark, Biskop Peder J. Vinstrup undtagen, der paa Grund af sin Alder og Skrøbelighed var fritagen for at møde. (Sjæl. Tegn. XXI, 47). Endvidere udgik der samme Dag Stevning til M. Oluf Kock, D. Johannes Resenius og D. Cunradus Aslacus om at møde til angivne Tid og Sted (smst. Fol. 46).

449.

1614. 22de Februar. *De i Kolding forsamlede Biskoppers Andragende til Kongen, om at det maatte paalægges D. Hans Resen nærmere at forklare sin Lære.*

Endog D. Hans Resen i gaar næst forleden haffuer forklarit sin mening, dog paa det wi kunde fri voris samvittighed, kunde wi jo icke fornecte, att der findis vdi hans skriff, foruden mørkhed, som er vanskelig at forstaa, ny wsedvanlige och farlige maader (efftersom oss siunis) at thale med, huilcke wi vide huercken at haffue verit samtygt vdi dend gamle reniste kircke och retsindige moeder och forsamblinger, ey heller i vore och andre kircker, saa mange som haffuer anammit och vidtågit dend Ausburgiske confession, huilche som ochsaa kand føde forargelse och mange wlempe huos dennem, som ey forstaa D. Hans Reisens mening och vdlæggelse. Huorfor wi vnderdanigst for Guds ære och den Christne kiereckis gaffn och religionens skyld begerer aff vor naadigste Herre og Konning, att der motte befalls och paaleggis D. Hans:

I. Att hand sin mening med it skriff aldelis och klarligen motte vdrede och forklare, paa det att dend stød oc nag kand vdtagis aff deris sind, som mener D. Hans at stadfeste i

sit skriff Christi mandoms natur att haffue verit aff ævighed, och ey heller med beskeden att thale om dend hellig Enighed.

II. Att hand herefter motte forskone Christi Kircke och affholde sig fra sodan myrek still och disse ny och wsedvanlige maader och viis at thale, med huilcke ey dend retsindige kircke, moeder och forsamblinger, ey heller dend Ausburgiske bekiendelse och forsuar, och de Theologi, lerdemend, som hinde retteligen profiterer och bekiender, med en almindelig samtycke haffuer brugt, idet de vdlægger Religionens och woris Trois store hemelighed; men att hand med vidtagne och samtyckte maader och sprock motte thale med dend retsindige kircke. Efferdi forandring (som Philippus Melanchton siger) føder enten vildfarelse eller wenighed. Och de gudfryctige bør att ligge vind paa for samdirectigheds skyld att thale med dend christne kircke, derfor haffuer dend gamble kircke icke vden victige aarsager vidtagen och samtyckt nogle visse maader att thale med och andre forskutt. Men lader os fly ald skufferi och ordenis forvendelse och bliffue ved dend vidtagne form och maade med alvorlighed och myndighed. Thi som en aff fædrene haffuer sagt: Dett er større last at gjøre splid i den kristen kircke end att offre thill Afguder.

Fremdeles bede wi med ald tilbørlig reverentz Kong. Maytt., att hans Naade icke fortencker oss, att vi paa vor Embeds vegne io icke andet kunde end her om paaminde, paa det att kirckernis enighed och religionens renhed och sandhed kunde bevaris, och paa det vdlendinge icke skulle giffuis aarsage thill med skrifter woris kireker att imodstride och anfecte. Thi Gud haffuer [dette] befalet ved Zachariam, der hand siger, cap. 8. v. 16: Siger sandheds och freds domme i eders porte.

Offuerantwortet Kong. Maytt. nerverendis Cantzleren Christian Friis, Manderop Pasberg och Jacob Vlfeld. Colding 22 Feb. A^o 1614.

Jens Gødesøn, Superintendens Aarhusiensis.

Niels Lauritzøn, Superintendens Wiburgensis.

Hans Knutzøn, Superintendens Fionensis.

Christen Hanssøn, Superintendens Alburgensis.

Poffuel Mortensøn, Superintendens Lundensis Scanorum.

Afskrift i Univ.-Bibl., Rostgaardske Saml. 118. 4.

450.

1614. 23de Februar. *Universitetsprogram i Anledning af Kapellanen ved Vor Frue Kirke M. Alexander Olsen Otzings Død.*

Prorector Academiæ Haffniensis, Leonhardus Metznerus, J. V. D.
et professor regius, Lectori benivolo S.

M. Alexander Olaus fidus ille in domo Dei nostri *ἐργαζο*, quique suis dum vixit, non tam voce, quod multorum, quam vita, quod vere paucorum est, industrie prævit, hic ipse, inquam, sub vesperam 20 Februarii, quo solis piis eundem est, ivit; aut, si mavis, mortem et meras hujus vitæ miserias cum vera vita ac gaudio nunquam intermorturo faustiter commutavit. Quod quo sine et sensu impræsentiarum publicamus, soli illi nescire possunt, quibus volupe est nescire, quid officii his soluendum veniat, qui vivi digne Christo vixerunt, mortui autem eidem, sed latius, vivunt. Vos itaque, qui verbi divini ministros amatis atque æstimatis, in habitum funebrem vos componite, viro, dum vixit, optimo, jam avtem beatissimo, extremum illud humanitatis officium frequentes persoluite, momentaneam vitæ durationem nobiscum sedulo expendite, artem denique bene et beate moriendi pro concione discite. Atque heic sistere possemus, nisi pervagata consuetudo ut paucula de reverendi et optimi viri vita addantur, submoneret. Paucula dico; nam ut sermonem in pluscula commata diffundamus, minus necessarium putamus, certi quæ a nobis oratione substricta indicabuntur pro concione a doctissimo pastore fusius esse memoranda. Scito itaque, mi lector, quem denatum querebamur, natum anno Christiano 1569, idque Nicopiæ, quæ oppidum est in provincia Selandica, quam communis linguæ nostræ usus Aadzherid appellat. Patrem habuit Olaum Matthiam, senatorii ordinis virum, matrem a. Ciciliam Magni filiam, optimæ notæ sæminam. Postquam ad eam ætatulam adolevit, quæ exercitiis literariis habilis videretur, in scholam Helsingorensem missus est, ubi cum ingenii et melioris industriæ specimina prope octennium edidisset, gymnasium Helsingoranum cum Roeschildensi commutavit. In qua cum labore et indu-

stria fere decennali id quod juvenes in palæstra scholastica quasi in umbratili quadam exercitatione sequuntur, assequutus videtur, vires ingenii in medium, ut ita dicam, agmen exercitiorum Academicorum tandem educendas censuit. Nomen itaque suum in republica nostra anno 93 professus est, in qua ea et diligentia et vitæ moratæ laude versabatur, ut litteratæ juventuti apud Roeschildenses fingendæ et formandæ eo ipso anno admoveretur. Quam provinciam, ignavis administratu nimis difficilem, insigni fidelitate, nec minore foelicitate biennium et quod excurrit ubi accurasset, minister verbi ad ædem, quæ Roeschildiæ adjacet, designatur. Cui muneri cum more suo, id est fideliter et fæliciter, annum præfuisset, pastor Ecclesiæ, quæ Egebjergæ est, declaratur. Quo ipso anno, nempe 96, animum ad vitam sociam adjiciens, compositissimorum morum virginem Catharinam Joannæam in uxorem duxit, quæ quoque eam imbecillitati gentis nostræ subministravit fulturam, ut communem thorum, Deo fæcundante, x liberis, quatuor quidem masculis, sex vero sequioris sexus, ornarit; filio uno et duabus filiabus in cæleste illud Elysium optimo parenti præmissis. Anno 1610 in *συνεργον* Dei ad ædem D. Virginis, quæ Hafnis est, communi consensu cooptatur, insignibus magisterii. eodem anno solenniter maximoque suo merito auctus et ornatus. Proximo Martis die ægrotare coepit; sub vesperam a. 20 Febr. vitæ pausa sequuta est, aut ut voce magis Christiana dicamus, in ecclesiam triumphantem cooptatus in Jesu Christo placide obdormivit. Alia quæ dicere poteramus, sunt in memoria et sermone publico, procul dubio, ab eruditissimo pastore pro concione ubertim enarranda. Nos si funus indicimus, quod nostri officii est, fecimus; et vos, cives academici, quod vestri, si parueritis. P. P. Hafniæ 23 Febr. anni Christiani 1614.

Afskrift i Geh -Arkivet, Hist. geneal. Ark., Danske Selsk. eg. Manuscripter Nr. 9. Programmet er forfattet af Universitetets daværende Notarius, M. Jesper Brochmand.

451.

1614. 24de Februar. Beretning om Afsigelse af Dommen i Sagen mellem D. Hans Resen og M. Olaf Kock.

Summa sententiæ istius, quæ latæ est inter D. D. Resenium et D. M. Olæum Coccium 24 Feb. 1614 in arce Coldingensi circiter horam 8 antemeridianam.

Judices fuerunt.

Serenissima Regia Majestas, Cancellarius Christianus Frisius, Manderupius Pasbergius, Jacobus Vifeldius, Rector Academïæ Haffniensis M. Johannes Alanus, M. Johannes Ægidius Superintendens Arhusiensis, M. Nicolaus Arctander Superintendens Wiburgensis, M. Johannes Canutius Superintendens Fionensis, M. Christianus Johannis Ripensis, Superintendens Alburgensis, M. Paulus Martinius Ostropius, Superintendens Lundensis Scharnorum.

Verba Cancellarii ad Coccium.

D. M. Olæ duo proposuisti capita accusationis: I. Generale, 1. de phrasibus novis Resenii, 2. de Catechismo ejusdem. II. Speciale erat, et accusasti Resenium 1. obscuritatis styli, sub quæ novam hæresin latere dixisti; 2. dixeras, testimonia sacrosanctæ scripturæ de Deo triuno et uno Mediatore tanquam hæreticus et quidem insidiosus corruerit, 3. quod blasphemia usus sit seu blasphemam distinctionem obtendat Ecclesiæ nostræ conando universam religionem nostram eludere et elidere. Atque hæc est summa accusationis tuæ, quam in manus tradidisti R. M. Deinde auditum est, quomodo probasti accusationes tuas et ex quo fundamento. Audivit etiam S. R. M. apologiam seu defeusionem D. D. Resenii ita sufficientem et abundantem declarationem omnium, quæ ipsi a te objecta sunt, nimirum quod D. Resenius neque hæreticus neque insidiosus neque blasphemus ipse siet. Sed quoniam, D. M. Olæ, non convicisti Resenium talium errorum, quorum ipsum sine omni justa, probabili et legitima causa inculpasti, idem nempe hæreticus, insidiosus et blasphemus ipse eris, et fecisti tanquam mendax et calumniator.

Ille primum Coccius in genua coram R. M. procidit, sed Rex vultum avertens noluit ipsum audire.

Resenius vero excusatus, liberatus et absolutus est ex hisce calumniis M. Olai, quas immerito et citra omnem justam causam in te hoc elapso biennio impudenter evomuit et conjecit. Sed quoniam passim per totum regnum male audit et alibi tua honesta fama ob novas phrases (quas vocant) admissas in thesibus tuis et Catechismum mutilatum, rogaris et mandaris a S. R. M., ut aliquo danico et latino [scripto] in gratiam aliarum Academicarum et reedificationem nostræ Ecclesiæ hic in Dania, adeoque ipsius M. Olai turbatæ mentis, copiosius et luculentius te explices et primâ quidem datâ opportunitate. Atque hoc S. R. M. a te sollicitè expetit, non tam sua causa et reliquorum nostrorum, qui harum controversiarum inter te et M. Olai iudices sumus destinati, qui omnes, cum ipsi nos et S. R. M. satis superque hoc totum, quicquid sit, intelligimus, teque a talibus absolutum pronuntiamus, quam aliorum, qui omnia non ita statim intelligunt forte et aliorum calumniis et iudicio sinistro aliter persuasi.

Tandem scias D. M. Olæ, hanc tuam accusationem nequaquam necessariam fuisse, unde etiam scandalizati sunt multi. Et quia hisce tuis calumniis non tam D. D. Resenii honestam famam arrosisti, sed etiam apertis querelis et accusationibus tuis, quas in ipsius R. M. manus tradidisti, ipsius sanguinem sitivisti, eidem supplicio subjectus esses, quod ipsi inferre cogitasti, quodque subiisset, si a te convictus fuisset. Verum clementissimus Rex noster, non tam tui misertus, quam aliorum pro te intercessionè motus, summum legis rigorem hac ratione mitigavit, ut vitæ tuæ parcatur, sed exilio perpetuo mulctetur. A decimo quarto igitur die hujus lati iudicii absis a regnis et ducatibus quibusvis in universum Serenissimi Regis nostri, nec intra eorundem fines in omni reliqua vita tua ulli unquam videndi tui copiam facito, nisi graviores et severiores Serenissimi R. Majestatis animadversionem in te metuere velis.

Hac ultima lata sententia S. R. M. surrexit et exivit. Exiverunt et reliqui iudices: tandem surrexit quoque Coccius, libellum supplicem in regia relinqvens mensa, quem tamen neque

Rex neque Cancellarius neque ullus alius nobis præsentibus acceptare voluit.

Afskrift i Univ.-Bibl., Rostgaardske Saml. 118. 4.

452.

1614. (?). *Biskop Peder Vinstrup skriver til Kansler Christian Friis og beder paa Grund af Alder og Svaghed om Afsked fra sit Embede.*

Generose et Magnifice Dne Cancellarie, Domine et Patrone omni observantiæ cultu honorande: Decreveram Magnificentiæ Tuæ, quid mei de me ipso esset consilii atque instituti, coram significare et cogitationes meas in Generositatis Tuæ sinum effundere: sed virium mearum imbecillitate remoratus, instituto meo haudquaquam nunc satisfacere valeo.

Quotiescunque mihi in mentem venit anteactæ meæ vitæ ratio, et ejus potissimum partis, quæ in hujus ἐπισκοπῆς officio laborioso, et curarum pleno, occupata fuit, incidit simul cogitatio de fide et industria qualicumque mea in hoc eodem curriculo. Verum infirmitas corpõris et valetudo adversa, quæ jam pridem me invasit et magis magisque augetur, me aliquamdiu intra parietes domesticos detinuit, quo commodius valetudini recuperandæ invigilare possem. At cum nunc sentiam et experiar, vires meas de die in diem languescere, adeo ut non sufficiant tantis laboribus exantlandis: cum et vox mea mentis sententiam vix exprimere, memoria res gestas difficulter retinere, reliquique sensus debitum officium perægre præstare valeant, faciendum omnino putavi, ut Magnificentiam Tuam per literas hasce compellarem.

Non possum non Deo opt. maximo immortales agere gratias, qui mihi hunc animum indidit, ut nullius iram aut odium veritus, nullius etiam gratiam aut amicitiam venatus, Dei gloriam et Ecclesiæ salutem intrepide et fideliter hactenus quæsierim. Jam vero cum videam, quanta in me, ab aliquot annis, virium imbecillitas sit, adeo ut oneri publico diutius par esse nequeam, ut et sentiam me non longe abesse a portu, in

quo, deposita omnium curarum et infirmitatum sarcina, tandem placide quiescam, nil restat, nisi ut multis fluctibus et procellis magnis quotidianisque agitatus, cum D. Paulo dicam: Militavi bonam militiam, retinui fidem et bonam conscientiam.

Deinde humiliter et subjectissime gratias ago Serenissimo Regi, Dno Christiano Quarto, Domino meo Clementissimo, qui me clementer fovit, protexit, beneficiisque Regiis affecit, Majestatem ejus suppliciter orans, ut, si qua in re humanitus erravi, et si quid, secus quam debui, administravi, clementer id mihi condonare velit.

. Tuam quoque Magnificentiam, Generosissime Dne Cancellarie, æquum est, ut perpetua grati animi memoria prose-
quar, cujus in me et familiam meam tanta extant beneficia, ut iis, quod rependam, nihil præter affectum habeam. Ne autem illa irrecompensata maneant, Deum precabor, ut recompensationis loco Tuam Magnificentiam, cum Nobilissima Conjuge, omni felicitate et prosperitate beare velit. Jam id solum restat, quod adhuc Magnificentiam Tuam obnixè rogatam velim, dignetur nempe a Serenissima Regia Majestate mihi clementem dimissionem impetrare Causæ hujus meæ supplicis petitionis sunt ætas mea profecta, et ob ætatem virium debilitas, quæ rude donari optant; insuper et diminutio pristinæ meæ æstimationis, quæ statum Ecclesiæ non parum labefactare videtur: Ne autem hæc res longius serpat, sedulo cavendum est. Invenietur facile quispiam in tanto Doctorum Virorum numero, qui ætate florens, animoque et corpore valens, lampadem hanc a me recipere, eaque laudabiliter et cum fructu Ecclesiis deinceps prælucere possit. Quod si Deo visum fuisset, mea opera diutius uti, utique etiam mihi vires ulterius suppeditasset, quibus diutius demandatæ mihi provinciæ digne præesse valerem. Nunc autem, quia Deo opt. max. aliter visum est, acquiesco voluntate illius, meque totum ad nutum illius compono, non modo non invitus, sed et lubens alteri locum dans, qui rupta redintegrare et omnia secundum Ordinationem Regiam rite administrare valeat. Quocirca Magnificentiæ Tuæ gratia, quæ erga me et meos semper fuit conspicua, sit etiam, precor, in hac parte illustris, impetrando mihi a Regia Majestate benignam et clementem

dimissionem, et commendando me ulteriori illius Clementiæ et Gratiæ. Spero me Magnificentiæ Tuæ intercessione voti mei compotem futurum. Hujus, ut et reliquorum mihi exhibitorum beneficiorum remunerator erit Deus ter opt. maximus, ejus benignæ protectioni Magnificentiam Tuam cum Nobilissima Conjuge commendo, et precibus meis assiduis commendabo, benignum responsum solícite expectans.

Ex musæo meo.

Magnificentiæ Tuæ addictissimus

Petrus Vinstrupius

S. S.

Udskrift: Generoso et Magnifico Domino Cancellario, Dno Christiano Frisio, Domino et Patrono suo plurimum observando, S. P. D.

Orig. i Kong. Bibl., Bøllings Brevsamling. Kun Underskriften er egenhændig. Der findes ingen Datering, men Brevet maa formodentlig være fra Vinstrups sidste Levetid.

453.

1614. 9de Juni. Kongelig Befaling til Rigets Biskopper om at indfinde sig i Kjøbenhavn (i Anledning af den Forklaring, D. Hans Resen skulde afgive angaaende sin Lære).

Menige Bisper wdi Rigett vndertagendis D. Peder Vinstrup fick breff at møde vdi Kiøbenhavn den 3 dagh Julij.

Christianus Qvartus.

Wor synderligh gunst thillforn. Vi bede eder och wille, attj retter eders Leylighed effter, saa i thill den 3 dagh Julij førstkommendis kunde verre herudi vor kiøbsted Kiøbenhavn thillstede och tha videre vor naadigste ville att erfare. Thermed scheer vor villge. Befallendis eder Gud. Haffniæ 9 Juni Ao. 1614.

Sjælandske Tegnelser. XXI, 63.

454.

1614. 16de Juli. *Universitetets Testimonium publicum for M. Hans Arnoldsøn de Fine, hidtil Rektor i Helsingør, nu kaldet til Sognepræst i Helsingborg.*

Johannem Arnoldum de Fine, Philosophiæ Magistrum, nostris hisce ab industria et diligentia, quam bonis artibus, Philosophiæ et SS. Theologiæ a teneris assidue tribuit, si commendaremus, actum ageremus, publico enim Academiæ Giessensis Testimonio id abunde testatur illustrissimus Princeps Johannes Georgius D. G. Norvegiæ hæres, Dux Schlesvicj, Holsatiæ etc., qui tum temporis, cum ibidem supremi in Philosophia honores ei decernerentur, ad clavem Academiæ prædictæ sedebat. Rigidiorem igitur inquisitorem non inviti ad id remittimus, dum ea, quæ nostri sunt instituti, brevi ac succincto, serio tamen peragimus sermone. Ex eo quo, peractis variis Germaniæ, Galliæ et Belgii peregrinationibus, apud nos degit, nihil aliud de eius vita ac moribus percipere potuimus, quam quod omnibus modestia, probitate ac pietate haud superficialia præluxerit, ut vel ea de causa publi Helsingøræ præfectum eum voluerint superiores. Cui officio tanta cum laude præfuit, ut iam ad munus ecclesiasticum legitime vocatus, haud leue sui adolescentibus post se reliquerit desiderium. Eruditionem vero, quam peregrinationibus variis ac studio indefesso sibi acquisivit haud umbratilem, tum publice hic in Academia legendo, docendo et disputando, tum Helsingoræ in juvenum ingenii artium liberalium linea poliendis, satis superque declaravit. Illud forsitan animo haud flecto concipiens: scire tuum nihil est, nisi te scire, hoc sciat alter. Quocirca cum hæc talia sint, quæ vnumquemque in sui amore trahere possint, quin omnes boni literarum ac Musarum patroni hunc sibi commendatum habere velint non dubitamus, idque ut faciant hisce rogamus (etc.). In cuius fidem publico Academiæ sigillo et Notarii jurati hæcce confirmari iussimus manu. Havnæ 16 Julii Anno [1614].

Udkast med Universitetets Notarius, D. Oluf Worms Haand i Univ.-Bibl., Rostgaardske Saml. 121 Fol. (p. 7).

455.

1614. 20de Juli. Borgmestere og Raad i Helsingør adspørge Universitetet om tvende Mænd, som de ønskede henholdsvis til Kapellan og til Rektor i Helsingør (se Nr. 457).

Voris gantz wenlig helsen altid forsendt med Gud Allermegtigste. Kierre Venner nest worris wenlig tacksigelse for megitt beuist æhre och goede, huilckitt att forskylde wi altid gierne wille findes wellwillige: kunde wi Eder paa dett wenligste icke forholde, att wi endellgen her til St. Olai kircke behøffuer en Cappelan, saa her nu som tillforn mue werre tuenne Cappelaner. Saa er her en Person i worris Scholetiennist wed nafn Jørgen Henricksøn, huilken oss siunis en skickelig och duelig person att werre, och wi nogle gange haffuer hørt hans predicken, som oss sambt worris gandske Borgerskab well befalder. Thi haffuer wi hoss oss besluttet att kalde hannum till Cappellan till for^{no} kireke, om i kiender hannum duelig och tienlig der till, I da her till will giffue eders sambtøcke, saa hand med dett første maa worde ordinerit. Dernest, som eder vden tuiffuell well er witterligt, att worris Scholemester, hederlig och høylerd Mand M. Hans de Fine, er kalditt her fra till Sogneprest i Helsingborrig, haffuer wi och hoss oss besluttet thill thend tienneste att wille kalde hederlig och høylerd Mand M. Pouell Foss Desiderij Søn, om I kiender hannum der till tienlig oc duelig. Bedendis gierne, wi her paa fra eder wed nerwerende worris Middel, Erlig och Wellagt Mand Hans Kierurt, maa fange suar och beskied. Vi findis gierne wellwillige att tiene Eder till wilge och welbehag altid i hues maade oss mugligt er. Wille her med haffue eder samptlig Gud Allermegtigste befallendis.

Helsingør thend 20 Julij Anno 1614.

Borgemestere och Raad ibn.

Udskrift: Hederlige och høylerde Mend, Rectorj och Professoribus vdi Kiøbenhaffns Universitet, worris sønderlig goede wenner gantz wenligen tillschreffuitt.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 184.

456.

1614. 22de Juli. Universitetets Program i Anledning af Prof. Hans Rasmussens Død og Jordefærd.

Corpus humanum fragilitatis caducæ symbolum . . .¹⁾. Vir clarissimus D. M. Johannes Erasmus, collega quondam noster suavissimus, qui in decrepita iam fere senecta, variis vegetæ ætatis exhaustis laboribus, 19 huius mensis die mortalis corporis exuvias amicis tumulandas reliquens ad vere vivos concessit. Quid enim mortuum diceremus eum, qui mortalitatem cum immortalitate permutans æternæ ac nunquam desituræ gaudet vitæ vsurâ? Idque eo audentius ut proferamus, vitæ vel potius umbræ eius apud nos rite peractæ iubet irrevocabilis scena. Natus namque fuit clarissimus hic vir in Regia nostra Havnia Anno christiano 1551 parentibus optimis, patre quidem Erasmo Petri Falstringio cive honestissimo, matre vero Maria Nicolai. Qui postquam filium hunc per sanctum regenerationis lavacrum numero fidelium asseribi curassent, ita eum Musis ac Gratiis dicarunt, ut tam privatim, opera studiosi cuiusdam, quam publice in schola hac ad D. Virginem, eum ad decimum vsque ætatis annum erudiendum curaverint. Cum vero singulare, quod in illo eminebat Musices studium arte haud levi excoluisset, a clementissimo et laudatissimæ memoriæ principe Dn. Friderico 2. D. G. Daniæ, Norvegiæ etc. Rege optimo in numerum eorum, qui ei a sacris essent cantionibus, adoptatus est; quod munus non sine laude eximia per quinquennium integrum obivit. Verum cum vehementiori ardore literarum optimarum flagraret, sese viro clarissimo Dn. M. Jacobo Svenonis Academiæ huius olim Professore eximio coniungendum duxit, cuius opera per biennium tantum profecit, ut in album civium Academicorum reciperetur ac biennio alio elapso, Anno videlicet Christi 1570, ætatis vero 19, titulo ac honoribus in Philosophia primis ornaretur. Deinde ignavi ac plebei animi existimans domi testudineo more perpetuo latitare, sese ad varias Germaniæ Academicas vberioris mercaturæ literariæ gratia contulit. In quibus

¹⁾ En Del almindelige Betragtninger over Døden udelades her.

per quinquennium ita versatus est, ut non solum diligentiae et eruditionis praemium insigne, supremum videlicet in Philosophia gradum Anno 1579 Witteberga retulerit, sed etiam literas commendatitias ab Illustrissimo Principe ac Dno, Dn. Viderico Duce Mechenlinensi, ad Sereniss. ac potentissimum Principem ad Dominum Fridericum 2 D. G. Daniae Norvegiae etc. Regem reportaverit. Quibus tantum tum assecutus, ut mox professionis extraordinariae curam adeptus fuerit, qua fideliter et magna cum laude defuncta ad vacantem professionem Pædagogicam provectus est Anno 1580. Ad Mathemata quoque docenda Anno 1582 selectus¹⁾, tanto cum auditorum ac discipulorum commodo ac fructu ea publice hic prælegebat, ut ab ea cura ad Physicam docendam senatus Academici consulto Anno 1603 vocatus sit. Quanta vero non solum cura ac diligentia concredita docendi munia in Regia hac administraverit Academia, sed etiam vitæ ac consiliorum integritate in medium consuluerit, vel ex eo colligere licet, quod Anno 1610 Magnificus Universitatis huius designatus, creatus ac proclamatus sit Rector. Quem quoque dignitatis gradum per annum magna cum laude sustinuit. Cum primum solitarium vitæ statum cum sociali permutare decrevisset, sibi vitæ sociam virginem honestissimam Annam Petreiam Arhussiensem delegit, quæ postquam eum filiae unius parentem fecisset, finito anno cum paucis septimanis ad superos concessit. Viduitatem vero hanc patientia toleravit annos decem et septimanas triginta, donec Anno 1593 virginem honestissimam Catharinam M. Wessellii Canonici Lundensis filiam legitimo sibi iunctam matrimonio voluit, quod omnino ex voto fuit, Deo opt. max. liberis quinque, filiolo unico ac quatuor filiabus, ex quibus una in vivis esse iam desiit, benigne ornante. Die Martis proxima repentina ac forti adeo correptus est Apoplexia, ut subito loquelæ ac motus facultate intercepta quatuor vix horis elapsis e vivis eximeretur, postquam ætatis 64 complevisset annum. Non dubitamus cives Academici de vestro in has exsequias affectu, quem ut hodierna die hora prima in publica

¹⁾ Her tager Programmets Forfatter, D. Oluf Worm, betydelig fejl af Tiden (se 2den Del, S. 639 flg.).

luce ostendatis hortatores sumus. Frequenter igitur convenite, comitatu vestro funebrem pompam exornate, ac solemne hoc charitatis officium non inviti præstate. P. P. 22 Jul. Anno 1614.

Sub officii nostri sigillo.

Udkast med Universitetsnotarens D. Oluf Worms Haand i Univ.-Bibl., Rostgaardske Saml. 121 Fol. (p. 10—11). Sammesteds (p. 35 flg.) findes en Optegnelse om s. M. Hans Rasmussens Gjæld til Universitetet.

457.

1614. 26de Juli. *Testimonium publicum for M. Povl Fos, som havde rejst udenlands i sex Aar med det kgl. Rejsestipendium og nu anbefales til Rektor i Helsingør (se Nr. 455).*

Ex animi sententia hisce testatum volumus, M. Pavlum Fossium, virum ingenuum et eruditum, almæ huius Academiæ Professores reliquosque literatos vitæ integritate ac diligentia studio ita ante aliquot annos sibi devicisse, ut summo in Philosophia gradu eum ornatum voluerint. Cumque in stadio cæpto indefessum illum experti essent, Régio stipendio auctum ad exterarum Academiarum ablegare non dubitarunt. In quibus per sexennium ita versatus, attestantibus publicis ab ipso diligentia editis specimenibus, ut doctiorum ac optimorum quorumcunque favorem ac benevolentiam sibi conciliaverit havd exiguam. Vitæ igitur hic apud nos, tum apud exteros talem habuit rationem, ut aliis jam exemplo non immerito esse possit; nihil enim unquam ad nostras pervenit avres, quod vel in minimis optimæ nostræ de ipso conceptæ spei aliquid detrudere potuit. Quocirca de meliore nota bonis omnibus literarum fautoribus ac patronis optimis virum hunc commendatum volumus, rogantes, ut laudabiles ipsius conatus omni modo juvent ac promoveant. In primis vero honestissimum senatum reliquosque patres civitatis Helsingorensis, penes quos scholæ ejusdem jus ac directio sita est, ita hunc ipsum exhibitum volumus, ut non dubitent, quin is sit, qui cum fructu ac lavde juventuti præesse possit. Ut ideo ei quibuscunque humanitatis et benevolentia officii adsint ac promoveant, expetimus, experturi absque dubio animum

ad quævis gratitudinis munia promptissimum, præterquam quod hoc ipso rem Deo gratam, Ecclesiis et scholis utilem sint facturi, nosque ad paria præstanda obligaturi. Ne autem fidem harum quispiam in dubium vocet, eas sigillo Academiæ et manu Notarii publici munivimus. Havniæ 26 Jul. Anno 1614.

Udkast i Univ.-Bibl., Rostgaardske Saml. 121 Fol. (p. 13—14).

458.

1613. 10de Oktober. *Universitetsprogram i Anledning af Pedellen Jens Pedersens Død.*

Johannes Petri, quod facere diu minitatus est, fecit, hoc est, qui ritu Academico inscitæ ac ruditatis onere multos levavit, suam nudius tertius mortalitatis deposuit larvam. Gratulemur igitur ipsi hoc facinus et virile et christianum, quo et patientia morbum et fide mortem victus vicit. Ut mori aliquid demus, quis, unde et qualis hic fuerit, paucis indicabimus. Non quod necessarium; rerum enim Academicarum penitus sit ignarus oportet, qui hunc non noverit; sed quoniam nostris exequias parandi ita postulat consuetudo. Natus igitur est noster hic Johannes Petri in Cimbria chersoneso pago Klintrop in nomarchia Giernherrit dicta, parentibus honestissimis. Patre quidem Petro Chilianii, matre vero Anna Joannis f. Qui postquam ipsum coetui fidelium per sanctum baptismatis lavaerum inserendum curassent, nihil intentatum reliquerunt, quo minus pietati ac bonis moribus a teneris assueferet. Quocirca ætatis annum decimum quartum ubi attigisset, Arhusiam optimarum artium ac poltioris litteraturæ gratia ablegarunt. Quo in loco ubi in numerum eorum, qui se ingenuis disciplinis penitus dicarunt, a viro doctissimo D. M. Petro Severini Kierndropio receptus esset, quindecim integros transegit annos. Hinc cum se solidioribus adhuc disciplinis videret habilem, Roeschildiam profectus est, quo in loco insigni modestia ac in præceptores observantia per 6 comoratus est annos. Porro huc Hafniam Anno 1599 venit ac civem Reipublicæ nostræ se professus est, in qua tanta cura ac diligentia sui quod erat officii peragere studuit, ut Anno 1602

in publicum Academiæ ministrum eum senatus Academicus elegerit, quo rudes et intonso adolescentulorum huc venientium dedolaret impetus, ac Academiæ inserviendò fidelis apparitoris officio fungeretur. Quod quidem quanta dexteritate administraverit, norunt omnes, qui non heri aut hodie in Academiam venerunt. Cæterum solitariam hanc vitam cum socia ac coniugali commutare ubi decrevit, honestissimam fæminam Johannam Erasmiam Anno 1607 19 Aprilis legitimo sibi matrimonii copulavit vinculo, cum qua infoecundo penitus per octennium vixit thoro. Circa festum pentecostes primum adversa valetudine conflictari cæpit, quæ in neutro a Medicis appellato statu eum ita detinuit, ut modo sanis modo ægris eum non injuria annumerare potuisses, donec ante sex septimanas morbi impetu penitus prostratus, lecto omnimode affigeretur. Exhaustis denique corporis totius viribus nudius tertius mundanæ huius scenæ depositis exuviis, circa horam 10, animam Deo creatori reddidit, postquam ætatis 50 attingisset annum. Huic tam vigilantibus et assiduo Academiæ ministro cum hodierna die funus sit faciendum, quin exequias ultro ituri sint cives Academici, minime dubitamus. Qui enim ad publicas Musarum arces ac scientiarum promptuaria viam studiosis adolescentibus toties munivit et morum scabritiem e scholastico pulvere haustum insigniter lævigavit et polivit, eum fas et jus esse censemus semel a nobis ad dormitorium suum honeste produci. Frequentes igitur ante ædes convenite, ac funus hoc deducendo extremæ obrepentis horæ incertitudinem perpendite. P. P. Hafniæ 10 Octobr. Anno 1614. Sub officii nostri sigillo.

Efter Univ. Notarius D. Oluf Worms Udkast i Rostgaardske Saml. 121 Fol. (p. 18).

459.

1615. 22de Februar. Universitetets Brev til Boghandler Frobenius i Hamborg om et Exemplar af Luthers tydske Værker, som man havde faaet fra ham, men ønskede ombyttet med den latinske Udgave.

Litteras tuas, vir humanissime, quibus petitioni nostræ satisfecisse et octo Lutheri volumina Germanica ad nos ante annum

transmisisse scribis, accepimus. Qvod vero ad priores tuas, qvibus precium horum voluminum ad nos perscripsisti, hactenus nihil tuleris responsi, id variis mutationibus variisque negotiis Academicis, qvibus impedita fuit universitas nostra, ut adscribas petimus. Huc accedit, qvod cum in usum juventutis nostræ, qvæ minus perita est lingvæ Germanicæ, libros hosce comparemus, eos Latino idiomate potius qvam Germanico editos exoptemus. Animus igitur erat Germanicos hosce ad te remittendi, ut Latinos mitteres, sed commoda destituti occasione hactenus id intermisimus. Qvocirca hisce jam rogamus, ut Latina Lutheri volumina ad nos transmittere haud graveris, ut eadem commoditate et Germanica, qvæ adhuc int . . apud nos sunt, tibi remittere, et precium, qvod pro iis postulaveris, solvere qveamus. Hoc officio nos tibi tuisque rebus in perpetuum devincies. Vale Hafniæ 22 Febr. [1615].

Udkast med Universitetets Notarius D. Oluf Worms Haand i Univ.-Bibl., Rostgaardske Saml. 121 Fol. (p. 26). I Konsistoriets Arkiv Pakken Nr. 188 findes tre Skrivelser, fra Aarene 1614—16, fra Boghandler Georg Ludovicus Frobenius i Hamborg til Universitetet angaaende Jena-udgaven af Luthers tyske Værker i 8 Foliobind, som Universitetet, som det synes, havde bestilt hos ham, men senere gjorde Vanskeligheder ved at modtage, men dog tilsidst, i Juli 1616, betalte med 49 Mark lybsk til Heinrich Wolf, »Hamburger ordinari Bot auf Copenhagen».

460.

1615. 25de Februar. Universitetet tilstaar M. Niels Foss det for en Mediciner bestemte kgl. Rejsestipendium.

S. P. Compellavit nos tuo nomine Nobilissimus Dn. Bredo Rantzovius vicarius Regius, rogans, siquidem stipendium Regium jam vacare intellexit, ut ejus te participem reddere haud dedignaremus. Intercessione igitur tanti viri permoti, tuisque studiis bene cupientes, stipendium Medicum, quod jam vacat, ita consentiente M. D. Cancellario, tibi deputavimus: hac lege, ut huic studio te totum tradas, ac obligationi, quam mittimus, subscribas. Igitur hoc tibi hisce significatum volumus, ut si beneficio Regio gaudere cupias, obligationem tua manu subscriptam remittas, ac studio Aselepiadæo te totum emancipes. Curabimus

hoc facto, ut ad te hujus anni stipendium (quod a festo Paschatis initium capit) circa nundinas Francofurtenses autumnales deferatur, quo eodem, more solito, deinceps frui possis. Speramus te vicissim gratitudinem debitam erga omnes et singulos nostrum declaraturum, studiaque tuæ eo directurum, ut patriæ emolumento ac commodo haud vulgari esse possis. Vale et data occasione responde. Hafniæ 25 Februarii Ao. 1615.

Rectores et Professores Academiæ
Hafniensis.

Ornatissimo juveni Domino Nicolao Fossio Dano, Artium et Philosophiæ Magistro, — Herbornæ.

Udkast i Univ.-Bibl., Rostgaardske Saml. 121 Fol. (pag. 27 og 63).

461.

1615. 11te Marts. Universitetets Vidnesbyrd om det Afkald, afd. Biskop D Peder Vinstrups Børn gave hans efterlevende Enke, da hun havde skiftet med dem (i Anledning af sit forestaaende Ægteskab med D. Hans Povlsen Resen).

Rector oc Professores i Kiøbenhaffns Universitet kiendis oc gjør vitterligt for alle med dette vortt obne bref, att Aar efter Guds byrd 1615 den 11te Martij er fremkommen i wortt Consistorio hederlig oc høylerd mand M. Niels Claussøn, Superintendent offuer Opsloe Slict, oc daa vdi voris nerverelse mundelig oc skriftelig gaff tillkiende, att hand paa hans hustrues Elene Pedersdaatters wegne haffuer annammelt oc oppebaaret aff hederlige oc gudfryctige Qvinde Anne Eliaedaatter, s. D. Peder Winstrups efterleffuerske, hvis hende kunde tillfalde efter hendis s. Fader D. Peder Winstrup fordem Superintendent offuer Sielands Slict.

Desligeste ocsaa fremkom hederlig oc høylerd Mand M. Elias Eisenberger, som bekiende, att efftersom hand vaar ombedett, att hand skulle vere s. D. Peders Sønners, Peders oc Eliæ, forsvar oc formynder, oc erlig oc welaet Claus thor Smede¹⁾,

¹⁾ Den 29de April 1616 overlod Rektor og Professorer paa Vor Frue Kirkes Vegne Bjeverskov Kongetiende for en aarlig Afgift af 5¹/₂

som vaar oesaa ombedit all vere de fire Døtters Marine, Thale, Anne oc Mette dieris forsvær: oc bekiende bogge, all de haaffe paa for^{ne} børns vegne veritt offuer samme Skifte, oc paa dieris vegne annammit oc oppebaaritt allt, hvis dennom effter dieris s. Fader arffuelige kunde tillkomme. Hvorfaare de samptligen gaff oc gjorde for^{ne} hederlig oc gudfryctige Qvinde Anne Eliædaatter s. D. Peder Winstrups effterleffuerske itt fullt, trygt, friett oc fast affkald for ald den federne arff, bemelte arffuinger effter for^{ne} deris s. Fader kunde lodne oc tillfalde; vere sig vdi Jordgotz, Guld, Sølf, pendinge, kleder, kaabber, messing, thin oc allt andit saadant, linnett oc vlden, rørendis oc wrørendis godtz, intett vndertagendis, hvad naffn dett neffnis kand i nogen maade; for^{ne} Anne Eliædaatter oc hendis Arffuinger all vere oc bliffue aldellis qvitt oc fri, ledig oc løs oc wittald till evig tid wryggelig all holde. Oc betacker for^{ne} arffuinger for^{ne} Anne Eliædaatter for rigtig Skifte oc Wdlagd. Till ydermere Vidnisbyrd trycker vi Universitets Signet her neden for dette vortt obne breff, som er giffuet oc skreffuet Anno et die ut supra.

Udkast i Univ.-Bibl., Rostgaardske Saml. 121 Fol. (p. 67).

-

462.

1615. 29de Juli. Universitetet tilbyder Klavs Plun den ved D. Leonhardt Metzners Befordring ledige Post som juridisk Professor.

S. P

Postquam Serenissimus ac Potentissimus Princeps noster Christianus IV, D. G. Daniae, Norvegiae etc. Rex clementissimus, e societate nostra in aulam evocasset juriseonsultum clarissimum D. D. Leonhardum Metznerum, collegam quondam nostrum charissimum, de successore, qui cathedram juridicam patriae comodo et almæ Academiae nostro honore exornare posset, deliberare incepimus. Inter reliquos autem, quos ad hoc dignitatis

---

Td. Rug, 5¹/₂ Td. Byg og 6 Td. Havre til Claus thor Smede, Raadmand i Kjøge, og hans Hustru, Marine Eisenberg (en Søster til Bispinden).

munus eveclos cupiebant Patres Academici, facta tui est mentio honestissima. Plærique enim benevolum Academiæ animum grata te mente semper prosecuturum singularemque hunc favorem debita animi subiectione excepturum sperantes, consensu Magnifici Domini Cancellarii Christiani Friis de Borreby, in te propensis animis inclinabant. Quocirca e re tua futurum existimabant, si te quamprimum huc conferres, ac animum Patrum Academiæ in te affectum exspectares. De eo igitur te jam certiore reddimus, quo res tuas ita componas, ut prima occasione hic sis, et Academiæ operam tuam offerre possis, singularem benevolentiam nunquam in ullo nostrum desideraturus. Vale, Hafniæ.

Rector et Professores Academiæ
Hafniensis.

Clarissimo et Doctissimo viro Domino Claudio Plum Dano
J. C. amico nostro.

Udkast i Univ.-Bibl., Rostgaardske Saml. 121 Fol. (p. 64. 119). Datum fremgaar dels af Pladsen, hvorpaa Brevet staar, dels af Acta Consist. 29 Juli 1615: •Bleff besluttet, att Claudius Plumius skulde voceris literis Academicis•.

463.

1615. 1ste September. Universitetet tilbyder M. Hans Michelsen, Sognepræst i Assens, den ledige Post som Professor pædagogicus.

Rector et Professores Academiæ Hafniensis Dn. M. Johanni
Michaelio S. P.

Esocietate nostra a Regia Majestate ad Episcopale munus vocato Reverendo et Clarissimo viro D. D. Johanne Resenio collega nostro carissimo, varias Academia nostra, præsertim quo ad professores, subiit mutationes, adeo ut collegam jam desideremus, qui pædagogicum docendi munus in se suscipere non sine Academiæ laude possit. Quocirca habita deliberatione, consensu illustris ac Magnifici Domini Cancellarij Dn. Christiani Frijs de Borreby, Academiæ conservatoris post Deum et Regem supremo, injecta tui est mentio honestissima, ita ut animis

propensis tibi hoc muneris deferendum esse censerent Patres Academici. Visum igitur est omnibus, ut tibi literis hoc significaretur, quo res tuas ita componere posses, ut statim ad festum Michaelis te nobis hic sistere valeres. Et quemadmodum non dubitamus, quin singularem omnium nostrum in te favorem et benevolentiam grato animo sis prosecuturus, ita certo tibi persuasum habeas, nos adventum tuum omni amore et favore excepturos. Vale. Hafniæ, Calend. Septemb. A° 1615.

Reverendo doctissimoque viro Dn. M. Johanni Michaelio Ecclesiæ Asnensis Pastori vigilantissimo.

Udkast i Univ.-Bibl., Rostgaardske Saml. 121 Fol. (p. 66 og 139).
Jvfr. Kallske Saml. 81 Fol.

464.

1615. 1ste November. Prof. Hans Jensen Alans Testimonium for M. Poul Andersen fra Kjerteminde, der i et Par Aar havde været i Huset hos den lærde Holger Rosenkrands.

Virtute et doctrina ornatissimus M. Paulus Andreae Cartemundanus, relicta schola patria, venit ad almam Academiam Hafnianam, receptusque est in numerum civium Academicorum, Decano M. Christiano Ripense. Inde consilio amicorum, præcipue clarissimi viri M. Canuti Bieschij cognati sui, vocatus est in Germaniam, ubi cum prædicto Dn. Bieschio triennium vixit. Inde rediens, ascitus est in numerum docentium in schola Ottoniana, et quartæ classi præfectus. Mox inde revocatus a generoso simul atque nobilissimo Domino, Dn. Holgero Rosekrantzio de Rosenholm, apud quem biennium insumpsit. Quo finito rursus Hafniam concessit; et anno elapso Vitebergam repetiit, ubi biennium integrum insumpsit. Instante autem proxima promotione, invitatus est ad promotionem magistralem, venitque Hafniam, et cum laude approbatus ab amplissimo Senatu Academico, honorem virtutis, integritatis et doctrinæ excepit a Rev. et Clariss. Viro M. Casparo Brochmanno, Sacrosanctæ Theologiæ Professore et ejusdem Candidato, tunc temporis Decano spectabili. Reliquum tempus insumpsit in ædibus Reverendissimi atque Clarissimi Viri Domini D. Johannis Resenii, Episcopi Sielandiæ

vigilantissimi etc., cui semper carus et acceptus fuit. Petenti igitur publicum testimonium, deesse non potuimus, quin potius eum commendamus de meliore nota omnibus virtute et doctrina clarissimis viris, dignentur nostro M. Paulo fauere, eumque promouere ad quæuis honesta. Ego vicissim omnibus eius patronis mea studia deferò promptissima. Bene vale. Calend. 8bris Anno 1615.

Joh. Jan. Alanus.

Udkast i Rostgaardske Saml. 121 Fol. (p. 141). Smst. findes D. Oluf Worms, Universitetets Notarii, Udkast til et Testim. publ., ogsaa dateret 1 Okt. 1615, for samme M. Povl Andersen, og i Indhold ganske overensstemmende med ovenstaaende Testimonium privati præceptoris.

465.

1616. 12te Februar. *Klavs Plum, hvem Universitetet havde tilbudt den juridiske Professorpost (se Nr. 462), takker for Tilbuddet, men ønsker Tilladelse til at blive endnu et Aars Tid i Udlandet.*

S. P. D.

Quibus vobis, Patres Conscripti, verbis gratias tanto fauore dignas agam, quo Nobilissima Astræa me vestra non solum dignum æstimare, verum etiam eandem meæ fidei committere volueritis, nec lingua nec calamus suppetunt. Etsi autem tenuitatis meæ me conscium satius esset saluatione excusare, quam tanto oneri cum pudore succumbere, attamen paternæ vestræ confisus benevolentia, nihil non quocunque etiam periculo subire malo, quam vestri mei quæ immemor inobedientia accusari, legeque Solonis justissima condemnari, qua ad bella muniaque publica euocati, si reclamarent, sacris non solum interdicerentur, verum etiam, quod rigidius, perpetua notarentur infamia. Etenim cum omnia jura absentium maximam rationem habeant, ut etiam læsæ Maiestatis reum absentem Justinianus damnare noluerit, spe certa futurum confido, ut habita justissima absentia meæ ratione, vicem potius meam æquis feratis animis quam accusetis, quod præsens postulatis vestris debita animi submissione statim respondere non possim, pro ut vestrum quidem meritum singularisque in me millefariam decla-

rata cfflagitaret beneuolentia. Votis itaque meis in præsentiarum (quod mihi cordolium). seclusus, literis patientiæ vestræ sacrificare supplex volui, ut paterno vestro indultu nuperrime in hanc terram venienti (vix enim secundum hic egi mensem) rerumque Italicarum haectenus ignaro, gratiam faciatis, annumque ad lustrandas Italiæ prouincias, linguamque addiscendam concedatis. Plurimum est, quod petatum venio, fateor, sed tamen meo iudicio tale, quo exercitam vestram in literatos beneuolentiam vestra gloria ostendatis. Intercedunt pro me, præter sexcenta alia, jura mea, quæ exoticarum linguarum cognitionem non solum postulant, verum etiam quoddam nutrimentum ex quotidiana Romanorum antiquitatum inspectione haurire videntur; cum vel hac sola regio cæteris totius Europæ præstantissima oculari præstet demonstratione, quæ doctissimæ quæque Romanorum paginæ docere nequeant. Quare, Patres, necessitati meæ ignoscite eaque spe certi petitis subscribite, futurum ut quod absentia mea iuuentuti decedat, reuersus postliminio pro virili restituam. Deus ter Opt. Max. diuina sua vobis adsit benedictione, ut multiplices iuuentutis vestræ fructu, magnoque Ecclesiæ et Reipublicæ emolumento quam optime diutissime vivatis. Valcatis. Dabantur Paduæ 12. Februarij Anno 1616.

Vester omnium addictissimus

et humilimus Cliens

Claudius Plum.

Udskrift: Mag^{co} Reuer^{dis} Experiens^{is} Clariss^{is} Humaniss^{is} Viris, Dom. Rectori et Professoribus Regiæ Academiæ Haffniensis, Mecænatis suis omni honore et amore colendissimis.

Paategnet: Receptæ 29 April. 1616. Lectæ sunt hæ litteræ in Consistorio 29. Aprilis.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 180. Jvfr. Acta Consist. 29. April 1616: «Lectæ sunt litteræ M. Jani Dionysii et Claudii Plumii de mora aliqua et dilatione petita; decretum est, ut res relinqueretur benevolo Magnifici Dni Cancellarii arbitrio et iudicio».

466.

1616. 26de Martz. Kongebrev til Universitetet om at lade Kommunitetets Bønder i det vestlige Sjælland kjøre Salpeterjord for Salpetersyderen paa Antvorskov.

Christian den fjerde med Guds Naade Danmarckis, Norgis, Vendis och Gottis Koning.

Vor synderlige Gunst thillforn. Vider, att eptersom wij naadigst haffuer antagit en Salpeter Siuder, som schulle siude Salpeter her for wort Slott Anderschouff, och thill des fornødenhedt schall hand vdi epherschreffne wore och Chronens Lehne, som er vdi Anderschouff, Korsøer och Sebyegaardtz Lehne opsøge och wdlede iord och materie thill samme Salpetersiuden: Thj bede wij eder och naadigst begierre, attj oss thill naadigst behaugh och willige wille beuilge och lade thillsige alle Communitetens thiennerer offuer forⁿo thrende Lehne, att dj vdi neruerendis aar, naar dj af wore Lensmend eller deris fuldmegtige bliffuer thillsagt, maatte thilhielpue huer dennom att frembsøre hiid thill forⁿo wortt Slott Anderschouff fire Secke medt iordt, huer Seck regnit paa en thønde. Dermed gjør i Oss sønderligenn thill Willige. Befallendis eder Gud. Schreffuel paa wortt Slott Andtuorschouff den 26 Martij Anno 1616.

Vnder wortt Zignett.

Christian.

Udskrift: Oss elsch^e hederlige oc høiglerde Rectori, Doctoribus, Magistris oc menige Professoribus wdj Vniuersitetet wdj wor kihøstet Kiøbenhaffn.

Paaetgnet: (med D. Thom. Finckes Haand): R. 11 Maji 1616.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 145. Sammesteds findes Afskrift af Kongens Kontrakt med eller Bestalling for Salpetersyderen Gert von Gulick; han skulde have Lov til at grave efter Salpeterjord rundt om i de ovennævnte Len — dog ikke i Folks Huse og Gaarde; Redskaberne til Kogningen skulde leveres ham af Lensmanden paa Antvorskov, Asken til Kogningen skulde han dog selv forskaffe. For hver Tønde lutret Salpeter, som han leverede til Arkelmesteren paa Tøjhuset i Kbhvn., skulde der betaales ham 6 Rdl. o. s. v. Dat. Antvorskov 26 Marts 1616.

467.

1616. 29de April. Universitetet tilstaar D. Thomas Fincke en Del af S. Rochi Kapel til Gravsted, i hvilken Anledning han havde givet 100 Rdl. til Vor Frue Kirke.

Vice-Rector och Professoros vdi Kiøbenhaffn kiendis her med vdi thette vort obne breff, att eftersom hæderlig och høylerd Mand Doctor Thommis Fincke, pro tempore Rector och voris collega, aff fri villige thill voris Kircke it hundrett Rigs Dr. presenterit, forærit och lessuerit haffuer, thieris aarlige Renthe der aff thill Kirckens nytte och gaffn, fornemligen thill lius eller thill Rochi Capellis thag och render vid lige at holde, att vi deremod haffuer hannom vndt och thilladt, och hermed vnder och thillader, att hand then sted i Rochi Capell, vesten och norden vid salig Doctor Peder Søffrensens graff, thill sig, sine børn och arffuinger nyde, bruge, beholde och med mure vnder Jorden och monument paa Vegene indbegne och bepryde maa, aff Kircke vergene nu er eller kommendis vorder wbehindrett i alle maade, thill sig, sine børn och arffuinger, en efter den anden, thill leiersted vden bethalling att bruge. Dog naar nogen der vdi aff samme hans Arffuinger begraffuis, som icke ellers haffuer fri leiersted i Kircken, som ere vden for hans eller professorum familia, daa skulle Kirckewergene otte Rigs Dr. fornøis. Bedendis her med for oss och voris efterkommere Kirckewergene nu ere eller kommendis vorder forⁿe Doctor Thomis Fincke eller hans Arffuinger her vdi ingen hinder att giøre eller giøre lade vdi nogen maade, mens ydermere forⁿe Renthe, saaledes som forskreffuit stander, att anvende. Till Vindisbyrd haffuer vi laadett henge Rectoris signett her for och Notarium Academiæ vnderskreffuet. 29 April. Anno 1616.

Udkast med Finckes egenhædige Rettelser i Univ.-Bibl., Rostgaardske Saml. 121 Fol. (p. 81—2).

468.

1616. 29de April. Universitetet tilstaar M. Hans Aalborg, at efter hans Død maatte en af hans Børn, som dertil var duelig, blive Universitetsboghandler efter ham, og ligesom han benytte S. Rocchi Kapel til Boglade.

Rector och Professores vdi Kiøbenhaffnn kiendis och gjører vitterligt for alle, att vi haffue vndt och thilladt och nu her med vnder och thillader hæderlig och vellerdt Mand M. Hans Aalborg, att naar hand efter Gützt faderlige och naadelige villie ved dødenn heden kaldis, att da en aff hans børn, som der thill duelig er, maa komme i hans sted och nyde universitetz frihed sin liffs thid och beholde Rocchi Capell vdi vor Frue Kircke thill samme hans bog handell, dog att der aff Kircke vergerne nu ere eller forordineret vorder thill kirkens nytte och gaffn aarligen sex Rigsd. bethimmeligenn fornøyes, och Capellet med samme bøger och der thill hørige vare zires och prydes, och handlenn vedligeholdis, saa studenterne och huer mand for en schellig værd slig vare bekomme och sig thillhandle maa. Bedendis der med for^{no} Kirckevergerne, atti for^{no} M. Hanssis børn samme Capell efter for^{no} leie och leilighed wbehindrett laader beholde. Till vindisbyrd haffuer vi ladett Universitetis Signett her for trøcke och Notarium vnderschriffue. 29 April. 1616.

Afskrift i Konsistoriets Kopibog Nr. 2, Fol. 111.

469.

1616. 14de Maj. Universitetets Befaling til Kommunitetets Bønder i det vestlige Sjælland om i Henhold til Kongens Vilje (se Nr. 466) at kjøre Salpeterjord til Salpetersyderen Gert von Gulich paa Antvorskov.

Vi Rector oc Professores vdi Kiøbenhaffns Universitet oc de hundrede Kong. Mayest. Studenters Forstander sammesteds giffuer eder voris tienere vdi Andworskow, Korsøer oc Sæbygaards lehn tilkiende, att efftersom vi haffue bekommit voris allerna-

digste Herris oc Kongis vedlagte breff, at vi hannom til naadigst behag oc villie vilde bevilge oc lade tilsige alle communitetens thienere offuer Andworskow, Korsøer oc Šæbygaards læhne, att de vdi dette nerverendis Aar, naar de aff hans Mayestets Lensmend eller dieris fuldmectige bliffuer tilsagt, maatte tilhielpo hver dennom att fremsøre til Andworskow Slott fire Secke med jord, hver seck regnitt paa en tønde: Saa biuder vi oc befaler eder her med, att naar i bliffue tilsagt, at i da ager med eders Vogne hver fire Secke aff denne Materi, som Hans Mayest. Salpeter Siuder Gert von Gulich eder visendis vorder, til Antworskoff Slott. Der imod skal for^{no} Salpeter Siuder saa handle sig emod eder, at hand icke wbeskedenlig kaster i eders huse oc grund, eder til for stoer skade oc besvering: icke heller skal hand afflinge eder nogen skenck oc gaffue. Mens hvor hand nogensted opgraffuer eller opkaster nogen jord eller materie, skal hand platzcn igien kaste, før hand derfraa skillis, saa ingen billig der offuer kand haffue sig at besverge oc beklage, effter som hans bestilling oc instructz indholder oc formelder. Giffuitt i Kiøbenhaffn den 14 Maji Anno 1616.

Wnder Rectoris Signett.

Udkast med D. Thomas Finckes Rettelser i Univ.-Bibl., Rostgaardske Saml. 121 Fol. (p 87).

470.

1616. 25de Maj. *Universitetsprogram i Anledning af Pedellen Niels Rasmussens Død og Jordefærd.*

Depositor Academiæ nostræ Nicolaus Erasmus, quod fatali lege ipsi tandem deponendum erat, deposuit. Is qui tot et toties minus probe dedolatis adolescentibus ruditatis et pulverem scholasticum redolentem larvam deponere solitus est, unicum quam sibi dum inter nos fuit, retinuit, mortalitatis scilicet, deponere jam coactus fuit. Æquum igitur esse existimamus exuvias hic relictas pio et christiano more ad locum communem deducere, affectumque nostrum erga eum, qui Academiæ tot annis fide-

liter et diligenter fuit a servitiis, in publica luce declarare. In primis cum honestis cum ortum parentibus liberaliter educatum summaque industria officio suo defunctum esse constat. Natus namque est Neoburgi in Fionia patre quidem Erasmo Johannis pistore loci ejusdem, matre vero Magdalena Jacobi f., qui ubi eum fidelium cœtui per sacrum Baptismatis lavacrum insertum, per novem annos domi in primis fidei rudimentis fideliter instituissent, Rectori Scholæ Neoburgensis ejus curam demandarunt. Artibus autem liberalibus strenue vacando officiumque morigeri discipuli faciendo usque ad annum ætatis 22 sub ejus inspectione commoratus est. Hinc Roeskildiam uberioris doctrinæ gratia se contulit, ubi solidiore optimarum disciplinarum lacte nutritus, per 9 annos diligentia et studio tantum profecit, ut dignus judicaretur, qui Philosophiæ altioribusque disciplinis animum adjiceret. Eum in finem Anno 1599 huc apulit civitateque Academica donatus paulo post Regia Eleemosyna in quintum usque annum hic educatus est. Interea temporis officium boni ac seduli Musarum alumni faciendo sibi Dominorum Professorum conciliare favorem haud destitit. Hinc factum, ut publicum Academiæ ministrum eum selegerint, quo in officio diligentia, industria et fidelitate laudanda in annum 8 fere versatus est, per biennium interim Depositoris fungens munere. Anno 1610 14 Octobr. divina ita disponente providentia in uxorem duxit fæminam honestissimam Birgittam Joannis f., cum qua placide et prorsus ex voto vixit, quam diu mundanæ huic scenæ interesse ipsi datum. Die sabbathi clapso in morbum lethalem incidit horamque extremam præ foribus esse persentiens, SS. canæ dominicæ viatico se ad abitum præparavit, et depositis mortalitatis exuviis die Jovis circa undecimam nocturnam placide animam Christo redemptori tradidit, annum agens fere 50. Hodierna die ad horam primam cum funus ei facere decreverint amici, ut frequentes ante ædes compareatis et comitatu vestro funebrem hunc apparatus exornetis, jubemus. P. P. Hafniæ 25 Maji Ao. 1616.

Sub officii nostri sigillo.

Udkast med D. Oluf Worms Haand i Univ.-Bibl., Rostgaardske Saml. 121 Fol. (p. 75).

471.

1616. 29de Maj. *Universitetsprogram i Anledning af
Rektorskiøftet.*

Crastina luce more a majoribus recepto Natalem celebrabimus Novi Academiæ nostræ Rectoris Qvi dies merito nobis sacér esse debet, cum in Regiæ hujus Universitatis omniumqve sub ejus tutela degentium salutem et incolunitatem sit institutus. Eo enim Magistratus solemnî pompa inavguratur, qvi res et negotia Academica regere et gubernare, sones punire, bene meritos præmiis condignis afflicere, potestatem habet plenariam. Et certe Herculeos labores in se suscipit, onusqve Ællina gravitas una cum chlamyde Rectorali humeris suis imponit, qvi sceptrâ et insignia hujus magistratus assumit, qvâ norunt ii, qvi periculum fecerunt. Prudenter igitur a majoribus sancitum, ut solemnî hæc. inauguratio a divini Numinis invocatione precibus et cæremoniis sacris inchoetur, qvo auspiciûm felix, progressus felicior, exitus sit felicissimus, et is, qvi grave hoc munus in se suscipit, ut sibi patiatu'r Reipublicæ Academicæ gubernacula committi, arcana omnia revelari, fasces submitti, obedientiam et observantiam præstari, ad Dei opt. max. gloriam et honorem et Academiæ salutem cuncta dirigit. Si causam habuisse veterum gentium mores et instituta videantur, cur mensis Aprilis Nonas, qvâ Alexander Magnus illis in lucem editus fuerit, mirifica solemnitate tum Græci tum Macedones celebrarint; qvartum vero Idus Julias, qvâ Cajus Julius eo die natus, Romani summopere coluerint; si nonam Cal. Octobr. memoria geniti Augusti; si duodecimum Romuli natalitate festum sacrumqve habuerint: cedo, qvidni nostri Rectoris natalem, ex qvo maxima pars salutis Academicæ dependet, honore qvo possumus maximo celebrabimus, huncqve diem svavissimum svavissimis cantibus et piis ad Deum precibus excipiemus? Agite ergo, qvotqvot hic estis viri literis et virtutibus dediti, qvotqvot nostræ jurisdictioni subjecti, crastina luce ad sonitum campanæ majoris in summo Academiæ templo comparete, qvo publicæ inaugurationi interesse, et precibus vestris pro incolunitate Regiæ Majestatis, Magnifici Cancellarii, Academiæ totiusqve Regni Deum opt. max. sollicitare, novumqve

Rectorem bonis omnibus prosequi valeatis. Valete benevoli lectores et favete. P. P. Hafniæ 29 Maji Ao. 1616.

Sub officii nostri sigillo.

Udkast med Universitetsnotarens D. Oluf Worms Haand i Univ.-Bibl., Rostgaardske Saml. 121 Fol. (p. 76).

472.

1616. 30te Juli. Biskop Povel Mortensen underretter Universitets Rektor om sine Bestræbelser for at skaffe Universitetet den det formentlig tilkommende Studiiskat af Kirkerne paa Bornholm.

Salutem et officia mea defero.

Magnifice D. Rector, fautor et amice colende. In Borringia ratione officij me nuper fuisse, audivisse te credo: sed nunc per me scire volui, vt intelligeres, quomodo confectum sit negotium meæ fidei a te concreditum. In Pastoribus certe et Ecclesiarum tutoribus omnem benevolentiam et animum erga Academiam deuotum repperi, quippe qui statim in vestra vota et meum consilium de solutione annui census juxta Regiæ Maiestatis diploma consenserunt, parati etiam jam tum pro anno præsentis numerare, si modo censura et consensus generosi Præsidis accessisset.

Restat igitur, meo iudicio, vt Generosus D. Johannes Lindenovius a vobis admoneatur, qui pro suo in pias Musas et Academiam affectu, facillime, vt spero, in eandem sententiæ partem vobiscum descendet. Si quid voles vltra a me factum, vt ere Paulo tuo, qui tam prompte vult et debet, quicquid volet Academia, vt admoneri tantum debeat, non rogari.

Mitto jam per communem amicum et collegam carissimum D. M. Nicolaum Matthiæ, quam in Synodo anuiuersaria hoc anno ab Ecclesijs huius Diœceseos collegi pecuniam, cuius indicem et summam adiuncta schedula docebit. Amanter peto, vt mihi sufficienter caueatur.

Vale et salue cum vxore et tota domo, quam officiose saluto. Lundiaë 30 Julij Anno 1616.

Tuæ Magnificentiaë deuotus
Paulus Martinus.

Udskrift: Clarissimo & Excellentissimo Viro, Domino M. Christiano Longomontano, Mathematicum in Academia Hassniensi Professore celeberrimo et pro tempore Rectori Magnifico, Domino et amico æternum colendo.

Orig. i Konsist. Arkiv, Pakken Nr. 84. Sammesteds findes en anden Skrivelse (dat. Lundiaë xxx Sept. 1618) til Univ.s Rektor, D. Caspar Bartholin, fra Biskop Povl Mortensen, hvorved denne ved sin Søstersøn Jonas Matthiæ, fremsender Studiiskatten af Skaane Stift for Aaret 1618 med 393½ Rdl. og ½ Rmk.

473.

1616. 20de September. Kongen anmoder Universitetet om at maatte lade hugge Skibstømmer i dets Skove. Universitetets Bønder skulde hjælpe med til at hugge det og føre det bort.

Christian denn Fierde med Guds Naade Danmarckis,
Norgis, Wendis och Gottis Koning.

Vor synderlige gunst thilforrn. Wiider, att efftersom wii till wor Skibsbøgnings behouff ehr tilsindtz allestedtz hervdi Rigett att wille lade hugge nogett Skibstømmer: thaa bede wii eder och naadigst begiere, att i vnderdanigst wille beuolge, att wii ochsaa nogett Skibstømmer paa Wniuersitetets Skoffue vdi wortt land Sieland motte lade hugge, och att i wille lade thilsige eders tienere, att dii med wore och Cronens bønder schulle thilhielppe samme tømmer att hugge och felde och siden vdfaff Skouffuene thil neste hosliggende haffner att vdføre. Dermed schier wor willie. Befalendis eder Gud. Skreffuet paa wortt slott Skanderborgh denn 20 Septembris Anno 1616.

Wnder wortt Zignett.

Christian.

Udskrift: Oss Elsch^e hederlige och høiglerde Rectori, Doctoribus, Magistris och menige Professoribus i Vniversitetet vdi wor Kiøbsted Kiøbenhavn.

Orig. i Konsist. Arkiv, Pakken Nr. 145.

474.

1616. 16de Oktober. *Tvende Alumner i Valkendorfs Kollegium kræve af Professorerne de Penge, der formentlig tilkom dem efter Kollegiets Fundats.*

Ere wi to fattige Studentere Niels Nielsen oc Erick Nielsen, som ere beuilgede at bo vdi salig Christoffer Valkendorphs Studentarhus i S. Peders Strede, ydmygeligen oc gierne aff eder, Magnifice Dne Rector oc Spectabilis Dne Decane, begierendis, at i ville vel giøre for Guds skyld oc giffue oss den Portion aff den Almisse, som erlig, velbyrdig oc nu salig vdi Herren Christoffer Walkendorph, fordum Hoffmester, aff sin rundhed oc fromhed haffuer vnt oc giffuit oss, efter hans egen Fundatzis lydelse. Thi wi fattige Personer kiende oss icke værdige til at imodstaa eder vdi nogen maade; men wi endnu ere ydmygeligen voris penninge begierendes efter Fundatzens lydelse oc indhold, lige saa vel som de andre vdi huset begieret haffue. Thi wi icke vide met en god samvittighed, at wi haffue noget begaaet emod eder andet, end wi haffue kreffuit vore Penge efter Fundatzen, huilcket huereken wi eller vore andre Contubernalis ville fragaa; men wi saa vel som de idag klokken vaar sex, vdi voris Collegio Walkendorphiano haffue allesammen været endrecteligen tilstede, oc da bekiende, at de endnu ville bestaa de samme ord, som de tilforne haffue giort, der de sende Inspectorum ind til eder at kreffue Penge efter Fundatzen, och endnu i dag for Guds Retferdigheds skyld in Consistorio de selff samme ord ville være bestandige, oc gierne begiere, at de maa bliffue alle sammen samtyckt her vdi met oss. Ere wi derfor, wi to fattige Personer, gierne aff eder begierendis, Magnifice Dne Rector oc Spectabilis Dne Decane, at vore Contubernalis maa fremkomme, paa det at wi to skulle icke allene

findis skyldige her vdi, at wi ene haffue begieret penge aff eder efter Fundalzen. Denne voris sandferdige beretning i dag for Retten maatte læsis, paaskriffuis oc i Consistorij bog indførís ord fra ord, som forskreffuit staar, ere wi gandske ydmygeligen begierendis. Actum Hafniæ ex Musæo Walkendorph. Anni 1616, die 16 Octobris.

Nicolaus Nicolaj.

Ericus Nicolaj Meirup sua manu.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 154. Andragendet oplyses nærmere ved Acta Consist. 16 Oktober 1616: «Inspector i Valkendorfs Boder klagede i Rette tvende Studiosos, nemlig Niels Nielsen Kjuse og Erik Nielsen Jyde, fordi at de besønderligen havde begyndt en Conspiration imod Professores, vilde ikke annamme det Stipendium, som dennem kunde med Rette tilfalde, men understode sig, at de burde at have mere efter Fundatsen. Erik svarede, at det var ikke hans Paa-fund alene, men at de andre allesammen vare og det samme begjærendes, endog de annammede det Stipendium, dennem blev givet. Og for saadan deres Ustadighed sagde Niels Kjuse og Erik Jyde, at de havde begjæret af Rectore, at de maatte citeres. End sagde de, at æl- ligevel de ikke vidste Fundatsen til fulds, dog havde de skudt sig hart til Fundatsen. — Bernhardus Johannis oplæste en Beretning imod Erik Jyde besønderligen, i hvilken han klarligen udviste, at Erik havde rejst den Conspiration fornemlig. Dertil svarede Erik, at Bernhardus havde forraadt dem allesammen, som er i Boderne. — Blev Erik tilspurgt, af hvad Grund han kunde saa lige slutte, at hver Alumnus skulde have (som han havde ladet sig høre) til denne Termin 11 Dlr. 1 Mk. mindre 4 Alb. Erik svarede, at endog han ikke vidste Grunde saa lige, saa vilde han ligevel ikke gjøre sin Mund og sin Rump til eet. Siden bekjendte han, saavel som ogsaa Bernhardus og Matthias Becchius, at Niels Kjuse og Anastasius havde gjort saadan Regning. — Efter at M. Dn. Rector herpaa begjærede D. D. Professorum Sentens, da komme de alle, som tilstede vare, overens, at baade Niels Kjuse og Erik Jyde, som have bevist saadan Modvillighed og givet forargeligt Exempel, skulle, andre til Advarsel, udsættes af Boderne og miste deres ganske Stipendium. Anastasium anlangende blev sagt, at naar han kommer til sin Førlighed igjen¹⁾, da bør han at straffes for urigtig Regning, som han af Suspicion til Professores saa ubeskedentlig havde gjort. — Siden efter Tiltale og Gjensvar og denne Sags Lejlighed gav M. Dn.

¹⁾ Denne Anastasius, som kaldes Svecus, havde nyligen faaet et Knivstik i et Slagsmaal med en skaansk Student, der havde skjældt ham for «Din Svensk».

Rector saadan endelig Dom: Efterdi Niels Kjuse og Erik Jyde besønderligen have rejst den Conspiration imod Professorens og haft dennem mistænkt for urigtig Distribution, og derhos ipso facto bevist sig modvillige, og ikke have villet annamme det tilbørlige og lovlige Stipendium, da skulle de strax være skilt aldeles baade ved Stipendio og habitatione Walkendorphiana. — Blev besluttet, at der skal strax to andre skikkelige Personer annammes til Stipendium Walkendorphianum at tage, og til habitationem at indgaa.

475.

1617. 23de Januar. Forbud mod Udbredelsen af danske Bøger, der vare trykte udenlands.

Forordning om Danske Bøger, som paa fremmede Steder tryckis oc her vdi Riget indførís.

WJ Christian den Fierde, med Guds Naade Danmarckis, Norgis, Wendis oc Gottis Konning, Hertug vdi Slessvig, Holsten, Stormarn oc Ditmersken, Grefue vdi Oldenborg oc Delmenhorst, Giøre alle witterligt, at efter som Wi Naadigst komme vdi forfaring, huorledis atskillige danske Bøger paa fremmede oc vdi Trycken wbeneffnde Steder gantske w-correct opleggis, oc siden vdi Vore Riger oc Lande indførís, offentlig fallholdis oc distraheris, aff huilcke en part atskillige Puncter oc Articler vdi Voris Christelige Troe oc Religion, en part allehaande løse oc wnyttige Materier tractere oc forhandle, i huilcke Voris Christelige Troe, saa vel som god skick oc Politie præjudicerlige Irringe oc Vildfarelser med tiden at vdspredis, oc den gemene Almue (aff huilcken de megit brugis oc læsis) at insinueris foraarsage vilde. Endog saadanne Bøger, saa vel efter Voris kiere Herr Faders, Salig oc Høylofflig Ihukommelse, som Vore derom vdgangne obne forbud, billigen burde gandske oc aldeelis at være affskafft. Da paa det saadant betimeligen kunde forekommis, oc en gang med alle affstillis, ville Wi endnu som tilforne, alle Indlendiske, saavel som Vdlendiske hermed alffuorligen oc strengeligen, saadanne Danske Bøger efter denne Dag at føre, selge eller affhende forbudit haffue, med mindre de dennem saa vel som huis andit de haffue med at fare, til Oss oc Cronen ville

forbryde, oc derforuden stande Oss til rette, oc straffis som de mod Voris vdgangne Breffue oc Mandater sig forgrebit haffuer. Wi ville oc, at Vore Fogder, Embitzmend, Borgemestere oc alle andre, en huer vdi sit Lehn, Bye oc Gebeedt, haffuer flittig oc grandgiffuelig indseende, at dette Voris alffuorlige Mandat oc Forbud vden ald exeption efflerkommis. Sammeledis biude oc befale Wi Superintendenterne, at de vdi deris Stift haffue hermed god oc tilbørligen inspection. Dissligeste at de tilholder deris vnderhaffuende Provister oc Præster, at en huer vdi sit Herrit oc Sogen, i Kjøbstederne saa vel som paa Landit, haffuer flittig act oc opsiun, at ingen saadanne Danske Bøger føris, selgis eller affhendis: Oc huis de erfarindis worder, at nogen vnderstaaer sig herimod at handle, De da strax giffuer vore Fogder, Embitzmend oc alle andre, som sammesteds at befale haffuer, det tilkiende, paa det forbemelte Bogførere derfor tilbørligen straffis, oc denne Voris vdgangen Forordning dis bedre effterkommis oc holdis kunde. Saa fremt de selff en huer for sig icke ville stande Oss til rette, som de Voris Breffue oc Mandater forsømme oc foracte. Ladendis det ingenglunde. Giffuit paa vort Slot Schanderborg, den 23 Januarij Anno 1617.

- Vnder Vort Signet.

Christian.

Efter et særskilt Tryk. Den 18de Februar s. A. modtog Lensmændene i Danmark og Norge Befaling at lade ovenstaaende Forordning forkynde i Kjøbstederne i deres Len, og hvor ellers Behov gjordes (Sjæl. Tegn. XXI, 209). Samme Dag tilstilledes Forordningen Bisperne i Danmark og Norge, og det paalagdes dem at have flittig indseende med, at samme Forordning blev efterkommet (smst. Fol. 211).

476.

1617. 12te Maj. Biskop Iver Hemmet i Ribe anbefaler M. Søren Jensen Kolding, der paa tredie Aar havde været Rektor i Kolding, til at faa Testimonium publicum fra Universitetet.

Circumspecte et bene a magistratu Academico in Dania factum et institutum est, ut ij, qui relicta Academia patria sine Rectoris testimonio idem non expeterent aut expectarent nisi reddita vitæ,

institutū et intermedij temporis ratione. Ingenū et boni conditionem non detrectant, sed laudant potius et avide data occasione arripiunt. Honestissimus igitur hic et doctiss. vir juvenis M. Severinus Joannis Coldingensis, Scholæ patriæ jam in annum tertium rector, Magnifici D. Rectoris in Regia Academia Haffniensi testimonium secundum foundationem Regiam petiturus a me petiit, ut mea qualicumque schedula docerem, qua fide in demando sibi officio, qua integritate vitæ apud omnes versatus fuerit hactenus, postquam a studiis redierit. Lubens profecto testor, prædictum D. Magistrum Severinum ita se apud nos gessisse, ut, quanquam nihil est hodie a Sycophantarum morsu tutum, tamen ne Momus quidem habet quod in illo repræhendat.

Oro itaque clarissimos et doctissimos viros in Academia Haffniensi et inprimis Magnificum D. Rectorem, D. M. Christiernum Longomontanum, amicum meum singularem, velit non gravate, pro suo candore et in omnes benevolentia, bono huic viro hac in re gratificari, a Deo mercedem expectaturus. Quantum ad me attinet ego rursum omnia gratitudinis et benevolentia officia Magnifico D. Rectori defero offeroque promptissime. Ex Norup 12 Maj 1617. T. Mag. addictiss.

Juarus Hemmeltæus

S. R. m. m.

Udskrift: Clarissimo et doctissimo Viro D. M. Christierno Longomontano, in Regia Haffniensi Academia Mathematico celeberrimo, Rectori magnifico, fratri in Christo Jesu colendo.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 195.

477.

1617. *To Breve fra Prof. B. Mentzerus i Giessen til et Par danske Studenter (hvoriblandt udentviøl en Søn af den lærde Holger Rosenkrands), som studerede Astronomi i Lich; han advarer dem inod Calvinismen.*

a.

S. P. P.

Favere vobis coelum Lichense gaudeo, præstantissime Domine, amice honorande et dilecte, sed de illius motus diuturnitate certi

nihil polliceri mihi audeo. Samariam pertransibat Christus, nec in ea diu commorabatur. Vobis mixta religio in templo Lichensi nescio num arridere queat. Nam cœna sacra ibi vos uti periculosum. Et fortasse instrumentorum mathematicorum usus ita nunc innotuit, ut illa cura detinere diutius non debeat. Nostis speculam nostram Academicam, ex qua institui observationes Astrologicæ facile possunt. Eo fine cogitavi de reditu: qui ut esset dulcior, inquirenda habitatio et commoda mensa. Domicilium aptius nullum occurrit, quam mihi vicinum. Valete in Domino felicissime, humanissime salutati. Giessæ 1617.

Vester in Domino

Mentzerus.

b.

Non omnibus spectandum se præbet Papa, qui Romam veniunt, præstantissime Domine, amice honorande et dilecte, neque Cæsaris videndi sit copia universis Pragæ degentibus. Haud miror igitur, in vestrum conspectum nondum sese dedisse, qui Lichæ in multorum cordibus latet, Calvinismum. Est enim animal istud astutum, quod non prodit in apricam lucem, nisi auram senserit sibi benigniorem. Docet vos, ut intelligo, Decanus numeros et motum cœli, de beati cœli possidendi cura fortasse mutus, saltem non disertus. Cujus si lingvam in concionibus Lutheranam audiatis, cogitabilis, larvatum videre vos hominem, vel Jacobi audire vos vocem, et Esavi atrectare manum. Est enim Calvinianæ religioni tam certe addictus, quam certum est, esse Calvinistam, qui D. Lutheri dogma ex Calvinii fundamentis oppugnant. Nimirum meas contra Herbornenses de Christi omnipræsencia epistolæ ipse impugnavit scripto satis prolixo, sed confuso et ex multis consarcinato, præfixo proprio suo nomine. Quin igitur Calvinianæ doctrinæ subscribat, dubitari non debet. Neque sollicite quæram, possitne Deo servire lingua, cujus cor occupatum est veneno Sacramentario. Mihi satis erat paterne vos monere, dandam operam, ne circumlorum cœlestium delineatione animi vestri circumscriberentur. Salutem precor omnibus et singulis, et ut recte valeatis, opto.

Inter occupationes plurimas dabantur Giessæ 24 Oct. Ao. VERITAS CVSTODIAT MVROS nostros.

Afskrift fra Arkivet paa Rosenholm i Kongl. Bibl., Ny kgl. Saml. 1291. 4. (p. 109—10).

478.

1617. 14de Juli. M. Henrik Nielsen Arctander skriver til Professor Christen Longomontanus om Indtægter, der tilkom Universitetet fra Viborg Kapitel.

S. P. D. Pro summo in me tuo, Vir Reverende et clarissime, Præceptor et favor colendissime, semper favore, fide et benevolentia, proque plurimis beneficiis mihi ab ineunte ætate præstitis, quæ quidem tanta agnosco, quanta, ne mediis vox in faucibus hæreat, vix effari valeo, mihi in præsentia nihil est, quod rependam, nisi post immortales gratias omnem animi promittitudinem, ad quodlibet officium tua et tuorum causa studiose faciendum, acceptare velis. Procuratorium munus in annis gratiæ ac legatis ex pastorum testamento colligendis Parens meus p. m. longe desideratissimus interpellatione Regiæ Academiæ in se suscepit, quod etiam ad illud tempus, quo desiit in vivis esse, obivit. Sed quia propter vitæ hujus brevitate ipsi non licuit rationem reddere istorum proventuum, qui Academiæ a præbendis Fuer et Bartum¹⁾ cesserunt, me tanquam hæredem ejus hanc provinciam hac vice administrare forte oportuit, ex anima cupiens me aliqua ratione posse Academiæ tanquam matri studiorum nostrorum servire. Mitto igitur, Venerande Dn. Præceptor, per præsentem 246 dlr. ij Mk. j alb., quæ est ista pecunia, quæ Academiæ pro sua portione a prædictis præbendis debetur, uti ex rationis adjuncto catalogo patet. Minutias, quas vocant, sibi parens meus p. m. pro laboris stipendio concessas asseruit. Tuam autem Reverentiam mirum in modum rogatum volo, ne gravetur, sui discipuli nomine, pecuniam prædictam Magnifico Dn. Rectori tradere, simulque procurare, ut mihi quivittantia cum præsentem labellario remittatur, quo certus sim me nomine parentis

¹⁾ Disse Præbender havde afd. Dr. med. Hans Paludan haft.

defuncti Academiæ Illustris injunctiōi satisfacisse. Qvod si mihi T. R. effectum dederit, persuasum sibi habeat, se rem mihi gratissimam et T. R. candore dignissimam fecisse. Ego sane, quantum in me est, omnem gratitudinem animiqve promittitudinem polliceor. Tu interim ab uxore mea et aliis nostris plurimum salutatus cum conjuge lectissima, liberis dilectissimis et tota familia diutissime et felicissime vive et vale.

Viburgi ocysstime 14 Julii Anno 1617.

T. R. subj.

Henricus Nicol. Arctander mpp^a.

Udskrift: Admodum Reverendo et Clarissimo Viro, Dn. Magistro Christierno Longomontano, in Regia Academia Hafniensi Professori publico, Præceptori, factori et amico suo venerando.

Orig. i Konst. Arkiv, Pakken Nr. 94. Vedlagt findes et Regnskab over Indtægterne af Præbenderne Fur og Bartum. Ovenstaaende Brev var Begyndelsen til en Skriftvexel og Forhandlinger, som varede i fire Aar, angaaende de i Brevet omtalte •Minutiæ• (•Smaabede•), som Universitetet — hvis Procurator var M. Tøger Hvas, Kannik i Viborg Domkirke og •fordum• Sognepræst ved Sortebrødre Kirke — ikke vilde indrømme M. Henrik Nielsen Arctander, Præst i Selde og Aasted og Provst i Nørre og Harre Herreder. Tillige beskyldtes han for at have ansat Kornet til for lav en Pris ved Beregningen af Naadensaaret af Præbendet Lime, som hans afdøde Fader, Biskop M. Niels Lavritsen Arctander havde haft.

479.

1618. 24de Marts. Roskilde Domkirkes Værger og residerende Kanniker forpligte sig efter Kongens Befaling til aarlig af Kirkens Smaaredsel at yde en Del Naturalier til Lønning af en Professor.

Wi efflerscreffne, Holger Gagge Domprovest oc Peder Galt Canick, begge nu verger oc forsuar for Roskilde Domkircke, sampt menige actu residerende Canicker, kendis oc giøre her mett witterligt, att efflersom kong. Matt., voris allernaadigste Herre, nu naadigst haffuer forordnitt, att vi aff Kirkens minutis oc Smaarezell aarligen skulle udgiffue itt hundrett oc tiuffue l^r haffre, en halff l^e Smør, tredreffue Lamb, fire og tiuffue gess, oc tolf par høns,

till en professorem udi Kiøbenhavns Universitet, da Ioffue oc tilsige vi underdanigst paa vøre egne, saa oc vøre efterkommeris, forsuar till domkircken, vegne, aarligen her efter till gode rede att lade yde oc fornøye for^{ne} minuta oc Smaaretzell till den Professorem udi Universitetet, som hans Matt. dermett naadigst forlenendis vorder. Oc skall samme affgiftt begynde oc angaae fra Lamberti først kommendis Anno 1618 oc endis till Lamberti Anno 1619. Att dette saaledis fast oc ubrødeligen for os oc vøre efterkommer, forsuar till Domkircken, oc alle actu residerende Prælater oc Canicker holdis skall, trycke vi voris Capitels Secret her neden for. Datum Roskilde den 24 Martij Anno 1618.

Afskrift i Konsistoriets Kopibog Nr. 2, Fol. 121.

480.

1618. April. *Bekjendtgjørelse om Forelæsninger, der skulde holdes ved Universitetet fra Paaske 1618 til Paaske 1619.*

Designatio eorum, quæ Regii Professores, Deo favente, publice proponent in Academia Hafniensi, a Paschate anni Jesu Christi M. DC. XVIII. ad Pascha rursus anni M. DC. XIX., quo sciant pietatis et eruditionis studiosi adolescentes, quid ipsis interea exspectandum sit.

Magnificus D. Rector D. Joh. Paul. Resenius, S. S., post hactenus explicatam doctrinam de Gratia Dei Universali etc. perget porro hora IX. in Apparatu Evangelico: ut Tmemata singulorum Evangelistarum ex antiquitate Gr. et m. s. in primis Basiliensi, proposita cum tabellis, referantur ad usum in Harmonia integra, actuum XII. per tempora diversa, quatenus illa quoque monstrari possunt: insuper subjunctis tabellis Concordantiarum, ex cap. et versib. per omnia, loco Canonum Ammonij etc. aliisque nonnullis ad verum intellectum obscuriorum, maxime necessarijs: Sic progressurus eodem modo, ad Acta etiam Apostolorum et ipsas denique Epistolas Apostolicas etc.

- D. Cunradus Aslæcus B. explicatis hucusque octo prioribus Augustanæ Confessionis articulis, reliquos tredecim, ejusdem libelli, hora secunda, Divina aspirante gratia, publicis prælectionibus *συντόμως* expedire conabitur, inspersis etiam ple-risque tum nostræ sententiæ, ex verbo Divino firmamentis, tum adversariorum atque hæreticorum argumentis, perspicue et nervose refutandis.
- D. Gasparo Brochmand occupato feliciter in aula serenissimi Principis Electi, M. Hermannus Nicolai deinceps hora 4. institutam Psalmorum explicationem continuata serie ita propositurus est, ut analysin vocum Hebraicarum Grammaticam, tempori matutino destinatam, expositio textualis vespertina excipiat, dictionum atque orationis exegesi subinde ad fontes Hebræos revocata.
- D. Thomas Finckius, paucula quæ in arte Galeni medica in signorum tractatione supersunt, hora 7. expediet, mox ad tertiam libri primariam Medicæ artis partem caussarum salubrium, insalubrium ac neutrarum progressurus: Pariterque Geodæsiæ superficierum planarum, in tetragonismo et Cyclismo potissimum positam, continuaturus.
- D. Casparus Bartholinus, Med. hora 3. De specialis Physicæ præceptis, atque alternatim de Simplicium facultatibus docere constituit.
- D. Olaus Worm hora 1. Lingvæ Græcæ proprietates in libro Aristotelis *περὶ κῶςμου* ostendet: additis commentarijs et controversijs unumquodque caput sigillatim enucleantibus.
- Claudius Plumius hora 8. Priori semestre, tractatum studiosis maxime necessarium, de Jurium Origine, Natura et speciebus, absolvet. Posteriori autem Materiam utilissimam non minus quam gratissimam, de Privilegijs Studiosorum, ex varijs Imperatorum Regumque nostrorum Constitutionibus enucleatam, cum bono Deo, pertextet.
- M. Christianus S. Longomontanus Mathem: Decanus hora 12. in Arithmetica soluta perget, quâ finitâ, Elementa Geometriæ Euclidis brevibus demonstrationibus percurret: potissimum ea, quæ usui in triangulorum fundamentis destinata sunt. In cujus quoque expeditiorem cognitionem ac praxin, tractatum

de Scala Geometrica, Instrumento omnium nobilissimo, opportune interponet.

- M. Johannes Janus Alan. Logicus, Ordinarijs diebus, hora 6. Metaphysicis compendiose in causarum enodatione absolutis, D. F. præter Introductoria in Organ. Aristotel. Dialecticum exercitium, themate aliquo dubio allato et explicato, patefacere statuit. Extraordinarijs, hora 2. Locos communes Dn. Philippi Melanchthonis breviter exponet, Definitionum et Divisionum, indeque dependentium observatis fundamentis: Cum antithesi Adversariorum diversum statuentium.
- M. Vulfgangus Rhumannus, h. 3. monstrato præceptorum Rhetorices usu et varietate dicendi in Orationibus Ciceronianis, Partium oratoriarum explicationem succinetam et brevem aggredietur, accessurus postmodum ad præcipua in Rhetoricis Aristotelis.
- M. Hermannus Nicolai hora 7. progredietur in Analysis vocum Hebraicarum in Psalterio: ut omnia revocentur succincte ad Grammaticam.
- M. Elias Eisenberg: hora 8. perget in doctrina de sensibus, inde progressurus ad doctrinam de anima intellectiva, juxta Aristotelem et alios.
- M. Petrus Nic. Gelstrup. quatuor ordinarijs Septimanæ diebus h. 7. elegantiam Musæ Plautinæ venabitur, duobus vero extraordinarijs evolutionem exegeticam Catechismi Minoris Luth. breviter proponet.
- M. Petrus Barth. Kierulius, prioribus septimanæ diebus, hora 12. Institutiones Grammaticas Prisciani; posterioribus vero, Georgica Virgilij, in quibus præcipua operis rustici Capita continentur, exponet.
- M. Franc. G. Rector Scholæ, h. 12. dieb. extr. in Glareano explicando, et in Quæstiones pressiores redigendo, D. G. operam insumere perget.
- Hafniæ, Impressa apud Henricum Waldkirchium Typogr. Acad. in Paschate anni Jesu Christi M. DC. XVIII.

Trykt Blad i Patent-Folio, i Univ.-Bibl.

481.

1618. 18de Juli. Vidnesbyrd udstedt af Decanus Fac. Philos. for Svend Pedersen, som havde underkastet sig den filosofiske Prøve, der gik forud for Meddelelsen af Magistergraden.

Decanus facultatis Philosophicæ Olaus Worm M. D. et professor publicus Lectori candido S.

Remotis ambagibus, sine fuco et fravde tibi, mi Lector, hisee indicatum imus, ingenuum et eruditum virum Sve_\nonem Petri Seanum collegio Philosophico Regiæ Academiæ Hafniensis se stitisse *δοκιμασίαν* erudittonis ac in philosophia profectus editurum. Idqve tanto cum omnium applausu præstitisse eum asserimus, ut non solum dignum judicarent, qvi lavream Magistralem in Philosophia exambiret: sed etiam publico indicio hoc ipsum testaturi, ut solenni forma candidatus sev licentifatus Philosophiæ renunciaretur, decernerent, qvò hoc qvasi arrhahone relicto ad proxime futuram compareret Magistrorum renunciationem, exantlatorum laborum nobilius reportaturus *βραβεῖον*. Tertio igitur Iduum Qvinctilis conventu Philosophico solenniter indicto, in venerando patrum collegii Philosophici consessu candidatus Philosophiæ rite proclamatus est; licentiam qvinetiam titulos, honores et privilegia Magistralia exambiendi, avtoritate publica consecutus est. Jus ei datum publice in scholis et privatim artes liberales, lingvas et principia Philosophica docendi, omniaqve privilegia et immunitates, candidatis Philosophiæ deputatæ, largiter tributæ. Qvocirca qvin omnes boni, qvibus pietas, virtus et eruditio cordi est, dignis eum excepturi sint modis et favore ac benevolentia havd vulgari complexuri, non dubitamus, frustraneum reputantes verbis precariis et plusculas diffusis periodos illud efflagitare, qvòd talibus debere se ultro fatentur omnes probi. Ne autem harum fides ab ullo in dubium vocetur, officii et manus nostræ sigillis eas munivimus. Hafniæ 14 Cal. Sextil. Anno 1618. Vale Lector benevole et bonis favere strenue perge.

Efter D Ol. Worms Udkast i Rostgaardske Saml. 121 Fol. (p. 82). Om Svend Pedersen, en af den lærde Holger Rosenkrandses Yndlinger, se Bloch, Den fyenske Geistlligheds Hist. I, 358—63.

482.

1618. 22de Juli. Kongebrev til Borgmestere og Raad i Kjøbenhavn om Jordskylden, der betalles af Universitetets Lejevaaninger og Grunde i Kjøbenhavn.

Wi Christian den fjerde med Guds naade, Danmarcks, Norgis, Wendis oc Gottis Koning etc. Vor gunst tilforn. Wider, att efftersom os Elsk^e hederlige oc høylærde mend, professores paa wort Universitet her udi Kiøbenhaffn, underdanigst os haffue tilkendegiffuett, nogen tuist oc irring emellem dennem oc Borger-skabett her sammestetz sig att begiffue, anlangendis nogen Jordskyld, som gaaer aff nogle Jorder, som Konning Christian den tredie, vor kiære Her Faders Fader, salig oc høylofflig ihukommelse, till Universitetet henlagt oc perpetuerit haffuer. Oc efterdi der befindis Anno 1547 en forening der om effter høybemelte hans Kong. May. befaling att vere giort, huor høytt Jordskyld aff saadan Eyendom bør att giffuis; oc siden Anno 1573 oc Anno 1581 mett Konning Frederichs den anden vor kiære Her Faders, salig oc høylofflig ihukommelse, obne Breff att were forordnitt, att huor tilforn thre marck gaffuis, efftersom Dalleren den tid gick, derfor skulle nu udi lige maade for thre marck giffuis en Enckende Daller: Da ville wi, att samme forordning, efftersom dett i sig self billigt [er], effterkommis, oc for huer thre marck, som forbemelte forening udviser, her effter en Enckende Daller eller saa mange andre ordinarii Mønt, som en Enckende Daller nu eller her effter giældendis vorder, skall derfor vedleggis. Der mett skeer vor villie. Skreffuit paa vortt. Slott Kiøbenhaffn den 22 Julii, Anno 1618. Wnder vortt Signett.

Christian.

Att dette er en richtig copie aff den rette original, dett bekiender vi underskreffne

Iffuer Wind

Egen handt.

Jacob Wifeldt

Egen haandt.

Konsistoriets Kopibog Nr. 2, Fol. 115.

483.

1618. 19de Oktober. Tøger Mortensen Hvas, Kannik i Viborg, skriver til Professor Christen Longomontanus om de Indtægter af Viborg Kapitel, som tilkom Universitetet, og som M. Henrik Nielsen Arctander endnu sad inde med (se Nr. 478).

Emanuel.

Salutem et pacem cum summa animi gratitudine a Deo patre per Jesum Christum, Dominum nostrum. Kiere Domine M. Christierne, frater in Christo, haffner ieg med langsommelig besuering anmodet huos Mester Hendrig Nielsøn om huis hand haffde opbaaren aff de Høylærdes koren oc andet, som dennom tilkommer effter salig Docter Hans oc hans egen fader, M. Niels; da siger hand sig at haffue de Høylærdis quitans paa huis der tilkommer effter Docter Hans, men aff hans faders prebend tilbyder hand pending for koren oc gesteri, en skep rug 13 β, en skep byg 14 β oc en skep haure 5 β, endog rugen gialt mer samme thid; men for smøret, som regnis for haard koren, fønød, suin med andet rettighed, vil hand intet udgiffue uden dom. Oc haffuer ieg offte anholdet om steffning; haffuer det veret Bispens menng at vere Capittels dom, men Capittel mener det at vere Bispens dom, effterdi M. Hendrig er en Præst. Lensmanden haffuer oc i denne marecken kaldet M. Hendrig for sig; saa haffuer M. Hendrig suart hannom, at hans fader haffde i hans velmactt opbaaret smøret ad sanckte Hansdag oc andet smaa bede til Mikaelis, oc mente, han borde det icke at ligge fra sig, men M. Villas, som samme Cannickdom singe effter hans fader; endog der ere mange Exempler der emod; M. Niels Juel, som samme Cannickdom haffde tilforne, døde den 3 Octob. oc haffde opbaaret smøret ad S. Hansdag oc andet smaabede til Mikaelis; dog maatte hans Høstru Anne Kielsdatter legge det fra sig til de Høylærde; oc M. Hendrigs fader, som samme Cannickdom singe, beholt den neste aars indkom ubeskaarne i alle maader. M. Hans Pedersen Buser døde den 30 Octob., Mester Peder Rimborsen døde den 21 Octob., oc iligemaade bleff holdet oc handelet effter dieris død; huilket intet kand beuege hannom, saa dett seer ud til en lang-

sommelig trette, thi det vil indsettis til verdslig dommer, oc nødis til at søge ret oc dom offuer hannom i Salling, oc maa-ske endoc her til Landsthing, saa ieg ved vel, at ieg maa ud-staa mange spe gloser aff hannom, som ieg hertildags haffuer fanget, oc end i Lcnsmandens neruerelse icke haffuer skonet mig (maa der komme suar til døren, som mand er inden for). Dersom ieg skall til verdslig dommer med hannom, da maa skee dommeren vil vide, huad frihed Vniuersitetet haffuer her til; at i vil vel giøre at tale med de gode mend der om, oc bede dennom gierne, at de icke fortæncker mig, ieg suer ved Gud, at det er icke min skuld eller forsømmels, ieg vil med alt fliectighed her efter som tilforne udfodre det aff hannom ved dom; saa skall ieg lade dem vide, huor det gaar, oc sende eder til Snaffsthing i det sieniste eders pending, skulle end ieg selff udlegge dennom aff mit egen. Fortæncker mig icke, at ieg saa plomt skriffuer eder til, boden haster, oc min skrøb-lighed oc sorig er mig til forhindring. Jeg giør altid gierne, huis eder oc de andre gode mend kand vere til villie, ære oc thieneste, oc siger eders kiere høstru mange 1000 gode netter oc møgen tack for alle beuiste gode. Kand ieg i nogen maa-der thienne enter eder eller hinder, saa byder offuer mig som eders broder oc gode ven. Vale, vale et salue. Wiburg. 19 Octob. Anno 1618. Theocarus Huassius Martini F.

[rater] sine omni fuco et fraude.

Sender ieg eder rictig register paa alle 3 præbender med eders egen register, aff huilcke i kand allting forfare.

Udskrift: Clarissimo viro, virtuteque et eruditione orna-tissimo, M. Christierno Longomontano, in celeberrima Academia Hafniæ eloquentiæ (!) professori, amico suo fidelissimo summo semper amore prosequendo.

Orgl. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 94.

484.

1618. 16de December. Kongebrev om Fremgangsmaaden ved Tilsigelsen af Universitetets Bønder til Kongeægter.

Wii Christian dendt Fierde, medt Gudtz naade Danmarckis, Nor-gis, Vendis och Gottis Konningh, Hertug wdj Slesvig, Holstenn,

Stormann och Dyttmerschen, Greffue wdi Oldenborrig och Dellmenhorst. Giøre alle witterliet, att wij haffuer beuilligett och samtøct, att naar noggen aff Vniuersitetetz eller de hundrede Studenters herudj wor kiøbstedt Kiøppenhaffn deris bønnder och thienner schall thillsigis, enten thill Fadebuurditz Reyser eller andre dennom paalact Reyser och ecker, da schall wor Lehnsmandt dett de høyerdis fouget lade thilkiende giffue, om hand ehr deruedt Lehnit saa ner thilstede, eller och deris sognefougitt eller deelefougitt, eller huem offuer deris bønnder befalling haffuer, och hannd da for^{ne} bønnder att thilholde medt deris hest och wogne att fremkomme; menn dersom ingen saadanne fougder ehre wed handen, da schall wor Lehnsmandt selff for^{ne} bønnder lade thilsige. Thi forbyude wij wore Fougder, Embidtzmenndt och alle andre heremodt, efftersom forskreffuett staaer, at handle eller noggit foretage. Ladendis dett ingenlunde. Giffuet paa wørtt Slott Kiøppenhaffn denn 16 10bris A. 1618.

Wnder wort Zignett.

Christian.

Paategnet: Er lest paa Mierløse herredzting Torssdagen thend 11 Febr. Ao. 1619. Er lest paa Woldbuorigs herridtzting den 13 Martij Ao. 1619. — Lest paa Siellandtzfar Landtzting den 28 Aprilis Anno 1619.

Orig. i Patentfollo i Konst. Arkiv, Pakken Nr. 145.

485.

1618—19. *Regnskab over nogle Indkomster, som Vniuersitetet havde af Lunde Kapitel og Stift (heri dog hverken optaget Procuratoriet Gjordskøj eller Studiiskatten).*

Regnskab aff Naadsens Aar, saa viit Vniuersitetet vedkommer
effter salig Her Brede Rantzou.

Landgilde penge . . . . . iij fl 4 β
Smør - ij t^r v pund, huer pund 4 fl , er. xxxvij dr.
En Boelgalt . . . . . iij dr.

Herfra tagis, som gaffs til Sustentationem Choralium vj fl ij β

Residuum er . . . 39 dr. 2 fl 2 β

Aff denne Summa tilkommer Vniversitetet halsparten,	
som er	19 dr. 3 ŷ 1 β
Item aff Vicariet	5 ŷ 4 β
	Summa 21 dr. - 5 β

Regnskab aff Naadsens Aar, saa viit Vniversitetet vedkommer,
 efter Salig Her Henning Mogenson.

Landgilde Biug vij pund 4 skp., huer skp. 1 ŷ , er penge xxxvij dr.	
En Boelgalt	iiij dr.
Jordskyld penge	vj ŷ iiij β
	Summa — 38 dr. 4 β

Ex mensa Tulstrop.

Landgilde och Skattepenge	xvj ŷ vj β
Biug — vj pund, skeppen j ŷ , er penge	xxvij dr.
Smør — 21 pund, huer pund j daler, er.	xxj dr.
	Summa — 52 dr. 1 ŷ 14 β
	Summarum — 90 dr. 2 ŷ 2 β

Herfra tagis pro Sustentatione Choralis . . . . . 12 dr.

Blifffuer beholdendis	78 $\frac{1}{2}$ dr. - 2 β
Medietas pro Vniversitate	39 dr. 1 ŷ 1 β
Item aff Vicari	5 ŷ 4 β
	Summa — 40 dr. 2 ŷ 5 β

Regnskab aff Naadsens Aar, saa viit Vniversitetet vedkommer
 efter Salig Matz Pouelsøn.

Landgilde Penge	xiiij dr. iiij ŷ vij β j alb.
Landgilde Biug — iiij pund, huer skeppe	
1 ŷ , er	xv dr.
Landgilde Smør — xij pund, huer pund	
4 ŷ , er	xij dr.
	Summa 40 $\frac{1}{2}$ dr. 15 β j alb.

Aff for^{re} Penge giffuis en Choral . . . xij dr.

Dette frataget bliffuer beholdendis Penge	28 $\frac{1}{2}$ dr. 15 β j alb.
Medietas pro Vniversitate er Pengé .	14 dr. 1 ŷ 7 β ij alb.
Item aff Vicari	5 ŷ 4 β
	Summa 15 dr. 2 ŷ 11 β 2 alb.

Register paa den Contribution, som Vicarii Ecclesiae Lundensis
 efter Kong. Maytz naadigste befaling til de tuende Residentzer
 i Kiøbenhaffn haffuer vdgiffuet.

Lago Vrne j rix dr. in specie	Doct. Christoph. Dybvad	4 r $\frac{1}{2}$ 4 β
Guilhelmus Dresselberg Hjr $\frac{1}{2}$ 4 β	M. Wolffg. Rhuman	4 r $\frac{1}{2}$ 4 β
Sigvardus Grubbe . . . 8 r $\frac{1}{2}$ 8 β	Daniel Hogenvald . . .	4 r $\frac{1}{2}$ 4 β
M. Ludovicus Munthe 8 r $\frac{1}{2}$ 8 β	M. Johannes Aalborg	4 r $\frac{1}{2}$ 4 β
M. Jacobus Svaningius 4 r $\frac{1}{2}$ 4 β	Magnus Bartolinus . . .	4 r $\frac{1}{2}$ 4 β
Johannes Otto . . . . 8 r $\frac{1}{2}$ 8 β	Claudius Saal	4 r $\frac{1}{2}$ 4 β
M. Paulus Martinus 1 rdr. in specie	Willichius Westhov. 1 rdr. in specie	
M. Christianus Longomont. 4 r $\frac{1}{2}$ 4 β	M. Nicolaus Michaelis	4 r $\frac{1}{2}$ 4 β
Lago Vrne junior . . . 4 r $\frac{1}{2}$ 4 β	D. Johannes in Thyelse 1 rdr. in	specie
Christianus Petri . . . 4 r $\frac{1}{2}$ 4 β	Claudius Macchabæus	4 r $\frac{1}{2}$ 4 β
M. Nicolaus Georgii . . 4 r $\frac{1}{2}$ 4 β	D. Johannes Johannis 1 rdr. in	specie
Canutus Georgii . . . 4 r $\frac{1}{2}$ 4 β	Georgius Nicolai, Lands-	
Claudius Mechelburg 4 r $\frac{1}{2}$ 4 β	ting Schriffuer i Sieland	4 r $\frac{1}{2}$ 4 β
Hæredes Andreæ Johannis 8 r $\frac{1}{2}$ 8 β	Summa	32 rixs daler
D. Augustinus Sant 4 r $\frac{1}{2}$ 4 β		
Johannes Mechelburgius 4 r $\frac{1}{2}$ 4 β		

Nota: aff for^{ne} Summa ere de
 5 fremskicket in specie. De
 andre i marcstycker, mett 4 β
 paa huer Daler¹⁾.

Her foruden rester Gunde Schriffuer i Kiøbenhaffn aff it
 Vicari²⁾

Noch Morten Knudsøn i Helsingør aff tuende Vicarier³⁾,
 Huilcke ieg begerer, at M^{cus} Dn. Rector selff vilde lade
 indkressue, efterdi de ingen Procuratores haffuer her vdi Capittet.

Endnu rester aff tuende Vicarier, som icke ere endnu
 forlænt⁴⁾.

1) D. e. med 4 β Tillæg til de 4 $\frac{1}{2}$, der udgjorde Daleren.

2) Med en anden Haand er tilføjet: 1 Dlr. in specie, fecit.

3) Med en anden Haand er tilføjet: 2 Dlr. in specie, fecit.

4) Følgende Opsummering er tilføjet af den Haand, som har gjort
 ovenstaaende tvende Tilføjelser: Summarum — 27 Rdlr. a 84 β .
 Item — 8 Rdlr. in specie.

Register paa den Contribution, som Presterne i Schaane stift efter Kong. Maytt. Befaling til be^{te} tuende Residentzer haffue vdgiffuelt.

Schaane.

Torneherrit	xiiij Rdr.	Skiødsherret	xij Rdr.
Haragersherret	vij Rdr.	Rester aff Her Morten i Skanøer, som iche formaaër at vdgiffue.	
Oenseherret	vij Rdr.	Oxieherret	x Rdr.
Rønnebergherret . . .	vij Rdr.	Bareherret	x Rdr.
Rester aff Sualdø prest, som er husarm.		Rester aff Bierrisø, fordi kaldet er meget ringe, oc den ene Sogn ligger tli Hospitalet i Malmø.	
Frostedherret	x Rdr.	Aff Lugude oc Sønder-Asbo herret er intel fremkommit.	
Rester aff Høgsrød, fordi Presten der sammesteds for sin forseelse er kommen fra kaldet.		Bierge oc Nørre herreder xj Rdr.	
Noch aff Her Peder i Borlund, som iche formaaer at vdgiffue.		Rester aff Herr Morten i Baadsted, som intel formaaer at vdgiffue.	
Fersherret	xj Rdr.	Gjøng herret	xviiij Rdr.
Albo oc Jerrested herret	x Rdr.	Rester aff Her Hans i Windleff, som tuende gange hauffuer lid stor skade aff Ildebrand.	
Rester aff S. Ole, fordi Presten er husarm.		Gersherret	ix Rdr.
Ingelsted herret	xi Rdr.	Rester Her Anders i Hurrød, som er husarm.	
Rester aff Presten i Næreby, som er fattig.		Willandsherret	ix Rdr.
Herrested oc Liugnitz herret	xij Rdr.	Rester Ibø oc Becheskoff, som begge haffuer ringe vilkaar oc iche formaa at vdgiffue.	
Wemmindhøy herret . .	x Rdr.		
Rester aff Her Anders i Kiels- torp, som haffuer lid skade aff Ildebrand.			

Blegind.

Lister oc Bregneherret	vij Rdr.	Østreherret	iiij Rdr.
Middelsted herret . . .	vj Rdr.	Rester aff Torrum oc Lyckeb- by, som iche formaa at vdgiffue.	

Halland.

Tøndersø oc Høgs herreder x Rdr.	Fierre oc Wiske herret viij Rdr.
Halmstad oc Aarstad her-	Rester aff Kongsback, som
ret . . . . . xij Rdr.	er husarm.
Himble oc Faurotz herret xiiij Rdr.	
Borringholm . . . xv Rdr.	

Legata Pastorum effler

Her Aruid i Lyngby 4 r $\frac{1}{2}$ 4 β	Her Niels i Sønderhuidning j Rdr.
Her Matz i Grimmeton 4 r $\frac{1}{2}$ 4 β	in sp.
Her Jacob i Slogerup 4 r $\frac{1}{2}$ 4 β	Her Christen i Karup 4 r $\frac{1}{2}$ 4 β

Register paa de penge, som ere vdgifne aff dem, som ere ordinerede til visse Prestekald.

Her Hans Hansøn til S. Peders	Her Knud i Høgsrød j rdr. in sp.
Kircke paa Borringholm 4 r $\frac{1}{2}$ 4 β	Her Suend i Bøstrup 4 r $\frac{1}{2}$ 4 β
Her Rasmus i Dalkjøbing 4 r $\frac{1}{2}$ 4 β	Summa 4 Rdr.

Summarum paa Presternis Contribution til de tuende Residentzer. Noch Legata pastorum. Item det, som er vdgifuet aff dem, som ere ordinerede til visse Prestekald, er — 143 Rigsdaler i specie. Noch vdi Marckstycker — 120 Rdr. met 4 β paa huer daler.

Orig. i Kong. Bibliothek, Ny kgl. Saml. 752 c. Fol.

486.

1619. 18de Januar. Universitetets Rektor forbyder under den da herskende Pestepidemi Studenterne at bære andre til Jorden end dem, som hørte til den lærde Stand.

Rector Academiæ Hafniensis Casp. Bartholinus, Medicinæ et Philosophiæ Doctor ac Professor publicus, Lectori S.

Signa, quibus iram suam miseris mortalibus ostendere solet justus ille Deus, vel poenam prænunciant, ut Cometæ, chasmata, et id genus alia; vel eandem infligunt, sicut illa, quæ literis figurantur sive quinqve, ut λιμός, sive sex, ut λοιμός, sive septem, ut πόλεμος. Ex classe priori cometam nuper ardere

vidimus horrendum satis: ex posteriori verò *λίμὸν* seu famem non ita dudum, ut et *πόλεμον* seu bellum, sensit plaga hæc septentrionalis. - Nunc autem heic grassatur poena sex quidem literarum, sed lituræ seu deletionis centuplicis. *λοιμός* seu pestis adest, qvæ magis magisque se exserit, fusiusque se deserit quotidiè, & familiis compluribus plagam infligit non immemorabilem. Nihilominus tamen hoc funesto tempore valdè exorbitant nonnulli, & securitati sic indulgent, ut longanimitatem divinam tentare censeantur meritissimò. Horum in censu ac numero sunt regiæ hujus Academix juvenes quidam studiosi, qui quorumvis promiscuè hominum demortuorum cadavera ad locum sepulturæ efferre compèriuntur, posthabitâ & ordinis nostri dignitate & contagionis malignitate. Non enim attendunt, quod hoc modo non tantum honestæ studiosorum existimationi detrahere, sed labem quoque contagiosam familiaribus attrahere possit facillimè quicumque benevolentiam eiusmodi intempestivam exhibet. Qvapropter, ut ne hac *ἀταξία* peccetur ulterius, seriò mandamus, ne quis studiosorum nostrorum posthac partes bajuli in exequiis sustinere ausit, nisi vel defunctus, cui exhibentur illæ, ordinis literariæ fuerit, vel, si res secus se habuerit, funebrem hanc operam præstandi veniam à Rectore Academix impetrârît quicumque bajulare velit. Huic mandato nostro si quis prævaricatus fuerit, poenam, qvæ publicæ autoritatis prævaricatoribus irrogatur, certò subibit. P. P. Hafniæ xiix Januar. anni Christiani MDCXIX.

Sub officii nostri sigillo.

Af Konsistoriets Kopibog Nr. 2, Fol. 118. Programmet er neppe forfattet af Bartholin, men af Universitetets daværende Notarius.

487.

1619. 28de Marts. Kongebrev til Universitetet om Affindelse med en Vikariebesiddér i Roskilde, hvis Vikariat for Fremtiden skulde anvendes til Lønning af en Professor.

Copie aff kong. Matt. breff till Rectorem oc menige Professores om en ny Professoris løn.

Christian den fjerde mett Guds naade Danmarckis,
Norgis, Vendis oc Gottis Konning etc.

Vor gunst tilforn. Viider, efftersom vi naadigst haffuer for gott anseet att perpetuere Bona Vicariatus Altaris Petri udi Roskilde Domkircke, som hederlig oc wellerd mand Herr Knud Søffrensen hid indtill udi forsuar hafft haffuer, till en Professoris her udi Universitetet hans underholdning: Da bede vi eder oc ville, atti for^{ne} Herr Knud Søffrensen for for^{ne} Vicaries aarlige visse oc uvisse rente, indkomst oc andre fordeell aarligen hans liiffs tid contenterer oc till frids stiller. Dermett skeer vor villie. Befalendis eder Gud. Skreffuett paa vortt Slott Frederichsburg den 28 Martii Ann. 1619.

Wnder vortt Signett.

Christian.

Afskrift i Konsist. Kopibog Nr. 2, Fol. 119.

488.

1619. 3die April. Kong Christian IV's Stiftelsesbrev paa et nyt Professorat (i Metafysik) ved Kjøbenhavns Universitet.

Wij Christian den Fierde med Guds Naade Danmarckes, Norges, Wendes och Gottes Konningh, Herttug vdi Slesuig, Holsteen, Stormarnn och Dittmerschen, Greffue vdi Oldenborg och Delmenhorst, Giøre alle witterligt, att wij aff synderlige motiuer och betenchende naadigst for gott haffuer ahnseet offuer det tall aff Professorer, som vdi Vniuersitetet her j wor Kiøbsted Kiøbenhaffn nu ehre och wnderholdis, att forordne och wnderholde endnu en Professorem. Tha paa det hand for sin tieniste och wmage kand haffue noget thill besolding och løn, haffuer wij naadigst, foruden huis hannom allerede aff Roschilde Domkirckes minutis, som Procuratores hid indthill nydt haffuer, thillagt er, effterschreffuene Vicarie wdj Roschilde Dombkiercke, kaldet Bona Altaris Petri (som hederlig och wellerd mand H. Knud Søffrensen hidindtill wdj forsuar hafft haffuer)

for oss och wore efterkommere Konninger wdj Dannemarch thill ævig lid funderit, perpetuerit, giffuet och lagt thill samme professoris bestilling och thill hanns wnderholdning, som er effterschreffne gaarde och goedtz herudj wort land Sielland liggendis: først wdj Smørumsherritt, Wridtzløsebye thoe gaarde, Peder Nielsen ij pund bpg, ij tønder haffre, j lamb, ij gies, vj høns, ij rylder høe; Hans Persen ij pund byg, ij tønder haffre, j lamb, ij gaas, vj høns, ij rylder høe. Noch wdj Tuneherrit, Thomslund (!) lille, Hans lben ij pund byg, j tønde haffre, j gaas, 4 høns, j rylder høe. Noch wdj Steffuensherrit, Domme-strup, Christoffer Nielsen iij pund byg. Wdj Borseherret, Wby, Hans Lauersen ij pund byg, Lauers Jensen ij pund byg. Noch Jordschuld aff en gaard wdj Ringsted gade j β grott, med alt for^{ne} goedtz, thill samme Vicarie liggendis ehr, des Rentte, herlighed, wisse och wuisse indkomst, efftersom dett wdj for^{ne} Roschild Capittels rette Jordbog .sindis indschreffuit. Thij forbiude wij alle och huer, huo de helst er eller werre kunde, naagentid herefter for^{ne} wor Fundatz naaget emod att giøre i naagen maader, ahnseendis saadant aff gudfrychtig betenhende, Gud Allermechtigste thill Ære och Wngdommen wdj bogelige kaanster thill forfremmelse och forbedring, stiftet och ahnrettet er. Giffuet paa wortt Slott Kiøbenhaffn, den 3 Aprilis Anno 1619.

Wnder wortt Zignett.

Christian.

Paategnet: Lest paa Capittlett wdj Roskild den 12 Maj Ao. 1619.

Orig. paa Pergament med det store Kgl. Segl i Vox. Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 178.

489.

1619. April. *Bekjendtgjørelse om Forelæsninger, der skulde holdes ved Universitetet fra Maj 1619 til Maj 1620.*

Consignatio Lectionum publicarum, quas Academia Regiæ Haff-

niensis Professores, cum Deo, anni hujus curriculo a Majo Anno Christi M. DC. XIX. ad Majum usque Anni M. DC. XX. expedire constituerunt.

Doct. Casparus Bartholinus, Acad. Rector, in naturam Alimentorum, Purgantium, Venenorum et Alexipharmacorum inquirere, perque vices Meteororum ex speciali Philosophiæ naturalis parte essentiam, causas atque adfectiones hor. 3. venari decrevit.

Doct. Joh. Paul. Resenius, S. S., perget porro hora 9. in apparatu Evangelico et Harmonia integra, actuum XII per tempora diversa, quatenus illa quoque monstrari possunt ex 4. Evangelistis simul: cum tabellis Concordantiarum, ex cap. et versib. per omnia, loco Canonum Ammonij etc. aliisque nonnullis ad verum intellectum obscuriorum, maxime necessarijs: sic progressurus eodem modo ad Acta etiam Apostolorum et ipsas denique Epistolas Apostolicas etc.

Doct. Cunradus Aslæus Bergensis, explicatis tribus, qui adhuc restant, articulis Augustanæ Confessionis, videlicet de peccato, de bonis operibus, et cultu sanctorum, subjiciet, Deo benedicente, brevem ideam totius doctrinæ Christianæ ex sacra scriptura perspicue et methodicè comprehensam.

Doct. Gasp. Brockmand occupato adhuc feliciter in aula Sereniss. Elect. Principis, M. Hermannus Nicolaus in continuata Psalmorum Davidicorum explicatione progredietur, quantum per suam professionem et publica officia id fieri poterit.

Doct. Thomas Finckius ceptam de Peste tractationem continuabit, eique de febribus doctrinam subjunget: Geodæsiæ subinde problemata pro auditorum commodo interpositurus.

Doct. Olaus Worm Phil. Decanus, absolutis ijs quæ in libro de Mundo enucleanda restant: Isocratis Evagoram et Basiridem hora 1. aggredietur, in quibus et Linguæ Græcæ nitorem, et Græcorum Oratorum præstantissimi artificium Oratorium in genere demonstrativo ostendet.

Dn. Claudius Plum, JClus. hora 8, post absolutam de Jurium origine, natura et speciebus exorsam anno superiori telam, materiam utilissimam et in foro frequentissimam de Usucapionibus et præscriptionibus pertexendam assumet.

M. Johan. Janus Alanus, Logicus, ordinarijs 4. Horâ VI. Organon Aristotelis, fundamentum omnium præceptorum Logicorum, vicinus nunc Demonstrationi explicat: quo absoluto, usum artis, dubio aliquo themate sumto, patefacere statuit. Hinc ad Topica Ciceronis C. Terbatio inscripta, quibus Aristotelicis Topis lumen additur latinum, vel alium ex auditorum usu auctorem veniet. -Extraordinarijs duobus hora secunda perget in Locis Communibus Dn. Philippi Melanthonis.

M. Christianus S. Longomontanus, Mathematicus, in Euclide D. V. perget, ejus sex libris absolutis, ac Trigonometriâ in illis breviter monstratâ, Quadripartitum Ptolomei de Astrologicis prædictionibus percurrent.

M. Vulfgangus Rhuman, Rhetoricen Aristotelis ad Theodecten, plana plenaque ratione explicabit, usum præceptorum in orationibus quibusdam Ciceronis postmodum monstraturus.

M. Hermannus Nicolaus, absolutis verborum inflexionibus, ad syntaxin hebrææ linguæ progrediatur: adhibito subinde præceptorum usu in analysi textus hebræi, qui pro lectione in psalmis explicabitur.

M. Elias Eisenbergius, Deo volente, absolvet id quod restat in doctrina de anima; et eo facto, partem generalem Physices, secundum Aristotelem et alios bonos Philosophos breviter explicandam præ manibus sumet.

M. Petrus Nic. Gelstrup, diebus Lunæ Martis Jovis et Veneris lectionem Plautinam urgebit, Diebus vero Mercurij et Saturni explicationem tabulæ Oeconomicæ a Luthero Catechismo minori annexæ proponet; ad evolutionem Catechismi Lutheri denuo reversurus.

M. Petrus Barth. Kierulius, H. 12. in institutionibus Grammaticis Prisciani, itemque lib. 1 Georgic. Virgilij, enarrandis, eadem deinceps, quâ cæpit, methodo, progrediatur.

M. Franciscus Georg. Prof. Musicus, Systemati Glareani Music. in breviarium quæstionum mutuarum nonnullis aphorismis Music. miscellaneis, scitu maxime necessarijs, non in tactis, redigendo, hor. et loc. sol. cum Deo et die, incumbet.

Hafniæ.

Apud Henricum Waldkirchium, Acad. Typographum.

Trykt Blad i Patent-Follo, i Univ.-Bibl.

490.

1619. 11te Maj. M. Jens Dinesen Jersin svarer Universitetet paa et Brev, hvorved Professoratet i Metafysik var ham tilbuddt.

Magnifice Dn. Rector, Reverendi Clariss. Doctiss. Humaniss. professores, fautores, promotores et amici perquam honorandi.

Literarum vestrarum ad d. X Maii facta mihi est copia, quibus me pro vestro amore et promovendi studio ad professionem in Academia vestra Metaphysicam honorificentissime elegisse ostenditis. Ego vero ut semper ita nunc quoque animum meum vestræ honorificæ voluntati libenter submitto, id quod datis nuper ad Magn. Cancellarium indicavi. Nam quod hactenus consensus significationem distulerim, in causa præcipue fuit amor pueruli Regii, qui mecum est. Nunc vero cum cognoverim a Magnif. Cancellario non metuendam mihi esse per vestram Vocationem ab eo dissociationem vel pristini officii renunciationem, sed ita comparatum iri, ut præsentibus integris, id quoque, quod a vobis offertur, pro viribus administrem, ea conditione non tam non video cur recusem, ut magis sollicitus sim de verbis, quibus Vr. Magnificentiæ DDgg. CCII. gratias agam debitas. Utinam modo ita res succedat prospere benedicente Deo, ne expectatio vestra majorem censenda sit in posterum amoris quam veritatis habuisse authoritatem. Gratias igitur quas possum maximas Vniversis vobis et singulis ago, et gratiam quam nunc valeo refero, animum et studium vestræ Academiæ honori devotum, unice desiderans re ipsa eundem brevi commodo studiosæ vestræ juventutis declarare. De præsentia autem mea nihil certi polliceri possum, et spero me vobis facilius excusatum iri, quo magis meas perspectas habetis conditiones; quippe me mei juris non esse, sed unice a nutu Serenissimæ Regiæ Majestatis dependere, qua non jubente ne quidem pedem hinc movere integrum esse. Quocirca obsecro, ut id reliquis vestris addatis officiis æquam absentiæ meæ patientiam, quæ tamen absentia inquam minus forte diuturna futura, quam metuitur. Deus modo mitigare dignetur grassantem illam luem vosque.

Vniversos et singulos cum toto coetu Academico conservet, gubernet et tueatur clementissime, id quod animitus voveo merito, meque V^{ro} Mag. DDgg. CCll. et HHum. commendatum esse etiam atque etiam peto. Fridericiburgi XI Maii Anni M D CXIX.

V^{ro} Colleg.

devotiss.

Janus Dionysius Jersinus.

Udskrift: Magnifico Dn. Rectori et Vniversis RRev. DDoct. CCll. et Humanissimis Academiae Haffniensis Professoribus, promotoribus et amicis meis maximo observantiae cultu proseqvendis S. D.

Paategnet: Læst in Consistorio 19 Maji, ann. 1619.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 180.

491.

1619. 27de Maj. Kansler Christian Friis tilskriver Universitetets Rector, at Forelæssningerne maatte udsættes i nogen Tid formedelst Sygdommen i Kjøbenhavn.

Min wennligh helsenn forsenndt med Gud wor herre. Kierre Doctor Caspar, synnderlige goede wenn, nest wennligh thack-sigellse. Huis det Residenttz sig belannger, i schriffuer om, maa well bliffue, indtill saa lennge Gud will, hanns mayt. kommer sielf thill Kiøbenhaffn. Annlangendis Vniuersitetit, da er hanns Mayt. naadigst thillfridtz, at det maa opgiffuis, indtill saa lennge Siugdommen begynder nogit at linndris igienn. Will hermed haffue eder Gud allsommechtigste befahlit. Aff Slagellse thend 27 May Anno 1619.

Ch. Friis.

Udskrift: Hederlig och høiglerdt Mannd D. Caspar Bertell-senn, Rector vdj Vniuersitetit vdj Kiøbennhaffn, min goede wen, wenligen.

Paategnet: Læst i vor Frue Kircke aff Dn. Professoribus, den 30 Maji, ann. 1619.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 3.

492.

1619. 8de Juni. Kongebrev til Universitetet om dets Tjeneres Forpligtelse til at kjøre Salpeterjord.

Christian thennd fjerde med Guds Naade Danmarckis, Norgis, Wendis och Gottis koning.

Wor gunst thilforrn. Wiid, at eptersom wij naadigst haffuer ladet wore breffue vdgaa, at iche allene wore och Chronens, mens ochsaa Cappittels, Vniuersitetz och andre geistlige Personners Thiennerere schulle agge Salpeter Jord och Materie thil den (sic) Salpeiter lader paa Draxholm oc Callundborg Lehn ehre opsatte; och wij naadigst forfarrer, at Vniuersitetz Thiennerere iche endnu samme wor naadigst befalling schall haffue epterkommet, huor paa wij oss iche ringe forundrer: Tha bede wij eder och wille, attj strax for^{no} eders thiennerere i for^{no} Lehne liggendis der heden holder, att dj Salpeiter Jord at søre thil for^{no} Lader, lige wed andre wore och Chronens, ehre thiltennechte, saa frempt dj iche aff worre befallingsmend derfaare wille tiltallis och straffis som uedbør. Thermed scheer wor wilge. Befallendis eder Gud. Schreffuit paa wort Slot Andtuorschoff den 8 Junij Anno 1619.

Wnder wort Zignet.

Christian.

Udskrift: Oss elsch^e hederlige och høiglærde Mend, Rectori, Doctoribus, Magistris och mienige Professoribus vdj Vniuersitetet vdj wor kiøbsted Kiøbenhaffnn.

Orig. i Konslst. Arkiv, Pakken Nr. 145.

493.

1619. 2den Juli. Kongebrev til Universitetet, hvorved M. Niels Christensen Foss udnævnes til endnu et Aar at nyde det kongelige Rejsestipendium (se Nr. 460).

Christian den fjerde mett Guds naade Danmarckis, Norgis, Wendis oc Gottis Konning.

Wor gunst thilforrn. Wiider, at wii naadigst haffuer beuillet oss elsch^e Mester Niels Fos, som nu paa nogle Aars thiidt

haffuer haft wore pendinge at studere met wden lantz, att mæ dennom endnu paa it Aars thiidt niude och beholde, sine Studia met at continuere. Bedendis Eder och wille, atj lader giøre den Anordning, at for^{ne} Mester Niels Fos endnu paa it Aars thiidt samme pendinge, som hand hid indtill bekommet haffuer, bliffuer wdschichet. Dermet schier wor wilge. Befalendis Eder Gud. Schreffuit paa wort Slot Anderschouff, den 2 Julij Anno 1619. Wnder wort Zignet.

Christian.

Udskrift: Oss Ellsch^e Hederlige och Høiglerde Mendt, Rectori, Doctoribus, Magistris, menige Professoribus wdi Kiøbenhaffuens Vniversitet.

Paategnet: Lest i Kirken den 4 Julij.

Orig. i Konsist. Arkiv, Pakken Nr. 38. Sammesteds findes Niels Foss's Revers (dat. Marburg 1 Apr. 1615) ved den tidligere Modtagelse af Stipendiet, hvorved han forpligter sig til med Iver at studere Medicin, at holde fast ved den rene Lære og ikke at modtage nogen Doktorgrad i Udlandet; — endvidere en Ansøgning fra ham til Universitetet (dat. Aureliæ Celtarum ipsis Nonis Martiis St. N. annl sal. M DC XIX), hvorved han beder om, at han, endskjønt han har haft Stipendiet 1 5 Aar, dog maa beholde det endnu et Aar.

494.

1619. 2den Juli. *Christoffer Urne meddeler Universitetets Rector Kanslerens Befaling, om at en Præst fra Holland skulde have 10 Rdlr. af Universitetet.*

Kierre D. Rector, Gud giffue eder en god Dagh, och mægen thach for ald gott. Giffuer ieg eder kerligen att vide, att det er H. Candzelers befaling, att neruerende Pastor aff Holland schall giffuis aff Universitetz penge 10 Rix Dr. Huilchet ieg eder venligen effter H. Candzelers befaling vilde lade vide. Och vill her med, nest min villige thenistes thilbiudelse, haffue eder Gud alsommegthigste befaledt. D. 2 Julij Anno 1619.

Christoffer Vrne

E. hand.

Udskrift: Hederlig och Høylert Mand M. Wolfgang Rumann, Rect. Univers. Haff., min sønderlig guode Venn, vennligen thillhennde.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 187. Af Acta Consist. 4. Juli 1619 ses, at Præsten hed Hr. Daniel Fett, og at de ti Rdlr. bleve ham udbetalte.

495.

1619. 10de Juli. Fundats paa en Forøgelse af det frisiske Legat for fattige Studenter.

Friderici Frisii Fundatio.

Wii efterschreffne Tønne Friis til Hesselagger, Johan Friis til Oritzløff, Jesper Friis til Lunde, Albrit Skiel til Fussingøe och Peder Lange til Kiergard, giøre for alle vitterligt med dette wort obne breff, at efter som woris kiere s. broder och svoger Friderich Friiss til Hesselagger aff it christeligt och gudeligt betenkende den 3 Junii anno 1619 til fire fattige studenters ophold vdi Kiøbenhaffn haffuer giffuit tov tusinde enkende richsdaler in specie, som aarlig til ewig tid schal bliffue standendis paa rente hos wisse adelsfolk- her vdi riget for fem daler af hundret, och vdi same sit testament forordnet och begerit, at det effter hans død med same tov tusindt daler schulle i lige maader forholdis och forhandlis effter den fundatz, som woris kiere fader och faderbrødre Niels Friis til Hesselagger, Friderich Friis til Hageded och Christian Friis til Borreby anno 1584 paa de halfferde tusind daler, som s. Johan Friis til Hesselagger til sex studenters ophold giort haffuer Da effterdi same deris fundats er christelig, ordentlig och wdtrøkelig stilirt och giort, saa fuldbørde och samtyke wi effter forneffnde woris kiere broders och svogers begiering, at det vdi alle maader effter forneffnde fundatzis lydelse med same tov tusinde daler skal forholdis, och dersom forneffnde to tusinde daler, saa wel som de forige halfferde tusind daler, icke effter den første fundatzis liudelse henvendis til ti fattige studenters ophold, tiffue och fem richsdaler til huer om aarit, da forneffnde penge til de rette arffvinger igien at were forfalden och forbrøtt. At dette saa

fuldkomeligen holdis och efterkommis schal, des til vidnisbyrd
haffue vi dette forseglit och med egen hender vnderschreffuen.

Datum Ottense S. Knuds dag den 10 Jul. anno 1619.

Tønne Friiss

egen hand

Albert Skiel

ssp.

Johan Friiss

egen hand

Peder Lange

e. handt.

Afskrift i den frisiske Legatprotokol i Konsist. Arkiv.

496.

1619. 1ste September. Overenskomst mellem Universitetet og Hr. Knud Sørensen, Ejer af S. Peders Alters Vikarie i Roskilde, hvilket af Kongen var henlagt til Lønning for det nyoprettede Professorat (i Metafysik).

Æffersom stormæctigste høybaarne Første oc Herre, Konning Christian den fjerde, Danmarckis, Norgis, Vendis oc Gottis Konning, Hertug udi Slesvig, Holsten, Stormarn oc Ditmerschen, Greffue udi Oldenburg oc Delmenhorst, vor allernaadigste Konning oc Herre, aff sønderlige motiver oc betenckende naadigst for gott haffuer anseett att forordne oc holde endru en Professorem udi hans Matt^s kongelige Universitet, oc till samme Professoris underholdning, foruden hues hannem aff Roskilde Domkirckis minutis er naadigst tillagtt, haffuer till evig tid funderit, perpetuerit, giffuit oc tillagtt itt Vicarie udi Roskilde Domkireke, kalditt Bona altaris Petri, huilekett hederlig vellerd Mand Herr Knud Søffrensen indtill des udi forsuar hafftt haffuer, saa att dett nu strax mett visse oc uvisse Rente oc herlighed skall følge for^{ns} Professorem; oc derhos mett sine kongelige Breffue til Universitetet naadigst haffuer befalltt Rectori oc Professoribus aarligen att fornøye oc betale Herr Knud Søffrensen, saa lenge hand leffuer, alt visse oc uvisse rente, indkomst oc anden nytte, som hand aff samme Vicarie hafftt haffuer: Kendis vi derfor Rector oc Professores, att vi mett velbyrdige oc strenge Ridders, Herr Christian Frisis till Kragerup, Kong. Matt. Cantzlers, voris gunstige Conservatoris vidskab, bevilging oc sam-

tycke, der om mett mehrbemelte Herr Knud Søffrensen ere venligen i saa maade forligte, att vi aarligen, saa lenge han leffuer, till huer Philippi oc Jacobi herefter skall giffue hannem, for ald visse oc uvisse rente oc indkomst aff forbemelte Vicarie, Penge udi en samlitt Summa itt hundrett Daler, huer regnitt til 80 β danske. Hues det sig belanger, att hand derforuden, effter høye Øffrigheds naadige bevilging, bliffuer sin liffs tid Vicarius udi Roskilde Domkirecke, nydendis oc beholdendis dignitatem et commoditates sui senii et prioratus, saa lenge hand leffuer, ligesom hand tilforn hafltt hafluer, er i for^{ne} Sum uregnitt. Thi loffue vi hermett att ville aarligen uden ald forhindring oc modsigelse betale hannem eller hans fuldmæctige her udi Kiøbenhaffn till huer Philippi oc Jacobi her effter de for^{ne} j^e Daler. Till ydermere vidnisbyrd haflue vi satt Rectoris Segbll her neden for. Actum Kiøbenhaffn de^m 1 Septembr. Ann. 1619.

Rector oc Professores.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 178. Sammesteds findes Cizelle Her Knuds Afregning med Universitetet (dat. 15 Maj 1623) efter hendes Mands Død. Hun havde de 100 Daler til gode for to Aar, men deri afregnedes 100 Dir. som Kjøbesum for S. Peders Alters Residens, hvilken hun beholdt.

497.

1620. 1ste Juni. *M. Oluf Winds Forpligtelse ved Modtagelse af Stipendium Regium til Udenlandsrejse for en Theolog.*

J H S.

Quandoquidem mihi de voluntate Magnifici Dn. Cancellarii Dn. Christiani Frisii Domini de Kragerup concessum sit stipendium Regium, quo mihi ad continuanda studia mea in exteris 100 Thaleri annuatim gratiose numerantur: idcirco me vicissim Regiæ Majestati et Academiæ obligatum volo, quâ vel Ecclesiæ filii Dei hac in patria mea vel Regiæ Academiæ inservire queam. Deinde sancte promitto me studio sacrosanctæ Theologiæ iuxta sacram Scripturam et scripta à Regia Majestate nobis commenda sedulo vacaturum: et interea dum in exteris hæc mus

studia mea in Academiis Lutheranis continuaturum. Et præterea polliceor me nullum alium, dum in exteris sum, expetiturum gradum, aut si offeratur, accepturum. In majorem certificationem hæc manu scripsi et subscripsi. Calendis Jun. Anni J. Ch. 1620.

Olaus Wind mpp.

Orig. i Konsist. Arkiv, Pakken Nr. 38.

498.

1621. 8de Februar. Kongebrev om Erstatning til Sognepræsten ved Vor Frue Kirke for Tienden af Solbjerg By, hvis Jordtiliggende skulde inddrages under Slottets Ladegaard.

Wii Christian den Fierde med Gudtz naade Danmarchis, Norgis, Wendis och Gottis Koning, Hertug wdi Slesuig, Holsten, Stormarn och Dytmerschen, Greffue wdj Oldenborg och Delmenhorst: Giøre alle witerligt, effter som wj naadigst for gott haffuer anseett, Soelbierig bye, her wdj wort Land Sieland wdj Sockelundtzeridit wdj Kiøbenhaffns Birch och thill wor Frue Sogen her wdj wor kiøbsted Kiøbenhaffn liggendis, dess thilligendis Jord och Eiedomb att lade bruge thill Auffll wnder wor Ladegaard for wor Slott Kiøbenhaffn: Tha haffue wij for oss och wore epherkommere Koninger i Danmarck och Cronen naadigst beuilgit althiid her effter aarligen thill Sognepresten thill for^{ne} wor Frue Kirche wdj steden for for^{ne} Solbierigs thiende, att lade giffue och fornøye effterschreffne Ware och Pendinge, som er aarligen halff elluffte Courrent daller, sexten schielling dansche, som hannom aff wore Rentemestere, som nu ere och her epherkommendis worder, schulle erleggis; desligeste effterschreffne Ware: Biug thiuffue och ett halff pund, haffre siuff thønder, som for^{ne} Wor Frue Kierchis Sogneprest, den som nu er eller her epherkommendis worder, aarligen aff wor prouiant schriffuer her for wor Slott Kiøbenhaffn schall giffuis, dog hans aarlige Rente och Indkomst her med iche i nogen maader att werre mendt, men herforwden hanom aldielis forbeholden. Thj bede wij och biude wore Rentemestere, de som nu ere

eller her ephther kommandis worder, saa och for^{ne} wor prouiant
 schriftuer nu werendis och ephtherkommandis, att de aarligen
 fornøyger och erlegger for^{ne} wor Frue Kirchis Sogneprest
 for^{ne} wahre och pendinge, ey giørendis hannom derpaa forhin-
 dring wdj nogen maade. Giffuit paa wort Slott Kiøbenhaffn
 den 8 Februarij Anno 1621.

Wnder wortt Zignett.

Christian.

Paategnet: Den 17. Martii 1621. er mig dette Konge breff
 tilhønde kommet.

Peder Schielderup egen handt.

Orig. paa Pergament med vedhængende Voxsegl i Konslst. Arkiv,
 Pakken Nr. 166.

499.

*1621. 13de April. Biskop D. Hans Vandal i Viborg skriver til
 Universitetets Rektor angaaende det Mellemværende, der var mellem
 Universitetet og M. Henrik Arctander (se Nr. 478 og 483).*

Εὖ πράξιεν.

Enixe a me petijt M. Henricus Arctander, diœcesis meæ præ-
 positus, filius D. M. Nicolai, b. m., prædecessoris mei, ut
 Magnif^{liss} T^m, Vir Reverende et Clariss^o, amice fraterqve in
 Christo communi nostro dilectissime, hisce meis adirem, inter-
 cessurus ut Magnif^{liss} T. pro solito suo candore et in patrem
 ejus defunctum modò amore, apud Reverendos et clariss^{os} viros
 D. D. Professores efficeret, ut idoneè ipsi de pecuniâ, D. D.
 Professoribus pro anno gratiæ, ad tenorem privilegiorum à Se-
 reniss^a Majestate Regia Universitati concessorum, debitâ, quam
 jamdudum transmisit, eam ad se recipiente excellentiss^o viro
 D. D. Finckio, attestante syngrapha ejus, caveatur. Certum
 namqve est, causam mecum diligenter inspiciente nobiliss^o D.
 Tychone Brahe, castri Schivensis præfecto, præside dicti M.
 Henrici, patrem ipsum defunctum modò, dum viveret, frumen-
 tum vendidisse, qvippe procurator vester, et eodem precio sane,
 quod mox filius transmisit, quod documento sufficienti nobis

probavit. Minuta vero quod attinet (Smaabeder vulgo vocant) a se repeti non sperat, quippe cum pater ipse etiamnum superstes ea ad se more consveto pro recompensatione molestiæ procuratoriæ receperit, quod ex tempore tum redditus eorum tum obitus ipsius facile supputari potest. Quod cum ita sit, ut revera est, quorsum enim Reverendiss^{us} Viros D. D. Professores, amicos honorandos, quibus non uno nomine devinctus teneor, quod fateor ingenue, defraudarem volens vel sciens obulo uno? peramanter Magnificentiam T. rogatam volo, ut prædicto M. Henrico hac in parte assistere velit, urget enim procurator vester adeo cautionem illam vestram: præterea ne mihi succenseat, quod hoc pacto ipsi sim molestus, nam anxie petenti hoc officij genus, sicuti denegare non potui, ita nec volui. Vivat itaque valeatque Magnif^{ica} T. cum conjuge pudicissima, cui plurimam dici salutem ego meaque rogamus, soboleque. Saluentur quæso intime Viri Reverendi et Clarissⁱ, D. D. Resenius noster et D. D. Brochmannus cæteraque corona lectissimorum virorum, quibus omnibus et singulis omnia fausta animus imprecor. Valet simul. Viburgo 13 Aprilis anni Christj 1621.

Magnificentiæ Tuæ Studiosissimus

Joh. Wandal S. W.

mea manu.

Udskrift: Viro Reverendo et Clariss^o D^o Cunrado Aslaco SS. Theologiæ Doctori, ejusdemque in Academia Hafnensi Professore excellenti & p. t. Rectori Magnifico, D^o Fautori & amico meo singulari.

Orig. i Konsist. Arkiv, Pakken Nr. 94. Det er det sidste Brev, der findes i denne Samling angaaende Sagen.

500.

1621 (?). *Kansler Christian Friis til Kragerup befaler Universitetet at forfatte en Plan over, hvad der hvert Aar skulde gjennemgaaes i Forelæsningerne under det filosofiske Fakultet.*

Jhm.

Emterdi Kong. Mayestet naadigst saa vell efterhanden forbedrer Universitetit, Gud den allerhøyeste giffue sin velsignelse dertill

for Jesu skyldt, att daa och effterkommis nu strax aff sambtlige professoribus det, som rom tid er befalet at forfattis, som aarligen lætt och bequemmelig læsis och huertt aar fuldendis kunde, nemlig

Aristotel. Logica.

Metafy(si)ca.

Aristotel. Physica.

Ex Euclide Geometria, Optica, Mecanica et initia Architectonicas.

Och effterdj D. Tomas Finke magno Republicæ literariæ emolumento her til meget kand contribuere, kand hand interea temporis suspendere prælectiones publicas, saa och huo videre der hos er fornøden at verre.

De nederste disputere.

Orig. med Kansler Chr. Friis's egen Haand, men uden Underskrift eller Datering, i Konsist. Arkiv, Pakken Nr. 3. Stykket hører sikkert til Forarbejderne for «Novellæ Constitutiones» af 18de Maj 1621.

Tredie Supplement.

501.

1581. 17de December. Kongebrev til Peder Munk om en Jordskyldsafgift, der tilkom Kapellanen Hr. Hans Lavritsen ved Vor Frue Kirke i Kjøbenhavn.

Peder Munk sikk Breff Her Hans Lauritzen, Capellan thill wor Frue Kircke wdj Kiøpnehaffn, anrørendis, vt sequitur.

Frederich etc.

Wor synderlig gunst thilforn. Wiider, ephthersom j etther wnderdanigst haffuer emod Os erkleritt paa wor skriffuelse, wij etther thilschreffuen haffue for Oss Elsk^e hederlig mand Her Hans Lauritzsen Cappellan thill wor Frue kircke wdj Kiøbnehaffn om nogen Jordskyld aff en etthers gaard wdi Kiøbnehaffn, som hand for Oss beklagit haffuer, att skulle sig forholdis, giffuendis thilkiende, att j haffuer begerritt aff for^{ne} Her Hans Lauritzsen att wisis thend adkom, ther med hand sig for^{ne} Jordschyld

och Rettighed kunde thilholde, och thend icke haffuer mott bekomme, och ther paa haffuer en thid lang opholditt for^{ne} Jordskyld, thill j for^{ne} adkom och fundatz kunde faa att see, thilbiudendis, att nar etther samme Fundatz maa forekomme, I tha guodwilligen wille lade hannum fornøye, huiss hannum ther ephther bør at haffue: saa haffue j herudinden att bethenckē, att huiss fundatz wdi saa maade enthen kand were giortt om for^{ne} Cappellans eller och andre Predicanters løn wdj for^{ne} Kiøpenhaffn, icke bethroes wdj Capellanernis giemme, ephther att thend letteligen vnder theris forwaring, som en ephther anden kaldis oc thilskickis, motte bliffue forrøcht och forlagdt, men therfor mer bør att findis eblantt Vniuersitetens eller Borge-mesters och Raadmendtz breffue, end mindre att skulle findis hoess for^{ne} Capellan thend første forandring och Fundatz, som paa thett Apostolorum Althers godtz, aff huilcke for^{ne} etthers gaard er en, kand were giortt och holditt. Thersom end for^{ne} Fundatz nu mere icke waar thill, achte wij ligeuell icke billigt for thend schyld att kunde forholdis for^{ne} Cappellan, huis hans formend och hand nu saa lang thid forleden haffdt haffuer. Ther offuer haffuer, thill thess icke weritt sedwanligt, att saa offte en gaard enthen wid kiøb eller sall er bleffuen forandrett, ther tha skulle framberis fundatz och adkom paa Jordskyld, som ther aff skulle giffuis, men huer sig therudinden haffuer weritt, eptersom sin formand ther med thennum haffue forholditt. Huorfore wij wille Oss thill etther naadigst forsee, attj slig leylighedt herudinden schulle bethencke, och ephtherthj for^{ne} Her Hans och hans formend Capellanerne thill wor Frw kircke althid haffue haffdt for^{ne} Rettighed aff for^{ne} gaard, bode for j thend becommitt haffuer och ther ephther, wij ochsaa formene, att samme gaard icke er etther med større friihedt sold och thilkommen, end thend sielff haffdt haffuer, ther for^{ne} gaard for etther thilhørde: tha bede wij etther och begiere, attj selff wille rette ether herudinden, och for^{ne} Capellan lade følge och fornøye thend Jordschyld och Renthe aff for^{ne} etthers gaard, som ther aff gamble thid fuld haffuer. Ther med gjør j thett, som wdj sig selff billigt och christeligt er, och Oss synderligen thill wilge. Actum Kronnberg 17 Decemb. An^o 1581.

Sjælandske Tegnelser XIV, 547—48.

502.

1591. 3die December. Kgl. Befaling til Universitetet om at afgjøre en Tvist mellem Sognepræsten og Kapellanen ved Frue Kirke i Kjøbenhavn.

Christian thend Fierde med Gudtz Naade Danmarckis,
Norgis, Wendis och Gottis wdualde Konning etc.

Wor synderlig gunst tilforn. Wider, ephthersom oss elsk^e hederlig och høyglerd Mand M. Hans Lauridzen, Cappelan till wor Frue kircke her wdj wor Kiøbstedt Kiøbnehaffn, wnderdanigst till oss haffuer suppliceritt, beklagendis sig offuer oss elskelige hederlige och höglerdt Mand M. Desiderio Foss, Sogneprest till for^{ne} wor Frue kircke, hurledis hannom hans Løn och anden tilbørlige och seduanlige Renthe och Rettighedt paa nogen aars thiidtt schall were forkorthitt och affthagitt, hannom ochsaa schall were henditt och scheedt en stuor spott aff for^{ne} M. Desiderio, ther hans Datter for nogen thiidtt siiden forleden schulle wies och giiffues wed sin brudgom wdj for^{ne} wor Frue kircke, att hand ther till haffuer tilschickitt och forordnitt en anden Prest wdj sitt Stedt, som tilforn haffuer weritt fran sitt Kald och Embitt afsatt, och hand icke sielssfuer slig christlig schick som sitt rette tilbørlige Embede och Kaldt wilde sig paathage och forestaa, wansehett att hand thett tilforn haffde loffuitt och tilsagdt sielssfuer att wille forrette, saa for^{ne} M. Hans Lauridzøn ephther slig Leylighedt er bleffuen foraarsagitt sielssfuer att giiffue hans Datter wed sin Brudgom. Ephthersom I aff huosliggende hans Supplicatz ydermere thend Leylighedt och andre hans angiffne brøst och klagemaall haffue att fornemme. Tha bede wij ether och wille, attj strax med thett allerførste indsteffner begge partherne for ether wdj rette, och thennom wdj alle Puncter och Artickler om alle thieris irringe och trette enthen till Mindlighedt emellom forhandler, eller och endeligen wden nogen widtløfflig forhaling och opseltelse dømmer thennom emellom, ephther som j wille andsuare och were bekiendt, och attj thett saa herwdinden med aldingist forordinerer, att wij for wiidere offuerlob kunde bliffue och were forschonede.

Thermett skier wor wilge. Befallendis ether Gud. Schreffuitt paa wortt Slott Kiøpnehaffn thend 3 Decembris Aar etc. 1591.

Wnder wortt Signett.

Hogbe^{te} wor allernaadigste wdualde Herre Prindtz och Konnings tilforordnede Regierings Raadt.

Niels Kaas   Peder Munck   Jørgen Rosenkrantz   Hack Wlstand
egen hand.   egenn hand.   Egen handt.   Egen handt.

Udskrift: Oss elsk^e hederlige och høglerde Mend, Rectorj, Superintendenten, Doctoribus, Magistris och menige Professoribus, samt gandsche Consistorio wdj Vniuersitetet her wdj wor Kiøbstedt Kiøpnehaffn, samptligen.

Paategnet: Dette breff bleff lest in Consistorio den 8 Decembris Ao. 91.

Orig. i Konsist. Arkiv, Pakken Nr. 166.

503.

1592. 25de Maj. Kongebrev om Erstatning til Sognepræsten ved Vor Frue Kirke i Kjøbenhavn for Tienden af Slottets Ladegaard.

Wij Christian thend Fierde med Gudz Naade Danmarckis, Norgis, Wendis och Gottis wdualde Konning, Hertug wdj Slesuig, Holstenn, Stormann och Dithmerschen, Grefue wdj Oldenborg och Delmenhorst: Giøre alle witterligt, att effther som oss elsk^e hederlig och høglerde Mand Mester Desiderius Vos, Sogneprest till wor Frue Kircke her wdj wor Kiøbstedt Kiøbnehaffnn, altidt hertill haffuer hafft och oppeborit Thiendenn aff Ladegaardenn her till wort Slott Kiøbnehaffnn liggendis, som kaldis Nybye Ladegaardt, wdj Neggen, huilckett wij nu ere tilsindz selff att wille lade annamme och oppebere till for^{ne} Ladegaard: Tha haffue wj naadigst wndt och beuilget, och nu med thette wort ohne Bref wnde och beuilge wdj thet stedt egien att wille lade giffue for^{ne} M. Desiderio aff Loffthet her paa wort Slott Kiøbnehaffnn en halff lest Biug och thi thønder Hauffre, till saa lenge wij anderledis ther om tilsigendis worder. Thi bede wij och biude wor Leensmand her paa for^{ne} wort Slott Kiøbne-

hauffn, thend som nu er eller her effther komendis worder, att hand aarligen till rette thide lader leffuere och fornøie for^{ne} M. Desiderio her aff Loffthet for^{ne} korn, effther som for^{ntt} staar, och ingen forhindring gjør hannem ther paa wdj nogen Maade. Ladendis thet ingenlunde. Giffuit paa wort Slott Kiøpnehauffn then 25 Majj Aar 1592. Wnder wort Signett.

Hogbe^{te} wor allernaadigste wdualde Herre Printz och Konnings tilforordnede Regierings Raadt.

Niels Kaas   Peder Munck   Jørgen Rosenkrantz   Hack Wlstand
egen hand.   egen hand.   Egen handt.   Egen handt.

Orig. i Patentform i Konstl. Arkiv, Pakken Nr. 166.

504.

1592. 25de Oktober. Vidnesbyrd om Professorernes Dom i en Sag mellem Prof. Hans Guldsmed, Kirkevæрге til Vor Frue Kirke i Kjøbenhavn, og det kjøbenhavnshe Præsteskab.

Rector och Professores wdj Kiøbenhaffns Wniuersitett kendis och gjøre vitterligt for alle mett dette vortt obne breff, att Aar effter Gudtz byrdt 1592 den̄ 12 dagh Aprilis, var y voris Consistorio hederligh och høglertt mandt M. Joenn Jacobsønn, Sognepræst thill Helliggeistis, Procurator ministerij, och haffde didt laditt i rette steffnitt hederligh och høylertt Mandt Mester Hans Gulldsmidt, Professorem och Kirckeveghe thill Wor Frue Kirke, for halffredsindtztyffue daler, som handt paa Kirckens vegne Ministerio skyldigh war for nogen gaarde och eyedom, som Predicanterne haffde solldt fra sigh thill Wor Frue Kireke, huilcke for^{ne} 50 Daller Prædicanterne haffuer mist nogle Aar medt renten, som aarligen deraff skulde giffuis. Da møtte M. Hans Gulldsmidt och berette, att erligh mandt Madtz Judekarll borger her y Kiøbenhaffn, som haffde kiøbt enn gaardt aff, for^{ne} eyedom, haffde for nogle Aar sidenn betalitt och anttuordett hederligh och høylertt Mandt M. Desiderio Foss Præposito samme 50 daller y hans stue, huillke[t] Madtz Judekarll personligh nogenn thidt thillforrn haffde bestanditt, epher som handt och der paa M. Hans Gulldsmidt sitt skrifflich widnis-

byrdt giffuitt haffuer, nogenn thidt epther handt haffde bekommitt Quitantz aff for^{ne} M. Hans Gulldtsmidt, att handt hannom samme pendingh haffde betalitt. Derthill suaridt for^{ne} M. Desiderius, sigh icke att kunde benecte, att-Madtz Judekarll haffde jo veritt hoss hannem om penge, menn sigh icke att drages thill minde, samme pendingh att haffue bekommitt nogenn sinde aff Madtz Judekarll, menn dett aldeles benectede, indthill saa lenge nogenn kunde viise hannem sin Quitantz, som handt paa for^{ne} penge skulle haffue giffuit fra sigh, menendis samme penge att vere M. Hans Gulldtsmidt betaltt efter hans Quitantzis lydellse, thill huem handt sagde sigh att haffue foruist for^{ne} Madtz Judekarll, denn thidt handt hannem samme pendingh villde anttuorde. Huorfor M. Joenn begerede att vide, aff huem handt for^{ne} penge kreffue skulle. Da efter thillthale, gennsuar [etc.] bleff affsagt for rett, att M. Hans Gulldtsmidt samme pendingh ministerio skulle betalle, om handt icke kunde viise nøgactigh quitantz och beuisningh, att M. Desiderio eller andre aff Predicanterne saadan penge var allerede betalt, och sidenn igiennsøge for sigh, huis handt hoss nogenn y samme sagh søge kunde. Thill widnisbyrdt vnder vort Signett. Skreffuitt denn 25 Octobris Anno ut supra.

Konsistoriets Kopfbog Nr. 1, Fol. 179.

505.

1593. 23de Juni. Universitetet kalder Musikeren Truid Aagesen, der havde lagt sig efter sin Kunst i Tydskland og Italien, til Organist ved Vor Frue Kirke.

Rector och menige Professores i Kiøbenhaffns Universitet kien-dis oc giøre vitterliggt for alle, att Aar efter Guds byrd 1593, S. Hans afften midsommer, ware vi alle endrecteligen forsambled y wores Consistorii hus her sammesteds, oc haffuer vi da ladet for oss kalde erlig oc vellforstandig Mand Truid Aageszon Musicum, huilchen vi och, efter hand var en indfoder her i Righed, oc haffuer vide søgtt oc lertt sin konst i langsommelig thid bode i Tysland oc Italien, haffuer hannem samtligen sambtyckt

oc kalled thill at were en Organista y vores Kircke kalled vor Frue. Med saadan vilckaar, att hand samme thieniste troligen skall forestaa, oc icke opføre med sig nogen, som Orgeuercked kand skade eller forderffue i nogen maade. Oc skall vi eller vore epterkommere Professores y Kiøbenhaffn aff vor Frue Kirckes indkomst forskaffe for^{no} Truid Aageszøn thill sin løn aarligen itt hundred Enchende Reichsdaller, att betale hannem thill fire terminer, de første 25 nu thill Michaëlis førstkommendis, oc siden ligesomeget thill Jull, Poske oc Johannis terminer aldels thill gode ræde. Oc fordj hand beklagede sig, att husleie faller hannem her i byen noget for dyer, haffuer vi samptligen beuilged hannem i disse tuende første aar thill hielp thill samme husleie tolf daller aarligen, oc siden der eptther huertt aar tiuge daller, indthill vi hannem med en aff Universitets boliger kand forsiune, som hand sig vdj effter sin stalt kand behielpe, eller ocsaa indthill vi hannem noget mere thill wnderhaalning y frembtiden i andre mode kand forhuersue. Thill vindisbyrd, att so wryggeligen holdis skall, som for^{alt} staaar, haffuer vi trøct Rectoris signet her neden fore. Actum anno et die ut supra.

Konsistoriets Kopibog i Kvarf, Bl. 35—36; Afskrift med Notaren M. Lavrits Scavenius's Haand.

506.

1593. 5te Avgust. Kongebrev til Kapitlet i Lund om at tildele Christen Hansen fra Ribe det Stipendium, Kapitlet plejede at yde til Hjælp for fattige Studenter.

Capittelit wdi Lundt fick bress att wille examinere Christen Hansen och hielpe hannom thill ett stipendium, vt sequitur.

Christianus 4.

Vor synderlig gunst thilforn. Wiider, effther att thenne bressuissar Christen Hanssen, fød wdi Riibe, haffuer wnderdagnigst laadett giffue oss thillkiende, huorledis hand nu en tiid lang wdaff sin egen patrimonio och bekostning haffuer holden

siig thiil scholle och wdi attschillige academiis wdi Tysklandt, forhobendis siig och att haffue begynt- och giort saadane fremgang wdi hans studiis, saa hand met thiiden met frucht kunde thiene hans federne riige, och effther att hand nu ther offuer haffuer fortheridt mesten aldt thet hanndt haffde, och therforre er befrychtendis, att hand for then schyldt schulle laade hans begynthe studia falde, med mindre hanndt motte bekomme nogen steedtz nogen hielp, for^{ne} hans begynthe studia att forfølge och forfremme, vnderdanigst begierindis, wy naadigst wille vnde och beuilge hannom thenne wor naadigst forschriff thill ether, ati for wor naadigst forbønn schyldt wille beuilge hannom thet stipendium, som I ther wdi Lunde capittell haffuer beuilget fattige studentere thill hielp thill deris studering. Tha bede wy ether och naadigst begiere, att naar i her met besøgis, I tha wille forfare for^{ne} Christian Hanssens wilckor och leilighedt, och huorledis hand siig wdi hans studiis haffuer forfremmid, och siiden oss thill synderlig willie beuilge hannum for^{ne} stipendium, paa thet hannd des bedre hans begynthe studia kunde continuere och forfølge, och wdi fremtiiden kunde bliffue bequem och duchtig siig her wdi sitt federne landt thill Gudtz ehre och menighedens nytte att lade bruge. Ther met skier oss synderligen thill willie, och wy forlaade oss wiist ther thill. Wy wille thet igien met ald gunst och naade bekiende. Befalendis etc. Actum Anduorschouff 5 Augusti anno 1593.

Skaanske Tegnelse II. Fol. 243 b.

507.

1594. 16de Februar. Kongebrev, hvorved en Student, der var dømt paa Livet, benaadedes med at studere nogle Aar udenlands.

Till Hans Lange, Mogens Gregerssen barnefød vdi Skierne anrørendis, vt sequitur &c.

Christianus 4.

Wor gunst tilforne. Wiid efter som Mogens Gregerssen, vdi Skierne barnfød, skal sig for nogen thid siden met nogenn

wtilbørlig løssachtighed haffue forseet, oc effler huis forordninger om slig wtilbørlig handell tilforne ere wdgangene, for samme sine misssgierninger oc forseelsse nu skall were dømt fra liffuitt, och hand nu wnderdanigst haffuer supplicerit oc klagligenn werit begierendis att motte paa liffuit bliffue benaadet, oc effler dommens liudelsse paa thet høigeste icke met hannom skulle handlis oc forfaris: tha haffue wii naadig^{tt} for hans wngdoms skyld slig hans forseelsse anseet, oc naadig^{tt} vndt oc eftergiffuett hannom liffuitt, dog att hand paa fem aars thid effter thette breffs datum regnendis skall forsuerere wore riiger oc lande oc midler thid sig wdenlandz endtholde oc continuere hans studia, saa att hand kand findis sig vdi thend thid skickeligen och tilbørligenn att haffue forholdett. Thi bede wii thig oc wille, attu med thet første hannom aff fengselitt løsslader, oc siden lader hannom paa for^{ne} fem aar forsuerere wore riiger oc lande, att hand sig ey nogenstedtz inden then thid vdi thennom skall entholde. Men der som hand midler thid enthen ther vdi thit leen eller andenstedtz her vdi riigett kand befindis och offuertredis, tha skall hand strax efter domens liudelsse paagribis oc stande sin rett, oc thu thig ther effter kandt wide att forholde, om hand vdi thit leen eller andenstedtz ther omkring midler thid bliffuer befunden. Oc naar for^{ne} fem aar er forloben, oc hand tha kand befindis in studiis att haffue giort saadan frembgang, att hand till preste embede kand kiendis duelig och bequem, thu tha met superintendenten vdi Riiber stigt forhielper hannom till ett prestekald ther vdi leenett, naar nogett ther sammestedtz effter thend thit vaccerer oc leddigt bliffuer, dog att altingist therudinden skieer oc handles effter ordinantzen. Ther medt &c. Actum Coldinghus thed 16 Februarii anno (15)94 etc.

Jydske Tegnelser IV, 448. Bemeldte Mogens Gregersen blev siden sin Faders Eftermand som Sognepræst i Skjern. Jvfr. Univ. Hist. II., 289, Note 2. Ny kirkehist. Saml. V, 840. VI, 543.

508.

1598. . 21de Oktober. Kongebrev om Pension for den afskedigede Sognepræst ved Vor Frue Kirke i Kjøbenhavn, M. Desiderius Fos.

Mester Desiderius Foss fick breff paa ij^c daller att beholde
hanns liiffs thiidtt.

Wij Christian etc. Gjør alle witterlig, att effther som Oss Elsk^o Mester Desiderius Foss nu nogen thidlang haffuer weritt Sogneprest och Guds ordtz thiener thil wor frue Kircke wdj wor kiøbsted Kiøpnehaffn, och hand nu for hanns alderdom och skrøbelighedt skyld er fra samme bestilling forløffuit, tha haffue wy aff wor synnderlig gunst och naade wndt och thilladt och nu medt thette wortt obne breff wnde och thillade, att for^{ne} Mester Desiderius Foss maa aarligen thiill hielp thiill hans wnderholdning aff wortt renthekammer bekomme och lade oppeberge tho hundred gamble daller, och thennom^h haffue, niude, bruge och beholde, thiil saa lenge hand med anditt geistligh guodtz her wdj Rigett kand bliffue forsørgit, och wij ther om anderledis lader thilsige, bedendis oc biudendis wor Renthemester, som nu er eller her effther komendis worder, att hand aarligen lader giffue och fornøige for^{ne} M. Desiderio wdj hanns liiffs thid for^{ne} ij^c daller, ei giørendis hannom therpaa nogen forfang eller forhindring wdj nogre maade. Friderigsborgh thennd 21 Octobris Anno 1598.

Sjælandske Registre Nr. 14, Fol. 192.

509.

1608. 1ste Oktober. M. Joh. Stephanus, Forstander for Sorø, skriver til Prof. Hans Jensen Alanus om forskjellige Forhold ved Universitetet, navnlig angaaende dets Foged Niels Pedersen.

Ad M. Johannem Joh. Alanum, Professorem Græcæ Linguæ.

Gratissimæ mihi tuæ fuerunt literæ, Rev. et clar. Dn. M. Johannes, multis nominibus, eo quod compluscula continerent, quæ mihi sive lectu sive auditu fuere jucundissima. Nam quod primum in iis erat de nostra filiola, id cum divina providentia sic factum, ferendum æquo esse animo sciam, fero. De

structura autem, quam molimur, lætor rem procedere nonnihil, etsi cogilem non eam industriam neque tam promptam absenti mihi præstituros eos, quibus magna mercede conductis rem totam credidi, quam muneribus nonnihil incensi (etc.). — De mutatione, quæ in Academia facta est Professionum equidem gaudeo, non tam me verum fuisse vatem, quam te isthac auctum commoditate et lectionis et horæ. Nicolai Petri negotia, quomodo habeant, ex Doct. Gellio, qui mihi his diebus aderat, narrante audivi; de eventu merito ipsi metuo. Fiat quod justum est et e re Academiæ, etiam frementibus magnis illis Gigantibus, qui hominem quovis verborum prætextu, licet manifeste deprehensum, tutari tamen non verentur. Jam quod postremum erat omnium de Residentia, non possum verbis exprimere, quo me post nonnullam fluctuationem affecit gaudio schedula literis obsignatis infarta. Migrate igitur in nomine Domini, migrate; non quæram alibi adveniens quam apud vos hospitium. Portam et quas vultis januas, ut potestis, aperite vestro commodo. Claves enim non possunt a quoquam expediti, priusquam ipse advenero (etc.). Horto isti tam procul dissito utinam emptorem possem invenire. Nam de Erasmo Islando quod narras, vereor ut idem ille sit hortus, quem is sibi divenditum cupiat. Hunc enim propinquiorem eum credo magis expetere, utpote suo horto contiguum et sibi adeo multo commodiorem (etc. Indkjøb af Oxer omtales, og der bemærkes at der til Sorø Skoles Behov aarligen udkrævedes 150 Stykker). Sorø Cal. Octobr. 1608.

T.

Joh. Stephanus.

Orig. Udkast i Kallske Saml. 512. 4to, p. 365.

510.

1608. 15de Oktober. Kansler Christian Friis raader Universitetet til at gjøre Alvor af Søgsmålet mod dets forhenværende Foged Niels Pedersen.

Min venlig helsen forsend med Wor Herre (etc.). Kierre Dommene Rector, efter som ieg forfarer, ad D. Gellius haffuer nu

wered wde iblandt Vniuersitetis bønder och forfaret, huorledis eders førrige foget Niels Pedersen seg emod dennom forholdett haffuer; dog schal ligeuel siden den tid ented widere derudinden werre giørdt; huorfor ieg rader baade eder oc eders medbrøderre Professorerne, atlj dett nu wille igiennem see, paa dett sagen dermed engang motte komme til Rettens ende.

Kierre Domine Rector, Jeg rader eder thil saadant for Uniuersitetens egen gaffn oc beste schyld, som Jeg gierne wilde forfremme i alle de maader Jeg kand. Ocsaa paa dett, om Vniuersitetz bønder aff for^{ne} fogit [schulle] were vforrettidit, Eder oc eders Collegio icke schulle eftersiigis, atlj sliigt wist haffde, oc dog det forbigaad. Wdj huis maader Jeg for min person kand thiene eder, som i kand haffue gott aff, giør Jeg gierne. Och wil hermed haffue eder Gud befalett. Borreby den 15 Octob. 1608.

Christian Friiss
egen hand.

Udskrift: Hederliig och høiglerde Mand D. Peder Winstrup, Rector wdi Kiøbenhaffns Vniuersitet, oc Superintendent offuer Siellandtz stigt, min guode wen, wenligen.

Paategnet: Anamidt then 27 Octobris 1608.

28 Octob. lectæ fuerunt hæ literæ in consistorio.

Orig. (kun Underskriften egenhændig) i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 144.

511.

1609. 18de Februar. Kongeligt Kommissorium til fire Adelsmænd om at dømme i en Trætte mellem Universitetet og dets forrige Foged Niels Pedersen og mellem Prof. Iver Stub og samme Foged.

Wii Christian den Fierde (etc.). Helse Eder oss elsch^e Anders Dresselberg till Wonserop, befalings mand paa woris Slot Holbeck, Wilhelm Dresselberg til Vinddinge, Landsdommer udi vort Land Sieland, Detloff Holck til Høigord, Befalings mand paa wor gaard Trøgewelde, och Holger Gagge til Førslow, vore Mend och tienere, k^{on} met Gud och wor naade. Wider, eftersom der begiffner sig underschedlige Irringer och trette emellom oss

elsch^e Rectorem och menige Professorer udi Vniversitetet vdi vor Kiøbstedt Kiøbenhaffn paa den ene och Vniversitetis forrige fogedt Niels Pederssøn paa den anden Side, formedelst at for^{ne} Niels Pederssøn (midler tid hand var deris fogedt) icke schal haffue til dennem met sit Regenschab aarligen leuerit och offuerantwortet huis breffue hand huert Aar til tinge Vniversitetens Eigendomb och Sager anrørendis kand haffue ladet forhuerffue. Herforuden besuerger de dennem offuer for^{ne} Niels Pederssøn, formedelst at hand aff for^{ne} Vniversitetis tienere (huilcke met andre flere anhengige beskylninger Bynderne self for dennem skal haffue beklaget) widere och ydermere schal haffue annammit och opbaarit, end hans beuilgede fogedtpenge sig kunde beløbe, eller och billighed gemees kunde were, huilcken opbørsel hand sig dog icke til indtegt udi sit indlagde Regenschab schal haffue henført, medens aldellis fortiedt. Effter som och udi lige maade sig begiffuer en serdelis trette och venighed emellem oss elsch^e M. Iffuer Stub, professorem Hebreæ lingvæ der udi Vniversitetet, och for^{ne} Niels Pederssøn, belangendis nogle wilibørlige och ærerørige sager, for^{ne} Niels Pederssøn nogen tid siden forleden hannem skal haffue tillagt. Och effterat de nu eder som fuldmyndige dommere sampligen haffuer tillagedt oc tilbetroedt dennom om alle for^{ne} tretter, och huis andre flere Irringer dennem emellom er, eller indfalde kand, til minde at skulle emellom forhandle, eller och wedt en endelig Domb och Sentents adtskillie: Tha bede wi Eder, aluorligen befale och nu met dette vort obne breff fuldmagt giffue, att i met forderligste leilighèdt och uden lang forhall eder udi for^{ne} wor kiøbstedt Kiøbenhaffn forsambler, indsteffnendis alle for^{ne} tuistige parter for eder udi rette, grandsker och grandgiffueligen forfarer derudinden all Leiligheden, och dennem siden om alle bemelte beschyllinger och irringer, som nu emellom er, eller indfalde kand, enten til Mindelighed emellom forhandler, eller och wedt endelige domb och retmessig Sentents endeligen adtskiller. Och huis i dennem enten wedt Minde emellom forhandlendis, kiendendis, dømmendis, eller och for Rette affsigendis worder, at i det clarligen under eders Signeter giffuer fra Eder beschreffuit, som i wille ansuare och vere bekiendt, och

dersom nogle aff eder, paa den tid i beramme, for louglig forfaldt skyldt icke kand tilstede were, da skulde i, som tilstede kommendis worder, fuldmackt haffue at tage andre gode Mendt wdi det Stedt, och dehne wor naadigst befaling ligeuell uden all widere Delation och opschudt at fuldgjøre. Bedendis och biudendis for^{ne} trende tuislige parter, bemeldte trette er anrørendis, ati retter eder effter at møde for for^{ne} gode Mendt udi rette, naar de Eder der omb tilsigendis worder, tagendis met Eder huis bressue och beuiser i emodt huer andre haffue, och da samptligen at lide och undgielde huis der omb loug och ret er. Ladendis det ingenlunde. Giffuit paa wort Slot Skanderborgh den 18 Februarii Anno 1609. Wnder wort Signeth.

Christian.

Samtidig Afskrift i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 144. Samstedts findes den under 19de April 1609 mellem Universitetet og Niels Pedersen afsagte Dom.

512.

1614. 14de Marts. Revers udstedt af Antonius Hansen Kolding, der af Professorerne var kaldet til Kapellan ved Vor Frue Kirke.

Jegh Antonius Johannis Coldingensis kiendis med dette mitt obne breff, att effterdi hæderlige och højlerde mend, Rector, Doctores och menige Professores wdj Kiøbenhafns Universitet, haffuer vdvalt, kaldit och stadfest mig till den nederste Capellann wdj Kiøpenhafn till Wor Frue Sogn¹⁾: da haffuer jegh loffuett och tilsagtt, och nu med dette mitt obne Breff loffuer och tillsiger dennom, att jegh, foruden Siugdum eller Alderdom kommer migh paa, wdj egen Persone med ald fliid skall prædicke och lære dett hellige Evangelium foruden ald forsømmelse: disligeste retteligen handle och tractere de høyverdige Sacramenter, och giøre Almuen ald anden tieniste inden och uden Kircken, som en Capellan med rette er sin Almue plichtigh effter Ordi-

1) Kaldsbrevet i udateret Afskrift findes i Konsistoriets Kopibog i Kvart, Bl. 155—6.

nantzens liudelse, saa der ingen skall haffue migh skelligh att beschylde enten wdj Lessnit eller Lærdom wdj nogen maade. Och dersom jegh findis att giøre emod nogen disse for^{ne} Wilkaar, da skall mitt Collatz Breff forbrutt were, och de Høylærde wdj Universitetet skulde da strax haffue Fuldmacht foruden ald giensigelse att indsette en anden lærd och from Dannemand wdj min sted, huilchen alle for^{ne} Vilkaar och Artickler will indgaa och wed macht holde. Till ydermere Vidnisbyrd, att jegh denne min Beplictelse wdi alle maade saa wbrødeligh holde will, haffuer jegh trøgt mitt Signett neden paa dette mitt obne Breff, och wnderschreffuit med egen Haand. Schreffuit i Kiøbenhaffn 14 Mart. Anno 1614.

Anthonus Johannides Coldingius.

Orig. med paatrykt Segl i Konsist. Arkiv, Pakken Nr. 166. Samstedts findes ligelydende Reverser udstedte af følgende Mænd ved deres Kaldelse til nederste Kapellan ved Vor Frue Kirke: 1. Valentinus Christierni Malmoglus, den 15 Juli 1615. 2. Hans Nielsøn Sæby, den 4 April 1617. 3. Joannes Thomæ Roeschildensis, den 4 Januar 1623. 5. Thomas Severini Havniensis, den 15 Februar 1623 [1 dennes Revers er dog den Artikkel udeladt, at han skulde have sit Kaldsbrev forbrudt, hvis han ikke holdt alle de nævnte Vilkaar]. 6. Olaus Benedicti Coronus [eller Coronensis], den 23 Marts 1624.

513.

1615. 8de Juli. *Udtog af et Kongebrev om Johan Meineken, der var antaget til Organist ved Vor Frue Kirke.*

Christian IV (etc.) Thuen kund hiemit, dass wir uns Johan Meineken Organisten zu unserm Dienste dergestalt vorwandt gemacht, dass er in unser Stadt Kopenhagen in S. Marien oder vnser lieben Frauen Kirchen die Orgel ordinaire und zu rechten Zeiten fleissig vorwalten, auch nicht weiniger, wenn wir seiner Aufwartung in unser Schlosskirchen, Capellen, königlichen Gemächern, oder wo es uns gefällig, begehren werden, sich mit der Musica und Instrumenten, wir er dasselbe am besten gelernt, willig und bereit finden und gebrauchen lassen solle. (Derfor skulde, saalænge han var i Tjeneste som Organist ved

Vor Frue Kirke, aarlig udbetales ham 120 Daler af det kongl. Rentekammer). Dat. d. 8. Julii 1615.

Samtidig Afskrift i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 166. Samme-
steds findes et vidtløftigt tydsk Indlæg dat. Kopenhagen 2 Maj 1628 af
samme Johan Melneken angaaende en Klage, Kirkeværgen D. Klavs
Plum førte over ham.

514.

*1615. 28de Oktober. Universitetet dømmer Studenten Caspar
Eriksen Norbagge til Relegation, fordi han i et Slagsmaal havde
saaret Kanslerens Staldmester, Byrge Juel.*

Rector och Professores vdi Kiøbenhaffns Universitet kiendis oc
gjør vitterligt, att Ao. 1615 den 28 Octobris vaar skicket for
oss saa vell som nogle gange tilforne E. oc W. mand Byrge
Juel, E. oc W. Mands Christian Friis til Borreby Kong Maytt^s
Cantzlers oc Dannemarckis rigis raads, staldmester, oc haffde
indsteffnitt en studentt Caspar Erickssøn Norbagge saa vell som
tvende hans medfølgere Daniel Nielssøn oc Erick Jenssøn, oc saa
vel som tilforne saa nu efter hans indlagte beretning vdi sin
mening beklagede, hvorledis hand den 18 Octob. om aftenen
imellem 8 oc 9 slett er pluzeligen oc skelmskevijs huggen vdi
sin venstre haand aff en studenter ved naffn Caspar Erickssøn,
som ocsaa icke i dett ringeste gaff nogen tegen fraa sig, som
en erlig karl haffde burtt att gjøre, oc efter hand haffde fangett
hans verge fra hannem, saa yilde han haffue vndvigtt, men
faltt i dett samme paa jorden oc Byrge offuer hannem oc dro-
gis ocsaa paa jorden med hver andre, att hand affroete Byrge
nogitt aff haaritt, som vittløffligere vdi hans skriftlige beretning,
in Consistorio lest oc paaskreffuit, forfattet er, begierendis her
vdi, att maatte sententieris. Desligeste om de 2 andre hans
medfølgere, hvorledis att midler tid de vaare for haanden, er
engang kast bag efter hannem med en stor steen; begerendis
derfaar, att de ocsaa derfaare tilbørligen maatte bliffue straffed.

Dernest møtte vdi rette aff Universitetz fengsel opført
for^{no} Caspar Erickssøn, oc aff deris arrest fremkomme Daniel
Nielssøn oc Erick Jenssøn. Oc bekiender for^{no} Caspar Ericks-

søn, att hand samme 'aftten, siden hand haffde holden maaltid vdi sin herberg, vaar vdgangen til Johan de Willom, oc derfra gangen til Tegelgaardstrede til en, vaar kommen aff Norge, med hannem att tale: oc vaar siden derfraa gangen oc kommen til Daniel Nielsøn oc Erick Jenssøn paa deres kammers, som haffde hannem hiemfuldt aldelis vden verie. Oc der hand daa gick til sin losement oc kam for D. Cortis dør, hug hand i stenen oc hujede, saa kom Byrge Jull, hvilcken hand dog svoer, att hand icke daa kiende, med sit blote rapir mod hannom, oc efter de haffde huggen 2 eller 3 gange sammen, bleff Byrge skaditt oc robte: du haffuer huggen mig som en skelmer; saa hug Byrge kaaren aff hans haand oc hand falt til jorden, oc dette att vere skeed efter att klokken vaar slagen otte.

Dernest bereltede oc bekiende Daniell Nielsøn, att der hand vaar kommen hiem, fandt hand Casparum paa sin stue, oc efterdi hand vilde gange til sitt losement, vilde de giøre hannem selskab, dog de haffde intett vdi haanden. Der de kam ved D. Cortis loge, løb hand for oc ringte; vnder des kam Casparus i parlement med Byrge, mens hand icke viste, hvor Casparus drog kaaren først, eller hvem der hug først til hinanden; thi det vaar saa mørckt, att hand dett icke kunde see, mens hand hørde, att Casparus hujett, oc en hujett imod hannem, oc derpaa vaar de kommen sammen. Dernest hørde hand ocsaa, att Byrge robte: du hugst mig som en skelmer; oc den anden svarett: das lugstu wie ein schelm. Oc der efter gick hand hiem.

Oc vdi lige maade bekiende Erick Jenssøn, att de fant Casparum paa deris stue oc følgede hannem hiem. Oc der de kam for D. Cortis loge, oc hand bleff vard, att Casparus hujett, oc saa, at E. oc W. Byrge Jull kom op att gaden, sagde hand: ver stille, dett er Her Cantzellers Stalmester. Hvilcett Caspar beconnectede oc svoer, att hand icke hørde. Oc der hand fornam, der vaar parlemente forhaanden, gick hand hiem hans vey.

Saa haffuer ocsaa veritt fremkalditt M. Henrick bartscher oc bekiende, att hand hobte, fingeren skulle komme til rette igien, oc att itt been vaar huggen i sønder, mens huden imellom fingerne fantis endnu heel, oc sagde, att hand icke troede,

att saadan en skade kunde skee for haanden, thi der haffde vist weritt nogitt vnder haanden, som haffuer holdt emod, effter att benect vaar knusett i sønder, oc dett icke vel vaar troliggt, att Byrge skulle haffue kast den wenstre haand saaledis for, att hand kunde fange skade paa den sted.

Oc effterdi for^{ne} Byrge Jucl vdi sitt forsett til sin eed sig erbød, saa haffuer hand ocsaa giort den vdi E. oc W. mands Christian Frijsis saa vel som magnifici Rectoris nerverelse oc paahør, att hand saaledis wadwartt effter sin offuergiffne berettningis liudelse sin skade fangelt haffde, oc vaar hand en endelig dom begierendis.

Da effter tiltale oc giensvar oc den sags leylighed, saa som for oss er bevist, oc med E. oc W. Byrge Juls eed der paa bekreffligett, kunde vi icke andett kiende, end att for^{ne} Caspar Erickssøn for saadan wadvarde indfald, gierning oc skade bør att vere aldelis excluderitt oc vdluct fra Universitetets privilegiens oc friheders herligheder oc hendis lemmers samgvem, effter som i vore Constitutioner oc statuter forfattitt er. Oc endog der vdi formeldis om skadens opretning, er den dog her effter W. Byrge Juls endelig villie oc erklæring wact forbigangen. Mens Daniel Nielssøn oc Erick Jenssøn belangendis, effterdi oss icke er beviist, at de i nogen maade verie eller steen haffuer haffdt eller brugt, oc de dertil med deris høyeste eed sligt haffuer benect, bleffue de kiende fri for samme tiltale. Til vidnisbyrd haffue vi ladett Rectoris signet vndertrycke. Actum in Consistorio die 28 Octobris, anno vt supra.

Udkast i Univ.-Bibl., Rostgaardske Saml. 121. Fol., p. 125—8. 143—5. 106. Sammesteds p. 137 findes Universitetsprogrammet af 29. Oktober 1615 om Caspar Eriksens Relegation. Byrge Juels Klage, dat. 23. Oktober s. A., findes i Konsistoriets Kopibog Nr. 2, Fol. 105, hvor ovenstaaende Dom og Relegationsprogrammet ogsaa findes indførte (Fol. 106—8).

515.

1619. *Uddrag af en Skrivelse fra D. Kort Aslaksen til Kansler Chr. Friis om Indretningen af en ny Professorresidens.*

Cunradus Aslacus Bergensis underretter Kansleren om, at han

efter dennes Befaling havde tinget med Murmester Rasmus Brun. Denne begjærede for det ny Hus (som er 48 Al. langt og 14 Al. bredt) at opmure af Grunden, item for Grunden at grave og sætte, og samme Hus med 4 Kvister og en smuk Gavl til Gaden at opsætte, item for Skorsten, Skillerum og hvis andet som hans Værk vedkommer — 550 Daler (Daleren regnet til 80 β). — Om denne Summa havde Brevskriveren contraheret med Murmesteren, dog paa Kanslerens gode Behag.

Udateret Orig. i Kgl. Bibl., Saml. til Adel. Hist. Fasc. 17, Nr. 4. Tiden for Brevets Affattelse fremgaar formentlig af følgende Antegnelser i Acta Consist. 23. December 1618: •Tilkjendegav M. D. Reetor, at det er Kong. Maj^s endelige Vilje, efter M. D. Cancellarii Beretning, at Doctor Cort skal nu til Paaske førstkommendis indflytte i H. Christian Friises fordm Cancellers Gaard. •D. D. Cunradus var begjærendis, at efterdi han skal flytte ind i Cancellers Gaard [den Gaard, der var kjøbt af Arvingerne efter Christian Friis til Borreby, og hvoraf den største Del var bestemt til Studenterbolig; jfr. Nr. 518] nu til Paaske, at samme Residens maa beredes med Bygning til hans Nødtøft, og at Ædiles maa forestaa Bygningen. Hannem blev tilsagt, at Gaarden skal hjælpes, dog med M. D. Cancellarii Samtykke. Det er da den ene af de tvende Residenser, som omhandles i Kongebrevet af 10de December, 1618, til hvis Indkjøb og Indretning enhver Præst og Vicarius i Danmark og Norge skulde yde en Daler (Ny kirkehist. Saml. VI, 540).

516.

1620. Marts. Andragende til Kongen fra Borgmestere og Raad i Kjøbenhavn angaaende Patronatsretten til Vor Frue Kirke.

Stormechtigste Konning, Høigbaarne Første, Allernaadigste Herre. Efftersom sig begiffuer irring och misforstand emellom hæderlige och høiglerde mend Rector och Professores her i Kiøbenhaffns Vniuersitet och os sampt menige Sognemend, anlangendes Vor Frue Kirckes Regnschabs forhøring, Kirckewærgier vdj och aff att sette, saa wel som och om juspatronatus och Præster att kalde til samme kircke, thil huilcken Prestekald de formener dennom alene rettighed at haffue, wanscet samme kircke til des haffuer wærit, och endnu er borgernis Sognekircke, wdj huilcken Kirckes stedt de tilforn for dennom self haffde tuende

andre kircker, Sanct Clement, som er ødelagt, och Sanct Peders kircke, som en tidlang er brugt til Bøssestøberi, och nu er den tydsche kircke. Men efterat Cannickerne waare affschaffet, och salig høiglofflig ihukommelse Konning Christian den tredie medt Danmarckis Riges Raad naadigst haffue confirmeret oc forbedrett Vniuersitets Preuilegier, da schal dennom och wære medt deelt (som os forberettis) en instructs eller forordning, som indeholder nogne Artickler anlangendis deris saa och Presternis deris Enckers och børns huse och wærelser norden fraa wor Frue kirckegaardt liggendis, vdi huilcken instructs schal findes en Artickel, huorpaa de dennom beraabe, som paa Dantsche er verterit, saaledes lydendes:

Men efterdj wij wille, att ded schøne Thempel, som kaldes wor Frue Kircke, schal ligge til Academiet, schal fordi Rector, som effter tidsens leilighedt vdi Scholen er, medt Decanis och de fiire Borgemestere i Byen sampt thi aff Sognemendene her i Sognett, vdwelge dennom en beschedlig och flittig borger, som er en gudfrøgtich mand, och medt hannom en aff de Lærde eller aff Studiosis, som kand wære kirckewærgier, huilcke som schal forbygge i Kircken, forsuære Predicant[er] och hans medthienere, och desligeste hues fornøden er forschicke. Disse schulle altingest vdtrette och bestille effter Rectoris och Decanorum raad och befalning, paa ded intedt aff ded, som fornøden er, schal forsømmis, och vnøttig bekostning kand affwerges. Naar disse Kirckewærgier huertt aar vdi rette tid giøre deris Regnschab, da schal der medt Rectore och Decanis och de fiire Borgemestere aff Byen wære offuer, och disse schal opkressue Regnschab aff de pendinge, som ligger til S. Peders Kircke, som er 306 $\frac{1}{2}$, huilcke wij haffue lagdt til wor Frue kircke etc.

Att de gode Mend, Professorerne vdi Academiet, effter denne Artickel wille kalde wor Frue Kircke deres, och os medt Sognemendene fra Prestekald vdschiude, formeene wij att schee medt vrett, effterdj kircke Ordinantzen, som høigbete Kong. Maytt. och Danmarckes Riges Raad vdi for^{no} aar 1539, den 14 Juni, som er fiire Dage effter deris Preuilegijs Confirmation, icke aldeneste paa ded 70 blad gjør de kircker, som Canni-

ckerne hafde i forlehning, frij, som andre kireker, men och i same Ordinantz paa 44 blad hiemler Borgemestere och Raad vdj Kiøbstederne juspatronatus och rett til Prester att kalde end och paa de steder, huor Raadett icke tilforne hassue haft nogen slig rettighed. Huilekett end och holdes vdj de ringeste steder her i riget. Huorom Rector och Professorer i førige tid hassue holden god enighed medt woris formend Borgemestere och Raad, indtil ded aar 1598, der M. Christen Jenssøn schulle kaldes til Sogneprest vdj M. Desiderij sted: da bleffue Borgemestere (vden forwarsel) aff de høiglærde opfordrett paa Slottett for Eders Kong. Maytt. Och fordj de da icke saa hastigen viste dennom muntligen att erklere, hassue de vnderdanigst supplicerit och begeritt, att Eders Maytt. wille tage deris berettning vdj itt ehrsteligt och naadigst betenkende; och om nogen skriftlige affscheidung Professorerne schulle giffues, att deris swar der vdj motte indføres, och deraff en gienpart medtdcelis, efftersom sandferdig Copia aff Supplicatzen, endnu til stede er, widere forklarcr. Derfor, om saa er, att Profesorerne nogett om dette Prestekald vdj Consistorii bog (som os forberett er) hassue ladett indschriffue, ere wij dennom thet icke stendige, men endnu som tilforne allervnderdanigst ville hassue sligt for Eders Maytt. til Retten indstillet, aff disse Aarsage:

1. Effterdj Eders Kong. Maytt. hassuer den høigeste jus och rett offuer wor Frue kireke.

2. For ded andett ere och Sognefolckett omschifte fra for^{de} deris førige kireker att søge wor Frue for deris rette Sognekireke aldene.

3. End er och aff høiglofflig Ihukommelse Konning Christian den 3. saa beschickett, att de siire Borgemestere och thj aff Sognemendene schulle medt wære att vdwelge Kirekewerge.

4. End och naar Regnschab giøres, de siire Borgemestere da och der al offuerwære.

5. Tilmedt belønne Sognefolcket Præsten, huorføre hand och medt sin tieneste dennom meest schal omgaaes.

6. Item Eders Kong. Maytt^e salig høiglofflig Herrefader hassuer och naadigst (medt andett som byen wedkommer) ladett Borgemestere och Raad offueranttworde en fuldkommet Perga-

mentz Jordebog paa wor Frue kirke tilliggelse och indkomst, saawelsom och paa de andre Kirekers, Præsternes och Hospitalens rentle.

7. Hans Maytt. haffuer endoch offuer allt naadigst bebreffuel och forærett Borgemestere, Raad (och ingen anden) den store Klocke til wor Frue kirke, som henger i taarnett och kaldes Kongens Klocke.

8. Woris formend haffue desforuden hafft, saa wel som wij endnu haffue, wor Frue kirke taarn vdj forwallning, medt Curer och nattwegtere, de høiglerdes och den gandsche bye och menigheds nødtørffl att forsuiuffne och bewoethe.

9. Da for ded niende, efterdi for^{ne} Artickel vdi Ordinantzen, medt huilcken Borgemestere och Raade vdi Kiøbstederne cre forløffuett Sogne-Præster att kalde, icke er igienkaldtt eller casset: er wij medt sognemendene paa ded ydmygeligste och vnderdanigste begerendis, att disse for^{ne} wor Frue kirkes leilighed naadigst maa offuerweiges, ordelis och paakiendes, huor effler Geistlige saa wel som wij medt Sognemendene huer særdelis kunde wiide seg att rette. Och ere herpaa Eders Kong. Mayttz. naadigste skriffelig afscheedt vnderdanigst forwentendis.

Eders Kong. Maytt.

vnderdanigst plichtschyldig troe tienere
Borgemestere och Raadmend
i Kiøbenhavn.

Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakken Nr. 2. Stykket er udateret; men Afsattelsestiden fremgaar af Acta Consistorii.

517.

1620. 3die Maj. Forpligtelse udstedt af M. Valentin Christensen, Kapellan ved Vor Frue Kirke, da han med Professorernes Tilladelse paa et Aar rejste til Tydskland for at fortsætte sine Studeringer.

Effterdi Venerandi Domini Professoros haffuer mig bevilgitt paa itt Aars thid i Thydtzland att wddrage, och ieg med deris forloff haffuer beschickett hæderlig Her Jens Woldum, som slæden

indtill ieg igenkommer skall betienne, da dersom dett skeede, att for^{no} Her Jens Woldum ved døden bleff henkaldett, inden Aarett vaar forløbett, maa en anden der till ordineris, och hannum att bevilgis de samme vilkor, som ieg med den förrige giordt haffuer. Men dersom ingen vilde saadant indgaa, ey heller saadan tienniste paa sig anamme: da loffuer ieg, att indstille mig i min thienniste igen, strax naar ieg derom Vidskab bekommer enten aff Venerando Consistorio eller aff Præposito loci hujus, och self wdstaa den Bekostning derpaa kunde anvendis wdi nogen maade. Thill Vidnisbyrdt wnder min Haandt och Signett. Datum Haffniæ Majj 3. Anno 1620.

Valentinus Christierni m. m.

Orig. i Konstistóriets Arkiv, Pakken Nr. 166.

518.

1623. 2den Marts. Udtog af et Brev til Kansleren fra Universitetet angaaende dets Andel i Købet af afd. Christian Friis's Gaard.

Rector og Professores ved Kjøbenhavns Universitet tilskrive Kansler Chr. Friis til Kragerup og bede sig fritagne for at opfylde den til dem udgangne Begjæring om at overlade afdøde D. Peder Stures Enke den Universitetet tilkommende Halvdel af Naadensaaret af det Kannikedømme i Roskilde, som Sture havde haft. Universitetet kunde nemlig ikke undvære denne Sum «for adskillige Bygningers Skyld, i Sønderlighed Universitetets Part af den store sl. Christian Friis's Gaard at redimere og forbedre; Universitetet er i 1500 Rdl. Gjæld og end mere geraaden, foruden hvis til samme Gaards Betaling baade af Universitetets Kapitaler, som maatte optages, og af Pastorum Contributionibus kunde samles, er anvendt. Og haver Universitetet endnu adskillige bygfældige Residenser, som med det første Hjælp storlig behøver». Dat. Kjøbenhavn, den 2den Martii Anno 1623.

Konsistoriets Kopibog Nr. 2, Fol. 146—7.

Rettelser:

Side 204. I Overskriften til Nr. 139 skal staa: 1565.

- **442. I Dateringen af Nr. 323 bortfalder Spørgsmaalstegnet**
  - **444. I Overskriften til Nr. 324 skal istedenfor 315 staa 322.**
  - **487. Nr. 352 rettes til 350.**
-